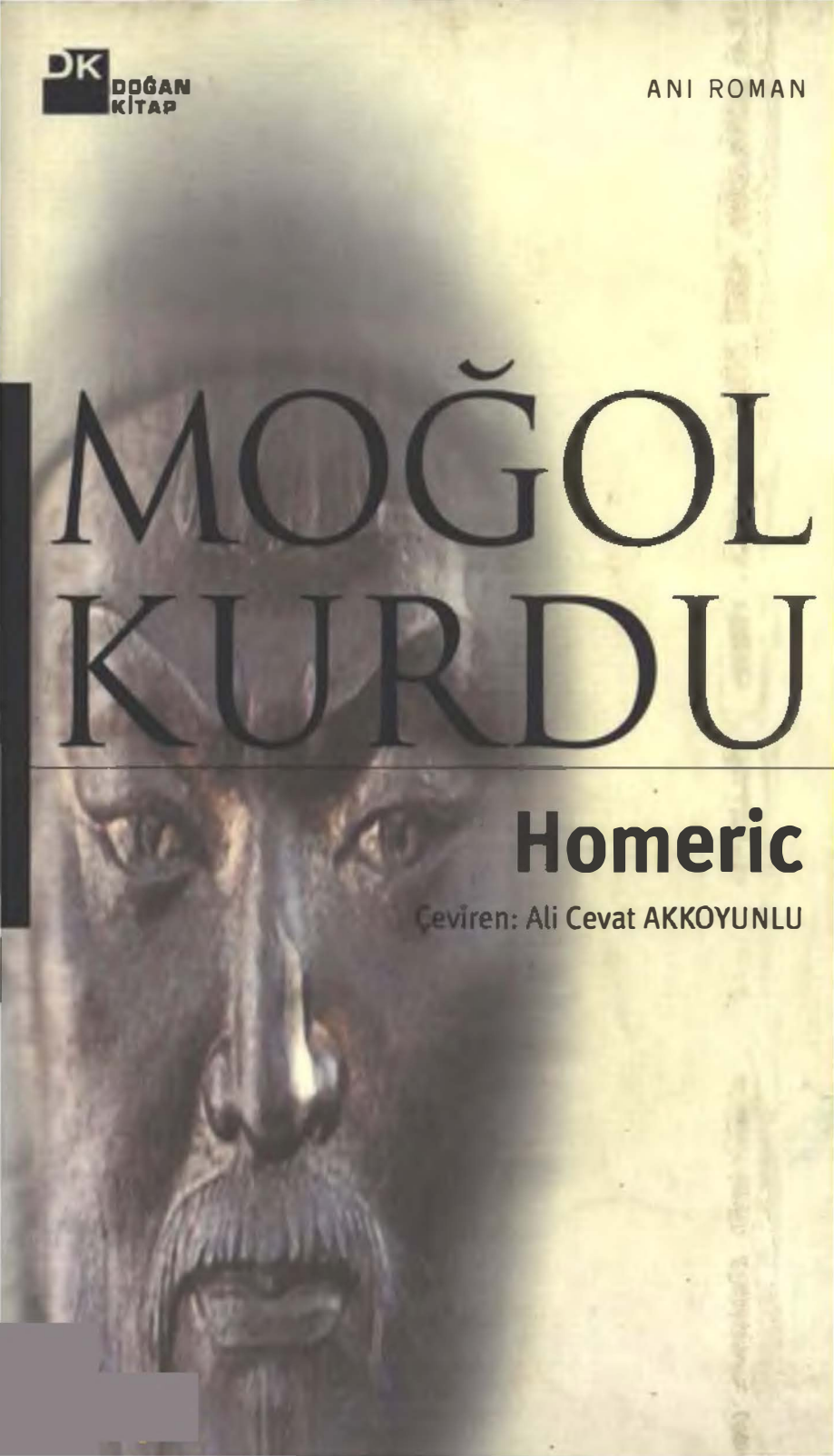
DK DOĞAN KİTAP

ANI ROMAN

MOĞOL KURDU

Homeric

Çeviren: Ali Cevat AKKOYUNLU

Moğol Kurdu

MOĞOL KURDU

Orijinal adı: *Le Loup Mongol*
© Éditions Grasset & Fasquelle, 1998
Yazan: HOMERİC
Fransızca aslından çeviren: Ali Cevat AKKOYUNLU

Türkiye için yayın hakları: © Doğan Kitapçılık AŞ
1. baskı / eylül 1999
2. baskı / kasım 1999 / ISBN 975-6817-93-3

Kapak tasarımı: Artun ÇİNETÇİ
Baskı: Doğan Ofset AŞ

Doğan Kitapçılık AŞ Hürriyet Medya Towers, 34544 Güneşli-İSTANBUL
Tel. (212) 677 06 21 - 677 07 39 Faks (212) 677 07 49

Moğol Kurdu

Homeric

Çeviren: Ali Cevat Akkoyunlu

Marvin, Rousslan ve
Lila'ya,
annelerine,
Anne teyzelerine,
Mina'larına

(...) gerçek at, gerçek toprak ve gerçek gök ve her şeye rağmen düş.

CORMAC MCCARTHY (*O Güzel Atlar*)

Gökyüzünün kimse farkına varmadan sağanağa dönüşebildiği o enginlikleri düşünmek, içimdeki büyük boşluk hissine bir de yürek sıkıntısı ekliyordu.

NİCOLAS BOUVİER (*Balık-Akrep*)

Adım Borçu. Kemiklerim çok yaşlandı, hayatımın son ışıklarına vardım. Yavaşça yorgun ayaklarım üzerinde dönüyorum ve en başından beri hep benim toprağım olan Moğolistan'la yıkanıyorum. Rüzgârın altında bir ot okyanusu dans ediyor, eğilip bükülüyor. Etrafımda rüzgâr kayalıkları tokatlıyor, ağaçları büküyor. Her şey olması gerektiği gibi. Artık uzanabilirim.

Bu tanıdık ufuklara, onların yoğun acımasızlıklarına bakıp savaşçı yaşamımı düşünürken gözlerim buğulanıyor. O ufukları çiğnediğimi, sütleri az, gül yanaklı o kadınları, dudaklarımı yapıştırdığım çiçek kokulu göğüslerini, öpücüklerimden kaçınmalarını hatırladıkça gözlerim doluyor.

Sen ki beni dinliyorsun, sabırlı ol. Sonsuzluğa dek yatmam gereken bu an, sana barbar yaşamımı anlatacağım. Yüreğini yükseklere as, seni dünyadaki insanların en açı, Cengiz Han'a, Moğolların hanına, *Tengri*'nin yeryüzündeki temsilcisine, bütün kavimlerin imparatoruna adadığım hayatımın terkisinde götüreceğim.

Önce bu ihtiyar giysilerimi çıkarmam gerek. Çıplak, gök beni böyle istiyor. Leş kargaları bağırsaklarımı yesin, parçalarımı dört bir yana dağıtsın, önemli değil; kanım artık sonsuza dek donacak, kemiklerim toprağa kalıp yosunların içinde yok olacak. Yağmurlar ve soğuk vücudumu ısıracak,

yıldırımlar etimi yakacak ve güneş göz kapaklarımı yapıştıracak, ama ben Moğolum, güçlü Cengiz'in kardeşiyim, bütün kanlı ve mutlu öyküm süresince gözlerimin maviye bakacaklarını biliyorum.

İşte kızıl renkli iğnelerin kapladığı toprağa uzandım, çevremde yassı sarı kayalar, üstümde dallarını boşluğa sallayan çam ağacı. Mezarım Moğol toprağının mavi dağlarının ortasında dar bir taraça. Uykuya dalmış bir canavarın dişli sırtındaki güzel bir yara gibi. Aşağıdan, mezarımı çevreleyen kayalıkların yamacından, tepeden köküne kadar kararmış, ayakta ölmüş dev karaçamların uğultusunu duyuyorum. Cengiz Han'ın ölümünden bu yana Tengri karaçamları teker teker yıldırımlarıyla yakıyor, Moğolların başının bizi, beni ve acımasız savaşçılarını, bir sefer öncesi toplamaktan hoşlandığı burayı bir kutsal yere dönüştürüyor.

İşte, iyiyim. Gözyaşlarım kurudu.

Toprağın serinliği sırtıma işliyor, rüzgâr kaburgalarımı kamçılıyor. Vücudum dondu ama hatıraları yaşamaya hazır, at koşturmalarıyla kaynıyor. Artık sana Cengiz Han'ın yanında geçirdiğim maceraları anlatabilirim.

On altı yaşındaydım, harika bir vücudum, önüne geçilmez bir yok etme arzum vardı...

Birinci bölüm

Birinci kısım

Gök, bozkırın üzerine büyük ve gri keçesini yayıyordu. En küçük bir mavi dikiş bile yoktu. Sürünün ortasına çömelmiş, kara kısrağın memelerini okşuyordum. Süt derinin altında hızla çarpıyor, parmaklarımın altından geçiyor, damarlarıma akıyordu. Beni içiriyor, su ve ışığa doymuş bir saz gibi sert ve gergin vücudumdan geniş ot halıya yayılıyordu.

Birden ılık ve ağır meme kalktı; baş döndürücü akış kesildi, mutluluğum da.

Yelesi rüzgârda, gözlerini iki dev memenin çıplak tepesine dikmişti. Kızıl toprağın göğsüyle o denli ilgiliydi ki, kısrağı yerden bir parmak kaldırsam, farkına varmayacaktı.

Birkaç adım ötede, sürünün başı doru atım, toynaklarını yere mıhlayıp titredi. Bir süre sonra bütün sürü dikkat kesildi. Obanın yanında köpekler birbirlerine bakarak, burunları havada, ayaklandı. Aklım düşman boylarına gitti. Topraklarımız üzerinde son göründüklerinden beri birçok dolunay geçmişti; yine de babam ve sürüleri için sürekli bir tehlike oluşturuyorlardı.

Rüzgâr durdu, bozkır kokularının sarhoşluğu kayboldu.

İşte atının üzerinde onu o zaman gördüm. Yalnızdı, hareketsizdi, yine de sabah doğmuş kuzunun üzerindeki kartal gölgesi gibi yüksekte ve uzakta göğün üzerinde seçilen karaltısı bizi eziyordu. O rüzgârdı.

Ne zamandan beri beni izliyordu?

Atının karnı yerde, dörtnala yamacı indi, bana doğru uçtu, kısraklarımızı ürküterek birkaç adım ötemde çakıldı. Sadece doru atım, sevinçten şahlandıktan sonra, yaklaşmıştı.

Yabancının bineği, ters bakışlı, iğdiş edilmiş, kızıl ot renkli at, başını salladı; yarı aralık, köpüklü ağzındaki gem şakırdadı. Sağrısından boşanan ter, toynaklarına akıyordu. Sadağı ok dolu, kemerinde bir bıçak ve bir kılıç taşıyan binici, gösterişliydi. Sordu:

– Sekiz at süren dört adam gördün mü?

Gerçekten de şafakta adamları, atların bitkin bacaklarını görmüştüm. Sürüyü böylesine yormak onursuzluktur; ya büyük bir tehlikeden kaçmayı ya da bir düşmanı izlemeyi gerektirir. Adamların at hırsızı oldukları kararını vermeden önce, böyle düşünmüştüm.

– O atlar senin mi? Onları geri almana yardımcı olacağım. Atlarını kaybetmiş bir adam, bir hiçtir!

Gözlerini kaçakların izlerinden ayırıp benimkilere dikti.

– Nereye kaçtıklarını söyle, yeter.

Yandan bakıldığında bir koç başına benzeyen tepeyi gösterdim, daha sonra atını dinlendirmek için yeni bir binek önerdim.

Bir an için şaşırdı, bana baktı; karanlık ve deli gözleri yumuşadı.

Doru atım koşumluydu. Sağrısında bir sadak ve üç ok, bir de süt dolu tulum vardı. Göğsündeki cepteyse iyi bir parça kurutulmuş peynir.

– Bırak sana eşlik edeyim, ben yolu bilen Borçu'yum.

– Onların izini yitirmeden bulabilecek misin?

– Sana ayın nereden doğacağını söyleyebileceğim gibi.

– Hazır mısın?

– Moğolum, dedim alınarak. Bu da sorulur muydu yani...

– Öyleyse gidelim, izci.

Zaman kaybetmeden ihtiyacı olan atı yakaladım, birlikte koşumladık. Bir saniye sonra gecenin içine doğru dörtnala koptuk, o, sanki tek bir iz bırakmak istermiş gibi, ardımdan, adımlarıma basarak geliyordu.

Şafak sökene kadar, sonra da gün boyu at sürdük. Hiç

konuşmuyordu ama arada sırada, izlediklerimizle aramızda ne kadar mesafe olduğunu anlamak için bir at pisliğini incelediğimde, beni gözlediğini hissettim.

Rüzgâra karşı ilerledik, onları görmeden çok önce seslerini duyduk; konuşma sesleri, bazı küfürler ya da kahkahalar bölük pörçük, havada patlayan tükürük kabarcıkları gibi, kulağımıza geliyordu.

Güneş batarken yanlarına yaklaştık, atlarımızı bağladıktan ve kişnemelerini önlemek için başlarını yerde tutan dizginleri sıkıladıktan sonra, kampa kadar süründük.

Hırsızlar nehrin kıvrımına, otların eski taşkınlar tarafından düzlendiği, söğütlerle kaplı bir boşluğa yerleşmişti. Aralarından ikisi atları bağlarken ötekiler de ateş yakmak için argol topluyordu.

Geceyi beklerken, yanımda getirdiğim kuru peyniri ve tulumdaki yoğurdu paylaştık.

Uzun, çevik, sakin ve sessiz vücudundan büyük bir güven yayılıyordu. Gözlerinde de garip bir ateş vardı.

Adını bilmiyordum, söyleyince yerimden fırladım:

– Temuçin!

Şaşkınlığım bir değil, ikiydi. Sorumu sormaya fırsat vermemekle kalmamış, dahası adı alnıma bir yumruk gibi çarpmıştı. Temuçin: demiri işleyen adam. Tüm ülkede tek bir demirci tanıyordum, o demirci de eski hanların, büyük Kabul Han'ın soyu, Borçeginlerin reisi Yesügey'di.

– Ne diyorsun?

– Adımı öğrenmek istemiyor muydun?

– Evet... Ama... Sen ulu Yesügey'in oğlu musun?

Gözlerini kırpıştırdı.

Kim olduğunu biliyordum. Nasıl bilmeyebilirdim ki? Sürülerin çobanları durmadan onun başarılarını anlatırdı. Babasının ölümünde, Yesügey'in müttefikleri, güçlü *noyan*'lar, onu reddetmiş, elinden tüm varlığını almış, Temuçin ve ailesini topraklarından kovmuştu. Temuçin kış aylarında hayatta kalabilmek için toprağın karnını yarmış, bulduğu kökler ve soğancıklarla beslenmiş, daha aptalların elindeki parçaları kapıp kaçmıştı. Noyanların başı Targutay, kağanlığa yükselme umuduyla yaşarken Temuçin'in varlığı karşısında endişeye kapılmış, hanlığın yasal sahibi Temuçin'in kellesi-

ni istemişti. Yesügey'in oğlu kurulan tüm tuzaklardan kurtuldu. Akşamları, çadırların altında toplanan erkekler onun kahramanlıklarını anlatmaya başladılar, kısa süre sonra da onun onuruna söylenen kahramanlık türküleri mavi dağlar ülkesinden yükseldi, nehirleri izleyerek uzaktaki bozkırlara kadar yayıldı.

İkimizin başından da aynı sayıda, on altı bahar geçinişti; ancak karşı karşıya kaldığı tehlikelerden midir bilmem, benden çok daha olgun görünüyordu. Gökten düşmüş bir kaya gibi, yoğun, güçlü, ateş gibi ve korkusuzdu. En ufak hareketinde bile büyük yırtıcıların yumuşaklığı görülüyordu. Hiç öylesine bir güç ve kudret gösterisine tanık olmamıştım, ayağa kalkıp bana geride beklememi buyurduğunda itiraz ettim:

– Yola çıktığımızdan beri aramıza tek bir ağaç, tek bir taş parçası bile girmedi. Bak! Ardımızda sadece tek bir iz bıraktık.

– Bunlar noyanlar dedi hırsızları göstererek. Onlarla başını derde sokma, yaşlı bir atın tepesindeki sinekler gibi seni sürekli izlerler.

– Kardeşimin atlarını çaldılar. Seni öldürebilirler. Kenarda durup beklemek için gelmedim buralara. Dostluğumu kabul et.

Sadağını yerleştiriyordu, durakladı, bir an gözlerimin içine baktı, onu izlememi işaret etti; büyük bir mavi perde, gecenin karanlığını yırtıyordu...

Hırsız, uykusunda önce yüzünü buruşturdu. Sonra kaşlarını çattı. Gözlerini açtığında, nehirden aldığım taşı alnına indirdim, sonra bir daha. Kafatasından bir çatlama duydum: kırık burnunun kenarından sızan kan göz çukurlarını doldurdu. Yoldaşlarından biri bağırdı, üçü de ayaklandı. Gölgelere saklanmış Temuçin ikisini de sırtlarından birer okla devirdi, dördüncüsü kaçmaya başladı. Kısa sürede ona yetiştik. Bıçaklarımızın menzilinde, yorgunluktan ve korkudan soluk soluğa koşuyordu. Bir ara yıkılır gibi oldu, kollarını sallayarak dengesini korudu.

– Noyan! diye bağırdım, ciğerin leş kokuyor!

Yine tökezledi, hemen arkasından gelen Temuçin'i düşürdü. Ben talihliydim, alnındaki perçemi yakaladım, çektim, kafasını geriye kanırttım ve gırtlakladım. Heyecanla başını kestim, ay ışığında yüzünü görünce güldüm. Şiş gözlerinden şaşkınlık ve aptallık okunuyordu.

– Ciğerin leş kokuyor, örgülerin de pislik içinde, dedim kelleyi uzağa fırlatırken.

Şafak zamanı, sürüyle birlikte ağır ağır dönerken arkadaşım bana döndü:

– Paylaşalım, dedi. Beğendiklerini seç.

– Bunlar ganimet değil, senin atların.

– Sen olmasaydın, geri alabilecek miydim?

– Alırdın sanırım. Bil ki babamın adı Varsıl Naku. Tüm varlığı benim olacak, çünkü onun tek oğluyum. Atlarını kendine sakla.

Kafasını salladı, babamın obasına varıncaya kadar konuşmadı.

Babam tek oğlunu koruduğu için Tengri'ye teşekkür edip beni bağrına basmadan önce, haber vermeden ortadan kaybolmam nedeniyle azarladı. Köpekler bana yaltaklanmak için yaklaştılar, ama yanımdakinin gözlerini görünce, kuyruklarını bacaklarının arasında kıstırdılar, sanki onları cezalandırmışız gibi korkulu, çadırların ardına saklandılar.

Babam da yol arkadaşımın gözlerinden rahatsız olmuşa benziyordu. Göstermemeye çalıştı, ne yapacağını bilemediğini anladım, yabancının kim olduğunu söyledim.

– Kahraman Yesügey'in büyük oğlu ha? Hani zekâsıyla Targutay'ın adamlarını gülünç duruma düşüren?

Temuçin başını önüne eğdi. Biraz sonra *yurt* gölgesinde, onuruna bir koyun boğazlatan babamın sağında oturuyordu. Ünlü konuğumuz sayesinde kaçaklığım unutulmuştu.

İçtik, dumanı tüten parçaları paylaştık, parlak bıçaklarımızı koyunun ciğerine ve yüreğine sapladık, kanı damlayan mideyi ısırdık; ellerimizi dirseklerimize kadar yağladık; o kuyruğu yedi; ben yanakları aldım; kovalar dolusu kımız ve yağlı haşlama suyu içtik; midelerimizi tıka basa doldurduk.

Kemikleri temizleyip dişlerimizle parlattıktan sonra babam, daha fazla dayanamadı, konuğumuzu sorgulamaya girişti:

– Atlarının da karınlarını doyurmaya ihtiyacı yok mu?

– Evet, kaburgaları sayılıyor ama, bütün varlığım onlar. Oğlun olmasaydı, o çıkık kaburgaları bile göremeyecektim. Oğlunla öğün Naku, benim önümde dikildiğinde gözlerinden temiz yüreğini gördüm.

– Onu övmeyi bırak, yoksa Borçu kendini göklerde görecek. Bana başınızdan geçenleri anlat, çünkü ilk avlarını yakalamış genç kurtlara benziyorsunuz.

– Benzetmen doğru. Sürülerinden kovulmuş iki kurt gibi, beni soyanları yenmek için el ele verdik.

Temuçin maceramızı anlatırken babam keyiflendi. O güne kadar onun kimseye, hele bu denli genç birine, bu kadar ilgi gösterdiğini görmemiştim. Ocağın alevleri yüzlerimizi aydınlatır, üzerimizdeki baca deliğinden yıldızlar görünürken, babam sorularını sürdürdü. Aile yurdunun dünyada tek olduğunu sandığınız, her sesin, en ufak bir ışığın, geçen her anın yılın ilk sütünün tadında olduğuna inandığınız o sakin gecelerden biriydi. Üstelik o gece, Temuçin'in anlattıkları da kendimizi ayrıcalıklı hissetmemize katkıda bulunuyordu. Öyküsünü anlatmaya şöyle başladı.

– Saygıdeğer Naku, senin de hatırladığın gibi babam Yesügey hanların boyu Borçeginlerdendir. Büyük Kabul'un torunu olarak Yesügey, Tatarlarla amansız savaşlar yaptı. Hem Borçegin Boyu, hem de yurtlarını onun sancağının gölgesinde kuran diğer Moğol boyları onu reis tanıdı. Naymanlar da babama katılınca, Yesügey'in savaşçılarının sayısı on bine ulaştı. Sürüleri besili, kadınları tombul ve mutlu, köleleri çoktu.

Ancak bir kusuru vardı: tedbirsizdi. Kimseden korkmazdı, sık sık tek başına topraklarımızın ötesine giderdi. Bundan yedi bahar önce, ben dokuzuncu baharımdayken, ikimiz birlikte, müstakbel eşimi seçmek üzere annemin anayurduna, Ongirat ülkesine gittik.

Üç günlük yoldan sonra Ongiratların başı Bilge Day-seçen'in obasına vardık. Yolculuğumuzun amacını öğrenince Day-seçen bağırdı: "Dinle beni Yesügey, bembeyaz bir akdoğan uykumu ziyaret etti. Uçarken pençelerinin birinde gü-

neşi, diğerinde de ayı tutuyordu. Elime kondu, her ikisinin de parlaklığını seyrettim. Bundan güzel kehanet olur mu? Sen ki geçmişte kızlarımızdan birini kaçırmıştın, kadınların erkeklerin yüreğine kımızdan fazla zarar verdiğini bilirsin." Yaşlı reis sözü anneme getirmişti, Yesügey annemi bir rakibinin elinden kaçırmıştı. "Hanların torunları, Moğol ülkelerinin efendileri için en güzel kızlarımızı ayırırız, onları siyah develerin çektiği kağnılara bindiririz. Yesügey! Oğlunun gözlerinde ateşler yanıyor. Gelin aramak için başka obalara gitmeden önce, bırak da sana kızımı göstereyim." Yaşlı Day-seçen bağırdı: "Börte! Börte!" Sonunda küçük bir kız keçe kapıyı kaldırdı. Dimdik duruyordu, çenesini sıkmıştı, kaşlarının altından düşmanca bakıyordu... Karımdı!

Temuçin sözüne ara verdi. Canı sıkılmış gibiydi, uzun süren sessizliğine saygı gösterdik, sonra babam sordu:

– O Börte güzel birisi olmalı?

– Evet Naku, öyleydi. Suratındaki toza rağmen, yüzünün çizgilerindeki saflık karanlıklar ortasında parlayan dolunay gibiydi. En çarpıcı yeri gözleriydi. Işıktan, altından ve zümrütten binlerce iğne gibi. Ateşle suyun birbirlerine sarılamayacağı söylenir, oysa onun gözlerinde sarılmışlardı. Ama samimi olmam gerekirse, onu ilk gördüğümde fazla bir şey hissetmedim. Sana söylediğim gibi, dokuz bahar geçirmiştim... o ise dört fazlasını. Benim duygularım çocuk duygularıydı. Babam Börte'nin iyi bir eş olacağına inanıyordu. Onda soylu kan ve parıltı görmüştü. Yaşlı Day-seçen ona "çocuklarını itiraz etmeden vermek, onları küçük görmek demektir. Oysa bir kızın mutluluğu kapıda ihtiyarlamak değil, bir erkeğe sunulmaktır. Benim kızım senin oğluna gidecek, bunun karşılığında da evlenecek çağa gelene dek oğlunu burada bırak" demişti. Day-seçen'in obasında geçirdiğim bir dolunaydan sonra, Börte'nin gözlerinin daha önce anlattığım gibi olduğunu gördüm. Şimdi, iyiliksever Naku, anlattıklarımın seni eğlendirdiğini görüyorum; ama bil ki artık vücudum ona sahip olmaya ve tadını çıkarmaya hazır. Şimdi gidip onu almanın zamanı geldi.

– Arzun çiçek açtığına göre, Yesügey doğru tahmin etmiş demektir.

– Hem evet, hem de hayır, dedi Temuçin. Daha ertesi sa-

bah bana rehberimin her dediğini yapmamı öğütledikten sonra kendi obalarına doğru yola çıktı. Gitmeden önce köpeklerden korktuğumu, bağlamaları gerektiğini söyledi. Uzaklaşırken türkü söylediğini duyduğumu hatırlıyorum. Atının türküsünü söylüyordu, Tengri'nin onu insanlar dünyaya gelmeden önce yarattığını anlatıyordu. Onu bir daha görmedim.

Sustu.

Bütün Moğollar gibi biz de Yesügey'in kayboluşunun öyküsünü biliyorduk. Anlatılanlara göre Tatarlarla bir şölene katılmış, onlar da Borçegin reisini tanıyınca, zehirlemişlerdi.

– Babamı Tatarların öldürdüğü söylentisine inanmayın. O köpekler babamın ölmesinden yeterince sevinç duydu. Doğrudur, babam yemekten, içmekten, kızların eteklerini kaldırmaktan hoşlanıyordu ama bu zevkleri hiç düşmanlarıyla paylaşmazdı.

– Obasına varmayı başardığı söyleniyor.

– Doğrudur, Naku. Acı çekiyordu, kapkara bir sıvı kusuyordu ve konuşamayacak kadar titriyordu. Yine de sadece bana, en büyük oğluna söylemek istediği bir sırrı vardı. Gelip beni Day-seçen'in yanından aldılar. Maalesef obaya vardığımda artık çok geçti. Şunu iyi bil ki, eğer Tatarlarla bir şölene katılmışsa, yanında mutlaka tanıdığı biri, müttefiklerimizden biri olmalıydı.

– O büyük reisi zehirlemek hangi boyun işine gelirdi?

– Noyanlar, Naku. İçlerinden bir kabile, reis Targutay'ın boyu han kanı taşır. Büyük hanların geleneksel varisleri Borçeginlerin dışında, üyeleri arasında bir han olmasıyla övünebilecek tek boy, noyanlardır. Targutay kendini beğenmiş, kaba ve cimridir. Bütün hayatı boyunca atası Ambakay'ın ününü kıskandı, onun gibi olabilmek için yeterince saygın ve doğru olmadığını düşünemedi.

Ozanların anlattıkları bütün savaşçılar içinde en beğendiğim Ambakay'dı. Kabul Han'ın yeğeniydi, Han kendi çocuklarının daha çok genç olduklarını düşünerek, kendinden sonra Ambakay'ın han olmasını vasiyet etmişti. Ambakay'ın da ölümünden sonra hanlık doğal olarak Borçeginlere geri verilmiş, Kabul'un dördüncü oğlu Kutula başa geçmişti. Yesügey Kutula'nın yeğeniydi ve konuğumuza göre de han olmak için gerekli bütün niteliklere sahipti.

– Babamın her başarısından sonra, Targutay'ın umutları daha da azaldı. Yesügey'e ve sancağının çevresinde gün geçtikçe artan obalara katılmasının nedeni, zamanı geldiğinde daha rahat hareket edebilmek içindi. İşte gerçek bu, Naku, çünkü artık bugün yapayalnızım. Boyumdan ayrılmamı, terk edilmemi ve sürekli izlenmemi sahtekâr Targutay'a borçluyum. Onu lanetliyorum. Onun düşünceleri akbaba pisliğinden de kötü kokuyor. Eğer bir gün Tengri yumruğumu silahlandırırsa, ciğerini çizmemin altında ezeceğim!

Bana baktı, gözleri isteğinin yerine gelmesini ne denli dilediğimi göremeyecek kadar karanlıktı.

Temuçin geceyi obamızda geçirmeye karar verdi. İçtiklerimiz bizi biraz sarhoş etmişti. Yıldızlı göğün altında yalpalayarak işedik, kustuk, daha sonra yurdumdaki döşeklere devrildik.

Uykumda, aklım kaçtı ve beni uzaklara, tanımadığım geniş bir yere götürdü. Gittiğim yerde en küçük bir taş, tek bir ot bile yoktu. Yer, göz alabildiğine küldü. Tek ışık kaynağı gölgenin dörtnala koştuğunu gördüm. Bu toprağın üzerinde nasıl dörtnala koşabilirdim? Hiçbir at buradan canlı çıkamazdı. Gölge, Temuçin'di, gülümsüyordu. Ayaklarının dibinde, elleri bağlı bir adam. Onu daha önce hiç görmemiştim ama Targutay olduğunu biliyordum.

Gözlerinden akan yaşlar yanaklarında izler bırakıyor ve yavaşça küllere damlıyordu. Temuçin delice bakan gözlerini benimkilerden ayırmıyordu. Bıçağımı aldım, Targutay'ın karnını yardım, elimi kaburgalarının altından geçirerek yüreğini kopardım, kaldırdım. Temuçin yüreği ısırdı. Ben de. Dişlerimiz çarpıştı, kanın damladığı yerde otlar bitti, kül çölünü otlağa dönüştürdü. Nereden çıktıkları anlaşılmaz atlar geldi. Binlerce at, güneşin altında inci taneleri gibi toplanıyorlardı, neşeyle şaha kalkıp dağılıyorlardı.

Onlara bakarak yüreği parçaladık. Karnı açık adam hâlâ can çekişiyordu. Bana yalvardı, yüreğini geri vermemi istedi, koyunlar kaçtıktan sonra ağılın kapısını kapamanın bir işe yaramayacağını söyledim. İşte o zaman aklım uykudaki vücuduma geri döndü.

Aklım dönerken beni sarsmış olacak ki, midem bulanarak uyandım. Uzakta, köpeklerin uluması gecenin içinde dağılıyordu.

Âdetlerinin tam tersine, bizimkiler cevap vermiyordu. Kafesin üzerinde bir ışık oynuyordu. Belki de bir alevin yansımasıydı, yurtta ateş yakmadığımızı hatırladım, döndüm. Pusudaki kurdun gözleri gibi bir bakış karanlıkta parlıyor, geceyi deliyordu.

– Uyumuyor musun?

– Uyuyorum, ama atlar gibi, kısa kısa.

– Ya. Söyle bana.

– Neyi?

– Day-seçen, babanın dediği gibi köpekleri bağlattı mı?

– Evet.

– Ya bağlamasalardı?

– Bağırsaklarını yarardım.

– O kadar mı korkuyorsun?

– Hayır! İğreniyorum.

– Neden?

– Ödlek olduklarından. Bizden bakışlarımızı ve artıklarımızı dileniyorlar. Kanlar gibi kalçalarını sallıyorlar, sebepsiz yere uluyorlar. Güneşte ısınıyorlar, gece olduğunda, biz dinlenmeye çalışırken havlıyorlar ve düşmana yerimizi belli ediyorlar.

– Bizi karanlıklarda dolaşan ruhlardan korumak için havladıklarına inanmıyor musun?

– Hayır. Köpekler yaygaracı. Tehlikeyi görünce, kuyrukları bacaklarının arasında, tavşan gibi kaçıyorlar. Bir kurt gibi sessizce düşmanının karnını deşecek tek bir köpek bile göremiyorum.

– Sürek avlarında avı bize yöneltip boğazlamayı biliyorlar ama.

– Bazıları, evet. Ama çoğu kalleş. Yalları eksik kalsa, eniklerini parçalarlar. Nefret ediyorum.

O sırada köpeğimin ayaklandığını duydum -hep yurdun kapısına uzanırdı- küçük adımlarla, boynu düşük, inleyerek uzaklaştı.

Ertesi sabah hareket ettiğinde, çayır çiyden sırılsıklamdı. Bineğinin terkisinde bir kuzu ve üç kırba dolusu kımız vardı. Birlikte sekiz iğdiş atını toplamıştık, önüne alıp sürmekten başka yapacak şeyi kalmamıştı. Yine de atını mahmuzlama anını geciktirmeye çalışıyor, bize nasıl teşekkür edeceğini bilemiyordu.

– Sürülerin mutlu olduğu bu vadiyi gördükten sonra, kışlarım eskisi gibi uzun görünmeyecek.

Babam her zaman başımızın üzerinde yeri olduğunu söyledi ve ekledi:

– Borçu ve sen birbirinizi tanıdınız. Bunu hiç unutmayın. İleride, birbirinizi yaralamamaya dikkat edin.

Gözlerime baktı. Gitmesine üzüldüğümü anlamış mıydı?

– İki dolunay sonra, Sarı Köstebeğin Günü Ongirat ülkesine gidip, nişanlımın beni hâlâ bekleyip beklemediğini öğreneceğim. Yanımda olmak ister misin?

Gülümsediğimi görünce gelip beni alacağını söyledi, atını mahmuzlayıp bağırdı:

– Ongirat kızları hem çok, hem de çok güzel. Kimbilir belki de biri sana bir göz atar.

İkinci kısım

Atım adımlarını yavaşlattı, başını çevirdi. Sararmış yüksek otların üstünden bizi izleyen beş çift kara göz vardı. Sürülerinden ayrılmış beş ceylan. Gözlerini bile kırpmıyorlardı, ama bulunduğum yerden yüreklerinin çarpmasını hissediyordum. Açıklığa çıkarak çılgın bir cesaret göstermişlerdi. Havayı kokladılar, bayır aşağı koptular.

Bir gece önceki rüyam gerçekleşiyordu. Orman Ruhu'nun Kızı uykuma konuk olmuştu, bunun anlamı da ertesi gün bereketli bir av demekti... O büyücü kirpiklerimin arasından sızmış, otların üzerinde çırılçıplak koşuyor, gölgelerde kayboluyor, ağaçtan ağaca atlıyor, ışıkta kaybolup biraz ilerde, daha canlı ve çekici olarak yeniden gözüküyordu. Bir tomurcuğun, bir yaprağın, bir eğreltiotunun gizlediği, terden inci gibi parlayan vücuduna, kalçalarına doğru, sürekli olarak atılıyordum. Her seferinde elimden kaçıyordu ama, yaşam suyumun geldiğini sabah uyanınca fark ediyordum; bu rüyamda gerçekleşiyordu.

Gecelerimin çoğunu dolduruyordu ama, gün ışığı da ona sahip olma arzumu hafifletmiyordu. Tengri korusun. Güzelliğine kapılmak ölümcüldür. Etinin iştahını yatıştırmak sadece şamanların görevidir. Ödevlerini bir yerine getirmesinler, Orman Ruhu'nun Kızı'nın öfkesi bütün av hayvanlarını yok eder. Oysa ben şaman değildim, boyum Arulatların bütün itirazına karşın da, hiçbir zaman şaman olmayı düşün-

memiştim. Arulatlar daha ben çok küçükken bile bende yanılgıya yer bırakmayacak belirtiler görmüşlerdi. Daha sonra, şamanlığı reddim çadırlarımız arasında şaşkınlığa ve kızgınlığa neden oldu, annem Tana ölü doğan ikinci oğlunun hemen ardından gözlerini kapayınca da herkes bu felaketlerin kaynağı olarak beni gösterdi. Babam diğerleriyle bozuştu, obadan ayrıldık. Ancak yalnızlığımız bile beni Orman Ruhu'nun Kızı'nın saldırılarından koruyamadı, dahası artmalarına fırsat tanıdı.

Kızın ülkesinin en güzel mücevherlerinin birinin, Mavi Göl'ün ormanlarının yakınındaydım.

Dar platoya erişince gölün kıyısına yaklaştım, atımı suladım, gölün çevresinde üç kere dönerken kurtların zararlı hayvanları uzaklaştırmalarını diledim, atımı gölün kenarında bırakıp ormana daldım.

Babam tek başıma avlanmamdan hoşlanmazdı. "Dikkatli ol" derdi, "atın olmadan, ayının karşısında kanadı kırık bir kuş gibi kalırsın." Haklı olduğunu biliyordum, ancak içimden Orman Ruhu'nun Kızı'nın zevklerini tatmayı gizlice düşündüğümden mağaraların efendisiyle vücut vücuda boğuşmak da beni en az bunun kadar heyecanlandırıyordu.

Rüzgâra karşı, dikkatle ilerledim. Güneş, ağaçları altın rengine boyuyor, ağaçların tepesi göğün mavisinde hafifçe sallanıyordu. Bir süre sonra yüksek tepeler pembe ve mora kesti. Dört boynuzlu genç bir geyik önümden fırladı, kaçtı, devrilmiş kütüklerin karmaşası arasında kayboldu. Gittiği yönde ilerledim, yetişkin bir kurdun bıraktığı taze izlere rastladım. En büyük ayak izlerinin içinde daha küçük izler de vardı. İzler bataklığa doğru giderken arazide bir değişiklik, karaçamların arasında bir kayın adası belirmeye başladı. Geyiğin kaçışı mutlaka kurtların suya indiğinin işaretiydi. Bir ok seçtim, çürümüş bir çam kütüğünün ardına gizlendim, soğuk sisler ormanı kaplayana kadar sessizce bekledim. Elim boş mu dönecektim? Bunu düşünmeye başlamıştım ki, karşımda onu, bir dev gibi gördüm.

Çevresine kısa bakışlar atarak, başı aşağıda, sarı gözleri gölgelerde parlayarak patikadan iniyordu. Omuzları boynunun iki yanında değirmentaşı gibi dönüyordu. Peşinde sürü,

sessiz, her kurt ayaklarını bir öndekinin izlerine basarak, sanki tek bir hayvan geçmiş izlenimi bırakarak, onu takip ediyordu. Akıllı bir reis ve uysal bir sürü.

Okumu çekmek, biraz sonra parçalara ayrılmak anlamındaydı. Sürünün gölgelerin arasında kaybolmasını bekledim, kalkmaya hazırlanıyordum ki, patikadan inen, biraz önce gördüğüm kurt kadar güçlü bir ikincisini gördüm. Ötekinden değişik yürüyordu. Başı yukarıda, ülkesini denetliyor, her türlü değişikliği gözden geçiriyor gibiydi. Olduğum yere çöktüm. Ağaçların arasına saptı, bir an sonra da karşımda, üç kayın ağacının arasındaki bir tümseğin üstünde göründü. Burnunu batıya çevirdi, uzandı, çevreyi kokladı. Tam karşımdaydı, yüreği hedef gibiydi. Hemen harekete geçmeliydim, esinti dinmişti, her an varlığımı fark edebilirdi. Yavaşça doğruldum, yayımı gerdim, oku yerleştirirken derin bir nefes aldım. Okumu salmak üzereydim ki, gözlerini gözlerime dikti. Kor gibi iki bıçak. Burnunun üzerinde eski bir yara vardı. Biraz sonra yapacağımdan endişelenmemişe benzemesi beni rahatsız etti. Yüzünün sakinliğinde ve bakışlarında önce Temuçin'in gözlerini gördüm, daha sonra Temuçin'in yüzü kurdun yerini aldı. "Köpek suyu içerken gürültü çıkarır" demişti arkadaşım, "korkunca havlar, darbe alınca da inler. Oysa kurt suyu sessizce emer, ay ışığında aşkını ulur, ölüm karşısında şikâyet etmez. Boynuna bir ip bağlanmasını asla kabul etmez, özgürlüğünü pazarlık konusu etmektense ölmeyi yeğler."

Temuçin'in yüzü kayboldu; yerini bir kadın vücudu aldı, akıcı ve vahşi, ay gibi derisi, çift kasnaklı yay gibi kaşları, kalçalarının üzerinde raks eden uzun saçları.

Orman Ruhu'nun Kızı mı? Belki de kız kardeşlerinden biri.

Silahımı indirdim, gölge gecenin karanlığında zor seçilen kurda dönüştü.

Ben Arulat Boyu'ndan bir Moğolum. Eskiler hayatta bir kez bir kurt öldürmenin iyi olduğunu söyler. İlk atamızın görüntüsüyle felce uğramış gibi, okumu salamadım, Moğol kabilelerinin doğuşuyla ilgili destanları hatırlayarak, salmadığıma pişman da olmadım.

Gök'ten Bozkurt gelmişti. Dalgalardan da Güzel Maral.

Tanrı Dağı'nın ormanlarında, Onon Irmağı'nın kayna-

ğında insanları yarattılar. Şeytanlar gibi çiftleştiler, bozkırda koştular, tohumlarını ağaçların altına, ırmak yataklarına, otların üstüne, böğürtlenlerin ve meyvelerin arasına bıraktılar, kuşların tohumları dört bir yana taşımasını sağladılar.

Üç ırmağın kaynağında, kurt ve maral gece gündüz sevişti. Bozkurt'un sevgilisini yemeyi düşündüğü muhtemeldir, ancak boz rengi postunu ve iki göle benzeyen gözlerini görünce aşkı galip geldi. Belki de bu imkânsız birleşmeleri bizim, yani oğullarının, birbirimizi gırtlaklamadığımız zaman kavga etmemizin, birbirimizin kadınlarını ve atlarını çalmamızın sebebidir. Bilinen tek şey Bozkurt ve Güzel Maral'ın üç ırmağın kaynağında Moğol'u yaratmış olmalarıdır. Bunun için bozkırda ya da ormanlardaki küçük boşluklardaki yurtların keçe kapısını aralamak yeterlidir. İçeride güneş yanığı aynı yüzler, hiçbir zaman kaçırılmayacak aynı vahşi bakış görülecektir. Açlıktan ölüyormuşcasına yerler, içerler ve çocuk yaparlar. Kurtlar gibi avlanır ve öldürürler. Tengri tarafından korunurlar, hiçbir şeyden, ne açlıktan, ne soğuktan, ne düşmandan, ne de ölümden korkarlar.

Benim bozkurtum da korkmamıştı, beni boğazlamaya da kalkmamıştı. Kanımın onunki gibi olduğunu biliyordu.

Gölgelere gömülmüş, bacaklarım uyuşmuş, sanki sürünün döndüğünü duydum. Bir an kayaların orada bir fısıltı, sanki bir tartışma duydum. Sonra yerdeki çalılar çıtırdadı, yeniden sessizlik çöktü. Sadece uzaktan guguk kuşunun çağrısı duyuldu. İnlerine dönmüşlerdi.

Doğruldum, kurdun beni izlediği tümseğe yöneldim. El yordamıyla tırmanmaya çalıştım, yanağımda bir ıslaklık duydum. Kanım dondu. Oradaydı, tam yanımda, ağzından çıkan nefesi ensemde hissediyordum. Gözlerimi kapadım.

Gözlerimi, ne kadar zaman sonra bilemiyorum, tekrar açtığımda, gecenin kucağında yapayalnız, ter içindeydim.

Atımı bulduğumda çok heyecanlıydı, elbiselerimdeki kurt kokusunu burnundan uzaklaştırmak için kulağına türkü söylemeye başladım:

Yıldızların altında otluyorsun
Atım, beni beklerken;
Beni gördüğünde de
Kişneyip selamlıyorsun,
Bağsız, damsız,
Özgür ve gururlu;
Benimle iyisin...

Mavi Göl'ün dağlarının tepesinden, kadife ışıklı kızıl bir ay doğdu. Bir kurt uluması geceyi yırttı.

Üçüncü kısım

Dişlerimiz etleri parçalıyor, kemikleri kemiriyordu. Temuçin'in yurdunda, kulaklarımıza kadar yağ içinde, yeniden buluşmamızı kutluyorduk.

İki dolunay önce sözleştiğimiz gibi, gelip beni almıştı. Babam hem dostluk belirtisi olarak, hem de evliliğinin gerçekleşmesine yardımcı olmak için, içlerinde bir beyaz koç olan yirmi koyunluk bir sürü vermişti. Bu gürültülü ve yavaş grupla, obasına varmamız üç günümüzü aldı.

Ancak şimdi, ateşinin çevresinde toplandığımızda, tüm genç isteklerimiz karşılanmıştı. Sağımda, üvey kardeşi Belgütey bağdaş kurmuş oturuyor, sonra da sırayla diğer kardeşleri, Kasar, Kaçiun ve Temüge geliyordu. Sırasıyla on beş, on dört, on iki ve on bahar görmüşlerdi.

Kadınlar, onlara ayırılan bölümde tencereler ve tepsilerle uğraşırken, bir yandan da bizlere meraklı bakışlar fırlatıyordu. Hepsi hepsi dört kadın vardı, içlerinden biri, sekiz baharlık Temülün, Temuçin'in tek kız kardeşiydi. Diğer üçü ise anaları Höelün, Belgütey'in anası Suçigil ve aksak yürüyüşlü, yüzü kırış kırış bir hizmetçiydi.

Yesügey'in karısı olanlarda değişik bir güzellik görünüyordu. Duru tenli Höelün'ün kararlı bir ifadesi, kalın dudaklı sert bir ağzı vardı. Suçigil'in yüzü daha yumuşak, neredeyse çekingendi. Höelün yurdun içinde dimdik durur, emir vermeye alışmış insanların bakışıyla çevresine bakarken,

Suçigil omuzları hafifçe düşük, tereddütlü hareketler yapıyordu, bilekleri hiç görmediğim bir incelikteydi. Kırılgan, kumun üstünde bir su birikintisi kadar dokunulmaz görünüyordu, sürekli çevreyi izleyen gözlerinde endişe okunuyordu. Höelün'ün alev alev bakışlarında korkudan eser yoktu, Yesügey'in baş kadını olması nedeniyle ona saygı göstermek için Höelün Ana deniliyordu. Hiç kuşkum yoktu: biri süt, öteki alevdi.

Temuçin'in taşlı bir vadinin dibinde kurulu obası acınacak haldeydi. Keçeleri kararmış, yıpranmış üç yurt bir zamanlar saygıdeğer, şimdi ise topraklarından kovulmuş bu ailenin neler çektiğinin göstergeleriydi. Oysa oğlanlar gürbüzdü, soylulara yakışır bir ağız şapırtısıyla önlerinde ne varsa silip süpürüyorlardı.

Koyun küçük sürülerinden gelmişti. Bu ilgiden memnundum, bana verilen onuru karşılıksız bırakmamak için önümdeki çanağı hızla boşaltıyordum. Suçigil çanağı yeniden doldururken kadınların dili çözüldü. Oğulların çanaklarına kapanmış alınları kırıştı. Suçigil'in elinde içi nefis et parçalarıyla dolu bir çanak vardı, karşısında Höelün Ana kızgınlıkla bağırıyor, onu Belgütey'e konuğunkinden daha iyi bir parça vermekle suçluyordu. Oysa en iyi parçaların konuğa verilmesi töre gereğiydi. Suçigil'in bileğine yapıştı, çanağın içindekiler yere döküldü. Höelün Ana şimşek gibi atılıp suçlunun boynunu yakaladı, yaşlı köpek diye bağırarak yurttan dışarı itti.

İkisi de küçük tezek yığınının dibine düştü. Höelün Ana'nın, obada köpek bulunmamasından ötürü beyazlamaya fırsat bulmuş bir bacak kemiği kaptığını gördüm. İlk doğrulan oydu, bağırarak kendini korumaya çalışan zavallı kadının kafasına hızla vurmaya başladı. Yurdun altında, erkekler kıpırdamadı. Sadece Belgütey Temuçin'e umutsuz gözlerle baktı; Temuçin ifadesiz gözlerle, "Annem annene vuruyor. Ne var bunda? Baş kadın o değil mi?" diye soruyor gibiydi. Sonunda Höelün Ana silahını bıraktı, çadıra döndü ve hiçbir şey olmamış gibi bana yeni bir çanak doldurdu.

Temuçin dışarı çıktı. Belgütey onun peşinden gitti, annesine yöneldi, Suçigil abartılı hareketlerle oğlunu yanından uzaklaştırdı. O zaman Belgütey atını çözdü, bindi, obanın

kuzeyine doğru dörtnala koptuğunu duyduk. Temuçin de onun gibi yaptı ama aksi yönde uzaklaştı.

Yemeğin o neşeli havasının yerinde yeller esiyordu.

Ancak Temuçin'in üç kardeşi bana peşinden gitmeyi önerdi. Anlaşılan, biraz önce yaşadıklarımın onların gözünde hiç önemi yoktu. Tezek yığının üstünde iki büyük karga, bir tutam kanlı saç için kavga ediyordu.

Biraz sakinleştikten sonra Kasar, Kaçiun ve Temüge bana çevreyi göstermeyi, obalarını koruyan yüksek dağların tepesine, göğe doğru at sürmeyi önerdiler. Atlarımızın boynuna yatarak tepelere tırmandık, Kasar'ın dediğine göre sırayla çevreyi gözledikleri yere vardık. Buradan yarımay biçiminde bir vadi görünüyordu. O kadar genişti ki, karşımızda gördüğümüz dağlara ulaşmak için yarım gün boyunca at sürmek gerekirdi. Yerdeki yeşil halı mavi ipek kaplı iki kalkana benzeyen iki göl ve tembel tembel akan bir dereyle kaplıydı. Sağımızda uzakta, sıcağın buğusu altında göz alabildiğince uzanan çorak ve taşlı bozkır uzanıyordu.

Genç Temüge işaret parmağını bozkıra doğru uzattı.

– Orada Kerulen Nehri var! Gördün mü?

Ongiratların topraklarına varmak için nehri izlemek yeterliydi. bozkırın kenarında mavi daman hayal meyal seçtim. Sanki çölün buraya kadar ulaşan titreşiminden korunmak için bulabildiği her şeyden yararlanır gibiydi; çok yuvarlak bir kayanın çevresinden bir yılan gibi kıvrılıyor, piramide benzer tepelerin eteğini izliyordu.

Kasar obalarının bulunduğu yerin önemini anlattı. Ona göre düşman sadece vadiden yaklaşabilirdi. Bunun için ya güneyde Kerulen'i aşacak, ya da doğudan, karşımızdaki yüksek kayalıklı dağların arasında gösterdiği geçitten yararlanacaktı. Bir son ihtimal de kuzeyden, vadiyi koruyan dağların tepesinden gelmesiydi. Ancak bunun için düşmanın, şu anda üzerinde bulunduğumuz dik yarın yamacında üç gün yürümesi gerekecekti.

– Görüyorsun, çadırlarımızı toplamak ve dağların yanıltıcı karmaşasına dalabilmek için yeterince zamanımız var. Bu dağlara Kızıl Dağlar adını taktık.

– İyi de, bunlar mavi!

– Şafak zamanı, çömelmiş yakalanan kızların yanakları gibi kızarırlar.

Batan güneşle birlikte dönüş yoluna koyulduk. Güneş rehberlerimin güzel yüzlerini renklendiriyordu. Geveze ve neşeli Kasar ve Temüge'nin tersine Kaçiun daha bir tek söz söylememişti.

Ben atımı serbest bırakmaya hazırlanırken, Temuçin kardeşleri gibi yapmamı, atımı bağlamamı öğütledi. Orada olduğunu görmemiştim, oba çapraz ışıkların altındaydı ve Yesügey'in oğlunun gölgesi arkasındaki kayaya karışıyordu.

– Benim sıska iğdişleri görünce, korkarım atın babanın semiz sürüsüne dönmek isteyecektir.

Ona atımın böyle bir hakaret yapmayacağını ve tıpkı bir otun toprağa bağlı olduğu gibi onun da bana bağlı olduğunu söyledim.

Kabul etti, Kaçiun'a Yedi Tepe'de nöbete gitmesini buyurdu, babasının ölümünden beri kadınların kısır yabandomuzları gibi kavga ettiklerini anlattı:

– Her şeye sinirleniyorlar. Yaşlı Day-seçen'in yanına gidip nişanlımı almanın zamanı geldi. Eğer babası kızını hâlâ bana verirse -ki hiç emin değilim- kızın gelişi buradaki gerginliği azaltacaktır. Dönüşü belli olmayan bu yolculuğa katılmakta ısrar ediyor musun?

Bilge Day-seçen'in niyeti konusundaki kuşkularını anlıyordum. Ongiratların başının damadını reddetmesi mümkündü. Onu tanıdığında Temuçin soylu bir ailenin veliahdı değil miydi? Oysa şimdi, yedi bahar sonra geri gelen adam öksüz, topraksız, sürüsüz ve müttefiksiz biriydi. Kızını ona vermek, bunun ne yararı olurdu? Kızını vermemek için neden aramasına gerek yoktu; kaldı ki, komşu ülkelerin hükümdarlarıyla evlenme imkânlarını öne sürebilirdi. Ancak onurlu bir adamsa, sözünü yalamaması gerekirdi.

Temuçin'e dostluğumun böylesi sınavlardan etkilenmeyeceğini söyledim.

– Tamam, öyleyse bu gece, çiy düşmeden gideriz.

Dördüncü kısım

Büyük vadi gece geçildi. Başta Temuçin. Adım adım onu izliyorduk; hemen ardında Belgütey, en arkada Kaçiun. Kayaların çevresinden dolanarak dağların eteklerini tırmanmaya koyulmuştuk ki, batıda Kızıl Dağlar birden pembeye kesti, rüzgâra bırakılmış pembe bir kumaş gibi alevlendi. Sonra suların akmasıyla damar damar buzulları altın rengine döndü, altın örtü dörtnala koşan bir at hızıyla vadiyi kaplayan gölgelerin yerini aldı.

Üç yoldaşım da sessizdi. Temuçin sadece tırmanışımızın bize yarım günlük yol kazandıracağım söylemişti. Biraz ötede Kerulen'i bulmamız gerekiyordu.

Günün büyük bölümü at sürdük, atlarımız sıcaktan bitkindi, kayalıklarla çevrili yüksek platolara, kar yığınlarının parladığı buzlu koyaklara varmakta güçlük çekiyorlardı.

Durduğumuzda ortalık kararmaya başlamıştı, göğe salınan dumanlar görülmeyecekti. Otlar yüksekti, Kerulen'i görmüştük, manzara sakindi. Karşı kıyıda yükselen dağ, nehrin kıvrımlarında kendi yalnızlığını izliyordu.

Kardeşleri atları bağlarken Temuçin benimle ılgın ağaçları ve yuvarlak taşların süslediği nehir kenarına geldi. Dallarda binlerce kuş dayanılmaz bir gürültü yapıyordu. Bir çift ördek kanatlarını suya değdirdi, tekrar yükselirken kızgınlıklarını haykırdılar. İkisini de birer okla vurabilirdik, önce tulumlarımıza su doldurmayı tercih ettik, daha sonra ağaç-

ların arasına gizlenerek dönüşlerini bekledik. Karşı kıyıda, göğsünü yüksek otlara değdirerek uçan bir leyleği izleyecek kadar bir zaman bulabildik, ördekler kuşkulu daireler çizerek döndü. Attığımız iki ok hedeflerini buldu, tek bir söz bile etmeden herkes kendi hedefini oklamıştı. Hayat güzeldi, ışıldaklarını teker teker yakmaya başlayan gece de öyle geçeceğe benziyordu.

Sineğin vızıltısı uykumu böldü. Güneşin ilk ışıkları altında, kanatlarındaki çiyi kurutuyordu. Tekrar uykuya dalmayı denedim, üstümde bir yerlerdeki kuşun çıkardığı meraklı sesler bütün umutlarımı söndürdü. Önce bir gözümü, sonra diğerini açtım. Uzaklarda, bozkırın üzerinde bir serap asılıydı. Görüşü bulandıran ve bazan ışıkların gerisindekini seçmek gayretiyle zihinleri de karıştıran sıcaklığın ortasında, binlerce hızlı, kesik çizgi gördüm; bazen tek bir vücut gibi hareket ediyorlardı. Hareket birden durdu, serabı kızıl renge buladı. Doğruldum. Beyaz sağrılı büyük bir antilop sürüsü, saygalar. Boz derileri sarı otlarla karışıyordu. Hafif ve endişeli, yükseklere doğru sıçrıyorlardı. Başlangıçta yüz kadar olduklarını düşündüm, ancak sürü yaklaştıkça, ışıktan binlerce sayga çıktığını gördüm. Ömrümde o kadarını bir arada görmemiştim. Bazan ince ve zayıf bacaklarının üzerinde dikeliyor, kıçlarını mehtaba dönüp bekliyorlardı.

Kasar'ın aramızda olmaması ne yazık, diye düşündüm. "Beş kardeşin arasında" demişti Temuçin, "ok çekmekte Kasar'ın üzerine yoktur." Kaçış yollarını kapayabilir, onları uygun bir yere sürüp oklayabilirdik...

– Dönüşte avlanınız.

Yanımda, ayakta duruyor, saygaları izliyordu.

– Kasar'ın oklarının eksikliğini duyuyorsun, değil mi?

Çömeldi

– Kasar'ın eksikliğini her zaman duyuyorum. Gözünün keskinliği ve bileğinin hızı eşsizdir. Bak, aramızda iki bahar var, ama hız ve yetenek bakımından her ikimizden de üstün. Kavga eden iki aygır ayırıp, birisini kaldırabilir ve ikincisinin üzerine vurabilir. Onunla güreş idmanı yaparken, istese kemiklerimi kırabileceğini hissediyorum. Ne mutlu bana ki gü-

cünü büyük bir zarafetle denetliyor, ama en parlak olduğu alan okçuluk. Atışları o kadar keskin ki, sadağı hep doludur. Büyük bir savaşçı olacak... Oldu bile.

– Bu kadar değerli bir kardeşi neden geride bıraktın?

– Obayı korumak için güçlü bir erkek gerek. Bazen hırsına yenilmesinden korksam da, ona her zaman güvenirim. Babamıza çekmiş. Yüreği bir çocuğunki kadar ani karar verir.

Bunları söyledikten sonra doğruldu, hâlâ uyuyan Kaçiun'un beline tekmeyi indirdi. Atları nehre, sulamaya indiren Belgütey dönmüştü.

– Bu, dedi Temuçin üvey kardeşini göstererek, hiç geveze değil. Onun konuşması sadece atlarla. Onlara bakmasını biliyor, bu da onun yeteneği. Kaçiun'a gelince, o hiç konuşmaz. Sanırsın ki Höelün Ana ağzının yerine kıç deliği yapmış. Ne düşündüğünü kimse bilmez. Yok, bir tek ben bilirim: düşünmez, çünkü beceremez. Yeterince konuştum, gidelim.

Bozkır, otların ve çiçeklerin altında tatlı tatlı uzanıyordu. Kerulen pırıl pırıldı, havada ot kokusu vardı. Sıkı bir âdetayla koşan atlarımız havadaki kokuları soluyordu; burun deliklerini sonuna kadar açıyor, gemlerine asılıyor, sarhoşluktan daha fazla nasiplenmeye çalışıyorlardı.

– Mor kalçalı şu tepeciği görüyor musunuz? diye sordu Temuçin.

– Onlar çiçek açmış yoncalar, dedim

– Çok bilgilisin Borçu, peki oraya ilk varabilecek misin?

Atını mahmuzladı, kardeşleri de peşinden. Gecikmiş olmaktan korkmuyordum, çünkü atım bir yarışçının yüreğine ve beynine sahipti. Güneşle aydınlanan alnıyla, otları aştıkça, ufukları nallarının altında ezmek istermiş gibi bacaklarını açtı. Hızını aldı, Kaçiun'un yanından geçerken o kadar hızlıydık ki, onun atı derin kumlarda ilerlemeye çalışıyormuş gibi geldi. Yan yana at koşturan Temuçin ve Belgütey'i de aynı şekilde geçtik. Sonra... Sonra sonsuz mavi gök ve yeşillik, bozkır, toprağın bütün tümsekleri sadece bize kaldı. Havayı yarıyorduk; rüzgâr ıslık çalıyor, sırtımızdan haykırıyordu; atımın toynaklarından, toprağın, bütün esrarıyla şa-

kaklarımda vurmasını duydum: tokuduk, tokuduk, tokuduk, tokuduk! Yoncalı tepeye varana kadar. Atımın boynunu okşadım: tatlı atım, ipeksi savaşçım. Yavaşladı, yoldaşlarının bize yetişmelerine izin verdi.

– Borçu!

Temuçin'e döndüm. Gözleri yusyuvarlak gülümsüyor, eliyle toprağı gösteriyordu.

Biraz daha döndüm, bana ne göstermek istediğini anlamamıştım. Daha o anda eyerimden havaya uçtum. Belgütey'in yanıma yaklaştığını fark etmiştim, ancak üzengimi bu kadar hızla kaldıracağını hiç düşünmemiştim. Çok geç. Toprağı, daha doğrusu oradaki yassı kayayı öptüm.

Bu kadar basit bir kurnazlığa kurban gitmenin öfkesiyle hemen kalktım. Bana bakıyorlardı, birden bire kahkahalarla sarsılmaya başladılar, parmaklarıyla beni gösteriyorlardı. Temuçin kahkahalarını tutamıyordu, gözleri yaşarmıştı, atının üzerine yığılmış Kaçiun ise onun omuzlarını tokatlıyordu. Onları eğlendiren, yüzümün aldığı haldi. Yanağım acıyordu. Elimi sürdüm, kanlandı. Kahkahaları daha da arttı.

Temuçin elmacık kemiğimin attan inmemden daha kısa sürede şiştiğini söyledi.

Elimin tersiyle yaramı sildim, atımı göremediğim bahanesiyle Belgütey'den onu getirmesini istedim.

– Dizgininden tutma, şahlanır, seni de düşürür. Bin.

Sözümü dinledi, eyere sıçradı. Sevgili arkadaşımın tepkisi gecikmedi: bir ok gibi fırladı ve aynı hızla dört toynağı üzerine çakıldı, en usta binicileri bile düşürecek şekilde omuzlarını çökertti, Belgütey'i başı aşağıda, kıçı yukarıda, yere fırlattı.

Bu kez kahkahalara ben de katıldım, onu koklayan atımın altında Belgütey kafasını tutuyordu. Atıma güzel şeyler söyledi:

– Sen gerçek bir Moğol atısın. Sahibinin öcünü alıyorsun.

Yoldaşlarım ateşten elbiseli atımın öyküsünü öğrenmek istediler. Sırlarımızı açıklamaya hazırdım, daha sonra hakkımızda kahramanlık türküleri çığırmaları koşuluyla.

Söz verdiler. Atımın öyküsünü anlatarak uzun yol boyunca onları eğlendirdim.

Ayı Korkusu, daha sonra onu öyle adlandıracaktık, tarla-

kuşunun çiftleşme uçuşu yaptığı dönemde, ayın hilal olduğu ilk günlerde doğdu. Devler Vadisi'nin yakınında, Kızıl Taht'a giden koyaktaki ilkbahar otlaklarımıza yeni yerleşmiştik. Tepeler ince bir karla örtülüydü ve Ayı Korkusu sürünün ilk doğan tayıydı. Doru rengi, büyük aydınlık gözleri ve sincap kuyruğunu andıran yelesiyle, gerçekten de güzeldi. Güneşte ısındığında, vizon kürk giymiş bir aslan yavrusuna benziyordu.

İlkdördün sona ermişti ki, bir gece, bir at sürüsü çadırlarımızın yanından geçerek bizi uyandırdı. Çok heyecanlanmışa benziyorlardı. Bazıları şahlanıyor, bazıları da kişniyordu. Kışın, toprağı inletmek, ağaç kabuklarının ve kayaların canlarını acıtmak için son gayretlerini gösterdiği gecelerden biriydi. En ufak bir sesin bile çok uzaklara taşındığı buz gibi bir gece. Babamla birlikte çıktık. Meşalelerin ışığında, sürünün bir araya toplandığını, başları yukarıda, kulaklarını Kızıl Taht'a doğru çevirdiklerini gördük. Orada bir şeyler oluyordu.

Silahlarımızı aldık ve o yöne koştuk. Ormandaki bir düzlüğün ortasında, soluk karın üzerinde bir sürü hayvanın dövüştüğünü gördük. Bir kısrak, yanında tayıyla birlikte, kendilerinden çok daha iri bir hayvandan kaçmaya çalışıyordu: bir ayıdan. Daha doğrusu dişi bir ayı, çünkü iki yavrusu, anneleri kadar cesaret gösteremeden kenarda bekliyor, tayın pençeleri menziline girmesini bekliyordu. Yaralı olduğu belli olan kısrak güçlükle hareket ediyor, tayı korumaya çalışırken yoruluyordu. Birden kalçasından bir darbe aldı; ayağı kaydı, yere yuvarlandı; dişi ayı saldırdı, kısrağa sarıldı, sağrısını pençelerken dişlerini sırtına geçirdi.

Babam bir ok çekti, sonra bir ikincisini. Anne ayı avını bıraktı, homurdanarak yavrularını topladı, sol bacağında bir ok, ormanın karanlıklarında gözden kayboldu.

Korku içindeki tay yaklaşamıyordu. Kısrak yavrusunu çağırdı. Soluk soluğaydı, vücudu tütüyordu, ayın yansıdığı gözlerinde yaş yoktu. Babam kısrağı yokladı, onu sakinleştirmek için "haya, haya" diyordu. Daha iyi görebilmek ve yırtıcı hayvanları uzaklaştırmak için ateş yaktı. Atın sağrıları parça parçaydı. Babam obaya döndü, kayın kabuğu ve bataklık çamuru alıp atın yaralarına koydu. Aynı melhemi ayı yavrularının yaraladığı tayın omuzuna da sürdü. Şafak sö-

kerken, beni atların başına nöbetçi dikip gitti.

Güneş yükseldi, ilk ışıklarıyla beraber sargılardaki ilk kan lekeleri de görülmeye başlandı. Cesur kısrak olağanüstü sakindi, gözleri, bilinmeyen soğuk ve renksiz bir dünyaya bakar gibi hareketsizdi. Tayını böğrüne yapıştırmış, cesur bir gözle, görünmeyen o öte yana bakıyor, hiç acı çekmiyormuş gibi duruyordu.

Babam döndüğünde güneş en yüksek tepelerin ardından yükselmişti. Kısrağın yaralarına baktı. Sağ sağrısındaki sargılar yok olmuştu, kafamı sokabileceğim kadar büyük bir delik görünüyordu.

Tayı götürmemi, hayatta kalmasını sağlamak için süt vermeye çalışmamı söyledi. Kısrağın acılarını dindirip dindirmeyeceğini sordum. Hakkı yoktu; bundan böyle kısrak oklarımıza bu kadar çok av sunan Orman Ruhu'na aitti, verdiği avlar karşılığında bazan sürülerimizden hayvan alması gerekirdi. Bu hakkı tanımamak ocağımıza kötü ruhları ve felaketleri davet etmek olurdu.

Kısrağı okşadı, tayı kuyruğundan ve boynundan tutarak kaldırdı. Kısrak tepki göstermedi. Sonunu biliyordu. Karnından kan damlıyordu. Ona çiçeklerin solmadığı bir öte dünya diledim ve terk ettim.

O gün tay, babamın kısrak derisinden yaptığı memeyi emmek istemedi. Gün ortasında, ormanın tepesinde, yüksekte dönenen üç akbaba gördüm. Daha aşağıda kargalar kavga ederek uçuşuyor, ağaçların dallarına konup konup havalanıyordu.

Güneş batmadan düzlüğe gittim. Başları kan içinde iki ayı yavrusu karın üzerinde oynaşırken anaları parçalanmış kısrakla meşguldü. Ağaçların diplerinde, durmadan hareket eden kurtları gördüm.

Ayı Korkusu ilk memesini emmeliydi. Kara kısrağımı aldım ve Devler Vadisi'ne kadar dörtnala sürdüm. O mevsimde geniş otlak üzerinde fazla oba bulunmaz, üstelik ölü bir tay doğurmuş bir kısrak bulmak da neredeyse imkânsızdır. Çadırlardan yükselen dumanları doğrulayarak, obadan obaya dolaştım. Boşuna. Tek duyduğum, kara kısrağımı yorduğum için bana kızan yaşlıların azarlamalarıydı. Sonunda, vadinin

en kuzey ucuna yakın bir yerde, yaşlı bir yetiştirici bana umut verdi. İki dişi devesi vardı, bir tanesi iki yavru emziriyordu. Deveyi kaldırdık, bağırmasından sağır olma tehlikesi atlatarak sütünü sağdık. Yetiştirici sütün tay için çok yağlı olduğunu, bu nedenle kesilmesi gerektiğini söyledi. İki tulum dolusu sütü kürklerimin altına, derimin üzerine yerleştirdim. Yüreğim heyecanla çarparak kısrağımı obamıza uçurtmaya çalıştım. Cesur hayvan burun deliklerinden ateş saçarak, karların üzerinde kıvılcımlar çıkardı. Obaya varır varmaz eyerden atladım, kısrağımın terden sırılsıklam sağrısını okşadım, yurdun içine girmeden önce gözlerini öptüm.

Ayı Korkusu bacaklarını altına toplamış, döşeğimin yanına uzanmıştı. Ateşin sıcaklığında başı sallanıyordu. Kısrak derisinden memeyi doldurdum, kara kısrağın teriyle ıslanmış parmaklarımı dudaklarına sürdüm. Parmaklarımı yaladı, ısırdı, emdi... Memeyi ağzına verdim. O ilk memeden beri hiç ayrılmadık.

Bir sonraki ilk dördünde, Devler Vadisi'nde bir süt kısrağı bulunduğunu bildirdiler. Bu güzel haber üzerine tayımı kısrağın terkisine attım ve sevinçten şarkı söyledim:

Kuş tüyünden de hafif
Ayı Korkusu'nun süte ihtiyacı var,
Sellerden de hareketli
Tayımın sevgiye ihtiyacı var,
Bir annenin yanında,
Bir daha hiç korkmayacak.

Söz konusu kısrağın rengi kırdı, kemikleri sayılıyordu, mutsuzdu. Tayı ölmüştü. Erkekler kanlı torbasını aldılar, Ayı Korkusu'nun sırtına koydular, "yuri yuri yuri!" diye bağırarak tayın emmesini sağlamaya çalıştılar.

Mutluydum, Ayı Korkusu'nun bir anası vardı. İyiliksever obadan ayrılmaya karar verdiğimde, doru renkli tayım kısrağımın yanına geldi, ön bacaklarına yapışık koşmaya başladı. Ne kurnazlık yaparsam yapayım, istediğim kadar atımdan ineyim, saklanayım, peşimden ayrılmıyordu, yeri döven küçük toynaklarıyla deve sütünü terk edilmeye tercih ettiğini anlatmaya çalışıyordu. Kısrağın sahibi atını da almamızı

söyledi, yazdan önce gelip onu alacaktı.

Kısrak süt verme işimi çok hafifletti, çünkü Ayı Korkusu durmak dinlenmek bilmeden memelere saldırıyordu. Bunun dışında sözde annesinin yanında kalmıyor, peşimden ayrılmıyor, kendi istediği gibi çadırlara girip çıkıyordu. İlk emdiği deve sütü onu semiz ve güçlü yapmıştı. Mafsalları yumuşak, kemikleri dolu, kasları sert, yelesi sıktı. Bu onurlu küçük savaşçı sol omuzunda dört tırnaktan kalma yaranın parıltılı izlerini taşıyordu.

Benimle bir köpek yavrusunun oynayacağı gibi oynuyordu. Ben koşmaya başlar başlamaz ardımdan dörtnala kalkıyor, bir kafa darbesiyle beni yere deviriyordu. Bazen yüzümü otlara gömerek yaralı taklidi yapıyor, yaklaşıp saçlarımı koklamasını bekliyordum. O zaman birden ayaklanıp yelesine yapışıyor, onu yere çalıyordum. Böylesine eğlendiğimiz bir gün, Kızıl Taht'ın oradaki düzlüğe doğru koşmaya başladım. Her zamankinin aksine, ensemde soluğunu duymuyordum; geride kalmıştı. O görünmeyen çizgiyi aşmasını sağlamak için "ha, ha" diye seslendim. İşe yaramadı. Korkudan tir tir titrerken heyecanla kişniyordu. Her gün sürüyü o düzlüğe otlamaya götürmeye başladım, Ayı Korkusu'nun gözlerini bağlayıp arkadaşlarının yanına kattım, düzlüğe varınca gözlerini açtım. Böylece yavaş yavaş endişelerinden kurtulmaya başladı, çiğnediği ilk otlar, annesinin kanıyla ıslanmıştı.

Yelesine bir kese içinde kötü ruhları kovacak ve tayımın sürünün baş aygırı olmasına yardım edecek bir muska bağladım. Ona cesaret vermek için kulağına türkü söylüyordum:

Ok gibi hızlı,
Rüzgâr kadar hafif,
Benim ejderha tayım.
Otların üzerinde
Bir reis gibi ilerliyor.
Çağırdığımda, uçuyor,
Fırtına çıkarıyor.
Işık saçan sağrısıyla
Kara ormanları aydınlatıyor.
Çünkü benim arı tayım,
Bal yiyenden artık korkmuyor.

Daha iki bahar öncesine kadar ona çıplak biniyordum. Ona böyle binmekle, çadırının içinde büyütmüş olmakla ve yanından hiç ayrılmamakla, onu artık sadece sesimle yönetmeyi başardım.

Yoldaşlarım Ayı Korkusu'nun öyküsünü büyük bir ilgiyle dinlemişlerdi. Ancak atımın, ben bir şey söylemeden, vücudumda herhangi bir hareket hissetmeden de isteklerimi yerine getirdiğini anlattığımda Belgütey iddiamı kanıtlamamı istedi.

Dizginleri bıraktım, eyerin üzerinde ayağa kalktım ve Ayı Korkusu'nun Kerulen'e döneceğini söyledim. Nehre yöneldi. Sonra doğuya gideceğini söyledim, yaptı. En sonunda, kuzeyden başlayarak tam bir daire çizeceğini iddia ettim. Söylediğim daireyi çizdi. Daha da ileri gittim, eşkine geçeceğini, dokuz adım sonra da duracağını iddia ettim. Gösteri başarıyla sonuçlandı ancak atları çok iyi tanıdığı bilinen Belgütey ikna olmamıştı.

– Bir işaret kullanmadığına göre, biraz önce yaptıklarını yerdeyken de başarabilirsin.

– At binilmek için yaratılmıştır, dedim.

– Doğru! Sen benim atımı al, ben seninkine bineceğim ve nereye gitmesini istediğimi söyleyeceğim.

– Yine toza bulanmak mı istiyorsun?

– Atın senin yüreğini dinlediğine, düşüncelerini okuduğuna göre, söyle ona benim binmeme izin versin.

Kabul etmedim, bir Moğol, karşısındakiler ne kadar soylu kan taşırsa taşısın, sürüsünün baş atını yabancı ellerin yönetmesine izin veremezdi.

Temuçin araya girdi:

– Bu kadar yeter, Belgütey! Bizi aygırın taşaklarındaki sinek gibi rahatsız ediyorsun.

Sonra ilerlememizi buyurdu.

Dört gün boyunca at sürdük. Dördüncü günün akşamında Kerulen'i geçtik. Sağ kıyıya ayak basar basmaz on kadar biniciyle karşılaştık. Temuçin Ongiratları tanımıştı. Onlara topraklarına geliş nedenimizi anlattı. Aralarından biri derhal atını dörtnala kaldırıp haber vermeye gitti. Çevremizde reh-

berlerimiz, habercinin izlerini takip ettik, uzun bacaklı kuşlarla dolu bir göl kenarında bulduğumuz yumurtaları içtikten sonra, binlerce hayvanın gürültüsü arasında ve yıldızlı bir göğün altında uykuya daldık.

Ertesi gün ufukta bine yakın atlı gözüktü.

– İşte Day-seçen, dedi Ongiratlardan biri.

Temuçin göğsünü şişirdi.

Bu kadar büyük bir kalabalığın arkadaşımın istediği düğün için mi geldiklerini bilmiyordum, ancak Temuçin'in gözlerine bakınca, düğünün yapılmasının daha doğru olacağını anladım. Ateş gibiydiler.

Beşinci kısım

Çadırların tepesinde değerli kumaşlar kurutuluyordu, Ongirat obası karınca yuvası gibiydi. Hareketlilik, her zamanki gibi, kadınlardan geliyordu. En güzel eşyalarının tozunu alıyor ya da keçe kilimlerini dövüyorlardı; kazanlarını, çanaklarını, tepsilerini ya da kepçelerini parlatıyor; sandıklarını, çuvallarını, kırbalarını ya da çeşitli aletlerini bir yurttan diğerine taşıyor, bacaklarının arasında dolaşan sümüklüleri azarlarken ağır postları sürüklüyor ya da inatçı hayvanları çekmeye uğraşıyorlardı. Daha ötede, toplanmış oğlakların arasındaki keçilerin sütünü sağıyor, çocukların süt dolu kovaları boşalttıkları yayıkları sırayla çalkalıyorlardı. Altın renkli ağır tepsilere piramit gibi yerleştirilen *arul*'lar, Day-seçen'in çadırlarına yağacakmış gibi duruyordu. Erkekler koyunları havada yakalıyor, en semizlerini seçiyor, dört ayağı havada yere yatırırken, içlerinden bir tanesi, bıçağını hayvanın göğüs kemiğinin altından sokup, elini koyunun kalbine kadar uzatıyordu. Koyunun debelenmesi sona erince, çocukların iştahlı bakışları ve parmağını hayvanın kanına buladıktan sonra zevkten gözleri kapalı emenlerin gülücükleri arasında etleri parçalıyorlardı. Kadınlar kanı taslara dolduruyor, işkembeleri yıkıyordu; yaşlılar yaktıkları ateşleri tütsüler ve ağaç kabuklarıyla kokutuyordu; kan kokusuyla çılgına dönen köpekler yalanıp duruyordu.

Komşu *ulus*'ların gelişi bitmiyordu. Atlarının sağrısında

ceylan, antilop parçaları, tavşanlar ve keklikler asılıydı. Gelen aileler yanlarında domuz yavruları, Sibirya tavşanları, ördekler, köstebekler, yaban keçileri, kazlar getiriyordu. Getirilenlerin içinde bir porsuk, mavi göğüslü güvercinler ve bir beyaz kuğu bile gördüm. Diğerleri birkaç dana ya da bir deve güdüyordu, başkaları ise gürültüye melemeleriyle katılan kuzuları.

Dördümüzün kursağından ise altı günden beri içtiğimiz birkaç yumurta dışında hiçbir şey geçmemişti, kekikle karışmış et kokusu burun deliklerimizi dolduruyordu. Day-seçen'in çadırları önünde attan indik. Çevresinde yaşlı ve gururlu yüzlerle bakan insanların ortasında, hâlâ yeşil ve canlı gözleriyle, ayakta, bizi izliyordu. Yanındakilerden on altısı ünlü savaşçılar, soylu Ongiratlardı, diğerleri ise yeğenleri ve akrabaları. Bir de yaşlı şaman vardı, dişsiz ve kuru bir ihtiyar, uzaktan çürük et ve teke kokuyor, yanına yaklaşıldığında, dişetlerinin ağrısını kesmek için kullandığı sarmısak kokusu her şeyi bastırıyordu.

Day-seçen, elinde gümüş bir tas, Temuçin'e yaklaştı. Arkadaşım tası aldı, yüzük parmağını içindeki sıvıya daldırıp dört bir yana fiskeledi, bir yudum içip geri verdi.

Tas daha sonra önem sırasına göre elden ele geçti. Böyle durumlarda hep görüldüğü gibi, yaşlılar abartmaya yatkındı. Hareketleri Tengri rızası için, onun soğuk mavi göğüne, kızıl göklerine, kara göklerine artırmalara dönüştü. Bütün bunlar Tengri'nin öfkelerini yatıştırmaya yetmezmiş gibi, toprağın, suların, ateşin, ataların ruhlarını da çağırdılar, dört bir yönü kutsadılar. Kupkuru gırtlaklarımıza, kazınan midelerimize aldırmaksızın, törene bütün benlikleriyle katılmayı sürdürdüler.

Her birimiz dudaklarımızı üçer kere ıslattıktan sonra Temuçin konuştu:

– Day-seçen! Ben yedi bahar öncesi tanıdığın o çocuk değilim. O günlerde, Yesügey'in geniş toprakları, büyük sürüleri, tecrübeli savaşçıları bana, en büyük oğluna aitti. Bütün bunlardan elime kalan bu zavallı armağanlar eskiden aranızda yaptığınız anlaşmaya yakışmıyor.

Temuçin göğüs cebinden uzun bir mavi ipek kumaş çıkardı, ayaları göğe bakan elleri üzerine yerleştirip yaşlı

adama sundu; bu sırada Belgütey ve Kaçiun tahtadan, kemikten ve boynuzdan yapılmış oklarla dolu sadaklar taşıyordu.

– Oğul! dedi Ongiratların başı, benim yanımda çok az kaldın. Sen yokken, vahşi mevsimlerden korkumdan, kızımı bir kelebeğin tırtılını koruduğu gibi koruyup sakladım, kendi insanlarımın arasında, bu savunmasız çiçeği el üstünde tuttum. İşte yaz geldi, çünkü sen döndün. Altı bahar öncesi, baban seni bana ısmarlamıştı, o zaman gözlerinde ateş vardı, ama o ateş daha yüreğinde yanmaya başlamamıştı. Bugün, yüreğinde çarpanın güneş olduğunu hissediyorum. Şimdi kızımı sana ısmarlama sırası bende. Ama önce, yiyelim.

Haşlanmış koyunlar uzun tepsiler üzerinde getirildi. Dayseçen kendi suyunda ıslanmış kellelerin ön kısmından üçgenler kesip ateşe attı. Daha sonra gözleri çıkardı. İlk gözü Temuçin'e verdi. Kocaman, sıkı, yuvarlak bir gözdü, beyazının içinden bile ne kadar leziz olduğu belliydi. İkinci gözün bana verileceği umuduyla ağzım sulandı. Ama hayır, önce yaşlılar, en güzel parçalar gözlerimin önünden gidiyordu: içinde beyniyle bir kelle, bir kürek, kuyruk, karın ve kaburgalar, but. Her taraftan çiğneme ve yutkunma sesleri geliyordu; herkes yiyor, emiyor, sıyırıyor, kollarını ve boynunu yağlıyor, ateşteki etlerden tatlı bir cızırtı çıkıyordu.

Day-seçen yağlı ve beyaz bir kuyruk aldı, kızına gönderdi. Bir kadın için, böylesine soylu bir parçaya dişlerini değdirmek ne kadar olağanüstü bir ayrıcalık!

Adı yakut parıltısını andıran güzel Börte henüz kendini göstermemişti; belki saklanmıştı, belki de bizi gözetliyordu.

Şölen üç gün boyunca sürecekti, Temuçin hiç de sıkılmışa benzemiyordu.

İlk koyunlar kemiklerine kadar sıyrılıp emildikten sonra, türkü çığırma zamanı geldi, en güzel sesler sırayla yeteneklerini gösterdiler. Müstakbel kocası hakkında ayrıntılı bilgi bekleyen Börte tarafından gönderilmiş olacaklar, iki genç ve semiz kadın Temuçin'e yalvarma edasıyla bir türkü söyledi:

Gün batımından doğuşuna kadar,
Kardeşimizi, güzel Börte'yi kaçırmak için
At sürdün.
Bozkırı bir solukta geçtin,
Onun dolgun yanakları için,
Kilidinin vereceği zevke geldin.
Kilidi altından olacak, bereketli,
Ama biz, kız kardeşleri,
O olmadan ne yapacağız?
Yoldaşlarınla, kardeşlerinle,
Erkeklerle, reislerle gelerek,
Bizi hiç mi düşünmedin?
Bizim de dolgun yanaklarımızı
Öpücükleriyle koklayarak
Gözyaşlarımızı dindirmelerini
Hiç mi düşünmedin?

Temuçin ayağa kalkıp cevabını söyledi:

Güzel atım bana dargın,
Çünkü ona dönüşümüzde
Yelesine kurdelelerin en güzelini bağlayacağımı söyledim.
Kalçasını rüzgâra, burnunu bataklığa vermiş,
Güzel atım bana dargın,
Çünkü güzelin tek bir tüyünü bile görmedi.
Onu bu kadar öven siz kardeşleri
Bana zevkler vaat ediyorsunuz,
Beni dalının dibine götürün,
Yuvasını gösterin,
Onu soluyayım,
Yoksa umutsuzluğa kapılacağım.

Yakarışı yavaş, kesik, sanki emin değilmiş gibiydi, ama söyledikleri herkesi türküye davet edecek kadar içtendi. Türküler yeniden başladı. Yüzleri heyecandan kasılmış, sırtları dik, burun delikleri ve damarları kıpır kıpır erkekler bizi bozkırın üzerinden aşırdı, onun güzelliğini anlattı. Tengri'nin cömertliğinden, atların gücünden, ırmakların saflığından, genç bir yürek yarasını kanatan kadınların çekicili-

ğinden söz ettiler, onların dudaklarına asılı kalan herkesin tüyleri diken diken oldu. Heyecanları hiç tükenmeyecek gibiydi.

Gümüş bıyıklı bir ihtiyar Temuçin'in karşısına oturdu ve konuştu:

– Bunca bahardan sonra sözlünün güzelleşip güzelleşmediğini merak ediyorsun. Ye, Temuçin, ye, iç ve eğlen, için rahat olsun. Ben ki onu bayramlıklarını giymek için hazırlanırken görecek kadar yaşlıyım, sana sözlünün rüzgârda süzülen bir turnadan daha güzel olduğunu söylüyorum. Beni buraya sana ne kadar sabırsız olduğunu söylemem için gönderdi... Biliyor musun Temuçin, ona baktığımda seven bir kadından başka bir şey görmedim... O hem ay hem de güneş; eğer gözlerim bu kadar parlıyorsa, bil ki beni aydınlatan onun teninden çıkan ışıktır. Merak ediyorsun, oğul, merak ediyorsun... Vücudu bozkır gibi dalgalanıyor; atların ağzı sulanıyor çünkü o vücut yonca kokuyor, eminim ki tadı da öyledir... Ya karnı? Kıpır kıpır bir kelebek gibi... Ne mutlu ilk tomurcuğa. Gerdanı bir güvercininki kadar beyaz, yanakları al al, bakışları birer ateş... Beni buraya gönderirken, üzüntüden göğsü inip kalkıyordu; içini çekti, evlenmekte tereddüt ettiğini söylememi istedi. Anne babasından ayrılmak ona zor geliyor. Ama seni buradan yalnız göndermek de acı gelecek. Artık haberin var, Temuçin. Senin yapman gereken, onu dalından koparıp götürmek. Ancak dikkatli ol, genç savaşçılarımızın arasından kızlarımızın en güzelini kaçırmana engel olmaya çalışacak değerli insanlar da çıkacaktır.

İhtiyar ayaklandı. Çevremizdekiler fısıldayarak onun obanın en ünlü masalcısı olduğunu anlatıyordu. Yurttan çıkmak için eşikte eğildiğinde, yanında, dikmenin hemen kenarında, genç bir kadının olağanüstü güzel yüzünü gördüm. Nefis yüzü siyah perçemlerle çevreleniyordu, büyük ve yeşil gözlerinde vahşi hayvan pırıltıları çakıyordu.

Yüreğim bozkırı ilk kez görmüş tay gibi hopladı.

Temuçin bakışımı izledi. Genç kadın hemen kayboldu, yoldaşım haykırdı:

– Börte!

Ağzı açık kalakalmak sırası Temuçin'e gelmişti, yüreğim

uçurumdan aşağıya yuvarlanan bir taş gibi parçalanıyordu. Yine de onun için mutluydum.

– Hangi han böyle bir eşin rüyasını görmez? diye kutladım onu.

– Gidip bulalım!

Beni çadırın dışına sürükledi, anne ve babasından ayrılmaktan çekinen sözlünün peşine düştük.

Bir plan yaptı:

– Onu bulduğumuzda, Day-seçen'in çadırına, yanaklarımızı yağlamaya döneceğiz. Orada senin atından, Ayı Korkusu'ndan bahsedip onu o kadar öveceğim ki, genç savaşçıların ağızlarının suyu akacak. Kendi atlarını seninkiyle boy ölçüştürmek isteyecekler. Sen de onlara meydan okuyacaksın. Eğer başarılı olursak, yarış güneşin batışından önce yapılacak. Onları iyice yor, Borçu, bu arada ben de kadınımı kaçıracağım. Babası onu mümkün olduğu kadar uzun zaman yanında tutmak istiyor. Eğer harekete geçmezsek, bir dolunay sonra da hâlâ burada oluruz.

Kadınını kaçırmak eski bir gelenek olsa da, dostumun kendine bir fırsat verilmesini bekleyecek kadar da sabrı yoktu.

Gümüş bıyıklı ozana rastladığımızda, Temuçin Börte'nin nerede olduğunu sordu.

– Ondan daha ne istiyorsun, oğul?

– Erdemleriyle tereddütleri ve çarpıntıları sona erdirecek, tomurcuğu balla kaplı bir dal göstermek.

– Bana ver, ben ona iletirim.

– Kökleri çok derinde.

– Öyleyse keselim, dedi ihtiyar kurnazca gülümseyerek.

– İmkânsız, dedem, bir ağacı kesmek bütün gücünü almak olur.

– Sana yardım etmek isterdim, Temuçin, ama ona ihanet edemem. Beni lanetleyebilir, öfkesi de damının üzerinde guruldayan iki güvercini ürkütebilir.

Kuş uçmasını taklit ederek kayboldu.

Söylediklerinin anlamını çıkarmaya çalışıyorduk ki, saf ve taze kahkahaların yükseldiği bir yurdun tepesinde duran iki beyaz güvercin gördüm.

– Dikkatli olalım, dedi Temuçin, belki de tuzaktır.

Girişteki keçenin bir ucunu kaldırdı. Dört kadın gördük.

İçlerinden biri tenceredeki sütü karıştırıyor, ikincisi dikiş dikiyor, üçüncüsü, Day-seçen'in kızının önünde diz çökmüş, onun saçlarını tarıyordu. Gür saçlar beyaz *del*'in üzerinde mavimtırak gölgeler bırakarak yayılmıştı. Börte'nin yüksek ve neşeli elmacık kemikleri, ışıl ışıl bir gülümsemesi vardı, gözlerinin yeşili kaşlarının yayını aydınlatıyordu. Gençti, güzeldi, olgunlaşmıştı. Kadın olmuştu, çılgınca arzu edilecek bir kadın.

Temuçin çadıra daldı: kadınlar yerlerinden fırladı, keskin çığlıklar attı; güvercinler uçtu, düşürdükleri birkaç tüy damın yuvarlak deliğinden geçerek, yere düştü. Temuçin Börte'nin önüne dikildi.

– On bin sürü aşkına, ne güzel çiçek açmışsın!

Börte gözlerini kaldırmadan doğruldu, hem mutlu, hem de şaşkındı. Güneş gibi.

Arkadaşları yurdun bir kenarında toplanmıştı. Kuşlar gibi ötüyor, Börte'ye yanlarına gelmesini söylüyorlardı.

– Yeter! diye buyurdu Temuçin.

Börte sözlüsünün kızgın suratını inceliyordu. Cesur, alaycı ve hayran bir gülüşle, o insanları büyüleyen gülüşle güldü. Arkadaşları kahkahayı patlattı, sonra Temuçin gözlerini Börte'ninkilere diktiğini görerek sustu. Ben kapının eşiğinde, kızlar yurdun öbür köşesinde, sessizce onları izlerken Temuçin birden Börte'nin delinin eteğini kaldırdı. Eli kumaşın altında kayboldu, kemere kadar çıktı. Kızlar şaşkınlıktan çok, hayranlıkla bağrıştılar. Sevgililer aldırmadı; artık onlar için bizler yoktuk. Kıpırdamadan, birbirlerine yapışık, gözlerinde büyük akbabanın avını gördüğü zaman parıldayan bakışla dudaklarını birbirlerine geçirdiler.

O zaman bir su sesi, daha sonra da yağmurun toprak üzerinde yayılırken çıkardığı şırıltıyı duydum. Altın renkli damlalar çizmelerini ıslatıyordu. Güzel kız boşalıyor, büyük bir güçle işiyordu, yüzünde biraz sonra kendini bırakacağının işaretleri vardı: burun kanatları oynuyor, dudakları titriyordu, gözleri yarı kapalıydı.

Şırıltı kesildi, Börte'nin vücudu sakinleşti, dudaklarının ucuna yıldız biçiminde bir tebessüm oturdu.

Temuçin elini çekti, parmaklarını teker teker yaladı, elinin tersini kokladı, birden arkasını dönüp çıktı.

Kararlaştırdığımız gibi, Temuçin Ayı Korkusu'nun üstünlüklerini anlatarak Dey-seçen'in konuklarını kızıştırdı. Kuzuyu yedikten, bıldırcın doldurulmuş birkaç gözlemenin, kokulu ot doldurulmuş bir oğlağın ve çürütülmüş çullukların tadına baktıktan sonra, atlarıyla beni toza bulamak isteyen bir sürü biniciyle birlikte kendimizi balkabağına benzer bir güneşin altında bulduk.

Asabi sağrıları kamçılarıyla döverek, birbirlerine anlaşmışcasına gülümsediler ve ileri atıldılar. Gülüyorlar, türkü çığırıyorlar, erken bir zaferi kutluyorlardı. Yarış uzundu. Başta öne geçenler, kısa sürede yoruldu. Alnında ufkun parladığı Ayı Korkusu'nun kulağına mutluluğumu ve ona binmenin onurunu fısıldadım. Sonra, öndekilerin hızı düştü, sağrılar ağırlaştı, kaslar yumuşadı. Birer birer, bitkin atların, titrek bacakların, kesik solukların yanından geçtik. Önümüzdekiler, Ongirat halkının kazanan atı karşılamak için toplandığı çadırların kızıllığında, nefessiz kaldı. Ayı Korkusu koşuyor, terliyor, parlıyordu. Bozkır üzerinde dalgalanırken, en son rakibini, fildişi toynaklı bir kulayı geçerken, ne kadar güzeldi.

– Borçu'nun dorusu! Sizinkilerin önünde tek başına Borçu'nun dorusu geliyor, diye bağırdı gözcü dikilen Belgütey. Kalabalık bağırarak, kollarını kaldırarak bizi karşıladı.

Etrafımızı çevirdiler, Ayı Korkusu'nu övdüler, sırtında bir kuş gibi uçtuğum için ne kadar talihli olduğumu söylediler. Ozanlar türküye girişti:

Işıktan doğmuş doru,
Taştan, alevden yapılmış,
Rüzgârlar yaratıyor,
Önden gidiyor.
Işıktan doğmuş doru,
Ateşten, kandan yapılmış,
Bozkırın üzerinden uçuyor,
Hiçbir şey onu durduramıyor.

Genel sevincin ortasında, uzakta, tepesinde iki güvercin bulunan yurda doğru ilerleyen Temuçin'i gördüm. İçeri gir-

di. Ozanlar Ayı Korkusu'nun zaferine methiyeler düzmeyi sürdürürken, uzaktaki çift kanatlanıp uçtu:

Gözleri iki mücevher, yelesi bir ırmak,
Kalçaları tunçtan, beli bir gerdanlık,
Sağrısı bir kaya, koşusunun sonu yok.

Yurttan önce Börte, ardından da Temuçin çıktı. Çadırlar ve arabaların arasından koştular; canlı ve beyaz Börte'nin uzun saçları havada kamçı gibi dalgalanırken Temuçin, güçlü ve sinirli, korkmuş oğlakların, beceriksiz danaların arasından kızı izlemeye çalışıyor, araba kollarını bir omuzda deviriyor, güneşte kuruyan postların üzerinden atlıyordu.

Börte koruluğa doğru koştu. Temuçin atına atladı, çılgın bir dörtnalla kahverengi perçemlerin kaybolduğu yamaca doğru at sürdü.

Erkekler, ilk şaşkınlığı atlattıktan sonra, elde urgan, Temuçin'in peşine düştü. Bağırıp küfrederek, bir toz bulutu içinde kayboldular. Temuçin'in hazırladığı gösteri beni heyecanlandırıyordu, tek bir ayrıntı bile kaçırmadım: yamacın ortasında Börte'nin soluğu kesildi, Temuçin atını yanına sürdü, belinden yakaladı, rüzgârın kaldırdığı yaprak gibi onu yerden kesip göğsüne yapıştırdı. Koruda kayboldular. Peşlerindekiler de koruya daldı, ancak isteksizlikleri uzaktan bile belli oluyordu. Biraz sonra Ongirat erkekleri teker teker dönmeye başladı.

Çiftin korudan çıktığını gördüm. Temuçin tepelere yöneldi. Bana Börte'yi tutarken bir yandan da delinin eteğini kaldırıyor gibi geldi, tepeye vardıklarında del kayıp yere düştü. Gölgeleri göğün maviliğinde buharlaştı.

Onları Bozkurt ve Güzel Maral gibi otlarda yuvarlanırken, çılgın ve ateşli bir aşkı yaşarken düşündüm.

Yaşlı Day-seçen gülümsüyordu.

– Sana verecek bir başka kızım olmadığına yanıyorum, çünkü senin gibi bir damat bana onur verirdi. Sende Temuçin'in ateşini görüyorum.

Güldü ve şölene devam etmeyi önerdi.

Day-seçen'in peşinden çadıra girdim, dişlerimi etlere geçirdim, yağlar burun deliklerimi doldurdu. Yediklerim açlığı-

mı bastırdı, ama heyecanımı değil. Yaşam suyu tomurcuğumda çekiç gibi atıyordu.

Gecenin ortasına doğru, kafam kırmızla sarhoş, otların üzerine uzandım, Ayı Korkusu'nun çenesinin yoncalarda çıkardığı ses ninni gibi geldi. Kıpır kıpır, yıldız dolu bir göğün, zifaf göğünün altında uykuya daldım.

Altıncı kısım

Sevgililer üç gece sonra ortaya çıktı. Atın adımlarıyla sallanarak tepelerden indiler, Börte'nin ensesi Temuçin'in omuzuna dayanmıştı.

Onları ilk ben gördüm. Bekliyordum. Bir gün önceki gibi... Daha önceki gibi.

Uygun nabızları, uzaklara bakan gözleri ve üç gecelik beraberliğin yorgunluğuyla tek bir kelime etmeden yanımdan geçtiler. Atların bağlandığı ipin üzerindeki kızıl boyunlu kuş göğe uzun çığlıklar salarak onları selamladı.

Önce, onları bekliyor olmaktan rahatsızlık duydum, oysa daha sonra beklemekle akıllıca karar verdiğimi anladım. Bekleyişim, beraberliklerinin doluluğunu görmemi sağladı. O andan itibaren gözlerim kamaştı, hayatın amacını, işaretini gördüm. Kendi Börtemi bulmak, işte benim amacım.

Tıpkı babamın çadırının altında anlatıldığı gibi, Börte'nin deli buruşmuş, yanakları topraktan kirlenmiş, diken dolu saçları karışmıştı. Koluna dayanarak attan aşağıya kaydı, anasının yurduna girip kayboldu. Sonra Temuçin atların bağlandığı yere gitti, iğdişinin dizginlerini ipin üzerine attı, Day-seçen'in yanına varıp onun yemeğini paylaştı.

Beşinci günün sabahında, dellerimizin kolları yağ içinde,

yüzlerimiz mutlu, batıya doğru yola koyulduk.

Day-seçen elli adamıyla bize Kerulen'e kadar yoldaşlık etti, nehrin kıyısında atının terkisindeki bohçayı bağlayan at kılından bağları çözdü. Keçenin altından muhteşem bir kürk çıkardı. Kürkü kollarına alıp Temuçin'e uzattı:

– Kızımı kaçırıyorsun. Ona göz kulak ol. Kara günlerde, omuzlarınızın üzerine bu kürkü al, kuşku kaybolacaktır.

Değerli kürk, samurların en güzelinden yapılmıştı. Hem içi hem de dışı kürk olduğundan, yüksek bir yakası da bulunduğundan en aşağı yirmi dört samurdan yapılmış olmalıydı. En ufak harekette bile, oluşan dalgalar çeliğimsi bir maviyle parıldıyordu.

Ongiratların başı kızına yaklaştı, gözleri kapalı, alnının üzerindeki saçları uzun uzun kokladı, arkasını döndü.

Yanımıza Börte'den ayrılmaya dayanamayan karısını, savaşçılarından yirmisini, ağır yükleriyle iki deve, beyaz bir at, bir öküz ve kızı için de dört hizmetkâr bıraktı. Yakıcı Tengri'nin altında, okşayan otların üzerinde acelesiz ilerleyen, önemsiz bir topluluktuk. Önde Temuçin gidiyordu, ardında Belgütey uzaktaki dağların tepelerini süsleyen bulutlara dalmış ilerliyordu. Biraz gerilerinde Kaçiun'la birlikte gelin ve anasının bindiği kara kağnının iki yanında yer almıştık. Temuçin'in kardeşi, yengesine, dönüş yolculuğumuzun çiçeğine ilgiyle bakıyordu. Genç kadının şakaklarındaki koyu perçemler rüzgârda oynuyordu.

Temuçin birden durdu. Yirmi adım ötemizdeki çalılıklarda, yuvasının üzerinde dikilmiş bir kartal görülüyordu. Kuşun kanatlarının altında, beceriksiz hareketler yapan iki gri kartal yavrusu vardı.

– Birisini yakalayıp müttefikimiz yapacağız, dedi Temuçin yuvaya yaklaşarak.

Kartal başını eğdi, kanatlarını açtı, gagasını aralayarak şikâyet eder gibi sesler çıkardı. Ananın bu acınacak hali Börte'yi etkiledi.

– Gözüne bak, Temuçin, sanki güneş, değil mi?

Kartalın karşısında çömelmiş, koluna bir örtü sarmış Temuçin onayladı.

– Olabilir! dedi gözlerini kartaldan ayırmadan. Ona bir parça et verelim. Sadece bir tüyünü alacağım. Yurdumuza

asarız, bizi korur.

Börte'ye seslendim, yanımda getirdiğim, külde tütsülenmiş kuzu butunu gösterdim.

Koştu, et parçasını alıp göğsüne bastırdı, gözleri ışıktan bir şelale, bana gülümsedi. Dişleri inci gibiydi; bakışı sarı yakut kristallerle süslenmiş zümrüttü. Başka bir şey diyemedim, gök tersine dönmüştü.

Arkasını döndü.

Temuçin elini kartal yavrularına uzattı, analarının pençesi ve gagasıyla karşılaşır karşılaşmaz geri çekti, öteki eliyle ana kartalın sol kanadından bir tüy kopardı.

Kafile yeniden harekete geçti, akşama kadar ilerledi.

Kerulen'in yukarılarında kamp kurmaya hazırlanırken Temuçin büyük bir antilop sürüsü gördü. Antiloplar, batan güneşte kızıl gölgeler gibi nehre yaklaşıyordu.

– Sadağını doldurmayı unutma, Borçu, yarın onlarla yarışacağız.

Güneş mor dağların ardından devrilene kadar antilopları izledik.

Temuçin Day-seçen'in savaşçılarından on beşine tepelerin yamacından geçerek batıya gitmelerini buyurdu. Güneşin doğmasından önce tepeleri aşacaklar, yelpaze şeklinde yayılarak sürüyü tuzağa doğru iteceklerdi.

Sonra, yanına Belgütey, Kaçiun, kalan beş Ongirat ve beni de alarak, kayaların arasında, çömelerek saklanabileceğimiz yüksek otlu, yarımay biçiminde bir alan buldu. Havada en küçük bir esinti yoktu, alevler granit blokların üzerinde tembel tembel salınıyordu.

Gelenekler, avdan önce kadınların uzaklaştırılmasını, böylelikle ruhlarla barışılmasını buyurur. O gece Bozkır Ruhu'nun Kızı'nı çağırdık. Tıpkı Orman Ruhu'nun Kızı gibi, o da şehvetli ve kıskançtı. Aramızda kadınlara yer yoktu. Bundan yararlanarak edepsizce konuştuk. Konuşmaların amacı Bozkır Ruhu'nun Kızı'nı kızıştırarak ödüle, verimli bir ava hak kazanmaktı. Gördüğümüz sürünün büyüklüğü arzularımızı kamçılamıştı. Yarılan karınlardan, bozkırın memeleri üzerine uzanmış, gök gürültüsünü ve bütün yıldırımları davet eden yumuşak vücutlardan, dopdolu, gergin keselerden,

toprağın sıcak hayat suyuyla ıslandığı vahşi çiftleşmelerden bahsettik.

Kısa sürede yarışmaya dönüşen konuşmada, Ongirat yoldaşlarımızın çok yetenekli olduğu anlaşıldı. Aralarından birisi, aşağıdaki ilginç öyküyü anlattı:

Bundan birçok dolunay önce, Curçet ülkesinde annenin ünlü bir şaman olduğu bir at yetiştiricisi ailesi yaşıyordu. Yeni doğmuş bir taydan daha yüksek olmayan ve adı Eşkin Adım olan bu kadın, dev gibi bir adam olan Kuru Tezek'le evliydi. Kocasına yirmi bir çocuk doğurmuştu. Derisi kemiğine yapışmış, zamanından önce kocamıştı, bir süre sonra çocuk doğuramaz oldu. Yine de tohumsuz kaldığı bahardan sonra gelen ilk baharda Eşkin Adım birdenbire yeniden kızıştı. Kuru Tezek, koca olarak üzerine düşen görevi yerine getirdi, karısının yeniden hareketlenmesini anlayışla karşıladı. Bir zamanlar türkülere konu olan bel gücü ne yazık ki karısının arzusunu karşılamakta yetersiz kalıyordu; zavallı kadın, karnı şehvetten gerilmiş, sırtüstü yatmak zorundaydı. Her sabah şafak vaktinin ışıkları onu hareketsiz, yüzü karmakarışık, çizgileri derinleşmiş buluyorlardı. Kadının acıları dolunay zamanı hafifliyor, yeniayla birlikte, bir öncekinden çok daha güçlü, yeniden başlıyordu.

Kuru Tezek ilk günlerde umudunu kaybetmedi. Organını sertleştirmek için bildiği bütün otları yuttu, karaçamları kırabilecek güçteki beliyle incecik karısını altına alıp geceler boyu ezdi, boşuna; sonunda obasının erkeklerinden yardım istemek zorunda kaldı.

Eşkin Adım obanın erkeklerini, sonunda arzularını tatmin edecek tek bir adam bile kalmayana kadar birbirleri ardına yıprattı. Her dolunay gecesi gözlerini yuvarlıyor, kalçalarını titretiyor, çırılçıplak ve öfkeli, gecenin beyazlığında kayboluyordu.

Oba halkı imdada büyük bir şamanı çağırdı. Şaman kadının kindar ve huysuz bir hayvan ruhunun pençesine düştüğünü söyledi. Düşüncesi buydu. Ona göre, kötü ruhu vücuttan kovmanın tek yolu, kadına acı vermekten geçiyordu. Eşkin Adım ayakta, bir kayın ağacının gövdesine sarılarak bağlandı, memeleri kayına çivilendi. Ancak dolunay gecesi

kadın o denli çırpındı, bağlarını o denli zorladı ki, memelerini parçalayıp kaçtı.

Büyük oğlu Beyinsiz Çamur anasının izlerini buldu, peşinden gitti, anlatılmazı gördü. Bir düzlükteki tek kayanın, Taş Yumurtası'nın üzerine uzanmış Eşkin Adım, kısrak sesi çıkararak devinip duruyordu. Birden, sürünün baş aygırı gölgelerden çıktı, ay ışığında, boynu eğik durdu. Taş Yumurtası'na kişneyerek yaklaştı, homurdanarak yeri dövdü, yan yan baktı. Eşkin Adım kıvranmasını kesmeden elini uzattı, aygırın burnunu okşadı. Aygır gürültüyle soluk alıp veriyordu. Dudaklarını açtı, kıpkızıl delikten çıkan kokuyu uzun uzun içine çekti. Aleti büyüdü, hızla karnına vurdu, birden ön ayaklarını kadının üzerinden aşırdı, sabırsız ve hoyratça Eşkin Adım'ın üzerine yerleşti, arka ayakları titriyordu. Kadın çırpındı, gırtlağından anlaşılmaz sesler çıktı, hayvanın korku verici devinimlerine karşın devasa aleti tuttu ve kalçalarının arasına yöneltti. Aygır sonuna kadar çöktü. Toynakları ve çenesiyle kayayı kazıdı, sağrısı asabi hareketlerle gidip gelmeyi sürdürüyordu. Sırtı gergin, alçalıp yükselmesini sürdürdü, koyu keseleri köpüksü bir gürültüyle kayaya çarpıyordu.

Beyinsiz inanmaz gözlerle aygırın altında ezilen anasına, kadının buruşmuş yüzüne bakıyordu.

Aygır kuyruğunu iki yanına çarparak boşaldı, dondu. Soluksuz kalmış, bilinmez bir ruhla karşılaşmışcasına şaşırmış, karnı körük gibi inip kalkarak durdu. Sonra köpüklü bir su salarak çekildi, parlak aleti sallanarak uzaklaştı.

Büyük oğlu anasındaki değişimi gördü. Uzanmış vücudu esnekliğini ve sinirliliğini kazanmıştı. Genellikle sarkık pörsük memeleri yeniden dirileşmiş, çiftleşme sonrası dolup cömertleşmiş, kırba içinde sallanan yoğurt gibi titreşmeye koyulmuştu.

Anasının yanına varmak üzereyken, ağaçların dibinde toynaklarıyla yeri eşeleyen iki genç aygır gördü.

Eşkin Adım aygırları neşeli kısrak kişnemeleriyle çağırıyordu.

Günler ve dolunaylar, bir değişiklik olmaksızın akıp geç-

ti. Her şey aynen devam edebilirdi; ancak azgın bir kısrak gibi davranan kadının çılgınlığı Kuru Tezek'in sürüsü üzerinde beklenmeyecek bir etki yaptı. Sevgililerinin büyüsüne kapılan aygırlar bozkırdaki koşularına son verdiler. Yeni tay doğmadı, kısraklar süt vermedi. Getirilen yeni aygırlar ya sürüden kovuldu ya da parçalandı. Öfkeden çılgına dönen Kuru Tezek baltasını kaptı, at çiftleşmelerinin kayasını ve sevgilileri buldu, aygırlardan birinin altında, kendi hayat suyunda ıslanmış, keyiften gülen karısını gördü. Çağlayanın suyu altında oynaşan, porselen meyvesini suya tutan genç bir kız gibiydi. Balta ayın yuvarlak yüzünün önünde kalktı, bir daire çizdi, aygır ve altındaki kadını ortalarından ikiye biçti.

Ertesi sabah, sürü kaybolmuştu. Kuru Tezek at izlerini takip etti. İzler Büyük Hingan'ın tepelerine doğru gidiyordu; akşam olunca, karın içinde güçlükle ilerlerken, atlarının buraya, bulutların arasına neden geldiğini anlamaya çalışıyordu. Onları öteki yamaçta, Tatar topraklarının yüksek otlaklarında bulacağından emindi... Çöle kadar gitmek zorunda kaldı.

Atları birkaç kez gördü. Hep kaçıyorlardı, bir kum tepesinin ardında bir serap gibi kayboluyorlardı. Gücü kaybolmaya başladı, yine de devam etti. Soğuğa, açlığa, susuzluğa ve üzüntüye karşın, o güne kadar hiç yürümediği kadar yürüdü. Bacaklarının üzerinde sallanıyordu ve acısı ona her adımda, dünyadaki en değerli varlığının atları olduğunu hatırlatıyordu. Karısını öldürmüştü, ama o sefil atlardan birisini bile bulmak için dünyadaki tüm kadınları öldürmeye hazırdı, en güzellerini, hatta oğullarını bile. Bir daha kalkamamak üzere yere yığıldığında ve sürüsünün çevresinde toplandığını gördüğünde, aygırını neden kurtaramadığını çılgınca düşündü.

Kuru Tezek'in at sürüsü Gobi'de bir yerde başıboş dolaşıyor. Vahşi ve boyun eğmez aygırlar bazan Tangut ülkesinin kısraklarını döllüyor. Sürüdeki atların dayanıklılığı dillere destan oldu. Düşmanlardan saklanabilmek için donları toprak rengine dönüştü. Sık ve kalın kaba yeleleri, görünmez bir el tarafından kırpılmış gibi, fırça şeklinde. Bunun

dışında, insanlara karşı kinleri ancak acımasızlıklarıyla ölçülebilir.

Ongirat savaşçısının anlattığı Gobi atları öyküsünü ilgiyle dinlemiştik. Bu öykü Bozkır Ruhu'nun Kızı'nın beklentilerine cevap verebilecek nitelikteydi, ertesi gün avımızın verimli olacağını ummak için yeterli nedenimiz vardı. Temuçin yere uzandı ve toplantıyı sonuçlandırdı:

– Ey, Bozkır'ın Kızı! Uykumuzu ziyaret et, atlarımızı koru, aletimizi sıvazla!

Yedinci kısım

Yay biçiminde dağılmış, uzun otların gerisine saklanmış bekliyorduk. Ilık bir yel atımın yelesini karıştırıyordu. Güneşin ışınları altında başını eğmiş, gözleri kapalı uyukluyordu. Gün sıcak olacaktı, çünkü saldırgan sinekler daha şimdiden tepemizde döneniyordu.

Sonunda antilop sürüsü serapların örtüleri arasında titreşerek göründü. Yukarıya tırmanmayı denediler, durdular, bir süre beklediler, tekrar bize doğru koşmaya başladılar. Gerilerinde, sona kalanların akını büyüdü, sürü gittikçe kalabalıklaştı, kısa süre sonra da korkuları bozkırı dövmeye başladı.

Ayı Korkusu başını kaldırdı. Kıpırdamamasını buyurdum, o zaman vücudunun ağırlığını öteki bacağına verdi, ilk antiloplar önümüzdeki düzlükte görünene kadar uyuklamayı sürdürdü.

Antiloplar tuzağın farkına varınca sürü, kızıl postlar, korku dolu gözler ve toz bulutu halinde patladı. Boynuzlar birbirine çarpıyor, vücutlar yere yapışıyor, bazıları da kasları gerilmiş, dertop olmuş, yanımızdan geçiyorlardı. İçlerinden bir bölümü, aynı çılgın korkunun tutsağı, atlarımızın üzerinden atlıyordu. Antiloplardan biri Kaçiun'un atına çarptı, binicisini yere yıktı.

Bu çılgın kasların zarafeti içinde işe yarayan tek şey kılıçtı. Sürünün ikiye ayrılarak elimizden kaçacağından kor-

kan Temuçin dörtnala kalkmamızı buyurdu.

Saygalar bizi hızla geride bıraktı, ancak bozkırda çizdikleri hayalî sancak uçsuz bucaksız uzanıyordu; bir ok attığımızda saygalardan biri gözleri fal taşı gibi açılarak, kalbi sıkışarak yere yığılıyordu. Amaçsız kaçışlarını izlemek, toynaklarının ve ezilen otların sesini duymak ve vücutların çarpışmasını görmek o kadar mutluluk vericiydi ki; bu arada heyecandan çılgına dönen atlarımız da kaslarını koparırcasına uçuyordu.

Birazdan sadaklarımız boşaldı. Temuçin doğruca yamaçlara yönelmemizi buyurdu, bu son planın şaşkınlığında kalan antiloplardan ikisi kılıcımın altında can verdi, avladığım sayga sayısını on ikiye çıkardı.

Vurulmuş yetmiş hayvan saydık, daha fazla zaman kaybetmeden parçalayıp, hâlâ sıcak ciğerlerini ve yüreklerini ısırdık.

Kadınlar yanımıza geldi. Temuçin Börte'ye ve anasına birer tas kan sundu. Onlar kanı içerken hizmetkârlar, alışık ve usta hareketlerle hayvanların iç organlarını ve değerli kanını kırbalara ve işkembelere dolduruyordu. Sonra, Bozkır Ruhu'nun kızı için birkaç değerli parça bırakıp, yolumuza devam ettik.

Ağır yükleri altında ve sıcakta atlar güçlükle ilerliyor, başları önde, derilerine yapışmış sinekleri kovmak için hiçbir çaba göstermiyordu. Kerulen'in kıyısından ayrılmış, yanık otlarla kaplı uzun bir yamacı tırmanmış, zirvedeki kayalıklı platoya ulaşmıştık. İki yamaç arasında bir dere akıyordu, buralarda çayırdan bir yonca kokusu yükseliyordu. Kızıl Dağlar'a varmadan önce bir günlük yolumuz kalmıştı. Geceyi burada geçirmeye karar verdik.

Tek başına kalmış bir antilop, dibinde bulunduğumuz yeşil piramide tırmanmaya çalışıyordu. Hayvanı bu yalçın yamaca tırmanmaya itenin ne olduğunu merak ediyordum ki, arkamdaki Temuçin'in sesiyle yerimden sıçradım:

– Son! Dünyadaki varlığının sonu. Bütün ömrünü bozkırda, sıkışık alanların uzağında geçirdi, korkuyu ve bitkinliği aştı, Tengri'nin mavisine kavuşmak istiyor. Gel, tırmanalım!

Silahlarımızı bıraktık, kemerlerimizi çözüp omuzumuza aldık, mavilik içinden keskin hatlarla görülen tepeye tırmanmaya koyulduk. Çevredeki tepelerden daha yüksek ya da daha etkileyici değildi, buna karşın daha dikti ve kısa zamanda baldırlarımızı kesti, soluğumuzu gırtlağımıza tıktı. Biraz önümüzde antilop zigzaglar çizerek tırmanmaya devam ediyordu.

Sonunda zirve çizmelerimizin altında kaldı, karşımızda güneş batıyordu. Solumuzda, uyuklayan bir deveye benzeyen, tepeleri kelleşmiş bir dizi dağ vardı. Antilopa gelince, gözden kaybolmuştu. Temuçin şaşırmadı:

– Dağlar Tengri'nin eşiği, sevgilisidir. Soluğuyla durmaksızın onları okşar, yamaçlarını kazır, başlarını beyaz taçlarla süsler. Toprağı onlar aracılığıyla döller. Arzudan simsiyah olunca, memelerini örter, bağırsaklarını aydınlatır, tohumlar, kalçalarını besler, ayaklarını yıkar. Tüm dünya çöle dönüşseydi, tüm topraklar cılk yaraya kesseydi, hayat hâlâ dağlarda soluklanırdı, çünkü dağlar sadece ruhlar için bir kutu değil, Tengri'nin mesajlarını bıraktığı bir yerdir. İhtiyarların ölecekleri zaman Tengri'nin mesajları başkalarınca bilinmesin diye dağlara uzanmalarının nedeni de bu değil mi?

Sustu. Uzakta buzullar parıldıyordu. Güneş mavileşmiş kayaların arkasına devrildi. O an için Tengri'ye şükranlarımı sundum, bu kadar zengin armağanlarla onurlandırdığı dünyayı unutmamasını diledim. Gizliden gizliye Tengri'nin başarıları, yolumun Temuçininkiyle kesişmesi onuruna türkü çığırdım, ben ki mutluluğumun tam olması için bir kardeş istiyordum.

– Borçu, artık o kardeşi arama, ben buradayım.

Düşüncelerimi okuduğundan emindim. Bunu bilmek beni bir yandan korkutuyor bir yandan da hayranlık içinde bırakıyordu. Konuşmadığımı görünce, ekledi:

– Atlarımı bulabilmem için önümden gittin. Noyanların, malımı çalan o alçak hırsızların kanını döktün. Ongiratların en seçme yarışçılarının karşısında atını, hayatın sanki buna bağlıymışçasına sürdün, bu da kayınbabamın hoşuna gitti. Böylece Day-seçen bozkırda amaçsızca dolaşan isimsiz ye-

tim olmadığımı anladı. Bana, kardeşlerimin hiçbirinden görmediğim yakınlığı gösterdin. İçinden geldiği gibi davranıyorsun Borçu, doğru, yürekli, bükülmez. Atınla yekvücut oluşunu ve sessizce düşmana yaklaşışını gördüm. Bozkırın, rüzgârın, taşların, göğün,ve hayvanların bir parçası olarak avını durduruşunu gördüm. Antilop avlarken senin nasıl antiloplaştığını izledim. Ördeğe çektiğin ok, erkek ördek gibi gidiyor. Bozkurt gibi, sana saldırmayanı gırtlaklamadın, sen bana lazım olan kurtsun! Sen Arulat, ben Borçegin, atalarımızdan dolayı aynı kemikten geliyoruz, damarlarımızda aynı katıksız Moğol kanı dörtnala akıyor. Bir gün, dostluğumuzu kanla mühürleyeceğiz. Moğol'un ağzından çıkan, gerçekleşecektir.

Bu kararlılık yüzünden okunuyor, gözlerinde parlıyordu. Öte yana döndü, yıldızların teker teker yandığı göğün üzerinde profili gözüktü. Az sonra koyu mor ve sonsuz perde boydan boya ölümsüz ışıklarla, buzulların o çiçekleriyle doldu.

Uzunca bir süreden sonra Tengri'ye seslenme sırası arkadaşımdaydı:

– Ey Tengri, beni terk etme. Cesurların, senin oğullarının, benim kardeşlerimin bana gelmelerini sağla. Kolumu silahlandır! Benim büyük oğul olmamı istedin, ama benimkiler çıplak, bazen iradenin bir ceza olduğundan kuşkulanıyorum; belki de ortanca oğul olmam daha iyi olurdu.

Araya girmeye, söylediklerinin doğru olmadığını söylemeye davrandım.

– Ulusumun, diye devam etti, gökteki yıldızlar gibi bana gelmesini isterdim. Ne yapmalı? Adımı hatırlamaları ve noyanlardan korkmadan uzaklaşabilmeleri için sağımda elli Borçu olması mı gerekir?

– Baban, diye sordum, başka boylarla da ittifak kurmamış mıydı?

– Yesügey mi? O tam bir hayduttu. Ömrünü savaşarak tüketti. Hiçbir kadınla evlenmedi, hepsini kaçırdı. Hepsini. Höelün Ana'yı da. Merkit'in biri Höelün Ana'yla evlenmiş onu kendi obasına götürüyordu ki, babamla amcalarım onu kovaladılar. Babam için bir kadına sahip olmak, bir savaş kazanmanın ötesinde bir şey değildi. Bu durumda, onun it-

tifaklar kurması güçtü, başardığı zamanlarda da anlaşmazlıklar çıkmakta gecikmedi. Obamı Kızıl Dağlar'da kurdumsa, bu sadece noyanlardan uzakta olmak için değil, babamdan öç almaya çalışan diğer boylardan da saklanmak içindi. Ama, yine de hakkın var, bozuşmaya zaman bulamadığı bir müttefiki vardı. Bir Karaim. Babam onu Tatarlardan kurtarmıştı. Adı Toğrul'dı, bir han. Daha sonra dost oldular, tıpkı iki kardeş gibi. Babam ona ulusunu toplamakta, tahtını geri kazanmakta yardımcı oldu, öyle sanıyorum ki hâlâ Karaimlerin hükümdarı.

– Büyük Orhun Vadisi'nde yaşamıyorlar mı?

– Evet.

– İşte sana ulusunu toplamak ve noyanları cezalandırmak için gerekli müttefik. Onların bütün Moğol kabilelerinin toplamından da kalabalık olduğu söyleniyor.

– Bunu düşündüm ...

– Öyleyse, bu tereddüt neden?

– O adam bir sahtekâr. Askerlerini ortaya atması için bir çıkarı olması gerek.

– Peki, noyanların altını, keçeleri, sürüleri ve kadınları yok mu?

– Unuttuğun bir şey var, Borçu. Babam Toğrul'a Karaimlerin hanı olmak için yardım ettiğinde, noyanlar onun yanındaydı. Benim gibi hiçbir şeyi olmayan biri için dönüp, eski müttefiklerine karşı geleceğini mi sanıyorsun?

– Söylediğin gibi sahtekâr ve cimriyse, dönecektir. Senin tek dikkat etmen gereken, Borçeginleri de istememesi.

– Kanını babamın kanına karıştırdı; kan kardeştiler.

– Birbirlerine sadakat yemini mi ettiler? Öyleyse *anda* oldular! Yesügey yaşamadığına göre, kendini Toğrul'ın oğlu olarak görebilirsin.

– Bu sadakat için yeterli değil. İki kardeşini boğazladığını unutma.

– Onu tahttan indirmek için birleştiklerini biliyordu da, ondan. Ama senin gözün onun tahtında değil, sen sadece bir zamanlar Yesügey'in ona yaptığı gibi, tahtını geri kazanmana yardım etmesini isteyeceksin.

– Peki, zenginliğe iştahının çok fazla olduğu bilinen o sürüngene ne önereceğim? Höelün Ana bir gün bana, onun bir

pırıltı görse, gölgesini bile bıçaklayabileceğini söylemişti.

– Onu heyecanlandıracak bir armağanın var. Onun gibi bir adamın gözünde birkaç yarış atı değerinde bir armağan.

– Seni dinliyorum.

– Day-seçen'in verdiği samur kürk.

– O kürk kadınların elinde, vücutlarını onunla bir kez ısıttıktan sonra, bana vermeye yanaşacaklarını sanmam.

– O kürkü Börte, anana ayırdı. Ananın yüreğini ısıtacak ve öfkesini dindirecek tek şey de noyanların senin elinden dillerini kusmaları ve çürümüş bağırsaklarını senin avucuna dökmeleri.

Sekizinci kısım

Kızıl Dağlar'ın karşısında, atlar son tepeye varınca teker teker durdu. Ayaklarımızın altında çayır, çiyden şişmiş, rüzgârla okşanmış, dalgalanıyordu. Kanlı kayalardan oluşan duvarların ortasında, tüm göğsüyle soluk alıyor gibiydi. Temuçin buraya Otlar Adası diyordu. Vadi yavaşça Kerulen'e doğru iniyordu. Ortasında, yaprakların ortasındaki menekşeler gibi, iki göl parıldıyordu.

– Bunlar Otlar Adası'nın gözyaşları, dedi Temuçin Börte'ye dönerek. Birbirlerine çok benziyorlar, oysa biri berrak ve içilir, diğeri bulanık ve tuzlu. Birincisine su içmek ve kolum kadar büyük balıkları görmeye gideriz; ikincisine ise yaralarımızı sülüklerin emerek tedavi etmesi için.

Gölü çevreleyen çıkıntının üzerinde, ışığın altında çılgınca at süren bir erkeğin koyu gölgesi görülüyordu. Bir kuş gibi, otların üzerinde uçuyordu, yüzünü atının yanağına yapıştırmıştı.

– Kim bu süvari? diye sordu Börte.

– Beyinsiz boğa gibi gidişine bakılırsa, kardeşim Kasar'dan başkası değil. Sabırsız. Şuna bakın, dişi sidiğinin kokusunu almış büyük bir kaplana benzemiyor mu?

Birkaç saniye sonra, Kasar köpük içindeki atını bizimkilerin birkaç adım ötesinde durdurdu. Kırmızı kuşaklı koyu elbisesinin içinde olduğundan da geniş gözüküyordu. Geniş ve güçlü omuzlarından, sırtındaki yay ve sadak güçlükle gö-

rülüyordu. Yüzü uzun uzun silinmiş bir elma gibi parlıyordu. Haydut gözleri her birimizin üzerinde dolaşıyor, yükümüze, atların durumuna, yanımızdakilerin kıyafetlerine bakıyordu. Börte'ye kısaca baktıktan sonra abisine döndü:

– Tengri içimi neşeyle doldursun, döndünüz demek. Ongirat topraklarının çiçeklerle dolu olduğunu biliyordum, ama senin bu kadar parlak bir çiçek koparacağını ummuyordum. Çadıra dönelim, buluşmamız gırtlağını kurutmuş olmalı.

Yorgun atların dikkatli adımlarıyla sallanarak Otlar Adası'nın yamacına kadar indik. Kaynaklardan birinde gırtlaklarımızı ıslattık, çayırı geçtik, Kızıl Dağlar labirentinin içine, dostumun inine götüren uzun kayalık geçide yöneldik.

Kadınlar bizi sessizce karşıladılar. Yan yana, ayakta bekliyorlardı. Temuçin'in küçük kardeşi Temülün, Höelün Ana ile Belgütey'in anası Suçigil'in arasında duruyordu. Suçigil'in yanındaysa yaşlı hizmetkâr Yürüyen Osuruk görülüyordu. Onların üç adım ötesinde, tepeden tırnağa müstakbel savaşçı kıyafetine bürünmüş Temüge, bizi karşılayanlar içinde gülümsemeye cesaret eden tek kişiydi. Çocuk yüzündeki bakışları beğeni dolu, kendisine yengelerin en güzelini getiren büyük abisini hayranlıkla izliyordu.

Arabanın arkasındaki Börte anasının elinden, içinde baba ocağının ateşinden alınma korun yandığı inek boynuzunu aldı. Genç gelin boynuzun ağzını eliyle örterek ilerledi, Höelün Ana'nın önüne varınca zarafet ve alçakgönüllülükle eğildi. Höelün Ana bir süre genç gelinini inceledi, sonra yurduna davet etti. Temuçin atından indi, hepimize peşlerinden gitmemizi işaret etti.

Höelün Ana ocağın yanı başında duruyordu. Altın tellerle bezeli uzun saç örgüleri göğsünün üzerinde iki parlak çıkıntı oluşturuyor, brokardan kolsuz bir tunikle süslenmiş kırmızı elbisesini daha da güzelleştiriyordu. Börte elindeki koru ocağa kattıktan sonra Höelün Ana genç kadının yanına diz çöktü ve ona bir parça et uzattı. Börte eti bir çırpıda ateşe attı. Bu fedakârlığıyla, yeni yuvasının kaderine rıza göstereceğini ve evdeki düzene uymayı kabul edeceğini gösteriyordu.

İki ananın sorgulayıcı bakışları altında, kocasından başlayarak haşlamayı dağıttı. Bizler, erkekler, dumanı tüten kâselerin üzerinden kirpiklerimizi kırpıştırarak, reisimizin yeni yoldaşını biraz daha sevgi dolu gözlerle izliyorduk. Dikkatliydi ama hiç de kararsızlık göstermiyordu, böylece daha da duygulandırıcı görünüyordu.

Anası bir türkü söylemeye girişti:

Yeni evlilerin altından izlerinin peşinden
Çıplak, daha fazla dayanamadım,
Meyveme, kuşuma eşlik etmeye geldim,
Oğlunun kanatları,
Kızım.

Day-seçen'in karısının gözleri heyecandan yaşarmıştı. Ancak bu heyecanın, yüzü kapkara dudaklarını ısıran Suçigil'in mutsuzluğuyla en ufak bir benzerliği yoktu. Saklandığı yarı karanlığa karşın, Belgütey'in anasının gergin yüzünü, kaşlarının arasındaki derin çizgiyi görebiliyordum. Üst dudağının iki kenarındaki çizgiler, buradan ayrıldığımız günden beri daha da derinleşmişti; sanki yokluğumuz sırasında durmadan ağlamış gibiydi. Burnunun üzerindeki mor yara izleri ve gözlerinin altındaki siyah halkalar yüzünün kırılganlığını daha da artırıyordu. Bakışlarımı gördü, vücudunu bir uçtan öbürüne delecek bir kılıcın bile ona bu denli acı vermeyeceğini sandım.

Neyse ki Kasar türkü söylemek istediğini belirtti, sesi ve sözleriyle herkesin ilgisini üzerine çekti:

Sen ki adı gök mavisini andırır,
Kısrak sütü kadar beyazsın,
Gözlerin pırıl pırıl,
Obamızı güzelleştirmeye geldin.
Mutlu yüzlerimizi gör,
Seni boşuna beklemedik.
Yükünü indir, dostlarını unut,
Bu parlayan ocak artık senin.

Kupasını Börte'ye uzattı, sesini duymaya sabırsızlandığı-

nı, o sesin de sahibi kadar güzel olduğundan emin olduğunu söyledi, genç kızı bir türkü söylemeye davet etti.

Börte, yanakları duyduklarından kıpkırmızı, kupayı aldı; sesi, bir kaynaktan akan su gibi berrak ve hareketli, giderek yükseldi:

Kocamın anası sonsuza dek yaşasın,
Çocuklarının gözleri hep ışık dolu olsun,
En büyüğünüz beni kaçırdı, bağladı,
Küller ocağımızı hiç söndüremesin.
Anasının yanındaki kuzu, güneşin altındaki tay,
Sudaki balık, gökteki kuş gibi,
İçin, gülün, dans edin, türkü söyleyin,
Babamdan uzak yüreğimi neşelendirin.

Ona bakmak içimde nefis titreşimler yaratıyordu. Artık göğsüme dayayacak bir eş bulmanın zamanı çoktan gelmişti.

Herkes türküsünü söyledikten sonra, Börte'nin çeyiziyle gelen yepyeni yurdu kurmaya giriştik. Yurt kavak ve taze çam kokuyordu. Keçeden şeritler üzerine örülmüş at kılından son bağları da düğümledikten sonra hepimiz yere, yurdun eşiğine süt döktük, yurdun çevresinde üç kez dönerek ömür boyu mutluluk ve bereket diledik. Daha sonra, iki kaynana parlak gözlü çocukların gelmesi için yeni evlilerin döşeğini tütsülerken, Ongiratlara çadırlarını kurmada yardım ettik.

Çadırlar kurulduktan sonra, Temuçin ailesini topladı. Samur kürkü arkasına, çatıyı tutan payandalardan birine asmıştı, anasına döndü:

– Bu kürk senin.

– Bu hanlara yakışır bir hediye, dedi Höelün Ana, benim omuzlarımı örterse mutluluğum sonsuz olacak. Ama bu kürkten, dünürlerime hakaret etmek zorunda kalmaksızın, başka şekilde yararlanabileceğimizi düşünüyorum.

Börte gözlerini kaldırdı, Höelün Ana'nın kararına uyacağını söyledi.

– Gelinim çok akıllı, dedi Höelün Ana sevinçle. Bu çok de-

ğerli kürkün karşılığında koyunlar, atlar ve onları koruyacak silahlı eller kazanabiliriz.

– Borçu bana daha da iyi bir fikir verdi, dedi Temuçin, Toğrıl, Karaimlerin başı, güçlüdür. Bu kürkün karşılığında, Targutay ve lanetli noyanlarına karşı adamlarını ayaklandırmaz mı?

– Dikkatli ol, oğul, dedi anası. Bu Toğrıl da Targutay'ın cinsinden. Kolay kazancı görünce, en güçsüzleri bile soyacak adamlardandır.

– Babamın andası değil mi?

– Öyleydi.

– Ölüm kanın kutlu bağını çözemez; böylece Toğrıl hâlâ babamın andası. Gelecek dolunay, güneşin battığı yöne gidip onun topraklarını arayacağız. Bu kadar çekinmek neden, babamın kardeşi olduğuna göre, biz de onun oğulları sayılmaz mıyız?

– Kelleleriniz için endişe ediyorum, diye cevap verdi Höelün Ana. Toğrıl kan dökücü ve yırtıcıdır. Sence kimin yanında olur, bir kürkten başka verecek bir şeyi olmayan senin mi, yoksa iki *ordu*'su olan Targutay'ın mı?

– Benim! Çünkü yardımını ilk isteyen ben olacağım.

– Dikkatli ol ve Toğrıl'ın iki kardeşini öldürdüğünü de hiç unutma.

O zaman sabırsız bir ses duyuldu:

– Kardeşlerini öldüren tek o muydu?

Hepimiz, o ana kadar sessizce bir kenarda oturan Suçigil'e döndük.

– Oğulların kardeşlerini, büyük oğlum Bekter'i öldürmedi mi? diye sordu hınçla. O zaman ellerini mi kestin?

Hızla ayağa kalktı.

– Otur! dedi Temuçin, açız.

Belgütey'in gözleri sanki zehirlenmiş gibi yuvalarından uğramış, öfkeden tir tir titreyen anası bir süre alaycı bakışlarını Temuçin'e dikti, sonra hıçkırarak:

– Yemek mi? diye sordu, İşte bak, evlisin... Hizmetkârlar çeyize dahil değil mi? Yoksa sen, aynı soydan biriyle ittifaktan bahseden kardeş katili, hizmetkârların yemeği üzerine dökmelerinden mi korkuyorsun?

Temuçin kor gibi yanan simsiyah gözlerini Belgütey'in

gözlerine dikti. Tek bir söz söylenmeden yapılan uyarı kimsenin gözünden kaçmadı: ya ananı sustur, yoksa bunu ben yaparım!

Belgütey doğruldu, anasını belinden kavrayarak dışarı çıkardı. Yeterince hızlı davranmamış olacak ki, kadının şikâyetleri hâlâ kulağımıza geliyordu:

– Ben ki Yesügey'in birinci karısıyım, seni doğurdum, hangi cüretle bana dokunuyorsun? Hain! Temuçin'in kardeşini öldürmesine göz yumdun. Temuçin bir Merkit'in elinden kaçırılan bir kancıktan doğma bir piç. Yesügey'in asıl oğlu Bekter'di...

Höelün Ana kalkmaya davrandı, Temuçin'in bir bakışıyla olduğu yerde kaldı. Suçigil'in Belgütey'i hainlik ve alçaklıkla suçlamaya devam ettiği duyuldu; artık bir oğlu olmadığını haykırıyordu, sonra tok bir ses duyuldu ve gecenin sessizliği geri geldi.

Çadırın yanında, burnunu otlara gömmüş Ayı Korkusu derin derin içini çekti. Atım nallarını değişik ufuklarda gezdirmek için sabırsızlanıyordu.

Dokuzuncu kısım

Temuçin beni uyandırdığında, gökteki son yıldızlar da göz kırpmaya başlamıştı. Atlarımız eyerliydi, yabanî koyunların açtığı patikaları izleyerek Kızıl Dağlar'a tırmanmaya koyulduk. Aşağıda, Temuçin'in yurdundan, sabahın ilk ışıklarında yükselip bulunduğumuz yere kadar varan bir duman görülüyordu.

– Karın kazanın üzerine eğilmiş bile.

– Çok çalışkan. Gerçek bir kadın o.

Atını mahmuzladı.

Bütün gün boyunca bir renk cümbüşü içindeki yamaçlarda ve vadilerde at sürdük. Sarı, mavi, kırmızı ya da mor zambaklar göz alabildiğince uzanıyor, bazen de ortalarında gelincik ve kışkırtıcı renkleriyle menekşe kümecikleri gözüküyordu. Otlar iyice uzamıştı, sineklerin saldırısından korunmaya çalışarak sessizce ilerliyor, ormanlardan geçiyor, kıyıları genç kayın ağaçları ve dalgalanan otlarla çevrili nehirlerden aşıyorduk.

Börte'nin armağanı, kenarları siyahla işlenmiş kızıl bir del giymişti. Kemerindeki halkalar ve kabaralar güneşte parıldıyordu. Alnındaki perçem, kaşlarının bir parmak üstüne kadar iniyordu. Tilki postundan başlığının altından görünen bu dört parmak enindeki perçemle bakışlarına vahşi bir ifade gelmişti. Sadağındaki oklar kararlı bir elle yönettiği bineğinin adımlarına uygun ses çıkarıyordu.

Kızıl Dağlar'ın yüksek tepelerine varınca atlardan indik. Otların yeşili ve kahverengisi güneye doğru mavi bir tül perde içinde kaybolur gibiydi. Ters yönde, kuzeyde ve çok uzaklarda, karla kaplı bir zirve, bir tepeler karmaşasının üzerinde, süttenmiş gibi duruyordu. Işık dolu Tengri, toprak karnının her noktasına gümüşten öyle parlak işaretler bırakmıştı ki, gözlerimiz kamaşıyordu.

Yere çömelmiş, ayaklarımın altındaki toprağın titrediğini hissediyordum. Elimi dayadım, elimin altından hem karşı konulmaz, hem de yumuşak bir güç duydum, belli belirsiz titreşimler bana her şeyin merkezinde olduğum hissini veriyordu, tam orada, doğru yerde, gökle toprağı birleştiren aşkın ortasındaydım.

Bizler, gök ve toprağın çocukları, Toprak Ana'nın yüksek omuzlarından gelmiş, kanımızı karıştırmak için Tengri'ye yaklaşmıştık. Aramızdaki karışım bizleri iki müttefik, iki kardeş, hatta daha da fazlası yapacaktı, anda olacaktık!

Kürk başlıklarımızı ve kemerlerimizi çıkardık, omuzlarımızın üzerine, uçları göğsümüzün üzerine gelecek şekilde yerleştirdik, Temuçin bana baktı.

– Damarlarımızı yarmadan önce, sana babamın ölümünden sonra hayatımın nasıl geçtiğini anlatmam gerek. Hâlâ benimle anda olmak istiyorsan, benim hakkımda her şeyi bilmen doğru olur.

– Cesaret ve onur, bir insanın gözlerindedir. Bu da bana yeter...

– Hayır, çünkü Suçigil çadırının önünde oğlunu, Bekter'i öldürdüğümü söyledi. Gerçeği öğrenmen gerek.

– Dinliyorum.

– Babamın ölümünde noyanlar ve bayrağı altında toplanan diğer boyların başları gizlice toplanarak atalara kurban vermeye hazırlandı. En başta haber verilmesi gereken Höelün Ana törene davet edilmedi. Ancak Höelün Ana bazı ulukların tören yerine gittiğini gördü, kurban alanına kadar tırmanıp dul kadınların arasında en ön sıraya oturdu. Kurban etinin paylaşımı başladı. Noyanların şamanı annemi görmezlikten geldi. Höelün Ana ayağa kalktı, şimşek çakan gözlerini konukların üzerine dikerek konuştu: "Hepinizin başı,

efendinizin dul karısına nasıl böyle davranırsınız?" Paylaşımın geleneklere göre yapılmasını buyurdu. O zaman Ambakay Han'ın dul karısı, kaç yaşında olduğunu kendi de bilmeyen kadın ayağa kalktı. O kocakarıyı tanıdım, inan bana Borçu, hayatta kalmak için Gök'ten ferman getirtmiş olmalı. Kansız yüzü başlığının ağırlığından sarsılıyordu, gözlerinden de durmadan sarı renkli bir irin akıyordu. Sanki zehir saçan hastalıklı bir ciğer gibiydi: "Geleneklerimizden söz etmek senin, Kaçınılmış'ın haddine düşmedi. Yesügey'in baş kadını daha çocukluğunda sözlendiği kadındır. Sana Yesügey'in seni bir Merkit'in eyerinden kaptığını hatırlatmak mı gerekiyor? Çevrene bak, kocanın kardeşleri burada. Bütün Borçegin ululları, bütün boylar Targutay'ın korumasını istiyor. Ya sen de bu kararımıza uy ya da çadırlarımızdan uzaklaş." Höelün Ana adamlarını toplayacağını ve noyanlardan ayrılacağını söyledi. İhtiyar cadı güldü: "Yurdunun direklerini sök de birlikte görelim, Borçeginlerden, Mangutlardan ya da Oruğutlardan kaçı yanında olacak."

O gece bütün ulus karıştı. Önce fısıltılar, nal sesleri, ulakların dörtnala koşan atları, pazarlıklar, durmaksızın dalaşıp havlayan köpekler. Sabah olunca noyanlar kağnılarını koşmuş, keçelerini dürmüş, silahlarını kuşanmış, sürülerini önlerine katmıştı. Müttefik sandıklarımız da peşlerindeydi. En kötüsü, Borçeginler de onlardan geri kalmamıştı. Bu felaket karşısında anam öfkeden kudurdu. Bir tümseğin üzerine dikilmiş bayrağımıza yöneldi, gözleri birer ateş parçası, saçlarının örgüsü çözük, direğe yapıştı. Babam direği toprağa sağlam çakmıştı, yerinden oynatamadı. O zaman gerildi, büküldü, direği o kadar güçle sarsmaya başladı ki, dokuz manda kuyruğundan birini kopardı. Çekmeye devam etti, memeleri elbisesinden fırladı, son bir gayretle, korkunç bir çığlık atarak bayrağı yerinden söktü. Ağırlığın altında sendeliyordu, kollarını açıp haykırdı: "Bu bayrağı ölünceye dek korumaya ant içen savaşçılar nerede?" Bizimkilerden bir cevap çıkmadığını görünce onlara koştu, önüne çıkanları itip kaktı, elinin yetiştiğine vurdu, onlara hakaret ediyordu: "Köpek enikleri, yüzleri kıçlarına benzeyenler, hainler..." Kalabalık ses çıkarmadan yürüyüşünü sürdürüyordu; annem ortalarına dikildi, donmuş gibiydi, vücudu kazığa geçirilmiş

gibi ağzı açıktı. İnsanları böylesine karşısına almakla büyük bir tehlikeye atılıyordu. İmdadına yaşlı şamanımız Çaraka yetişti. Memelerini örtmek için Höelün Ana'nın omuzlarına bir koyun postu yerleştirdi, kaçakları Tengri'nin öfkesine karşı uyardı. Targutay ve kardeşi atlarını şamanın üzerine sürüp sessizce çadırına çekilmesini söylediler. Çaraka onlara da hakaret etti, Targutay'ın kargısını böğrüne yiyince dizlerinin üzerine çöktü. Kargının sapına yapıştı ve Targutay'a seslendi: "Tengri aşkına, Yesügey'in yavru kurtları senin taşaklarını koparacak." Noyanların başı gülmekten katıldı, kargısını çekti. O sırada şamanı tutmaya çalışan anamın yardımına koştum. Targutay Çaraka'ya dokunmamamı buyurunca, atının ayağına tükürdüm. "Eline ok ve yay alacak yaşa gelince" dedi, artık gülümsemiyordu, "seni de toprağa çivileyeceğim, sümüklü."

Çaraka'nın acıları üç gün sürdü, Borçu. Üç gün boyunca yanından ayrılmadım. Kendi çocukları bile noyanların izinden gitmişti. Çaraka'yı severdim, ona dedem gibi davranırdım. İyi adamdı. Çocukluğumun mutlu günlerinde hep bana göz kulak olmuştu. Bana yıldızları, ayları, güneşi, hayvanlara yaklaşma sanatını, ağaçlarla konuşmayı öğretmişti. Ormana ya da bozkıra gidip uzun süre gözden her kaybolduğunda, bana bir şeyler getirirdi, göktaşları, geceleri postun altında gizlice emdiğim bilmediğim meyveler ya da kökler. Ömründe tek bir gözyaşı dökmemiş olan ben, üç gün boyunca bir kuzu gibi ağladım. Öleceğini biliyordum ama umutsuzluğumun asıl nedeni, hayatının ve ruhunun akıp gittiği o yarasıydı. Targutay onu öldürmekle, öte tarafta tutsak etmişti. Bu kadar sadık bir adamın, Tengri'nin maviliğinde, iyi ruhların arasında yer alamayacağını kabul edemiyordum. Kalın bir tül gözlerini örtmeye başladığında, kulağıma babamın ölümünün noyanların yüreğindeki ateşi canlandırdığını, kendilerinden birini han olarak görmek istediklerini fısıldadı. "Ataları Ambakay'ın şöhretine erişmek için yanıp tutuşuyorlar" dedi, "onları hiçbir şey durduramaz. Dikkatli ol" diye mırıldandı, "bütün Moğol hanlarının çocukları içinde sen, Yesügey'in büyük oğlu, seçildin. Targutay bunu biliyor ve korkuyor. Senin gözlerinde atalarımızın ateşini gördü. Kurt gibi davran, Temuçin, ormanın gölgelerine

gizlen ve Tengri'nin işaretini bekle. Sadece o işaret sana savaşın ne zaman yapılacağını söyleyecektir. Seninkilerle birlikte saklan, o güne hazırlan... Artık git oğlum, beni bırak, yeni yerimde Targutay'ın ciğerini kusturup kusturamayacağım belli değil..." Şamanın son sözleri bunlardı. Höelün Ana, kardeşlerim, yaşlı hizmetkârımızla birlikte onu Mavi Ormanlar'a taşıdık, kayın ağaçlarıyla çevrili yüksek bir kayanın tepesine yatırdık. Bazan onun sesini duyar gibi olurum. O zaman yeni yerinin eşiğine giderim, bana yol gösterir. İçimden bir ses, beni senin yoluna onun gönderdiğini söylüyor, rüyalarımda bile bana o kutsal yerde, çevrende büyük bir kurt sürüsüyle görünmüştün.

Sesimi çıkaramadım. Anlattıkları beni etkilemişti. Farkına vardı ama öyküsüne devam etti:

– Yanımızda kalan topu topu yüz kadar Borçegin ailesi için Çaraka'nın ölümü kötüye işaretti. Daha bir dolunay bile geçmeden çadırlarını yıktılar, bizi yalnız bırakarak noyanlara katıldılar. Bir düzen kurmamız gerekti. Sadece babamın iki karısı, Höelün Ana'yla Suçigil, onun iki oğlu Bekter ve Belgütey, kardeşlerim Kasar, Kaçiun, Temüge ve doğalı daha iki bahar geçmemiş, kötü ruhları kandırmak için hâlâ bir erkek adıyla, Korkunç'la çağırılan kızkardeşim Temülün kalmıştı. Bir de yaşlı hizmetkârımız, Yürüyen Osuruk. İşte ulusumuzdan arta kalan, üç kadın ve çocuklar, koçu bile olmayan küçük bir koyun sürüsü, sekiz iğdiş at ve bir de kısrak. Köpekler bile noyanların peşinden gitmişti. Sadece bir tanesi, kara olduğu kadar hain bir azman yanımızda kalmıştı. Suçigil'in çadırında büyümüştü ve Bekter'e bir buzağının anasının memesine bağlandığı kadar bağlıydı. İlk işimiz kamptaki bütün tezekleri toplayarak büyük bir yığın oluşturmak oldu. Hiç olmazsa kış boyunca ateş yakacak kadar tezeğimiz vardı. "Bütün bunlar neye yarar?" diyordu annem kuru boklara bakarak, "boş mideleri ısıtacak olduktan sonra." Sadece Bekter ile ben yay kullanmayı biliyorduk. Bekter bana, Belgütey'e ve Kasar'a avlanmayı öğretti. İlk avlarımız pek umut verici değildi: birkaç kuş, yaban güvercinleri, sincaplar, çoğu zaman porsuk, orman sıçanları ya da başka kemirgenler. Bu arada kadınlar küçük sürümüzle, özellikle de güçlü bir koç olacağını umut ettikleri bir kuzuyla ilgileniyor-

du. Her gün vadileri, ormanları, otlakları dolaşıyorlar, yabanmersini, kökler, kurtçuklar topluyor, soğan ve sarımsak kökleri buluyorlardı. Hizmetkârımız yamaçlarda saklanmış elma ya da kiraz ağaçlarını bulmakta, bataklıklarda daha sonra ilaç olarak kullanacağı bitkiler aramakta uzmanlaşmıştı. Zaten tedavi yetenekleriyle ünlüydü. Dolunaylar, baharlar böyle geçti, Targutay'ın öfkesine karşın, hayatta kalmayı başardık. On ikinci baharımızın güzünde tilkileri, vaşakları, geyikleri, yabandomuzlarını okla vurmayı öğrenmiştim. Bir sonraki kış, uykusundaki bir ayıyı okla vurdum, işini hançerimle bitirmek zorunda kaldım. Karlar eriyince, Targutay ve yirmi savaşçısı ufukta gözüktü. Bu ziyareti bekliyorduk, çevremizi de buna göre hazırlamıştık: beşleme şeklinde kazılmış, düşen bir savaşçının çıkamayacağı kadar derin, üzerleri örtülü siperler. Ormanın kenarında Kasar, koyun postundan, üzerinden ok atabileceği atlar yapmıştı. Atıma atladım, Kasar, Belgütey ve Kaçiun ardımı korurken, tepelere tırmandım. Targutay'ın sadece benimle ilgilendiğini biliyorduk, hazırlıklarımızı ona göre yapmıştık. Tanrı Dağı'na doğru kaçmaya başladım, Onon Irmağı'nın öteki kıyısındaki noyanlar beni görüp peşime düştüler. Akşam olmadan kutsal dağa vardım, ormana daldım. Dokuz gece boyunca Tanrı Dağı'nın korumasında kaldım. Bizimkileri bulmak için her davrandığımda, Tengri bana işaretler gönderdi. İlk seferinde, atımın üzerindeki eyer kaydı, daha sonra gelirken görmediğim bir kaya yolumu kapattı. Dokuzuncu günün sabahında, gönderdiği işaretlere, alakargaların tuhaf çığlıklarına aldırmadım. Bir açıklığın ortasında, noyanlar çevremi sardı. Silahlarımı aldılar, örgülerimden çekerek sürüklediler, ormanın kıyısında bir keklik kemiği emerek bekleyen Targutay'ın ayaklarına fırlattılar. Gırtlağıma yapıştı, "Demek Yesügey'in eniği bu" dedi, "seninle uğraşmamın zamanı geldi, Temuçin, çok büyümüşsün. Süt dişlerin, köpek dişine dönüşmüş, gözlerinin dibinde parlayanlar da iki kor değil, güneşin kendisi." Ulusu yürüyerek üç günlük yoldaydı. Varır varmaz boynuma bir lale vurdu, bu şekilde tüm obaları gezip halkını eğlendireceğimi söyledi. Beni ulusun dağınık çadırları arasında sürüklediler, noyanlar omuzlarımı çökerten ağır tahtalara abandı, çocuklar benimle alay etti, köpek-

ler çıplak ayaklarıma saldırdı. Bütün yüzler tanıdıktı; çocukluk anılarım, babamın şanlı günlerinden kalan anılar... Bazıları bir bakış attıktan sonra keçelerinin ardına saklanıyordu, bazıları da gün ışığına çıkıp kinlerini, aşağılamalarını gösteriyordu, daha başkaları ise yanıma gelip durumdan ne kadar üzüntü duyduklarını anlatıyordu; ama, inan bana Borçu, ruhumdaki yaralarla kıyaslandığında, sıkıntının sözü bile edilemezdi.

Targutay'ın yurdunun önüne getirildiğimde, yazın ilk mehtabının içindeydik. Erkekler ayın yuvarlak yüzünü kutlamak için şölen düzenlemişlerdi, ayın devri bittiğinde, benimkinin de aynı yazgıya uğrayacağından kuşkulanıyordum. Kurban edilecekleri anı beklemek için uzakta tutulan hayvanlar gibiydim. O geceki nöbetçim hemen hemen benimle yaşıttı, yüzünde çok fazla içmiş olanların ifadesiyle, benim bir koyun sürüsünden daha tehlikeli olmadığımı düşünüyordu. Kahkahaları izleyerek beni bir yurttan diğerine sürüklüyor, yiyecek ve kımız dileniyordu. Bir süre sonra sıkıldı, yere çöktü, benim yüzümden kendisinin de mahkûm gibi yaşadığından şikâyet etti. Ona çok sıkıştırmış olduğumu söyledim, şalvarımın içine işememi, önerdi. Bu fikir onu eğlendirmiş olacak ki, yonttuğu oku bırakıp arkama geçti. Şalvarımı indirmesini söyledim. Benim bir bok çuvalı olduğumu söyleyerek reddetti. Bacaklarımın arasına bakarken, kahkahadan kırılıyordu. Birden döndüm, lalenin ucu alnına vurdu. Gık bile diyemeden devrildi. Emin olmak için kafasını ezdim, lalenin ağırlığı belimi acıtıyordu. Onu taze bir inek boku gibi orada bıraktım. Dolunay kızıl elbisesini değiştirmiş, gökte süt gibi yükseliyordu. Köpekler havladığında Onon Irmağı'na varmıştım. Suya girdim, kendimi akıntıya bırakıp, suların beni ırmağın bir dirseğine kadar taşımasını bekledim. Sonra ayaklarımı dipteki balçığa gömdüm, sazlıkların arasına mümkün olduğunca saklandım. Hanlar kıyıya inmişler, çalılıklara kılıç sallıyor, birbirlerine sesleniyorlardı. Sivrisinekler tepeme doluşmuş, eğleniyordu. Bir ses duydum, sazlar aralandı, bir adam bana bakıyordu. Çömeldi ve kulağıma fısıldadı: "Beni hatırladın mı? Ben Sorkançira'yım. Bir gece başında nöbet tutmuştum. Sakın kıpırdama, onları yanıltacağım. Sonra kaç, Targutay'ın adını bile unutacağı

kadar uzaklara kaç." Doğruldu. Birkaç dakika sonra ötekilere boynumdaki lalenin uzaklaşmamı engelleyeceğini, bu nedenle beni gün ışığında daha kolay bulacaklarını söylediğini duydum. Solkançira, Suldus Boyu'ndandı. Tutsaklığım sırasında, onun çadırında geçirdiğim geceyi hiç unutmayacağım. İki küçük oğlu, baharlar önce ağaçtan oyarak yaptığım oyuncakları unutmamıştı. İplerimi gevşetmişler, doyana kadar yiyecek vermişler, yayıkta süt çalkalarken sabaha kadar benimle konuşmuşlardı.

O anda kaçmak bana en iyi çözüm olarak gözükmüyordu. Seslerin dinmesini bekledin, daha sonra sudan çıkarak koruyucumun yurduna yöneldim. Noyanların ulusunda Suldusların kendilerine ait çadırları vardı. Sorkançira ve iki oğlunun çadırını görür görmez tanıdım. Beni görünce, havaya sıçradılar. Sorkançira oraya gelmekle delilik ettiğimi, noyanlar durumu öğrenirlerse, onları da öldüreceklerini söyledi. Oğulları yayık çalkalama sırasında eşikten bir konuk geçmesinin iyiye işaret olduğunu söyleyince gülümsedim, bildiğim kadarıyla gece gündüz yayık çalkalıyorlardı. Oğullarını daha sonra, sincabın durduğu dalın altında ağzı açık bir kurt bekliyorsa o dalın kesilmemesi, kırlangıcın yuva yaptığı yurdun taşınmaması gerektiğini de söylediler. Babaları sakinleşti. Boynumdaki laleyi çıkararak yaktı, sonra da beni yurdun içindeki kağnıya doldurmuş olduğu yünün altına sakladı. Bir sonraki gece gelip beni buldu, burnunda bulut işareti olan doru bir at göstererek binmemi, at yürüyemeyecek kadar yorulunca onu serbest bırakmamı söyledi. Yanıma haşlanmış bir kuzu, iki kırba süt, bir yay ve iki ok verdi. Teşekkür ettim, otların arasında kayan bir yılan gibi kayboldum.

Tepemizde dönenen kartalın gölgesi üzerimize düşüyordu. Temuçin eliyle alnında tomurcuklanan teri silip devam etti:

– Benimkileri sağ salim buldum. Noyanlar çadırlarımızı yıkmak ve elimizdeki tek koçu almakla yetinmişlerdi. Tekrar bir araya gelmekten mutluyduk. Hepsi de öldüğümü sanıyordu. Sadece yokluğumda reislik görevini üstlenen Bekter'in canı sıkılmışa benziyordu. Daha o akşam tartıştık, çünkü Targutay'ın bütün bölgeyi arayacağını düşünüyor-

dum, bu nedenle de yer değiştirmeyi önermiştim. Bekter bütün sorunlarının benden kaynaklandığını ileri sürdü. "Sen olmasan" diyordu, "bizimkilerin arasında, güvenlikte olacaktık. Buraları atalarımızın toprağı, şimdi de senin yüzünden buradan ayrılmamız mı gerekiyor? Gitmesi gereken biri varsa, o da sensin." Aile meclisi benim yanımda yer aldı, Onon kıyılarından ayrılıp Kızıl Dağlar'a doğru ilerlerken, Suçigil'in oğlu da kinini biliyordu.

Bilmen gerekir, Borçu, ben Yesügey'in en büyük oğlu değilim, Bekter benden bir ya da iki dolunay daha büyüktür. Tek bildiğim, babamın daha Suçigil'in kalçalarını kirletmeden çok önce Merkit reisinin terkisinden henüz yeni evli anamı kaldırmış olduğudur. Höelün Ana hiç şikâyet etmedi. Sadece Suçigil, ortalığı karıştırma sanatında usta olan Suçigil, memnuniyetsizliğini belirtti. Yesügey Suçigil'in ağlaşmasını önlemek için ona ikinci bir erkek, Belgütey'i doğurttuysa da, başkadın olarak hep Höelün Ana'yı, güneşini, ona yavru kurtlar doğuran geyiğini tanıdı. Zaten hep bizim yanımızdaydı, Suçigil ve oğulları ise ayrı bir yurtta otururdu.

Temuçin gözlerini benimkilere dikmişti. Anlattıklarında tereddüt etmiyordu. Birkaç adım gerisinde kartal, yırtılan bir bayrak gibi geniş görüntüyü böldü. Bir an görüldü, sonra yamacın eğimine doğru yutulmuşçasına gözden kayboldu. Uçurumdan köstebeklerin çığlığı yükselirken Temuçin istifini bozmadan "göğe yakışır bir av" dedi.

– Babamın tercihi ne olursa olsun, bütün oğullarına aynı biçimde davrandı. Bekter beni hep rakibi olarak gördü. Meyvanın içindeki kurt gibiydi, karışıklık yaratmada kimse eline su dökemezdi. Kendini beğenmişti, gürültücüydü, kuşları ürkütmeden konuşmayı, yanındakinin tabağını gözlemeden yemeyi, çevresindekileri rahatsız etmeden soluk alıp vermeyi beceremezdi. Sürekli dolanıp açılarak yeni dertler peşinde bir yılan gibiydi. Ona nasıl bağlanabilirdim ki? Kafasız bir kuş gibi hareket ediyordu. Yiyecek bir şeyler bulabilmek için toprağı kazıdığımız o tehlikeli günlerde bile o zamanını kardeşlerimle alay etmekle, beni izleyip kurduğum tuzakları bozmakla geçiriyordu. Avdan eli boş döndüğümüzde, o gece boş mideyle uyuyacağını unutuyor, sevinçten çılgına dönüyordu. Köpeğimiz ondan başka kimseyi dinlemiyor, nereye

giderse gitsin, peşini bırakmıyordu. Bir gün balık tutarken, it tuttuğum balıkları çalıp Bekter'e götürdü. Daha o gece köpeği boğazladım, kellesini de ırmağa attım. Bekter uyarımı anlamazlıktan geldi. Ertesi sabah, Kasar'a balık tutmayı öğretirken, gümüş gibi parlayan büyük bir balığı çaldı, beni bir Merkit piçi olmakla suçlayarak derimi yüzeceğini söyledi. Anasına gelince, Suçigil oğlunun hakaretini daha da ileri götürdü. "Senin bir Merkit piçi olduğunu herkes biliyor" diyordu bana, ona göre ben Höelün Ana'nın kaçırılmasından da önce ana rahmine düşmüştüm. O karganın dilini koparmak istedim ama söylediklerinden başım dönüyordu.

– Herhalde...

– Anneme sormak mı? Tabiî denedim ama, beni dinlemedi bile. "Birbirinizin boğazına sarılmaktan vazgeçin" diyordu, "gözyaşlarınızı noyanlara saklayın." Bekter aç kalmış bir pire gibi, hırsızlıklarıyla sabrımı taşırmaya çalışıyordu. Kasar'la birlikte iki tarlakuşu vurduğumuz bir gün, kuşları bulamadık. Aynı akşam Bekter gururla obaya döndü, elinde vurduğumuz kuşlar, sadağında da oklarımız vardı. İkimizden birisi fazlaydı. Ertesi gün, Bekter küçük sürümüzü güderken, ben önde, Kasar arkada, onun nöbet yerine tırmandık. Yayımı gerdiğimi görünce, kardeşime döndü, alaycı bir sesle sordu: "Merkit piçiyle kölesi bir kelebek mi yakaladı?" Okum ciğerini deldi, Kasarınkiyse yüreğini. Ölmeden önce Belgütey'e göz kulak olmamızı, böylelikle soyunun devam etmesini sağlamamızı istedi. Ölümü bana ayağıma batan bir dikenin düşmesi gibi geldi. Bekter'i öldürdüğümüzü ilk anlayan Suçigil oldu. Yüzlerimizi görünce Höelün Ana da haykırmaya başladı, bizi bir leş için kavga eden köpeklere, yavrularını yiyen çakallara benzetti. Benim kendi kuyruğunu yutan yılandan, kendi gölgesine saldıran şahinden farkım olmadığını, kızgınlığı sırasında yavrusunun belini kıran devenin bile benden daha yumuşak olduğunu söyledi. Gerçek biraz sonra ortaya çıktı, daha önce söylemediklerinin farkına vararak, bana gerçekten de Yesügey'in oğlu olduğumu anlattı. "Nasıl kurttan kurt yavrusu olursa" dedi, "sen de Yesügey'in erkek yavrusu, büyük Kabul Han'ın da dokuzuncu torunusun. Suları bütün hastalıklara iyi gelen Üç Göller'den en büyüğünün karşısındaki iki kayın ağacının arasında doğdun.

Batmakta olan güneş dağların tepesinde bir an oyalandı, senin gözlerinde de güneşin son ışıkları vardı. Sağ elini yumruk yapmıştın, küçük parmaklarını açamadım. Baban uzakta, Tatarları kılıçtan geçiriyordu. Dokuzuncu gün, yurdun keçesini kaldırdı ve seni kollarına aldı. O zaman yumruğunu açtın, avucundaki kararmış kan pıhtısını gösterdin. Bu göklerin bir işareti değil miydi? Baban bir Tatar reisini yenmiş, yüreğini koparmıştı. Sana onun adını verdi, Temuçin, Demirci, demir kadar güçlü olan. Sen benim büyük oğlumsun, Moğolsun, Yesügey'in oğlusun, Borçeginlerin göz bebeğisin, kağanların soyundansın." Sözünü bitirirken de "Ördek yavrusu kartal yuvasında da büyüse pençeleri olmaz" dedi.

– O zaman Suçigil sana neden yalan söyledi?

– Höelün Ana'ya sorsan, "onun söylediklerine kulak asma" der. Suçigil ormandaki guguk kuşu gibidir. Onun avcının aklını karıştıran ötüşüne kanma. Zamanında büyük oğlunu uyarmadı, şimdi de kini ağzını çürütüyor. Eğer dilini tutamazsa, onu koparacağım.

Sustu.

Atlarımızın yelelerini dalgalandıran yelin getirdiği ova kokusu, yazın ilk sütüne, yavrulamış kısraklarınkine benziyordu.

Güneş gökte epey yol almıştı. Batıda, dağların parlak gerdanlığına doğru inişini izledik. Güneş kırmızı pelerinini göllerin ve atlarımızın gözleri üzerine serince Temuçin sordu.

– Hâlâ olduğunu bilmediğin kardeş olmak istiyor musun?

Bir su birikintisi üzerinde dörtnala koşan binlerce atlık bir sürü gibi titriyordum.

Batan güneşin loşluğunda, koynundan kayın ağacından yapılmış bir tas çıkardı, süt doldurdu, yere bırakıp bileklerimi tasın tam üzerinde kesti. Ben de onun bileklerini. Kan fışkırdı, parmaklarımızdan aktı, neşeli damlalar halinde süte karıştı. Birbirimizin kollarını tuttuk. Artık anda olmuştuk, sonsuza dek birbirimize bağlanmıştık.

– İki vücut artık tek oldu. Kardeşimden de ötesin Borçu, sen benim kanımsın. Birlikte yürüyecek, düşmanı bulup yeneceğiz. Eğer bir yabancı birimiz hakkında ötekinin kulağına kötü sözler fısıldarsa, o yabancının ortadan biçilmesi gerekir. Eğer aramıza bir yılan girerse onu ezelim, kötü dillerin

söylediklerine inanmayalım. Anda olduk, hiçbir söylentinin, hiçbir kişinin beni senden ayıramayacağına Tengri adına ant içiyorum.

Tastaki kanlı sütü dört yöne döktük, atlarımızın çevresinde üçer kez döndük, gözlerimizi birbirimize dikerek sırayla kalan sütü içtik.

İnce bıyıklarımız kutsal içecekle ıslanmıştı, işte o zaman tutamadığımız kahkahalarla sarsıldık. Birbirimizi itip kakmaya başladık. Kim karşısındakinin yüzünün daha çok kana bulayacak diye uğraştık.

Soluksuz kalıncaya dek tepindikten sonra sırtüstü yere uzandık, kirli yanaklarımızın üzerindeki kanın kokusundan sarhoş, akşamın yerini pırıl pırıl bir geceye bırakmasını beklerken yaralarımızın kapanması için bileklerimizi toprağa yapıştırdık.

Onuncu kısım

Üçümüz, Temuçin, Kasar ve ben önde, iki yük atıyla da Belgütey arkada gidiyorduk. Bir keçeye sarılı samur kürk yük atlarından birinin üzerindeydi.

Kasar'ın sayesinde, Toğrıl'ın obasına kadar yolumuz eğlenceli geçti. Neşeli bir gençti, tartışmak ya da şaka için hiçbir fırsatı kaçırmıyordu. Daha on altıncı baharındaydı ama beş fazlasını gösteriyordu. Omuzları yan yana gelmiş iki atın sağrısı kadar genişti, omuzlarının üzerinden bir granit blok gibi yükselen geniş boynunu sıkacak bir eli düşünmek bile imkânsızdı. Gözleri fıldır fıldır, her zaman harekete hazır, dikkatini çeken her şeyin, kunduzlar, leylek yuvaları ya da uzakta görülen beyaz tepelerin üzerine atılmaya can atıyordu. İyi huyu ve güler yüzüyle yol üstünde dostluklar kuruyor, bütün haberleri topluyordu.

Beşinci gün, Toğrıl'ın topraklarının başladığı Kara Orman önümüzdeydi.

Ormana bir kaç adım kala Karaimler çevremizi sardı.

Kül rengi postlar ve kuzu yününden başlıklar giymişler, hepsi de gümüşlere gark olmuşlardı. Gümüş atların başı ve göğsünde de parlıyor, eyerlerini, kemerlerini, sadaklarını, çizmelerini ve parmaklarını süslüyordu. Bazılarının kulak memesinde, yarım ay şeklinde gümüş küpeler de vardı.

Tuul Irmağı'nı, ırmağın sorgun ağaçlarıyla kaplı kıvrımlarını geçirdiler, yüksek kayın ağaçlarından oluşan sık orma-

nın kalbine götürdüler, iki yüz çadır görünen, ama bunun dört katını da barındırabilecek kocaman bir düzlükte durdurlar. Çadırların birinden çıkan Nilka adlı bir Karaim reisi Toğrıl Han'ın Orhun Nehri kıyılarındaki yazlık obasında bulunduğunu söyledi. Oraya varmak için iki gün boyunca at sürmek gerektiğini anlattı, bize obaya kadar eşlik etmeyi önerdi.

Temuçin kabul etti.

– Karşılığında ne vereceksiniz? diye sordu Karaim.

– Elimizde ne varsa Han için, dedi Temuçin. Senin payına o karar verir.

– Her hizmetin bir karşılığı olmalı, acemi çaylak!

En çok yirminci baharında gösteriyordu, yani bize sümüklü muamelesi yapmaya hakkı yoktu. Hem Temuçin, hem de Kasar en az onun kadar gelişmişti. Belden yukarısı çıplak, elleri kalçalarında, bir sandığın üzerine bağdaş kurmuştu. Geniş bir pantolon giymiş, üzerine kısa bir kılıç ile bir hançer asılı işli bir gümüş kemer takmıştı. Üç gümüş halka vücudunu süslüyordu; biri kulak memesinde, birisi sol göğsünün üstündeydi. Daha geniş olan üçüncü halkayı yeni kazınmış kafasının tepesinde bırakıp kırmızı ve altın renkli ipliklerle ördüğü, kürek kemiklerine kadar düşen saçına takmıştı. Sağında yere çömelmiş iki muhafız gülüşüyordu.

– Demek ki savaşçılarını almaktan vaz geçeceğiz, dedi Temuçin.

– Topraklarımızın içindesiniz. Burada kimse istediği gibi at süremez. Ne öneriyorsun?

Temuçin bir an düşündü, sonunda dönüşümüzde yük atlarımızdan birini bırakabileceğini söyledi.

– Çok az. Düşün ki sizi öldürsem, hepsi benim olurdu. Üstelik casusları öldürdüğüm için Toğrıl'dan alacağım ödül de cabası. Başka?

– Başka! diye bağırdı Kasar üzerine atılırken, ölmekten korkmuyoruz.

Saçını yakalamış, hançerini gırtlağına, dizini de taşaklarına dayamıştı.

Bir an sessizlik oldu. Temuçin'le şaşkınlıktan yararlandık ve hançerlerimizi diğer iki Karaim'in karnına dayadık.

– Obadan canlı kurtulamayacaksınız, diye hırladı Nilka mosmor bir yüzle.

Kasar geniş gülümsemesiyle, öte yana yapacağımız yolculukta onun da yanımızda olacağını söyledi.

Kara Orman'dan gece ayrıldık, şafak söktüğünde çok uzaklaşmıştık. Sıcaklık hızla artı, ilerlemek gittikçe güçleşti, özellikle Kasar'ın yanında, elleri bağlı at süren Nilka için. İki muhafızı da yanımıza almıştık. Üzerlerindeki gümüş kabartmalar güneşte parıldıyordu. Nilka'nın kara gözlerindense başka kıvılcımlar çıkıyordu.

Ayı Korkusu diğer atlardan daha az etkilenmişti. Altın rengi ipeksi boynu kâh soluk yeşil tepelerin üzerinde, kâh masmavi göğün önünde görünüyordu. Ona ne kadar gururlandığımı anlattım:

Sen benim bacaklarımsın,
Ey bal renkli atım,
Sen benim yüreğimsin,
Sadık dostum,
Hepsinden de öte,
Sen benim hayatımsın...

– Tam bir fatih yürüyüşü, dedi Temuçin.

Uzun çalışmalarının sonucuydu. Her gün, kışın en soğuk, yazın en sıcak dönemlerinde bile koşmuş, bozkırı geçmiş, en dik yamaçları aşmıştık. Kasları gelişmiş, omuzları güçlüydü. En önemlisi, benim gibi anasını kaybetmiş Ayı Korkusu hiçbir şeyin, özellikle de sevginin eksikliğini çekmemişti.

Güneş batarken, ilerlemeye devam etmeyi kararlaştırdık. Akşam serinliğinden yararlanmak amacındaydık. Kayalıklı bir dağ sırasının eteğinden geçerken yükselen hilal, yüksek tepelerin buzları gibi göründü. Tepeler soluk ve keskin, üzerimizde parıldıyor, sessizlikleriyle yolumuzun üzerine abanıyorlardı.

Ayı Korkusu cesur adımlarla en önde ilerliyordu. Boynu omuzlarının uzantısı gibiydi, ne daha yüksek ne daha alçak.

Ara sıra gölgelere doğru endişeli bakışlar fırlatıyordu. Burnundan kuvvetle solumak istediğini biliyordum; bu istek hem aralıksız sürdürdüğü çabanın hem de gece yürüyüşünün getirdiği canlandırıcı keyfin sonucuydu. İzin vermemi beklerken soluğunu tutuyordu, ona duygularını denetlemeyi öğretmiştim.

Bu şekilde onun varlığına uzanmaktan, belinin çukuruna yerleşmekten, ruhumu derisinin altına salmaktan, içinde dolaşmaktan, otların ve rüzgârın şarkısını yüreğime kadar taşıyan dört toynağına bölünmekten hoşlanıyordum. O zaman bir kuş gibi özgür, atlaşıyordum, onun da duygularımı anladığını sevincimi paylaştığını biliyordum. Böylece Karaim topraklarında ilerlerken konuşuyorduk, ben dostumun ihtiyaç ve duygularını el yordamıyla araştırırken o da aksırığını saklamak için, aramızda anlaştığımız gibi, bir gece hayvanının çıkaracağı sesi bekliyordu.

Ağzımı kulağına yapıştırıp türküye başladım:

Dıgıdık, dıgıdık,
Yürü doru atım,
Dıgıdık, dıgıdık,
Ayaklarının altında,
Halkalar oluşturan solucanlar,
Ne mutlu,
Dıgıdık dıgıdık,
Tarla faresinin bıyığının dibinde,
Bir damla kan,
Burun deliklerini özgür bırak.

Ayı Korkusu soluğunu boşalttı, toynakları altındaki otları dalgalandırdı, sessizliğin içinde patlayan beş aksırık...

Sağımızda ve biraz gerimizde Temuçin, omuzları parlak bir çiyle kaplı, bizi izliyordu. Yüzünün bir bölümü karanlıktaydı ama sevişme zamanındaki kaplanların gözlerine benzeyen gözlerinden büyük bir sevinç okunuyordu.

Şafak vakti, geniş Orhun Vadisi göründü. Irmak burada birçok kola ayrılıyordu. Kolların arasında kalan topraklarda

çadırlardan adacıklar oluşmuştu. Binlerce çadır. Nilka, Toğrıl Han'ın yazlık obasına geldiğimizi söyledi.

Çadırların ortasına geldiğimizde, çevremizi aldılar ve bizi bir süre beklettiler. Vadi uyanıyordu, kısa süre sonra toplanan hayvanların çıkardığı gürültü, kulakları sağır edecek gibiydi. Ak ya da kara postların üzerine eğilen, ışığa doğru dörtnala giden çobanlar kalabalıktı, topladıkları sürüler ise daha da kalabalık. Çocuklar hayvanların toplanmasına yardım ediyordu; en küçükler kaçakları kementlerle yakalamaya çalışıyor, daha adlandırılmamışlar ise yurtlardan dört ayak üzerinde çıkıp, kıçları çıplak, burunlarında sümük, şaşkınlıkla çevrelerini izliyorlardı.

Kasar elleri bağlı Nilka'yı hançerinin ucunda tutarken, Belgütey de atlarla ilgileniyordu.

Süt sağımı bittikten ve dişi hayvanlar koyuverildikten sonra, yükselen güneşin ve vızıldayan sineklerin altında, Toğrıl'ın altın rengi ipekle kaplanmış çadırına girmemize izin verdiler. Dikdörgen biçimindeydi, at kılından yapılmış kalın iplerle bağlanmıştı, bizim yurtlardan dördünü içine alacak büyüklükteydi.

Erkekler tahtın sağında, kadınlar solda; seksen kadar sakin yüz bize dönmüştü. Daha yüksekte oturan Toğrıl teker teker hepimizi inceledi, sonra gözlerini Temuçin'e dikti. Gözlerinden hareketli ve delici olan biri kapkara, yarı kapalı ve uyuşuk olan diğeri de maviydi.

– Kimsin?

– Oğlun, Temuçin.

– Daha neler! Ne zamandan beri oğlum karşıma kemerinde silahıyla çıkıyor?

– Bu bizi soymak istedi. Adının Nilka olduğunu söylüyor. Buraya varabilmek için ona ihtiyacımız vardı, bu nedenle onun hayatı da bizimkine bağlı...

Han biraz düşündü, sonra konuştu:

– Bu savaşçının benim için değeri yok, sizi elinden kaçırmış. Öldürün onu!

Neden olduğunu bilmem, ama sesinde bir sahtekârlık hissettim. Temuçin'in kulağına eğildim, hiçbir şey yapmamasını söyledim. Anda, Kasar'a döndü, hançerini kınına yerleştirmesini, tutsağı serbest bırakmasını buyurdu.

Toğrıl ellerini çırptı, muhafızları çevremizi sarıp kılıçlarını gırtlaklarımıza dayadılar.

– Söyle bana, genç Temuçin, kulağına fısıldayan kimdir?

– Onun adı Borçu, benim andam.

– Seni korumak için vücudunu kalkan eder mi?

– Babam senin için etti.

– Kendini beğenmiş. Dördünüzden hangisinin bir diğeri için hayatını vereceğini birazdan göreceğiz, çünkü tek ve gerçek oğlum aranızdan birine işkence yapacak... Adı da Nilka.

Biraz önce serbest bıraktığımız genç adam Toğrıl'ın ayaklarına kapanırken muhafızlar bizi dışarı çıkarıyorlardı. Yere yatırdılar, ellerimizi ve ayaklarımızı yere çakılı kazıklara bağladılar.

Hemen yanımızda, bizim gibi bağlanmış çıplak bir adam vardı. Tüm vücudu yaralar ve çürüklerle kaplıydı.

Nilka adama yaklaştı.

– Casuslara ne yaptığımızı görün, dedi. Bu bir Nayman. Kurtçuklara ziyafet çekiyor.

Ayağını tutsağın kollarından birine bastı, diz çöktü, yaralarından birini hançeriyle yardı, başparmağı kalınlığında semiz ve beyaz bir kurtçuk çıkardı. Bu kurtçukların çürümekte olan etlerde yuvalanıp beslendiğini, daha sonra zırhlanıp böceğe dönüşmeden önce oluşturdukları yaralarda uykuya daldıklarını anlattı. Böyle üç yüz kurtçuk bir adamı birkaç günde boşaltırdı.

– Tamam! Kim gönüllü? diye bağırdı Toğrıl.

Temuçin, Kasar ve benim aramızda, işkenceyi ilk kimin deneyeceği konusunda dostça bir tartışma çıktı. Herbirimiz diğerlerini korumak istiyorduk. Kasar en semiz olduğunu ileri sürdü, bense en kuruları; kurtçukların işi kısa zamanda bitecekti; Temuçin'e gelince, bizleri buraya sürüklediği için işkencenin ona yapılması gerektiğini savunuyordu. Bir tek, tükürüğünü yutmakta zorlanan Belgütey'den tek bir kelime bile çıkmıyordu.

Toğrıl Han tüylerini kurutan bir akbabanın deli bakışlarıyla bizleri izliyordu; uzun ve kemerli burnu bizi dinlerken daha da uzuyordu.

– Ölümden korkmuyor musunuz?

– Hayır! Ama sen korkmaya başlamalısın, diye bağırdı

Temuçin, çünkü beni öldürmekle Moğol andan, Yesügey'le içtiğin andı bozmuş olacaksın. Gök öcümüzü alacaktır.

Toğrıl o kadar güldü ki börkünü düşürdü. Çevresindekiler de onu taklit ediyordu. Sonunda bizi çözmelerini buyurdu ve konuştu:

– Şu yüzüğe bakın, üzerindeki kurdu gördünüz mü?

Parmaklarında, hepsi gümüş, sekiz yüzük vardı; bir tek başparmaklarına yüzük takmamıştı. Temuçin başını salladı.

– Bu Borçeginlerin kurdu. Bunu bana beni Tatar'dan kurtaran ve halkımı toplamama yardım eden Anda Yesügey verdi. Gel oğlum, kalbimin üzerine gel...

Hepimiz tekrar ayağa kalktığımızda Toğrıl bize avuçlarını uzattı, çenesi içerde, boynu çarpık, alaycı bir sesle anlattı:

– Yabancıların niyetini ve kişiliğini anlamak için bu oyuna başvuruyorum. O zaman gözlerindeki korkuyu okuyabiliyorum. Senin gözlerinde ateş var. Boğa yavrusu gibisin, gururlu. Bu da hoşuma gidiyor.

Temuçin'in omuzlarını tuttu, alnını kokladı. Sonra sıra bize geldi, hayatta kalmış olmanın keyfiyle sakalının bizi gıdıklamasına ses çıkarmadık.

Üç gün, üç gece geçti. Yemek, eğlenmek, türkü söylemek ve güreşmekle dolu üç gün ve üç gece. İçmekle, öykü anlatmakla, Karaim kadınlarının kokusunda kaybolmuş bakışlarla pantalonun önünü ısıtmakla geçen üç gün ve üç gece.

Toğrıl Yesügey'in yanında yaşadığı maceraları anlattı. Onun anlattıklarından gülmekten, dövüşmekten ve güzel kadınları kaçırmaktan hoşlanan ışık dolu bir adam çıkıyordu. Onu dinlerken, sanki kendinden söz ediyormuş duygusuna kapılırdınız.

Temuçin ve Belgütey'in daha sakin olmalarına karşın, dilini hareket ettirmek için fırsat kaçırmayan Kasar'ın neşesi ev sahibimizin hoşuna gitmişti. Bu ikisi durmaksızın içilen kımıza ve kadınların etekleri altındaki kara kilitleri açan anahtarların eğlenceli ya da tahrik edici öykülerine dayalı bir dostluk geliştirdi.

Hepimizden fazla içiyorlardı, buna karşın sarhoş olduklarını gören olmadı.

Üç gün boyunca, Karaim topraklarının her yerinden insanlar geldi. Güreş karşılaşmaları düzenlendi. Kasar güç, hız ve kurnazlık konularında yenilmez olduğunu kanıtladı. Çeneler patladı, kollar kırıldı, yenilenlerin gözlerinde kin kıvılcımları çaktı. Savaşçılarının omuzlarının toprağa değmesine kızdığı kadar bununla eğlenen Toğrıl en ünlü güreşçilerini, üç azman adamını çağırdı.

Belden yukarıları çıplak, kafaları kazınmış, güçlü göğüsleriyle onları görmek için toplanan kalabalığı yardılar; bu sırada bir ozan kahramanlık türküleri söylüyordu:

Kollarıyla Musa bir orduyu püskürttü,
Omuzlarıyla Bayan düşmanı kaldırdı,
Göğsüyle Kebek kalabalığı boğdu,
Musa, Bayan, Kebek,
Ayı kadar güçlü,
Kaplan kadar hızlı,
Kurt kadar kurnaz,
Onlarda kartal gözü var,
Musa, Bayan, Kebek yenilmez.

Yuvarlak, yoğun ve düğüm düğüm göğüsler sedir ağacı gibiydi. Omuzları kusursuz bir yaya benziyordu. Kalçaları o kadar genişti ki, yürürken her adımda bir ayaktan diğerine yaylanmak zorundaydılar. Sanki ilerleyen üç dağ...

En gösterişli olanı Kebek'ti. Ömrümde o kadar iri bir insan görmemiştim. Ortalamadan epey uzun olan Temuçin'den bile iki kafa yukarıdaydı. Bir dev, gerçek bir dev. Bozkırda yürüyen kartalı taklit ediyor, adımları sert toprakta yankılanıyordu. Bizimkinin üçüne eşit vücuduna bakıyor, böyle bir yaratıkla nasıl başa çıkılabileceğini merak ediyorduk. Kalabalık fısıldayarak konuşuyor, bir gün saldırgan bir deveyi elinin tersiyle bayılttığı, boğalarla güreş idmanı yaptığı, anasının onu doğururken öldüğü, sarılışına hiçbir kadın dayanamadığından evlenemediğini, tatmini kısraklarda bulduğunu anlatıyorlardı... Kısacası, onun hakkındaki söylentilerin ardı arkası gelmiyordu. Temuçin bu üç devle karşılaşmayı kabul ettiğimizi, Kebek ile benim kapışacağımı söyleyince şaşkınlıktan ağzım açık kaldı. Kendine Musa'yı seç-

mişti, en inceleri, Bayan, Kasar'ın payına düştü.

Kötü güreşçi değildim, hatta çok iyi olduğum söylenirdi ama bence bu kadarı yeterli değildi. Temuçin yüzümdeki mutsuzluğu gördü.

– Bu, Bozkurt'un cesur suratı mı? Onurlanmadın mı?

Kebek karşısında çok az direnmekten endişelendiğimi söyledim. Sırıtarak, bütün karşılaşmaları kazanmanın ev sahibine haksızlık olacağını anlattı. Kebek'i yormak için zekâma güveniyordu, onu daha sonra Kasar'la kapıştırmak niyetindeydi.

Karşımdaki kâbusa bakmaktan kaçınarak kaftanımı çıkardım. Sadece çizmelerini görmek bile başımı döndürüyordu. Çok terliyordu, bir tutam toprak avuçladı, ellerimin kaymaması için omuzlarına sürdü. Nazik bir davranış.

Sonunda çevremde dönmeye başladı, yaklaşır gibi yaptı. Şaşkınlığım artıyordu. Kendimi bileğine yapışmış buldum, parmaklarım o bileği çevrelemiyordu bile. Onu tutan bendim ama, beni çeken o oldu. Gırtlağıma yapıştı, ayaklarımı yerden kesti, beni havaya fırlattı. Düşerken belim dizine oturdu, soluğum kesildi. Kendime geldiğimde başaşağı olduğumu belimi bütün gücüyle sıktığını gördüm. O denli sıkıyordu ki, ne inleyebiliyor, ne de başka bir ses çıkarabiliyordum; sanki beni vücudunun içine çekmek ister gibiydi. Sırtım bükülmüştü, yüzüm o dev kalçaların baskısı altında şekil değiştiriyordu, beni topuğunun altındaki bir cevizi ezer gibi eziyordu; beni öldürecekti, ağzım açık, bir kuş pisliği kadar güçsüz, ölecektim. Kızgın bir deve kokusu bana ağzının taşakları hizasında olduğunu hatırlattı. Isırdım. Ağız dolusu, acımadan. Bağırdı, beni bıraktı - ben bırakmadım; tekrar sarıldı, yere vurdu, taşaklarını koparmadan önce gözlerime erişmek istiyordu.

Sonra, sonrasını hatırlamıyorum; kendime geldiğimde kan kusuyordum, burnumdan toz ve kıkırdak akıyordu. Temuçin, Kebek'in boylu boyunca üzerime devrildiğini söyledi.

– Kıçını ziyaret etmiş olmalısın!

O ise Musa'ya yenildi. Arada Kasar Bayan'ı yenmiş, susuzluğunu bir koca çamçak kımızla bastırdıktan sonra, zorlukla yürüyen Kebek'i kızdırmaya başlamıştı. Adam azmanının duyarlı taşaklarına bir diz darbesi Kebek'in dengesini

bozdu. Kasar adamın sırtını yere yapıştırdı.

Toğrıl, Karaimlerin Moğol Kaplanı olarak adlandırdıkları büyük güreşçinin onuruna bir şölen düzenlemeyi kararlaştırdı. Önümden geçen nefis koyun parçalarına dokunamadım, ısırmak bile bana çenemin kafamın tepesine kadar yarıldığı duygusu veriyordu. Karşımda kafayı çektiler, ben ise et suyu, tereyağı ya da kuyrukyağıyla karıştırılmış süt ve kımız içtim, daha çok kımız, onlar gibi, gereğinden de çok.

Haşlanmış koyunların ardı kesilmedi, sonra kımız dolu kovalar, sonra yeniden koyun eti, taşta pişirilmiş keçiler, keklikler, geyikler; hepsi yedi, içti, kusmak için dışarı çıktı, sendeleyerek geri döndü, midesini yeniden doldurmaya girişti. Biraz sonra, alevlerin ışığında kadınlar daha güzel görünmeye başladılar, erkekler kadınlara sataşmaya başladı. Kaftanlarının eteklerini çekiştirdiler, bileklerine ya da perçemlerine sarıldılar, kucaklarına çekmeye çalıştılar. Gecenin ortasında, çoğu şöleni terk edip başka zevkler peşine düştü. Çadırların çevresinde çiftler oynaşıyor, bazıları koşuyor, diğerleri kovalıyor, ırmağın sularını köpürtüyor, gırtlaklardan kahkahalar yükseliyor, bazen de çığlıklar ya da hıçkırıklar duyuluyordu. Şurada burada ayın soluk ışığı altında göğüsler, sabırsız kalçalar, birer ödül gibi sunuluyordu.

Bir kayanın dibinde, güzel bir Karaim kızı beni buldu. Bana, kendini terk edip başka kokuların peşine düşen cesur bir savaşçıyı anlatırken saçlarını kokladım. Çenesini indirerek adını söyledi, Cerelma. Çenesini tuttum. Ay ışığı elbisesini okşuyordu. Başım döndü, toprak ayaklarımın altından kaydı. Yanaklarını koklamaya hazırlanıyordum ki, midem ayaklandı. Arkamı döndüm, kustum. Yanımda duruyor, uzaklarda bir şeylere bakıyordu. Kaftanımın kolları batmıştı, tekrar ona yaklaşmaya cesaret edemedim. Sessizce bekledim, hafifçe sendeliyordum, daha sonra uzun süre hoyratça kullanılan bir teknenin karaya oturması gibi uykuya daldım.

Atlarımızı eyerlerken, Temuçin'in armağanı samur kürkü omuzlarına atmış Toğrıl çadırının eşiğinde göründü.

– Bekleyin oğullarım, bu kürk bir ödülü hak etti.

Temuçin itiraz etti, bir babanın koruması bütün ödüllerden de daha değerliydi.

– Kabul! Ama bu üç sümüklü iyi niyetimin bir bölümünü almadan buradan ayrılamaz. Onlara kafalarındaki bitleri ayıklayacak bir eş, ocaklarını yakacak iki kol ve yataklarını ısıtacak bir vücut gerek.

Böylece kendimizi Toğrıl Han'ın üç yeğeniyle evlenmiş bulduk.

Kasar'ın payına Metekna düştü. Gençliğine karşın, iyice semirmişti. Kasar bir gece önce genç kızın ne kadar konuksever olduğunu öğrenmişti. En ufak şakasına bile kahkahalarla gülüyordu, yüzünde neşeli ve dolgun elmacık kemikleri görülüyordu. Kasar onu hemen sevdi. Çok daha zayıf ve soluk tenli Mandra'nın yüzü hiç de çekici değildi. Silik, beceriksiz ve sessizdi, hep şaşırmışa benziyordu. Belgütey'in karısı olduğunda genç adam sevinemedi bile.

Bana gelince, Cerelma adını söyledim, gidip getirdiler. Güneş yüzünü ay ışığından da güzel aydınlatıyordu.

Cerelma benim oldu. O anda, Toğrıl'ın yeğenleri içinde en soğuğu olduğunu bilemezdim.

Üç gündür at sürüyorduk, Cerelma hâlâ benim olmayı reddediyordu. Neden? Anlamıyordum. Cilvelerimi görmezden geliyor, her an artan arzuma aldırmıyordu.

Tek tek bakıldığında, bütün hatları baş döndürücüydü. Küçük ve ince bir burun, yuvarlak elmacık kemikleri, kararlı bir çene, çifte boğumlu bir yay kadar düzgün bir ağız. Tek sorun, hiç gülümsememesiydi. Bakışı kapkara, keskin ve anlaşılmazdı, yüzü sürekli bir tatminsizlik gösteriyordu.

Öte yandan Kasar ve Metekna daha yolculuğumuzun ilk gecesinde örnek bir davranış göstermişlerdi. O geceden beri birbirlerini öpüp okşuyorlar, arzuları dayanılmaz hale gelince de atlarını tepelere sürüyor, gözlerden ırak, zevke dalıyorlardı. Belgütey ve Mandra daha çekingendi. Ancak Temuçin'in üvey kardeşinin daha çocuk olduğunu unutmamak gerekir. Genç karısı kısa sürede onu uçkurundan çekecekti.

– Ödev konusunda, erkeğin karısından alacağı bir izin

yoktur, dedi Temuçin. Toğrıl onu sana sundu, sen de kullanmak zorundasın.

Daha fazla dayanamadım, arkadaşımın öğüdüne uydum, karımı eyerinden kapıp dörtnala uzaklaştım.

Yüzü Ayı Korkusu'nun omuzlarına çarpıyordu, saçları açıldı, örgüleri çözüldü. İtiraz ediyordu. Küçük bir vadinin dibinde atımı sertçe durdurdum, indim, kadının üzerine atıldım, gömleğinin yakasını yırttım, terden ıslanmış kahverengi omuzlarını çıkardım.

– Ben iki ocak arasındayken bana nasıl böyle davranırsın?

Debeleniyor, beni delirten bir koku salıyordu. Burnuna oturttuğum bir kafa darbesiyle susturdum, elbiselerini parçalarcasına çıkardım. Daha önce hiç çıplak kadın görmemiştim, uzun uzun göğüslerine, dolgun beline, yarığını belli eden iki yarım aya baktım. Sonra girdim. Bir küfür salladı, kendini çekmeye çalıştı; dişlerimi boynunun yanındaki mavi damara yapıştırdım ve yanımızda otlayan atımın bakışları arasında hareketlerimi sürdürdüm.

Son bir sarsıntıyla durduğum zaman Cerelma bana kendime gelecek zaman tanımadı, hakarete başladı:

– Sen de Tatar gibisin. Yeni doğmuş bebekleri ısıran aç bit, yaradaki irin gibisin. Moğollar karıları için köpekten farksız mıdır?

Tokatlamamak için kendimi tuttum, kemerimi bağladım ve atıma bindim.

Arkadaşlarımın yanına vardığımda Temuçin'e karımın karanlık kilidini nasıl kılıçladığımı ve onun bana söylediklerini anlattım.

– Erkekler de yırtıcı hayvanlar gibidir, bazan tırnaklarını bilemeleri gerekir.

– Onu yumuşatmayı umuyordum, sadece daha da katılaştırmayı başardım. Bir beraberlik düşlerken bir düşman yarattım. Vahşi bir domuz gibi mi davrandım?

– Anda! Gözlerindeki o bulutu kov! Irzına mı geçtin? Ne yapalım? Savaşta atın binicisini dinlemesi gerektiği gibi, kadın da boynunu eğmeli.

On birinci kısım

İki kış geçti.

Obamız artık Kerulen'in kıyısında, suyun akarında, büyük kıvrımdan biraz önceydi, bir yandan söğütler, diğer yandan bir tepecik arasında gizlenmişti. Burada suyun yüksekliği atların omuzlarını geçmiyordu, dipteki çakıllar üzerinde yatan balıkları kolayca zıpkınlayabiliyorduk.

Yeni yerimizi çok sevmiştim. Buraya yazları geliyor ve kayalarda yuvalanan siyah beyaz kalabalık kuş sürüleri nedeniyle de Saksağanlar Yarı diyorduk. Her akşam, saksağanlar, söğütlerin kül rengi yaprakları üzerinde son bir kez kanat çırptıktan sonra geceyi geçirmek için büyük gürültülerle yuvalarına dönerdi. Nöbet yerimiz yuvalarının üstündeydi. Oradan bütün Kerulen Vadisi'ni, bataklıklarla kaplı, insanların yaşamadığı o büyük alanı görebiliyorduk. Burada hayvanlarını otlatan birkaç aile, yurtlarını daha çok kuzeydoğudaki tepelerin arasındaki vadiciklere kurmayı tercih ediyordu. Güneyde bakışlarımız nehrin önündeki son engel olan dar geçide kadar uzanıyordu.

Nöbete güneş batarken gidiyordum. Güneş tepeleri bakırlaştırıyor, Kerulen'i halkalarını açan büyük bir yılana dönüştürüyordu. Ateşli renklerin yeryüzüne boşandığı, karşı kıyıda, yuvalarının önünde dikilen kunduzların meşalelere benzediği bu anın tadını çıkarıyor, biraz sonra olacakları ezbere biliyordum: önce saksağanlar dönecek, daha sonra da

Kaçiun ve Temüge suları köpürterek nehri geçecekler. Sürüyü aramaya gidiyorlar, hayvanların nerede olduğunu göstermem için başlarını kaldırıp bana bakacaklar.

İki erkek bir akşam o ışıkta yaklaştı. Atları bitkindi ve Kara Orman'dan geldiklerini söylediler.

Yaşlı olanının omuzunda bir demirci körüğü vardı. Höelün Ana'nın sunduğu kunduz çorbasını içtikten sonra kendini, eskiden kağanların hizmetinde olan ve dağlardaki mezarlıkları korumakla görevli Mecburlardan birisi olarak tanıttı.

– Yanımda getirdiğim, benim büyük oğlum, dedi Temuçin'e bakarak. Doğduğunda sana söz vermiştim. Sana hizmet edebilmek için o zaman daha çok gençti. Hemen hemen aynı yaştasınız. Artık büyüdü ve güçlendi, senindir. Celme çalışkandır, beceriklidir, cesurdur, yüreği temizdir. Atını eyerler, oklarını dövüp sivriltir, keçe kapını korur, etlerini doğrar ve sana siper olur. Oğlum olmasaydı, ondan daha iyi bir hizmetkâr bulunamayacağını söylerdim.

Temuçin Celme'yi sağına oturttu. Yeni gelen iri değildi ama gürbüzdü. Büyük elleri, demirci olduğunu gösteriyordu. Bakışları dürüst, kaşları karga kanadı gibi kalkıktı. Saç şekli şaşırtıcıydı; saçlarını ensesinde örmemiş, şakaklarındaki kıllarını elmacık kemiklerine doğru uzatmıştı. Bu iki kahverengi çizgi yüzündeki dengeyi daha da belirginleştiriyordu. İnce bıyıklarında tomurcuklanan süt damlalarını elinin tersiyle sildi, tek bir kelime etmeden Temuçin'in yanına yerleşti.

Konuklarımız noyanların düzenli olarak Onon Irmağı boyunca ilerlediklerini, Üç Irmak kaynaklarında devriye gezdiklerini anlattı. Anlaşılan Targutay Temuçin'i ele geçirmek düşünden vazgeçmiyordu.

Celme'nin gelişiyle obadaki erkek sayısı, Temuçin'in on iki baharlık kardeşi Temüge de dahil, dokuza çıkmıştı. On baharlık Temülün'ün de bulunduğu kadınların sayısı bir fazlaydı. Babam iki koç ve birkaç kuzu göndereli beri sürümüzdeki koyunların sayısı otuza ulaşmıştı. Bunların yanında, Börte'nin anasının geride bıraktığı iki devemiz ve kara renkli bir de öküzümüz vardı.

Obamızda artık altı yurt vardı. Evli erkeklerden her biri bir yurtta yaşıyordu. Suçigil oğlu ve genç geliniyle birlikte yaşıyordu. Kaçiun, Kasar ve Metekna'yla birlikte uyuyor, Höelün Ana, Temüge, Temülün ve yaşlı hizmetkâr Yürüyen Osuruk bir çadırı paylaşırken en son çadırda da Börte'nin hizmetkârı iki Ongirat çifti yaşıyordu. Celme döşeğini bizimkinin ayak ucuna serdi.

Birkaç gün sonra Temuçirı, demircinin bizimle yatmasının karımla birlikteliğimizi rahatsız edip etmediğini sordu.

– Onun gelişi Cerelma'nın davranışında hiçbir şey değiştirmedi. Beni kalçalarının arasına çağırdığında hep kirpiler gibi sevişiyoruz, yani çok dikkatli ve özellikle de çok sessiz.

– Herhalde boğazlanmakta olan bir hayvan çığlığı atıyordur?

– Hayır, yüzünü örtülerin altına gömüyor, ancak ben durduktan sonra tekrar çıkarıyor.

– Onu avuçluyor musun, karnını, süt keselerini, seni bu kadar heveslendiren bütün mücevherlerini kokluyor musun?

– Sana söyledim, kirpi gibi. Bana izin verdiğinin ötesinde ona dokunursam ruhunun acı çekeceğini, benimkinin de düşeceğini düşünüyor. Yanında mutlu değil, yurdu çok küçük, karanlık ve boş buluyor, içinde sandıklar, kilimler ve nakışlı kumaşlar olan bir çadır düşlüyor, durmadan çocukluğundaki obaların yüzlerce yuvarlak çadırını hatırlıyor, hatırlarken de gözlerinde, yüreğinde hiç görmediğim bir ışık parlıyor. Onu ailesine geri götüreceğim.

– Aklından bile geçirme, Toğrıl bunu hakaret olarak alabilir. Ona ihtiyacımız var.

– Ne yapmalıyım? Dilimi mi ısırayım?

– Bir karı için mutsuzluğa kapılma, dostum. Belgütey'e bak, Mandra'nın onu değiştirdiğine mi inanıyorsun? Oysa çok çalışkan, ocağına dikkat ediyor, yanakları da kıpkırmızı. Belgütey onunla konuşmuyor, ondan hiçbir şey istemiyor, bütün zamanını atlarla geçiriyor.

– Belgütey iyi örnek değil. Daha genç, belki de hâlâ atları kadınlara tercih ediyordur. İstersen Kasar ve Metekna'dan söz edelim. Bu ikisi bozkırda iki tay gibi değil mi?

– Bir kadını atından çok sevmeye kalkma, bu felaketini

olur, senin elindeki en değerli şey, o doru.

Ayı Korkusu'nun sağrısını okşadım, Kuyruğuyla elime vurdu, gözlerinden bana ne kadar bağlı olduğunu anladım.

Her gün güreş, ok atma, kılıç kullanma idmanı yapıyorduk, savaş ve av sanatındaki ilerlememize karşın, dokuz erkek bir ordudan uzaktı; üstelik Kaçiun ve Temüge daha çocuk denilecek çağdaydı.

Daha ilk kapışmada kaçmak zorunda kaldık. Kapışma gece doğuya doğru hareket ederken başladı. Bizi uyaran Yürüyen Osuruk oldu:

– Ayağa! Ayağa! Toprak sarsılıyor.

Bir anda atlarımıza doğru koştuk.

– Mavi Ormanlar'a! diye bağırdı Temuçin kemerini ve sadağını düzeltirken.

Bir dakika sonra, peşinde Celme, Kasar, Kaçiun, Temüge ve Börte'nin iki erkek hizmetkârıyla söğütlerin ardında gözden kayboldu.

Yukarıdaki tepelerde yüze yakın atlı, obamıza varabilmek için daha uygun bir yamaç arıyordu. Kalın kürkler giymiş gibiydiler.

– Merkitler! diye bağırdı Belgütey, çabuk Borçu, kaçalım!

Kadınlar bir araya toplanmış, şaşkın ve korku dolu gözlerle bize bakıyorlardı. Benim ve onun atının dışında bir tek at kalmıştı, Belgütey Höelün Ana'ya kalan atı almasını söyledi, yaşlı kadın derhal ata binip terkisine Temülün'ü aldı.

Suçigil yaklaştı:

– Onu nasıl bana tercih edersin?

– Aradıkları o. Yesügey'in onu kaçırmasının öcünü almaya geliyorlar.

– Bütün dertlerimizin nedeni de o değil mi? Bütün bu piçleri o doğurmadı mı? Bırak da ödesin.

Beline sardığı örtüden görünen çıplak omuzlara baktığımda, Börte'yi de kucaklayıp kaçırmayı düşündüm. Ancak beni geciktirirdi, üstelik Temuçin de onu yanına almayı düşünmemişti.

– Kaçın! diye bağırdım kadınlara, yarlara kadar koşun, kayaların arasına saklanın.

Bir kuş sürüsü gibi dağıldılar, bir tek Suçigil oğlunun karşısında duruyordu:

– Beni burada bırakıp kardeşinin katillerinin peşine nasıl takılırsın? Temuçin'in yüzünden baban öldü, onun elinden kardeşin öldü, şimdi de beni terk ediyor, sen de kölesi gibi onu izliyorsun...

Belgütey'in tereddüt ettiğini görünce atının terkisine bir şaplak indirdim.

Arkamızda Suçigil hâlâ bağırıyordu:

– Hepinizi öldürecek!

On ikinci kısım

Ayı Korkusu'nun nalları üzerime çamur sıçratıyor, ırmak dibindeki taşları parçalıyor, bütün bu gürültü ırmaktaki suyu ve yüreğimi kabartıyordu. Bu koşunun bir kaçış olduğu açıktı, hangi yönde kaçıyor olursak olalım, bu koşunun bir geri dönüşü, bir intikamı olacaktı ve bizleri hareketli günlere götürüyordu.

Kurumuş bir dere yatağına uzanmış iki deve gördüm. Aldırmaz gözlerle bize bakıyorlardı. Yazık, çadırların yakınında bağlanmış olsalardı, Börte ve Suçigil'in kaçmalarına yarayabilirlerdi.

Atlarımız dinlenmişti, bu nedenle tepelerdeki buluşma yerine varmamız çok sürmedi. Burası, Rüzgârın Yastığı olarak adlandırdığımız, göz kandırıcı vadiciklerle dolu bir dizi yüksek tepeydi. Bu karmaşık ağaçlar arasında tutulacak yolun iyi bilinmesi gerekirdi zira yol, on adım kadar sonra, tebessümün hıçkırığa dönüşmesi gibi, birden değişebiliyordu. Ne var ki, böylesine acele geri çekilmemiz gerekeceğini düşünmüş, tutacağımız yolu önceden belirlemiştik.

İlerlememiz pek de rahat olmadı, Temülün'ü kucağıma aldım, Mavi Ormanlar'a doğru at koşturdum. Tepelerdeki dar vadiciklerde sular yükselmişti, bu da bizi geciktiriyordu. Daha sonra hayvanların açtığı patikalara vurduk. Patikalar ağaçların arasında ilerliyor, atların boynuna yatmamızı gerektiriyordu. Önde gidiyordum, arada sırada tereddüde dü-

şüyordum. Kasar müdahale etmek istiyor, her seferinde Temuçin, benim en sevdiğim av bölgesinde bulunduğumuzu düşünerek, bir göz işaretiyle kardeşini susturuyordu. Karmakarışık patikalara, ormanın içinde gözleri kör edercesine aydınlık düzlüklere, insana dönüp dolaşıp aynı noktaya gelmiş izlenimini veren tepeciklere karşın Temuçin bana güvenmeye devam ediyordu.

Kucağımdaki küçük Temülün gözlerini benden ayırmıyordu. Ayı Korkusu'nun boynuna yatmak için her eğildiğimde, küçük kıza göz kırpıyordum. Büyük geyik gözleri, kahverengi fındık bakışları vardı. Yüzü biraz anasını, biraz da Temuçin'i andırıyordu. Böylesi hem tatlı hem ciddi, güzel bir karışımdı.

– Canın mı sıkılıyor? diye sordu.

– Tavşan gibi kaçtığımız için mi?

– Hayır, Cerelma'dan ayrılmak zorunda kaldığın için. O adamlar onu ya kaçıracaklar ya da öldürecekler.

– Eğer onu bulurlarsa, diye cevap verdim, aralarından birisinin onu atının terkisine atıp yurduna götüreceği kesin.

– O zaman onu aramaya gitme! Sakın!

Ani cevabı bir uyarıdan çok bir buyruğa benziyordu. Hiçbir şey söylemedim ama için için Cerelma'nın kaçırılmış olması ihtimali beni sevindiriyordu, onurumu kurtarmak niyetinde de değildim.

Dört sessiz adımdan sonra, ekledi:

– O zaman da ben senin kadının olurum.

Çocuğun cüretine güldüm. Yanağını okşayan kahverengi perçemleri kızgın kül gibi kokuyordu.

– Gelecekten söz etmek için kötü zaman seçtin, dedim, biraz sus da, bu ormandan çıkış yolunu bulayım.

Tanrı Dağı'nın çevresinin hiç de iç ferahlatıcı bir görüntüsü yoktu: sık bir bitki örtüsü, karanlık ve derin bataklıklar. Her ağaç, her kaya, her tümsek kötü bir ruha benziyordu; kısa sürede kendimizi gürültücü, elle tutulmaz bir ordunun ortasında bulduk. Tüm kaçışımız boyunca gök yükselmedi, gri ve yoğun kaldı, ancak burada koyu bulutlar ağaçların tepesine abanır gibiydi. Sanki yeryüzünün bütün fırtınaları,

bütün karanlıkları öfkelerini bu topraklardan çıkarıyordu.

Temülün bana daha da sokuldu, saçlarını karıştırdım.

Atları suladık. Temüge kendini iyi hissetmiyordu. Alnı ateşteki bir tencere kadar sıcaktı, sırtı sırılsıklam, bacakları titrek.

Temüge ve onu alaya alan Kaçiun arasında bir tartışma başlıyordu ki, Temuçin araya girdi, parmağıyla saldırgan bulutların arasında derin bir yaka gibi görünen geçidi gösterdi.

On kadar gölge.

Atlarımızı yedeğimize aldık, vahşi hayvanların dikkatli yürüyüşüyle ormanın güvenli karanlığına daldık, bulutların birdenbire yırtıldığı Tanrı Dağı eteklerine kadar böyle ilerledik.

O gece, yanında diz çökmüş anasıyla birlikte bir örtünün altına uzanmış Temüge'nin dışında hepimiz, açlıklarını bastıracak tek bir ot bile bulamayan atlarımızın yanında, ayakta bekledik. Yağmur o denli yoğundu ki, düşen damlalardan başka bir ses duyulmuyordu. Bir salyangoz gibi ıslak, birbirimize sokulmuş olmamıza karşın, yanımızdakini göremiyorduk.

Bazen yanağımı Ayı Korkusu'nun ensesine dayıyor, kimi zaman da kafamı burnuna dayıyor, çenesini usulca tutuyordum. Yağan yağmurun altında, bekleyişimizi düğümlüyorduk.

Sonra, gün ışığı yavaş yavaş gölgelerimizi, soluk yüzlerimizin çizgilerini geri getirdi. O zaman hepimizin, insanların ve atların, çevremizdeki yorgun dallı çamlardan, ayaklarımızın altındaki çalılardan, gümüşümsü renkleriyle sarkan yosunlardan daha çok bitkileşmiş olduğumuzu gördüm. Temuçin köşeye sıkıştırılmış yabanî bir hayvan gibiydi, gözlerinden boşluğa atılmış pençelere benzeyen kıvılcımlar çıkıyordu.

– Yağmur dinmedikçe, bir yere kıpırdamayacağız.

Üç gün boyunca tepemizden boşanan şelalenin altında beklememize yol açan karşı konulmaz bir karar. Yağmurun, izlerimizi silmek, bize de içecek su sağlamak gibi yararları da vardı. Islak bekleyişimiz Temüge için ölümcül olabilirdi, ancak ateşi ve sayıklaması birden bıçakla kesilmiş gibi durdu.

Yağmur, dördüncü günün sabahında dindi. Temuçin beni, yanında Celme ve Belgütey ile birlikte keşfe gönderdi. Bulutların gölgesi, suyla kaplı yamaçlar üzerinde hızla akıp gidiyordu.

Peşimizde olanların izlerini, onları son kez gördüğümüz geçitte kalmıştı. Kuzeye, noyanların topraklarına yönelmişlerdi.

Gün ortasında, ağaç kaplı tepeler arasındaki uzun bir vadiye doğru inerken, kalabalık bir koyun sürüsü ve sürüyü güden bir çoban gördüm. Uzakta, birkaç yurttan oluşan obadan dumanlar yükseliyordu. Gök artık parlak mavi ipekten çarşafını germişti.

Celme ve Belgütey'i yolu keşfe göndererek çobana yöneldim. Çobanın eğerinin üzerinde yeni doğmuş bir kuzu görünüyordu, döndüğünde şaşırdım, karşımdaki en çok on altıncı baharında, görmediğim güzellikte bir kızdı. Kaftanın açık yakasından görünen, beninkiyle aynı renkteki mavi gömleği heyecanımı daha da artırdı. Bu kız, memelerinin acısını dindirmek için kuzuyu emziren genç bir anne miydi? Yüzünün duruluğunu, uzun ve kalın saçlarını, derin ve ışıltılı gözlerini, geniş alnını ve kırlangıç kanadı kaşlarını hayran hayran seyrettim. Yanaklarındaki gamzeler elmacık kemiklerini daha da belirginleştiriyordu; dudakları üzüm gibi sert ve dolgundu.

– Adın ne? diye sordum, boğuk bir sesle.

Gözlerini çevirdi. Ayı Korkusu'nu topukladım, yaklaştık.

– Benim adım Borçu.

– Ben Çiçeklerin Ecesi'yim.

Otların arasından akan dere bile kızın sesinden daha tatlı olamazdı. Uzun kirpikleri kelebek kanatları gibi kırpıştı.

– Seni oyalayacak kadar çok yabancı görüyor olamazsın?

– Sen de yabancı değil misin? diye cevap verdi alaycı alaycı.

– Evet... Bundan da mutluyum. Demek istediğim, oban o kadar gözden uzak ki, buradan pek yabancı geçiyor olamaz.

– Hayır, senin öğrenmek istediğin, buradan en son kim, ne zaman geçti. Bunu sana neden söyleyeyim?

– Tanışmak için dedim, beni sanki bekliyormuş gibi duran bu güzel kızın cesaretine şaşarak.

Gözlerinin üzerindeki perçemi geriye itti, alınmış gibi atını topukladı.

– Bekle!

Yüzü asık, kollarındaki kuzuyu okşuyordu. Yanına kadar yaklaştım, şaşkınlık içinde kendimi bir solukta:

– Gitme! derken duydum. Gitme! Seni bir kez gördükten sonra, unutbileceğimi sanmıyorum...

Atını durdurdu, yüzüme baktı. Soluğumu tutmuş, dudaklarından çıkacakları bekliyordum.

– Şimdi, içten konuşuyor gibisin.

– Seni yeniden görmek istiyorum.

– Öyleyse, dedi büyük bir ciddiyetle, babamla görüşmen gerekecek.

Arkadaşlarımın yanına, gökteki şimşek gibi hızlı vardım. Çiçeklerin Ecesi'nin çadırında, babası peşimizdekilerin gerçekten de Merkitler olduğunu doğruladı. Daha genç bir çocukken onların en büyük oymaklarından birine tutsak düşmüştü, bu nedenle de Merkitleri iyi tanıyordu. Özgürlüğünü kazandığında, efendileri onu anası Moğol bir Merkit kadınıyla evlendirmişti. Yeni evliler Tanrı Dağı'nın eteklerine yerleşmiş, bir aile kurmuşlardı. Anlaşılan Çiçeklerin Ecesi'nin damarlarında, onu daha da güzelleştiren Merkit kanı da vardı. Tam bir Merkit olsaydı, bana bu denli çekici gözükmeyebilirdi.

Çiçeklerin en güzelinin babası elli kadar Merkit'in iki gün önce otlaklarından geçtiğini anlattı. Savaşçılarla birkaç kelime konuşmuş, yanlarında, kara bir öküzün çektiği kağnı içinde iki tutsak kadın götürdüklerini görmüştü. Anlattıklarından, tutsakların Börte ve Suçigil olduğunu çıkardık. Anlaşılan Merkitler, Yesügey'in hakaretinin öcünü almaya gelmişlerdi. İntikamları geç olmakla birlikte beklenen bir şeydi, kadınını ya da atını çaldırmak, ne kadar geç olursa olsun intikamı alınması şart olan bir hakaretti. Ya ötekilere, Karaim kadınlarımıza, Ongirat hizmetkârlara ve yaşlı Yürüyen Osuruk'a ne olmuştu?

Çiçeklerin Ecesi ve küçük kızkardeşleri gözlerini üzerimden ayırmıyorlardı. Gülmekten yerlere yıkılıyor, ablalarına

takılmaktan geri kalmıyorlardı.

Onlara bakarken, bir daha Cerelma'yı hiç bulmamayı dilerdim.

Temuçin'in sabırsızlığını bildiğimizden, orada daha fazla kalamadık. Uzaklaşırken, omuzumun üzerinden geriye baktım. Çiçeklerin Ecesi, elinde bir tas, ardımızdan su döküyordu, kardeşleri çevresindeydi, Yüzü o kadar soluktu ki, uzaktan bir zambağa benziyordu.

O andan itibaren, Temuçin'i ve kardeşlerini canlı bulmanın sevincine karşın, tek bir amacım vardı, bir gün geri gelip Çiçeklerin Ecesi'nin kokusunu içime çekmek, yapraklarının kadifeliğini okşamak, özsuyunun tadına bakmak.

At sürüsünün yanından geçerken, Ayı Korkusu'nun gözü beyaz bir kısrağa takıldı. Yavaşladı, kısrağa doğru tatlı tatlı kişnedi. Bir sürü kulak bize döndü, ancak sürüden nazlı adımlarla ayrılan, akşam ışığında yelesinin mavi gri parıltılarını gösteren o beyaz kısrak oldu. Atımın boynu dikildi, burun delikleri titreşti, kişnedi... O zaman, bu nallı topluluğun efendisi aygır, kısraklarını bizden uzaklaştırmaya çabalamaya girişti. Kısrağın gözlerini atımdan ayırmadığını görünce de, onu harekete geçirmek için bacağını dişledi.

Ayı Korkusu'nun omuzuna üç şamar vurdum ve söz verdim:

– Geri geleceğiz, dostum, buraya varmak için kandan bir yol çizmemiz gerekse de...

On üçüncü kısım

Kadınlarımız, başlarının üzerine gerili yamalı bir keçe, Saksağanlar Yarı'ndan ayrılmamıştı. Sabırla yolumuzu gözlemişlerdi. Oba yağmalanmış, sadece yurtlardan geriye kalan çemberler ve yerdeki tezek yığınları kalmıştı.

Metekna Kasar'ın göğsüne atıldı, kocasının sevgiyle kendisine sarılmasının keyfini çıkardı. Mandra ise, ne yapacağını bilemeden ağırlığını bir ayağından diğerine veriyor, parmakları arasındaki perçemini çekiştiriyordu; kocasına gülümsedi, gözlerini utançla yere eğdi.

Cerelma'nın gözlerinden taşlar fırlıyordu.

Börte yoktu.

Temuçin'in anası ve kardeşleriyle birlikte geride kalmış olmasına sevindim.

Yuvalarını paylaştığı saksağanlar kadar gevezeleşmiş Metekna başlarından geçenleri anlattı.

Üçü de zamanında kaçmış, yarın eteklerindeki kayalar arasına saklanma fırsatı bulmuştu. Yürüyen Osuruk onların yanına varamadan Merkitlerin eline düşmüştü. Merkitler onu sorguya çektiler, Temuçin'in kaçaklar arasında olup olmadığını, yanındaki kadınların hangileri olduğunu öğrenmek istediler. Kulakları bir tilki kadar duyarlı olan yaşlı kadın sağır taklidi yaptı, vadinin yukarısında yaşadığını, efendisi tarafından Temuçin'in vergi olarak ödediği yünü almaya geldiğini söyledi.

Çığlıklar, itiş kakış ve yanlış anlamalarla kesilen tartışmaların ortasında, daha şimdiden bir Merkit'i bacaklarının arasına almış olan Suçigil yaşlı kadını ele verdi: "Yünü kaldırın, altında Temuçin'in hazinesini bulacaksınız." Savaşçılar atıldı, yeni kırkılmış yünlerin altından Börte'yi çıkardılar. Merkitler Yürüyen Osuruk'u cezalandırdı, yaşlı kadın boğulup ölene kadar gırtlağına yünleri tıktı.

Yerdeki ceset kargalara ziyafet olmuştu. Cesedi aldık, tepeye çıkarıp değersiz armağanlarımızın arasına yatırdık: bir köstebek, deve sütü dolu bir kırba ve yaşlı kadının çok yararlandığı sağlık verici otlar.

Sonra iki ateş yaktık, sırayla alevlerin arasından geçtik. Böylece Yürüyen Osuruk'un ruhu peşimize düşmeyecek, yolunu kaybetmeyecek, doğruca gökteki kuşların arasına katılacaktı.

Develerimizden ikisi yağmadan kurtulmuştu. Mandra ve Cerelma develere bindiler, Metekna keyiften kahkahalar atarak Kasar'ın terkisine yerleşti. Belgütey en öndeydi. Kaftanı paramparça, kafası eğik, omuzları bineğinin adımlarıyla sarsılan Mandra erkeğiyle arasındaki mesafeden üzgün, yağmur gözlerini kocasının sırtından ayırmıyordu. Bir kenarda gidiyordum, Cerelma'nın suçlayıcı bakışları bütün ağırlığıyla enseme çökmüştü.

Yarım günlük bir yürüyüşten sonra Kasar Metekna'yı bir tepeye doğru götürdü. Kargısını yere sapladı, gözden kayboldular.

Yere saplı kargı çevreden geçecek olanlara yakınlardaki bir çiftin, çocuk isteyen her karı kocanın yaptıklarını yapmakta olduğunu belirtir. Genellikle çobanlar kementli sopalarını yere saplarlar.

Ancak, at yakalamaya yarayan bu aletin yokluğunda kargı da aynı görevi görür, oradan geçen yolcuya yolunu değiştirmesini hatırlatır, utangaç kadının da bütün çekingenliklerinden kurtulmasını sağlar.

O andan itibaren yolculuğumuz bana daha da güç görünmeye başladı. Ayı Korkusu yerinde duramaz gibiydi. Öncü olarak ilerlemeye karar verdim, her ikimizin de çok sevdiğimiz o sessizlik bizi kollarının arasına aldı.

Mavi Göl'ün kıyısına yerleştik. Bulunduğumuz yer, bizi şiddetli rüzgârlardan koruyacak kadar kuytuydu. Oraları avucumun içi gibi biliyordum. Karanlık ormanlarda ve tepelerde tanımadığım tek bir ağaç, tek bir kaya parçası yoktu. Zaten büyük kurdun gözlerinde andanın gölgesini gördüğüm yer burası değil miydi?

Gözlerine baktıkça, düş görmediğimi daha da iyi anlıyordum. Oysa günler geçtikçe Temuçin'in bakışları daha da kararıyordu. Kasar'ın neşesi bile mutsuzluğunu değiştirmiyordu. Merkit yöntemleriyle yaptığımız, dallardan, yosunlardan, at yelelerinden, çam iğnelerinden ve sarmaşıklardan yararlanarak yan yana oluşturduğumuz sığınaklar Temuçin'i memnun etmeye yetmiyordu. Günlerini ormanda tek başına geçiriyor, bazen de gölün kıyısında, gözlerini boşluğa dikmiş oturuyordu. Bir gece, onu ayın altında, vücudu çiyden pırıl pırıl parlarken buldum.

Güneşin her doğuşunda ve her batışında, oraların efendisi balıkçı kartal geliyor, nevalesini suyun karanlıklarından çıkarıyordu. Temuçin saldırgan bir kesinlikle yapılan bu avlardan hiçbirini kaçırmıyordu. Avını kestirebilmek için yükseklerde atılan ağır bir voltadan sonra yırtıcı kuş kendini dimdik aşağıya bırakıyor, tok bir sesle suyun yüzeyini yarıyor, bir an gözden kayboluyor, bir süre sonra da pençelerinin arasında kocaman bir balıkla yeniden görülüyordu.

Kartalı beklerken bir akşam Temuçin konuştu:

– Tıpkı bu kartal gibi Merkitlerin obasının üzerinde uçmak, onlar daha kıçlarını kaldıramadan Börte'yi kapıp havalanmak isterdim. Gidip onu bulacağım. Yanımda olacak mısın?

– Beni iz bulmaya, Börte'yi nerede sakladıklarını öğrenmeye mi göndermek istiyorsun? Hazırım. Ancak yerlerini bulduğumu, hatta onu ellerinden kaçırdığımızı düşünelim, ölmeden geri dönebileceğimizi sanmıyorum. Onlar hem çok kalabalık, hem de toprakları çok geniş. Oysa yanımızda Karaimler olsa, daha farklı düşünebilirdik. Sen Toğrul'ın koruması altında değil misin? Öyleyse neden bunca tereddüt ediyorsun?

– Höelün Ana onun dilinin çatal olduğunu, hiçbir ittifakın onun kuşkularına dayanamayacağını söylüyor. Eğer onu

başa geçirirsek, Börte'nin kaderi elimden kaçabilir.

– Öyleyse...

– Haklısın Borçu, başka seçeneğim yok. Tanrı Dağı'na çıkıp Tengri'ye yalvaracağım. Dönüşümde, kararımı vermiş olurum.

Ayı Korkusu bir tepeden diğerine uçuyor, vadileri bir solukta geçiyor, ormanların içinde kuşları ürküterek koşuyordu. Yüreklerimizin bizi nereye götürdüğünü ikimiz de biliyorduk, bu sarhoşluk hızımızı daha da artırıyordu.

Çiçeklerin Ecesi'nin yaşadığı vadiye vardığımızda at sürüsü hareketlendi, meraklı kulaklar bize doğru döndü. Aygır, kaçakları önlemeye hazır, sürüyle aramıza girdi. Ayı Korkusu durdu; ayakları yere sıkıca basmış, ensesi yuvarlak, ayaklarının üzerinde dik, aygırın hareketlerini gözlemeye başladı.

Beyaz kısrak sürüden ayrıldı. Doru atım kısrağa doğru tatlı tatlı kişnedi. Kara aygır nişanlılarını hizaya getirmek için boşluğu ısırmaya girişti. Uzun ve dalgalı yelesi, sol gözünün bir bölümünü kapatan ve burnuna kadar düşen perçemiyle kıskançlığını anlayışla karşılamamak mümkün değildi.

Ayı Korkusu izin verdiğimi anladı. Kısrağa doğru atıldı. Saldırı gibi hareketinden şaşkına dönen aygır bir an korkuya kapıldı, arkasını döndü, kısraklarını sayıyormuşcasına, ne yapacağını bilmez gibi başını sağdan sola gezdirdi. Çok geç; Ayı Korkusu kısrakları peşine takmış, kuyruklar havada, kıç atarak, asabî osuruklar, taşlara çarpan nallar arasında gidiyordu. Yanındaysa, burnunu rüzgâra vermiş, onun çılgınca arzusunun tek amacı, beyaz kısrak dörtnala gidiyordu.

Yurtların yüz adım kadar ötesinden geçerken atımın boynuna yatarak saklanmaya çalıştım. Keçeler kalktı, çocuklar dışarıya fırladı, arkalarından da erkekler. At sürüsünü ormanın kıyısına götürdüm, gölgelerin arasında kayboldum. Sürü ormanın kıyısında yavaşladı, dağıldı. İlk duran beyaz kısrak oldu. Bembeyaz sağrısını bize çevirerek kaldı, kara aygır yanına gelmiş, bacaklarını dişlemeye koyulmuştu bile.

Çiçeklerin Ecesi'nin ailesi çevreyi araştırıyordu. Atlarını

tehlikede olmadığını görünce, çadırlarına çekildiler.

Ayı Korkusu soluklanmaya çalışırken, ormanın karanlığında bekledim. Sonunda Çiçeklerin Ecesi, elinde deri kırbacıyla çadırdan çıktı. Atların bağlandığı ipe yaklaştı, yanından geçen sürünün koşuşturmasıyla heyecanlanmış atını çözdü, bindi, dimdik, kendinden emin, kırmızı elmacık kemikleriyle bana doğru ilerledi. Mavi renkli taşlarla tutturulmuş iki saç örgüsü beyaz kaftanının üzerinde parlıyordu.

Ormana girmiş olmasına karşın gölgesinden binlerce kıvılcım çıkıyordu, ağaçların arasından sızan güneş sadece onu aydınlatıyordu. Atını birkaç adım ötemde durdurdu, yüreğim hızla çarpmaya başladı.

– Geldiğini belli etmek için atlarımı korkutman mı gerekiyor?

– Atım kısraklarından birini görünce tepinmeye başladı.

– Hepsi bu mu?

Isırılacak kıvamdaydı, sesim kısıldı:

– Hayır... Ben de, buraya gelmeye can atıyordum.

Gözlerini indirdi. Yaklaştım, elimi ellerini üzerine koydum. Kaftanın önlüğünün altında göğüsleri kalkıp iniyordu. Ürperdim; yanakları kızardı. Ayı Korkusu'nun kafasına endişeyle baktı:

– Hangi kısrak?

– Anlamadım?

– Evet, hangi kısrak atının yüreğinde bu kadar büyük gürültü kopanyor?

– Gözlerine bak. Kaftanın kadar beyaz bir yele görüyor musun?

– Beyaz Mehtap! diye bağırdı, sedef gibi yıldızlanan bir gülümsemeyle.

Ellerinden birini dudaklarıma götürdüm. şaşkınlıkla, ama usulca geri çekti.

– Dudaklarımdan korkma, arının sırtındaki kadife gibidirler.

– Arının sokmasından korkuyorum, çünkü iğnesini kaybeden arı ölür. Atına bak, Beyaz Mehtap'a saldırıyor mu?

– Saldırdı bile.

– Sen tahrik etmişsindir! diye bağırdı kızgınlıkla. Senin atının zevki gelişmiş, Beyaz Mehtap benim en sevdiğim kıs-

raktır. Dolunay sırasında doğdu. Ne var ki, kısır.

– Onu atıma ver, göreceksin onu tohumlayacak, parlak taylar doğurtacaktır.

– Neden olmasın? dedi gülerek. Ama kısrağımı verebilmem için atının gözlerinde başka yeleler görmemem şart, Beyaz Mehtap benim mücevherimdir.

– Benim gözlerimde ne görüyorsun?

Gözlerini kaldırdı, parmaklarımla çenesini tuttum.

– Korkutucu bir şey, kızıllık, arzunun kızıllığı. Gel, ilerleyelim.

– Bekle, bana bir daha bak güzel kraliçe, gördüğün dudaklarının kırmızısı olamaz mı?

– Hep öyle kalmasına dikkat et.

Sesi tehdit doluydu ama bana sırtımı serinleten esinti gibi geldi.

Anda bir daha göründüğünde tepeler ilk kardan bembeyazdı.

Sol elinde Borçeginlerin sancağını kaldırıyordu, buz gibi ışığın altında, dokuz boğa kuyruğunun üzerine oturtulmuş üç ağızlı kargının alevleri gökte akıp giden bulutları deler gibiydi.

Atından bile inmeden

– Gidip Toğrul'un dili nasılmış, görelim, dedi.

Gözleri bir kılıcın ağzından da inceydi ama çıkardıkları sarı ışık karanlıkları aydınlatabilecek yoğunluktaydı.

Celme kumanyayı hazırlamaya fırsat bulamadan, Kasar ile ben atlarımıza binmiştik bile. Demirci bana yarı yarıya boş torbalarımızı uzattı, atlarımız soluklarıyla tozları kaldırıp ileri atılırken Höelün Ana ardımızda koşturuyor, yere su dökermiş gibi yapıyordu. Bizi selametlemek için gerekli tası ve kaşığı yoktu.

Önümüzdeki Mavi Göl'ün yüzeyi kuzucuklarla bembeyaza kesmişti, yamaçlar rüzgârın altında inliyordu. Bütün bu şikâyetlerin yüreğimi kabartan heyecanın yanında önemi bile yoktu.

On dördüncü kısım

Toğrıl'ın önünde diz çökmüş, karnı yeni dikilmiş bir minder kadar şiş köle, kıpırdamadan yere bakıyordu. Kulaklarından birer tutam kıl fışkırmıştı. Kulaklarından biri dibinden kesilmişti.

Han'ın çevresindekiler, uykulu gözlerle kötü kötü bakan, tüm gümüş mücevherlerini takmış yaşlılar, etraflarındaki herkesi aşağılar gibiydi.

Toğrıl'ın sesi boşluğu doldurdu:

– Temuçin benim oğlum gibidir, sizse onun çadırlarını yıktınız, yatağını boşalttınız, öfkem büyüktür. Senin gibi Merkitlerin başı, köpeklerin kıçlarından bile daha alçak. Dilini göster!

Merkit başını kaldırdı, ağzını açtı.

– O pis kokulu delikten çıkar dilini! buyurdu Toğrıl. Ayağa kalktı, hançerini sıyırdı, adamın diline yapışıp çekti.

– Kesme! diye bağırdı Temuçin.

– Neden?

– Dilini kesersen, işe yaramaz bir casus olur. O zaman kadınımın nerde olduğunu, Merkit obalarının nasıl düzenlendiğini bize nasıl anlatır?

– Hmmm... Kurnazsın, oğul. Ama bak, bu köle benim, ona bazı nedenlerden ötürü kin duyuyorum. Kesili kulağı var ya, işte bir zamanlar yanlışlıkla onlarla ittifak aramak için gittiğim, giderken yanımda kızımı götürdüğüm günleri

hatırlatıyor. Kızını kaçırdılar, beni de tutsak ettiler. Kulağını o yüzden kestim. Bu pisliğin taşaklarını da kopardım.

– Öfkeni şimdi daha iyi anlıyorum, baba. Neden parmaklarını kesmiyorsun?

– Dilini kesmek gibi olmaz ki, dedi Toğrıl üzüntüyle.

– Öyleyse, yalnız ucunu.

Toğrıl'ın bıçağı mor et parçasının bir bölümünü uçurdu, ancak yeniden konuşmasına izin vermeyecek kadar büyük bir bölümünü. Kan köpürdü, kölenin göğsüne doğru akmaya başladı.

– Bakalım hâlâ konuşabiliyor mu?

Muhafızlardan biri bir balta uzattı, Toğrıl tutsağın elini bileği hizasından kesti. Adam acıdan kıvranmasına karşın, tek bir ses bile çıkarmadı.

Alıp götürdüler, Han, Moğol çocuklarıyla yeniden buluşmasının onuruna yemek yenilmesini buyurdu. Ellerini çırptı, kölelerden, hizmetkârlardan oluşan bir bölük insan zaman geçirmeden işe koyuldu.

Bize sunduğu kadınların iyi birer karı olup olmadıklarını sorduktan, biz de kadınların çalışkan, çekici olduklarını, bizimle birlikte olmaktan onur duyduklarını söyledikten sonra, Toğrıl'ın yırtıcı hayvan suratı ciddileşti.

– Bana geldiğinizde, sizleri oğullarımla eş tuttum. Samur kürk her gece omuzlarımı ısıtıyor, size nasıl yardım edeceğimi, halkınızı tekrar toplamanız için neler yapmam gerektiğini düşünmediğim tek bir gece de yok. Oğullarının sıkıntıda olduğunu bilip de rahatsız olmayan babaya lanet! Merkitler hakaretlerini kanlarıyla ödeyecekler. Temuçin!.. Sevdiğini, Börte adını taşıyanı bulacağız, bu bir vaattir. Ancak bunun için bütün ordumu kaldıramam, çünkü arkamda, Naymanlar topraklarıma saldırıyor.

– Kaç adamın var? diye sordu Temuçin.

Karaim bir süre düşündükten sonra on bin dedi.

– Gereğinden de çok diye sevindi anda.

– Yanılgıya düşme. Onların yanında tutsak kaldığımdan beri, Merkitleri iyi tanırım. Onların boyları, Moğol boylarından çok daha kalabalıktır. Üç büyük kabile çıkarırlar. Biraz önce terbiye ettiğim casusun sayesinde, kadınının hangi Merkit reisinin elinde olduğunu biliyoruz. Ancak inan bana,

bir tanesine saldırmak, diğer iki kabilenin harekete geçmesi demektir. Babanın büyüttüğü o öksüze ihtiyacımız var. Ne oldu ona?

Temuçin'in yüzü solmuş gibiydi.

– Camuka!

– Evet. Onon'un yukarılarında, bir sürü boyu toparladığı söyleniyor. Git yardımını iste.

– Asla! Camuka benim çadırımda büyüdü. Noyanlar bizi terk edene kadar iki kardeş gibiydik. O da bana ihanet etti.

– Öfkeni dindir, benim genç kurdum. İçimden bir ses, o dönemlerde noyanların iradesine karşı çıkamayacak durumda olduğunu söylüyor. O bir Moğol, onurunu, halkının katılımı olmaksızın kurtaramazsın.

– Targutay'ın topraklarından geçmem gerekecek!

– Borçu'yu gönder. Onun noyanlardan korkması için bir neden yok.

İşte böylece gecenin ortasında at koşturmaya başladım. Azık torbama doldurduğum koyun pirzolaları geride bıraktığım şölenin kokusunu unutturmaya yeterli değildi.

Toğrıl Kerulen'in kıyısına kadar Merkit casusunu yanıma almamı önermiş, Ayı Korkusu'nu eyerlediğim sırada yanıma gelen Temuçin ise tamamen başka bir buyruk vermişti. Karaimlerden gördüğü muamelenin Merkit'in yararlı bir casus olmasını önleyeceğini düşünüyordu.

Yaralı esir bozkırın ortasında güçlükle ilerliyordu, kesik bileği kanlı sargılarını kızıla boyamıştı. Hançerim boynuna o sırada değdi.

Hiçbir ses çıkarmadan yere yığıldı, gözlerindeki yaşam ışığı söndü. Pişmanlık duyuyordum. Başarıya ulaşmamız halinde onu özgür bırakacağım umudundan değil -Toğrıl'ın cömertliğinden ben de kuşkuluydum- atalarının arasında Çiçeklerin Ecesi'nin de bir yakını olabileceğini düşündüğümden.

Tekrar ata binip Camuka'nın topraklarına yöneldim. Sancağının altında birçok boy toplamış olması nedeniyle adı her tepenin ardında duyulur olmuştu, Yalnızlar Boyu'ndandı, halkı ona katılmak için Onon kıyısı boyunca ilerlemişti.

Toğrıl Camuka'nın on bin savaşçı toplayacağını, böylelikle Karaimlerin sol kanadını koruyacağını düşünüyordu.

Temuçin'in gönderdiği mesajı aklımdan geçiriyordum. Atımın toynaklarının altında gümbürdeyen toprak, sessizlik, soğuk, yurt gibi yuvarlak ve yıldızlı gök, bütün bunların içimdeki türküye katılması gerekirdi. Ancak kafamın içinde başka bir nağme, gözlerimin önünde, derimin altında raks eden başka bir kadın vardı... Mutluydum, aklımı toparlayamayacak kadar mutlu.

Camuka'nın topraklarında ilerlediğim tek bir günde üçyüzden fazla çadır saydım. Oymağında da bir o kadarı vardı. Yurdunun içindeki en karanlık köşede birçok eyer, koşum takımı, deriyle tutturulmuş bir zırh ve bir kırmız çamçağı görülüyordu. Bunun dışında, yere serili bir manda postu, bir sandık, iplerden örülmüş bir ağ üzerine atılmış bir kürk. Hepsi bu. Bir çoban bile bundan daha varlıklıydı.

Kendimi tanıtmış, Temuçin'in gönderdiği mesajı söylemeye girişmiştim ki, haykırdı:

– Andam mı dedin?

Şaşkınlıkla ona baktım. İri ve genişti. Sıska ve sakalsız bir yüzü vardı. Çelik gibi kara ve kuşkulu bakışlarını bana dikmişti.

– Onun bir tek andası vardır. Sen de kimsin?

– Borçu. Kendimi sana öyle tanıttım.

– Ben Temuçin'in andasıyım, diye homurdandı. Seni dinliyorum.

– Beni sana Merkitlerin obasını dağıttığını, yatağını boşalttığını söylemem için gönderdi. Onun yanında, on bin savaşçısıyla Karaimlerin hanı var. Sana soruyor, birbirinize bağlılık andı içtiğiniz o mutlu günlerin anısına, savaşçılarının başına geçip sol kanadımızı oluşturacak mısın?

Camuka bir an düşündü, çenesini çevirdi ve bağırdı:

– Kököçü! Sen ne dersin?

Yurdun dışından bir erkek sesi duyuldu:

– Bu Tengri'nin bir işareti. Dün akşamki koyunların kürek kemikleri yalan söylemedi. Temuçin yardımını mı istiyor? Buluşma yerini belirle, ruhlar böyle istiyor.

– Anda'ya dersin ki, dedi Camuka beni süzerek, sancağımı ıslatacağım, davullar çalacak, on bin savaşçı toplayacağım. Temuçin oklarını sivriltsin, kargısını ve kılıcını bilesin, çünkü keyfimiz için çok kelle düşecek. Hakaretleri için Merkitleri yok edeceğim. Kadınını kurtaracağım, kinini azaltacağım, ama bütün bunlar bir ödülü hak eder. Üç Merkit reisi de korkaktır, biri en ufak bir eyer gıcırtısından havaya fırlar, diğeri üç sadak görünce kaçar, üçüncüsüne gelince, çalıların hışırtısı bile onu titretmeye yeter. Bataklık çiçekleri büyümeden harekete geçeceğiz. Üçüncü mehtabın ertesi sabah Karaimlerin hanıyla birlikte Tanrı Dağı'nın eteğinde, çocukken bir ana kurdun yavrularıyla birlikte bir ceylanı parçalamasını izlediğimiz açıklıkta bulunsun.

Ayı Korkusu'nun ipini çözüp eyere atlamak üzereydim ki, bir adam yaklaştı, gözlerini yüzüme dikti.

– Yesügey'in büyük oğlu çok zayıflamadı, değil mi?

Sesinden adamın kulağını Camuka'nın çadırına dayamış Kököçü olduğunu anladım. Elinde bir şaman davulu, gözlerinin dibinde de alaycılık vardı.

– Hey, Şaman! Ateşin üzerine yeni bir koyun küreği yerleştir, Temuçin'in gücünü göreceksin. Dikkat et, gırtlağına yapışmasın!

Ayı Korkusu'nu şaha kaldırdım. Altın rengi yelesi dalgalandı, daha fazla beklemeden ufuktaki bulutlara doğru atıldık.

On beşinci kısım

Karaimler, Yüksek Bataklıklar Geçidi'nden geldiler. Sadakları tıka basa ok doluydu, baltaların sapı sırtlarını dövüyordu, kargıları göğü yırtıyor, sancakları rüzgârda şaklıyordu. Baştaki kara deri koşumlu atlar karın üzerinde koyu taneli bir tespih gibiydi. Ancak Temuçin onları sayınca, vaat edilenlerin beşte biri kadar oldukları, iki bin kişiyi aşmadıkları anlaşıldı. Toğrıl Nayman komşularının saldırılarını gün geçtikçe artırdıklarını açıkladı.

– Savaşçılarla beraber gelebilmem büyük mutluluk, dedi Kasar'ın sırtını şamarlayarak, ancak Anda Yesügey'in oğlunun yardımına bizzat koşmakta kararlıyım.

Çadırını obamızın az ötesine kurdurdu.

Öte yandan Temuçin ile ben çoğu kabilemin çobanı, üç yüze yakın Moğol Arulat toplamıştık. Yamalı kürkleri, tüyleri dökülmüş postları, enselerindeki yıpranmış börkleri, az sayıda okları, baltaları ve kısa kılıçlarıyla, Toğrıl'ın eğitilmiş savaşçılarına hiç de benzemiyorlardı. Ancak üç yüzünün de gözleri keskin ve kararlı, bakışları sadıktı. Arulat, Borçegin ya da Suldu olsunlar, hepsi de her şeyden önce Moğol'du, yeni bir reisin buyruğunda savaşmaya can atıyorlardı. Onların Camuka'nın savaşçıları ve Toğrıl'un Karaimlerinin yanında yürümesini görmek için sabırsızlanıyordum. Toğrıl ise Merkitlerin karşısında pek güçsüz kalacağımız görüşündeydi.

– Benim topladıklarım senin geride bıraktıklarına eş, dedi Temuçin.

– Babanı tanıdığımda, diye cevap verdi Toğrıl, onun buyruğunda benim şimdiki savaşçılarımdan çok daha fazla askeri vardı. Şimdi neredeler? Moğollar da kunduzlar gibi kış uykusuna mı yatıyorlar? Sadakatlerini görmek için inlerine gidelim.

Ertesi gün, yeni savaşçılar bulabilmek umuduyla çevreyi taradık. Bu sırada Toğrıl'ın asker aramaktan çok avlanmayı, yemeyi, içmeyi, eğlenmeyi ve yolu üzerine çıkan kızları sıkıştırmayı tercih ettiği görüldü. Savaşçılarımıza üç yüz yenisi katıldıysa da Toğrıl'ın vur patlasın çal oynasın tutumu buluşma noktasına üç günlük bir gecikmeyle varmamıza neden oldu.

Kapkara atının üzerindeki Camuka'nın gözlerinde şimşekler çakıyordu. Arkasında, *bölük*'ler halinde dizilmiş on bin savaşçı vardı.

Atına hâkim olmaya çalışırken

– Hiçbir şey gecikmenize neden olmamalıydı, dedi. Sözüne sadık olmayanı aramızdan uzaklaştırmaya söz vermemiş miydik?

Gözlerini Temuçin'e dikmişti, konuşan Toğrıl oldu:

– Doğru söylüyorsun, oğul Camuka. Bütün bunlar benim yüzümden. Yaptıklarımı düzeltmem gerek.

– Temuçin zararını tamir etmeyi bilir. Haydi, yeterince gevezelik ettik.

Atının sağrısına vurdu, kara hayvan ileri atıldı. Peşine düştük; askerler davulların tok sesine uyarak harekete geçti.

Üç Merkit kabilesinin içinden, Tokta'nın adamlarına saldırdık. Höelün Ana onun yakınlarından birinin elinden kaçırılmıştı, bu nedenle Börte'nin onun elinde olma ihtimali yüksekti. Dik yamaçlar, yarlar, derin vadiler ve kabarmış sularla dolu güç bir araziden geçmiştik. Civardaki ormanlarda gözden uzak gerçekleştirdiğimiz on beş günlük bir yürüyüşten sonra hedefimizi kısmen kuşatmış, gözcülerimizin dönmesini bekliyorduk. Gözcülerden birisi samur avcıları tarafından görüldü. Güneşin batmak üzere olmasına karşın,

şaşkınlıktan yararlanabilmek için hücum emri verildi.

Merkitlerin belirli bir savunma düzeni olmadığından, kısa sürede duruma hâkim olduk. Kelleleri o kadar hızlı yuvarlanıyordu ki, kısa sürede obada kadın ve çocukların dışında kesilecek kimse kalmadı. İlerlememizi sürdürdük, vadiyi izledik, içinde tek bir çadır ya da yüz yurt olsun, hiçbir oba oklarımızdan kurtulamadı.

Kasar'la birlikte iki yüz kişilik bir atlı grubunun başındaydık, her çatışmada Temuçin'in kardeşi önüme geçmeye çalışıyordu. İnsanları yarmak, parçalamak, kellelerini uçurmak için gösterdiği çaba, bütün birliği harekete geçiriyordu. Atların toynakları taşlara çarpıyor, kılıçlar birbirlerinden kıvılcımlar kopartıyor, oklar ıslık çalıyor, çadırların ipleri kırılan kemikler gibi çatırdıyordu; ardımızda kanlı bir iz bırakmıştık. Gece karanlığıyla birlikte çarpışma sona erecekti, ancak hiçbirimiz savaşmaya doyamamıştık. Kılıcımı insan vücuduna saplamaktan garip bir zevk alıyordum. Merkitler usta okçu olarak tanınmalarına karşın, giydikleri kalın kürkler onları ağırlaştırmakta, kusursuz birer hedef haline getirmekteydi. Kılıcım bir kemikle karşılaşıp sektiğinde, çıkardığı şikâyet titreşimlerini ta omuzuma kadar duyuyordum. Öte yandan, darbem kusursuz olunca da, büyük bir sevinç ve keyif hissediyordum: iki parçaya ayrılmış insan vücudu boğuk hıçkırıklarla yığılırken, ruhu bir osuruk hızıyla koluma yayılıyordu.

Toğrul ve Camuka'nın seçkin savaşçıları daha da ilerledi. Bozkırın hemen her yerinde yaktıkları ateşler sayesinde, ilerlemelerini izleyebiliyorduk. Bize pek de kellesi uçurulacak kimse bırakmıyorlardı. Ara sıra ellerinden kurtulmuş birini bulduğumuzda, genellikle karşımızdaki ağzı şaşkınlıktan bir karış açılmış, nereye gittiğini bilmeden kaçan bir ihtiyar oluyordu. Bir ok yeterli olabilirdi, ancak kılıç oynatmak keyfine karşı koymak güçtü.

İki mandanın koşulu olduğu bir arabayı iterek tepelere varmaya çalışan bir kaçak grubu gördüm. Sağrısı kan ve köpükten pembeleşmiş atımın başını çevirdim. Beni görünce kadınlar kağnıdan bağrışarak atladılar, çocukları ve yaşlıları peşlerinden sürüklediler. Arabada tek bir kadın kalmıştı. Bütün o karışıklık içinde güzel ve gururlu, bana baktı. Ha-

vada daireler çizen kılıcımdan etkilenmemişti. Gözlerini kırpmadan bana bakıyordu, Ayı Korkusu'nu birden bire durdurarak attan düşmek tehlikesi atlattım: kadının Börte olduğunu fark etmiştim.

Elimi uzattım.

– Temuçin nerede?

– Aşağıda. Gel.

– Hayır, dedi geriye bir adım atarak, onun beni bulması daha iyi olur. Git haber ver.

İleri atıldım, belinden yakalayıp eyerime çektim.

Temuçin ona seslendiğimde, Merkit'in ensesine saplanmış okunu çıkarmaya çalışıyordu. Bana döndü, yayı elinden düştü, alnını karartan kuşku çizgileri dağıldı. Börte yere kaydı; birbirlerine koşup sarıldılar, birbirlerinin burunlarının ucunu, boyunlarını ve esintinin dalgalandırdığı saçlarını kokladılar. Hilal ormanın üzerinden yükseldi. Tengri hilali onların tam arkasına getirdi, sanki buluşmalarını daha da belirginleştirmek istiyordu.

Kasar ve Celme, Toğrıl ve Camuka'ya haber götürmekle görevlendirildi:

– Kadınımı buldum ve kollarıma aldım. Savaşmayı durduralım ve bulunduğumuz yerde gecelemeye hazırlanalım. Gün doğumunda silahlarımızı kuşanınız.

Toğrıl ve Camuka, Temuçin'in önerisine uymadı.

Ertesi sabah, onlara yetişmeye çalışırken bozkırda tamamlanmış bir hesabın izlerini gördük. Tokta'nın ulusu yok olmuştu. Reislerini bulamamış, buna karşılık kardeşi Darmala'yı yakalamışlardı. Belgütey'in anasının kendi çadırında hizmetkârlık yaptığını itiraf etti. Ulusu daha kuzeydeydi, Kasar, Belgütey, Celme ve ben, bin atlının başına geçip oraya yöneldik. Darmala'nın bileklerini bağlamış, iki atlının ortasına koymuştuk. Kampa vardığımızda, her iki dizi de parçalanmıştı. Ulusunun üçte birini öldürdükten, gerisini de kaçmaya zorladıktan sonra ormanın kenarında bize gösterdiği ve Suçigil'in evi olduğunu söylediği kulübeye yaklaştık.

Belgütey kulübenin önüne varamadan, Suçigil paçavralar içinde, saçları dağınık, kulübeden fırladı:

– Dokunma bana! Atların muhafızı, bana bir tane bile bulamadın!

Bitler kafatasını yemişlerdi, başının iki yanından sarkan iki tutam saç, deli gözlerini daha da ortaya çıkarıyordu.

– Büyük bir kahraman gibi yürüyorsun ama Merkitler beni senin yüzünden kirlettiler. Defol!

Ormana doğru koşmaya başladı. Oğlu peşine düşmeye yeltenince Suçigil birden durup döndü, üzerindeki paçavraları parçalayarak haykırdı:

– Seni doğuran bu vücuda bak. Seni besleyen bu domuz memelerini gör, işkence çekmiş bu kalçaları seyret.

Eğildi, beline kadar bütün vücudunu açtı, kıçını döndü. Başlarımızı çevirdik, Suçigil fırsattan yararlanıp ormanın karanlıklarında kayboldu.

Belgütey günler boyunca ormanın altını üstüne getirdi, tepeleri aradı, anası yoktu. Sonunda bir yarın dibinde, kemikleri parçalanmış, etleri kapkara bulundu. Tespihböcekleri altındaki toprağı kazmaya başlamışlardı bile. Kendi kendini öldürmüş, mavi gök kapılarının sonsuza dek kapalı kalmasına neden olmuştu.

Oğlu, Merkit tutsaklarının, çoğu kadınlardan, çocuklardan ve yaşlılardan oluşan kalabalığın getirilmesini buyurdu. Güzel kızları bir yana ayırdı, sırayla her birinin ırzına geçtikten sonra hançerini yüreklerine sapladı. Belgütey vahşi intikamını alırken Darmala yüzünü buruşturuyordu. Ulusunun karanlık geleceğinden değil, ayaklarından asılmıştı, kafatası boğulmuş bir koyunun işkembesi gibi şişiyordu. Yüzü mosmor ve şekilsiz bir şişkinliğe dönünce, Belgütey gırtlağını yardı. Merkit reisi önündeki engeli deviren bir sel gibi bir çırpıda boşaldı.

Tokta elimizden kurtulmuş olsa da, kardeşleri Kızıl Kafa ve Hızlı Tavşan Camuka'nın ağına düştü. İri yarı bir savaşçı olan Hızlı Tavşan Temuçin'in ayaklarına kapandı, bir kadın gibi yalvardı:

– Hakaretimi bağışla, Yesügey'in oğlu. Artık yemekten bıkan, kuğuların, beyaz kazların, mavi karınlı güvercinlerin tadına bakmak isteyeni bağışla. Damızlık bir domuz gibi, soylu kadınının üstüne uzandım ama ona hiçbir kötülük

yapmadım. Kadınının tüylerini bu eller okşadı, al! Bu eller senindir.

Temuçin kafasını uçurdu. Kelle yere yuvarlandı, vücuttan bir hıçkırık çıktı, Temuçin çizmesinin ucuyla başsız gövdeyi yere devirdi.

Toğrıl, Kızıl Kafa'nın kendisine bırakılmasını istedi: tanışıklıkları uzun süre öncesine dayanıyordu. Toğrıl'ı tutsak eden ve kızını kaçıran kafası kazınmış bu Merkit'ti.

Adamı yere çakılı dört kazığa bağlattı sonra da konuştu:

– Aramızdaki tek fark ne, biliyor musun? Sen ölene kadar, elinde fırsat varken beni öldürmediğin için pişman olacaksın, bense eski bir düşü gerçekleştireceğim, senin bir meyve gibi çürüyüp pörsümeni izleyeceğim. Meyveler nerelerinden çürümeye başlar, bilir misin?

Kızıl Kafa ses çıkarmadı, gözü Toğrıl'ın elindeki uzun hançerdeydi. Bıçak o denli parlıyordu ki, ne büyük bir sabırla bilendiği anlaşılıyordu.

– Kuyruğundan!

Karaimlerin hanı Kızıl Kafa'nın şalvarını parçaladı, takımlarını avuçladı, hepsini kesip adamın ağzına tıktı.

Hâlâ ölmediğini görünce de atının peşinden sürükledi.

Ganimeti hesaplamak için bir göz atmak yeterliydi. Savaş alanından ayrılırken çevremizdeki yamaçlar ellerinde kalan mallarla kaçmaya çalışan düşman kağnılarından siyaha kesmişti. Büyük vadiye hâkim tepelerden birinde, korkunç kaçışı izlemek için dururken, Ayı Korkusu da ayakları dibindeki otları yiyordu.

Kağnıların şikâyet dolu gıcırtıları, kırılan tekerlekler, devrilen yükler, dizginlerin öküzlerin semiz sağrılarında şakırtısı, atlıların bitmek tükenmek bilmeyen koşuşturması, çocukların ağlaması, analarının şamarları, kuzuların melemesi, bu denli çok yüklenmiş develerin homurtusu; bütün bu kargaşanın tadını çıkarıyordum.

Saldırımızı, ilk darbeyi, kılıçların gece karanlığındaki parıltısını, okların ıslığını, ilerledikçe düşmanın gözündeki korkuyu yeniden yaşıyordum.

Temuçin mutluluğunu istediği kadar saklamaya çalışsın,

zaferle büyümüştü, çılgın sevinci paylaşıyordu. Tengri'ye ve şanlı atalarımıza kurbanlarını verdikten sonra Toğrıl ve Camuka'ya teşekkür etmiş, birincisine sözünü tuttuğunu, ikincisine müttefik gibi hareket ettiğini söylemiş ve eklemişti:

– Sizi bana yardıma Tengri gönderdi. Bütün gücünü sizlere verdi, Merkitlerin ayakları altında boşluğu açtı. Artık onların ciğerleri söküldü, yatakları boşaldı, soyları kurutuldu. Tutsakları paylaşalım ve topraklarımıza dönelim.

Tutsaklardan en büyük payı, geciktiğimizi unutmayan Camuka aldı. Yine de Toğrıl zahmetlerinin karşılığını görmüştü, ayrılırken keyfi yerinde ve mutluydu.

Camuka Temuçin'e onu izlememizi, obamızı da onun yakınına kurmamızı önerdi.

– Çocukluğumuzdaki gibi, herşeyi paylaşacağız.

On altıncı kısım

Zaferimizden bir mehtap sonra Temuçin çadırını, Bodur Ağaç Bozkırı'nda, Camuka'nın çadırının yanına kuruyordu. Yeni yerimiz bizleri noyan tehlikesinden koruyordu ama, hiç de hoşuma gitmiyordu. Aşırı derecede kaba birisi olan Camuka bana güven vermiyordu. Daha ilk gün Temuçin'le kanlarını karıştırmak istediğini söylüyordu. Çocukluğunda başladığı ilişkinin daha da güçlenmesi arzusundaydı.

– Böylece hayatlarımız birleşecek diyordu, bir yandan da bana it bokuymuşum gibi küçümseyerek bakmayı sürdürüyordu.

Huzursuzluğumu gören Temuçin bana gizlice Yalnızların reisinin tuzağına düşecek kadar aptal olmadığını açıklamıştı. Yesügey tarafından bulunan öksüzün nasıl durumundan memnun olmadığını, büyük oğul muamelesi görmek istediğini, Temuçin'le sürekli rekabete giriştiğini, ancak büyükleri kandıramadığını anlattı. Camuka Yesügey'in şanından kendi payına düşen mirası istiyordu.

– Camuka babamın ölümünde bizim çadırımızda kalsaydı, belki onun veliahtı olduğunu ileri sürebilirdi. O durumda, onu kardeşim olarak görürdüm. Ancak başka bir fırsatı yakaladı, noyanların gidişinden ve bölünmelerden yararlandı, kendi ulusunu kurdu. Bunu nasıl becerdiğini bilemiyorum, ama öğreneceğim.

Anda bana Camuka'nın obasında yaşamanın kendisi ve

ailesi için çok önemli olduğunu da söyledi. Bozkırdaki hareketlerin önemli olduğunu da. Moğolların başlarında yeni bir kağan görmek istediklerini de. Reislerin fetih hazırlıkları yaptığı obalardan birinde gözü ve kulağı olmasının önemini de.

– Yanına sığınmakla ona borçlu kalacağından korkmuyor musun? Ellerini bağlayabilir, sana kendi istediğini yaptırabilir.

– Doğru, benim intikam arzumu bilir ama beni tatmin etmenin ne kadar zor olduğundan haberi yok. Üstelik sevgili dostum, davetini kabul etmemek ona hakaret olur, bizi de mahkûm ederdi.

Söylediklerine inanmakla birlikte, kuşkuların bütünüyle dağılmamıştı.

Bodur Ağaç, bir ot denizinin ortasında tek başına yaşayan parlak bir çam ağacıydı. Kızıl ve geniş dalları manzarayı bağlar gibiydi. Burada büyüdüğünü, hâlâ ayakta kaldığını kabullenmek imkânsızdı, ancak yaşlılar ağacın rüzgârların toplandığı yer olduğunu iddia ediyordu. Kuşlar zirvesini, atlar gölgesini paylaşırdı, hiçbiri de ağaca zarar vermezdi.

– Ambakay'ın ruhu burada yaşıyor, dedi utanmadan Camuka; sanki ruh da ona aitmiş gibi. Moğolların en büyük başbuğu Kutula en son *kurultay*'ı burada yaptı. Kanlarımızı bu kutlu ağacın altında birleştirelim Temuçin, bundan sonra hiçbir şey bizi ayıramasın.

Batan güneşin altında dalgalanan başaklar hafifçe kızıllaşmaya başlamıştı.

Temuçin dalgındı, başparmağı ve işaret parmağıyla seyrek sakalını düzeltiyor gibiydi ama gözlerinin korunda inanılmazı gördüm, kuşların, taşların, atların kurtların Bodur Ağaç'tan fırladıklarını, gövdesine sürünerek kaydıklarını izledim. İnsan şekline dönüştüklerinde, onların atalarımız olduğunu anladım. Zırhlarını giydiler, yüzleri kan içinde, bakışları öfkeliydi. Omuzlarında ateşten gök, gülümsemeleri diş gibi bilenmiş, andanın bakışlarında toplanmaya gelmişlerdi.

– Kutula, babamın amcasıydı, dedi Temuçin. İyi bir kağan oldu. Burası benim için de uygun.

Bodur Ağaçın dibinde damarlarını yardılar, dudaklarını birbirlerinin kollarına yapıştırarak birbirlerinin kanını içtiler. Camuka Temuçin'e armağan olarak oğlak donlu bir at, Temuçin de Merkit ganimetinden payına düşen kurt renkli bir aygır verdi. Ataların ruhu için beyaz bir kısrak kurban edildi, öte yanda bir sürü koyun akşamki şölende yenmek üzere yere devrildi.

Taylama mevsimi geldi çattı, toprak yılın ilk sütüyle ıslandı.

Temuçin'le Camuka birbirlerinden ayrılmıyorlardı. Birlikte yiyip içiyorlar, birlikte dans ediyor, gülüyor, güreşiyorlardı. Yan yana avlanıyorlar, sık sık da şölen düzenliyorlardı. Temuçin'in yurdunda, aynı döşeği paylaşıyorlardı.

Bana gelince, aklım bulutların üzerinden dörtnala gidip Çiçeklerin Ecesi'nin çadırına varıyordu. Onu düşlüyordum. Her yerde. Her zaman. Onu kollarımın arasında tutmak arzum arttıkça, yanımdaki Cerelma giderek daha da soğuklaşıyor, taşa benziyordu. Çiftleşmek istediğinde suçlayıcı bir sesle "bana bir oğul yap" diyordu. Diğer kadınlar gibi arzusunu belli etmek için beni tepelerin arasında arayıp bulmuyordu. Bir kez bile kollarını açıp gelmemişti. Hep yurtta, karanlıkta birleşiyorduk. Tutkusuzca gidip geliyordum, ama Çiçeklerin Ecesi'nin benimle aynı döşeği paylaşırken düşlemek, beni yeterince ayaklandırıyordu. Bütün çabalarıma karşın, karnı yuvarlaklaşmıyordu. Beni kalleşçe alaya alıyor, sağlıklı bir Moğol'un hadım edilmiş bir Karaim kadar bile işe yaramadığını söylüyordu. Durmadan oğulsuz bir kadının belinin büküldüğünü, ırmakta kovasını doldurmak için sıra beklemek zorunda kaldığını anlatıyordu.

Kısır mıydım? Adını bilmediğim bir kötü ruh tarafından ya da düşlerimi kıskanan Ormanın Ruhu'nun Kızı tarafından lanetlenmiş miydim?

Kuşkularım dayanılmaz olunca Ayı Korkusu'nun yelesine yapışıyor, Çiçeklerin Ecesi'nin neşeli vadisine koşuyordum.

Kaçamağımız birkaç günlük bir yolculuk gerektirse de, günler bize hep bulutsuz, geceler de hep yıldızlı görünüyordu. Ayı Korkusu otların arasından eti yaran bir kılıç gibi iler-

liyor, mutluluğunu anlatmak için gemini dişliyor, kıç atıp duruyordu.

Çiçeklerin Ecesi'nin obası, kendimizi en iyi hissettiğimiz yerdi. Çocuklar koşarak, sevinç çığlıkları atarak bizi karşılıyor, çadırlarının önünde bekleşen yaşlıların yüzü mutlu bir gülümsemeyle aydınlanıyordu. Ayı Korkusu'nu görüp de memnun olmayan tek yaratık, sürünün aygırıydı.

Varır varmaz, onlara gecenin karanlığına kadar yardım ediyordum. İkinci gün, Çiçeklerin Ecesi'nin babası beni yurdunun altına, yanında oturmaya çağırıyordu. Orada oturup uzun uzun düşüncelere dalıyor, başlarımızın üzerinde sinekler uçuşuyordu. Kâh taze süt, kâh ılık kımız içiyor, konuşma yerine bakışlarımızı kullanıyorduk. Sonunda kapının aralığından koyun sürüsünü gördüğünde:

– Onları burada otlatmaya devam ederse, birazdan dişlerinin arasında topraktan başka şey bulamayacaklar, diyordu.

– Dağlardaki otlar daha mı iyi?

– Tabii... Üstelik çok da yüksek.

Aramızdaki işaret. Bana Çiçeklerin Ecesi'nin yanına gitme izni veriyordu.

– Danaları da götüreyim mi?

– İyi olur, böylece analarının ardından böğürmezler.

Güneş ışığımın yanına varıyor, yüreğimiz çarparak, kulaklarımız kuzuların ve keçilerin çıkardığı şamatayla dolu, yamacı tırmanıyorduk.

Tepelerde, çiçeklerin arasında yatmış, keyifle cıvıldaşırken, bir kişneme duyduk. Ayı Korkusu'nun sesini tanıdım. Yamacı tırmanırken boynunu Beyaz Mehtap'ın sağrısına sürtüyordu. Heyecanlı ve tatmin olmuş görünüyorlar, kuyruklarını sallıyorlardı. Sonuna kadar tadacakları tatlı bir çılgınlıkla sürünün yasasını değiştirmişlerdi. Bir süre birbirlerine göz atarak otladılar. Ayı Korkusu yavuklusunu en leziz otların bulunduğu yerlere yöneltiyor, arada sırada da mutluluktan uzun uzun iç geçiriyordu.

Güneş gökte ilerledikçe, gölgeleri uzaklaşmaya başladı, bir süre sonra da çiçeklerin arasına uzanmış, onları unutmuştum, çünkü Çiçeklerin Ecesi onu koklamama izin veri-

yordu. Ağzım ensesinde ve elbisesinin gölgesinde birer güvercin gibi soluklanan omuz başlarında geziniyordu. Çam reçinesi, kayalık yosunu, kuzu sütü kokuyordu, vücudundan gelen koku başımı döndürüyordu.

Atlarımızı göremediğini bahane ederek elimden tuttu, beni tepelere doğru götürdü. Bir çukurda, dümdüz duran bir at toynağı buldum. Kurutulmuş peynir rengindeydi ve ilk parmak görünüyordu. Beyaz sekili doru bir ata ait olmalıydı. Toynağı Çiçeklerin Ecesi'ne verirken, bunun Ayı Korkusu ve Beyaz Mehtap arasındaki maceranın kar gibi beyaz bir tayın doğumuyla sonuçlanacağının işareti olduğunu söyledim.

Toynağı kaftanının aralığından aldı, alaycı bir gülümsemeyle kısrağının kısır olduğunu hatırlattı.

– Mehtap da kısıra benziyor, dedim. Binlerce yıldız yanına geldi. Yine de her gece gökte yükseliyor, bütün gece koşuyor, güneşin onu aydınlatması için acele ediyor. Yuvarlak yüzü sevgilisinin saçlarıyla örtülünce, bütün verimliliğini bize aktarıyor. Taylar doğuyor, otlar büyüyor, kuzular minik ayakları üzerinde dikiliyor. Göreceksin, Beyaz Mehtap güneşini buldu, o güneş onu ışınlarıyla örtecek.

Tepelerde iki minik gölge görüldü. Bir an uzaklara baktılar, günün son ışığında gözden kayboldular.

Hava sıcaktı, her şey gecenin çok güzel olacağını müjdeliyordu.

– Atlarımız olmadan dönemeyiz.

– Bu da senin işine geliyor dedi, dirseğiyle böğrümü dürterek.

– Yanımda olduğun sürece her şey benim işime gelir.

– Babamın çadırına dönelim.

– Babanı rahat bırak. Sana ihtiyacı olursa, bizi nerede bulacağını biliyor.

Dudaklarımı yakaladı, guguk kuşu kadar fırsat düşkünü olduğumu söyleyerek sevgiyle sıktı.

Onu ağaçların arasına götürdüm, portakal renkli gelinciklerin arasına, elele uzandık, gözlerimizi gökyüzüne diktik.

Yıldızlarla birlikte bir baykuş göründü, bir ağaç dalında gecenin ilk tarla faresini yedi. Çiçeklerin Ecesi'nin beline sarıldım. Soluk ve parıltılı, titriyordu. Kaftanımı açtım, onun-

kini araladım, dudaklarımı kaşlarında, alnında, göz kapaklarında, burun kanatlarında gezdirdim. Güzel yüzüne, boynuna, saçlarının arasından görünen omuzlarına bakarak soluğumu toparladım. Parmakları göğsümde kayarken, dudaklarından sessiz bir cümle döküldü.

– Ben de seni seviyorum, diye fısıldadım.

Elim karnının üzerinde gezindi, kalçalarını okşadı; yeni doğmuş bebenin derisi bile bu kadar yumuşak olmazdı. Bir kişneme gecenin sessizliğini yırttı. Yukarıdan, tepelerden geliyordu.

– Atlarımız! Onların yaptığını yapmak isterdim. İlk çocuğumun anası ol.

– Oh Borçu, benim ışık saçan Borçum, dedi bana sarılarak, yapmamamız gerek. Şimdi değil, daha değil.

– Neden ki?

– Çünkü... Cerelma var...

Dudaklarını boynuma dayayıp ısırdı.

– Ama onun benim gözümde hiçbir değeri yok! Ben ondan onun benden ettiği kadar nefret ediyorum.

– Biliyorum, dedi parmaklarını dudaklarıma koyarak. Öyleyse ondan uzaklaş, onu Karaimlere geri gönder ya da andana sun. Kurt çakalı kovar. Düşlediğim erkeksin, hem derimin üzerindeki elin, hem de atının bozkırdaki nal sesiyle. Kadının olmayı isterim, hatta birçok kadının olmasını da kabul edebilirim, ama eşiğinde kıvrılıp yatacaklardan birisi olamam. Senin gözden olmak istiyorum. O gün geldiğinde, karnımı tohumlayacaksın.

Onu kollarıma aldım, yamacı tırmandım. Yıldızlı kubbenin altında yerlerde yuvarlandık, elim kaftanını çözmeyi başardı. Birbirimize sarılmış, dudak dudağa, çocuklar gibi yamaçtan aşağıya yuvarlandık. Durakladığımız bir an Çiçeklerin Ecesi sordu:

– Yapacak mısın? Söyle! Yapacak mısın?

– Evet, yapacağım. Yapacağım, çünkü çocuksuz bir erkek çöl gibidir.

Beni endişelendişen tek bir şey vardı. Çiçeklerin Ecesi bana bu düşlediğim çocuğu verebilecek miydi? Cerelma'nın boş karnının tek sorumlusu ben olamaz mıydım? Torbalarım çöl kadar kuru olabilir miydi?

Çiçeklerin Ecesi endişelerimi giderdi:

– Kendi atından bu denli eminken, nasıl böyle kuşkular duyarsın? Eğer atın kısrağımı tohumlarsa, sen de benim içimde tomurcuklanırsın.

Şimdi çiyden tamamen ıslanmıştık, yüzünde de çiy tadı vardı.

Gözlediğim yuva güneşin ilk ışınlarıyla canlandı. Köstebek güneşi selamlamaya fırsat bile bulamadı. Isıttığım yassı taşlar artık kor gibi olmuştu, hayvanın iç organlarını gırtlağına kadar yuttum. Etler pişerken, Çiçeklerin Ecesi uzaktaki vadilere dalgın dalgın bakıyor, dizlerini göğsüne dayamış oturuyordu. Ona bakıyordum. Dahası, eti kokulu ve yumuşak köstebeği yutarken, karşısına oturmuş, güzelliğinin keyfini çıkarıyordum. Kaftanım omuzlarından kaydıkça yüzü kızarıyor, bu da benim hoşuma gidiyordu.

Güneş tepeye varmadan az önce Ayı Korkusu ve Beyaz Mehtap dağlardan indi. Belleri titriyordu. Karşımızdaki otları yemeğe başladılar, arada sırada birbirlerine bakıyor, birbirlerini kokluyor ya da kaşıyorlardı. Tüyleri o kadar parlıyordu ki, insan orada kendi aksini bile görebilirdi, gözleri de gümüş ışıklar saçıyordu; sanki ırmakta mehtabın tüm aksini içmiş gibiydiler.

On yedinci kısım

Merkitlere karşı zaferimiz geniş yankı uyandırdı. Camuka ve Temuçin'in maceraları ozanlar, çobanlar ve savaşçılar tarafından dört bir yana dağıtıldı, genişledi, değişti. Sonunda, söylentilere göre iki öksüz aynı memeyi paylaşmıştı. Oysa, Yesügey ile Höelün Ana Camuka'yı evlat edindiklerinde çocuğun on yaşında olduğu düşünülürse, bunun imkânsız olduğu anlaşılmaktaydı.

Toğrıl ve Karaimlerinden pek söz eden yoktu. Bunun Temuçin ve Camuka'nın eseri olduğunu düşünmek mümkündü, zira her ikisi de kahramanlıklarını olabildiğince yaymak, böylelikle de bulabildikleri kadar adam toplamak amacındaydı. Bunu kolayca başardılar. Gün geçtikçe, bizimkilerin yanına dikilen keçe çadır sayısı da artıyordu. Her yönden aileler geliyor, silahları ve hayvanlarıyla ulusumuzu güçlendiriyordu.

Bu yeni çobanlar ve muhafızlarla gevezelik ederken andanın ününün ne kadar yaygın olduğunu anladım. Aralarından çoğu varlıklı Camuka yerine, yoksul Temuçin'e bağlı olduklarını söylüyorlardı. Yesügey'in büyük oğlu terk edilmiş, soyulmuş, kovalanmış, bütün bunlara karşın o Merkitleri yenmeyi başarmıştı. Moğol gücünü tekrar bir araya getirebilecek tek önder Temuçin'di. Şüphesiz bu tercihte Camuka'dan daha soylu olmasının etkisi vardı, ama gelmelerindeki başlıca etken, kadınını bulmak için gösterdiği inat ve ikna yeteneğiydi. Eskiler, kadın, ocağın muhafızı, erkeğin den-

gesi, yurdun ışığı derler. Börte'yi düşmanın pençesinden almakla, Temuçin sancağı altındakileri koruyup zenginleştirebileceğini kanıtlamıştı.

Ateşin çevresinde çömelmiş bu çobanlar bana Temuçin'in gözlerini anlatıyor, onu gördükleri gibi, Tengri'nin koruması altındaki büyük bir yırtıcıya, bir kurda benzetiyorlardı. Üstelik, daha doğduğunda, avucunun içinde pıhtılaşmış kan yok muydu? Kadınını kurtarması, Temuçin'in kısa yaşamında başından geçenler Göklerin onu ne kadar koruduğunun bir belirtisi değil miydi? Bu kadar tehlikenin atlatılmasından sonra, kim kuşkuya düşebilirdi ki? Babasının intikamını alacak diyordu bu sesler, sonra da Tatar'ı büyük bozkırın ötesine kovacak. O haydutların, onlara benzeyen Jin'lerin hareketlerine dikkat etme zamanı gelmişti.

Silahlar parlatıldıktan sonra, Borçegin sancağındaki dokuz beyaz kuyruk nazlı nazlı sallanırken, sadık Celme siyahlarını hazırlıyor, böylece kısa süre sonra yeniden savaşılacağının işaretini veriyordu.

Temuçin'in ünü beni bir yandan sevindiriyor, bir yandan da ondan uzaklaştırıyordu. Gidip ona ne kadar mutlu olduğumu söylemek, duyduklarımı anlatmak isterdim ama yanına yaklaşmak imkânsızdı, Camuka peşini bir an için bile bırakmıyordu. Üstelik Yalnızların reisi yanında şamanı Kököçü olmadan da bir adım atmıyordu, şamanın da yanında genellikle altı kardeşi bulunuyordu. Bu sekizi, itin boynundaki keneler gibi, Temuçin'i bir an bile bırakmıyorlardı.

Gururlu Camuka'yı hiç sevmesem de, şamandan, insanlara yüksekten bakan o kendini beğenmiş adamdan nefret ediyordum. Çok güçlü olmasıyla ünlüydü, insanlar ona karşı korkuyla karışık bir saygı duyuyorlardı. Temuçin'in de ona değer vermesi beni sinirlendiriyordu, sanki ona borçlu gibiydi.

Günler kısalmaya başlamıştı, oysa hâlâ ona kaçamaklarının nedenini anlatamamış, Çiçeklerin Ecesi'ne ne kadar bağlandığımı, Cerelma'dan nasıl nefret ettiğimi söyleyememiştim.

Kadınına artık hiç dokunmuyordum. Onu reddettiğim gecelerden birinde bana çok öfkelendi. Örtüleri kafasına fır-

lattım, çadırdan çıktım. Gece ağır ve yoğundu. Ayı Korkusu başı aşağıda bana bakıyor, gecenin o saatinde beni çıplak görmeye şaşırdığını belli ediyordu. Ellerimi çenesine koydum, göğsümü burnuna dayadım. Birden küçük ve körpe bir kanat elimin üzerine kondu. Temülün'ü fark ettim.

– Burada ne yapıyorsun? Uyuyor olmalıydın.

– Sen aramızdayken uyuyamıyorum.

Yüzünde sevgi ve yaramazlık dolu bir tebessüm vardı.

– Nedenmiş o?

– Yakınında olmak için. Her şeyi duydum. Ondan kurtul!

– Sus! Temuçin küçük kardeşinin yurtları dinlediğini öğrense, ne der?

– Hiçbir şey, çünkü kadının olacağım ve şimdiden seni korumaya başladım.

Kalçalarımı okşayan küçük elini ittim.

– Yeter! Hemen buradan uzaklaş!

– Sus! Beni dinle. O, senin kollarına göre değil. Temuçin'e benimle evlenmek istediğini söyle, Cerelma'dan birlikte kurtuluruz.

– Sussana, daha on ikinci baharındasın...

– Ne olacak? Temuçin ittifaklarını güçlendirmek için beni önemli birilerine vermeyi düşünüyor.

– Söylemek istediğim bu değildi...

– Höelün Ana bile bir çocuk doğurabileceğimi söylüyor.

– Çevrende dönenen genç savaşçılar da öyle düşünüyor olmalı.

– Onlar kendilerini beğenmiş. Beni bir tek sen ilgilendiriyorsun.

– Dinle, Temülün, bil ki... Yok! Haydi, hemen uzaklaş.

– Ne var, Borçu?

– Hiç, yallah!

Üç adım attı, geri döndü

– Başka birini mi seviyorsun? Bu muydu? Ben aptal değilim. Daha kölelerine elini bile değdirmedin.

Temuçin bana iki Merkit kadını armağan etmişti. Küçük sülük doğru söylüyordu. Daha kaftanlarının eteğini bile kaldırmamıştım. Oysa oldukça çekiciydiler, özellikle de memeleri bütün karnını kaplıyanı. Ama uzakta da olsa Çiçeklerin Ecesi bütün neşemi ve mutluluğumu elinde tutuyor, bu da

beni çok keyiflendiriyordu.

– Onu nasıl seviyorsun?

Az kaldı "atımdan daha çok" diyecektim. Karanlıkta iyi göremiyordum ama, gözlerinin pınarından akan iki büyük damlayı fark edebiliyordum. Bir adım atmama fırsat bırakmadan gecenin içinde kayboldu.

Ertesi gün, önemli bir konu görüşmek için Temuçin'in yanına vardım. Danışmanlarını toplamıştı. Çevresinde Kasar, Belgütey, Kaçiun, Temüge, birbirlerinden ayrılmayan Camuka ve Kököçü ikilisi ve Kököçü'nün kardeşleri vardı. Beni sağına oturttu.

Onunla yalnız konuşmak istediğimi söyleyerek, yanına oturmayı reddettim.

– Konuşabilirsin, dedi Camuka, andayla aramızda saklımız gizlimiz yok.

– Söyleyeceklerim sizleri ilgilendirmiyor.

– Oysa biz ilgilenmek, seni de daha sık dinlemek isterdik, dedi Kököçü. Senin adının anlamı, "yolu bilen"dir. Genellikle bu adlar şamanlara verilir. Bu kutsal görevi kabul etmemek için ne nedenin olursa olsun, boyları topladığımızda, savaşçılarımızın arasında Arulatların da bulunmasını isteriz.

– Endişelenme, şaman. Hareket günü gelip davullar vurulduğunda, andanın önünde bulunacağım, ona tüm Arulatlar bir araya gelse oluşturacaklarından daha güvenilir bir duvar olacağım.

Dışarı çıkarken Temuçin'e, benimle konuşmak isterse Börte'nin yanında olacağımı söyledim. O sırada Camuka bir yabancıdan da çok aşağılandığından yakınıyordu.

Elinde kepçesiyle Börte, dumanların arasında, büyük tencerede süt kaynatıyordu. Beni neşeyle selamladı, bir tas sıcak süt ve bir tepsi dolusu kurutulmuş peynir sundu. Sıcak sütümü höpürdetirken onu izliyordum. Sıkı sıkı örülmüş uzun saçlarına karşın, panter gözlerinin daha da güçlendirdiği vahşi görüntüsü, körpeliğinden hiçbir şey yitirmemişti. Yine de, dönüşünden beri, vücudunda bir değişiklik vardı. Daha semiz, daha iştah açıcı olmuştu, yuvarlak elma-

cık kemikleri olgun birer meyve gibi parıldıyordu. Yere çömelip doğrulmak için harcadığı çabaları görünce, anladım. Karnı şişmişti. Bu yuvarlaklık beni sevindirmişti, ancak, duyarlı yürekleri şaşırtan ruhları davet etmemek için, ona bir şey sormaktan kaçındım.

Cerelma'yı sordu.

– Bir hiç uğruna şaha kalkan kısır kısrak gibi, dedim.

– Sen de bilirsin ki, yaz boyu kısrağını yalnız bırakan aygır kışın onu bir deri bir kemik, karnı kin dolu bulur.

Ne demek istediğini anlamıştım, cevap vermedim. Sonunda Temuçin göründü. Kırbacını asıp yanıma oturdu.

– Camuka ve Kököçü sinirine dokunuyor, değil mi? dedi, önüne konulan süt tasına uzanırken.

– Bir köpek gibi onların çizmesine yapıştın.

– Ben tanıdığımda, Kököçü çocuktu. O Çaraka'nın, herkesin bizi terk ettiği sırada Targutay tarafından öldürülen şamanımızın torunu.

– Öyleyse neden senin yanında kalmadı?

– Babası Monglik korktu da ondan. Gidip çadırlarını Yalnızların yanına kurdu. İyi bir şamandır ama büyük oğlu hepsinden de üstün. Kököçü en karanlık fırtınaları estirmeye, yaz günü kar yağdırmaya muktedir. Onun toprakla çiftleşmesini izledim, bir mevsim sonra, tohumunu bıraktığı yerden dev bir kayın ağacı çıkmıştı. İstersen seni götüreyim, ağaç şimdiye kadar görmediğin ölçüde sağlam. Bir tepenin üstünde. Çevresinde, gözünün takılabileceği tek bir ağaç, tek bir kaya yok. Buna karşın, hiçbir yıldırım ağaca çarpmadı. Kököçü'nün etkisi büyüktür. Camuka'nın bundan nasıl yararlandığını görmüyor musun? İşte yirmi bin savaşçının başında.

– Onların arasında, babanın yanında savaşmış olanlar da var.

– Doğru. Bana bağlı olanlar var. Beni bilgilendirmek için kulaklarını kullanıyorlar.

– Bunun için Camuka ve şamanın karşısında alnını eğmen mi gerekiyor? Onların hep aramızda durmasına izin vermen şart mı?

– Evet, Borçeginleri toparlamadığım sürece, onlara ihtiyacım var. Sabırlı ol, dostum.

– Öyleyse Toğrıl'ı da kullan.

– Anlaşmazlıklarımıza Karaimleri de karıştırmanın bölünmeyi daha da hızlandırmaktan başka yararı olmaz. Moğol boylarının ittifakı onları ilgilendirmez.

– Öyleyse bana Cerelma'dan ayrılma izni veriyorsun?

– Ne diyorsun, Borçu! Bu apayrı bir şey. Aranızda neler oluyor? Bil ki gelip senden şikâyet etti.

– Ben de ondan şikâyetçiyim. Bitirelim şu işi!

– Bu bağı koparma, dedi öfkeyle. Toğrul benim için savaşçılarını gönderdi, sana, kardeşlerime yeğenlerini sundu, sen de ihanetine ortak olmamı mı istiyorsun? Birbirimizin çıkarını korumaya ant içmedik mi?

Ses çıkarmadığımı görünce, elini kolumun üzerine koydu:

– Başka Merkit kölesi ister misin? Benim payıma düşenler arasından en güzellerini seç.

– Hayır, daha bana gönderdiklerini koklamadım bile.

Yüzüme korkarmış gibi baktı. Ona Ayı Korkusu'nu bilerek bitkin düşürdüğümü söylesem, bu kadar şaşırmazdı.

– Bu, savaşçıya yakışır bir davranış değil! Git şamanı gör, onda güçsüzlüğe iyi gelecek ilaçlar vardır.

– Kızgın geyik sidiğinden ve beyaz köpek bokundan hazırladığı pislikler benim işime yaramaz! Benim gözüm tek bir kadını görüyor, bütün gerçek bu! Bir yay kadar gerginim, başım dönüyor, sırtımdaki Cerelma da yüreğimi karartıyor.

Suratını astı.

– Dikkatli ol, dedi, en küçük bir müttefikten bile vazgeçemem. Kadınlarına sahip ol, istediğinin karnını büyüt, ama mutlaka büyüt; çocuksuz kalmış bir kadının ciğeri kadar zehir dolu bir şey yoktur.

Keçe kapı kalktı, Camuka gözüktü.

– İşte doğrusu bu, dedi.

Ayaklandım.

– Oysa ben senin oğlunu tanımıyorum.

– Yakında görürsün, dedi Yalnızların reisi; bir yandan da Börte'yi süzüyordu.

Temuçin, gözleri yerde, hiçbir şey söylemeden oturuyordu. Çıktım. Sırtımdan Camuka'nın alaycı sesini duydum:

– Sen ki bütün yolları bilmekle tanınıyorsun, kadınların karnını şişiren yolu bulamamış gibisin. Beni yurdunun altına davet et, sana yolu göstereyim.

On sekizinci kısım

Soğuğun etkisini ölçmek için yerdeki karga ölülerini saymak gerekir. Yer, kemiklerine kadar donmuş bu dayanıklı kuşların leşleriyle doluydu.

O kış çok kayıp oldu. Sürülerimiz de soğuktan kurtulamadı, kurtlar obalarımızın içine kadar indi. Temuçin ve Camuka sık sık sürek avına çıkıyordu. Ormanların donmuş sessizliğinde avlanmayı tercih ediyordum, ta ki Börte'nin sularının geldiği güne kadar.

Anda'nın kadını gürbüz bir oğlan doğurmuştu.

Kuzu postlarına sarılmış, çocukların koruyucusu tilkinin kürküyle bağlanmış bebek sakin ve dikkatliydi. Uyandığında sessiz ve sakin ziyaretçiye bakıyor, kaftanını açıp onu göğsüne bastırana kadar anasının hareketlerini gözden kaçırmıyordu. Yurdun altında büyütülen ve meleyen kuzu bile ondan daha sabırsızdı. Göbeğinin üzerine küçük bir yay, yuvarlak uçlu üç küçük ok ve Ayı Korkusu'nun yelesinden bir tutam bağlamıştım. Çatıyı tutan sırıklardan birine asılan kayışın üzeri de muskalar ve uğurlarla doluydu. Bir tilki ayağı, bir tüy, bir tırnak... Kutsal, ruhları kovucu ve koruyucu şeyler.

Kışın büyük bir bölümünü, uyuyan mehtap suratı üzerine eğilmiş, onu izlemekle geçirdim. Bir emzirme süresince gözümü ondan ayırmadan bakabiliyor, anasının bebeğin başını tutan yıldızlı elini hayranlıkla seyrediyordum. Bu beni sakinleştiriyordu, Börte'yi kutlamak için kabaca düşündük-

lerimin tam tersini söylüyor, oğlundan daha çirkinini görmediğimi anlatıyordum; önemli olan kötü ruhları kandırmak, onlara yeni doğmuş savunmasız bir yaratığın varlığını belli etmemekti. Börte de doğurduğunun korkunç bir şey olduğunu kabul ediyor, yanaklarını güzelleştiren yumuşak tebessümü ise ne kadar övündüğünü gösteriyordu.

Sonra, Toprak Ana susuz kalmış gibi bütün karı bir solukta sömürdü. Ayı Korkusu'nu eyerledim, Çiçeklerin Ecesi ve ailesini kışlağı Küllenmiş Kayın Geçidi'ne gittim. Her gidişimde orada daha uzun kalıyordum.

Ayın altında yuvarlak ve beyaz omuzları; şafak zamanı soğuktan ürpermesi; parmaklarımın arasından ağır ağır akan saçları; hareketlerindeki hanımeli kokusu; öfkelendiğinde tuzağa düşmüş ceylan gibi inip kalkan boynu: her şeyi, her şeyi beni güneşte kalmış ve fazla ışıktan açılmış bir meyve gibi yere çalıyordu. Bazen, mutluluktan dilsiz, önünde çiçek açıyordum.

Babası ve erkek kardeşleriyle aynı çadırda döşeğe uzandığımda, yakında olduğunu bilmekten, aramızda sadece iki keçe duvar olduğunu hatırlamaktan, ateşin üzerine düşmüş bir solucan gibi kıpır kıpır döneniyor, uyku tutturamıyordum. Kimbilir kaç gece boyunca döşeğimde dönüp durdum, bir köpek gibi döşeğinin dibine kıvrılarak soluğundan sarhoş olmayı düşledim... Şafak yurdun içini mavileştirdiğinde onun kalktığını, kemerini bağladığını duyar, yüreğim çılgınca çarparak, gelip erkeklerin ocağını yakmasını beklerdim. Bir saniye sonra oradaydı, diz çökmüş, çakmaktaşının ışığında güzel yüzü maviden ambere gidip gelirdi. Ateşin yanında oyalanırdı, erkekleri uyandırmasını beklerken, gözlerini kaldırana kadar bakışlarımla onu adeta yiyip bitirirdim. Gözünü kaldırır kaldırmaz, sevinç ve utangaçlık karışımı bir duyguyla yeniden yere indirirdi. Ayağa kalkar, peşinden dışarı çıkardım. O zaman döner, bana gülümser, solgun yüzünde yanakları kıpkırmızı, kırbaları alır, ırmağa yönelirdi. Soluğundan çıkan buharın saçlarını çevrelemesine dalar, onu izlerdim.

Böyle bir sabah, gözleri heyecandan pırıl pırıl, beni elimden tutup ırmağın yukarısına götürdü. Beyaz Mehtap ora-

daydı. Çiçeklerin Ecesi gidip kısrağına bakmamı istedi, geride bekledi. Kısrağın yanına vardığımda, kuyruğunun ve art ayaklarının çamurlanmış olduğunu, hayvanın da bitkin göründüğünü gördüm. Sabırsızlıkla beklediğimiz birkaç adım ötedeydi, yere yatmış, titrek boynunu dik tutmaya çalışıyordu. Mutluluğun renginde, bir kuğu kadar beyaz bir tay. Bacaklarını altında toplamış, soluğunu toparlamaya çalışıyordu. Biraz da soğuğun etkisiyle, şaşkın şaşkın çevresine bakıyordu.

Çiçeklerin Ecesi arkamdan yaklaştı, kollarını belime doladı ve fısıldadı:

– Senin olacak.

Başım dönüyordu. Gözlerimi kapadım. Tekrar açtığımda, bir tepenin üzerinde Ayı Korkusu'nun gölgesini gördüm. Doğan güneşin şeffaflığında yelesi bir görünüp, bir kayboluyordu. Küçük ailesinin üzerine titrer gibiydi.

Tay erkekti. Vücudu gürbüz, bakışları sağlam, toynakları simsiyahtı. Bir de işareti vardı: sol omuzda kahverengi bir leke.

Anası dudaklarının ucuyla sağrısını temizledi. Tay ön bacaklarını açtı, bir an bekledi, bir kıç attı, ön ayaklarının üzerinde yarı doğruldu, toynaklarıyla yeri dövdü, sallandı sonra arka ayaklarının üzerine kalktı. O hızla burnunun üstüne otlara devrildi. Hiç beklemeksizin ikinci kez yekindi, titrek bacakları üzerinde cesaretle direndi. Ayakta kalmayı başardı, kulakları dimdik, gururla çevresine baktı.

Çiçeklerin Ecesi ensemi ısırırken fısıldadı:

– Beyaz Bulut.

Bazen, bir yamaç çukurunda ya da bir ağaç altında, bir ayı postunun altına giriyor, birbirimizin soluğunu koklayarak uyuyorduk.

Bir gece buz gibi sert ve acı verici bir yağmur başladı. Çiçeklerin Ecesi yanağımı okşayıp kalktı. Çizmelerimizi yağmurdan saklayabilecek bir yer bulana kadar elbiselerinin içinden çıktığını, başı geride, bütün vücudunu billur öpücüklere sunduğunu gördüm. Kendi çevresinde yavaş yavaş dönüyordu. Vücuduna yapışmış uzun saçları siyah nehirler

çiziyordu. Tanrısal manzara karşısında kıpırdamaya cesaret edemedim. Yanıma yaklaştı, yasağı hiçe sayarak tepemde durdu. Ensemi tuttu, kalçalarına, zarifçe açılmış ipeksi ormanına doğru çekti. Baldırlarına yapıştım. Dipdiri ve buz gibiydiler. Damlalar vücudu boyunca akıyor, porselen yarığına doğru koşuyordu. Dudaklarımı kokusu hiçbir çiçeğe benzemeyen bu ırmağa yapıştırıp içtim. Bir sağnak geçti. Beni kendine çekti, uzun ve titrek bir sesle inledi.

Çiçeklerin Ecesi'nin kardeşleriyle yaptığım uzun konuşmalardan, onların da Temuçin'e katılmak istediklerini biliyordum. Oysa Çiçeklerin Ecesi, konuyu her açtığımda buna karşı olduğunu yinelemekteydi.

– Cerelma'yı yatağından at, o zaman çadırlarımızı yıkarız. Ne bekliyorsun?

Kendimi istediğim kadar savunmaya çalışayım, Temuçin'in Karaimlerin ittifaktan ayrılma tehlikesiyle karşı karşıya kalacağını anlatayım, inadından vaz geçmiyordu:

– Evlenmek istediğin ben mi, yoksa Temuçin mi?

Süt tasına bir fiske atarak yüzümü ıslatıyor, sonra da beni uyarıyordu:

– Öyleyse, sağnaklı o geceden daha ileri gidemeyeceğiz.

O da en az benim kadar mutsuzdu, çünkü o ünlü gece, yarığından içmeme izin verdikten sonra dikilmiş yayımı eline almış, hıçkırıklar arasında ucuna bir öpücük kondurmuştu.

Hiç olmazsa yayımdan uzak kalmanın onu da üzeceğini umuyordum, çünkü omuzlarını indirip uyarısını daha da ileri götürüyordu:

– Sağnaklı geceyi bir daha hiç tekrar etmeyeceğiz!

Camuka'ya katıldığımızdan beri on iki mehtaplık büyük çember tamamlanmıştı. Bozkırın çiçekten kaftanını giydiği Süslü Guguk Kuşu Mehtabı'na gelmiştik, Temuçin de, ben de birer bahar daha yaşlanmış, yirmimize varmıştık.

Yurdun önünde, ufkun güzelliğine bakıyordum. Cerelma içeride bir şeylerle uğraşıyordu.

Kaplan Yılı'nda olduğumuzdan, dev kediyi düşünmeye başladım. Daha hiç kaplan görmemiştim, oysa babamın bana yaptığı açıklamalar düş kurmamı kolaylaştırıyordu.

Kaplanı düşümde canlandırdıkça, onu avlamak, izlerini soluk soluğa takip etmek, sidiğini, kurumuş yosunlara yapışıp kalmış bir tutam kılını koklamak, cambazlığını görmek, nöbet yerlerini bulmak tutkum da artıyordu. Kadife ayakları, sert kılları, aldatıcı şekillerle süslü kürküyle kaplan, geniş topraklarını bir labirent yapıcısının özeni ve yumuşaklığıyla dolaşmaktaydı. Sert hareketler sadece son saldırının habercisidir. Yırtıcı hayvanlar içinde sadece en hızlısı değil, en akıllısıdır. Onun yanında aslan hantal ve aptal bir hayvan kalır. Sürü halinde avlanan kurtların aksine, kaplanlar yalnızdır. Kurbanlarına yaklaşmadan önce, kokusunu bastırmak için onların pisliğinde yuvarlanır. Babam taze izlerine bakmanın ve sesini duymanın, onu görmek anlamına gelmeyeceğini söylemişti. Saklanmada uzmanlaşmıştır. Kurbanını yakalar, hareketlerini felç eder, iradelerini kırar. Bir pençede koca bir atı yıkar, tırnaklarını burnuna takarak sürükler. Gökyüzündeki bir bulut gibi, sessiz hareket eder. Işıktan birer ırmak gibi gözleri, gece geldiğinde cinayet ve sevişme konusunda da bilgi sahibidir.

Orada oturmuş, o nefis kürkü kesip Çiçeklerin Ecesi'nin omuzlarına sardığımı düşlerken Cerelma'nın sesi büyüyü bozdu:

– Sağır mısın?

– Beni bekleyen avı düşünüyordum, dedim gerinerek.

– Dilin yalan söylüyor. Yine gitmeyi düşünüyorsun.

– Evet, hem de uzun zaman için.

– Bana bir oğul doğurtmadan hiçbir yere gidemezsin.

– Aşksız çiçek açmaz.

– Burada kal, sana aşk veririm, diye yalvardı koluma sarılarak. Dolunay yükseliyor. Kököçü bu gece beni tohumlayacağını söyledi.

Kolumu kurtardım.

– Artık şamanların peşinde mi dolaşıyorsun?

– Dikkatli ol, Borçu, bana terk edilmiş Moğol kadının başka ere varabileceğini söyledi.

– Ne bekliyorsun?

– Sen ki, yüzünü dişisinin kıçına yapıştırmış köpeğe benziyorsun, kim olduğunu sanıyorsun? Benim gözlerim köstebek gözü değil, geri döndüğünde iğdiş edilmiş bir boğa kadar bitkin olduğunu görmüyor muyum sanki? Taşakların bir kancığın kıçında kaldı. Gırtlağın tüy dolu, kancığın yarığının kokusu ta buradan duyuluyor.

Cerelma'yı kızgınlığıyla başbaşa bırakıp, havada asılı pus parçaları bütün vadiyi kaplamadan Ayı Korkusu'nu bulmak için ayaklandım. Uzaklaşırken:

– Eğer gidersen, seni uyuştururum diye bağırdı Cerelma arkamdan.

Sakin sakin obaya dönen nöbetçilerin yanından geçtim. Gündüz atımı Temuçin'in sürüsünün yanında görmüşlerdi. Nöbetçilerden birini atımı getirmeye gönderdim, Kasar'ın çadırına girdim. Yurdun altında her zamanki gibi bir arkadaş kalabalığı içmek ve kahkahalarla gülmekle meşguldu. Neşelenmem uzun sürmedi. Karşımızda Metekna yorulmak bilmeksizin çalışıyordu. Karnı yuvarlaktı, durmadan erkeğine bakıp gülümsüyor, Kasar da kadının yanına yaklaşır yaklaşmaz ona dokunmaktan kendini alamıyordu. Bu ikisi ilk günlerdeki gibi neşeliydi, neşeleriyle de damlarının altına kırlangıçları ve dostları topluyorlardı.

Nöbetçi atımı getirdiğinde, gece ilerlemiş, alnım yanmaya başlamıştı. Atı eyerlemesini söyledim, şafak söker sökmez Çiçeklerin Ecesi'nin obasına gitmek niyetindeydim. Geri döndüm, içmeye ve türkü söylemeye bıraktığım yerden devam ettim.

Çiy kaplı ova çizmelerimin altında gıcırdıyordu. Başım ağırlaşmıştı, midem bulanıyor, bacaklarım titriyordu. Ayı Korkusu yere uzanmış, burnunu yere dayamıştı.

Yüzüne bakarken burnunu okşadım. Gözünde garip bir karanlık vardı.

– Neyin var, dostum?

Bir kişneme, acı dolu bir selam mırıldandı.

Gözle görünür bir yarası yoktu, bütün vücuduna dokundum. Obanın nöbetçilerinden biri güneş doğarken atımı orada yatar bulduğunu söyledi.

– Neden bana haber vermedin?

– Verdim. Kadının sizi rahat bırakmamızı söyledi. Ayı Korkusu'nu tedavi etmeyi önerdim ama ona dokunursam senin beni öldüreceğini söyledi. Daha fazla ısrar etmedim.

Doğru söylüyor gibiydi. Gidebileceğini belirttim.

Ayı Korkusu'nu ayağa kaldırmaya çalıştım. Boşuna. Soğuk ve katı bacakları artık cevap vermiyordu. Gözlerinde, Çiçeklerin Ecesi'nin sevgi dolu bakışları altında dolaşan Beyaz Mehtap ve tayını görüyordum. İşte o an ani ve çılgın bir öfkeye kapıldım. Hızla çadırıma daldım, Cerelma'nın üzerine atıldım, ayağa kaldırdım, ocağın başına sürükledim, kafasını kaynar süte sokmama ramak kaldı.

– Ne yaptın? Konuş, yoksa seni öldürürüm!

– Hiçbir şey yapmadım ...

– Öyleyse kim? Kim?

Hızla kafasını kaynar süte daldırdım ve hemen çıkardım. Çığlıkları bütün obayı ayaklandırdı. Erkekler üzerime atıldı. Birinin kafasını yardım, bağlanıp Temuçin'in çadırı önüne götürülmeden önce birkaç çene kırdım. Temuçin, yanında Camuka'yla çıktı.

– Bırakın onu, diye buyurdu anda. Ne oldu, Borçu?

– Gitsinler! Hepsi!

Temuçin'in bir bakışı, Camuka dahil hepsinin gitmesine yetti.

Ani öfkemin nedenini dinledikten sonra, beni sakinleştirmeye çalıştı. Ona göre atımın durumu, hastalığının görüldüğü hızla düzeliyordu. Atları tedavi etmekte eşi daha olmayan Belgütey'den Ayı Korkusu'na bakmasını isteyecek, üvey kardeşi de sırrı çözemezse, şamanın yardımına başvuracaktı. Ama o andan itibaren Cerelma'yla aramızdaki çekişmenin sona ermesini istiyordu.

– Dinle Temuçin, bir ayağı kırık bir at bile yerinde durmaz. Onu sadece bir hain taşa çevirebilir. Kököçü'den korkulur. Cerelma'yla birlikte gitmeme engel olmak için elele verdiler. Onun Ayı Korkusu'na yaklaşmasına izin verme.

– Kadınından kuşkulanıyorsun, peki kanıt var mı?

– Koşularımın beni nereye götürdüğünü biliyor. Çiçeklerin Ecesi'ne gitmeye devam edersem, beni uyuşturmakla tehdit etti.

– Tek bir tehdit bile bazen kötü ruhları harekete geçirmeye yeterli olabilir, yine de bir tehdit yeterli kanıt değil.

– O yılan sevinçten uçuyor. Benden nefret ediyor. Bırak beni, onu konuşturayım.

– İmkânsız. Şu anda dokunulmaz olduğunu düşün. Çadırının altında, Börte'ye ya da Kasar ve Belgütey'in kadınlarına açılacaktır. Eğer suçluysa, onu sana teslim ederim.

– Gözlerinizi boyayacak.

– Yeter, Borçu! Şimdilik gözleri boyanan sensin. Ocağına kinin yerleşmesine izin verdin. Başka kadınların yanına koşmadan önce, kendininkini tohumlaman gerekirdi.

– Onun karnı kuru ve kısır.

– Kurumuş olan taşakların olmasın? Çiçeklerin Ecesi'ni tohumlayabildin mi?

– Cerelma yok olsun, bekâretini sunacak.

Temuçin'in burnu uzadı, gözlerinin yarığı büyüdü

– Sen kurt yavrusu değilsin, sürü başısın. Öyle de davran. Kadınlarına hâkim ol, onları ısır, onların buyruğuna girme. Git, yanına git ve kara kılıdını zorla, kanını toprağa dök, daha fazla beklemeden de buraya getir.

– Cerelma'ya öyle davrandım. Şimdi bana nasıl baktığını görüyorsun.

Yüzünde sinirli bir ifade vardı.

– Kadınınla seni çıldırtanın arasında tek bir fark var. Seni çıldırtan açlığını doyuramazsa, onu başından atabilirsin, Cerelma'yı atamazsın. Bunu sana ben söylüyorum.

Aşk toprağında bizi ayıran uçuruma baktım, dünyada hiçbir şeyin bu uçurumu kapatamayacağını anladım.

– Ayı Korkusu olmadan, kanatsız bir kuş gibiyim. Daha yaşıyor, yüreğimin sahibesinin çiçeğini kopartmak için de olsa, onu bırakıp gidemem.

– Sadakatini bilirim. Sana bir erkek için en önemli şeyi anlatan da o sadakat; çünkü dünyada hiçbir kadın böyle bir attan daha değerli olamaz.

Börte'yi bulabilmek için yaptıklarını düşününce, ne büyük yalan! Bana önerdiği reçete sahteydi, yine de en ufak bir yorumda bulunmadım.

On dokuzuncu kısım

Yaşlılar ilaçlarıyla birlikte geldiler. Ayı Korkusu hepsinden nasibini aldı: bitkiler, soğanlar, meyve taneleri, taşlar, çamurlar, ağaç kabukları... Bıldırcın safrasından aşık, leylek pisliğine kadar her şey. Ama, ne en büyük gizlilik içinde hazırlanmış yakılar, ne kan akıtma, ne de volkan tozunun bir yararı olmadı. Günden güne durumu kötüleşti. Burnu ön ayaklarının üzerinde, af dileyen suçlu bir köpeğin bakışlarıyla yatıyordu.

Önce bacakları şişti, daha sonra bağırsakları şiddetli kasılmalarla titreşti. Sonunda Kököçü'nün gelip bakmasına razı olmak zorunda kaldım.

Şaman tören giysisiyle göründü, alnında madenî bir çember, kartal tüylerinden yapılmış ve tepesine geyik boynuzları yerleştirilmiş bir başlık taşıyordu. En çok göz alanı ise kaftanıydı, üzerinden dokuz ayrı hayvanın, en usta avcılarca avlanıp armağan edilmiş bir sincabın, bir samurun, bir sansarın, bir rakunun, bir tilkinin, bir kokarcanın, bir yediuyuklayanın, bir tavşanın ve bir firavunfaresinin postu sarkan, tamamen geyik gerisinden yapılmış kaftanı.

Elbisesini ve sayısız madenî süslerini, insan ve hayvan şekilciklerini sallayarak Ayı Korkusu'na yaklaştı. Hareketleri doru atımın gözlerini açmasını bile sağlayamadı. Aileler toplanmış, soluklarını tutmuş davuluna vurarak bir ayağından diğerine zıplayan şamanı izliyordu. Birden hareketsiz

durdu, rüzgârla taşınıyormuşçasına dirsekleri ve gözleri açık, bekledi. Mimikleriyle ruhların arasından yükseliyordu, çevredekiler otlara sürünürcesine akan kırlangıcın uçuşunu, çiçeklerin kokusuyla sarhoş arının hareketlerini tanıyabildi. Davuluna vuruşlarını hızlandırdığında, söylenecek bir şey yok, büyük bir aygır olduğu belliydi. Sağ toynağı toprağı kazıdı, dudaklarını kıvırdı. Bir kısrağa aşmak istermişçesine yükseldi, belinin hareketlerini hızlandırarak davuluna bindi, elbisesinin omuzunu bir dizginmiş gibi dişledi. Yüzü iri ter damlalarıyla kaplanmıştı, gırtlağından ince bir kişneme duyuldu. Sonunda şahlandı, anlaşılmaz kelimeler çıkararak konuşup türkü çağırmaya girişti. Bir sonraki aşamada, taylayan bir kısrak olmuştu. Doğum, kozasından çıkan ve kanatlarını kurutan bir böcek için gereken süre kadar uzadı.

Ruhlar onunla konuşurken birden her yöne koşmaya başladı, hayalî kütükleri parçaladı, toprağı eşeledi, kıçını görünmez dallara sürerek inildedi. Mimikleri o kadar canlıydı ki, hangi hayvanı taklit ettiğini hemen anlıyorduk. Yaptıkları, Ayı Korkusu'nun yaşamındaki önemli anları temsil ediyordu. Yavrusundan ayrılan bir dişi devenin yürek parçalayıcı feryadını işittim, kararsız ve asabî kurtların dansını, kargaların çığlıklarını tanıdım... Çığlıkları ve bağırtısı gittikçe hızlandı, sonunda her şey birbirine karıştı, sanki bütün bir orman yanımızda gürültü çıkarıyordu.

Tören, kaynar suya atılmış on erkek kadar bağırıp ağzı köpürdüğünde en şiddetli noktaya vardı. Şiddetli titremelerle yere yığıldı. Herkes üzerine atıldı. Kadınlar öleceğinden korkup ağıt yaktı, ama Kököçü yavaşça doğrulup aramıza döndü, gözleri ateş gibiydi. Bana baktı:

– Atını dişi bir ayının ruhu ele geçirmiş. Uzun zaman önce ayıyla atının arasına girdin. At onundu, bu topraktaki zamanı sona erdiğine göre, gelip onu almak istiyor.

– Demek bütün marifetin buydu, dedim alayla: ruhlar epey becerikli, seni istedikleri gibi oynatıyorlar. Gobi'nin şamanlarının rakipsiz olduğu söylenir. Demek ki onların en iyisini bulmam gerekecek.

Çevremizdekiler duyduklarından memnun olmamıştı.

– Onu hâlâ kurtarabilirim ama bu sana bağlı.

– Neden kabul etmeyeyim ki?

– Çünkü görünmez güçlere karşı koyuyorsun.

– Ne öneriyorsun?

– Ayının ruhu bir kurban istiyor, çok sevdiğin bir insan.

– O zaman Cerelma'yı kurban ederim.

– Hayır, Borçu; ayının ruhu ne istediğini iyi biliyor. Uykunda Çiçeklerin Ecesi olarak çağırdığın birini.

Göğsüm kalktı.

– Bununla yetineceğini kim söylüyor?

– Hiç kimse. Zaman yitirmeden yer altındaki kötü ruhlarla savaşmam gerek, belki o zaman atın otlama iştahını ve bacaklarını yeniden bulur.

Ayı Korkusu'nu kurtarmak için gerekli bedel bana korkunç geliyordu. Tereddüdümü gören Kököçü ekledi:

– Fazla düşünme, geçen zaman ruhları öfkelendiriyor. Onların kızgınlığı sana her şeyini, hem atını, hem kadını kaybettirebilir.

Geceyi Ayı Korkusu'nun yanında geçirdim. Soluğu iyice zayıflamıştı. Acıdan sürekli olarak titriyor, hızla alnını kaldırıyordu. Bir süre sonra acıyı hareket etmeden karşılamaya başladı.

Birbirimize baktık, sanki gitme zamanı geldi der gibiydi. Ay gözünün bir köşesinde parlıyordu, birden büyümeye başladı: bir damla yaşın içindeydi. Burnunu tuttum, tuzlu damla akıp toprağa karışmadan içtim. Teselli etmek için soluğunu boynuma boşalttı, oysa teselli edilmesi gereken oydu.

Babam bu şekilde yatan, bağırsakları düğümlenmiş bir atın bir daha ayaklanamayacağını söylemişti. Zaman yaklaşmıştı. Göğe yalvardım:

– Ey Tengri! Ben oğlunum, Kızgın At Ayı'nda Arulat Naku ve Tana'dan oldum, At Yılı'nda Süslü Guguk Kuşu Ayı'nda doğdum. Ey Tengri, dostumun hayatını bana bağışla... Bunu yalnız sen yaparsın...

Karanlıklardan çıkan kara bulutlar gelip ayı örttü. Aynı anda daha önce görmediğim şiddette kasılmalar Ayı Korkusu'nu sarstı. Acının etkisiyle ayaklanacağını sandım ama bir an sonra boynu bir yana devrildi. Yenilmişti, gözleri dalgın, ölüm kokuyordu.

Şafak sökerken, hâlâ gözlerinde bir hayat ışığı görmeye çalışıyordum. Kahverengiler, bronzlar, eski altın, gözbebeğindeki duman, bütün renkler solmuştu. Tek bir renk kalmıştı, ışıksız kalmış kayanın donuk grisi.

Acı çekiyordu, ne o, ne de ben buna daha fazla dayanamayacaktık. Kanından bir damla bile akıtmadan acısına son vermeliydim. Böylece ruhu yarasız öte tarafa gidebilecek, Kököçü'nün ve emrindeki kötü ruhların eline düşmeyecekti.

Sarıldım, bir kolum boynunda, diğeri karnının altında yana yatırdım, dizlerimi kaburgalarının altına sokabildim. Niyetimi anlamıştı, karşı koymadı.

Bıçağımla göbeğinde el ayası genişliğinde bir yarık açıp önce elimi, sonra da omuzuma kadar bütün kolumu soktum. El yordamıyla damarını buldum, çarpan kalbine kadar izledim... Ayı Korkusu çok kez koyunların soluğunu kesişimi izlemişti. Bana güveniyordu, belki de daha tatlı bir ölüm olmayacağını biliyordu.

Nabızlarımız birlikte attı, son bir kez barışıklığı yaşadı... Omuzumu ileri sürdüm. Kan yaranın içine akarken dostluğumuzu sonsuza dek mühürledi. Etinin biberli kokusu burun deliklerimi doldururken öteki elimle göğsünü okşadım.

Titredi. Bunu bir cesaretlendirme olarak aldım ve damarı kestim.

Bütün gök tek bir gri keçe gibiydi.

– Ey Tengri, dostumu koru, onu göklerinin maviliklerinde tut.

Hiçbir hareket yapmadan parmaklarımın ucunda kaldı.

– Doru atım, kaynağın kurudu. Artık ateş kuşu oldun.

O kadar sıkmıştım ki, parmaklarım, sanki kemikleri alınmış gibi uyuşmuştu.

Boynuna uzandım, yelesini taradım. Gözü soğuk ve mavi bir bulut kaplıydı. Parıltısız bir bulut. İşte o zaman deriyi yarıp içini boşaltmaya giriştim.

Kasar'ın kadını, yanında iki kölesiyle yardıma geldi. Onları gönderirken kazanlarını bırakmalarını söyledim.

Ayı Korkusu hazır olunca, bir kazık sivrilttim ve Bodur Ağaç'a sapladım. Doru atımın deriyle kaplı iskeletini başı güneye dönük, göğe akar gibi yerleştirdim. Çevresine süt saça-

rak dokuz kez döndüm, Tengri'ye yakarışlarımı gönderiyordum.

Yurdun altına dönüp girişini kara keçe kaplı bir kargıyla kapattıktan sonra bir *ongun* yapmaya giriştim. At kılları, çalı çırpı, kütük, toynaklar ve bakış için siyah çakıllar; küçük Ayı Korkusu parmaklarının arasında şekillendi, atalarımın ongunları arasında, çadırımın kuzeyindeki yerini aldı. Ona bakarken doru atımı ilk günlerindeki gibi gördüm, karın üzerinde, güneşin altında kalmış ballı ekmek gibi parıldayan tüyleriyle.

Ayaklarının dibine, en sevdiği çayırdan topladığım taze otları ve körpe çiçekleri bıraktım.

Bana yeni bir at gerekiyordu. Sürümdeki atların arasında, sürü başlığı yapmaya uygun beş ya da altı at vardı. Merkitlerden aldığım ve mavi gözleri nedeniyle Kör diye adlandırdığımız kulada karar kıldım.

Atı eyerledim. Oba toynaklarının arkasında gözden kaybolmuştu ki, ona daha önce binmediğime pişman oldum. Sırtında, her şey bana ters geliyordu. Fazla yemlenmişti, boynunun sallanmasından, aynı hızda koşmakta güçlük çekeceğini anladım. Yine de, şiş karnına karşın, cesaretle ilerliyor, bir yanlışlık yapmamaktan korkarak dikkat ediyordu. Doğru olanı, soluklanmasını sağlamak için beklemek, dörtnal koşular arasında dinlendirmek olurdu. Oysa Çiçeklerin Ecesi'ni bulma arzusu gözlerimi köreltmişti. Artık seçimimi yapmıştım: onu kaçırmak, bundan böyle kadınım, tek karın olacağını söylemek. Bu büyük kararı ona açıklamak, birlikte sarhoşluğuna varmak için sabırsızlanıyordum. Çiçeklerin Ecesi yurdumu kokutacak, ben de ona bir sürü sümüklü verecektim. Ha! Her tarafta emekleyenlerimizi görüyordum: kapının eşiğinde, eniklerin kulaklarını çekerken, kuzuların sırtına tırmanırken, analarının memelerini emerken, kaftanına tutunmuş yürümeye çalışır ya da dizlerimin üzerinde zıplarken. Zamanı gelmişti.

Kör'ü geçmişteki doru atımla karşılaştırmaktan ne kadar sakınırsam sakınayım, her tereddüdü acımı daha da artır-

yordu. Ona zaman tanımam gerekirdi, oysa her yavaşladığında onu daha da zorlamaya başlamıştım. Irmağı geçerken tökezledi mi? Kafasını kaldırmaya zorlayarak kırbaçlıyordum. Tüyleri çalkalanmış süt gibi köpük içindeydi; dizleri titriyordu; sonunda beklenen oldu, devrildi. Benden delicesine korkmasına karşın, ayağa kalkamadı. Doğrulana kadar sağrısını tekmeledim. Bir adım attı, sendeledi, yığıldı. Mavi gözlerinde tüm umutsuzluğunu gördüm. Kin yoktu, sadece büyük bir şaşkınlık. Kendimden nefret ettim, bu duyguya daha fazla dayanamadım, kafatasımı çatlatmak istercesine alnımı bir kayaya vurdum. Kanım taşın üzerine yayılınca, kayanın üzerine yığıldım; yağmurun ilk damlaları omuzlarımı ıslatıyordu.

Gece, gözümüzü kırpmadan gelip geçti. Sağnağın mırıltısında atın yanına yaklaştım ve kendimi affettirmek için boynuna sarıldım.

Bütün gün boyunca ilerledik, gecenin bir bölümünde de yol aldık, ertesi gün sabaha karşı Çiçeklerin Ecesi'nin yazlık obasına vardık.

Irmağın kıyısında toplanmış dört yurt tepelerini ağır bulutların aktığı göğe uzatmıştı. Tek bir duman, çadırların dibine uzanmış tek bir it görünmüyordu. Çevrede tek bir hayvan yoktu. Bir çöl.

Attan atladım ve ilk çadıra koştum. Yataklar, Çiçeklerin Ecesi'nin yatağı bozulmuştu, yerde kap kacak dağınık, yayılmıştı.

Öteki çadırlarda eyerler, koşumlar ve bir kırba kımız gördüm. Eksik olan bir şey yoktu... Ongunların dışında. Bu boşluk, insanların bir daha dönmeyeceğini gösteriyordu...

Çadırların çevresinde karmakarışık izler vardı. Daha uzaklarda da. İzler bilerek karıştırılmıştı. Birçoğunu izlemeye çalıştım, beni her seferinde geriye, obaya götürdüler. İzler beş altı günlük olmalıydı. On kadarı binicisiz, elli kadar at izi görülüyor, buna karşılık keçilere ve koyunlara ne olduğu anlaşılmıyordu.

Üç gün ve üç gece boyunca bölgeyi arşınladım, obadan obaya giderek çobanları sorguya çektim. İçlerinden biri birkaç başlık bir sürü güden Merkitler görmüştü. Evet diyordu,

galiba aralarında kadınlar da vardı, ama gözleri bozuk olduğundan, emin değildi. Neden bütün Merkitleri öldürmemiştik ki?

Geri dönüp, Çiçeklerin Ecesi'nin döşeğine uzandım, boğulmakta olan birisi gibi hırsla kokusunu soludum.

Şafakla birlikte, çadırın direğiyle döşek arasına gömülmüş bir kemik buldum. Tepede bulup Çiçeklerin Ecesi'ne verdiğim küçük beyaz toynağı tanıdım. Kurutulmuş peynir rengindeydi. Tek parmağı okşadım, o mutlu anları düşünürken yalnız olmadığımı hissettim. Çadırın kenarını kaldırdım, uzakta, ormanın kıyısında Beyaz Mehtap'la tayını gördüm. Bir gözleri Kör'de, sakince otluyor, ne denli yabancı olursa olsun, başka bir atın yanında olmaktan mutlu görünüyorlardı.

Ertesi gün, çevrede başka atların bulunmadığından emin olduktan sonra, tepelerde birkaç keçi ve koyun gördüm, yüreğim acılı, bütün hayvanları Bodur Ağaç'taki obamıza götürdüm.

Yirminci kısım

Kaplan Yılı yazının başında, bütün bozkır hareketlendi. Boylar ve kabileler harekete geçmişler, bir araya geliyor, ittifaklar kurup ittifaklar bozuyordu. Zihinler hızla ısınıyordu; o kadar ki, bazen aynı ailenin içinde kan aktığı bile görülüyordu. Doğuda, Tatarlar Kerulen kıyılarına yığılmıştı, tecrübeli yaşlılar da çok geçmeden saldırıya geçeceklerini düşünüyordu. Babam olsa:

– Kaplan Yılı böyle istiyor, derdi. Yapılacak bir şey yok. Bir şeye yapmaya çalışmanın, bir ineğin boynuzları üzerinde kar biriktirmekten farkı yok.

Çizgili postlu büyük yırtıcının dönemiyle ilişkili felaketler ünlüydü; yaşlılar Tengri'nin öfkesiyle toprağın yarılabileceğini, otuz günlük yolda ovaların ve ormanların alevlenebileceğini, sürüleri yok edeceğini ya da midelerini kan içici sülüklerle dolduracağını, insanları birbirlerine karşı ayaklandıracağını, tuzaklar kurduracağını, sonuçsuz ittifaklara yönelteceğini, beyinsiz, kolsuz, bacaksız bebeler doğacağını söylüyordu. Kısacası, Kaplan Yılı her çeşitten karışıklığa uygundu, insanların birbirlerini boğazlamadığı durumlarda da kötü haberler gökten eksik olmazdı. Böylece, kurumuş ovada yakılmış bir ateş gibi yayılan bir söylenti ulusun dört bir yanına dağıldı: Temuçin'in oğlunun babası Camuka'ydı.

Herkes yarınından endişe duyuyor, dün kardeşi olandan kuşkulanıyordu.

Ben dahil.

Ayı Korkusu'nun ve Çiçeklerin Ecesi'nin kaybolmasından sonra, Kaplan Yılı'na ağır vergi ödemiştim. Temuçin Merkitler üzerine yürümeyi vaat etmişti, ama her seferinde çağrımı aynı nedenle geciktiriyordu:

– Sabırlı, ol Borçu. Mehtapların kötü etkisi var. Kököçü hiçbir şeye girişmememiz gerektiğini söylüyor.

– Yani kışı geçirmemiz gerekecek?

– Unutma, son Kaplan Yılı'nda babam zehirlenmiş, ben de ulusumdan uzaklaşmak zorunda kalmıştım.

– Demek ki onu aramaya yalnız gideceğim...

– Bu, ölümün olur. Birbirimizden ayrılmanın zamanı değil, Borçu. Merkitler üzerine yürüyeceğiz... Tek engel Kaplan Yılı değil. Camuka var. Aramızda bir uçurum açılıyor.

– Ah! diye bağırdım, sahte bir üzüntüyle; yoksa müttefikin senden sıkıldı mı?

– İktidarını yitirmekten korkuyor. Bana bağlı savaşçıların sayısı arttı, ulusun içindeki güç dengesi benden yana dönüyor. Tatarlara saldırıya hazırlanıyoruz, başarılı olmak için noyanlarla ittifak kurmak istiyor. Sen de biliyorsun, ben önce Merkitler üzerine yürümekten yanayım. Güçlerini epey kırdık, şimdi artık en son savaşçıya kadar bitirmemiz gerek. Tutsakları Tatarlara karşı kullanabilir, onları en ön safta savaşa sürebiliriz. Yalnız Camuka şimdi noyanlara yanaşmanın tam zamanı olduğunu düşünüyor, çünkü Targutay'ın önderliği sarsılıyor, en güçlü müttefiklerinden ikisi, Curkin ve Borçeginler ayrılmaktan söz ediyor. Yaptıklarına kanmıyorum. Beni ortalıkta bırakmak, yararlı çıkacağı bir bölünme yaratmak istiyor.

Sözünü ettiği bölünme gerçekleşse, güç dengesi baştan aşağı değişirdi. Curkin ve Borçeginler Kabul Han'ın torunlarının en önemli kabileleriydi. Onlar olmadan, Ambakay Han'ın torunu Targutay bütün yasallığını yitirirdi. Curkin ve Borçeginler nereye yöneleceklerdi? Kendi başlarına bir ulus mu kuracaklardı, yoksa bize mi katılacaklardı? Kabul Han'ın sülalesinden olan önderleri, Temuçin'in amcaları ve yeğenleriydi. Babasının ölümünde ona sırt çevirmişler, Targutay'ın peşine takılmışlardı.

Anda kafamdan geçenleri okumuş gibi:

– Gelecekler, dedi. Kuzunun ilk soğuklarda ağılın yolunu tuttuğu gibi gelecekler.

– Camuka onları kandırıp, senin pek de rahat olmayan yerine yerleştirebilir. Unutma ki, seninki bir konuğun yeri.

– Höelün Ana ve Börte de senin gibi düşünüyor, Borçu. Kala kala Karaimler kaldı...

– Onların Moğolların konusunun dışında kalmaları gerektiğini söylüyordun

– Evet ama, hiç de işleri yok demedim. İşler kötüye gidersе, Toğrıl'a başvururum.

– Camuka buna fırsat verir mi? Örtüne varıncaya kadar her şeyini onunla paylaştın. Dikkat et de örtünü kendine çekip seni ayazda bırakmasın.

Yüzünde acılı bir ifade belirdi. Söylediklerimden, Camuka'nın Börte'nin doğurduğu bebeğin babası olduğu söylentilerinden haberdar olduğumu anlamıştı.

– Sen de mi? Bu hakareti başka biri yapsaydı, dilini koparır, gözlerini oyardım.

– Bu dedikoduyu kim çıkardı, Camuka mı, Kököçü mü, yoksa kardeşleri mi? Bu kadar cüretin ardında bir gerçek payı olamaz mı? Gerçek hangisi?

– Aslanın krallığını paylaşmak bazen taşaklarını okşamayı gerektirir.

– Söylentileri böylesi cevaplarla susturmayı bekleme.

Canı sıkılmıştı, cevap vermeden önce bir süre düşündü:

– Bebeğin benim mi, yoksa Hızlı Tavşan adlı o kokuşmuş Merkit'in mi olduğunu bilmiyorum. Ama bildiğim tek bir şey var: Börte'nin karnı Camuka'nın obasına katılmadan önce şişmeye başlamıştı.

– Öyleyse o bir sahtekâr! Bir şey yapmayacak mısın?

Moğol kabileleri büyük oğlu bir Merkit piçi olan birini hanlığa kabul etmezler. Camuka'nın yaydığı dedikodu ortalığı karıştırıyor ama, diğer taraftan da oğlumun bir Moğol olmasını sağlıyor.

– Unutuyorsun, bir Moğol ulusu olabilmek için her birimizin en az dokuz kuşak atamızı saymamız gerekiyor. Oysa Camuka piç olduğundan, bunu yapması mümkün değil. Oğlunun senin ardından han olması imkânsız!

– Burada benden söz ediyoruz.

– Fark etmez! Taşaklarını okşadığını düşünüyordun, aslında Camuka'nın ağzında olanlar senin kiler. Ne yapmayı düşünüyorsun?

– Börte ve Höelün Ana onu gafil avlamak için ayrılmamız gerektiğini düşünüyor.

– Kan ırmak olup akacak.

– Hakarete uğramaktansa, ölmek yeğdir.

At sürüm Beyaz Mehtap'la tayını hemen kabullenmişti. Yine de Çiçeklerin Ecesi'nin kısrağı sürüden ayrı duruyordu. Belki tayı için endişeleniyordu ama ben bunu Ayı Korkusu'nu beklediğine yormayı tercih ediyordum. Bu gizli umudu diğerlerinin uzağında kalmasına neden oluyor, sanki gün gelip gitme zamanı çattığında, bağlanmış olmak istemediği duygusu veriyordu.

Beyaz Bulut'un yelesine mavi kurdeleler ve gümüş renkli ponponlar bağlamıştım. Kötü ruhlardan korunmasını sağlamak için, boynuna ipekten bir kese bağlamış, içine de Temülün'ün armağanı küçük bir diş koymuştum.

Temuçin'in kızkardeşi umudunu yitirmiyordu. Sürekli olarak benimle evlenmekten söz ediyor, dişlerinin güzelliğini göstermek için, her karşıma geçişinde geniş geniş gülümsüyordu.

Bir gün, sağmakta olduğu bir kısrağın başını tuttuğumda:

– Borçu! dedi, sonunda kurtuldun. Hem Cerelma'dan, hem de seni terk edip giden yavuklundan. Beni kadının yapmak için ne bekliyorsun?

– Susacak mısın sen, sümüklü?

– Artık evlenme çağındayım, inanmazsan kendin bak.

– Bil ki Kaplan Yılı'nda hiçbir şeye girişmemek gerek. Bunu söyleyen de büyük abin.

– Temuçin'in canını albız alsın! O sadece yaşlıların dedikodularını tekrarlıyor. Ama kabul, Beyaz Mevsim'in sonunda benimle evlenmeye söz verirsen beklemeyi kabul ederim. Yeni yılın ilk mehtabında, gelip yurdun kapısını çalacak, istediklerini elde eden genç savaşçıların yaptığı gibi, beni kaçıracaksın. Haberin ola.

– Dur bakalım, o kadar hızlı olma! Küçük kırlangıcım, bu

gördüğün tay büyüyünce tekrar konuşuruz.

– Ne? İki kış daha mı bekleyeceğim? Kaşlarını abartılı bir biçimde çatmıştı.

– İki değil, üç. Çünkü ona daha önce binemem. Ayı Korkusu'nun tek tayı, kısraklarının tek aygırı olacak.

– Nine olmamı mı istiyorsun? Eğer öyleyse, uğur dişimi geri istiyorum.

– O uğura bir dokun da bak, saçlarını kesip develere yediriyor muyum?

Önce güldü, sonra da kaderine rıza gösterircesine içini çekti.

Yirmi birinci kısım

Yeni otlaklar peşinde iki gündür at sürmüştük ki, kafilemiz bir vadinin ortasında durdu. Kat kat inen yüksek tepeler vadiyi çevrelerken ırmağın yukarısında granit kaplı iki yar toprağı boğuyor, insana bir deliğin dibinde bulunuyor izlenimi veriyordu.

Kör'ün eyerinde, Höelün Ana'nın yurdunu taşıyan kağnıların yanında, Kasar ve Celme'yle birlikte ilerliyordum. Başlangıçtan beri önden giden Temuçin yanımıza geldi:

– Camuka burada konaklamamızı öneriyor.

– Burası güvenli değil, dedi Kasar, üstelik bütün hayvanlara yetecek ot da yok.

– Israr ediyor, ırmağın kıyısındaki otları da bize bırakıyor. O da yamaçlara yerleşecekmiş.

– Dikkatli ol, dedi Höelün Ana. Sen ne düşünüyorsun?

– Sözlerinin anlamını yakalamıyorum.

– Ben yakalıyorum, diye bağırdı Börte. Üzerine beyaz bulutlar işlediği mavi kumaşı elinden attı: Camuka çabuk sıkılan biri. İşte şimdi de bizden sıkıldı. Atlardan inmeyelim. Bırakalım buraya yerleşsin, biz de fırsattan yararlanıp ondan ayrılalım.

– Kadının dişi kurdun içgüdüsüne sahip, dedi Höelün Ana.

– Kasar, Celme! diye bağırdı hemen Temuçin: kafilenin önüne kadar gidin, bizimkilere yola devam ettiğimizi söyleyin. Safları sıklaştırsınlar! Borçu, sen benimle gel.

Kafilenin başına kadar at sürdük.

Camuka'nın bineği burun deliklerini kısmış, ırmaktan su içiyordu. Onun yanında binicisi, çömelmiş, susuzluğunu gidermeye koyulmuştu. Bizi de yanına çağırdı.

– Bir bakirenin dudakları bile bu su kadar serin olamaz.

Temuçin yoluna devam ederken:

– Vadinin ötesine geçip başka otlaklar bulacağız, dedi.

– Anda! Bak, benimkiler yamaçlara yerleşmeye başladı bile.

Gerçekten de Yalnızlar, yanlarında müttefikleriyle yamaçlarda çalışıyordu.

– Atlarımız dayanıklılığı ve yokluğu öğrenmek zorunda. Bu nedenle devam edeceğiz.

– Topraklarımı çiğniyorsun, dedi Yalnızların önderi tehdit dolu bir ifadeyle doğrularak; burada kimin nerede konaklayacağına ben karar veririm.

– Öyleyse, topraklarını terk ediyorum. Aramızda kimsenin diğerine buyruk vermeyeceğine ant içmemiş miydik?

Camuka börkünü yere çarparken, Temuçin atını mahmuzladı. Arkamızdan alaycı sesini duyduk:

– Doğru söylüyorsun, ama kadınların buyruk vereceğini düşünmemiştik. Anasının ve kadının böğürtüsüyle sağırlaşmış bir önderi hangi ordu izler?

O gece noyanlara bağlı Besutların topraklarından geçtik. Oklarımızı sadaklardan çıkarmama buyruğu almıştık. Karşımızdaki muhtemel düşmanlar da bizim gibi yaptı.

Sabah olunca, Dikenli Erikler Vadisi'ne vardık. Kağnılar yerleştirildikten, develer çökertilip atlar bağlandıktan sonra, yabancı biniciler göründü. Besutlar, Yalnızlar, karanlıktan ve karmaşadan yararlanarak Camuka'dan ayrılan savaşçılar.

"İki anda aralarındaki bağı kopardı..." Bu söylenti rüzgârın sürüklediği bir toz parçası gibi vadilerde yayıldı, birçok ailenin karşısına yeni bir sorun olarak dikildi. Artık zaman geçirmeden hangi tarafta kalınacağını seçmek gerekiyordu; iki genç kurdun arasındaki ayrılık bir anda çatışmaya dönüşebilirdi. Bazıları bu ihtimalden korksa bile, kimileri de -ben de onlardandım- çatışmayı sabırsızlıkla beklemeye koyulmuştu.

Üç gün içinde, iki binden fazla savaşçı çadırlarımızı çoğalttı. Yirmiden fazla Moğol kabilesini temsil ediyorlardı: Celayırlar, Tarkutlar, Barulalar, Bayatlar, Suldular, Ganigalar, Uncinler, Sakayitler.

Üç yüz kadar Mecbur da bize katıldı. Başlarında Celme'nin kardeşi, eşsiz savaşçı Subetay vardı. Otuz çadırlık obasıyla Korçi de gelince şaşkınlığımız daha da artı. Camuka'nın üvey kardeşiydi, kemerini çözdü, sadağını, kılıcını ve hançerini yere bıraktı, börkünü çıkarıp Temuçin'in önünde diz çöktü.

– Aynı karından çıktığımız için, onu terk etmek istemiyordum, ama gördüğüm düş bana senin geleceğini açıkladı.

– O düş neydi?

– Kızıl bir inek Camuka'nın çevresinde dönüp duruyordu. Ona vururken, boynuzlarından biri kırıldı. Öfkeyle toprağı tozutuyor, bir yandan da Camuka'ya doğru böğürüyordu: "Boynuzumu geri ver." Camuka boynuzu almış, kaçıyordu. O zaman inek gidip üzerinde Kağan'ın büyük çadırının kurulu olduğu kağnıya koşuldu, bütün yüke rağmen sen, Temuçin, on iki öküzün çekemediği kağnıyı ilerletmeyi başardın.

Korçi'nin düşü o denli açıktı ki, hepimiz Temuçin'im önünde diz çöktük: kızıl inek toprağı, yurdu, kağanlığı, hükmeden kavmi simgeliyordu.

Temuçin fazla etkilenmemişti, sonunda konuştu:

– Söylediğin doğruysa, seni bin savaşçının başına dikerim.

– Bütün Moğol boylarının tek bir sancak altında toplandıkları gün, sen onların kağanı olacaksın. O gün mutluluğumu tamamlamak ve kehanetimi ödüllendirmek istersen, izin ver en güzel tutsaklarından otuzunu seçeyim.

Temuçin Korçi'nin dileğini kabul etti.

Dokuz gün sonra ulaklar, Curkin ve Borçegin boylarının Mavi Göl'ün çevresinde kurduğumuz orduya yaklaştığı haberini getirdiler. Temuçin amcalarının ve yeğenlerinin savaşçılarının başında olup olmadıklarını sordu. Söylenene göre, önderlerin sancakları birliklerin önünde, rüzgârda dalgalanıyordu. Ulakların gelişiyle, kargı ve sancakların geçidin tepesindeki gökte görüldükleri ana kadar, güneşin gökte yarım bir yay kadar yol aldığı süre boyunca, tek bir söz etme-

den zaferinin tadını çıkardı. Ustaca manevraları, sabırlı hesapları istediği sonucu vermişti. Meyvelerin en iyisini koparabilmek için ağacın en tepesine tırmanmak gerekmemişti; olgun olanlar avucuna düşmeye başlamıştı.

Ailesini ve kardeşlerini sağına, anasını ve kadınları soluna aldı, sadaktaki bir ok demeti kadar dik ve hareketsiz durdular.

Sivri tepeliği ve geniş ense koruyucusuyla süslenmiş miğferlerinden, tepeleri ilk karartan, yan yana inen birliklerin başındakilerin amcaları ve yeğenleri olduğunu çıkardı:

– İşte Dartay, Kutçar, Altan ve Kersey.

Gözlerinin yanığı bir kılıcın keskin ağzı gibi parlıyordu.

Devam etti:

– Babamın küçüğü Dartay Amcamızdır; Yeğeni de Kutçar. Son Kağan Kutula'nın küçük torunlarından Altan, babamın yeğeni olur. Kersey'e gelince o da Altan'ın yeğeni. Soyuna bakınca, doğrudan Kabul Han'a dayanması nedeniyle, onun veliaht olması gerekir.

– Yaşlılar kurulu onu asla bu göreve getirmeyecektir, dedi Höelün Ana küçümseyerek. Ne de ötekilerini, çünkü hepsi yeteneksiz. Targutay'la gitmek için bizi terk ettiler, şimdi de ondan ayrılıyorlar.

Temuçin'in bakışları onlara dikilmişti, keyifle mırıldanışını duyabiliyorduk. Sonunda soyluların atları önümüzde durdu, keyifle burunlarının rüzgârını üzerimize üflediler.

Dördünün en büyüğü Altan sözü aldı:

– Bütün yönlerde ...

– Kimsin? diye sözünü kesti Temuçin kabaca.

Altan neredeyse yerinden sıçrayacaktı. Dartay'a sorar gibi baktı, sonra cevap verdi:

– Ben Kutula Han'ın oğlu Altan'ım.

– Ocağının koruyucusu, ikinci oğlu mu? Tamam, yüzünü gördüğümü hatırlıyorum.

Son kağanın ikinci oğlu gırtlağını temizlerken, Dartay imdadına yetişti:

– O zamanlar gençtin, Temuçin.

– Ya sen, sen de kimsin?

– Amcanım ya...

– Dartay mı?

– Evet, dedi yarı gülümseyerek.

– Sen de ikinci oğulsun, dedemin ocağını korumakla görevlisin. Yoksa babamın ölümünden sonra bizim koruyuculuğumuzu üstlenen adamın yüzünü nasıl unuturdum?

– Yapma Temuçin, sen de babanın ölümünden önce, Şaman Monglik'ten, Kököçü'nün babasından sizinle ilgilenmesini istediğimi biliyorsun.

– Tamam o halde, Monglik görevini başaramadı. Sen de öyle, çünkü ateşin koruyucusu olarak kardeşinin kadınlarını ve çocuklarını yanına alman gerekirdi. Eğer üzerine düşeni yapsaydın, bugün yüzün bana yabancı gelmeyecekti. Uzaklığın bir erkeğin yüzündeki çizgileri sildiği gibi, zaman da eski kavgaları kovar. Sizi dinliyorum.

– Bütün yönlerde, diye baştan aldı Altan, insanlar fırtınadan önce atların durumuna benziyor. Artık bir kağanın çıkıp onları sakinleştirmesinin zamanı geldi. Targutay bu kağan olmak istedi. Anlaşılan Camuka'nın arzusu da bu. Ne var ki yaşlılar kurulu, soyu Kabul Han'a dayanmayan bir hanı asla kabul etmeyecektir. Yaşlılar toplandı ve Kabul Han'ın varisleri bölünmüş olduğu sürece Moğol boylarının birbiriyle savaşacağını düşündü. Bu nedenle yanına geldik, safları sıklaştırmanı istemeye geldik.

– Bana sadık kalacağınızı kim söylüyor? diye sordu Temuçin, daha sonra da Altan'ın hakarete uğramış ifadesini görünce, ekledi: bu sancağın altında sözünüzü istiyorum. Babamın ruhu bu sancakta durduğundan, o bana ne kadar samimi olduğunuzu söyleyecektir.

Altan yutkundu, isteneni yerine getirdi:

– Savaşlarda gözcülerin, ilk sıran olacağız. Sana en güzel tutsakları ve yuvarlak sağrılı atları getireceğiz. Avda, yanından ilk biz ayrılacağız, en güzel avları sana süreceğiz. Sana zararı dokunacak hiçbir şeye kalkışmayacağız, bütün hareketlerimiz senin mutluluğuna yönelik olacak. Sözümüzü tutmazsak, çadırlarımızı yık, bizi kadınlarımızdan ayır, kara kellelerimizi çöle bırak.

– İyice duydum, dedi Temuçin seyrek sakalını düşünceli düşünceli sıvazlarken.

Öldürücü bakışları her birini teker teker deldi. Ekledi:

– Hiçbir kusurunuz cezasız kalmayacak.

Yirmi ikinci kısım

Gelenlerin akını, soğuğun kayınların üzerindeki sararmış yapraklardan kürkü dökmesiyle birlikte kesildi. Yurtların aralıklarına çifte keçeler gerildi, Mavi Göl buzlu ve soluk bir tülün gerisinde saklandı. Bazen geceleri, buzun kırıldığını, suyun derinliklerinden giz dolu soluklar geldiğini duyuyorduk.

Kışın yüreğine varmaya sabırsızlanıyordum, çünkü o zaman kaplanın büyük çemberi ardımıza sıçrayacak, yerini tavşana bırakacaktı.

Her şeyde Çiçeklerin Ecesi'ni görüyordum; uzaktaki bir tepede birden kalçalarından birinin pürüzsüz yuvarlağı görünüyor, yan yana iki yamaç bana göğüslerini hatırlatıyordu; ağaçların altındaki güneş ışını sanki onun gölgesini çizer gibiydi; batan güneşin kızıla boyadığı bir bulut, yüzünün hatlarına dönüşürken bütün bu seraplar körpe otlar üzerindeki at toynağı gibi yüreğime çöküyordu.

Kırlangıcım neredeydi? Kimin elindeydi?

Onu düşlüyordum. Ama düşteki Çiçeklerin Ecesi kızgın taşta pişirilmiş köstebek yemiyor, vücudunu yağmur damlalarına sunmuyor, yumuşak yosun gibi kokmuyor, kaybolduğunu bilmenin yarattığı öfkeyi sakinleştirmiyordu.

Kış öyle geçti...

Azgın Dağ Keçisi Mehtabı boyunca, açlıktan çılgına dönmüş geyikler karaçamların kabuğunu kemirdi, Ceylan Ayı süresince durmaksızın dolu yağdı, daha sonra düşen kar atların dizine kadar yükseldi. İki gece boyunca esen dondurucu rüzgâr bütün karı önüne kattı, süpürüp donmuş göklere aldı, götürdü... Kaplan kaçıyor, Tavşan dikkatli adımlarla yılına başlıyordu. Gözlerini ölüye benzeyen bu cilalı, terk edilmiş ve soğuk toprak üzerinde gezdiriyordu ki, ok biçiminde uçan kazlar göğün mavisini yırttı, kül rengi turna katarları bozkırın üzerinde kanat çırptı, yağmur kuşları ve balıkçıllar göllerin kıyılarına indi. Guguk Kuşu Ayı'nın tam ortasındaydık, havada sıcak kum kokusu vardı. Kuşlar kokudan sarhoş gibiydi, onlara, bana Çiçeklerin Ecesi'nin saçından tek bir tel getirmeleri için yalvardım. Bütün çabalarıma karşın, bitmeyen kanat çırpışlarından bir anlam çıkaramadım.

Temuçin ulusların ortasında taht kurmuştu. Reyinin amcasından ya da yeğenlerinden daha fazla sayıldığından değil, akrabalarını onun yargılarına değer verdikleri için. Karar verirken ya da ileriye dönük tasarılar hazırlarken onların da yanında bulunmalarına özen gösteriyordu. Onlara karşı içinden kin beslese bile, bunu hiç göstermedi.

Demirden bir disiplin geliştirmiş, bunu da tüm kış boyunca çıktığı sürek avlarında denemişti. Askerlerini yüzer atlı bölükler halinde düzenledi, yaklaşma manevraları en azından beş ya da altı gün süren saldırı planları geliştirdi. Kar ve buz fırtınalarına, atların göğsünü dağlayan, onları şaha kalkmaya, binicilerine itaat etmemeye zorlayan dondurucu ve şiddetli rüzgârlara karşın, sürekli olarak ilerlemek, attan inmemek gerekiyordu. Sınırları görünmeyen bembeyaz bir dünyada bazıları kayboluyor, amansız fırtınaların içinde boğuluyordu. Buluşma noktasına zamanında varamayanlara eyvah: onlara tek bir av bile verilmiyordu. Yollarını yitiren birliklerin komutanlarını dinledikten sonra Temuçin hatalarını sıralıyor, ne yapmaları gerektiğini anlatıyordu. Subaylar hatalarının birini yinelemeleri halinde, komutanlıktan alınıyordu.

Temuçin'in olağanüstü bir altıncı hissi vardı, tıpkı eşsiz bir avcı, kurnaz bir taktikçi gibi. Ötekiler tüm ayrıntıları in-

celemek için izlerin üzerine eğildiklerinde, o, izledikleri hayvanın vücudundaymış gibi şaşırtıcı kestirmeler buluyordu. Oluşturduğumuz çemberden kaçmayı başaran avı ilk bulan genellikle Temuçin'di: bizlere hayvanı ormanın hangi kuytu köşesinde, hangi tepenin üzerinde, hangi inde bulacağımızı gösterirdi. Yükseklerde uçan kartal gibi çok keskin gözleri, çok iyi koku alan burnu vardı. Bütün bu yetenekleri çevresindekilerini etkiliyor, çoğu kişi bu yeteneklerde Tengri'nin parmağını görüyordu. Bense bu özelliklerinin, sürekli olarak savunmada, en küçük bir kökü bulmak için toprağı kazarak geçirdiği gençliğine bağlıyordum. Korkuyu tanımıştı; ancak korku onu felç etmek yerine hayatta kalma içgüdüsünü keskinleştirmişti.

Ne hissettiğini tahmin etmek güçtü. İçinde bulunduğu durum ne olursa olsun, yüzünün çizgileri sakin, düşünceliydi. Talimlerde en büyük güçlüklerle boğuşmak zorunda kalmamıza karşın, onu başımızda, acılara göğüs gererken görmek, cesaretimizi artırıyordu. Yanından bir an ayrılmayan ben bile onu, bütün bu deliliklerden anlatılmaz bir zevk alırken görüp şaşırmıştım. Atlar ölüyor, savaşçılar kollarının ya da bacaklarının donup çürüdüğünü görüyor, bazıları ölümü durdurmak için parmaklarını kesmek zorunda kalıyor, kimileri donup kalıyor, ama o, kar fırtınası karşısında eğilmiş, hepimiz gibi suratı mavileşmiş, elmacık kemikleri donmuş, dudaklarında, acıdan değil, sevinçten kaynaklanan donuk bir tebessüm, yürümeye devam ediyordu. Böyle durumlarda adı, Temuçin, yani Demirci, tüm anlamını kazanıyordu. Yok edilemez bir madenden yapılmıştı, durmadan, durmadan ilerleyen bir blok döküm gibiydi; adımları, gözlerini ondan ayırmayanları sağlamlaştırıyordu. Kollarını indirenlere, şikâyet edenlere, güçsüzlere, kararsızlara, korkaklara acımazdı; sadece bakardı. O zaman baktığı ya yerinden kalkar ya da bir daha hiç doğrulamazdı. Öte yandan, gücünün son kırıntısına kadar savaşana, acıya acıyla, yaraya yarayla karşılık verene kendi kürkünü, en soğuklara karşı korunmayı sağlayan kurt postundan kürkünü verirdi.

Acımasız olmasına karşın cömertti, paylaşma çağı geldiğinde, kendi öldürdükleri de dahil, en iyi parçaları bırakır,

onları en çok hak edenlere verirdi.

O kış uzun ve güç geçti ama eğitici ve keyifli oldu. Her sürek avına üç bin savaşçı katıldı, hiçbir aile et sıkıntısı çekmedi. Demircimizin ateşi hiç sönmedi, insanlar bu ateşte ısındı, her geçen gün ateşin kaynağına biraz daha yaklaştı.

Temuçin sadakçıları, içki dağıtıcılarını, oba bekçilerini, izcileri, ulakları, demircileri, dericileri, seyisleri, avcıları, yüzbaşıları seçmişti ama en önemlisi, bir zincirin halkaları gibi çalışan ve tüm ulusu denetleyen bir düzen kurmuştu. En yüksek tepelerde, ikişer kişilik takımlar vardı: en ufak bir tehlikede, daha önceden belirlenmiş renkte bayraklarını sallıyor, bozkırın üzerindeki en ufak hareketleri bile tepeden tepeye bildiriyorlardı. Gece olunca, bayrakların yerini ateşler alıyordu.

Birbirine yakın yüz kadar obamız vardı, Mavi Göl'den en uzak olanına varmak için bile bir gün yeterliydi. Obalardan bazıları önemsizdi, on kadar çadırdan oluşuyordu, ancak büyük bir çoğunluğu yirmi ya da otuz yurt barındırıyordu. En önemli oba, Temuçin'in obasıydı, burada da iki yüz kadar çadır vardı. Toplam ulus, üçte biri savaşacak yaşta, on beş bin kişiden oluşuyordu.

Bir olay, savaşçıların cesaretlerini göstermelerine fırsat verdi.

Nöbetçilerimizden biri Eşek Sırtı Bozkırı'nı gözlerken, sürümüzden at çalan iki hırsız gördü. Atına atlayıp zaman geçirmeden yanlarına vardı. İyi nişanlanmış bir okla kaçaklardan birini atından devirdi, ikincisini korkuttu, atlarımızı yakaladı, sonra dönüp hedefine varan okunu aldı. Vurulan, Yalnızlardan biriydi, hâlâ yaşıyordu. Nöbetçi kafasını, dişlerine varıncaya kadar parçaladı.

Olaydan iki gün sonra, tepelerin üzerinde bayraklar sallanmaya başladı. Verdikleri habere göre Eşek Sırtı Bozkırı'nın batısındaki otlaklar savaş düzeninde gelen atlılarla kapkara olmuştu. Temuçin toplantı borusu çaldırdı.

Kadınlar sürüleri topladı, zaferden sonra buluşacağımız Rüzgârın Yastığı'na varmak üzere ormana daldılar.

Birliklerimiz tepelerin yamaçlarındaki yerlerini aldıklarında, güneş tepeye varmıştı. Temuçin üç bölüğü en yüksek tepeye götürdü, sırtında kabilelerin sancakları, Borçeginlerin işareti, tepelerinde üç dişli kargıyla dokuz siyah manda kuyruğu dalgalanıyordu. Düşman savaşa, gücümüzün iki katını, yüz bölük sürmüştü, hafif süvarilerinden bir birliği mevzilerimize gönderdi. Sancaklarından, gelenlerin Yalnızlar olduğu anlaşılıyordu.

Düşmanın gücümüzü öğrenmesini engellemek için Temuçin, yanında kardeşleri, gelenlerin karşısına çıktı.

– Camuka'nın adına konuşuyorum, dedi ulak: seninkilerden biri kardeşimi öldürdü. Andımıza karşı geldin, bağlarımızı kopardın. Bana suçluyu ve kardeşlerinden birini teslim et, yoksa savaşırız.

– Anda'ya söyle, dedi Temuçin, buradaki Kurçi'nin dışında, onun tek bir kardeşi olduğunu sanıyordum: o da benim. Ona söyle ki, kardeşi olduğunu iddia ettiği adam, atlarımızı çalmak istediği için öldürüldü. Suç ortağı da bunu biliyor, yalan söylediği için dilinin koparılmasını hak etti.

İzcilerimizden biri, kuzeyden ilerleyerek mevzilerimizi çevirmeye çalışan bin kişilik bir birlik gördüğünü bildirdi.

– Bizi güneye sürmek istiyor, dedi Temuçin. Güneyde burada bulundurduğunun en az üç katı kadar ihtiyat gücü olmalı. Noyanlar, o çakallar da yanındadır.

Kurtlar kabilesine baktı. Sadakları uzun ve kısa oklarla dolu, kemerleri sıkıca düğümlü, çelik bakışları korkusuz bu savaşçılar güzel bir birlik oluşturuyordu. Hafif, hızlı ve çeviktiler, yıpratma savaşında uzmanlaşmışlardı. Temuçin onları kuzeydeki düşmanı karşılamakla görevlendirdi. Mücadelelerine destek vermek amacıyla da yanlarına, aralarında kardeşi Kaçiun'un da bulunduğu bir bölük kattı.

Güç dengesi bize karşı görünüyordu. Gerekli olan, düşmanın tuzağına düşmeden geri çekilmekti. Önderimizin niyeti, Camuka'yı Yetmiş Batak'a çekip çamura saplanmasını sağlamak, daha sonra kuzeye kaçıp, Kurtların açtığı yarıktan geçerek kurtulmaktı.

Tasarladığı gibi oldu: Yalnızlar peşimizden sivrisineklerin kol gezdiği, atların toynaklarını basacakları yere dikkat etmeleri gereken bataklıklara kadar izledi. Tuzağa düştükle-

rinde, ilk batakların öte kıyısında, savaş düzenindeydik. İlk saldırıları hemen durduruldu, gelenler kılıçtan geçirildi. Bir taraftan kanatlarına dayanırken, oklarımız da merkezlerinin üzerine yağmaya başlamıştı.

Kanatlarını kırmış, özlediğimiz teke tek çarpışmaya girişmeye başlamıştık ki, göklerden gerimize yağmur gibi ok yağmaya başladı. Ardımızdaki tepelerden bölük bölük düşman iniyordu; kurnaz Camuka'nın okçuları yamacın ortasında yerleşmiş, acele etmeden bizi oklamaya başlamıştı.

Kendi kurduğu tuzağa düşen Temuçin, karşı tepelere doğru çekilmemizi buyurdu. Kalkanlarımızı sırtımıza aldık, kendimize bir yol açtık. Bunun için düşmanı yok etmek, karşımıza gelene kılıç sallamak gerekti.

Çarpışma çok şiddetli oldu, yamaçlara vardığımızda sayımız kuşkusuz azalmıştı ama Yalnızlar bizi izlememe buyruğu aldılar. Bu fırsat hem şaşırtıcı hem de sevindiriciydi, Temuçin bu kararın Camuka'nın yeni bir manevrasını örttüğünden kuşkulanıyordu. Nedenini çok geçmeden öğrendik.

Yalnızlar, Kurtları üç bin savaşçılarının bulunduğu bir vadiye çekmişti. Bizimkiler kılıçtan geçirildi. Dengesiz bir çarpışmanın sonunda, bizden, Kaçiun da dahil, yetmiş bir kişi ayakta kaldı. Camuka kollarını bağlattı, obasına götürdü, yetmiş büyük kazanda su kaynattırdı.

Tutsakların her biri bir kazanda kaynatıldı. Kaçiun'a gelince, Camuka kafasını uçurdu, kellesini atının kuyruğuna bağladı.

Öcünü aldığını düşünerek savaşın durdurulmasını buyurdu.

Bu olaylar Kököçü'nün bize katılmasına neden oldu. Olanları bize anlatan da oydu. Onun peşinden gelen iki bin aile, kayıplarımızın hiç olmazsa bir bölümünü karşıladı.

Camuka yakaladığı okçularımıza ve izcilerimize de işkence yaptırdı, Okçuların parmaklarını kestirdi, izcilerin gözlerini oydurdu.

Zaferi ona yadsınamaz bir üstünlük sağlamış olsa da, daha sonra yaptıkları kazancının bir bölümünü alıp götürdü. Ataların onurunu ayaklar altına alıyordu; birçok Moğol boyu onun tek arzusunun soyluların neslini kurutmak olduğunu düşünmeye başlamıştı.

Kardeşinin ölümü Temuçin'i etkilemişe benzemiyordu. Bir akşam, oğluyla oynaştığı ve dişlerini bilemek için parmağını ağzına soktuğu sırada, beni her zamanki gibi şaşırttı, aklımdan geçeni okudu:

– Artık Kaçiun yok, umarım bulunduğu yerde mutludur. Yaşadığı gibi gitti, tek bir söz etmeden. Yaşarken, bir gölge gibiydi, ne gücü ne de bir kişiliği vardı. Artık daha güçlü.

Hiçbir şey söylemedim, sadece Höelün Ana'nın yurdunu sarsan ve göğe yükselen feryatlarını düşündüm.

"Bir kağanımız olsaydı, ordu güçlenirdi."

Bu düşünceyi ilk seslendirenin Temuçin mi, yoksa Kököçü mü olduğunu bilmiyorum. Ne olursa olsun, bu sözler yurtların arasına yayıldı, herkesçe kabul edildi. Sonra hemen, bütün insanlar aynı sormaya başladılar, "evet ama, kim?"

Temuçin'in adı aynı kolaylıkla yayıldı. Yetenekleri sayıldı, cesareti, doğruluğu, cömertliği, ruhunun yüceliği, soyluluğu ve tuzaklardan kurtulmamızı sağlayan içgüdüleri anlatıldı. Kısacası, herkes aynı düşüncedeydi: Temuçin aranılan kağandı.

Her şeyin yerine oturması için çalılık horozu ayının girmesi, yaşlılar kurulunun toplanması gerekti. Yaşlıların yanında soylular, Kököçü ve yüzbaşılar da toplantıya katıldı.

Söze Altan girdi:

– Temuçin, yaşlılar kurulu seni kağanımız olarak seçti. Kollarını silahlandıracak.

Anda Altan'ı dinledi, kurula baktı, başını hayır anlamında salladı.

– Kabul edemem. Kutula Han'ın beyaz keçeden halısına basmak hakkı, onun oğlu olarak sana düşer.

Altan itiraz etti, Temuçin kadar genç olmadığını ileri sürdü.

– Peki o zaman, dedi Temuçin, ya Kersey? O da Kabul Han'ın soyundan değil mi?

– Evet, doğru, dedi Curkinlerin önderi.

– O zaman, diye sözünü kesti Temuçin, sen Kağan olacaksın. Borçeginlerin bu onuru kendilerine almaları söz konusu olamaz. Yasal veliahtın yerini alan bir ast görülmüş müdür?

Başkalarının yuvasını çalan guguk kuşu muyum ben?

– Dinle, Temuçin, diye söze girdi Darıtay. Kaç mehtaptır seni Moğolların beşinci kağanı seçmek için toplanıyoruz. Hepimiz Kabul Han'ın kemiklerinden geldik. Altan ve Kersey dahil, hepimiz bu kararı onaylıyoruz.

– Seni duydum, Amcam, ama Kersey'in dili de senin söylediklerini kabul ediyor mu?

Anda toplantıyı çok iyi yönetiyordu. Onun istediği koşulsuz bir bağlılık andıydı.

– Bu onurda gözüm yok, dedi Kersey. Bu nedenledir ki, yapabileceğim zaman bile Targutay'ın arzusuna karşı gelmedim. Bunun için suçlandım. Bildiğim tek bir şey var, o da o Camuka piçinin daha güçlenmesini istemiyorum. Birlikte, onu yolundan çevirirız.

– Güzel, geriye aynı kararlılığı onun karşısında göstermen kalıyor. Ya sen, genç yeğenim Kutçar, sen ki kurt kadar güçlü ve kurnazsın; sen ne diyorsun?

– Sürü başı olabilecek çağa gelmedim. Benim de senin yaptığın gibi, güçlüklerle savaşmam gerek. Yanında olmaktan onur duyuyorum, sana bağlılığımı göstereceğime de inanıyorum.

– Bilgesin, Kutçar. Savaşta, seni sağıma alacağım. Şimdi, önerinize düşünmem gerektiğine göre, bağlılık andınızı duymak istiyorum.

Birbiri ardından hepsi, seslerinde kahramanca dalgalanmalarla bağlılık andı içti.

Geriye, sözlerini tutmaları kalmıştı.

Yirmi üçüncü kısım

Döne döne alçalan vadiciklerden başlar açık insanlar iniyordu. Atlarının üzerinde neşeyle sallanıyorlardı, keyifliydiler, gözün görebildiği her yerde, yüzlerini güzelleştiren parlak inci kolyelerini dişlerinin arasına sıkıştırdıkları fark ediliyordu. On, yirmi, otuz kişilik kafileler halinde geliyorlar, günün ilk ışıklarının altında kuşlar gibi şen, ötüşüyorlar, gırtlaklarından havaya keskin kahkahalar ve tiz sesler yükseliyordu. Atlarının terkilerinden kuzular, kırbalar sallanıyor, arkalarından uzanan iplerin ucunda danalar, deve yavruları ya da kağana getirdikleri diğer armağanlar geliyordu.

Yamaçlardan tırmanıp Mavi Göl'ün küçük platosunda, yurt adacıklarıyla karaçam koruları arasında toplanıyorlardı. Saçlarını örüp yağlamışlar, örgülerini enselerinin iki yanından sarkıtmışlardı.

Güneş yükseldikçe toprağın üstü kalabalıklaşıyordu, kısa süre sonra en ufak bir boşluk bile kalmadı, görülen bir yele denizi ve örgü dalgasıydı.

Güçlü uğultu yavaş yavaş azaldı, mırıltıya dönüştü, söndü. Duyulan sesler sineklerin vızıltısı, koşumların şakırtısı ve kuzuların melemesiydi.

Temuçin'in çadırı önünde geniş bir geçit bırakılmıştı, lekesiz keçe kaldırıldığında bütün göğüslerden aynı ses duyuldu:

– TEMUÇİN! TEMUÇİN! TEMUÇİN KAĞAN!

Gırtlaklardan bu haykırış yükselirken, oklar havada ıslık çalıyordu.

Anda elini kaldırdı, sesleri susturdu.

– Siz, hepiniz, dedi bütün kalabalığı gözleriyle tarayarak; beni dinleyin. Ben Temuçin'im, Yesügey'in ve Höelün Ana'nın oğlu. Dedem, Kabul Han'ın oğlu, Korkusuz Bartan'dı, soylu atalarımın kanı sayesinde, yaratıcılarımız Bozkurt ve Mavi Geyik'in yirmi üçüncü kuşaktan torunuyum. Yaşlılar kurulu, amcalarım, yeğenlerim, kardeşlerim, ulular ve soylular beni seçti. Bana bakın! Ben kağanınızım! Bunu asla unutmayın, çünkü ben, paylaşma günü geldiğinde, yüzlerinizi unutmayacağım. Sancağımın altında toplanmak için ilk gelenleri, sizleri hatırlayacağım. Bana itaat edeceksiniz, içinizden kimsenin, *Yasa*'mı, bilmezden gelmesine izin vermeyeceğim. Hiçbir eksiğiniz olmayacak, sizi koruyacağım... Ama bizi terk edene eyvah. Ben kağanım ve hayatlarınız bana ait. Hayatlarınız benim elimde, yaptıklarınız yaptıklarım olacak, gözleriniz de benim. Binlerce kişisiniz, ama tek bir kişi olacaksınız, çünkü böyle istiyorum.

Kalabalık yeniden bağırmaya başladı. Onları susturdu:

– Başınızı eğin ve ruhunuzu bana bağışlayın. Hiçbir ihanet cezasız kalmayacak!

Çeneler göğüslere dayandı, bakır rengi kellelerden bir şelale oluştu.

Tören elbisesini giymiş Kököçü, Temuçin'in yanına geldi, görkemli bir sesle konuştu:

– Kağan Tengri'nin oğlu, onun seçtiğidir. Bana Temuçin'i hepinizin başının üzerine, kendine doğru kaldırmamı buyurdu.

Anda börkünü çıkardı, kemerini çözüp omuzlarını üzerine yerleştirdi, kalın beyaz keçenin ortasına oturdu. Ben, Kasar, Belgütey, Temüge ve Celme keçeyi kaldırdık, at üstündeki savaşçıların haykırışları, yelelerin, ışıktan parıl parıl elbise ve kaftanların arasında, çadırın çevresini üç kez dolandık.

Sonra, Kağan soyluları, kardeşlerini, şamanı, Celme ve beni çadırının eşiğini aşmaya çağırdı.

– Değerlileri onurlandırmak ve herhangi bir girişimde bulunmadan önce, ödüllendirmek istediğim iki kişi var. Ben daha bir hiçken, gölgem oldular. Benim için, çiçek için ge-

rekli güneş ve yağmur gibiler. Onlar bu çiçeğin dayandığı ve yükseldiği köklerdir. Bilin ki onlar dokunulmazdır, eğer içinizden biri onlara zarar vermeye yeltenirse, bu hakareti bana yapılmış sayacağım ve atına bindiğinde eyere değen bütün etlerini koparacağım.

Böylece, ben atların büyük seyisi olurken, Celme de Kağan'ın kişisel muhafızlarının komutanlığına getirildi.

Atların, özellikle de avda ya da savaşta düşmanın karşısına çıkacak olanların seçimi ve eğitilmesiyle görevlendirilmiştim. Aynı zamanda otlakların ve savaş ya da barış zamanındaki göçler sırasında izleyeceğimiz yolların, at bakıcılarının ve eğitmenlerinin de seçimi benim sorumluluğumdaydı.

Buna karşılık Temuçin bana, kendi seçimini yaptıktan sonra düşmandan alınan tutsaklar arasından istediğim kadınları seçme hakkı tanıdı. Ek olarak, beni baç ödemekten azat etti, istediğim topraklara yerleşme özgürlüğü verdi, o toprakların erkek çocuklar yoluyla soyuma kalacağını belirtti. Sonunda da yapacağım hatalardan onunu satın alacağını söyledi.

Bilgiç bilgiç gülüyordu:

– Bu da seni hiç cezalandırmamam için yeterli bir sayı.

Heyecandan yanaklarım seyiriyordu. Ona ölçüsüz bir hayranlık besleyen sadece ben değildim kuşkusuz, ama önderimiz olduğu gün herkese beni sağına alacağını belirtiyordu. Aramızda kimse olmayacaktı, Şaman Kököçü bile.

Ne var ki, Tengri tanığımdır, Çiçeklerin Ecesi'nin göğsünü yüreğime yaslayamadığım sürece, bütün bu ödüllerin, bütün bu gücün hiçbir anlamı yoktu.

Yirmi dördüncü kısım

Alevler ağaçların tepelerini aydınlatıyordu. Erkekler çamçak çamçak baş döndürücü kımız devirliyor, türkü söyleyip gülüyor, gözleri heyecanla parlıyordu. Şölenin üçüncü gecesindeydik.

Kağanlık kutlamaları hızını almıştı, yavaş yavaş yorgunluk belirtileri görülmeye başlandı. Hemen hemen her grupta alaycı ve anlamlı sözler duyuldu, anlaşmazlıklar, küçük tehditler, itişmeler, ufak çatışmalar yaşandı. Nedenler genellikle incir çekirdeğini doldurmayacak şeylerdi: yaralanmış gurur, kabileler arasında çözümlenmemiş eski anlaşmazlıklar, bir kadının güçlü omuzlar karşısında fazla açılmış çenesi... Alkolün abarttığı, güreş adı altında itişmelerle çözümlenen nedenler.

İşler Kağan'ın karşı karşıya gelen iki savaşçıyı görmesiyle ciddileşti. Atlarımızın yanında durmuşlar, kavgaya girişmek üzere kollarını sıvıyorlardı. Kavgacılardan biri, o gece atlarımızın başında nöbet tutan Belgütey, diğeri de güçlü bir Curkin, Azman'dı. Altan'ın yeğeniydi, Kersey'in hizmetinde çalışıyordu, bir kılıç kapıp Belgütey'e indirdiğini gördük.

Temuçin bir adımda yanlarına vardı, Curkin'i örgülerinden yakaladı, yere devirdi, hançerini kulağının arkasına dayadı.

Uğultu bir anda kesildi.

– Kıpırdarsan gırtlağını delerim, dedi genç Kağan.

Omuzundan kan fışkıran Belgütey araya girmeye çalıştı.

– Bırak onu, önemli bir şey değil.

– Önemli değil mi? diye dikildi Temuçin. Curkin'in biri seni ikiye bölmek istiyor, biz de kollarımızı kavuşturup onu mu seyredeceğiz?

– Sadece bir çizik, gel, dedi Belgütey ve üvey abisini Azman'ı bırakmaya zorladı.

Temuçin Kağan'ın öfkesi dinmedi. Kardeşlerini yurdunun altında topladı ve Belgütey'den olanları anlatmasını istedi. Belgütey Azman'ı tavlamızın yakınında, elinde bir dizgin, diğerlerini de çalmak üzereyken yakalamıştı.

– Curkinler mallarımızı çalıyor, bizi tahrik ediyor. Bu kadarı fazla!

– Soyluları yanımıza geldi, dedi Belgütey, daha ilk günden onlarla bozuşmayalım. Bu yara beni öldürmez.

Abisi aynı düşüncede değildi. Başta Kersey, Curkinlerin onun hâkimiyetine sürekli olarak karşı çıkacaklarını tahmin ediyordu.

– Onları cezalandırmalıyız, hemen, şimdi!

Gizlice Borçeginleri topladı, sabaha karşı, elimizde kalın sopalar, uykudaki Curkinleri pataklamaya giriştik. Azman yakalandı, boynuna lale takıldı.

Gelip açıklama yapmak zorunda kalan Kersey, Kağan'ın ayaklarına kapandı, bundan böyle Curkinlerin, özellikle de Azman'ın Borçeginlere karşı düşmanca davranışlarını dizginleme sözü verdi.

Bu söz Anda'ya inandırıcı gelmemişti. Curkin önderi gittikten sonra, bana kuşkularını açtı:

– Kersey, açgözlü bir porsuğa benziyor, dedi. Gözleri o kadar körelmiş ki, avının altındaki kaba tuzağı bile fark edemiyor.

– Art arda üç günden fazla içmemek gerekir. Aslında iki gün daha uygun olurdu, bir gün ise bir bilgelik örneği.

– Aslında hiç sarhoş olmamak gerekir, dedim kımız çamçağını başıma dikerken.

– Abartma Borçu, diye güldü Temuçin; içmek bizim için gerekli, sarhoş eden içki de içimizi temizliyor. İçki ruhların da sevdiği bir armağan, Gök'ü ve Yer'i onurlandırıyor. Üç gün bence uygun.

– Her mehtapta mı?

– Hayır, her çeyrek mehtapta.

Kağan *Yasa* koşullarını belirliyordu. Arkadaşları ve ailesinin üyeleriyle birlikte tartışıyorduk. Yasalarını tüm bozkurtlara -savaşçılarını öyle adlandırmıştı- uygulayacak, böylece gelecekteki Moğol halkının yaratılmasını, onların güçlü ve birlik olmalarını, atalarının değerlerine saygı göstermelerini, Kağan'ın onur kurallarına uymalarını sağlayacaktı.

Düşüncelerimizi dinliyor, ancak onaylayıp reddetme hakkını elinde tutuyordu. Kararını verip Yasa'yı oluşturduktan sonra soyluları ve komutanları topluyor, kararlarını bildiriyordu. Onlar da Kağan'ın kararlarını altlarındakilere bildirmekten sorumluydu, yüzbaşıları, oba önderlerini, ozanları bilgilendiriyor, böylece hiç kimsenin Kağan'ın söylediklerinden habersiz olmamasını sağlıyorlardı.

İlk Yasalar suyun ve ateşin kullanılmasıyla ilgili izinler ve yasaklardan oluştu. Irmakların yakınında rahatlamak için kaftanının eteğini kaldırmak, ırmaklarda yıkanmak yasaklandı. Bir ateşin alevini silahla ya da başka bir aletle kesmek de yasaktı.

Temuçin'e bunları zaten herkesin bildiğini hatırlattığımda yüzüme baktı:

– Moğollar için açık olanın, topraklarımızın ötesinde yaşayan kabilelerce de bilinmesi gerek. Onlara baş eğdireceğimiz gün geldiğinde, yasalarımıza karşı gelmenin neye mal olacağını biliyor olmalarını istiyorum.

Buyruklarını ve buyruklarını çiğneyeceklerin göreceği cezaları kararlaştırmayı sürdürdü. Sürüleri bağlayan iplerin ve yatan bir insanın üzerinden geçmek, yere uzanmış kişinin bacaklarının arasına basmak, otururken ayaklarının tabanlarını göstermek, atını yurduna bağlamak, atın karnının ya da boynunun altından geçmek, atı dizginle dövmek, toprağı yaralamak yasaktı. At hırsızları, bakirelere tecavüz edenler, aynı cinsiyetten bir hayvan ya da insanla ilişkiye girenler, aile üyeleriyle zina yapanlar, üstlerinden onay almadan bir tutsak öldürenler, ölüm cezasına çarptırılacaktı. Son konuda Temuçin, Camuka'nın sözde kardeşini öldüren nöbetçiden yararlanmıştı. Aynı ceza, bir sürüden, bir ulustan ya da kağanlık çadırından sorumlu dikkatsiz nöbetçilere ve

itaatsizlik gösterenlere de verilecekti. Zinaya gelince, başkasının kadınıyla ilişkiye girmek, sadece erkeğin onayını almak koşuluyla mümkündü.

Bir sabah, atların toplanmasını ve tayların damgalanmasını izlerken, Temuçin beni çağırttı. Ayaklarımın altında, çiyden bembeyaz otlar gıcırdıyordu.

Kağan'ın gösterişsiz çadırına koştum. Çadırın içinde, yanında kadını ve geleceğin Cuçi'si olacak sevimli oğluyla duruyordu. Çocuk yakında ikinci baharını dolduracaktı, güzel Börte'nin karnı yeniden yuvarlanmaya başlamıştı.

Temuçin oğlunu yere bıraktı. Kıçı çıplak, kalçaları semiz, kolları güçlü yumurcak sevimli sesler çıkararak anasının elbisesine doğru emekledi.

– Atlar nasıl? diye sordu Anda.

– Semiz. Yeleleri esnek ve hafif, toynakları da ırmaktaki çakıllar kadar parlak. Şafak sökerken alınlarını doğan güneşe doğru kaldırıyorlar. Gün boyunca, yazı getiren güney yelini kokluyorlar. Akşam olunca da, aç olmamalarına karşın otluyorlar, gözleri kurnazlık dolu, bacakları gergin, ilk fırsatta, ilk osurukta mehtabı yerinden düşürecek kadar gürültü çıkarıyorlar.

– Yani, savaşa hazırlar! dedi heyecanla. Börte bana bir çanak uzattı. Peki dostum, onları sıraya sokacağından, kulaklarının sadaktan taşan tüyler gibi dimdik duracağından emin misin?

Elimdeki çanak yüzünün alt yarısını saklıyordu, çıkan dumana karşın gülümsemesini gördüm, çünkü gözleri birer çizgi gibiydi. Et suyundan içmeme fırsat vermedi:

– Sevinebilirsin, Borçu, çünkü bir mehtap sonra altı bin savaşçıyla yola çıkacağız. Sen sağ kanadın başına geçeceksin, Merkitlerden arta kalanların üstüne saldıracak sağ kanadın.

Yüreğim dörtnala kalktı:

– Ama önce, senden bir şey isteyeceğim.

– ....

– Cerelma'yla yeniden birleş.

İyi karar alma mevsiminde olduğumuzu düşündüm, iste-

diğini reddedemezdim. Yine de koşulumu söyledim:

– Onu yurdun altına almam. Sadece çadırını benimkinin yanına kurmasına izin veririm.

O gece bozkırda, beyaz tayımın yanında uyudum. Uykusu huzursuzdu, sürekli olarak havaya sıçrıyordu. Ben ise bir düş gördüm: toprağın üstü kelleleri uçmuş Merkitlerle doluydu, çevrelerinde tespihböceği, köpek, karga, akbaba ve insan kaynıyordu. Uzakta, kusmuktan ve kandan kirlenmiş göğüslerin tepesindeki tahtta yavuklum oturuyordu. Süt kadar beyaz ve pürüssüz, Çiçeklerin Ecesi çırılçıplaktı, beni çağırıyordu. Suratsız cesetler ilerlememi engelliyordu, kollar bana uzanıyordu, kılıcımı kullanmam gerekti. Kestikçe çoğaldılar, beni yakalayıp kendilerine çektiler, bacaklarımı sarıp hareket etmeme izin vermediler. Uzaktan yanına gitmem için yalvaran dudakları, gözyaşlarıyla ıslanmış yanakları görmemek için gözlerimi yumdum; birden, parmaklarımın altındaydı. Onu o kadar çok arzuladığım için mi? Pembe dudakları cildimin üzerinde kaydı, öpücükler kondurdu, ağzıma uzandı. Dişlerim dişlerine çarptı, onu ısırdım, diş etlerinin, damağının tadını aldım, dilini yakaladım, onu tuzağa düşürüp boğazında eridim. Sonunda bir olduk, kemiklerimize kadar bir. Cildimizdeki her delikten çiçek açan bir tomurcuk çıktı, kanlı vücutlarda dolaşan böceklerin farkında bile değildik, sadece birbirimizle ilgiliydik, kocaman yudumlarla o saf suyu içiyorduk.

Çiçeklerin Ecesi birden buharlaştı. Çevremde sadece pislikle kaplı dev bir ova, ölü, soğuk ve soluk bir gök altında yayılan halıdan bir kusmuk kaldı. Kellesiz Merkitler uçmuştu. Ne ufak bir mavi duman, ne bir sinek. Kusmuklar arasından bir yüz göründü, tüm düşümü kapladı: Camuka'nın yüzü. Gülüyor, gülüyor, kahkahalarının yankısı şakaklarımı zonklatıyordu. Yer, çılgın bir gürültüyle yarıldı...

Bir gözümü açtım.

Beyaz Bulut ve anası burnumun ucunda otluyor, burası bozkırın en lezzetli yeriymiş gibi, kara gözlerini benden ayırmıyorlardı.

Yirmi beşinci kısım

Gerçekten de katliam oldu... Merkit topraklarına daldık, her sığınağı yerle bir ettik, erkekleri öldürdük, sürüleri, kadınların en sağlıklılarını ve çocukları götürdük.

Obaların altını üstüne getirmeme karşın, Çiçeklerin Ecesi'nin izini bulamadım. Temuçin, ülkenin en güzel kızını bulduğunu sandı, armağan olarak bana verdi.

Adı Sedef Irmağı'ydı, kadınlığını erkek elbiseleri içinde, gür saçlarını da yağlı bir börkün altında saklamaya çalışmasına karşın güzelliği, çölün ortasındaki bir pınar gibi, hemen göze çarpıyordu.

Bir çadırın altına soktum, soyunmasını buyurdum. Kılı bile kıpırdamadı. Ayağa kalktım, karşına dikildim; gözlerim çiçek yaprakları kadar ipeksi, pembe elmacık kemiklerinin hizasındaydı. Benden yarım kafa daha uzundu, sıcak keçi peyniri gibi kokuyor, ter damlacıkları kaplı boynu inip inip kalkıyordu.

Gömleğini yırttım. Ürperip kasıldı, burun kanatları ve ağzı büzüldü. Omuzları narindi. Mavi camdan inciler ve mercandan yapılmış geniş bir gerdanlık göğsünün üzerinde parlıyor, memelerinin kaymaksı yuvarlaklığını ortaya çıkarıyordu.

Derin derin soluk alıyor, alnımın ötesinde, ne olduğunu bilmediğim bir yere bakıyordu. Arzumun gözlerine ihtiyacı yoktu. Sert kumaştan gülünç salvarını yırttım, alevlerin portakal rengi ışığında, fildişine benzer tüylü tepeciğini gördüm.

Ensesine yapıştım, diğer elimle de kalçalarının arasındaki gizi araştırmaya giriştim.

Kendini o denli sıktı ki, bir oku bile kırabilirdi. Sonunda parmağım yarığını yendi. Bir çığlık attı. Neden o anda gözlerini aradım ki? Dudağını ısırıyordu, yanağından bir damla yaş kaydı. Merkit'in vücudunu avuçlarken, Çiçeklerin Ecesi'nin yüzünü düşledim. Alnımı kızın göğsüne vururken içimden haykırdım: "Bir kurt gibi davran." Boşuna gayret...

Geri çekildim, sırtına bir post atıp diğer tutsak kadınların yanına gitmesini söyledim. Oysa gözyaşlarını silmeyi ne kadar da istiyordum...

Hemen ertesi gün sürüleri, kadın ve çocukları obalarımıza gönderdik. Kağan avlanmamızı, sonra da Toğrıl'ı ziyaret etmemizi istiyordu: üç bin savaşçıyla güneybatıya doğru yolu koyulduk.

Selenga Irmağı kıyısında ilerlerken çıkardığımız iki ulak Karaimlerin önderine yaklaştığımızı, ona silah ve mücevher dolu torbalar getirdiğimizi bildirmek üzere yolu koyuldu.

Savaşçılarımızın önlerine katıp sürdüğü av hayvanları - altı yüz baş geyik ve ceylan, elli kadar kurt, iki ayı ve üç panter- Orhun Vadisi'nde Toğrıl'ın askerlerince ustaca sarılıp öldürüldü.

Karaimlerin hanı her zamanki gibi bizlere abartılı biçimde sarıldı, "oğlunun" kağanlığından duyduğu memnunluğu anlattı; bunun daha önce gerçekleştirilmemiş olmasına şaşırmış gibiydi:

– Müttefiklerim Moğollar nasıl oldu da bunca zaman kağansız yaşamaya razı oldular?

Aynı gece koyunlar haşlanıyor, savaşçılar içip ses tellerini patlatıncaya dek türkü çığırıyorlardı. Arzulu ya da endişeli, kadınların tümü güzel kokuyorlardı, erkeklerin tutkulu gözleri altında, bozkırın alacakaranlığında son bulacak oyunlara katılmaktan çekinmediler.

Payıma düşeni aldım, kullanma isteği bulamadım. Aklım gereksiz pişmanlıklardan kaçınmamı söylüyordu. Benim, Temuçin'in iyi yıldızının rahatsızlığı neydi? Kağan'ın yanında bir

tepeye çıkıp ordumuzun kapkara birliklerinin kızıl otlar üzerinde yürüyüşünü izlerken doyuma ulaşmamış mıydım? Kılıcımı Merkit kanıyla ıslatmak, oklarımı onların sırtına saplamak beni keyiflendirmişti. Onları korkutmuş, gırtlaklamıştık; kadınlarına tecavüz etmiştik ama bütün bunlar geçmişte kalmış, unutulmuştu. Şu anda bile sıkılıyordum. Çiçeklerin Ecesi'nin yokluğu sıkıntımı daha da yapışkan yapıyordu; üstelik Merkit kızını, kızıl sancağının onun karşısında boynunu büktüğünü hatırlamak, yalnızlığımı daha da artırıyordu.

Bütün bunları kime anlatabilirdim? Kadınların adının anılmasıyla bile heyecanlanan, arzularını tatmin için Kağan'ın cömertliğine güvenen hangi Moğol beni anlayabilirdi?

Atların kolanından bile daha aşağıda olma duygusu, Ayı Korkusu'nun bıraktığı boşluktan da kaynaklanıyordu. Doru atımın ruhu yanımdan bile ayrılmamıştı; parmaklarımın altında ürperiyor, damarlarımda koşuşturuyor, kulağımın dibinde kişniyordu...

Şafak sökerken, mora bürünmüş vadide, ateşlerden uzaklaştım, iştahının peşinde yürüyen Kör'ün sırtında, bir tepeden diğerine giderek içimdeki sıkıntıyı atmaya çalıştım. Bunu az da olsa başardım; her şey o kadar mavi ve o kadar yeşil oldu ki...

Daha sonraki günlerde, Toğrıl birlikte avlanmamızı istedi. Aynı zamanda bizlere geniş topraklarının kalbini, Ata Sakalı olarak adlandırdıkları çağlayanı göstermek istiyordu.

Moğollar ve Karaimler bölükler halinde Orhun'un kıyısı boyunca, kapkara kayalarla kaplı bir vadide ilerledi. Çağlayana varmak için iki gün boyunca yürümek gerekti. Bazı yerlerde otlar yerini küçük dikitlerle kaplı taşlı bir toprağa bırakıyor, bunları aşabilmek için zikzaklar çizmek gerekiyordu. Bazı yerlerde ise, nehrin oluşturduğu uçurumları aşmak için, atlarımızı dağın yamacına yapıştırarak ilerlemek zorunda kaldık. Toğrıl karşılaşacaklarımızı önceden düşünmüş, taşlarla kaplı yolu açmak için yanında, çoğu Nayman, yeterince köle getirmişti. Çığların doldurduğu bir bölüme bastıklarında, dağdan kopan parçalarla birlikte, aşağıda homurdanan sulara uçuyorlardı. Karaimlerin önderi önümüze başka köleler gönderdi, güvenlik amacıyla değil, uçurumların

ne kadar derin olduğunu görebilmemiz için. Köleler kollarını ve bacaklarını sallayarak düşüyor, bir kaya çıkıntısı üzerinde kalmadıkları zaman, aşağıda köpükler içinde kayboluyor, düşerken de bir karınca kadar ufak görünüyorlardı.

Akşama doğru, Ata Sakalı tüm çabalarımızı ödüllendirdi. Yüksekliği üst üste çıkmış yedi adam boyundaydı; suları kırk başlık bir manda sürüsünü barındıracak kadar geniş bir çukurun içinde köpürüyordu. Sonra, ırmak kızıl yarlar arasından kendine hızla bir yol açıyor, üzerleri çamlarla kaplı adacıkların çevresinden dolanıyordu.

Çağlayanın ötesinde, sığ bir su, dibindeki çakılları okşuyordu. Suda çevredeki tepelerin pembe ve mavi yansısı sallanırken, kıyıdaki yüksek ve ipeğimsi otlar atların ağzının suyunu akıtıyordu. Orada konaklamaya karar verdik.

Alevlerin ışığında, Toğrıl bölgenin kutsal değerini açıkladı.

– Burası bütün kavimlerin atalarının kabridir. Başlangıçta bu vadi, tanrısal Orhun'un damarından daha aşağıdaydı. Daha sonra Toprak Ana'nın bağırsaklarıyla doldu, yukarı bakarsanız, parçaların nerelerden koptuğunu görürsünüz.

Bakışlarımızı gösterdiği yöne kaldırdık, karanlıkları tırmalayan yay biçimindeki soluk gölgeyi görmek için gözlerimizi kıstık.

– Şafakta, diye sözüne devam etti Toğrıl, kemerlerimiz omuzumuzda, içimizi arındırmaya gideceğiz.

Ertesi sabah, sürekçiler dağı kuşatmaya giderken, hiçbir otun bitmediği tepeye varmak için dik yarları tırmandık.

Rehberimiz, dünyanın başlangıcı olarak kabul ettiği yeri gösterdi: kusursuz şekilleriyle bir dağ, Toprağın vulvası. Yusyuvarlak bir boru gibiydi, mavi sedir ağaçlarından kaftanını giymişti, çevresindeki tüm dağların üzerinden, ulaşılmaz, bakıyor, zirvesindeki karlar parlıyordu. Parıltılı bir pus dibini saklasa da tepesindeki yarıktan güzel devin içini görmek mümkündü.

– Çok uzun zaman önce, dedi Toğrıl, Toprak Ana, bütün dişilere hayat veren kanını döktü. Yarığından kayalar, toprağı yakan kaynar ve köpüklü akıntılar çıktı. O zamanlar vadi dev bir kor gibiydi, Orhun Nehri bu kora acılar içinde karışı-

yordu. Toprak Ana'nın kalçaları ancak iki mehtapta sakinleşti, kanının pıhtılaşıp donması için de iki kış gerekti. Üzerinden geçtiğimiz şekilsiz ve keskin siyah kayalar, Orhun kenarındaki aşılmaz yarlar, o mükemmel temizliğin kanıtlarıdır.

Toğrıl yanağını okşadı ve inatçı Orhun'un sonunda donmuş toprakta kendine bir yol açmayı başardığını, onu boğmaya çalışan parçaları teker teker sürükleyip attığını anlattı.

Üzerimizde bir çift kartal yavrularını çağırıyordu. Nilka, Toğrıl'un oğlu, kuşlardan birine bir ok attı. Ok kartallardan birinin kanadına saplandı. Babası sesini yükseltti:

– İğrenç kurbağa! Senin ellerinin bağlamam mı gerek? Yaraladığın o dişi kartal bizi yavrusuna götürebilirdi. Onu sadık bir müttefik yapabilirdik. Git! Git ve okunu ara, kartalın yavrusunu bulmadan da gelme, oğlumun doğurmakta olan bir kadın kadar sakar olduğunu söylemelerini istemiyorum.

Temuçin bana bir göz işareti yaptı. Kartal yavrusunu bulmamı, onu Toğrıl'a armağan etmemi istiyordu. Buyruğuna uydum, Nilka'nın tereddüt ettiğini görerek, peşimden gelmesini önerdim. Bana bir seyisten buyruk almayacağını söyledi; kuşların bir süre üzerinde uçtukları çıkıntıya doğru tek başıma yola koyuldum.

Kısa sürede kartal yavrusunu buldum. Taşların arasında, gagası yukarıda yatıyordu. Çizmemi çıkarıp kuşun başına geçirdim, sonra yaralı anasının tepemde dönendiğini gördüm. Kanatları açık, oku gagasıyla çıkarmaya çalışıyordu. Biraz tırmandım, erkek kartal en yukarıda, boynunu çevirerek bizi izliyordu. Ana kuş menzilime girince nişan aldım... Nilka'nın sesi duyuldu. Avını ona bırakmamı buyuruyordu. Kuşu vuramayacak kadar uzaktaydı, okumu fırlattım ve kartal yavrusuna döndüm.

Armağanını beğenen Toğrıl, oğlunun dönmesini bekledi, daha sonra yavruyu ona uzattı.

– Anasını öldürdüğüne göre, bunu besleyip eğitmek de sana düşer.

Nilka bana öldürecek gibi baktı. Yorgunluktan bitkin devenin, elinde sopasıyla gelen aceleci deveciye baktığı gibi.

Çağlayanın üstünde okçuları mevzilendirdik, avın daha neşeli geçmesi için orada burada bazı boşluklar bıraktık.

Sürekçilerce kovalanan hayvanlar şafaktan akşama kadar gün boyunca tuzağımıza koştular.

Attan inmeye karar verdiğimizde, dağlar mor elbiselerini giymişlerdi bile. Alevlerin çevresinde hayvanları parçaladık, kımız kırbaları elden ele dolaşıyordu. Toğrıl keskin nişancılığımızdan ötürü bizleri kutladı. Kasar herkesten de daha başarılı olmuştu. Tek bir istisna dışında -işini baltayla bitirdiği bir vaşak- hayvan başına bir ok kullanmıştı. Şimdi kahkahalar atıyor, kelimeleri uçuşturan, dizleri titreten at sütünden büyük yudumlar alıp sarhoş olmaya çalışıyordu.

İşte o sırada Toğrıl, gelişimizden birkaç gün önce ordusunu Kinlerin ziyaret ettiğini açıkladı:

– Altın Han'ın kullarından Prens Wanyen Siang'ın ulakları.

– Taşaklarını koparmadın mı? diye sordu, yüzü kımızdan kıpkırmızı Kasar.

– Hayır, dedi Toğrıl, bana oldukça ilginç bir şey getirdikleri için, ipek külotlarının içine dokunmadım. *Jin*'ler ile Tatarlar arasındaki ittifak bozulmuş. Jinler, topraklarını çeviren büyük taş yılanın yakınlarında Tatar görmek istemiyor.

– İzcilerim, topraklarımızın az ötesinde, Ulca Vadisi'nde kalabalık bir Tatar ordusu toplandığını söylemişlerdi, dedi Temuçin. Şimdi nedenini anlıyorum.

– Başkaları da gelecek, dedi Toğrıl, çünkü Wanyen Siang artık Tatar'dan bekçi köpeği istemiyor. Onları gafil avlayıp ayaklarımızın dibindeki bu hayvanlar gibi gırtlaklamaya ne dersin? Büyük sürüleri, güzel kızları var, üstelik Jinler de bizi ödüllendirmeyi unutmaz... En azından bana verdiği söz bu.

Temuçin tasının dibindekileri uzağa fırlattı.

– Altın Han'ın onurları bana vız gelir. O pislikleri ezerek babamın öcünü almanın keyfi başka hiçbir şeyle ölçülmez.

Uzun tartışmalardan sonra iki önder, askerlerin Âşık Baykuş Mehtabı'nda toplanmasını kararlaştırdılar. Tatarlar kış boyunca rahat bırakılacaktı. Buluşma günü uzak görünse bile, Temuçin bunun bize Tatarları gözleme fırsatı vereceğini biliyordu.

– Önemli olan, dedi Kasar iki kahkaha arasında, semizlenme fırsatı bulmamaları.

Toğrıl'ın obalarında yarım mehtap geçirdik. Bazen avlanıyor, bazen de beceri oyunları veya güreşte birbirimizle kapışıyorduk. En çok da yemek yiyorduk ama, aslında gecikmiş mevsimin son ışıklarının tadını çıkarıyorduk.

Hareketimizden birkaç gün önce, ev sahibimiz yeğenlerinden ikisinin, Belgütey ile benim kadınlarımızın, karınlarının hâlâ kuru olmasına şaşırdığını söyledi. Dönüşümde bu boşluğu dolduracağımı anlatmaya çalıştım, emin olmak için geceyi Verimli Kaya üzerinde geçirmemi istedi.

Verimli Kaya, yarısı toprağın altında, görünen bölümü iki taşağıyla birlikte bir erkek organını andıran beyaz ve geniş bir taştı. En ilginci şekli değil, bulunduğu yerdi: yağmurların yarattığı toprak kaymaları nedeniyle, bir kadının bacak arasına benzeyen bir çukur. Kayanın verimlilik özelliğinin yaşlı kadınların bile gebe kalmasını sağladığı söylenirdi. Mevsimler ve yüzlerce kısır kalça tarafından cilalanmıştı; ünü öylesine yayılmıştı ki, üzerinde bir gece geçirmem bile, beş günlük yoldaki Cerelma'nın tohumlanmasına yeterli olacaktı.

Toğrıl'ın inanç ve ısrarı karşısında, isteğini yerine getirmek zorunda kaldım. Rüzgârsız bir geceydi, ay ışığı yoktu. Daha postumu otların üzerine sermemiştim ki, yanımda bir varlık hissettim. Gözlerimi karanlıklara diktim, atıma atladım. Birkaç adım ötede, dertop olup uzanmış bir gölge gördüm. Elimde hançer, üç adımda tepesine çöktüm. Çığlığını elimle boğdum. Ayağa kalkmak istedi, sendeledi, biraz sonra alnıma doğru uzattığı kolları sakinleşti.

Uzun bir dizinin birincisiydi, çünkü o gece kaya her yaştan kadının ziyaretine uğradı; yaşlı kadınlar ya da nineler bile geldi. O yaşlılardan aklımda, beceriksiz öpücüklerinin yanı sıra, kuvvetli bir sidik kokusu kaldı.

Yirmi altıncı kısım

Karanlıkların gerisine saklanmış geniş Ulca Vadisi, ayaklarımızın altındaydı. Yanımda, bir bacağını eyerden aşırmış, dirseğini dizine, çenesini de avucuna dayamış Kasar bir ot çiğnerken Temüge ağzında bir peynir parçası eritiyordu. On altıncı baharına henüz girmişti, üst dudağında koyu tüyler, Kağan'ın en genç kardeşi ilk önemli savaşına girmek üzereydi. Ancak her gerçek Moğol gibi, çarpışmadan önce son derece sakindi. Temuçin ona saldırı sırasında Kasar'ın peşinden ayrılmama buyruğu vermişti. Onu korumak ve ilk güneşli günlerde sarhoş olan genç arı gibi şaşırmasını önlemek zorundaydım.

Arkamızda, biraz daha aşağıda, birlikler yerleşiyorlardı. Karaimlerle birlikte yirmi binden fazla savaşçımız vardı. Tek eksikler Curkinler ve Kersey'di. Üç gün boyunca onları beklemiştik; sonunda Temuçin beklemekten bıkmış, ilerleme buyruğunu vermişti. Sağ kanadın komutanı Toğrıl Ulca Vadisi'ni güneyden çevirmişti.

Hafif bir yel, saldırmaya hazırlandığımız obalardan yükselen sıcak kül kokusu getiriyordu.

Koyu zırhını kuşanmış Kasar, gözlerinde sevinçli bir parıltı, tepesinde asi bir tutam saç, bana gülümseyerek bakıyordu. Güzel yüzü yusyuvarlaktı, aldırmazlığı, vücudundan fışkıran güç... Hepsi, onu bulunmaz bir dosta dönüştürüyordu. Ben de ona gülümsedim.

– Birazdan, dedi fısıltıyla, Tatar kızlarının güzellikte Merkitlere üstün olup olmadıklarını anlayacağız.

– Genç bir aile babası için fazla ateşlisin. Bundan Metekna'ya bahsetmem gerekecek...

– Ben de Cerelma'ya Verimli Kaya üzerinde geçirdiğin geceyi anlatırım.

– ...

– Masummuş gibi bakma, Karaim kadınlarının kamında kendinden o kadar çok şey bıraktın ki, bir daha kendilerini yalnız hissetmezler.

– Ne söylediğini anlamıyorum, dedim sahte bir aptallıkla. Aynı zamanda da keyiflenmiştim.

– Sen herhalde, diye fısıldadı Kasar, bir peksimeti hiç kırıntı dökmeden yiyen ilk erkeksin.

Sonra, hiç konuşmadan şafağı bekledik.

Düşüncemiz, bölüklerden üç ya da dördünü obalarının çevresine göndermekti. Tatarlar o zaman iki katı sayıda savaşçı çıkarırdı. Bizimkiler tepelere göre geri çekildiler, kendilerini izleyen düşmanı bekleyen ihtiyatlara doğru çekip kılıçtan geçirilmesini sağladılar. Tatarlar tuzağa düştüklerini anladıklarında, çok geçti; çünkü sayıca üstün durumdaydık. Çadırlarının çevresinde kazıklardan oluşturdukları üç dizi engeli aşmaya cesaret edemediler, oysa bu da hataydı, çünkü ağılda hapsedilmiş koyunlar gibi kaldılar. O zaman karınlarını delmek daha da kolaylaştı.

Tatarlar üç gün süren çarpışmalardan sonra silahlarını bıraktı. Beş bin kadarı savaş alanında kaldı. Üstlerini boşaltırken ölüleri saydık. Teslim olanların sayısı da bir o kadardı. Tutsakları ne yapacağımızı bilemedik, Kököçü de kürek kemiklerinden tutsak Tatarların bir sorun kaynağı olacağını okumuştu, Temuçin danışmanlarını topladı.

Belgütey ve ben Tatarları köle olarak tutmayı ve değişik boylara dağıtmayı önerdik. Kasar sayılarının çok fazla olduğunu düşünüyor, bu nedenle de yok edilmeleri gerektiğini leri sürüyordu. Temüge konuşmuyordu ama yeni kelleler uçurma düşüncesi hoşuna gitmişti.

Herkes düşüncesini söyledikten sonra, Temuçin Kağan konuştu:

– Zafer sizi körleştirmiş. İlkbaharda tavşan gibi hareket ediyorsunuz: bozkır kokular içinde, güneş ışığında yıkanıyor, tavşan hayatından memnun. Bir ot kümesinden diğerine sıçrıyor. Gece gelince karnı tok uyuyor, bu onun için büyük bir zafer. Ama gün geçtikçe şişiyor, semiriyor, unutmaya başlıyor. Yerdeki gölge o kadar uzakta ki. Oysa o gölge bir yaz önce babasını kapıp kaldıran kartalın gölgesi... Yoksa babanızı zehirleyenlerin adını mı unuttunuz?

Suçlayıcı sesi öfkeliydi. Daha da yükseltti:

– Değerli Ambakay'ı Altın Han'a teslim edenlerin adını da mı unuttunuz?

Başımızla hayır derken, ses çıkarmadık.

– Temüge! Ambakay'ın son sözleri ne oldu?

– ...

– İstersen sana onun kim olduğunu, geçirdiği işkenceyi anlatayım, bir daha da unutma. Yeğeni Kabul Han tarafından, kendinden sonra kağan olmak üzere seçilmişti. Ambakay Tatarlarla durup dinlenmeden savaşmaktan bıkmıştı, bu savaşlar en çok kabileleri birbirlerine karşı kışkırtan Jinlerin işine yarıyordu. Ambakay, Tatar önderlerinden en etkili olanlarla anlaşmaya çalıştı. Onun için hazırladığı armağanlar arasında, kendi kızı da vardı. Yanındaki muhafızların sayısı azdı. Tatarlar saldırdı, boyunlarına ağır laleler geçirdikten sonra, hepsini Altın Han'a teslim etti. Orada Ambakay'ı sarı renkli pis bir su dolu, görünmez hayvanların etlerini kemirdiği derin bir kuyuya sallandırdılar. Kolları ve bacakları kemirilmiş bir halde, ortasında tahtadan bir eşek bulunan bir meydanın ortasına sürüklediler. Eşeğin sırtında iğnelerden yapılmış bir parça vardı. Kalabalık birbirini eziyordu. Ambakay'ı iğneli kazığa geçirdiler. Yine de "Ben, noyanlardan Ambakay, bütün Jin domuzlarının üstüne kusuyorum" diye bağıracak gücü buldu. Kalabalık onu taşladı, bok yağmuruna tuttu. Sarayının balkonundan olanları izleyen Altın Han, Ambakay'ın derisinin yüzülmesini buyurdu, ipek kadar ince ve pelikan gagası kadar uzun bıçaklarla buyruğu yerine getirdiler.

Derisi soyulmuş Ambakay avazı çıktığı kadar bağırıyordu, son bir gayretle, gözleri haşlanmakta olan yılanlarla dolu bir çukur gibi, haykırdı: "Bozkurt'un oğulları, öcümü alın! Bu-

nun için tırnaklarınızı ve parmaklarınızı kullanmanız gerekse de, öcümü alın!" İşte, ölmeden önce söyledikleri bunlardı, Temüge. Kızına gelince, Tatarlar o kadar çok ırzına geçtiler ki, ikinci gün dayanamayıp öldü. Şimdi! Hâlâ tutsaklarımıza aman vermemiz gerektiğini düşünüyor musunuz?

– Hayır, öldürelim onları! Kellelerini uçurup Yesügey ve Ambakay'a sunalım.

Temuçin ayağa kalktı.

– Tamam. Belgütey yarın burada kalıp seçimini yapacak. Kadınlar ve çocuklar da dahil, boyları kağnının tekerini geçenler kılıçtan geçirilecek.

Darıtay, Altan ve Kutçar'ın birlikleriyle buluşmak için harekete geçmek zorundaydık. Temuçin onları doğudaki dağınık Tatarlara karşı göndermişti, uzunca bir zamandan beri haber alamıyorduk. Bunun gerisinde bir şey olmalıydı.

Hinggan Dağları'nın solunda kalan Tatar obaları mezbahadan başka şeye benzemiyordu. Tüm ölülerin parmakları ve kulakları kesilmişti; Curkinler küpelerini ve yüzüklerini almak istemişti. Karınları deşilmiş, ırzına geçilmiş vücutların üzerinde elbise yoktu, mağlupların arasında gidip gelen binlerce tespihböceğinin dışında karşımıza sadece vahşet ve pislik çıkıyordu. Silahlardan, sandıklardan, kazanlardan, tas ve kupalardan, kımız çamçaklarından ise eser yoktu.

Dört gün boyunca Curkinlerin izlerinin peşinde yürüdük, Temuçin'in öfkesi giderek artıyordu, çünkü Curkinlerin ganimetle ilgili yasağa uymadıkları açıktı. Oysa Yasa daha Tatar seferinin başında herkese bildirilmişti. Zaferden sonra, düşmandan alınan tüm ganimet Kağan tarafından üleştirilecekti. Ondan önceyse, kimsenin ganimet üzerinde en ufak bir hakkı olamazdı. Yasa'ya karşı gelen, kim olursa olsun, ağır cezalara çarptırılacaktı.

– Belki de Curkinler paylaşımı kolaylaştırmak için bütün ganimeti bir araya topladı, diye havayı yumuşatmaya çalıştı Kasar.

Temuçin öfkeyle yumruğunu eyerinin kaşına indirdi:

– Buyruklarıma uymadılar. Onlara itaat etmeyi öğreteceğim.

Beşinci günün şafağında, izcilerimizden biri, doğruca Onon Nehri'nin mavi tepelerine doğru ilerleyen Moğol birliklerini buldu. Anlaşılan, daha önce kararlaştırıldığı gibi Ulca Vadisi'ne doğru gitmeyeceklerdi. Derhal peşlerine düştük, akşam olduğunda yetiştik. Batan güneşin ışığında alev alev görünen geniş vadi uzun kafilelerle kaplıydı.

En arkada tutsaklar, düşmandan alınan sürüler, sığır ve develer güçlükle ilerliyordu. Hepsinin de bacakları, sırtlarındaki ağır yük nedeniyle titrer gibiydi.

Bölüklerimizi tepelere gönderdik, Temuçin de küçük bir bölüğün başında, vadinin çıkışını tuttu. Kısa süre sonra Curkin öncüleri Kağan'ın karşısındaydı.

– Gidin, efendilerinize kafileyi durdurmalarını söyleyin. Altan, Dartay ve Kutçar atlarından insinler ve buraya kadar yaya gelsinler!

Üç Moğol önderi Temuçin'in önüne yaya geldi.

– Sırtınızı Ulca Vadisi'ne dönmek ve ganimete el koymak iznini kimden aldınız?

– Bu bizim hakkımız, diye şikâyet etti Altan, atalarımızın zamanından beri hep böyle oldu...

– Kes sesini! diye bağırdı Temuçin. Sen onların adını anacak durumda değilsin. Siz Curkinler, bazı diğer Moğol boyları gibi, aynı zamanda birden çok ata binebileceğinizi sanıyorsunuz. Buyruklara itaat etmeyi ne zaman öğreneceksiniz?

Silahlarını aldı, tüm ganimeti bıraktırdıktan sonra topraklarına geri gönderdi.

Ertesi gün, kafilemiz yeniden yola koyuldu, Toğrul'un bizi sabırsızlıkla beklediği Ulca Vadisi'ne yöneldi.

Kafilenin gerisinde, iki beyaz devenin çektiği, üzerinde kara bir çadır kurulu bir kağnı vardı. Develerin yanında gururla yürüyen başı yeni kazınmış çocuğun omuzlarında iki kırba ve ok dolu bir sadak vardı, kemerinden de okladığı tarla fareleri sallanıyordu. Burnundan altın bir halka sallanıyordu, üzerindeki kürk ve ipek karşımı gömleğin kenarları samurla çevrilmişti. Temuçin adını sordu. Adının Çigi olduğunu söyledi, Ulca Vadisi'nde tuttuğumuz Tatar önderlerinden Büyük Çeren'in oğluydu. Anda yetimlere iyi davranmak gerektiğini söyledi, çocuğu Höelün Ana'ya teslim edecekti.

Bense kara çadırın içindekini merak ediyordum. Keçe kapıyı araladım, içeridekilere dışarı çıkmalarını buyurdum. Tereddüt ettiklerini görünce, kırbacımı çadırın kenarına vurdum, onları ateşe vereceğimi söyledim. Karanlıkta bir hışırtı işitildi, keçe kapı kalktı, Tatar kadınlarının en güzelinin yüzü görüldü. Yere düşecek gibi oldum. Başı önüne eğik, diz çökmüştü, hafifçe titriyordu. Karla kaplı bozkır gibi saf ve beyaz yüzünü çevreleyen, mücevherlerle süslü iki kalın örgünün dışında, boynuna taktığı gerdanlık kağnının sarsıntısına uygun olarak sallanıyordu.

Kıpır kıpır gözkapaklarının altında kirpikleri samur kadifesi gibiydi, ağzı da nilüfer tomurcuğu gibi yusyuvarlaktı.

Temuçin'in yaklaştığını hissettim, çadırın keçesini indirdim.

– Garip, dedi, Tatarlar ne kadar kızıl renkli olsa da, kadınlarının teni süt gibi...

Heyecanım geçmemişti, çadırdaki kızın kadınım olmasını istediğimi söyledim.

– Sana tutsaklar arasından istediğini seçme hakkı vermiştim, dedi. Bir tek koşul vardı: Kağan'ın payı verilmiş olacak. Bu Tatar kızı tam Kağan'a göre. Önce sana armağan ettiğim Merkit kızının, Sedef Irmağı'nın tadına bak. Adına bakarsak, sana hiç bilmediğin şeyler tattıracaktır.

Atını çevirdi, dörtnala kafilenin başına gitti.

Keçeyi kaldırdım. Tatar aynı durumdaydı, ancak bu kez yüzüme bakıyordu. Ey Tengri, dedim kendi kendime, hangi amaçla böyle bir güzellik yarattın?

Adını sordum.

Dudaklarını aralayan küçük tebessümünü omuzunda gizlemeye çalışarak

– Yezügen, dedi.

Büyük Çeren'in kızıydı, küçük Çigi de kardeşiydi.

O da biraz önce yanımızdan ayrılanın kim olduğunu sordu. Ona savaşçının Moğolların Kağanı olduğunu ve onu kadını yapacağını söyledim.

– Üzülme, dedi tatlı bir sesle, benim kızkardeşim o kadar güzel ki, yanında sönük kalıyorum. Benim istediğim her şeyi o da ister. Onu bul, yavuklusunu öldür, beni sevdiğini ve

benim sana ait olmamaktan mutsuzluğunu öğrendiğinde, senin olmak isteyecektir. Adı Yezüi, benden büyüktür ve mutluluğunu artıracaktır.

Ona inanamadım. Bu kusursuz güzelin ablasının daha da güzel olması mümkün müydü?

Elini keçenin kenarına uzattı, parmaklarıma dokundu, yurdun keçesi düştü, bizi ayırdı.

Atımı durdurdum, gözümü dikip kağnının uzaklaşmasını izledim. Kara yurttan Yezügen'in billur sesi yükseldi:

Prensesler hanlara gider,
Babaları sevinir,
Ama kızlarının ağladığını gördüklerinde,
Bir seyis karşısında iç çektiklerini duyduklarında,
Ya da göğün maviliğinde kaybolmuş kuş gördüklerinde,
Üzüntü onları öldürür mü?
Ben Yezügen'im,
Sevgi dolu bir tebessüm gördüm,
Bir göründü, hemen kayboldu,
Kağan onu yendi,
Uzağa gönderdi,
Çünkü kaderim beni,
Tahtın kenarına oturtacak.

Yirmi yedinci kısım

Toğrıl ganimetten payına düşeni aldı. Memnun olmuştu, hepimize uzun uzun sarıldı, sonra kara savaşçılarının başına geçti, topraklarına doğru uzaklaştı.

Aynı gece, gölgelerden yararlandım, şölenden ayrılıp tutsakların toplandığı yere yöneldim. Tutsaklar altı sıra okçuyla çevrilmişti. Büyük Çeren'in çadırıma getirilmesini buyurdum.

Tatar önderinin bir gözü şişmiş, aldığı bir darbeden morarıp kapanmıştı. Diğer gözü ise amber gibi sapsarı bir yanıktan başka bir şey değildi. Oturttum.

– Büyük kızın, adı Yezüi olanı, nerede?

– Ortancamı tutsak ettiniz, bu yetmiyor mu?

– Ona kötülük edilmeyecek.

– Siz Moğollar, kese hırsızısınız. Kadınlarımı kaçırıp ırzlarına geçtiniz, adamlarımdan yüzünü gırtlakladınız...

– Dinle, Çeren. Kızın Yezügen Temuçin Kağan'ın oldu. Eğer askerlerimiz büyük kızın Yezüi'yi bulurlarsa, ona kadınına yaptıklarının aynısını yaparlar. Güzellik onları çıldırtır, bir kış boyu açlığın gözlerinin kararttığı genç bir kurt sürüsü gibi olurlar. Onlardan kurtulduğunu ve Temuçin'e sunulduğunu düşünelim. Temuçin belki de onu istemeyecek ve açgözlü komutanlardan birine armağan edecektir. Oysa kızın, ablasıyla evlenmemi istiyor. Benim olunca bir hatun muamelesi görecek, çünkü ben Kağan'ın sağ koluyum.

– Karşılığında bana ne veriyorsun?

– Hayatı.

– Ölmek beni korkutmuyor. Kanımın akmasını önleyeceğine, böylece ruhumun göğe gitmesini sağlayacağına söz ver.

– İstediğini yapacağım.

– Adamlarıma ne olacak?

Yalan söyledim. Bir bölümünün dağıtılacağını, kalanların da kendisi gibi boğulacağını, kanlarının akıtılmayacağını anlattım. Gözünün donukluğunu görünce, yalan söylediğimi anladığını sandım. Yine de, adı Altın Halka olan bir öndere âşık kızının nerede bulunabileceğini söyledi.

Temuçin, kardeşleri ve ben, bir tepenin üzerinde, tutsakların öldürülmesini izlemeye hazırlanıyorduk ki, büyük bir karışıklık çıktı. Bağrışmalar duyuldu, insanlar dövüşmeye, yerlerde yuvarlanmaya başladı; ilginç şey, yerde Tatar'dan çok bizimkiler vardı. Tatarlar çizmelerinden küçük hançerlerini çıkarmışlar, nöbetçilerine karşı kullanıyorlardı.

Yardımcı birliklerimiz işe girişti, kısa sürede karışıklığı durdurdu.

– Aranızdan hanginiz Tatarlara haber verip, aldığımız kararı bildirdi?

Suçumu itiraf ettim.

– Yanlışlığından dolayı Borçu, bir sürü savaşçı kaybettik. Bu hareketinin cezalandırılması gerek, bunu biliyorsun. Ancak sen benim sadık kurdumsun. Kağan olduğum gün, on hatanı bağışlayacağımı söylemiştim. Şimdi artık elinde dokuz hakkın kaldı. Bunları kullanmamaya gayret et.

Çatışmalar durdu. Yaralı Tatarlar, yüz kadar erkek, kılıçla öldürüldü. Aralarında karnından ve göğsünden yaralanmış Büyük Çeren de vardı.

Temuçin karnını yarmamı buyurdu.

– Boşuna ölmüyoruz, dedi Tatar önderi. Beklediğimizden çok Moğol'u da yanımızda götürüyoruz. Mezarda bize yastık olacaklar. Sana gelince, çatal dilli yalancı...

Tükürmek istedi ama öksürüklere boğuldu, ciğerlerinden geri kalanları üzerime kustu.

Acılarına son verdim.

Temuçin düşmanın kanıyla sulanmış topraklarda geçirdiği günleri uzatmaya karar verdi. Ele geçirdiği bozkırın ona çekici geldiği kesindi, ancak bu günleri çok bağlanmaya başladığı Yesügen'le birlikte olmakla geçirdi. Başka türlü olabilir miydi? Tatar kızının güzelliği, aklın alamayacağı bir şeydi Kağan kıza gittikçe artan bir ilgiyle bakıyordu. Onu izlerken, Çiçeklerin Ecesi'nin yanındayken gösterdiğim beceriksizlikleri Kağan'da gördüm. Anlaşılan güzel bir kadın yüzünün etkisinde kalan tek Moğol ben değildim.

Düğün onuruna yeni bir şölen düzenlenmesini buyurdu.

Şölenin üçüncü gecesinde, genç bir ozanın aşk türküsü yıldızlara doğru yükselirken, Kağan'ın kadını ürperdi. Birbirlerine sarılmış ejderhalarla süslü beyaz ipekli bir kaftan giymişti, saçları mercanlar, gümüşler ve kuş tüyleriyle süslenmişti. Temuçin bozkurt postundan kürkünün getirilmesini, Yezügen'in omuzlarına örtülmesini buyurdu. Yezügen kürkü reddetti.

Temuçin'in keyfi kaçmıştı. Hava ılıktı. Uzun uzun Yezügen'in yüzüne baktı, sonra sordu:

– Senin yüreğinde bir erkek var. Konuş!

– Hayır, dedi genç kadın saygıyla başını eğerek. Ablamı düşünüyorum.

– Ne var bunda?

– Onu çok özledim.

– Gidip onu buluruz, rahatladın mı?

– Hayır.

– Neden.

– Ablam benden çok daha güzel. Onu görür görmez beni unutacaksın.

– Yanılıyorsun.

Yüreğim hızlanmaya başlamıştı.

– Yezüi bir kaynaktan da durudur, kuğunun boynundan da soluk. Sesini duyanlar bir daha kurtulamadıkları bir sarhoşluğun tutsağı olur. Türkü çağırdığında, bülbüller susar. Onun kalbini kazanamayan bir sürü erkek ölümü seçti. O bir kağana layık.

– Nerede şimdi?

– Gördün mü Kağanım, hemen sabırsızlandın.

– Bu dünyanın en büyük güzellikleri de elimde olsa, sen

benim gözdem kalacaksın. Endişelenme.

– Askerlerin üzerimize yürüdüğünde, evleneceği erkekle kaçtı.

– Onu bulacağız, eğer güzelliğinden etkilenirsem, sen de örtünün altına gelir beni okşarsın.

– Bundan onur duyarım, Kağan.

Yezügen gözlerini yeniden ozana çevirmişti, yan gözle bakınca, Kağan'ın ve benim gözlerimizin yüzüne çevrili olduğunu bilmekten mutlu olduğunu anladım.

Kafam karmakarışıktı, ayağa kalktım.

Yüzünü o kusursuz yılandan ayırmayarak sordu:

– Nereye gidiyorsun?

– Atlara bakmaya.

– Yanına Temüge'yi al, Belgütey'i de. On bölük asker al, git ve bana Yezüi'yi bul. Güvercinimin doğru söyleyip söylemediğini görmek için sabırsızlanıyorum.

Böylece kendimi çoğu zil zurna sarhoş bin askerin başında, sıcak ve tatlı bir gece, Hinggan Dağları'nın ormanlarına doğru at sürerken buldum. Oysa gece benim için soğuk ve donuktu.

Birkaç çadırı yıkıp içindekileri tutsak ettiğimiz sırada, içimizden beş kişi onu buldu. Güzel kız yamaca tırmanıyordu, bacakları kalçalarına kadar çıplaktı, kaftanı yırtılmıştı. Peşinde iki kişi vardı. Diğer ikisi daha yukarıda döğüşüyor, beşincisi onu bir süre tuttuktan sonra, atından yuvarlandı.

Meyvenin yasak olduğunu, Kağan'ın payına ayrıldığını bilmelerine karşın, bu salaklar onunla oynaşmaya çalışıyor, kahkahalar atarak bir türlü yakalayamadıkları bacaklarına atılıyorlardı.

Atını topukladım, kızı yere devirdiklerinde yolun yarısını aşmıştım. Üzengisini çıkaran yanlarına vardı ve önüne ilk çıkana vurmaya koyuldu. Biraz daha talihli olanı çok daha hareketliydi: kızın üzerine uzanıp balmumundan yarığa yerleşmeye çalışıyordu. Umudu kısa sürdü; saç örgüsünden yakaladım, kafasını geriye doğru kanırttım, kanının Tatar güzelinin üzerine boşalmamasına özen göstererek gırtlağını yardım.

Öte yandaki kavgacılar da uslu uslu ayağa kalktı. Sırt sırta getirilip bileklerinin bağlanmasını buyurdum, böyle bağlıyken, yayan olarak Kağan'ın çadırına götürülmelerini söyledim. Kağan'ın çadırı atla dört günlük yoldaydı. Bağlı askerlerin oraya varması için en az yirmi gün gerekecekti. Acele etmeyeceklerinden emindim, çünkü Temuçin'in karşısına çıktıkları anda toprak üstündeki varlıklarının sonunun geleceğini biliyorlardı.

Yezügen'in ablasına döndüm:

– Büyük Çeren'in büyük kızı Yezüi misin?

Kirpiklerini kırpıştırışı doğruca yüreğimi vurdu.

Askerler çevremizde toplanmaya başladı, hepsinin arzu dolu gözleri fildişi kalçalara dikilmişti..

Yezüi'ye binicisiz atlardan birine binmesini söyledim, eyere yerleştiğinde zırhlı gömleğimi çıkardım ve dizlerini örttüm, yerdeki cesede döndüm, kelleyi vücuttan ayırıp Yesüi'nin terkisine astım. Babam bana kendilerinden birinin leşini gören kurtların saldırılarını geciktireceklerini öğretmişti.

Yola çıkınca, onu nereye götürdüğümüzü öğrenmek istedi.

Belgütey cevap verdi. Genellikle aldırmaz görünmesine karşın, şimdi gözlerini kızdan ayıramıyordu. Temüge de öyle.

Yezügen yalan söylememişti; ablası o denli güzeldi ki, insan ayaklarını yere değdirmeden ve yorgunluk duymadan onu yayan izleyebilirdi. Zayıflıkta sazlarla yarışıyordu, eyeri bile kaplayan uzun saçları tüm vucudunu örtebilecek gürlükteydi. Kızdaki her şey kıvrak ve kaygandı. Yezüi yolda bir ayaklanmaya neden olmazsa, kızı arzularını soğutmak için kullanacak Anda'ya gıpta ettim. Işık saçıyor, bizi büyülüyordu; ağzını her açışında yerimizden sıçrıyorduk. Sesi, çakıl taşlarını okşayan dalga gibiydi.

– Yanımda Yezügen'i istemiyorum.

Temüge kıkırdadı ve Kağan'ın onun yanından hiç ayrılmayacağını söyledi.

– Bizim en büyüğümüzdür, diye ekledi gururla. Düşmana karşı ayaklandığında, binlerce savaşçı sancağının altında toplanır. Kızkardeşini kadım olarak seçti ama gözdesi olarak istediği sensin.

– Kağanınızı istemiyorum, dedi ceylan dargın bir sesle, bırakın gideyim.

– Onu görene kadar bekle, dedim. Uzun boylu, güçlüdür. Gözlerinde öyle bir ateş var ki, en ufak bir bakışı en donmuş yürekleri bile aleve verir.

Başını geriye attı, göz kapaklarını yumdu. Herhalde Tengri'ye yakarıyordu.

Temuçin Yezüi'yi görür görmez çadırına girdi, dokuz gün boyunca kızın tadına baktı.

Sonunda yanımıza geldi, savaşta ölen Tatar atlarından bir tanesini neredeyse tek başına mideye indirdi; karnını doyurduğu sırada, bir tarafında Yezügen, diğerinde Yezüi, Kağan'ı okşayıp öpüyorlardı. Şölen yeniden başladı, güreşçiler, ozanlar, dansçılar, çalgıcılar ve diğerleri Temuçin'in yemeğini neşelendirmeye çalıştılar.

Hareketimizden bir gece önce, Celme kadınını ve atını çaldıran adamın türküsünü çağırırken, Yezüi o kadar üzüntülü biçimde içini çekti ki, saçındaki inciler ve mücevherler şıngırdadı.

– Göz kapaklarını ve neşeni karartan kim?

Soru karşısında ürperdi.

Kağan o zaman Yezügen'e döndü, genç kız çenesiyle çalgıcıları gösterdi.

Yıldırımın toprağı vurmasından daha kısa bir sürede Anda durumu kavradı. Bütün erkeklerin toplanmasını buyurdu, tüm askerler karşına geldiğinde savaşçıların kabile ve boylarına göre ayrılmalarını istedi.

İsteği yerine getirildiğinde bağırdı:

– Birbirinize teker teker bakın, sizden olmadığını sandıklarınızı da yanınızdan uzaklaştırın.

Ayırımın sonunda kağnı tekerinden daha da yüksek birkaç Tatar çocuğu bulundu. Yetim oldukları için canları bağışlanmıştı.

Besutlar, aralarından birisini attılar. Hemen hemen yirmi baharındaydı ve sırtındaki yıpranmış Moğol okçusu zırhına karşın, yüzünden soyluluk okunuyordu.

Kağan'ın karşısına getirildi, ayakta durmakta ısrar ettiği-

ni görünce, onu diz çökmeye zorladım.

Temuçin'in yüzünde o kurt bakışı vardı; yakıcı bulutlar gözkapaklarını aydınlatıyor ve yanındaki Tatar kadınlarının bembeyaz ve soluk yüzleriyle tezat oluşturuyordu. En beyazları Yezüi'ydi. Erkeğin yüzüne kaçamak bakışlar atıyor, her seferinde de kendinden geçiyormuş gibi oluyordu.

Bir gölün dibi bile o anki kadar sessiz olamazdı.

– Kimin casususun?

– Kimsenin, dedi yabancı.

– Peki öyleyse, aramızda ne arıyorsun?

Yezüi'ye umutsuzca baktı. Ablanın alnı önüne eğildi.

Kağan istediğini öğrenmişti. Ayağa kalktı, yabancıya yaklaştı ve kim olduğunu sordu. Yakışıklı adam, otuz yurtluk bir obanın önderinin oğlu olduğunu söyledi.

– Adım Altın Halka, Ongiratlara bağlı küçük bir boyun önderi Cesur Yürek'in oğluyum. Yezüi'nin adına, oklarımı Tatarların emrine verdim. Adamların onu yakalayınca, tepelerden giderek onları izledim ve savaşçılarının arasına karıştım. Ulu Kağan, bırak da sana hizmet edeyim.

Temuçin Yezüi'ye baktı. Bir yaprak gibi titriyor, parmaklarını çekiştirip duruyordu. O zaman gözlerini bana dikti ve alt dudağını ısırdı. Birlikte avlanırken kararlaştırdığımız bu işaretin yanlış anlaşılması mümkün değildi: "Boynunu kes!"

Bu görevi kendi yapmasını tercih ederdim. Söz konusu olan, gözdesinin onuru değil miydi? Ancak Ongirat adından çekindiğini, Börte'nin ve Höelün Ana'nın kabilesinden birini öldürmekten kaçındığını çabuk anladım.

Yakışıklı erkeğin kellesi yere yuvarlandı.

Yezüi hıçkırıklara boğulurken Yezügen rahat bir nefes aldı, sanki kılıcımla onu ağır bir yükten kurtarmıştım.

O gece Temuçin alışkanlığını değiştirmedi ve iki kardeşle birlikte yattı.

Ertesi gün şafak zamanı Ulca Vadisi'nden ayrıldık.

On günlük bir yürüyüşten sonra, izcilerimizden biri, atının karnı toprağa değerek birliklerimizin önüne yaklaştı. Çılgınca hızı, karanlık bir kuşkunun yüreğimizi sıkıştırmasına neden oldu.

Yirmi sekizinci kısım

Hazırlıklıydık, yine de genellikle bizi koşarak karşılayan çocukların çığlık ve kahkahalarını, köpeklerin havlamasını aradık.

Tepelerden inerken birkaç at bizi selamlamaya geldi, ancak giderken geride bıraktığımız büyük sürülerin renkli görüntüsünden eser yoktu.

Yavaş yavaş yaklaşanların yüzünde, güçsüz yaşlıların, toz ve gözyaşıyla kirlenmiş yanaklarını ellerinin tersiyle silen kadınların suratında büyük bir hakarete uğramışlık okunuyordu.

Temuçin atını yurdunun önünde durdurdu, eyerinden inmeden karnı yeniden yusyuvarlak olmuş kadınının anlattıklarını dinledi:

– Bizi çırılçıplak soydular, bizle eğlendiler, sinekler gibi çadırlarımıza üşüştüler, beğendikleri ne varsa aldılar, ellerini sadaklarına atan değerli yaşlılara vurdular.

Temuçin ona yeni bir at getirmemi söyledi.

– Aslan gibi dövüşmesini bilen bir at; durmaksızın dörtnala koşmasını ve Kabul Han'ın soyundaki soysuzları çiğnemesini istiyorum.

İzcimizin getirdiği haber doğruydu: Kersey'in buyruğundaki Curkinler yokluğumuzdan yararlanmış, bize ihanet ederek obamızı basmıştı. Kersey Tatarlarla dövüşmek üzere buluşma yerine gelmediğinden ihaneti çifteydi, üstelik de

önceden kararlaştırılmıştı.

Tatarlardan aldığımız hayvanların arasında Büyük Çeren'in atı da vardı; nefis bir siyah at. Savaş sırasında okçularımızın üzerine saldırısını hayranlıkla izlemiştik. Elimize geçtikten sonra, kimse ona bir adım bile attırmayı başaramadı, sonunda yularıyla topraklarımıza götürmek üzere eyerini almak zorunda kaldım. Atı "biniciyle ilerlemeyen" olarak adlandırmıştık, ama Temuçin'e bahsettiğimde, değişik bir ad kullandı.

– Gri Kulak mı? Tam benim ihtiyacım olan at. Eyerle onu.Gerçekten de sağ kulağında gri tüylerden bir leke vardı. Kağan atın kötü huyundan söz etmeme fırsat vermedi, Börte'yi çadırının içine sürükledi, kadın Yezüi ve Yezügen'i görmüştü.

İmkânı olanlar at değiştirdi, eyerlere azık torbaları bağlandı, ilk birlikler doğuya doğru harekete geçti.

Cerelma beni tatlı bir gülümsemeyle karşıladı. Enayi değildim, tebessümünün gerisinde getirdiğimiz değerli ganimetin yattığını biliyordum.

Gidip ganimet muhafızlarını görmesini söyledim. Ona payıma düşenleri vereceklerdi.

Payımdaki mallar arasında altın işlemeli gümüş tas ve testiler, bir tilki kürkü ve çavdar dolu ağır küpler vardı.

– Kaftan, tüyler ve inci kaplı başlık, alnı yıldızlı küçük at Sedef Irmağı'nın. Ona payını verirsin.

İpek kaftan üzerinde kızıl ve mavi kuşlar uçan, çiçekli bir kumaştan yapılmıştı. Soylu bir Tatar'a ait olmalıydı, aynı açık kanatlarından değerli taşlardan yapılı bir çağlayan inen kuğu biçimindeki başlık gibi. Alnı yıldızlı küçük ata gelince, kula rengi tayın sağrısı ve böğürleri koyu renkli lekelerle kaplıydı.

Cerelma yüzünü astı, omuzlarını silkti, homurdanarak arkasını döndü:

– Bu Merkit'e ne kadar da yakın davranıyorsun. Kafasının dikine giden, elinden hiçbir iş gelmeyen bir hizmetkâr.

Gri Kulak'ı eyerledim ve Kör'ün arkasına bağladım. Uzunca bir süre Temuçin'i bekledikten sonra, peşinde su

dolu bir kapla Börte, yaklaştığını gördüm.

– Hey, Borçu! Niyetin beni eyerin üzerinde tutunamayan bir sümüklü gibi ardında dolaştırmak mı?

– Hayır, Kağan, Gri Kulak'a bir adım bile attıramadığımızı biliyorsun.

– Siz attıramadınız ama, ben başaracağım. Bahse girer misin?

– Girerim.

– Peki öyleyse, nesine? diye sordu gözünü kırparak.

– Eğer Gri Kulak'ı yürütmeyi başaramazsan, bana Yezügen'i ver.

– Ha? Peki. Ya sen, kaybedersen, sen ne vereceksin? Merkitlerden birini mi? Sedef Irmağı'nı mı? Yoksa Çiçeklerin Ecesi'ni mi?

Tereddüt ettiğimi görünce, Gri Kulak'ın eyerine yerleşirken ekledi:

– Biliyorum, biliyorum, Çiçeklerin Ecesi görünmez oldu. Öyleyse beni onu seçmiş say. Dizginin düğümünü çözüp uzattım. Dizginleri sol eline aldı, sağ eliyle atın boynunu sıvazladı.

– Curkinler öldüğümüzü sanıyor. Gidip onlara bozkurtların çenesini tattıralım. Deeh!

Gri Kulak ileri atıldı, beni orada donmuş gibi bırakarak dörtnala kalktı.

Curkinler Kerulen'in kıvrımında, Yedi Tepeler'in en ucundaydı. Temuçin de, ben de uzun süre Kızıl Dağlar'ın vadilerinde yaşamış olmaktan oraları avucumuzun içi gibi biliyorduk. Ama o, altı bahar önceydi.

Şimdiyse genç Moğol Kağanı peşinde binlerce askerle yol alıyordu, çoğunun zırhı olmamasına karşın, her bir savaşçı ikisi kemerinde, ikisi eyerinde ok dolu dört sadak taşıyordu.

Curkinler herhalde Tatarlara karşı verdiğimiz savaşlardan güçsüz çıktığımızı düşünüyor olmalıydı. Onları umutsuzluğa uğratıp kaçırmamak için, Temuçin obalarının önüne sadece on bölük gönderdi. Yirmi bölük de Otlar Adası'nın platosunda, siperde bekliyor, Kasar ve Subetay komutasın-

da yirmi bölük ise düşmanın Kerulen geçitlerinden kaçmasını önlemek amacıyla kuzeybatıdan yaklaşıyordu.

Bir gün ve bir gece boyunca hainlerin savunma hatlarını oluşturmalarına izin verdik, böylece Kasar ve Subetay'ın birliklerine yaklaşma zamanı sağladık.

Tepelerin kızıla dönmeye başlamasıyla birlikte, uzun tüylü develere binmiş çalgıcılar saldırı boruları çaldılar.

Önce zırhlı süvari birlikleri ilerledi, ardından hafif süvari askerleri kargıları ve oklarıyla düşmanın kanadını vurdu. Kalkanlarını sırtlarına alıp düşmana arkalarını döndüler, kaçarken geriye dönüp ok çekmeye devam ediyorlardı. Yerlerini zırhlı süvarilerin mızraklarına, topuzlarına ve kılıçlarına bıraktılar. İlk darbe, Curkinlerin dengesini bozdu. Dördüncü darbede savunmalarının bütünlüğü kalmadı.

Güneş tepeye varmadan en son savaşçının işini bitirmiştik.

Kersey, yanında muhafız birliğini oluşturan elli usta savaşçı ve yüz kadar okçuyla kaçıp, Kerulen'in yukarılarına ulaşmayı başardı. Temuçin Celme'ye ırmağı geçmek ve kaçakları uzaktan izlemek emri verdi. Böylece Kasar ve Subetay'dan birinin ellerine düşmeleri sağlanacaktı.

Kersey, Kasar ve Subetay'ı görünce, çevresine bir bakış, savaşı kaybettiğini anlatmaya yetti. Dövüşmektense teslim olmayı tercih etti.

Göğsü çıplak, elleri arkasına bağlanmış, Kağan'ın ayaklarının dibine fırlatıldı. Temuçin ona bir süre baktı, sonra sordu:

– Bana sadakat andı içmemiş miydin? Düşmanlara karşı atılıp bana kellelerini ilk getiren sen olmayacak mıydın? Yoksa, Ambakay Hanı ve yanındaki babanı Altın Han'a teslim edenlerin Tatarlar olduğunu unuttun mu?

Kersey ağzını açmadı. Her sorudan sonra biraz daha eğiliyordu.

– CEVAP VER!

– Hayır, Temuçin, ben...

– KAĞAN! Ben artık Temuçin değilim, Kağanım, TEMUÇİN KAĞAN!

Yüzünü tokatladı

– Hayır, Temuçin Kağan, unutmadım, dedi gözü kandan kızarmış Kersey.

Atlarımızın üstünde ya da toynakları dibinde diz çökmüştük, cezayı bekliyorduk. Rüzgâr savaşçıların örgülerini, atların yelelerini karıştırıyordu.

Kağan devam etti:

– Babam yeğenleri Curkinlerin aslan olduğunu söylerdi. Onların müttefiği olmaktan mutluluk duyardı. Ben ise Kersey, onlarla vuruşmak, seni koruyanları öldürmek zorunda kaldım. Sadece sadakat andını çiğnemekle kalmadın, aynı zamanda adamlarını tahrik ettin, Azman'a atlarımızı çalması için cesaret verdin. Daha sonra, buyruğuma uymadın, amansız savaşçılarınla birlikte Tatar'a saldırmaya gelmedin. Alçak ve korkak bir sırtlan gibi, obamı yağmaladın. Sen Kabul Han'a layık olmayan torun, hain bir sırtlan mısın?

Curkin önderi başını salladı.

– Boynunu uzat, dedi Temuçin kılıcını kınından çekerek.

Kersey eğildi.

– Tengri adına! Sonsuza dek kölem olarak kal!

Kılıç indi, Kersey'in kellesi yuvarlandı.

Temuçin kellenin bir kargının ucuna takılmasını buyurdu.

– Böylece herkes Moğol soylularının ve Moğol ulularının Yasa'nın üzerinde olmadığını anlar.

Sözlerini desteklemek için de Kersey'in kardeşini ve iki yeğenini de boğdurdu.

Güvenlik amacıyla, hayatta kalmış Curkinler kabilelere dağıtıldı. Bir ulus kurmalarına izin vermeden önce, bağlılıklarını kanıtlamaları beklenecekti.

Aynı akşam, Kasar'la birlikte Temuçin'e Kerulen kıyılarında eşlik ettik. Sırtımızda Kızıl Dağlar gölgelerin mavisini giymişler, nehir de batan güneşe karşı altından bir damar gibiydi. Uzakta ufuk çizgisi, pusun altında titreşiyordu.

– Burası bana uygun, dedi Temuçin. Alnını Tengri'ye dokundurmak isteyen bir devin tahtına benzemiyor mu? Ne dersin, Borçu, atlar bu otlardan hoşlanacak mı?

– Anda, bir mehtaptan daha az zamanda, kafalarını eğmeğe bile gerek görmeyecekler, otlar kaburgalarını gıdıklayacak. Kılıcının demiri gibi yeşil ve çıtır çıtır otlar.

Temuçin kardeşine baktı.

– Dostumuzu duyuyor musun? Rüzgârın fısıldadığını bi-

liyor. Sancağımızı bu yamacın tepesine dik.

Tepenin üstünde amber renkli otları gösterdi.

– Yurdumu oraya kursunlar. Böylece çadırımın eşiğinden Kerulen'in akışını izleyeceğim. Belgütey ve Temüge hemen hareket etsinler, kadınlarımızı ve sürülerimizi buraya getirsinler.

Kasar tepeye doğru at koşturdu. Güçlü omuzlarıyla dağları sırtında taşıyor gibiydi. Sesiyle atını kızıştırdığı, toprağın toynakları altında akıp gittiği duyuluyordu.

Bozkır sessizdi, önümüzde okşar gibi uzanıyordu.

Güneşin son ışıklarının ve düşen yelin altında Gri Kulak ve Kör, gözlerini yarı yarıya kapanmış, düş görüyordu.

– Gel, dedi Temuçin, sana Kerulen'i aşmak için en uygun geçidi göstereyim.

Kamçısının sapını atın boynunda gezdirdi, Gri Kulak derhal ilerlemeye koyuldu.

Kara atın sırrını nasıl çözdüğünü sormak üzereydim ki döndü, pırıl pırıl bir gülümsemeyle konuştu:

– Bu sana bile açıklayamayacağım bir sır, Borçu... Çünkü bu sır sadece kadınlara ve atlara ait. Bunun adı da Temuçin Kağan'ın okşayışı.

Yirmi dokuzuncu kısım

Curkin soylularının ölümü bozkırda büyük yankı uyandırdı. Güreşte ilk başarılarını gösteren bir güreşçiden söz ederken, onun bir Curkin kadar soylu ve güçlü olduğu söylenmez miydi?

Deve tüccarları, kervancılar, manda çobanları, ozanlar söylentinin yayılmasını sağladı. Güneşin doğduğu yerden battığı yere kadar, herkes genç Temuçin Kağan'ın yeğenini Yedi Tepeler'in eteğinde ihanetten ve itaatsizlikten öldürdüğünü biliyordu. İtaatsizlik eden yeğenleri Altan ve Kutçar'ı, amcası Darıtay'ı da cezalandırdığını kimse unutmamıştı.

"Temuçin Kağan'ın şakası yok" diyordu yaşlılar ateşin çevresinde. "Güçlü ve doğru, kimseden korkusu yok" diye cevap veriyordu diğerleri. "Kağanlığı güçlendiriyor. İşte bizi yönlendirecek ve zengin edecek bir önder."

Böylece, genç kağanın ordusunu oluşturan binlerce yurdun arkasında, taze kesilmiş sırıkların dikilip üzerlerine renkli dokunmuş kumaşların kaplanmadığı, yeni çadırların dikilmediği gün yok gibiydi.

Kağan bir gün erkekleri toplayıp konuştu.

– Elleriniz atlarınızı okşamak, kadınlarınızı sıkıştırmak ve dövüşmek dışında fazla bir işe yaramıyor. Onları meşgul edeceğiz.

Herkes çalışmaya koyuldu.

Otlar Adası daha önce hiç böyle bir faaliyet görmemişti. Kesilip düzeltilmiş tahtaları, kurutulmuş otları, keçeleri, postları ve kumaşları, gümüş kakmalarıyla eyerciler ve koşumcular vardı; kırbaları, savaşta kullanılan kırbaçları şekillendiren dericiler vardı. Aynı zamanda da zırhların kaplamasında kullanılan derileri hazırlıyorlardı. Kürkçüler ve dokumacılar aletlerini kırkıcıların yanına yerleştirmişti. Demirciler, zırhçılar ve kazancılar ter döküyor, tek bir el gibi madeni dövüyorlardı. Herkes iyi niyetle yanındakine ya da atasına yardım ediyordu. Durmaksızın taşınan sular, burun deliklerine dolup hapşırığa yol açan kıllar sümüklülerin kahkahalarını durdurmaya yeterli değildi. Kadınlar dokuyor, dikiyor, yoğuruyor, bazıları yumuşatmak için çiğniyor, diğerleri ırmak kenarında deri ıslatıyor, en yaşlıları da çadırların tepesinde, güneşte peynir kurutuyor ya da küllere et parçaları gömüyordu.

Erkeklerin çıplak göğsü neşeyle şişiyordu, Tengri'nin pürüzsüz mavisi toplu neşeyi daha da artırıyordu. Yine de Kağan'ın gözünde bir kara bulut vardı, Azman adlı bir kara bulut, Kağanlık şöleninde Belgütey'in omuzunu yaralayan Azman.

Temuçin güreşçilerin en ünlüsünün hayatını bağışlamıştı, bundan sonra olacakların en ufak bir belirtisi bile yoktu. Küçük bir işaret dışında.

Azman'ın çılgın ve kaçak gözlerine yerleşmiş bu işaretin adı korkuydu, daha sonra kuşatılmış insanların ruhunda göreceğim bu inanılmaz duygu.

Curkin devi havlamayı bırakmış, kendi içine eğilmişti; orada bulunmasına karşın yok gibiydi, bu da on kat daha ağırlaşmasına yol açıyordu. İki adımdan olgun bir deveyi saklayabilecek vücuduyla, bozkırı geçmek tutkusundaki bir tarla faresinden daha küçük görünmeye çalışıyordu.

Bir şölen akşamı, Kağan güreşçileri çağırttı. Kaftanlar ve gömlekler çıkarıldı, mağluplar tozda yuvarlanana kadar kaslar gerildi, kazananlar ayaklanıp kartal uçuşunu andırır zafer raksı yaptı.

Azman kenarda oturmuş, gözünün ucuyla olan biteni izliyordu. Çevresindeki Curkinlerden hiçbiri onu kızıştırmaya

cesaret edemiyordu.

Kağan güreşlerden keyif alıyor, Azman'ın da aralarında bulunduğu Curkinleri görmemiş gibi duruyordu.

Türküler yükseldi, birbirleriyle karşılaşmaya hazırlanan yüz galip övüldü, o sırada Temuçin hakemlere döndü:

– En güçlüsü katılmadıkça, bir güreşin Kağan'a layık olması düşünülemez. Yenilmez Azman güçlü omuzlarını göstersin, onu biraz zorlayacak bir rakip bulmaya çalışacağım.

Temuçin Azman'ın yüzüne bakmadan önce onun soyunmasını bekledi. Güreşçinin sıkıntısı her an artıyordu. Konuşmak üzereydi ki, Temuçin rakibini söyledi:

– Belgütey!

Belgütey yerinden sıçradı, üvey abisiyle bakıştılar, yerinden kalktı, hiçbir zaman çıkarmadığı zırhlı gömleğini yere bıraktı, olduğu yerde üç kez zıpladıktan sonra rakibinin karşısına dikildi.

İzleyiciler arasında bir fısıltı dolaştı: Belgütey'in kazanması imkânsız, Kağan neden Kasar'ı seçmedi?

Azman, Belgütey'in kolunu yakaladı, kıvırmak istedi, Kağan'ın üvey kardeşi bir kertenkele gibi sıyrıldı. Azman'ın ikinci denemesi başarılı olacak gibiydi: Belgütey boğanın kalçasına yapışmıştı. Azman'ın alışkanlıkları arasında rakibini bırakmak yoktu ama, Belgütey bir kez daha kurtuldu. İzleyicilerden hayret sesleri yükseldi. Curkin kayasına ne olmuştu? Onun bu derece beceriksiz olmasının nedeni, Kağan'ın üzerine diktiği gözleri olabilir miydi?

Anlaşılan, tüm gücünü kullanmıyordu. Belgütey fırsatı kaçırmadı: arkadan Azman'ın bacaklarına daldı, kaldırdı, büyük bir gürültüyle yere çarptı, zaman geçirmeden üzerine atıldı, alnındaki perçemi yakaladı, kafayı arkaya büktü, bir ayağı Azman'ın belinde, yere çaktı. Azman döğüşmeden kaybetmişti. Yere dayadığı bir diz ya da bir dirsek değil, tüm vücuduydu.

Belgütey abisine baktı.

Kağan ağzını açtı, sonra alt dudağını ısırdı.

Belgütey hemen Azman'ın boynunu kırdı. Öyle güçlü bir çatırtı duyuldu ki, köpekler kulaklarını dikti, kimileri havayı koklayarak ayaklandı. Belgütey cesedi sürükleyerek güreş

alanının dışına çıkardı, platonun kenarına götürdü, Kerulen'e yuvarladı.

Artık Curkinlerden hangisi Kağan'a karşı gelmeye cesaret edebilirdi? Aldıkları dersin etkisinde kalmış bir Celayır soylusu, iki oğlunu Temuçin'in muhafızı olarak önerdi, gereksiz öğütlerde bulundu:

– Eşiğinde dursunlar, dikkatleri dağılırsa, topuklarını kır! İhanet ederlerse, ciğerlerini sök!

Kerulen ve Onon arasında mevsimler geçti, bebeler doğdu, yaşlılar Tengri'nin altında ruhlarını teslim etmek üzere sessizce gitti. Bazen hayvanlara yem oldular, bazen de torunlarından gırtlaklarına koyun kuyruğu tıkarak kendilerini boğmalarını istediler.

Şaman Kököçü altı büyük güneş çemberi saydı. Curkinlerin baş eğdiği yıl Börte ikinci bir oğul doğurdu. Yürümeye başlayıp anlaşılır biçimde konuşunca Temuçin'in oğluna adını verdiler: Çağatay.

İki kış sonra, Büyük At Çemberi sırasında, Temuçin ve Börte'nin üçüncü oğlu çığlıklarıyla yıldızlı geceyi böldü. Sakin ve güçlü bir sümüklüydü, adını Ögedey koydular.

En büyükleri Cuci, benim için biraz da doğmamış oğlum gibiydi. Ne de olsa anası bile çocuğun babasının Temuçin mi, yoksa Hızlı Tavşan adlı Merkit mi olduğunu bilmiyordu. Altıncı baharına gelir gelmez Cuci yayını deneyimli bir okçu gibi tutmayı, atını karşı gelinmez bir ciddiyetle sürmeyi öğrendi. Belgütey ona ilk bineğini armağan etmiş olsa da, atları dinlemeyi, onlara sesini duyurmayı benden öğrendi. Peşimi hiç bırakmıyordu, söylediğine göre savaşma çağına geldiğinde, yanımda çarpışacaktı.

– Düşmanı kuşatacak, ezecek ve daha zırhını bağlama fırsatı bulmadan Kağan'ın önüne atacağız.

Babasına karşı koşulsuz bir hayranlık duyuyordu. Onun gözünde yapılması gereken tek şey, babasının düşmanlarını yok etmekti. Bu tutkunun dışında, ona taktığım adıyla Küçük Lokma, neşeli bir yoldaştı. Her konuda konuşmuyordu. Aksine büyük bir sessizlik içinde çevresini izliyor, atının toy-

naklarının ya da kendi ayaklarının yerini gözlüyor, rüzgârın yolunu ezberliyor, küçücük kafasında babasının düşmanı bellediği hayvanların onun kokusunu almamalarına özen gösteriyordu. Aynı şekilde, saçma sorular sormuyordu, cevaplarını kendi başına bulmayı tercih etmişti. Böyle anlarda küçük burnu sincap kuyruğuna benzer, kaşları endişeyle çatılırdı. Saf düşünceleriyle alay edilmesinden hoşlanmazdı, ancak gülüşmelerin nedeni açıklandığında, börkünü alnına iter, ensesini kaşır, yeni bir sorunun üstesinden gelmiş olmaktan mutluluk duyardı.

Tahta bir okla ilk tarla faresini vurduğunda, avını gururla bana getirdi. Ganimeti benimle paylaşmak istiyordu. Onu kutladım. Ok fareyi bayıltmıştı, hayvanın avurdundaki tohumlar hâlâ olduğu gibi duruyordu.

– Söyle bana Küçük Lokma, gelirken kimseye rastladın mı?

Temuçin Kağan'ın oğlu düşündü, onu elinde avıyla dönerken görenlerin adlarını saydı:

– Yaşlı Sirtan, Bogdo ve oğulları, Mergen ve tezek toplayan ablası, Boro, bir de Öteki (Çağatay'ın geçici adı) ve annem.

– Hepsi bu kadar mı?

– Hayır, bir de Höelün Nine ve evlatlıkları.

– Peki öyleyse, kadınları bir kenara bırakalım, sadece avcılardan söz edelim. Beş kişiler. İnsanın kendisi için avlanmaması gerektiğini, saygı duyduğun herkese avından bir pay vermek zorunda olduğunu bilmiyor musun?

Yüzü gölgelendi.

– Fareden geriye fazla bir şey kalmayacak, çünkü ikimizi de sayarsak, yedi pay eder.

– İlk avının tadına bakmak fikrinden vazgeç, bu dersi de bir sonraki sefere sakla. Orman Ruhu'nun Kızı'nın sana cömert davranmasını istiyorsan, bir aslan kadar güçlü ve kurnaz bu fareyi ona sunmalısın. Bence, bu fareyi, av hakkının tek sahibine, baban Kağan'a sunman daha da doğru olur.

Aklı yattı. Bir dil darbesiyle üst dudağına kadar uzanan sümüğü yuttu ve Temuçin'i aramaya girişti.

Anasının güzel gözkapaklarına, babasının bir hiç karşısında öfkelenen ateşli gözlerine sahipti... Her gün güreş tutsa bile, Temuçin kadar geniş omuzlu ve güçlü olmayacaktı.

Uzun ve esnek kemikleri bana Camuka'yı hatırlatıyordu. İki babası olması, Anda'nın bana bu konuda yalan söylemiş olması mümkün müydü? Çağatay'da böyle bir kuşku yoktu. Börte'nin ikinci oğlu anasının ince dudaklarını almıştı. Ama yüzündeki güzel denge babasının tıpkısıydı, yuvarlak omuzları yurdun tepesini andırıyordu. Ögedey ise babasının ikizi gibiydi, küçük adam keçenin üzerinde emeklemeye başladığında babasına o denli benziyordu ki, Kağan'ın ilk çocukluğunu görür gibiydik. Zaten ona geçici olarak Öteki adı takılmıştı.

Çocuksuz kaldım. Cerelma bir kaya kadar kısırdı, Sedef Irmağı ise ölü bir çocuk doğurdu. Cerelma beni başka bir erkeğe gitmekle tehdit ediyordu. Onu gebe bırakamadığıma göre, buna elbette hakkı vardı. Tehdidi bana sonsuz bir bekârlık korkusu verdi, öte tarafta kolumda kadınım olmadan dolaşmak zorunda kalacaktım.

Sedef Irmağı'yla arası pek de iyi değildi. Bir sürü Merkit ve Tatar kölemiz olmasına karşın, Cerelma bütün zor ve alçaltıcı işleri ona veriyor, onu alaya almak için tek bir fırsatı bile kaçırmıyor, ağır iş altında çıkardığı iniltilere öfkeleniyor, uzun süre koruduğu, şimdi nasırlarla kaplı soylu ellerini kıskanıyordu.

Birinci bahar, bana yaklaşacağı umuduyla soylu Merkit kadınını Cerelma'nın öfkesinden korumaya çalıştım. Sedef Irmağı bir deveden de inatçıydı. Ona koyunun en iyi parçalarını ya da sadece kemiklerini vereyim, döşeğine ya da omuzlarına kürkler, ipekli kumaşlar örteyim ya da onu ayaklarımın dibinde, yerde uyumaya zorlayayım, hiç fark etmiyordu, ne dudaklarını ne de kollarını aralamıyordu.

Bir taş kadar soğuk, köleliğin koşullarını yerine getiriyor, ama boyun eğmiyordu.

Bebeğini kaybettiği gün, onu ateşin başında yalnız, gözleri yaşlı yakaladım. Şakaklarını tuttum, başparmağımla gözkapaklarını okşadım. Ama bir mehtap sonra yeniden üzerine yatacağımı söyledikten sonra burnumu boynunun süt beyazına gömmek istediğimde, beni itti.

– Hâlâ anlamıyor musun? Dişlerim dökülünceye kadar bana binebilirsin, beni gırtlağıma kadar tohumlayabilirsin, beni

yavuklumdan kaçırana asla çocuk doğurmayacağım. Asla!

Bütün vücudu titriyordu, nefreti göğsümü dağladı.

– Kasıklarının üzerindeki vücudun bir deveninki kadar ağır geliyor bana, tenimin üzerindeki dudakların sırtların nefesi gibi kokuyor. Kızgın demir altındaki kıl gibi kıvranırken, sana nasıl bir çocuk doğurmamı beklersin? Güzelliğin, gücün, zenginliğin benim için hiçbir değer taşımıyor, gökteki kuşlara gıpta etmediğim tek bir gün bile yok. Uçacağım...

– O zaman ben de yırtıcı bir kuş olurum.

– Ben de bir göle dalarım.

– Olta iğnesi olurum

– O zaman bir tane olmak için ölürüm, renksiz ve pırıltısız, rüzgârla giderim.

– Ve yolun sonunda gagama girersin, çünkü horoz olurum. Yeter! Bana aitsin ve seni mezarıma götüreceğim.

Akşam, yemeğin başından kalktığımda, Cerelma konuştu:

– Onu hemen şimdi öldür, eğer gecikirsen, kaçacak. Bu kokuşmuş Merkit senin elinden ölmektense, kendini öldürmeyi tercih edecek.

Çadırın kızey yanındaki en yüksek sırıktan bir muska sarkıyordu.

– Onu göğsünde taşı, dedi Cerelma.

– Kim verdi?

– Şaman. Böyle bir güçle beni de Merkit'i bıraktığın gibi tohumlayacağını söyledi. Muskanın içinde genç sırtlan tohumuyla karışmış fare kanına batırılmış kayın kökü var"

Kököçü'nün kabilelerimiz üzerindeki etkisi gittikçe artıyordu, diğerleri gibi Cerelma da ona büyük bir saygı duyuyordu.

– Kököçü muskanın üzüntüyü de kovacağını söyledi.

Tek bir söz etmedim, ertesi sabah muskayı yerinden söktüm.

Çocuk olarak, bir tek Beyaz Bulut vardı. Küçük tay güçlü bir at olmuştu. İlk on beş mehtabını anasının yanında geçirmiş, hep sürünün biraz uzağında kalmıştı. Daha sonra onu yurdumun önüne bağladım. Beyaz Mehtap hızla yaşlanıyordu, sanki doğurduğu tay onu zamanından önce yıprat-

mıştı. Bir iki aygır arzularını göstermek için kısrağın kuyruk altına soludularsa da, Beyaz Mehtap hiçbirine kanmadı. Yavaş yavaş bukağılıkları çöktü, gözlerinin ve ağzının çevresi, kulaklarındaki tüyler sanki yağlı bir kumaşla kaplanmışa benzedi. Sonunda onu hâlâ güzel bulan bir tek ben ve Beyaz Bulut kalmıştık.

Ayı Korkusu'nun oğlu da babası gibi beni izlemeye, her sözüme itaat etmeye yatkındı. Şakacı ama iyi bir öğrenciydi, yanımdan ayrılmadı, verdiğim görevleri mutlulukla yerine getirdi. Başlangıçta Kör de bana yardımcı oldu, onun sırtına binip taya adımlarını hangi tempoyla atması gerektiğini öğrettim. Kör bu konuda kusursuzdu, çünkü çok hızlı olmamasına karşın hem dörtnalı hem de eşkini aynı tempoda ve sürekliydi. Böylece Beyaz Bulut yaşıtı taylarda bulunamayacak bir dayanıklılık kazandı. Terbiyesini olabildiğince geciktirmekten mutluydum, çünkü koşudaki dengesi en iyi atlarımızın bile ötesindeydi. Kimbilir kaç kez onu yanımda dörtnala koşarken izledim, boynunu batan güneşin son ışıklarına uzatışını, omuzları sabit, sırtı bir mızrak gibi dümdüz, kasları uzun ve yumuşak, kara gözleri cesaret dolu gölgesine hayranlıkla baktım... O zamanlar bana bir leyleğin yanında koşuyormuşum gibi gelirdi.

Geriye sırtına hâkim olmak kalmıştı.

Bir akşam, Kör'ü serbest bırakıp sürüyü bulmaya gönderdim. Bir süre homurdanarak çevreyi kokladı, sonra çiçeklerle kaplı bir yamaçtan aşağı doğru atıldı. Beyaz Bulut'u elimde dizgin, güneye doğru götürdüm. Kerulen'i aşmadan önce, bir kişneme havayı yırttı. Bir tepenin üzerinden Kör, bizleri selamlıyordu.

Omuz omuza güneşin altında yürüdük, yürüyüşümüzü yıldızlı göğün altında da sürdürdük, sonunda seyrek çalılarla kaplı yarı çöl bozkıra vardık. Bitkince yere uzandık, şimdiye kadar böylesine uzun bir yürüyüş yapmamıştım, ağrılar içindeydim. Yine de ortaklığımızı mühürleyen mesafenin tadına vardık.

Günlerimizi büyük sayga sürülerini, peşlerinde, puslanın serabının arkasındaki yaralı, güçsüz ya da çok genç antilobu gözleyen yırtıcıları izleyerek geçirdik. Gece olunca yıldızları seyrediyor, yukarıda, gökte akıp giden yeli, yuvasının

önünü eşeleyen yersıçanını ya da sırtlanın çığlıklarını dinliyorduk. Ay yükselince, bitmez tükenmez adımlarıyla sonsuz platoyu geçen yırtıcıların gölgelerini görüyorduk. Ertesi günler, sanki düş görmüş gibi uyanıyorduk: göz alabildiğince uzanan, en ufak bir gölgenin bile görünmediği bir boşluk. Bizi uyanık tutan, sadece sineklerin vızıltısıydı.

Orada, büyük çölün kıyısındaki yalnızlıkların ortasında Beyaz Bulut'un sırtına bindim. Başlangıçta buna hiç şaşmadı, başını çevirerek beni dinlemekle yetindi. Onu ilerletmeye çalıştım...

Önce ön ayağını, sonra arka ayağını oynattı, sakin adımlarla ilerledi, arada bir omuzunun üzerinden bana bakıyordu. Çok sonra, bir kaynakta susuzluğumuzu giderdikten ve ırmak kırlangıçlarına tuzak kuran çakalın oyununu bozduktan sonra, hareketlendi. Beyaz Bulut su içtikten sonra adımlarını açtı, toynaklarının üzerine soludu, kendi kendine bir türkü mırıldanıyormuşçasına boynunu sallamaya koyuldu. Önce âdeta, sonra dörtnala gitmeye başladı. Kendi hızıyla sarhoş, burnunu toprağa yaklaştırdı, sıçradı, çifte attı, şaha kalktı.

Obaya döndükten sonra, eyerlenmesi ve gem takılması fazla sorun olmadı. Sanki eyerlenmiş olmaktan gurur duyuyor gibiydi. Savaşçı atı olarak eğitimine geçebirdik. Daha ilk derslerdeyken, nöbetçilerden biri geldi ve Beyaz Mehtap'ın hasta bir köpek gibi yere uzandığım söyledi. Zaten günlerdir sırtını bozkıra dönmüş, bir yarın kovuğunda burnunu yere dayamış, gözleri yarı kapalı uyukluyordu.

Nöbetçi bizi kısrağın yanına götürdü. Beyaz kısrak bir yanına devrilmiş, burnunu küçük dereciklerle ıslanmış toprağa dayamıştı. Üzerine eğildim. Gözünde kendimin ve sırtımın üzerinden bakan tayın yansısını gördüm. Kısrağın gırtlağından çıkan hırıltı heyecanını belli etmesini engelledi. Burnunu okşayarak onu sakinleştirdim. Donmuş bir nehirden de soğuktu. Solmakta olan gözünde, vermek istediği son mesajı okudum: "İşte Ayı Korkusu'nun yanına dörtnala gitmek üzereyim. İçim rahat, çünkü ardımda iki iyi dost bırakıyorum..."

Hiç olmazsa, daha fazla acıya neden olmamak için sönen soluğunu böyle yorumlamak istemiştim.

Doğruldum.

Beyaz Bulut anasının vücuduna yaklaştı, bir süre kokladı, sonra burnunu avuçlarıma dayadı.

Uzakta, bütün platoyu kapatan çadır dizisinin önünde, erkekler bir aygırın peşinde koşuşturuyordu. Aygır her seferinde *urga*'dan kurtuluyor, bu da peşindekileri kahkahalarla güldürüyordu.

Göğsümü Beyaz Bulut'a dayamış, kovalamacayı izliyordum, birdenbire, atımın alnı Tengri'yle aramda köprüymüş gibi, sonsuzluğun içine düştüm. Her şey birden dupduru oldu, kararımı vermiştim: Beyaz Bulut'u sürümün baş atı, kanlı savaşlarda yoldaşım yapmayacak, onu sürekli olarak yurdumun önünde bağlamayacaktım.

Urga gibi olacaktık, aşkın simgesi sırık ve kement gibi.

Aramızdaki bu uyumu hissetmek bile benim için yeterli olacaktı.

Onu yakalamaya karar vermiş olsak, peşindekileri atlatmak için sürüsünden yararlanan o kurnaz aygır bile elimizden kurtulamazdı. Beyaz Bulut benim sırığımdı, ben de onun kemendi, onun şiddetli çarpışmalardan keyif alan, atılışı güçlü, kusursuz bir savaş atı olacağından kuşkum yoktu. Elimdeki tek varisin hayatını neden tehlikeye atacaktım? Onu kana bulanmış, soluk soluğa ve gururlu görmek, hemcinslerinin yüreğine vahşice korku salmasını izlemek, ozanların onun adına yaktıkları türküleri dinlemek için mi? Ben onun kahramanlığını biliyordum. Tekrar kanıtlamak için neden yoktu. Kendi mutluluğumun adı Çiçeklerin Ecesi olduğu gibi, tayımın da sadece mutlu olmasını istiyordum.

Ona dişi tayların en güzellerinden bir demet oluşturma sözü verdim. Artık geriye bana bulut kadar beyaz, şimşek kadar çarpıcı bir sürü tay vermekten başka yapacak şeyi yoktu.

İkinci bölüm

Otuzuncu kısım

Gök, ateşin üzerine bırakılmış bir kazan kapağı gibi, sıcaktan beyaza kesmişti. Yine de ipek bir iplikle asılmış gibi duran akbaba, geniş daireler çiziyordu.

Leş yiyici, kusursuz bir habercidir. Onun sayesinde, aradığımız adamı gördüm. Tepeden baktığımız, manda sidiği renkli uçsuz bucaksız platonun ortasındaydı. Buğu ve seraplar gölgesini kemiriyor, bir an için gözden gizleyip, hemen sonra, vücut bir tarafta, bacaklar öte yanda, geri getiriyordu. Kuru ve yakıcı rüzgârın önüne kattığı top top çakırdikenler bir taraftan diğerine savruluyordu.

Adam yularından bir at çekiyordu; belki de çeken attı. Çok yukarılardaki akbaba gücünü kullanmamak için kanatlarını havadaki yellere taşıtıyordu.

Hemen ardımda, yan yana dizilmiş dokuz yoldaşımın atları, sineklerden ve terden burunlarını, kulaklarını, kuyruklarını sallıyordu. Biri doğuya, diğeri batıya iki ulak çıkardım, adamımızı bulduğum haberini ilettim. Beş bölükle güneye doğru yola çıkmış, gökkuşağı yayılımında, birbirimizden uzaklaşmıştık. Bölükler birbirlerini gözden kaybedecek kadar uzaklaştığında, on kişilik mangalara ayrıldılar. Böylelikle, tek bir adamın yirmi günlük bir yürüyüşle tamamlayacağı düz bir çizgiyi bir gün içinde gözden geçirdik, aramızdaki teması hiç kaybetmedik.

Şimdi, adamı ve atını gözlüyordum. Güçlükle ilerliyorlar-

dı. Önce adam dizlerinin üzerine çöktü. Kum kaplı yamaçlardan inerek, Kör'ün sırtında ona yaklaştım.

Yaklaştığımı duymadı, açık mavi gözleriyle gerçekten kör olan kader arkadaşının kanını emmekle meşguldü. Sırtındaki paçavraları, ayaklarının tabanlarına kadar eprimiş çizmeleriyle neredeyse çırılçıplaktı. Kafasında kumaş parçaları örtülüydü. Kırbamı ayaklarının dibine fırlattım.

– Şu hayvanın kanını bırak, ileride ihtiyacı olacak.

Havaya sıçradı, elinde eğri bir kılıca benzeyen kemiği kaldırarak bana döndü. Durumu o kadar acınacak gibi, gözleri öylesine irin doluydu ki, onu tanımakta zorlandım.

– Seni yeniden görmekten mutluyum, Toğrul.

– Kimsin?

– Yolu bilen.

– Borçu? Temuçin'in sadık dostu?

– Buyruğundayım.

Karaimlerin Harı'nın gururlu bakışı neredeydi? İlginçtir, eski bir kavga sonucunda yarı yarıya kapalı mavi gözünün durumu, diğerinden çok daha iyiydi. Yeni doğmuş bir kuzunun postu kadar yumuşak olmasıyla öğündüğü siyah sakalı da yoktu. O sakal artık aklanmıştı, seyrelmişti. Yüzünün cildine gelince, kemiklerine yapışmıştı, gaga burnuyla, yağmurda ıslanmış bir akbabaya benziyordu.

– Atımı al, platoya tırmanalım.

– Atımın gözlerini gördün mü? diye sordu, el yordamıyla yerdeki kırbamı ararken. Benimkiler de aynı, platoyu falan göremiyorum. Eğer Temuçin'in topraklarına, kuzeye doğru yürümeyi becerdimse, bu sadece güneşin sayesindedir.

Kırbayı buldu, siyah kıllardan yapılma tıkacını açtı, ensesini devirdi, çılgın gibi, süt damlalarını sakalının üzerinde kaydırarak içti. Kırbayı boşalttıktan sonra fırlattı.

– Bu atı alabilmek için...

Sözünün sonunu getiremedi, içtiği bütün sütü kustu, geğirdi.

– Bin, dedim.

– ... Bir köylü ailesini soydum. Korkunç çölün güneyinde, sabahtan akşama kadar hiçbir şeye yaramayan toprağın üzerinde çalışıyorlar. Neyse, ata dönelim...

– Gel, Temuçin neredeyse buralarda olur...

– Bu at da sabahtan akşama kadar bir kuyunun çevresinde dönüyordu. Gobi'nin yakın olduğunu, elimdeki azığın çölü geçmeme izin vermeyeceğini düşündüm, onun için atı yemek üzere yanıma aldım. Köylünün devesine el koydum. Oysa o hayvan neredeyse sonumu getirecekti. İnan bana, Borçu, yanımda gördüğün bu at yüz tane deve eder, eğer bilseydim, zaman yitirmeden o deveyi yerdim. Ruhu sonsuza kadar çölde gezesice!

Tükürmek istedi, ama ağzında bir damla tükürük bile kalmamıştı.

Onu susturabilmek için

– Gel, dedim, gidip Temuçin'i bulalım. Senin için bir ordu kaldırdı, bütün çölü aratıyor.

– Şu tane ezici bokun yaptığına bak! Yerin altındaki kötü ruhlar kıçını delip beynini yesinler!

Üzerindeki paçavraları çıkarıp böğrünü gösterdi.

Kalçasıyla kaburgaları arasında kalan bölüm, bir paçavrayla tutturulmuş kandan kararmış sargılarla kaplı kocaman bir yaraydı.

Bir anda, büyük bir kurdun çenesinden çıkmışa benzeyen iğrenç yaranın üzeri binlerce sinekle kaplandı.

Toğrul birden yıkıldı.

Karaimlerin hanı gözlerini açmak istedi. Gözlerini sütle temizlediler, Temuçin'in hatlarını görmekten çok tahmin edince, onu göğsüne bastırdı.

Onu yan yana yürüyen dört binicinin dizleri üzerine uzatmıştık. Yolun geri kalan bölümünü eyer üzerinde tamamlamak istedi. Kerulen'e dört, beş günlük yoldaydık.

Yola çıkmadan önce, yiyecek ve içecek istedi. Azığı bitmemiş olanlar, azıklarını getirdi. Kustu, yine de peynir ve kurutulmuş et topakları yuttu. Sonra, başından geçenleri anlatmak istedi:

– Temuçin, sana kardeşim Erke'den söz etmiş miydim?

– Sen öteki iki kardeşini öldürünce, Naymanların yanına kaçan mı?

– Erke'nin korkması için hiçbir neden yoktu, dedi paçavralar içindeki han. İki abimi alçak oldukları, yılan kadar

sahtekâr oldukları için öldürdüm. Benim sırtımdan; durmadan babamızın kulağına fısıldıyorlardı. Babamın soluğu kesilince beni kılıçtan geçireceklerini düşündüm, ikisini de topuklarımla ezdim. Sen de Belgütey'in abisiyle aynı şeyleri yaşamadın mı?

– Anlıyorum, dedi Kağan, kendini haklı göstermek zorunda değilsin.

– Bundan iki yaz önce, Naymanların hanı öldü. İki oğlu hanın kadınlarından birisi için kavgaya tutuştu, işi ölü hanın tahtı önünde vuruşmaya kadar götürdüler. Anlaşılan, taht onlara dar geldi. Nayman topraklarını ikiye böldüler. Büyük kardeş Tay ovaları aldı, Buyruk da dağları. Kardeşim Buyruk'un ordusundan yararlanarak beni topraklarımdan sürüp attı. Birkaç sadık adamımla kaçmayı başardım, hayır, bu doğru kelime değil. Onları cesur adamlar sanıyordum, sonunda kaçışımı daha da karıştıran kararsız insanlar olduklarını gördüm. Beni geciktiren o korkaklardan bazılarını öldürdüm. Geri kalanlardan bazıları, mehtapsız geceden yararlanarak, beni terk etti.

Düşük han yeniden içecek istedi. Temuçin'in uzattığı kırbayı aldı, bir solukta boşalttı:

– Orhun Vadisi'nden ve Toprak Ana'nın leğen kemiğinden geçtim, Erke hâlâ peşimde, dağları aştık. Babamız aynı olmasına karşın, damarlarında benimle aynı kan dolaşmıyor, çünkü beni atalarımızın topraklarında bulmayı beceremedi. Güneye yöneldik, durmadan yol alarak büyük altın dağları, Altaylar'ı aştık. Güçsüz kalınca dudaklarımızı atlarımızın damarlarına dayadık. Çölden sonra, kurak vadilere ulaştık. Batan güneşe doğru ilerledik. Karatayların ülkesine gitmek istiyordum, çünkü kullarının Gürhan olarak adlandırdığı hanları, eskiden babamın müttefiğiydi. Dağların dik yamaçlarından, suları çamurlu kalleş nehirlerden, adamlarımın çoğunun kaybolduğu düşman topraklardan geçtik. Yanımda kalanlara gelince, tek eğlenceleri, koparmaları için izin verdiğim kellelerdi. Sana söyleyeyim, oğul, tek başına bir yurt gördüğümüzde içim rahatlıyordu, ganimet olarak on sıska keçi, bir çoban, yaşlı kadını ve köpeğini alsak bile. Midelerimiz her geleni kabule hazırdı.

– Aç at pişmiş eti reddetmez, diye haykırdı Kasar.

– Dilin doğru konuşuyor, dedi Toğrıl. Gırtlağından çıkan garip sesler o denli güçlüydü ki, bir an ruhunu teslim edeceğini sandık.

Alt tarafından rahatladığını söyleyerek bizleri sakinleştirdi.

– Karahıtayların ülkesinin kıyısında, etrafım çevrildi, Gürhan'ın hanlık ordusu Balasagun'a gitmek zorunda kaldım. Balasagun topraktan ve taşlardan yapılmış, çevresi surlarla çevrilmiş bir kent. Gürhan, babamla yaptığı ittifakın onuruna bana bir çadır ayırdı, dinlenmeme izin verdi. Buna karşılık, duvarlarını aşmama izin vermedi, beni han olarak tanımadığını söyledi. Senin benim oğlum olduğunu söyledim, seni de Kağan olarak tanımadığını anlattı. Ona göre dünyada tek bir han vardı, "o han benim" dedi.

– Neden benim yanıma gelmeye çalışmadın? diye sordu Temuçin.

– Çalıştım! Eskiden benim sana verdiğim gibi, senin desteğine güvendim. Sana haber vermek için oğlumu göndermedim. Ama Nilka bir daha geri dönmedi, herhalde topraklarımızın arasında yerleşmiş Naymanların eline düştü. Ne olursa olsun, Gürhan'a Tatarlara karşı kazandığımız zaferi ve kurtlarının kahramanlıklarını anlattım, Temuçin. İşte o zaman öfkelendi. "Bu Moğollar, sadece birbirlerini soymayı bilir" diye bağırdı. Yanıldığını söyledim: Moğol kabilelerinden büyük bir bölümünün senin sancağın altında toplandığını anlattım. Daha da kızdı: "Hepsi bit boku! Birkaç güne kalmaz, birbirlerini gırtlaklamaya başlarlar. Sen de, Karaimlerin de Jinlerin oyuncağı oldunuz."

– Bu Gürhan kendini Tengri'den de ulu saydığına göre epey ahmak olmalı. Jinlere karşı öfkesine gelince, burada haklı çünkü Karahıtayların atalarını doğdukları topraklardan sürüp atan Jinlerdi.

– Hmm, dedi Toğrıl kuşkuyla. Her ne hal ise, orada fazla gecikmemek gerektiğini düşündüm, çünkü Gürhan beni her gördüğünde Açlık Bozkırları'ndan söz ediyordu. Oradan daha güzel bir yer olamayacağını söyleyerek beni Açlık Bozkılarına göndermek istiyordu, her seferinde de kendini kemerindeki uzun hançeri sinirli sinirli ellemekten alamıyordu. Bir gece kaçtım, Çu Nehri'ni izleyerek ilerledim. Dokuz gün yol aldıktan sonra, nehrin bir dağ dizisini ikiye ayırdığı yere

vardım. Dağların ardında dev gibi bir göl vardı. Göl kıyısınca ilerledim, bir çobanı boğazladıktan sonra küçük sürüsüne el koydum. Daha tek bir koyun bile yememiştim ki, bütün sürüyü haydutlara bırakmak zorunda kaldım. Kafamda tek bir düşünce vardı, seni bulmak, oğul. Soğuk rüzgârların bir öküzün boynuzlarını sökebileceği zirvelerden, ölümcül buzullardan geçtim, Gobi'nin büyüklüğü ufukları yutunca, Temuçin, neredeyse mutluluk duydum. Yanıldığımı hemen anladım, çünkü su bulmadan önce bir mehtap yürümem gerekti... Bulduğum su tuzluydu! Lanetlendiğimi düşündüm, yere uzanıp uykuya daldım, ruhumu çölde dolaşmaya gönderdim. Tengri yakarışımı duymuş olmalı ki, uyandığımda nehir kıyısındaki toprağı işleyen sefillerin arasındaydım. Nehir tozdan, yanık kayalardan ve kum tepelerinden başka bir şey görünmeyen bu toprakları aşan tek yoldu. Mavi damar toprağın işlenmesini mümkün kılıyor, serinliğiyle kıyısına yumuşak bir yeşillik veriyordu. Ezelden beri, kör atları ve beceriksiz develeriyle orada yaşamışlardı.

– Hayatını kurtardıkları için onların soluğunu kestin, dedim öfkeyle.

Toğrıl yanağı üzerindeki irin damlasını sildi, düşünceli düşünceli sakalını sıvazlayan Kağan'ın gözlerini araştırdı.

– Senin Borçu'yu bu kadar cömert kılan parlak zırhı mı, yoksa sürüleri semirip çocukları korkusuzca büyüyünce Bozkurtlarının ağızlarının tadı mı değişti?

– Hayır, sadık Borçu hiç değişmedi. Tek merak ettiği, sürgünde olmakla, şükran duymayı unutmuş mu olduğun. Borçu'nun yüksek bir onur ölçüsü var.

– Bağlılığımdan nasıl kuşkulanırsın? diye üzüldü Toğrıl. Beni çağırdığında hemen...

– Öyle bir şey söylemedim! Seni karşılamak için buralara kadar gelerek, borcumu sildiğimi düşünme. Ordusunu benim için ayaklandıran, bana bir babanın oğluna davranacağı gibi davranan birinin hayatını kurtarıyorum. Sana ordumda bir yer, atlar, silahlar, savaşçılar sunuyorum, adamlarımdan her birinden de senin onuruna uygun mallar isteyeceğim. Bütün bunlardan sonra da sana borçlu kalıyorum.

Karaim sakinleşti, yüzü biraz daha gölgelendi, anlatacaklarına devam etti:

– Beni kurtaranlar Tangut ülkesindendi, onların gözünde paraya çevrilebilecek bir tutsak olduğumu hemen anladım. Nehrin yukarısında oturan başka köylülerin de gelip onları ziyaret etmesinden korktum. Başlarını kaldırmadan kellelerini uçurdum, deveyi semerledim, azığımı yükledim, poyrazla doğu arasına doğru, estirdiği yel için Tengri'ye şükrederek kum tepelerinin arasında ilerledim. Birkaç gün sonra kör at kumdaki dayanıklılığının sınırına vardı. Devenin de ondan aşağı kalır yanı yoktu.

Kasar'ın yüzüne küçümseyici bir ifade oturdu.

– Hep aynı yerde duran beygirlerin etleri yumuşar.

– Doğru konuştun, oğul! Ne kadar korkak olduklarını tahmin edemezsin. Kumlardan kurtulup Altaylar'ın kıyısına varmıştım, zavallı körü burnundan çekiyordum, kuyruğuna da deveyi bağlamıştım. Doğruca bir vahaya benzettiğim yere yöneldim, yaklaştıkça yanımdaki hayvanlar direndi, burunlarından soludu. İncir ağaçlarının arasından akan cılız su hemen buharlaşıyordu. Değerli suyu avuçlarıma alıp dudaklarıma götürürken birden rüzgâr çıktı, gürültüyle ağaçların yapraklarını kopardı, çünkü bir yüzleri kurumuş gümüş gibiydi. Albız alası deve bütün hayatı boyunca ağaç görmemiş olmalı ki ipini kopardı, geldiğimiz yöne doğru kaçmaya başladı. Kör de heyecanlanmıştı, neyse ki yularına yapıştım ve kamburun peşine düştüm. İnatçı hayvan yanına yaklaşmamıza izin vermiyordu. Elimden geldiğince yalvardım, tatlı tatlı çağırdım ya da küfrettim, hep kaçtı. Ah, dostlarım! Beni görseniz, gülerdiniz. Sırtında azığımla kayboldu, yarınlarımdan endişelenmeye başladım. Soluğu kesilen at yavaşladı. Önümüzdeki deve de durdu, kafasını yana çevirdi. Körü durdurdum. O aptal devenin nesi vardı, biliyor musunuz?

Kasar kahkahalarla güldü

– Deve sen koştuğun için bir tehlikeden kaçtığını sandı. Asıl neden korktuğunu nereden bilsin?

Toğrul'un ıslak gözlerinde yarı şaşkın, yarı suçlu bir bakış vardı.

– Benimle alay etme, Kasar, çünkü açlık mideyi kastığında akıl uykuya dalar. Evet, o albız alası gevişçiyi yitirmekten korktum. O günden sonra yularını belime bağladım. Bir gece, bir panter yanımıza o kadar yaklaştı ki, deve beni sürük-

lemeye başladı, kıçımın derisi soyuldu. Eğer kör at koluma bağlı olmasaydı, deve hâlâ koşuyor ve kemiklerimi sürüklüyor olacaktı. Ertesi gün, sırtlanları görünce çıldırdı. Bir kayaya sıkı sıkı tutunmuştum, üzerime atıldı, böğrümü ısırdı. Artık birbirimize dayanamıyorduk. Günlerdir ağzıma bir şey atmamıştım, bütün bir deveyi yiyebilirdim...

– DEVE! diye güldü Kasar.

Toğrıl dahil, hepimiz gülüştük.

– Doğru, evlat! Endişelerimi paylaşmaya başladığını görüyorum. Susuzluğumu gidermek için damarını kesmem söz konusu değildi. Yanına yaklaşınca, korkunç ağzını açıyordu, öyle ki, bir sabah bir uçurumun kenarındayken onu oraya doğru sürmeyi ve aşağıya itmeyi başardım. Talihim yaver gidiyordu, aşağıya inip devemi bulmak, terkisindeki azığımı alabilmek için basacak taşlar bile buldum. Ama uçurum çok derindi, deve dipte kalın bir kar örtüsü üzerinde yatıyordu. Bacakları kırılmıştı, güçlükle soluk alıyordu. İşini bitirmem gerekti. Kafasının üzerinde koca bir kaya parçası kaldırmıştım ki, ağzını uzattı, dişlerini yarama daldırdı. Çılgına döndüm, o karnımı ısırırken kafasına deli gibi vurdum. Ağzından güçlükle kurtuldum, devenin çok inatçı olduğunu düşünerek yukarı çıktım. Yukarıda, uçurumun kenarında kocaman bir kaya gördüm ve aşağıya yuvarladım. Devenin kaburgaları kırıldı. İkinci kaya kafatasını parçaladı, tam gözünün üstünden. Kafasını bana kaldırıp öfkeyle bağırdı, sağlam gözündeki kini gördüm. Ona bağırarak bütün bunların Naymanların yüzünden olduğunu söyledim. Üçüncü kaya hörgüçlerinden birini patlattı. Dördüncüsü de aynı yere geldi. Yavaş yavaş bir yaya ve oklara ihtiyacım var diye düşünüyordum ki, beşinci kaya boynunu kırdı. Artık kıpırdamıyor, belli belirsiz soluk alıp veriyordu. Son bir kayadan sonra derisini yüzme zamanı geldiğine karar verdim.

– Neyse ki atın körmüş, dedi Kasar, yoksa seni uçurumdan aşağı iterdi.

Hepimiz gülerken, Toğrıl atının boynuna kapandı, sonra tok bir gürültü çıkararak yere düştü.

Kasar yere atlayıp yaşlı savaşçıyı sırtının üstüne çevirdi, gözkapakları yarı açık, kanlı dudaklarının arasından mos-

mor dili görünüyordu. Kasar burnunu Toğrıl'ın ağzına yaklaştırdı.

– Eee? diye sordu Temuçin.

– Şu anda uçurumun dibindeki deveden de kötü kokuyor.

– Nefes alıyor mu?

– Bir kurt gibi, dedi Kasar, gözlerini abisine kaldırarak. Koyunlarınızdan birini bir yutsun, gerçek bir düve gibi osurmaya başlar.

Otuz birinci kısım

İki mehtap sonra Toğrul Han, eski bildiğimiz haline döndü. Bütün bu süre boyunca Kököçü onunla kendi ilgilendi, Tengri'nin yardımıyla kısa zamanda kurtulacağını müjdeledi.

Temuçin sözünü tuttu, ona çadırlar, sürüler, kadınlar, köleler ve muhafızlar verdi. O andan itibaren, Karaim önderinin sağlığı gün geçtikçe düzelmeye başladı. Sadece saçının ve sakalının kar gibi beyaz kılları ve hafif topallaması başından geçenleri hatırlatıyordu. Kendisi için oluşturduğu küçük yuvarlak obadan, kendine güvenen köpek gibi konuşmaları yükseliyordu. Kasar yanından hiç ayrılmadı. En sevdikleri faaliyet, sarhoş olmaktı. Toğrul'ın yurdu hiç boşalmadı. Orada, her yerden daha çok oyun oynanıyor, tartışılıyor, türkü çığırılıyor, insanlar kızıştırılıyordu. Yasağın sessizlikle ilgili kuralları eski hanın çevresinde geçerli değildi. Toğrul'ın tahtını yeniden ele geçireceği günden de söz ediliyordu. Temuçin bunun için gayret gösteriyordu. Toğrul'ın eski topraklarına casuslar göndermiş, iki Nayman hanının yanına da adamlarını yollamıştı. Kağan'ın sıkça kullandığı bir deyimle, "düşmanın yakasına bir bit yerleştirmişti."

Öküz Yılı'nda Börte dördüncü çocuğunu, sonradan Toluy olarak adlandırılacak oğlunu doğurdu. İşte o sıralarda, Toğrul kendi oğlunun nerede olduğunu öğrendi. Nilka yanında bin Karaim atlısıyla Camuka'nın ordusuna sığınmayı başar-

mıştı. Toğrıl yazı oğlunun yanında geçirdi, sonra Temuçin'in obasına döndü.

Nilka, Camuka'nın da yardımıyla Orhun'un kıyılarını geri almak umudundaydı. Bu umut Toğrıl'ı sevince boğsa da, Camuka'yı tasarılarının üzerinde bir kara gölge olarak gören Temuçin pek memnun olmadı.

Anda Bozkurt halkını, yok edilmez bir zincir olarak düşlüyordu. Gizlice gerçekleştirdiği bu düşteki tek güçsüz halka Camuka'ydı, O halka olmadan da Moğol bütünlüğünden söz etmek imkânsızdı. Camuka, Nilka ve Toğrıl'ın topraklarını yeniden ele geçirmelerini başarırsa, daha şimdiden noyanların desteğini almış Yalnızların gücüne karşı konulması güçleşecekti; ona şükran borcu olan Karaimlerin Camuka'nın her istediğini yapacakları açıktı.

– Farkında mısın, oğul? diyordu Toğrıl heyecanla: senin Moğolların Camuka'yla birleşince, yirmi bin savaşçımız olacak.

– Camuka'ya ne kadar kinlendiğimi biliyorsun...

– Seninle savaştı, kardeşini öldürdü diye mi? Ne var bunda? Kendi kardeşinin öcünü aldı, sonra da sürülerinin arasında sakin sakin oturdu.

– O at hırsızı Camuka'nın kardeşi değildi, o sadece bir bahaneydi. Camuka'nın sadece bir üvey kardeşi var, o da benim sadık Kurçim.

– Kindar olma! diyordu yaşlı Karaim. Moğolların mavi gök gibi birleşmeleri ve tek yumruk olmaları gerekir diyen sen değil miydin?

– Evet ama, gökyüzünde sadece bir güneşe yer var. Camuka o güneş olmak istiyor. Ne var ki hiç ışık vermiyor; o ay gibi, iki yüzü var, karanlık yüzünü de iyi biliyorum.

Karaim hanının topraklarını geri almasını sadece Camuka'nın eline bırakmaktan korkan Temuçin, Kaplan Yılı'nın başlarında savaşçılarını topladı.

Koşullarını açıklamıştı. Camuka ve *tümen*'i Orhun Vadisi'nin güneyinden ilerleyecekti. Bize gelince, elimizdeki tümenle düşmanı doğudan ve kuzeyden kıskaca alacaktık.

Soylular, ulular ve yüzbaşılarla yaptığı konuşmada Ka-

ğan bize planını açıkladı. Daha baştan Toğrıl'ın düşman kardeşinin onu ilgilendirmediğini söyledi:

– Erke'nin elinde üç bin asker bile yok . Camuka'nın askerlerinin yaklaştığını görünce, kuzeye, Tarim Irmağı'na kadar kaçacaktır. Buradaki geçitlerden geçerek doğuya, müttefiki Buyruk'un yanına gidecektir. Artçılarıyla Camuka'nın askerleri arasına girecek, onu izleyeceğiz. Bizi doğruca Buyruk'un yanına götürecek. O zaman Nayman ordusunun üzerine yürüyecek ve topraklarını alacağız.

Ordumuz harekete geçti, her bir asker yasağın buyurduğu malzemeyi almıştı: iki yay, üç sadak, bir eğe, bir balta, bir bıçak, iki kangal ip, iki kırba, atların kuyruklarına bağlandığında nehirden ıslatmadan malzeme geçirilmesine yarayan, şeritli bir torba.

Bir zamanlar Toğrıl'ın yazlağı olan yere vardığımızda, Camuka ve Nilka'yı orada bulduk. Erke beklendiği gibi Tarim Irmağı'na doğru çekiliyordu.

Sevgili Orhun Vadisi'ne tekrar kavuştuğu için mutlu gözüken Toğrıl, zaferi kutlamak için avlar ve şölenler düzenlemek üzereydi ki, Temuçin konuştu:

– Kardeşin Erke Naymanların yanına sığındı. Şimdi bir şey yapmazsak, yakında hep birlikte döneceklerdir. Şimdi onlara saldırmanın ve hanlığını, eskiden olduğu gibi saygın ve güçlü yapmanın zamanı.

Her savaşçının üç atı vardı. Binekler değiştirildi ve Süslü Guguk Kuşu Ayı'nın ilk günlerinde Büyük Hinggan Dağları boyunca Tarim kıyılarında ilerlemeye koyulduk. Camuka'nın birlikleri arkamızda ve iki günlük yolda, ordumuz sabırsız ama disiplinli yirmi beş bin kişiden oluşuyordu. Toynakların otlardaki sesi ve koşumların şakırtısını dinleyerek sessizce yol alıyorduk.

Mutluluk Zirvesi'nin uzakta ufku deldiğini gördüğümüzde Temuçin Camuka'ya ulak gönderdi. Geniş platonun ortasında yükselen zirvesi karlı bu yüksek tepenin önünde ayrılmayı önerdi. Biz Buyruk'un üzerine ilerlerken, Yalnızlar daha doğuya kayacaklar, Koyun Tepeleri önünde konaklayarak bozkır

yolunu kapayacaklardı. Yedek atlarımızı Camuka'ya bırakacak, böylece gönüllerince otlamalarını sağlayacaktık.

Temuçin, Buyruk'un askerlerinin büyük bölümünün Altay eteklerinde olduğunu biliyordu. Onları bu yüksek duvarların dibinde kıstırmak, doğudaki ve güneydoğudaki geçitleri kapamak isteğindeydi.

Mutluluk Zirvesi'nin geniş kuşağının altındaki üç büyük gölde dimdik yarların kül mavisi yansıyordu. Kara Göl'ün kıyısında ilerledik, güçlü tepelerin gerisinde Altaylar'ın sivri uçları göğü yarıyordu.

Akşam olur olmaz atlarımızdan indik, bataklıkların kenarında, topuklarımızın üzerine çömeldik, gecenin yıldızlı örtüsünü sermesini bekledik. Kurbağalar bağırıyor ya da bir su kuşunun önünden, halkalar bırakarak suya dalıyordu. Sivrisinekler sinir bozucu vızıltılarına başladı. Bize ilk onlar saldırdı, yorulmadan üzerimize geldiler, o kadar ki, sabah olduğunda çoğumuzun yüzü kan içindeydi. Görüntü Kağan'ın hoşuna gitti:

– Düşman yüzümüze kurbanlarımızın kanını sürdüğümüzü biliyor. Bizi gördüğünde adamlarından çoğunun oklarımıza hedef olduğunu sanacaklar.

Ancak Kara Göl'ün çevresinde yıkılacak pek çadır yoktu. Taşlı, yer yer kumlu toprakta biten cılız otlar sadece keçi sürülerine uygundu.

Güneşin ilk ışıkları Kağan'ın zırhında yansırken terk edilmiş yurtlardan birine girdim. Dişsiz ve yaşlı bir kadın süt köpürtüyordu.

Sadağımı çıkarmadan ev sahibinin yerine çöktüm. Bana bir tas uzattı:

– Sabah sütü ısınırken eşikten bir yabancının girmesi iyiye işarettir.

Peşindeki kuzu durmadan bacaklarına dolanıyordu. Kadın bakınca melemeye koyuluyor, minik toynaklarıyla yeri eşeliyordu. Bir kırlangıç duman deliğinin kenarına konup öttü. Yaşlı kadın, iki sırık arasındaki yuvayı gösterdi.

– Her baharda, bu kırlangıç için geliriz. Erkeğim çok kızgın. Burasının çok sıcak olduğunu, göl suyunun zehre dönüştüğünü, otların bir işe yaramadığını ve sivrisineklerin krallığında yaşadığımız söylüyor. Her sabah, dağlara gidip

atlarını aramak zorunda. Ama çadırında bir kırlangıçtan daha büyük bir mutluluk olur mu?

Ne kadar haklı olduğunu bilmiyordu. Eşiğini geçerken içimdeki öldürme isteği, kırlangıcı görünce buharlaşıp uçmuştu. Ayağa kalkarken, Buyruk'un ordugâhının nerede olduğunu sordum. Beni dışarı çıkardı, bütün çevresinin savaşçılarla kararduğını görerek şaşırdı. Gözlerime baktı, benden bir kötülük gelmeyeceğini anladı, tepelerin üzerinden sıyrılan bir bulut parçasını gösterdi.

– Bu bulutu iten Altaylar'ın rüzgârıdır. Birazdan yayılacak. Güneş en tepeye varınca açılacak ve Buyruk'un sürülerini suladığı ırmağı ortaya çıkaracak.

Yaşlı kadının verdiği bilgi doğruydu. Bulut gri kanallı dev bir yengeç halini alıncaya kadar göğü kemirdi, altında çamurlu bir ırmağın kıyılarını kaplayan bin kadar çadır göründü. Buyruk'un taşlardan yapılmış bir duvarın ortasındaki obası, çadırların az ötesindeydi. Dağların yamaçlarını süpüren büyük çınarların dışında, yer yer yıpranmış kayalarla süslü meyilli ve taşlı çanak, hiç de bir vahaya benzemiyordu. Kızıl toz bulutları yerden yükselip her yönde koşturuyordu.

Buyruk ve seçme birlikleri zaman kaybetmeden tepelere çekildiler. Çarpışmaları daha iyi idare etmek için savaşı tepeden mi izlemek istiyordu? Ne olursa olsun, büyük bir hata yapmıştı. Savunma güçleri okçumuzun ilk atışları karşısında sendeledi, Kasar'ın buyruğundaki *binlik*, onları kısa sürede dağıttı. Başsız kalmış Naymanlar oldukları yerde dönenmeye başladı, geniş çanağın ortasında kovalanıp oklandılar.

Hemen Buyruk'un kaçışını korumak için geride bıraktığı beş bölüğe daldık, yaman çarpışmalardan sonra düşmanı ezdik, yüzümüz düşmanların kanıyla kıpkırmızı, Altay'a sardık.

Celme, tutsaklar ile mallarını izcilerin bulduğu, ırmaklarla kaplı geniş bir platoya götürmekle görevliydi. Onu orada bulacaktık.

Akşam, karmakarışık bir göğün üzerine hızla indi, bizi durmaya zorladı. Talihimizin bizi terk ettiğini düşünüyor-

duk, ancak soğuk ve rüzgârın cehenneme çevirdiği bir geceden sonra, şafağın ilk ışıklarıyla birlikte harekete geçtiğimizde Tengri'nin yanımızda olduğunu gördük.

Buyruk'un Altay'ın tepelerinden birine ulaşıp diğer yamaçtan kaçabileceğini düşünmüyorduk, çünkü gördüğümüz izler başından geçenleri açıkça gösteriyordu. Karın ilerleyişini durdurduğu yerde karınlarına kadar kara saplanmış, çoğu donarak ölmüş atlar bulduk. Biraz ötedeyse, toprak ayaklarının altında kaymış, bütün bölükleri götürmüştü. Biraz daha yukarda, elli askerlik bir birlik bir yamaca tutunmuştu. Gün ışığında dipsiz bir uçurumun kenarında olduklarını görmüşler, kıpırdayamamışlardı. Daha da yukarda, arkadaşları karın üzerine uzanmış, yüzleri mavi ya da kapkara, bir daha uyanmamak üzere uykuya dalmıştı.

Temuçin durmamızı buyurdu. Geri döndük, alabildiğimizi aldık, hatta birkaç tutsak bile yakaladık: atları parçalarken, ölü hayvanların karınlarına saklanmış savaşçılar bulmuştuk.

İki günlük bir yürüyüşten sonra Celme'yle buluştuk. Akşam olurken solumuzdaki tepelerden oluşan uzun gerdanlığı binlerce renge boyayan göğün altında, yarların maviye, kırmızıya, kahverengiye ya da sarıya dönüşmesini seyrettik. Her zirve diğerinden farklıydı, hep birlikte göz kamaştırıcı bir görüntü çiziyorlardı. Irmaklar neşeyle yamaçtan aşağı akıyor, aşağıda altın ve gümüş gibi parıldıyan bir nehirde birleşiyordu. Uzakta, pembelere bürünmüş Bin Mücevher Dağı, bulutların altında bir taç gibi ışık saçıyordu.

Tutsaklar göz ucuyla bizi izliyor, onlara baktığımız zaman da gözlerini indirmeye dikkat ediyordu. Kadınlar ve çocuklar daha çekingendi, bazılarının gözlerinde eğreltiotu renkleri vardı.

Son ışık, dağların yamacını aydınlattı, mor gölgelerin içinde, bir Nayman kadınına türkü söylettik. Gözleri alev alev, özlem dolu titreşimler yaydı:

Altay, Altay, ulu Altay,
Rüzgârların kaynaklandığı,
Fırtınaların ateşini aldığı...
Sürülerimizi bağışla.

Bahar beyaz elbiselerini çözüyor,
Göğsüne bin çiçek konduruyor,
Alnın okyanusa kadar parlıyor.

Altay, Altay, duru Altay,
Kuşları ötüşen,
Irmakları neşeli...
Aşklarımızı koru.

Yaşı bilinmeyen yaşlı,
Neden senin gibi,
Gözyaşlarımı bulutlarda saklayamıyorum?

Gecenin billuru altında uykuya daldık. Sabah olduğunda, vücutlarımızın şeffaf bir örtüyle kaplandığını gördük.

Bin Mücevher Dağı'na doğru yola koyulduk. Toğrul geride kaldı, Camuka ve Nilka'nın birliklerini bekledi.

Yedi gün sonra, tuzlu göllerle parçalanmış çorak topraklara ayak bastığımız sırada, büyük bir Nayman ordusu yolumuzu kesti. Hemen Toğrul'a ulaklar gönderdik. Akşam, askerlerimizi savaş düzeninde yerleştirdikten sonra, ulaklar geri geldi, Karaimlerin Hanı'nın haberini getirdi: "Bu gece orada olacak ve kuzeyde ateş yakacağız. Birçok ateş. Böylece oğlum, nerede olduğumuzu anlayacaksın. Naymanlar da kalabalığımızı görüp korkacaklar."

Sabahın ilk ışıkları göründüğünde, korkan biz olduk: müttefiklerimizden eser yoktu. Soğuk küllerin dışında, izleri buharlaşıp kaybolmuştu. Hangi yöne dönersek dönelim, karşımızda hep Naymanlar vardı, sayıca da bizden üstündüler. İşte sahtekâr Toğrul'ın teşekkürü. Canı sıkkın Kağan yine de konuştu:

– Bunlar, Camuka yılanının işi. Kellelerimizi istiyordu, onları Naymanlar ona sunacak.

Otuz ikinci kısım

Büyük kayıplar pahasına Nayman kapanından kurtulmayı başardık. Acıklı bir biçimde geri çekilirken Toğrıl'ın gönderdiği bir ulak mağlup ordumuzu buldu. Karaimlerin hanının ihaneti ona yaramamıştı. O da bizim gibi Tarim Geçidi'nden geçip topraklarına varmak isterken bir Nayman tuzağına düşmüştü. Temuçin'den imdat dileniyordu, Kağan hepimizin şaşkın gözleri altında yaralı ordusunun yönünü çevirdi.

– Haini cezalandırmak için mi? diye sordum.

– Hayır, onu kurtarmak için. Toğrıl bizim tek umudumuz.

Temuçin yaşlı Toğrıl'ın topraklarını yitirmesi ya da tahtını oğluna bırakıp ölmesi durumunda Camuka'nın Moğollarıyla Targutay'ın birleşeceklerini ve Borçeginleri ezeceklerini anlattı. Toğrıl tek müttefikimizdi. Hayatımız onunkine bağlıydı.

Yarın kenarına yapışmış, atlarının altındaki toprak kayan Toğrıl ve oğlu Nilka'yı, yanlarındaki yüz savaşçıyla birlikte kurtarmak için tam zamanında yetiştik.

Toğrıl ardı arkası gelmeyen özürler diledi, Camuka'nın Temuçin'in tek amacının Karaim tahtını ele geçirmek olduğunu söylediğini, kendini kandırdığını açıkladı:

– Sana dikkat etmemi söyledi, beni devrimek için güney-

deki Naymanlarla anlaştığını, kuzeydeki çarpışmaların beni oraya çekmek için bir tuzak olduğunu söyledi. Evet, bana Naymanların Altay çıkışını kapattıklarını bildirdiğin zaman, Camuka'ya inandım, tuzağa düşmekten korktum, geldiğimizi bildirmek için gece ateşleri yaktım. Daha sonra Nayman tuzağına düştüğümüzde ne düşüneceğimi bilemedim ve bu yüzden seni yardıma çağırdım, ey oğul. İmdadıma yetişmeseydin, Camuka'nın alçaklığını ve göğsünde çarpan temiz yüreği hiçbir zaman bilemeyecektim.

Nilka'nın hayatını kendi ellerimle kurtardığım için, babası bana on altın kupa, beyaz ipekten halılar ve değerli kumaşlar armağan etti. Bütün armağanları Kağanıma verdim, çünkü kendi başıma kalsaydım, daha bir gün önce ölmesini dilediklerimin imdadına koşmazdım.

Kuşkular Tuğla Irmağı kıyısındaki görkemli şölende dağıldı. Bağlılık antları içildi, karşılıklı sözler verildi. Toğrıl yeğenlerinden birisini Temuçin'e sundu, Kağan da kızı, Subetay'la birlikte en yetenekli komutanı olan Kasar'a verdi. Karaimler ve Borçegin Moğolları, toparlandıktan sonra yine birlikte Naymanların üzerine yürüyecekti. Toğrıl bir daha ne Camuka'ya ne de oğlu Nilka'ya kanmayacağına yemin etti, ayrılma zamanı geldiğinde de bize endişelerini açtı:

– Artık yaşlanıyorum, Temuçin. Ben gittikten sonra, halkımı kim idare edecek? Kardeşim yok. Oğlum Nilka mı? Hiçbir şey beceremez. Gel benim büyük oğlum ol, Temuçin, Nilka ocağımı beklerken sen adamlarımı Naymanlara karşı yönet.

Hanın çevremizde toplanmış kadınları, Nilka'nın teyzeleri, başlarını mutsuzlukla salladılar.

Bütün yeminler Temuçin'i yatıştırmadı. Toğrıl'ın koşulsuz desteğini sağlamak istiyordu. Bu isteği, Temuçin ile Toğrıl arasındaki barışı önleyemeyen Camuka'nın hazırlıklara başladığını öğrenince, daha da arttı.

Yalnızların önderi Targutay'ın desteğini almıştı ama bu ittifak Kağan'ın ortadan kaldırılması için yeterli değildi. Başka güçlere de ihtiyacı vardı. Sade bir plan hazırladı, dün

yendiklerimizi imdada çağırdı: Tatarlar, Merkitler, Naymanlar. Dağınık ve küçük obalar halinde yaşayan Tatarlar ve Merkitleri kandırmakta güçlük çekmedi. Dağlı Naymanların önderini bulabilmesi için sekiz mevsim geçmesi gerekti. Buyruk Altay'ın öte yamacına varmıştı, dağların çevresini dönmüş, Oyratlara sığınmıştı. Oyratların toprakları, kuzeye sürülen Merkitlerin ülkesinin karşısında, Baykal Gölü'nün bu kıyısındaydı.

Bütün bu halklar Moğol topraklarının kıyısında toplandı, bir ittifak anlaşması yaptılar, bir beyaz aygır ortasından bölerek kurban ettiler ve Camuka'yı Gürhan ya da "Evrensel Han" ilan ettiler.

Yalnızların önderi, Temuçin'e bir ulak göndererek yeni adını bildirdi. Gürhan adının benim gözünde pek değeri yoktu ama, Temuçin haberleri çok ciddiye aldı. Ona göre, Camuka silahlarını bilemeye girişmişti.

– Hep gizli işler çeviriyor, suçlanmaktan da nefret ediyor. Gönderdiği haber bizim için bir uyarı. Eğer uykumuz sırasında tepemize binme kararı alırsa, bütün kuşkulardan arınmış olacağını düşünüyor.

Aynı anda gelen başka bir haber Temuçin'in mutsuzluğunu daha da artırdı: Altan, Kutçar ve Darıtay ulustan ayrılıp Camuka'yla ya da Targutay'la birleşmişlerdi. Üç Borçegin soylusu Kağan'ın Tatar ganimetini ellerinden aldığı gün yaptığı hakareti hazmedememişlerdi.

Temuçin Toğrıl'la ittifakını güçlendirmek için kızkardeşi Temülün'ü Nilka'ya sunmayı düşündü. Bu evlilikten çocuklar doğacak, kanla yapılan bu ittifak ise tün anlaşmalardan daha fazla güven verecekti. Hiç olmazsa öyle sanıyordu.

Ne var ki, Nilka güzel ve tatlı Temülün'ü geri gönderdi, yeterince soylu olmadığını ileri sürerek Temuçin'e hakaret etti.

Öfkelenen Anda bir gün Nilka'nın taşaklarını koparıp atının göğsüne asmaya ant içti.

Oysa bir mehtap kadar sonra Nilka, daha doğrusu babası, kararlarını değiştirdiler. Bir Karaim aracısı bir sabah obaya geldi, bir haber iletti: "Ben, Karaimlerin güçlü önderi Toğ-

rıl, kendini beğenmiş oğlumun davranışı için sana özürlerimi gönderiyorum. Kız kardeşinle evlenecek, çünkü irademiz böyledir; sana hakaret ettiği için en büyük özürlerini, bağlılığının simgesi olarak da bu kemeri gönderiyor."

Gümüş kemer üzerinde büyük mavi taşlar vardı.

– Düğün ne zaman? diye sordu Kağan.

– Toğrıl Han seni yeni mehtabın ilk gecesinde bekliyor.

Böylece yeniden Tuul Irmağı'na doğru yola koyulduk.

Dört beyaz öküzün çektiği kağnının üzerinde, Höelün Ana Temülün'ü teselli ediyordu. Temuçin'in küçük kız kardeşinin, Merkitlerin önünden kaçtığımız gece bana aşkını açıklamasının üzerinden birçok bahar geçmişti. Bugün artık olgun bir kadındı, uzun saçlarının örtemediği üzüntüsü, tanıdığım küçük ve şakacı kız görüntüsünü daha da güçlendiriyordu. Bütün o yıllar boyunca, gözlerini benden ayırmamış, yüreğimin başka yerde olduğunu bildiğinden, tutkusunu söndürmeyi başarmıştı.

Büyük ve ıslak gözlerine bakarak, evliliğinin, tıpkı at kılından örülmüş sicimlerin keçelerin fırtınadan uçmasını önledikleri gibi, Karaimlerle ilişkilerimizi güçlendireceğini söyledim.

Yezügey'in dostu, Kököçü'nün yaşlı babası Şaman Monglik'in çadırlarının yakınında konakladık. İki aileyle birlikte bozkırın ve göğün ortasında yaşıyordu.

Elinde bir kürek kemiği, konuştu:

– Seni bekliyordum, Temuçin.

O akşam ikinci kürek kemiğini ateşe sürdü, uzun uzun inceledi:

– Oraya gitme, ayaklarının altında bir tuzak var.

– Nasıl oluyor da, oğlun beni uyarmadı?

– Bilmiyorum...

– Şamanların en güçlülerinden biri değil mi?

– Öyle... Öyle, işaretlerden anlaması gerekirdi... yalvarırım, ona bir kötülük yapma. Kaç, çabuk kaç... Başında büyük bir tehlike var.

Gerisin geri döndük, sevinç içindeki Temülün kağnıdan

inip bir ata bindi.

Obaya döndüğümüzde, Kasar'ın gönderdiği bir ulak Kağan'ı bekliyordu: "Dikkatli ol kardeşim, birkaç mehtaptan beri Toğrıl'ın obasında büyük bir faaliyet var. Danışmalara katılma hakkım yok. Camuka Nilka'nın aracılığıyla Toğrıl Han'ın aklını çeliyor. Bana Nilka'dan kurtulmak ve Naymanlarla ittifak kurmak için harekete geçtiğin söylentilerini anlattılar. Kimsenin arkana geçmesine izin verme."

Hemen ertesi sabah çadırlarımızı yıktık ve batıdaki büyük bozkıra doğru yola koyulduk. Kököçü; Kağan'ın çadırına girdi.

– Neler oluyor Kağan, harekete geçtik ve benim hiçbir şeyden haberim yok?

– Kürek kemiğinden düşmanın bizi uykumuzda boğazlamak istediğini okudum.

– Ben böyle bir şey görmedim!

– Demek ki yaşlanıyorsun ya da Tengri artık seni eskisi gibi korumuyor

Karaimler yeni mehtabın ilk gecesi gelmediğimizi görünce, yürüyüşe geçtiler.

İyice incelediğimiz bir toprağın üzerinde, gözlerimiz açık bekliyorduk; kadınları, çocukları, bütün mallarımızla birlikte Kölen Gölü'ne göndermiştik. İzcilerimiz batıdaki büyük platoların otuz bin askerlik bir ordu tarafından karartıldığı haberini getirince, onun üçte biri sayıdaki ordumuz derin bir sessizliğe gömüldü.

Karşımıza gelince birbirlerinden ayrıldılar ve okçularını yerleştirdiler. Hepsi gelmişti: Toğrıl ve Nilka, Camuka, Targutay, çoğu Merkit ve Tatar topraksız kalmış bir sürü önder, bir Oyrat birliği. Noyanlar öncü gücünü oluşturuyordu, kanatların birinde Karaimler, ötekisinde de Yalnızlar vardı. Büyük Ulca Vadisi'ni kapatmışlar, tüm tepelere yerleşmişlerdi, kargıları ve sancakları gri ve alçak bulutları deliyordu.

Gece büyük adımlarla çöktü, savaşa sabah başlamak için ulaklar gelip gitti.

Temuçin izcilerin getirdiği haberleri dinliyor, ama tek bir kelime bile söylemiyordu. Zaman zaman kendisi gibi sakin atını okşuyor, ama gözlerini ufuktan ayırmıyordu. Yuvasındaki kartal gibi, izliyor ve düşünüyor, sırtında okları, yayı, kılıcının kabzası, miğferinin tepeliğinde rüzgârda dalgalanan tüyleriyle yüksek gölgesi kalın bulutların arasında seçiliyordu.

Tüm komutanlar arkasında yerlerini alınca onlara yaklaşmalarını buyurdu.

– Kuşatılan kurtların yaptığını yapacağız. Subetay! Celme! Önce siz saldıracaksınız. Düşmanın saflarını bozmak ve peşinize düşmelerini sağlamak için üç dalga ok salın ve onları vadinin dışına çekin. Biz merkeze yüklenirken siz bir çember çizip yanlarımızı koruyacaksınız. Gayreti elden bırakmayın, kısa sürede şaşıracaklardır. Eğer Celme sol kanadımızı bırakmak zorunda kalırsa, Subetay senin hemen sağ kanadı alman gerekecek. Birbirinizi gözden kaçırmayın, düşmanın kaburgalarını okyanus gibi kemirin, merkezdeki saldırımıza karşı koymak fırsatı bulamasın. Curçedey! Sana öncüleri bırakıyorum. Yılmaz Oruğutların düşmanı fırtınanın otları yatırdığı gibi biçsin!

O sırada korkunç Mangutların önderi Kuyildar söz istedi:

– Ben de öncülere katılmak istiyorum, Curçedey'in sancağını noyanların sırtına benimkinden önce dikemeyeceğine bahse girerim.

Kağan ona bu onuru verdi ama Targutay'ın kendisine bırakılmasında ısrar etti.

– O alçağı, sağ yakalamak istiyorum.

İki tarafın oluşturduğu karanlık duvar günün ilk ışıkları altında belirdi. Karşımızdakiler beşer yüz kişilik birliklere ayrılmıştı. Öndeki iki sırayı enseden dizkapaklarına kadar zırhlarla kaplanmış atlar ve sazdan yapılmış kalkanlarıyla süvariler oluşturuyordu.

Toğrıl'ın ve Camuka'nın birlikleri tepelerde, gözden ırakta. Yalnızların ulağı, solgun ışığın altında karşımıza dikildi. Camuka Temuçin'e haber gönderiyordu: "Sana saldıracağımız şu anda, Toğrıl orduya komuta etmekten vazgeçti ve beni görevlendirdi. Benim ve oğlunun bu savaşın düzenleyicisi olduğumuzu iddia ediyor. Önce kabul etmedim, ama geri çe-

kileceğini söyledi. Savaş davullarını duyunca gerileyen korkak atlara benzemiyor mu? Ey Anda, gücümü tanımak ve silahlarını bırakmak istemiyorsan, oklarımıza dikkat et, çünkü palamdan korkman gerekmez. Ey Anda, kendim yaralanmadan seni nasıl yaralarım?"

– Tam Camuka, dedi Temuçin. Kendi gölgesiyle bile kavga edebilir. Aynı dal üzerindeki iki karga gibi tartışırlarken, onlara saldıralım.

Oruğut ve Mangut Moğolları düşmanın üzerine at sürerken korkunç savaş çığlıklarını attılar: UUKAAY!!!

İlk ok yağmurundan sonra atlarının terkilerindeki kalkanlara göre ikiye ayrıldılar ve sırayla oklarını yağdırdılar. Noyanlar peşlerine düştü; Temuçin beş binliği hücuma kaldırdı, birini merkezden, dördünü de tepelerden gönderdi, Oruğut ve Mangutların her atışta biraz daha azalttığı kanatların ve ihtiyatların yolunu kesmek istiyordu.

Camuka Oruğut ve Mangutları önlemek için Toğrıl'ın seçme askerlerinden bin Tübegen ve bin Otur gönderdi. Bizimkiler düşerken, ölmeden önce beş düşmanı deviriyordu. Kağan'ın birbiri ardından çarpışmaya sürdüğü dalgalar noyanları yıpratıyordu. Temuçin Targutay'ın muhafızlarına kadar ilerleyecek ilk kişiye yüz kadın vaat etmişti, bu nedenle darbelerimde çok acımasızdım.

Pişmanlık ve en değerli savaşçılarının kaybının üzüntüsüyle boğuşan Toğrıl geri çekilmek istedi. Oğlu buna çok öfkelendi, adamlarının başında ileri atıldı çenesine bir ok saplanınca durdu. Karaimler hemen çevresini aldılar, Nilka'yı savaş alanından uzaklaştırdılar.

İşte o zaman Oyrat şamanları güçlerini birleştirmeye, tanrısal güçleri yardıma çağırmaya karar verdiler. Bir atın karnını yarıp kahverengi panzehirtaşını çıkardıktan sonra, ırmağın ortasına dikilmiş bir söğüt dalına astılar ve Tengri'ye yakarmaya giriştiler. Gök birden yarıldı, şiddetli ve buz gibi bir okyanus başımızdan aşağı döküldü. Targutay'ın muhafızlarının yanına varmıştık ki, karmaşa bizi çukurun derinliğine attı, birbirimizden ayırdı, kimi kılıçladığımızı bilemediğimizden, geri çekilmek zorunda kaldık.

Kököçü hemen düşman atlarından birinin karnının yarılmasını, bir panzehirtaşı bulununcaya kadar aramaya de-

vam edilmesini buyurdu. Bir sürü panzehirtaşı bulundu: küçük, büyük, sarı, kırmızı, yeşil, mor, yuvarlak, girintili çıkıntılı. Taşlardan en büyüğünü, kısmen hazmedilmiş ot renginde olanını seçti, atının kuyruğuna bağladı, fırtına ve yağmurun altında inleyen, siyaha bürünmüş tepelere doğru dörtnala koştu. Fırtınanın biraz dinmesinden yararlandık, yeniden Targutay'ın üzerine saldırdık. Temuçin ona erişmek üzereyken atı şahlanıp binicisini yere attı, bir ok karnını delmişti. Terkime almak için elimi uzattım, atım kişneyerek dizlerinin üzerine çöktü. Temuçin'in atını deviren okun eşi gözüne saplanmıştı, fışkıran kan burun deliklerini kırmızıya bulamıştı. Gözlerimle usta okçuyu ararken Kağan yürümeye devam etti, onu korumak için sırtımı sırtına dayadım. Kargaşalıkta Targutay'ın yanına vardı, kılıcımımı bütün gücümle sallıyordum, birden enseliğimin arkasına çarpan bir ok duydum. Kağan şaşkın bir inilti çıkardı. Döndüm, yere düşüyordu, kellesini uçurmak için kılıcım indiren Targutay'ın kolunu kestim. Yeniden çılgın gökten inen kapkaranlığa ve gürültüye boğulduk. Katliam görüntüleri donmuş ve solmuş gibiydi. Şimşekler kargıları aydınlatıyor, atları kül ediyordu. Kana bulanmış demirler ve atlar birbirleriyle çarpışıyor, eğilip bükülüyor, sel altındaki toprağın üstünde çamura bulanmış korkunç görüntüler akıyordu. Yıldırımın ışığında, ellerimin arasında Kağanımın yüzünü gördüm, gözleri aralık, ağzı açıktı, titreyen boynuna bir ok saplanmıştı, bütün göğsü kandan kızıla kesmişti. Üzerimizden geçen çıldırmış atların arasında, bütün varlığımla o sevgili vücudu korumaya çalıştım, sonra başparmağım büyüklüğünde dolu taneleri tepemize indi, sırtımda kalkanım olmasaydı bizi delip geçecekleri muhakkaktı.

Sonra, Tengri yavaş yavaş sakinleşti.

Kör'ün zırhını çıkardım, Temuçin'in üzerine örttüm, omuzuma alıp elimde kılıcım, cesetlerin arasında sendeleyerek tepelere doğru taşıdım.

Kan çamura karışıyordu, o gece yaralıların boğuk iniltilerinden başka şey duyulmadı.

Kulağımda Kağan'ın soluğu bir at kılından da zayıftı, kollarımda, ateşin üzerindeki süt gibi boşalıyordu.

Otuz üçüncü kısım

Şafak sökünce gecenin kalıntılarını görüp dondum. Küçük vadi kısmen parçalanmış insan ve at ölüleriyle kaplıydı. Yüz kadar kurt kendilerine ziyafet çekiyordu. Biraz yukarıda, onu getirdiğim yamacın tepesinde, Temuçin kendi kanından bir gölün ortasında yatıyordu, iki adım gerisinde de kocaman bir kurt vardı. Yayım ve oklarım andanın yanındaydı, elbiselerimi de onu ısıtmak için üzerine örtmüştüm. Anasının bacakları arasındaki bir sümüklü gibi çırılçıplaktım.

Uğruna Kağan'ın yanından ayrıldığım süt tulumunu bıraktım, bir insan kolu için kapışan iki kurdun yanından geçerek tepeye koştum.

Görünürde bu kadar yumuşak tepelerimiz aslında çok diktir. Yokuşun yarısını bulmamıştım ki, kurdun burnu Kağan'ın boynundaki yarayı koklamaya başladı. Bir tek ısırık bile ölümcül olabilirdi. Hayvan yarayı yalamakla yetindi. Yayımı almak üzere elimi uzattım, Kağan bileğime yapıştı. Kurt dudaklarını kaldırdı, kıpkırmızı diş etlerinin arasındaki keskin dişlerini gösterdi.

– Neredeydin?

Kağan'ın gözünde her zamanki vahşi hayvan ışıltısının dışında, delice ve soru dolu bir ifade vardı.

– Susuzluğunu giderecek bir şey aradım. Gece boyunca sayıkladın ve susadığını söyledin.

Elini boynuna götürdü. Kımıldamamasını, yarasının ar-

tık kanamadığını, hemen yanımızdaki kurdun gözlerini üzerimizden ayırmadığını söyledim.

– Endişelenme, dedi, o bizim koruyucumuz.

Kurda bakınca, Mavi Göl'dekini tanır gibi oldum. Bütün burnu boyunca beyaz bir iz vardı. Siyah kadifeyle çevrelenmiş sarı yarık gözleri olmasa, bu hayvanın o kurt olduğuna yemin ederdim. Ama Mavi Göl'den, ilk karşılaştığımız yerden çok uzaktık. Üstelik o günden bu yana yirmi bahar geçmişti. Ruhunun yeniden beden bulmuş olması mümkün müydü?

Temuçin ayaklarının dibindeki toprağa bakarak sordu:

– Bütün bu kan kimin?

– Senin. Gecenin ortasına kadar yaranı yaladım, seni soluksuz bırakmamaları için bütün pıhtıları tükürdüm.

Yüzü mehtap kadar solgun ve pürüzsüzdü. Bakışlarında, nerede oldukları belli olmayan iki at hareket ediyordu.

Ağaçlarla kaplı tepelerin arasında kıvrılan vadinin dibinden noyanların sesleri duyuluyordu.

– Temuçin, gitmemiz gerek.

Gömleğimi, çizmelerimi giydim, zırhımı kuşandım, kemerimi sıkıladım, koşup süt tulumunu aldım, damla damla dudaklarına akıtırken önceki gece noyanların artçılarının arasından nasıl sızdığımı anlattım. Savaştan geriye kalan büyük karmaşada, terk edilmiş bir kağnının okuna asılı bu tulumu görmüştüm.

– Düşman seni yakalasaydı, işkenceden geçirirdi.

– O nedenle oraya çıplak gittim. Böylece tutsaklarımızdan biri olduğumu iddia edecektim. Fırsatını bulunca da kaçacaktım.

– Yaramı emdin, hayatımı kurtardın, kendi hayatını tehlikeye attın. Bunu hiç unutmayacağım, Borçu. Sesi heyecandan kısılmıştı.

– Gel, dedim kalkmasına yardım ederek. Kurtlar gibi yapalım, noyanlar bizi bulmadan bizimkilerin yanına gidelim.

Biraz ötede, ağaçların gölgesinde bir at buldum. Yerde, vücudu oklarla delik deşik yatan binicisinin yanında bekliyordu. Uzun bir bulutun ufkun bir ucundan ötekine gitmesi için gerekli süre sonunda Cuci'nin komutasındaki bölük-

lerden birine vardık. Tepesinde bulunduğumuz bir geçitten çıkıyorlardı.

Sevgili Küçük Lokma artık on dokuz baharlık güçlü bir savaşçı olmuştu, okları keskin, yüreği sert, kafası doluydu. Kollarının arasındaki babasının geriye devrik başını görünce, atını vermeyi önerdi. Güçsüz Temuçin ata binemeyeceğini söyledi.

Cuci'nin yüzü gölgelendi. Babası tarafından geri çevrilmek onu çok üzerdi. Saçını ilk kestirdiği ilk çocukluğundan beri bu böyleydi, onun duygularına esir olduğunu, öfkeyle üzüntü arasında gidip geldiğini biliyordum.

Temuçin adildi, çocuklarından hiçbirine farklı davranmazdı. Bunun belki de tek istisnası, en küçük oğlu olduğu için biraz daha sevdiği sekiz yaşındaki Toluy olabilirdi. Cuci bunun tersine inanırdı, birçok kez bana babasının diğer kardeşlerinden daha fazla gurur duyduğunu söylemişti. Oysa, Temuçin Cuci'den de söz ederken, onunla ne kadar gururlandığını anlatırdı. Cuci'nin bilmediği, babasının oğulları yanındayken onları övmediğiydi. Bütün söylediklerime karşın Temuçin'in büyük oğlu babasının onu sevmediğine inanıyordu. Yaptığı her harekette, söylediği her sözde Kağan'ın gözlerini arar, onun onayını beklerdi. O sevgili yüz duygularını açığa vurmadığından, Cuci babasının tepkisizliğini memnuniyetsizlik olarak yorumluyordu.

Cuci'nin mutsuzluğu beni çok üzüyordu ama yapabileceğim hiçbir şey yoktu. "Sen bunu anlayamazsın" diyordu hep; "babam bana bir yabancıymışım gibi davranırken seni yere göğe koyamıyor."

Babasının kimliği konusundaki kuşkulardan haberi var mıydı? Sanmıyordum, ama Temuçin'i çevresinde oğulları olduğu zaman gözlemlediğimde, Çağatay'ın, Ögedey'in ya da Höelün Ana'nın büyüttüğü manevî evlatların Cuci'nin istediği sevgiyi gördüklerini belirlemiştim.

Kağnılarımızı aramak için doğuya doğru yürüdük. Temuçin kollarında horluyordu. Yarası bir daha açılmamıştı.

– Baban yaşıyacak, dedim Cuci'ye. Sonsuz olduğu için yaşayacak. Tengri öyle istiyor.

– O gece onun yanında olmak isterdim. Onu hayatta tutan ağız olmak isterdim.

– Ne fark ederdi ki, sen de aynı şeyi yapacaktın?

– O ne bilecek?

Cevap vermedim, ama genç Cuci'nin sözlerinde bir oğulun babası için besleyebileceği en büyük hayranlığı duydum, bu sözlerin Kağan'ın uykusuna ninni olmasını diledim.

Yağmur, Büyük Hinggan Sıradağları'na doğru çekilmemizi güçleştirdi, renksiz bozkırı kalın ve gri bir perdeyle örttü. Kağanları, kadınları, çocukları, sürüleri bulduk, keyifsizce ilerlemeye devam ettik. Omuzlarımız düşmüştü, hiç ses çıkarmadan, savaşın bir galibi olmamasına karşın mağlup gibi yürüdük.

Sadak taşıyan savaşçılarımızın sayısı iki bin altı yüze düşmüştü. Sekiz bin kişi kaybettiğimizi hesapladık, düşmanın iki katı kayıp vermiş olması bizi teselli etmiyordu. Kurtlar gibi dövüşmüştük ama yaralarımızı yalayacak, ölülerimize dua edecek bir in aramıyor, düşmanın tepemize düşmesinden korkuyorduk. Bizi neden izlemiyorlardı ki? Düşmanlarımızın işimizi bitirmeleri kolaydan da öteydi.

Yine de geri çekilişimizi ısıtan bir duygu vardı: Tengri, Kağanımızı desteklemişti. Kököçü'nün güçlerinin yağmuru düşman üzerine çevirdiği doğruydu ama bu başarısını kendi seçkin oğlu Temuçin'i koruyan Tengri'ye borçlu olduğunu düşünen sadece ben değildim.

Diğer bir iyi haber de baba olma çabalarımın meyva vermek üzere olmasıydı, bu meyva Sedef Irmağı'nın karnında büyüyüp hareket ediyordu. Müstakbel annenin yanına iki sağlam ebe dikmiştim.

Kağan'ın sağlığı bizi endişelendiriyordu. Ögedey ve Borokul kayıpların arasındaydı. Üçüncü oğlu daha on beşinci baharına yeni girmişti. Borokul'a gelince, Höelün Ana'ya verilen ve onun kendi çocuklarından ayırt etmediği bu küçük Curkin yirminci baharındaydı.

– O ikisi ölüm karşısında birbirlerinden ayrılmamak istemiştir, dedi üzüntüyle göğe bakarak. Birlikte ölmüş olmalılar.

Sonra çocuklarını geri vermesi için Tengri'ye yakardı.

Üç gün sonra, beyaz burunlu kara bir at kampımıza yaklaştı. Borokul sırtüstü yatıyor, kucağında da çok kan kaybet-

miş ama hâlâ soluk alan Ögedey'i taşıyordu. Babası gibi o da gırtlağından bir ok yemiş, okun temreni gırtlaktaki damarlardan birinde kırılmıştı. Ögedey çok kan kaybetmişti ama Borokul yaranın çürümemesi için durmadan yalamıştı.

Çocuklarını görünce, Temuçin'in gözleri doldu. Ögedey'i kollarına aldı, yavaşça yere yatırdı, yarayı dağlamak için hançerini kızdırdı. Yaralı hançerin değmesiyle sıçradı. Babası dudaklarını oğlunun alnına dokundurdu, sonra da, Cuçi'nin üzüntülü gözleri ve ciddi yüzünün önünde, yeri ve göğü öptü.

Otuz dördüncü kısım

Büyük Kingan'ın yeşil yamaçlarına çekildik, Mangutların önderi Kuyildar bir geyiği izlerken öldü, hayvanın boynuzları çarpışmada yarılan karnındaki yarayı yeniden açmıştı. Başkaları da demirin kestiği ya da deldiği yerdeki etlerin çürümesinden öldü.

Bir akşam Sedef Irmağı, bir yurt kadar gergin ve yuvarlak karnını tutarak karaçamların arasında kayboldu. İki ebeye onu izlemelerini buyurdum.

Sabahın ilk solgun ışıklarıyla döndüklerinde yüzlerindeki ifadeden büyük bir felaket yaşandığını anladım. Sabit ve siyah büyük gözlerinden yaşlar damlıyordu, yanaklarını tırmalarlarken başlarından geçenleri anlatmayı başardılar. Dumanı tüten küçük vücut yosun halının üzerine yatırılır yatırılmaz her iki ebe de ananın üzerine atılmış, aradaki bağı koparmaya çalışmıştı. Ama Sedef Irmağı ikisinden de atik davranmış, çocuğunu göğsünün üzerine alarak karanlıkların içinde kaybolmuştu.

İkisinin kanlı cesedi bir yarın dibinde bulunduğunda aralarında hâlâ kızıl bir göbek bağı vardı.

Pişmanlıklar kısırdır, yine de Tengri'nin başkasına tutkun güzel Merkit'e özgürlüğünü vermediğim için beni cezalandırdığını biliyordum. Bir zamanlar Beyaz Bulut'u kanlı çarpışmalardan kurtararak kendi çıkarlarıma karşı savaşmış olsam da Gök bana atların ruhunu okşamanın yeterin-

ce bilge olmadığını öğretiyordu. Bu durumda, kadınların ruhu hakkında hiçbir şey bilmiyordum.

Kış aylarında baskına uğrama tehlikesini göze alamadık, Halka Irmağı boyunca ilerleyerek Börte'nin doğduğu topraklara kadar indik.

Yüksek ovalara varırken Temuçin'in arzusu, aralarındaki çatışmalara karşın tarafsızlıklarını koruyabilmiş Ongiratların desteğini kazanmaktı. Börte'nin babası Bilge Dey ölmüştü. Bu da Temuçin'in ittifak önerisini daha da kolaylaştırdı: "Ya mutluluğunuz için sancağımın altına gelirsiniz ya reddedersiniz. Bu durumda sizi son adama kadar kılıçtan geçiririz."

Ongiratlar kahraman Uruğutlarının başında giden Kağan elçisi Curçedey'den mi etkilendiler? Güçlerimizin durumunu bilmiyorlar mıydı? Hâkimiyetimizi kabul ettiler, biz de obamızı Tunge Irmağı kıyısına kurduk.

Darıtay, Altan, Kutçar ve Camuka'dan ayrıldı, yanımıza döndü. Temuçin'in amcası özürler diledi, bir daha Kağan'ı terk etmeyeceğine ant içti. Savaştan sonra yaşadıklarını anlatınca, rahatsız edilmeden kaçabilmemizin nedenini anladık.

Bir taraftan Nilka önemli bir yara almıştı. Oğlunun durumunu gören Toğrıl birliklerini toplamış, dönüş yolunu tutmuştu. Diğer taraftan Merkit, Tatar ve Oyrat birlikleri, ganimetimizin ellerinden kaçmasına öfkelenmiş, fırtınadan hemen sonra Camuka'nın ve Targutay'ın obalarına saldırarak yağmalamaya girişmişlerdi. Üstelik Altan'la Kutçar da Targutay'ın güçsüzlüğünden -kesik kolu çürümeye başlamıştı- yararlanarak ulusunu hâkimiyetine almak isteyen Camuka'yla çekişmeye başlamıştı.

Yeni Köpek Yılı'nda Kağan, Toğrıl'a, Nilka'ya, Camuka'ya, Altan ve Kutçar'a ulaklar gönderdi.

Herbirine yaptığı sahtekârlığı anlattı. Karaimlere gönderilen ulak Kököçü'ydü.

Toğrıl'a gönderilen mesaj en ayrıntılısıydı:

"Kimsenin ittifaklara karışmayacağını kararlaştırmamış mıydık? Oysa sen kıskançların aramıza girmelerine izin verdin. Ordunu benimkinin karşısına çıkardın. Kadınlarımı, çocuklarımı ve sürülerimi korkuttun. Beni de iki kardeşin gibi yok etmek mi istiyordun? Babamın seni kölelikten kurtardıktan sonra tahtına geçmen için nasıl yardım ettiğini unuttun mu? Aynı şeyi benim de yaptığımı unuttun mu? Dişsiz bir atın dışkısından daha da kuru, kör atının kanını emdiğin Gobi'de seni aramamı unuttun mu? Sana obamın güvenliğini verdim, yaralarını iyileştirdim, besledim, onurunu yeniden kazanman için ne gerekiyorsa yaptım. Birlikte savaşmadık mı? Naymanlara karşı savaşacağımız günün şafağında beni terketmen, babam olduğunu iddia eden bir müttefike yakışır bir davranış mıydı? Sırtıma sapladığın bu hançere karşın, seni askerlerini kuşatan Naymanlardan kurtarmam için yalvardın. Kinim beni sağırlaştırdı mı? İmdat çağrına cevap vermedim mi? Hayır, kan bağlarına saygı gösterdim ve hemen geldim. Bana böyle mi teşekkür etmen gerekirdi? Birlikte Merkitleri, Tatarları dize getirdik. Sana verdiğim çadırlarını, sürülerini aldık. İstediğin ve elinde olmayan ne kaldı? Kasar! Ona ne yaptın? Ona dikkat et, onu çok özledim, o kardeşime de çok ihtiyacım var."

Camuka'ya şu mesajı iletti:

"Eskiden, ikimiz de çocukken, birbirimizle iddialaşırdık. Babamın mavi kupasına ilk kimin dudaklarının değeceğini tartışırdık. Şafakta, hep senden önce kalkar, bu kupadan senden önce içerdim. O yüzden beni kıskandın. Oysa her seferinde sütün yarısı sana kalırdı, çünkü bırakırdım. Nadir de olsa, kupanın yanına benden önce vardığında, bana o değerli içecekten bir damla bile bırakmazdın.

Daha sonraları yeniden buluştuk, birbirimize verdiğimiz sadakat sözlerini hatırladık, aynı orduyu, aynı örtüyü paylaştık, sen yine de senden çok daha az şeye sahip olan beni kıskandın. Şimdi de babalığın Toğrıl'ın kupasındaki sütün hepsini içmek istiyorsun. Nilka'nın sana karşı benim gibi sevgi ve sabır dolu olmasını mı bekliyorsun?"

Yeğenlerine, soylu Altan ve Kutçar'a şunları söyledi:

"Bu onurun size ait olması gerektiğini düşünerek geri çevirmeme karşın beni Kağanınız olarak seçtiniz. Unuttunuz mu? Kağanlığı kemiği bizim kadar soylu olmayan Camuka'ya mı bırakalım? Kağanlığı istemediniz ve beni seçtiniz. Bana itaatsizlik ettiniz, şimdi sırt çeviriyorsunuz. Bana sadakat için içtiğiniz ant bu mu? Hiç olmazsa atalarımızın toprağı üç nehrin kaynağına kimsenin çadırlarını kurup hayvanlarını otlatmasına izin vermeyin."

En sonunda Temuçin, Nilka'yı şöyle suçladı:

"Babamız iki oğul istedi. Ben evlatlığım, sen ise umut duyulan. Benden korkacak ne vardı? Benden daha küçük olduğun için sadece iyiliğini isteyen beni neden kıskandın? Öksüzler Gök'ün armağanıdır. Öksüzleri iyi karşılamak gerekirken, sen bundan mı endişelendin? Beni Toğrul'ın uzağına kovdun. Şimdi onun canını sıkma. Sabah akşam onun yüreğini sakinleştir, o hayattayken de han olma arzunu unut."

Kâhinlerin de belirttiği gibi, güneydeki topraklara yönelen kazların hızlı uçuşunu bir kar örtüsü izledi.

Kış öyle geçti: pembe sislerle kaplı mavi günlerle kesilmiş, uzun, beyaz, sıkıcı ve sessiz. Günlerimizi ayı gibi kıllı develerin tepesinde cılız sürülerimizi bekleyerek geçirirken, gözlerimizi sonsuz beyazlıkta gezdiriyor, vahşi mandalar, yolunu yitirmiş saygalar ya da ava çıkmış yırtıcılar gözlüyorduk.

Deve sırtında manda avı bize büyük bir keyif verirdi. Ok atmaktan çok, onu kovalamak ve kargılarımızla vurmayı severdik. Bu soylu hayvanın ani yön değişiklikleri nedeniyle bazen kayıp gürültüyle düşer, devenin kar üzerindeki koşuşunun kusursuz olmasına karşın, yönetiminin neredeyse imkânsız olması nedeniyle kahkahadan kırılırdık. Kurt, ayı, tilki ya da samur kürklerimiz bizi soğuktan korur, ancak biz kısa sürede terden sırılsıklam olur, bıyıklarımız buz tutardı. Tüm gücünü harcayan mandaların yanında koşuşturmak ne büyük zevktir! Güçlü kafaları o denli ağırdı ki, genellikle başlarıyla çift sürüyormuş gibi koşarlardı. Vücut kılları kurumdan yapılı çelenkler gibi titreşir, toynakları her adımda bir kar fırtınası koparır, solukları iki duman sütunu gibi çı-

kardı. Tam yanlarına vardığımızda, kargıyı iki elimizle tutup "rrrann!" diye o etli kambura saplar, kaburgaları kırarak kalbe ulaşmaya çalışırdık. Bazen de kargı etlerin arasında kırılırdı. Kargının dayanıklı çıkması durumundaysa hayvanın zıplamaları sonucunda börkümüz burnumuza düşer, kaftanımızın kolları yırtılırdı. Ama kargı hâlâ direnen hayatın titreşimlerini taşır, mavi gökteki şimşek gibi hayvanın karın üzerine yığılmasına kadar o doyulmaz zevki tattırırdı.

Kalın postlu hayvanın üztüne atılır, daha ölmemişse kafatasını dağıtır, akan kanı kırbalarımıza doldurarak, sıcak sıcak içerdik. Daha sonra en lezzetli parçaları ayırır, dumanlı bir tespih gibi karın üzerine yayar, eti yaprak yaprak doğrar, mide ve yürek parçalarının tadına bakarken, diğerlerinin hemen donmasını beklerdik. Oradan ayrıldığımızda geride, kargaların inip kaldığı kanlı bir iskeletten ve şölene katılmak için uzakta dolaşmaya başlayan kurttan başka bir şey kalmazdı.

Kağan'ın gönderdiği ulaklara ilk yankılar, otlakların sarı düğünçiçekleri, hasekiküpeleri, beyaz, pembe ya da mavi unutmabenilerle kaplandığı, göllerin bataklıklı kıyılarında uzun bacaklı kuşların göründüğü çağda geldi.

Karaimlerin yanında geçirdiği bir kıştan sonra Kököçü geri döndü ve sızıldanan Toğrıl'ın cevabını getirdi:

"Senden ayrılmakla sadakatsizlik ettim. Senden uzaklaştım, artık yüreğim sıkışıyor, gözlerim bozuluyor... Çocuğum olmadığı dönemlerde şamanlar bir oğlum olması için ruhlara yakardı. Arzum yerine geldi, çünkü Nilka doğdu. Daha sonra sen geldin, ikinci bir oğul gibi. Her ikiniz de yaralandınız, neredeyse ikinizi de kaybedecektim. Artık hayatlarınızın tehlikeye atılmasını istemiyorum. Bu andan sonra, ey oğul, senin hakkında tek bir kötü düşünce beslersem, bütün kanım aksın ..."

Şaman küçük eğesini kan çıkartıncaya dek başparmağına sürdü ve konuştu:

"Toğrıl'ın da böyle parmağını kestiğini gördüm. Sonra da oğlum da dudaklarını ıslatsın, belki de o zaman damarlarında benim bilge ruhum dolaşır, dedi."

Kağan'a içinde Toğrıl'ın kanı olduğunu söylediği kayın ağacı kabuğundan yapılmış şişeyi uzattı.

– Aç onu.

Kököçü şişeyi açtı.

– Toğrıl'ın kanı mı?

– Kesin olarak söyleyemem, dedi Şaman.

– Gözlerinle gördüğünü söyledin...

– Belki... belki de beni kandırdı...

– İnsan kanı mı?

– Muhakkak.

– Öyleyse, iç!

– Ben şamanım, çeşnici değil.

– Ya ben, ben içebilir miyim?

– Korku ve kuşku dışında hiçbir şey seni önleyemez.

– Kağan Tengri'nin öfkesinden başka hiçbir şeyden korkmaz.

– Öyleyse bana dikkat et, Temuçin, çünkü ben Gök'ün kulağıyım.

– Ben de sadağı ve okuyum. İradesiyim.

İkisinin gözleri meydan okur gibi diğerininkine dikildi, daha sonra Temuçin şamana gidebileceğini belirtti.

Daha sonra, Doymak Bilmez Boz'u getirmelerini istedi. Bu savaş köpeği bir koç kadar geniş, bir koçtan daha yüksekti. Kısa tüyleri, boynunun kenarında ve kalçadaki kızıllığın dışında, kapkaraydı. Soydaşlarından hiçbiri bu köpeğin dişlerinden canlı kurtulamamıştı. Kocaman ağzından neredeyse simsiyah bir dil sarkıyordu. Çekik gözlerindeyse, sinirli soluklarına uygun koşan bir alev görünüyordu. Avda bir atılışta bir mandayı boğazlayabileceğini ya da taşaklarına yapışarak yere devirebileceğini kanıtlamıştı. Üzerine devrilip can havliyle tekmeler atan hayvanın ağırlığı bile çenesini açmaya yeterli olmazdı.

Doymak Bilmez Boz, Toğrıl'ın kanını yaladı. Gün batmadan böğrünün üzerine devrilmiş, ağzı köpük içinde, gözleri acıdan kıpkırmızı yatıyordu. Daha önce böğürerek karnını parçalamaya çalışmış, çılgın gibi dönenmişti. Zehirlenmişti.

Hain Toğrıl hiçbir andını tutmamıştı. Köpek azmanının leşine bakarken, Kağan konuştu:

– Karaimler atlarını besliyorlar, savaş sancağını çok geç-

meden çıkarırlar. Bizi nerede bulacaklarını biliyorlar, onu soyacağıma inanan süslü Nilka da en önde yürüyecek. Onlarla çatışmak bizim için ölüm olur. Gidelim, Ongirat ülkesinden ayrılalım. Nilka'yı bütün topraklarımızı ona bıraktığımıza inandıralım ...

Anda'nın bakışı kınından sıyrılmış kılıç gibi kupkuruydu.

– Bozkurtlardan sonsuza dek kurtulduğunu sandığında, onu uykuda yakalayıp sarmısak dolu keselerini avuçlarız.

– Tatlarına kim bakacak diye sordu şaklaban Temüge.

– Ablan Temülün, dedi Kağan. Onu kadınlığına layık görmediğine göre o torbalar ablanın demektir.

Otuz beşinci kısım

Büyük bozkırdan ayrıldık, kadınlarımızı ve çocuklarımızı Ongiratların yanında bıraktık, suları durulu Argun'u aştık, sivrisineklerden başka kimsenin sevmediği sıkıcı Çamurlu Göller'e vardık.

Bataklığa vardığımızda, kıyılarda süsenler, suokları ve sazlar çiçek açmıştı. Bir mehtaptan daha az bir sürede sarı, mavi, mor, beyaz ya da pembe yapraklar göğün sıcaklığında buharlaştılar, göllerin suyunu da birlikte götürdüler.

Bir gölgeler ordusu gibi sararmış otların, küçük bir su birikintisinin peşinde dolaşıyorduk. Bir süre sonra, birkaç damla su edinebilmek için çamurları elekten geçirmek zorunda kaldık.

Böylesi yöntemlerle elde edip içtiğimiz su, insanları dizlerinin üzerine çökerten, atları sırtüstü deviren ishallere neden oldu. Çakırdikenlerin dibinde, yumrularının insanın acılarını dindirdiğini bildiğimiz yılanotu aramaya başladık.

Bataklıkta avlanacak kuş yoktu, geç bırakılmış yumurtaları yutmak için yuvalarından çok uzaklaşan kara tilkilerden de eser kalmamıştı. Atlarımızı okşarken parmaklarımız çıkık kaburgalarına, gözlerini sineklere kapatmış kızgın kafalarına dokunuyordu. En güçsüzleri yemeye koyulduk, kazandığımız taze kanı da sivrisinekler emdi. Beyaz Bulut ve sürüsünü Ongirat ülkesinde bırakmış olmaktan pişman değildim. Ne teselli...

Paçavralar içinde, zayıf ve pistik ama hepimiz de silahlı ve dikkatliydik, çevredeki yılanları kızartıp yedikten sonra her yeri saran kertenkele ve köstebeklere bile bir çocuk oku fırlatmaya hazır bekliyorduk. Bağırsakları alt üst eden o bulanık sudan adam başı yarım tas elde ettiğimiz bir gün, Temuçin Kağan tasını sadık adamlarına, bana, Celme'ye, komutanlarına ya da kabile önderlerine, Subetay'a, Mukali'ye, Borokul'a Çilağun'a Curçedey'e uzattı ... Herbirimiz bir yudum içtikten sonra, acılarını paylaştığımız için bize teşekkür etti, bizleri hiç terk etmeyeceğine söz verdi.

– Bu andıma ihanet edersem, Tengri beni bu çamurlu suya döndürsün.

Tengri'nin bizi terk ettiğini düşünmeye başladık. Oysa en kötü zamanda bile beklenmez bir olay oluyordu: kısa olduğu kadar değerli bir sağnak, bir ceylan sürüsü, bir ziyaretçi... Noyanların bir alt boyuna mensup yaşlı adam gibi.

Peşinde, yurdun keçeleri ve sınıkları yüklü bir deveyle en az onun kadar yüklü dört at çekiyordu, atların çevresini de kadınları ve çocukları almıştı: saygıdeğer bir nine, oldukça yaşlı iki kadın ve iki genç kız.

Yirmi yaşlarında bir savaşçı buraya kadar gelmelerine yardım etmişti.

– Kim bu adam, diye sordu Kağan, yaşli adama.

– Okundan kurtulunmaz bir kahraman. Kendi boyundan geriye bir şey kalmadığı için oklarını senin hizmetine vermeyi diliyor. Dağıttığın kabilesinden geriye kalanlar kendi aralarında çekişip savaşıyor.

Kellesi kazınmış okçunun göğsünü de deri parçalarından yapılmış yarım bir zırh koruyordu. Sadağının ok dolu olduğunu görünce, kendimi tutamadım:

– Anda! Atlarımızı öldüren, gırtlağını delen noyan, işte bu. Oklarının tüylerini tanıdım.

Subaylar hemen okçunun çevresini aldılar.

Temuçin adama yaklaştı, onu ve değerli atını oklayanın o olup olmadığını sordu.

Okçu tereddütsüz cevap verdi:

– Tepenin üzerinden Kağan'ı okladım. Kağan dilerse beni öldürebilir, ama ha burada, ha başka yerde çürümüşüm,

fark etmez. Ama beni yanına alırsa, önünden dörtnala gitmek, taşları kırıp düşmanlarıyla savaşmaktan mutluluk duyarım.

Bunları söyledikten sonra Temuçin'in yarasına kaçamak bir bakış attı, daha sonra gözlerini Kağanınkilere dikti.

– Ölümümü isteseydin, kendini övmek için buralara kadar gelmezdin, dedi Kağan gözlerini okçudan ayırmadan. Gözlerin dürüst, yaptıklarını da inkâr etmiyorsun. Adın ne?

– Cebe!

– Peki öyleyse Cebe, oklarınla atımı, sadık Borçununkini vurup beni de yaraladığına göre, sana bundan böyle Ok Cebe diyeceğim.

Daha sonra üç noyan, bir baba ve iki oğlu bize sığındılar, halklarının ve önderlerinin içinde bulunduğu karmaşayı anlattılar:

– Targutay artık at üzerinde duramıyor, diye başladı baba söze. Kılıçlarından biri kolunu kesti. Ateşler içinde, Camuka'nın önünden kaçmak zorunda kaldı. Oğullarımla birlikte yanında en son kalanların arasındaydık, onu alıp sana getirmeyi düşündük. Senin bizi koruyup ödüllendireceğini düşündük ama yolda yüreğimiz buna izin vermedi. Onun için dövüşmemiş miydik? Yerlerde sürünen bir önderden ne ün kazanabilirdik ki? Onu serbest bıraktık ve kollarımızı hizmetine vermek için buraya geldik.

– İyi yaptınız, dedi Kağan. Bana Targutay'ı getirmiş olsaydınız her üçünüzün de kellesini uçururdum, çünkü efendisine el süren bir adam ölümden başka hiçbir şeye layık olamaz. Bunu da Yasa'ya yazalım!

Günler ve mehtaplar geçti, sefil hayatımızı renklendirenler sadece kaçaklar, Kağan'ın ordusunu arayanlar, eski müttefikler arasındaki yağmalardan kaçan acınacak durumdaki ailelerdi. Camuka'nın yarattığı kanlı çekişmelerin ortasında kalmaktansa, bizim yanımıza gelmeyi, yokluğumuzu paylaşmayı tercih ediyorlardı.

Hepsi de derin kinlerden, durmak bilmez yağmalardan, tecavüz ve katliamlardan söz ediyordu... Her yer, bozkırları-

mız, vadilerimiz, ormanlarımız yaralanıp ıssızlaşıyor, herkes Temuçin'in iyiliklerini daha önce göremediği için hayıflanıyordu.

Karaimler bu kargaşadan yararlanıp topraklarımızın batısını işgal etmiş, çadırlarını Onon ve Kerulen arasına dikmişlerdi.

– Ya Moğollar? diye gürlüyordu Kağan. Bunu engellemek için ne yaptılar? O kendini beğenmiş Gürhanınız, açgözlü Camuka, topraklarınızı böyle mi koruyacak?

Söylentilere göre Yalnızların önderi Nayman topraklarına gitmek üzere ülkeden ayrılmıştı.

– Buyruk'la ittifak kuracak, diye köpürdü Kağan.

Gerçekte ise Camuka, hemen hemen herkesle olduğu gibi Buyruk'la da kapışmıştı. Bu nedenle askerlerini Buyruk'un düşman kardeşine, yüksek ovalardaki Naymanların önderi Tay'a götürüyordu. Amacı neydi? Karaimlere karşı koymak için destek aramak mı, yoksa Buyruk'u ortadan kaldırıp topraklarını ele geçirmek için bir ittifak oluşturmak mı?

Temuçin çekilişinin neden bu denli rahat olduğunu anlıyordu. Gözleri yeniden alevlendi, bu alevlerde fetih pırıltıları görünüyordu. Bizi çevresine topladı.

– Nilka ve Toğrıl bizim yok olduğumuzdan emin. Ongirat topraklarına gönderdikleri birlikler elleri boş döndü. Börte'nin kabilesi kan bağına ihanet etmedi. Bizim Büyük Hinggan'ın öte tarafına kaçtığımızı, Curçet ülkesine geçtiğimizi, Amur Nehri kıyısındaki bataklık ovalara yerleştiğimizi söylediler. Oysa benim kurtlarım kaçmaz, tehlike karşısında yere yatmaz, düşmana sırtını dönmez. Bu izlenimi vermelerinin nedeni ise dişlerini düşman gırtlağına daha derin geçirmek içindir.

Yüzü gergin, bakışları çelik gibi, gözlerimize baktı ve devam etti:

– Moğollar ayakta! Zırhları parlıyor, Moğollar yenilmez, çünkü önlerinde benim sancağım, Borçeginlerin sonsuza dek yaşayacak sancağı dalgalanıyor... İşte tek başlarına kalmış Moğollara bunları söyleyeceksiniz. Ayaklarına onların yüreğinde kaynıyor. Bizim yakınızda silahlanacaklar. Atla-

nımızın toynaklarının bozkırı ateşe vereceği günler yakındır. Karaimlere biraz daha zaman verelim. Semiz koyunlarını yiyip, güven içinde uykuya dalacaklardır. İşte o zaman onları kanatacağız!

Kurak bozkırı gözlediğim bir sabah, rüzgârın taşıdığı melemeler duydum. Sesler o kadar uzaktan geliyordu ki, tam yerlerini belirleyemedim; ama gürültüden kalabalık bir sürü geldiğini anladım, ağzım sulandı.

Temuçin'e haber verdim, güneş göğün tepesine vardığında, platonun kenarından muazzam bir sürünün beyaz ve kahverengi lekeleri görüldü. Güçlü develere binmiş birkaç adam, en az üç bin başlık bir sürü güdüyordu.

Kervanın sorumlusu, Gobi Çölü'nün güneyindeki Öngut topraklarından geldiğini söyleyen bir *Sart*'tı.

– Adımı Hasan. Efendimin adı da Alakuş Tegin. Efendim Jin duvarı ile çölün arasındaki toprakların hâkimidir. Onun buyruğuyla kuzeydeki ormanlara, bu sürüyü kürklerle değiştirmeye gidiyorum. Ancak bildiğimiz su kaynakları kurumuş, bu nedenle yolumuzu değiştirmek zorunda kaldık.

Temuçin kendi topraklarından geçtiklerini söyleyerek, sürünün yarısını istedi. Onu anlamazlıktan gelip sürünün tümüne el koyacağımıza göre, istemekle ne kaybederdi?

– Nerede su bulabileceğimizi söylersen, sürünün yarısını veririm.

Cevap karşısında şaşkına dönen Kağan geniş bir şalvar ve göğe yönelik başlıklı bir gömlek giymiş adama uzun uzun baktı. Suyun nerede olduğunu bildiğini söyledi, Hasan'a suya kadar eşlik etti.

Sürü sulanıp dinlendikten sonra Sart, hayvanları ikiye ayırdı.

– Bunlar senin.

– Benim kim olduğumu biliyor musun? diye sordu Kağan.

– Büyük bir Moğol hanı, dedi kervancı, sonra da umursamaz bir ses ve hayran bir bakışla ekledi: belki de hepsinin en büyüğü.

– Benden korkmuyor musun?

Sart'ın kaşları şaşkınlıktan ufuktaki iki yurt gibi yuvarlandı.

Temuçin Kağan, elleri kalçalarında, bacakları açık, yıpranmışlıktan yer yer sökülmüş zırhı içinde, karşısında duruyordu. Sadece mavi taşlarla süslü kemeriyle silahları ona bir renk katıyordu. Kafasının derisi yanık ağaç kabuğu gibiydi. Kırk bahara karşın, tüm yüzünde gözkapaklarının bir uzantısı gibi görünen, at kılı kadar ince iki çizgi vardı.

– Doğru ve dürüst olan bir kağandan neden korkayım ki?

– Açık gözlerin var, Hasan, dedi Kağanımız. Hayvanlarının karşılığını veremeyeceğimi görmüyor musun?

– Önemli değil, diye cevap verdi Sart. Ben de senin gözlerinden dostunu unutacak biri olmadığını okuyorum. Bunun dışında da geçerli başka bir borç yok. Sonsuza dek seni bize rehberlik edip koruyan biri olarak hatırlayacağım, efendime de öyle söyleyeceğim.

Hasan sık ormanlara doğru yola düşmeden önce yarım mehtap yanımızda kaldı. Koyunların yanı sıra, bizimkileri boyca yarım boyun geçen sarı renkli bir de deve hediye etti.

– Böylece, dedi Temuçin'e, topraklarını geri almaya gittiğinde, davul çaldırabileceksin. Davulların uzaklardan duyulacak.

Onon Irmağı'na beş günlük yol kalıncaya kadar yaklaştık. Kış gelmeden önce atlarımızı semirtmemiz, soğuklardan korunacak av dolu bir bölge bulmamız gerekiyordu.

İlerledikçe, Temuçin Kağan'ın döndüğü haberleri önümüze geçti. Her obada adının söylenmesi bile erkeklerin sadakları ve yaylarını kemerlerine takıp çadırlarından çıkmalarına, atlarına atlayıp birliklerimize katılmalarına yeterli oluyordu. Bir süre sonra bineklerimizin kuyruklarına, göğe ve toprağa süt döken kadınlarla babalarına bir kırba, bir tulum, erzak, bir kalkan, bir enselik ya da herhangi bir alet uzatmak için koşarak gelmiş çocuklar da peşimize takıldı.

Dibinde bir suyun parladığı bir yarığın kenarında ilerlerken, bir mağaradan fırlayan adam bağırmaya başladı:

– Temuçin! Temuçin!

Bağıran kardeşi Kasar'dı, Tanınmayacak kadar zayıflayıp hırpalanmış, elbiseleri ve yüzü çamur kaplanmıştı.

Bizi bağrına bastı. Altı mehtap önce Toğrıl'ın ordusundan kaçtığı günden beri bizi arıyor, bozkırdaki leşlerden kopardığı parçalar ve çiğ deriyle besleniyordu. Bize Toğrıl'ın başından geçenleri anlattı. Anlaşılan Toğrıl, Kerulen kıyısında, Saksağanlar Yarı'nın kuzeyinde, çember biçiminde bir oba kurdurmuştu.

– Üç Irmağın kaynaklarından İngoda Vadisi'ne kadar her yerde Karaimlerin varlığından rahatsız Moğollara rastladım. Aralarından bazıları bana yiyecek ve yatacak yer verdi. Çoğu Camuka'nın, Altan'ın, Kutçar'ın ve Targutay'ın yanında bize karşı savaşmış. Bu dördü ya kaçmış ya da ölmüş ve Moğollar senin gittiğine pişman, ey abi. Bodur Ağaç'a doğru gidelim, orada hem Dayanıklılar kabilesi, hem de öksüzler gibi ağlaşan noyanlar seni bekliyor.

– Kadının ve üç sümüklün nerede?

– Karaimlerin şamanı İtürgen'in yanında. O sahtekâr ateşler içinde kaldığım bir akşam fırsattan yararlandı, boynuma bir lale taktırdı. Bir ayağım diğerine bağlanmış, iki elim eğilmiş göğsüme yapışık seke seke dolaşmak zorunda kaldım. Beni bir köpekten de beter besledi, üzerimi pisleyince de Metekna'nın gelip beni yıkamasını engelledi. O pire suratlı, kadınımın üzerine yattığında ağzımı tıkayıp ayaklarımı zincirliyordu. Hatırladıkça gözümü kan bürüyor.

– Sakin ol, kardeşim. Durumundan yararlanabiliriz, eğer tasarladıklarımı gerçekleştirebilirsem, şamana içinden ne geliyorsa onu yap.

Kağan Kasar'ı Karaimlerin yanına göndermek niyetindeydi.

– Onlara şunu söyleyeceksin: "Ülkenin her köşesinde kardeşimi aradım. Dağları, nehirleri aştım, çakıl taşlarının altına baktım, tüm izleri kokladım, seslendim ama onları bulamadım. O günden beri yıldızların altında, başımı bir ot kümesine dayayarak uyuyorum. Üşüdüm ve acıktım." Seni yakalayıp İtürgen'e teslim edecekler. Ona da aslında beni bulduğunu, ama benim seni Karaim casusu olarak görerek kovduğumu anlatacaksın. Kadınına ve çocuklarına hiçbir şey yapılmayacağı vaadi karşılığında ona nerede bulundu-

ğumu anlatacak, yanımda da iki yüz savaşçıdan fazla bulunmadığını söyleyeceksin. O zaman İtürgen bin kadar atlıyla gelecek, biz de onu öldüreceğiz.

Temuçin tahminlerinde yanılmadı. İtürgen, yanında Kasar ve ailesi olduğu halde geldi. Yanında sadece iki bölük vardı, çünkü Kasar Kağan'ın çevresinde sadece otuz altı kişi olduğunu söylemişti.

Şaman bir vadinin girişinde çadırlarımızın tepesinin oluşturduğu beyaz kalabalığı görünce durumu anladı, atının başını çevirip uzaklaşmak istedi ama geç kalmıştı, savaşçılarımız kaçış yolunu kesmişlerdi.

Muhafızları teker teker öldürüldü, İtürgen ise elleri bağlı Kağan'ın önüne götürüldü, Temuçin ona bir kez bile bakmadan Kasar'a teslim edilmesini buyurdu. Kasar, İtürgen'in kulak zarlarını patlatmaya, gözkapaklarını kesmeye, boğazına tükürüp işemeye ant içmişti. Daha da ileri gitmiş, kafasının derisini yüzmekten, uzun saç örgüsüyle kıçını tıkamaktan, parmaklarının arasına bıçak sokmaktan, ellerini bileklerinden kesmekten de söz etmişti. Bunun dışında canlı canlı derisini yüzmeyi, sabırla bütün vücudunu soymayı, bunlar yetmezse de, bazı sinirleri kesmeyi düşünüyordu. Kısacası, İtürgen Kasar'ın karşısına getirildiğinde çevresi meraklılarla doluydu, bu nedenle Kasar kılıcının ucunu şamanın karnına sokup, yakasından yapıştıktan sonra hançerine dört kez kaburgalarına saplamakla yetindiğini görünce herkes şaşırdı.

Kısa sürmüştü!

Kasar üzüntüsünden ağlayabilirdi; hainin cezasını uzatmayı o kadar istiyordu ki. Oysa bütün keyfini aptalca bir kılıç darbesiyle sona erdirmişti... İşte tam Kasar gibi bir hareket, koca herif, duygularına yenilmişti.

Ama şamanın hesabı görülmüştü. Bizim şamanımız ise karşı çıkıp büyük felaketler kehanetinde bulunmuştu, çünkü bir şamana dokunmanın cezası ağırdı. Kököçü'nün öfkesi beklediğimizden hafifti. Kağan'ın çevresinde kimse Doymak Bilmez Boz'un ölümünü unutmamıştı. Birçok kişi de Kasar'ın Karaimlerin ellerinde çektikleriyle Kököçü'nün görevi sırasında yaptıkları arasında bir ilişki olup olmadığını

merak etmeye başladı. Daha döner dönmez, Temuçin kardeşinden haber sorduğunda, Kasar'ın bir han gibi yaşadığını söylememiş miydi?

İzciler Toğrıl'ın yerini belirledi. Karaimlerin hanı altın renkli büyük çadırını kurdurmuş, hiçbir şeyden endişelenmediğinden şölen düzenlemişti. Birliklerimizi Devler Platosu'nu çevreleyen tepeler arasındaki vadiciklere topladık. Temuçin ve ben bin savaşçıyla birlikte, çocukluğumun otlağı Kızıl Taht Vadisi'nin yolunu tuttuk.

Buz gibi bir gece yürüyüşe geçtik. Toprak karanlıktı ama bulunduğumuz yeri o denli iyi tanıyordum ki, gözlerim bağlı da olsa buluşma yerine gidebilirdim. Adamlardan yarısı peşimde, Mavi Ormanlar'dan geçtik. Diğer yarısı ise geniş bir çengel çizerek Kerulen'in batı kıyısına doğru yürüyordu. Onların yürüyüşü daha kolay geçecekti ama saldırı noktalarımıza hemen hemen aynı anda varacağımızı hesaplamıştık. İzcilerin getirdiği haberlerden Temüge ve Ongiratların Kerulen'in yukarısındaki geçitten geldiklerini öğrendik. Onlarla birlikte Temuçin'in elinde on üç binden fazla savaşçı toplanmıştı. Hesaplarımıza göre, topraklarımızın üzerinde on beş on sekiz bin arası Karaim vardı.

Atımın adı Kara Kuyruk'tu. Dürüst, cesur ve sakindi. Temuçin'e gelince Kağan, göğsündeki ve sağrısındaki şişkinliklere karşın, en hızlı atlardan biri olarak tanınan cesur Beyaz Ağızlı Doru'ya binmişti. Bu ata sahip olmak için Kağanımın beş kısrak feda etmesi gerekmişti. Pişman olmadı, çünkü Beyaz Ağızlı Doru tam ondan beklediğimiz özelliklere sahipti: kusursuz bir boyun eğme ve dayanıklı bir öfke.

Sağ kanadımızdaki birlikler Kerulen'in karşı kıyısında savaş düzenine geçtiklerinde biz en ufak bir ses çıkarmadan, tek bir davul bile vurmadan yamaçlardan kaymaya başladık. Şafağın sessizliğini sadece sancakların şaklaması ve savaşçılarımızın omuzlarındaki zırhların gıcırtısı bozuyordu.

Düşman bizi toprakların en ucunda, bir mevsimlik yolda

sanıyordu, oysa biz ayaklarının dibindeki suları sıçratıyorduk! Şaşkınlık etkisi bizi kanatlandırdı. Dalgalar halinde, aman vermeksizin vurduk, koca Karaim obası kıvranıyor, birçok yerde bel veriyordu.

Akşam gölgelerini ve sislerini yayarken çarpışmalar devam ediyordu.

Karaim önderleri savaşı ertesi güne ertelemeyi önerdiler.

– Durmak söz konusu değil, diye kükredi Kağan. Şimdi çizmelerimizin altında kaldılar. Ya teslim olurlar ya da ezeriz!

Silahlarını attılar, Temuçin'in Mavi Moğolları'nın sancağı altında savaşmak dışında hiçbir koşul ileri süremeden teslim oldular. Kadınlarının ve çocuklarının varlığı tüm başkaldırı iştahlarını kesmeye yeterli olacaktı.

Ne var ki, bunun sırrını hâlâ çözemedik, Toğrıl ve Nilka elimizden kurtulmuştu. Daha ilk saldırımız sırasında kaçmış, savaşçılarını kaderleriyle baş başa bırakmış olmalıydılar. Temuçin üstünlüğümüzden yararlanarak yürüyüşümüzü Tuul Nehri kıyısındaki Kara Orman ordusuna kadar, daha sonra da Toğrıl'ın sayısız sürüleri ve zenginlikleri, fetihlerden elde ettiği ganimetleri, kervanlardan alınan vergileri bulundurduğu çadır kenti olarak adlandırdığı obasının bulunduğu Orhun bozkırına kadar sürdürmeye karar verdi. Karaimler burada da çok güçsüz direnç gösterdiler, seçkin birliklerinin teslim olmaları için üç gün üç gecelik bir savaş yetti. Toğrıl hâlâ ortalıkta yoktu. Ardına bakmadan, işeyecek zaman bile bulamadan kaçmıştı, güvenini yitirdiği Temuçin'den o kadar korkuyordu.

Toğrıl'ın komutanlarından Cesur Kadak kemerini çözüp silahlarını Kağan'ın ayaklarının dibine bıraktı

– Hanımın umutsuz yüzünü görünce, onu yakalamak kararımdan vazgeçtim. Tam tersine hayatını kurtarmaya karar verdim ve ona zaman kazandırabilmek için savaşa devam ettim. Ölmem gerekiyorsa, ölürüm. Eğer Temuçin Kağan hayatımı bağışlarsa, bütün gücümü emrine veririm.

Kağan yenik komutanın sadakatini övdü, ayağa kaldırdı:

– Kadak adına yaraşanı yaptı. Kuyildar'ın ölümüyle cesur komutanlarımdan birini yitirdim. Bundan böyle sen ve en sadıkların arasından seçeceğin yüz savaşçı, Kuyildar'ın ka-

dınları ve çocuklarıyla ilgileneceksiniz. Kadınlara erkek çocuklar doğurtun, çocuklara cesaret ve mutluluk verin. Kuyildar'ın çocuklarının çocukları da yetim hakkından mahrum kalmasınlar.

İki mehtapta Argun kıyıları ile Orhun'un kaynakları arasındaki ot ve ağaç okyanusunu bir uçtan diğerine aşmış, aynı zamanda da topraklarımızı geri almıştık.

Temuçin Kağan birliklerinin büyük bölümünü büyük Orhun Vadisi'ndeki Karaim topraklarının merkezine ve Tuul Irmağı kıyılarına yerleştirdi. Toğrıl'ın halkının birliğini bozmak için Karaimlerin çoğunu dağıttı, Tanrı Dağı'ndan Kerulen kıyılarına kadar giden bir yay üzerinde yerleştirdi. Kabilelerimiz arasına karıştılar, Moğol kadınlarıyla evlilikleri desteklediğimiz için de kısa zamanda bizlerden biri gibi oldular. Üstelik, Kağan ileri görüşlü davranmış, Karaim önderlerinden çoğuna önemli sorumluluklar yüklemişti.

Kağan yanında savaşan sadık adamlarına olduğu kadar, gölgede kalan, düşmanı gözleyip haber getirenlere de cömert davrandı, Toğrıl'ın altın kaplamalı çadırıyla kadınlarını onlar arasında üleştirdi. Toğrıl'dan arta kalan ganimet işlemeli kumaşlardan yapılma yüzlerce üçgen ya da yuvarlak çadırdan, elbiselerden, başlıklardan, inci ve mücevherattan, ipek ve kürkten, en yumuşak yünlerden, değerli taşlarla süslü altın ya da gümüş tabaklardan, silahlardan, incelikle işlenmiş deri eyerlerden, gümüş kakmalı koşum takımlarından, kaplan ya da panter postundan yapılmış eğer halılarından oluşuyordu. Temuçin Han bütün bu zenginlikleri sadık adamlarına dağıttı. Bununla da kalmadı, savaşta ve güçlükte cesaret ve bağlılık gösterenleri soylu ilan etti. Böylelikle bazı basit çobanlar ya da at bakıcıları Kağan'ın da katıldığı şölenlerde silah taşımak, sadece kendilerine ait bir kupadan içmek ve büyük sürek avlarında vurdukları hayvanları muhafaza edebilmek gibi ayrıcalıklara, benim uzun süreden beri kullandığım ayrıcalıklara kavuştular.

Bir gece süresince yarasını temizlediğim, susuzluğunu gidermek amacıyla noyanların arasına sızdığım için Anda bana otuz Uygur halısı ile pembe dudaklı otuz beyaz kısrak armağan etti.

Yazı Otlar Adası'nda, kışı da Ongiratların yanında geçirmek istiyordu. Ben ise Devler Platosu'na, Ayı Korkusu'nun anasının ormanın güçlü pençeleri karşısında yenik düştüğü Kızıl Taht Vadisi'ne, Karaimlerin beklenmedik saldırısından önce toplandığımız yere dönmek arzusundaydım.

Tuul Irmağı'nın yüksek ve doğal duvarların ardında saklı bir tepe olan Deve Çenesi'nin çevresinde döndüğü yerde ayrılacaktık; o Kerulen'e doğru yol alırken ben de Tuul boyunca ilerleyecektim.

– Sürülerim semizlerken, dedim Anda'ya, Kızıl Taht'ın çevresinde bir duvar öreceğim. Sonsuza dek oranın muhafızlığını yapacak, benim dışımda kimse o duvarların gerisindeki toprağa ayak basamayacak.

Geceyi Tuul'un kıyılarında geçirmeye karar verdi. Adamlar atların üzerindeki yükleri yıkarken, beni yeşil ovanın üzerinde asılı gibi duran geniş çenenin üzerine çağırdı. Dibi yuvarlak taşlı ırmağı geçtik, çamlar ve karaçamlar arasında tırmandık, değişik şekilli kayaları aştık, dev kayaların arasındaki açık yeşil çimene vardık. Zaman dev kayaları ve yarları cilalamış, başımızın üzerinde hayvan şekilli bir gerdanlık gibi dikmişti. Saygı ve pişmanlıkla öldürülen bütün hayvanların ruhlarının gece burada toplandığı söylenirdi.

Mavi göğün üzerinde kayan beyaz bulut sürüleri de nefes kesici bu manzaranın etkisini artırıyordu.

Havada kartallar, kanatlarını açmış, kendilerini sıcak hava akımlarının gücüne terk etmiş, salınıyorlardı.

Göğe doğru uzanmış sivri şekillere ve Tengri'nin arzusuna göre oluşmuş yuvarlak ve çekici çizgili kayalara bakarak kadife halının üzerinde ilerledik. Boyumun on katı kadar yüksek, omuzlarımın yirmisi kadar geniş bir kaya kaplumbağaya benziyordu, körpe otların üzerine yaslanmış bir başkasıysa, aslan pençesini andırıyordu.

Temuçin Kağan beni düşümden uyandırdı:

– Eğer istiyorsan, burası senindir.

Şaşkınlık içinde yüzüne baktım, hiçbir ödülün beni bu denli mutlu edemeyeceğini söylemeye hazırlandım, Anda sözünü tamamladı:

– Biraz önce terk ettiğimiz Tuul kıyılarından, biraz ötedeki Tereli kıyılarına kadar, şaha kalkmış bir ata benzeyen şu

bulutun altındaki bütün bu ilahî otlakları sana veriyorum. Hepsi bu değil, Borçu! Geçidin sağına, yamacın üzerinde uçan şu sürüye bak.

Baktım. Sürünün başı beyaz aygır yükseğe sıçrıyor, boynu bir yay gibi, portakal rengi yarın üzerinde yelesini sallıyor, sağrısı ve bacakları hafif, koşuyordu. Son bir kez sıçradı, kişniyerek şahlandı, selamı yankılanarak dağıldı.

Beyaz Bulut?..

Peşindeki sürü dikilmiş yeleler arasında bir yarım daire çizdi. Kara Kısrağı, Maviş'i, Düşük Bukağılı Kırat'ı, Beyaz Dudak'ı, Alnı Yıldızlı'yı, fare renkli doruyu tanır gibi oldum... Evet, evet, bu benim en sevdiğim sürüydü, Beyaz Bulut'un sürüsü!

– Bu benim, bağlılığının karşılığı olarak verdiğim bir armağan değil, Anda. Bunlar zaten senin malındı. Benim tek yaptığım sürüyü toparlamak ve Beyaz Bulut'un arzusu ve eseri birkaç kısrakla zenginleştirmek oldu.

Mutluluktan ne yapacağımı bilemiyordum, Temuçin isteseydi uçmaya bile hazırdım.

Geçidin girişinde, beyaz kaftan giymiş bir binici sürüme doğru ilerliyordu. Uzun saçları atının sağrısına kadar düşmüştü.

– Atlarını güden bu güzel tebessüm sana ikinci armağanım. Onu kadının yap. Sana onu da veriyorum. Onu gördüğünde, onu tanıyacak, seni ne denli etimin kanı olarak gördüğümü anlayacaksın. Git, Borçu! Yanına git.

Ben biniciye bakarken, gizemli bir tebessümle yanımdan ayrıldı.

Çiçeklerin Ecesi? Sonsuzum, aşkım, sevgilim, her şeyim! Tatlım...

Otuz altıncı kısım

Yüreğim çarparak yanına vardım. Çenesini çevirdi, yüzünü sakladı. Eğildim, perçemlerinden birini yakaladım, yavaşça çektim. Gözleri yerde, endişeli ve utangaç bir bakış fırlattı. Adını söylemek için şaşkınlıktan açık kalmış ağzımı güçlükle kapatabildim:

– Temülün...

Düş kırıklığım o denli belirgin olmalıydı ki, gözlerinin yaşardığını gördüm.

– Gel... dedim, atının dizginini elime alarak. Gel, sürüye bir göz atalım.

Beyaz Bulut sakince yaklaştı, burun deliklerinin ucuyla selam verdi. Kuyruğunun gerisindeki sürü sakinleşmiş, otluyordu.

Aygırıma bakarken, Çiçeklerin Ecesi'nin hayali gözlerimin önünde eğilip bükülmeye başladı. Arkamda, Temuçin'in kız kardeşi hıçkırıklarını tutmaya çabalıyordu.

Yaşına karşın, bir sürü çiftleşme sonucu kalınlaşan boynu dışında, Beyaz Bulut değişmemişti. İnceledikçe, bacaklarının biraz düğümlü olduğunu gördüm. Ancak diğer her tarafı, en ufak hareketi bile dengeliydi, aynı dengeyi yavrularının çoğunda da fark ettim. Sadık, yuvarlak, parlak ve hâlâ canlı gözleri mutluluktan yanıyordu. Ön ayağıyla yeri eşeledi, yelesini dalgalandırdı, sonra kulaklarını sürüsüne çevire-

rek boynunu yükseltti. Kısa ve tiz bir kişneme. Kısrakları başlarını kaldırdı, bazıları aygırın arzusunu anlayabilmek için birkaç adım attı. Beyaz Bulut yeni başarılarını bana göstermek istiyordu. Gözüme bacakları ve yelesi mürekkep lekeli bir doruyla, tezek renginde, neşeli bir kısrak çarptı. Bir diğeri, yoğunlaşmış süt renkli, fildişi toynaklı bir kısrak, yanında açık mavi renkte tayı. Daha sonra, iki baharlık, kayısı donlu, burnunun ucunda tutuşmuş bir kumaş parçasına benzer ince tüylü hareketli bir yosma. Beyaz Bulut bu genç kızı aşma zamanı bulabilmiş miydi? Bunu öğrenmek için kışı beklemem gerekecekti. Çapkınlıklarından gurur duyabilirdi. Kısraklar binlerce alev gibi yanıyor, gözlerinden güven okunuyordu.

İçinde genç Temülün'ün dişi olan ipek kesenin Beyaz Bulut'un boynundan ne zaman düştüğünü bilemiyorum. Ama o dişin atımı korumuş, sevmiş olduğu açıktı. Şimdi, hepimizin Deve Çenesi'nin mücevher kutusuna benzer çayırları üzerinde yeniden bir araya geldiğimize göre, Beyaz Bulut genç kızın elini tutmamdan ve ona gülümsememden hoşlanacak mıydı?

Atımı durdurdum, Temülün'ü bekledim, bir elimi koltuğunun, diğerini kalçasının altından geçirerek eyerime çektim, Ayı Korkusu'nun sırtında, Merkitlerden kaçtığımız, bana çocuk aşkını açıkladığı günkü gibi, yanağını omzuma bastırdım.

Geceyi geçirmek için yumuşak otlarla kaplı bir tepe seçtim. Yüksek bulut kümeleri uzaklardaki tepelerin morluğu üzerinde toplanıyordu. Batan güneş, bulutların dolgun şekillerini kızıla boyadı. Yamacın kenarındaki çiçekler çanlarını boşluğa çevirdi. Aşağıda, çamların koyu maviliği arasında, otlakların yumuşak yeşilliğini kaplayan sürüyü seyrettik.

Yüreklerimiz dönüyordu ama bunun nedeni bulunduğumuz yerin yüksekliği değildi. Bir söz bile söylemedik.

Omzu omzuma dayalı, gözlerimiz güneye dönük, nabızlarımızı duymanın tadına vararak öylece oturduk; daha sonra, gökyüzü ışıklı mücevherlerine büründüğünde, sırtüstü uzandık, eli elimde, yıldızdan oklara bakakaldık.

Çiçeklerin Ecesi'ni gözümün önünden uzaklaştırmıştım. Düş kırıklığım o denli büyüktü ki, dönüşünün yasını tutmam gerektiğini anlamıştım.

Temülün'ün yüzüne, altın alevli kahverengi gözlerine eğilmem şafağı buldu. Dudaklarımı gözkapağına değdirdim, parmağımla dudaklarının çizgisini okşadım, kadınım olacağını söyledim:

– Başkadınım, dedim, çünkü Kağan'ın iradesi böyle.

Çiyden ıslanmış küçük burnunu burnuma dayarken,

– Asıl benim iradem bu, dedi.

Mutluluğun tüm basit koşulları bir aradaydı.

Kafası havada, bir kuş izlerken ayakları dibinde yatan semiz köstebeği görmeyen samur gibi, ben de hiçbir şeyin farkına varmamıştım. Cerelma'yı topraklarımın doğusundaki obalarından birine göndererek aşkımı kolaylaştıran Temuçin olmasaydı, mutluluğun yanından geçip gidecektim...

Olağandışı bir şey olmadı; mehtaplar gürültü çıkarmadan birbirini izledi, ırmaklar hep belirli yerlerde daha güzel türkü çağırdı, ama içimdeki sevinçle boy ölçüşebilecek başka bir güzellik yoktu. Mutlu ve endişesizdim, kadın beni seviyordu, bu da yeterince harika bir duyguydu. İlk kadınımdı, son ve tek kadınım olacaktı.

Kağan'ın bana kadınım olarak verdiği kız kardeşinin yanına gitmemi buyurduğu günden bu yana iki yaz ve iki kış kadife kaftanlarını sererek geçti.

Çadırlarımızı Tereli'nin ve yeşil kabuklu dev kayınlarının yakınına kurmuştuk. Irmak gür sesiyle türkü çağırıyor, sularında iri balıklar oynaşıyordu. Irmağın kollarında koşturduk, kırmızı, mavi ve mor taşları arasında oynadık. Çırılçıplak, derin otların arasında yuvarlandık, kumun üzerinde sırtımızı kuruttuk, güneşin altında, akıntının pırıl pırıl cilaladığı ağaç kütüklerine dayanmış halde uyuduk. Avuç dolusu kocayemiş ve çilek yedik, yelin dolaştırdığı söğüt tohumlarının peşinde gülüşerek koşuşturduk.

Deve Çenesi'nden Kızıl Taht'a, Kızıl Taht'tan Deve Çenesi'ne göçerek geçirdiğimiz bu iki büyük güneş çemberi süresince atlarımız semirdi, topladığımız et ve süt ihtiyacımızı aştı, adamlarım avdan elleri boş dönmedi.

Kabul Han'ın küçük torunu Temülün kusursuz bir kadın oldu. Güneş onu hiç uykuda yakalayamadı; herkesten önce kalkıp közleri canlandıran, yemeği hazırlayan, yurdumu ve yüreğimi ısıtan oydu. Günlerinin sayılı olduğunu bilen arı gibi, sürekli olarak bir şeyler yapıyor, yaparken de gözlerini benden ayırmıyordu. Dikkatli, tatlı, sakin ve sevgi dolu bu alçakgönüllü prenses sesini hiç yükseltmiyordu, sevişirken ilk hareketi benden beklese de tatmin olmam için elinden geleni ardına koymuyordu.

Gözlerinde, okşayışlarında, hareketlerinde aşktan başka şey yoktu, gün geçtikçe onu daha fazla seviyordum, o kadar ki, yanımda olmadığı zaman onu düşlemek bile yüreğimin zevkle çarpması için yeterli oluyordu.

Yüz hatlarında ne Höelün Ana'nın soylu güzelliği, ne de Temuçin'in gururu vardı. Daha çok Höelün Ana'nın ortanca oğlu Temüge'ye benziyordu ama abisinden daha neşeliydi. Temülün sadece âşık olduğu için güzeldi. Onun yaşamasını, yurdun sınırlarını süslemesini, kısrakları sağmasını izlemek, onu çıplak göğsüme yaslamaktan, ensesini, koltukaltlarını ve ruhun saklanmaktan hoşlandığı diğer kuytularını koklamaktan daha büyük bir keyif veriyordu.

Bir gün, Temülün yeni bitirdiği, yünle kaplı ipekten ve deriden yaptığı zırhlı yeleği sırtıma geçirirken, nöbetçilerden biri doğudan büyük bir toz bulutu yükseldiğini bildirdi.

Akşam olurken, Cuci ve Çağatay yüz atlının başında Deve Çenesi Geçidi'nin ucunda gözüktü. Arkalarındaki sancaktar ucunda savaş rengindeki dokuz siyah manda kuyruğu dalgalanan üç uçlu mızrağı taşıyordu.

– Bir avuç bahadırın bu kadar toz kaldırması mümkün mü? diye sordum.

Sevgili Küçük Lokma geniş geniş gülerek bir dostu korkutmak istemediğini anlattı. Alnı endişeyle kırışmış kardeşiyse durumu açıkladı:

– Bizimkilerden on bini Tuul'un kıyısındaki yarların dibinde bekliyor.

– Babanız ata binip yurdundan uzaklara gitme zevkini unuttu mu? Bana neden sümüklülerini gönderiyor?

– Sen istediğini kadar alay et, Borçu, dedi Cuci, çeyrek ay tamamlanmadan onu karşında göreceksin. Peşimizden geliyor, Ögedey'le birlikte kağnıların ve yük atlarının adımlarına ayak uyduruyor. Amcalarımız da fazla gecikmez. Kasar Onon'un sağ yakasından ilerliyor, Belgütey Kurku Irmağı'nı, Temüge de Lutulun Dağları'nı izliyor.

– Demek oklarımı sivriltmekle iyi yaptım?

– Tamamen. Sadağını kemerine sıkıca tak, çünkü Naymanların Hanı Tay, Karaim topraklarını geri almaya ve topraklarımızı ele geçirmeye ant içmiş.

– Bu kralcığın çılgınlığını nereden öğrendin, Küçük Lokma?

– Hasan'ı, hani biz Çamurlu Göller'de eğleşirken koyun sürüleri götüren o Sart'ı hatırlıyor musun? Her baharda sürüleriyle birlikte babamın obasına uğrar. Kağan bize verdiği koyunların değerini iki kere ödedi. Efendisinin adının Alakuş Tigin olduğunu da hatırlıyor musun?

– Jinlerin büyük duvarının yakınında yaşadığını da hatırlıyorum.

– İşte o. Alakuş Tigin Öngutların önderi, Naymanların Hanı, her ikisinin de Nasturi olduğunu söyleyerek Öngutların arkamızı çevirmesini önermiş. Alakuş Tigin hemen Hasan'ı göndererek bizi uyardı, Naymanların kraliçesinin bize hangi gözle baktığını anlattı. Bir taşın gölgesine kıvrılmış bir yılan gibi olduğu söylenen bu kadın bizleri at ve bok kokan canavarlara benzetiyormuş. "Moğollar o kadar çok çiftleşiyor ki, kızıl kuça benzer yüzleriyle Moğol çocukları, enselerinde kaynaşan bitlerden de kalabalık. Onları topraklarımızdan sürelim" demiş Öngut önderine, "çünkü onlar pis, çirkin ve kavgacı."

– Babanız ne diyor?

– Tanrısal kalçalarını Gurbesu'nun, adı bu, dudakları üzerine yerleştirmeye ant içti. Gurbesu, Tay'ın hem anası, hem de kadını.

Temuçin Kağan on bin savaşçının başında geldi.

Anda beni danışmanlarını topladığı çadırında kabul etti. Yüzü güneşten bakırlaşmış, gülüşü ay ışığı gibi, kara kaftanının içinde göğsü yüksek, omuzları geniş ve dolgundu, her zamankinden daha genç görünüyordu.

Bütün sadık adamları çevresindeydi: Subetay, Celme, Mukali, Ok Cebe, Curçedey, kardeşi Kadak, Temüge, oğulları Ögedey, Cuci, Çağatay, kurultayda konuşacak yaşa gelmemiş genç Toluy, Höelün Ana'nın evlatlıkları Kuçu, Mavi Ardıçkuşu, Borokul. Şaman Kököçü de altı kaba kardeşiyle birlikte oradaydı.

– Gel yanıma Borçu, benim mavi atım, güvendiğim dostum. Hâlâ bir atışta iki ok çekebiliyor musun?

– Evet, Kağan.

– O halde Nayman hanının kalkanları hiçbir işe yarayamayacak, çünkü Ok Cebe'yle birlikte en iyi iki okçu bir araya geldi. Tay denen o hanı basit bir halı gibi düreceğiz!

Tuul'un hemen yanı başında, onun pembe omurgasını oluşturan kum tepelerinin üzerinde, binerlik birlikler halinde ilerledik.

Kahverengi ve zırhlı, yavaş ve sessiz yürüyüşümüz görkemliydi. Açık yeşil bir tülle çevrelenmiş mavi göğün altında ilerliyor, ipeksi kargılar ve sancaklarla bezenmiş geniş dörtgenler oluşturuyor, saflarımızda en ufak bir bozulma olmadan yerin engebelerine uyuyorduk. Irmağın yuvarlak kıvrımlarını terk ettik, tepelere, tam önümüzdeki çiçekli, milyarlarca kanadın oyununuyla titreşen yamaçlara tırmandık.

Ya! Demek ki bizler pis kokulu, kavgacı, havlayan köpeklerdik, öyle mi? Batıdaki talihsiz savaşçılar kusursuz düzenimizle tanışmalıydı. Boşaltmayı düşledikleri sadaklarımızı yakından göreceklerdi. Dedikleri gibi bitlerimiz, veletlerimiz, kanlı çekik gözlerimiz ve korkunç yüzlerimizle geliyorduk. Kısa süre sonra, bakışlarımızdaki ölümcül parıltıyı, gözlerimizdeki katliam, kadın ve zenginlik, taze et ve şölen açlığını, bir daha unutmamak üzere tanıyacaklardı.

İzciler, düşmanın Orhun Vadisi'nin yamaçlarına on beş

bine yakın savaşçı yığdığını bildirdi. İhtiyatları, muhafız birliğini ve seçkin askerlerini de ekleyince, karşımızda yirmi beş bine yakın asker olduğu sonucuna vardık. Han Tay bütün ordusunu toplamıştı anlaşılan.

Buyruk'a karşı giriştiğimiz seferde tutsak aldığımız birkaç Nayman bize Tay hakkında değerli bilgiler verdiler. Onlara göre Buyruk'un küçük kardeşi savaşçılarıyla geniş sürek avları düzenlemek yerine birkaç soyluyla birlikte şahinle avlanmayı tercih eden korkağın biriydi. Yurdundan uzaklara sefer düzenlemek onu korkutuyordu, uzun yürüyüşlerin verdiği rahatsızlık nazik vücudunu etkiliyordu. Tek yaptığı, düşmanlarını topraklarının dışında tutmaya çalışmaktı. Kardeşinin imdadına koşması gerektiğinde bile atı taşlardan yapılmış geniş çadırının önünde bağlı kalmıştı.

Kağan zaman yitirmeden Nayman hanının bu zaafından yararlanmaya girişti. Keçeden korkuluklar yaptırdı, bunları dizginler ve söğüt dalları kullanarak yedek atların sırtına bağlattı. Dağların tepelerinde göründüğümüzde, düşman bizim seksen bin kişi olduğumuzu sanacaktı, oysa yirmi bin bile değildik. Her iki Moğol'dan biri Orhun Vadisi'ne inip çadır kurdu, yanında bir korkuluk götürdü. Diğerleri, beşli birlikler halinde yamaçlarda kaldı. Batan güneş gölgelerimizi gösterdi. Gece olunca ateşler yaktık, düşmanı kandırmak için korkuluklara geçit yaptırdık. Naymanların sırtlarını dönüp kaçacaklarına, o sırada da onlara saldıracağımıza inanıyorduk.

Oysa ne kadar korkmuş olurlarsa olsunlar, Naymanlar yerlerinden ayrılmadı. Öyleyse, seksen bin Moğol askeri onları korkutmaya yetmiyordu, öyle mi? Okçuları bizden korkmayacakları kadar çok muydu? Salmak istediğimiz korku, bize karşı mı dönecekti? Savaşçılar arasında yaptığım bir yürüyüş bana endişelenecek bir şey olmadığını gösterdi. Yuvarlak, kemikli, sıska ya da dolgun bu yüzler, yaralarla kaplı, çıkık ya da basık alınlı, enselerine kadar uzanan örgülerle süslü, dudakları sıkılı bütün bu suratlar, savaşma sabırsızlığını, yıkma arzusunu, yağma, katliam, kesme tutkusunu gösteriyordu. Keskin gözlerdeki parlak ışık, belirgin cesaret öldürücü vuruştan önceki uğultunun, o korkutucu gürültünün ifadesiydi. Bu kusursuz savaşçılardan, bu düzenli ordudan kim şüphelenebilirdi? Daha şimdiden düşmanın

yüreğine yerleşmişler, karnını yarıp kanlı barsaklarının üzerinde dörtnala at koşturmaya girişmişlerdi.

Bizim o sırada bilmediğimiz, Tay'ın yanında danışman olarak karanlık ve kurnaz Camuka'nın bulunduğuydu. Temuçin'in amansız düşmanı, Moğol savaşçılarının sayısıyla ilgili gözcülerin getirdiği haberlere inanmamıştı. Son yıllardaki çarpışmaların içinde olduğundan, Karaim ve Moğolların savaşma çağında kırk bin kişiden fazlasını toplayamayacağını biliyordu.

– Tatar ve Merkit artıkları ile Ongirat boylarını da toplasa, diyordu Yalnızların önderi, Temuçin'in bu kadar sadağı bir araya getirmesi imkansız.

– Gökteki yıldızlar kadar çok ateş yaktılar, diyordu Tay.

Topraksız Gürhan geri çekilmeyi önerdi:

– Peşimizden kaç kişi geleceğini görürüz. Atları yorgun, kısa sürede soluksuz kalırlar. O zaman onları Kangay Dağları'nın batı yamaçlarında avlarız.

Han öneriyi kabul etti, ordularının komutanı olan oğluna geri çekilme hazırlıklarına başlaması buyruğunu verdi.

Babasının buyruğunu beğenmeyen Bodur Sağlam, diğer komutanların yanında diklendi:

– Hanımız bütün kâbuslarındakilerden fazla Moğol gördüğü için bir yaprak gibi titriyor! Oysa işemeye giden bir gebe kadından daha fazla uzaklaşmayan, elde beslenen bir kuzu gibi çadırından dışarı adım atmayan hanımız Moğolları nasıl gördü? Karşımızda gerçekten kaç Moğol var? Bizi etkilemek için sümüklüleri ve kadınlarıyla birlikte gelmiş olmasınlar? Camuka bize sancağının altında Temuçin'inkinden çok daha kalabalık savaşçı bulunduğunu söylememiş miydi? Yalnız bizden yana mı, değil mi? Saldırı zamanı geldiğinde babamı böylesine korkutmakla hangi amaca varmak istiyor? Şafakta, korkak babam kuçını dönüp başını anasının omuzuna dayamaya fırsat bulamadan saldıracağız.

Tay oğlunun kararını öğrenince, Camuka'dan bir çare bulmasını istedi. Yalnızların önderi müttefikinin korkusundan yararlanarak onu biraz daha endişelendirmeyi tercih etti:

– Temuçin düşmanların en kurnazıdır. Ama kurnazlığı, korkunç savaşçıları, demir gibi sert aç aslanları olmadan

hiçbir işe yaramaz. Kan içinde kalsalar, vücutları oklardan delik deşik olsa da gözlerini hedeflerinden ayırmazlar. Oğlunun göğsü bir kartalınki gibi kabarıyor ama Moğollar saldırdığında, soluklarını yüzüne üflediğinde dizlerinin titrememesi için dua et, çünkü bir Moğol'un ağzından çıkan, gerçekleşir.

Gözbebekleri korkudan genişlemiş Nayman hanı son kararını verdi:

– Ölmek gerektiğine göre, gidip savaşalım.

Tam bir katliam oldu. Düşman öncüleri yamaçlardan inmeye başladığı anda savaşçılarımız çalı gibi ilerledi, hızlı atlara binmiş küçük birlikler halinde düşman öncüsünün kanatlarına saldırdı, saflarının düzenini bozdu, ordumuzun geri kalan bölümünün bir ok gibi atılacağı bir boşluk yarattı. Düşmanın derinliğine dalan dev bir bıçak gibi, savaşçılarımız ilerledikçe genişledi, bir dalga gibi önüne çıkanları ezdi, oklarla delik deşik etti, kılıçla parçaladı. Kaçmayı başaranlar toplanıp ardımızı çevirmeye cesaret edemedi, Temüge ve Ögedey tarafından tepelerde yürütülen korkulukların görüntüsüne kanmışlardı.

Ele geçirdiğimiz topraktan bir karış bile vermeden ilerledik, Naymanları Kangay'ın vadilerine sürdük, küçük birlikler halinde yamaçlara doğru kovaladık, tepelerde bekleyen hafif süvarilerimizin kıskacına düşürdük. Atları boyunlarını ya da bacaklarını kırıyordu, gelinciklerle kaplı yüksek çayırlarda yuvarlanarak vadiye kadar düşüyordu. Aralarından çok azı tekrar ayaklanarak savaşa devam edebildi.

Biz ilerledikçe Tay Han tepelere doğru çekiliyordu. Çarpışmaları izlerken düşmanlarının kim olduğunu öğrenmek istedi:

– Savaşçılarımı izleyen ve onlara aman vermeyen o beş soylu, kim onlar?

– Temuçin'in kurtları: Borçu, Ok Cebe, Kubilay, Celme ve Subetay dedi Camuka. Onların gıdası çiy ve insan etidir. O kadar acımasızlardır ki, Kağan onları zincire vurmak zorunda kalır. Savaş günü zincirleri çözüldüğünde, okçuların önünde yelin sırtında dörtnala giderler, ağızları açık, keyiften salyalarını akıtırlar.

Muhafızları savaşçılarımızın saldırısına uğradığında Han Tay tepedeki bir vadiye sığınmak istedi.

– Muhafızlarımın çevresinde başları açık dönenen bu Moğollar kim?

– Kelle avcısı Oruğut ve Mangutlar. Çıplak elleriyle kargıları ve kılıçları tutarlar, tırnaklarıyla düşmanlarını boğazlarlar, saç örgülerini ve sakallarını yolarlar!

Nayman hanı daha yüksekteki bir tepeye varmak için atını topukladı:

– Peki, onların arkasında adamlarıma aç bir doğan gibi saldıran beyaz tolgalı kim?

– Ah! dedi Camuka en güzel gülüşüyle, ona iyi bak, çünkü o anda, benim müttefikim, Kağanlar Kağanı Temuçin. Savaşçıların onun vücudunda oklarını saplayabilecekleri en ufak bir boşluk bile bulamayacaktır.

– Çabuk, kaçalım!

– Dur bakalım, Hanım! Çok korktun. Onların sadaklarını koparmaya ant içmemiş miydin? İşte, Temuçin'in sağında durana bir bak. Oklarını sırtında taşıyor. Haydi, git, silahlarını al! O gördüğün Temuçin'in kardeşi Kasar'dır, gerçek bir kaplan. Daha küçücük bir sümüklüyken Höelün Ana onu diğer dört çocuğundan sonra emzirirdi, çünkü Kasar anasının memelerini boşaltırdı. Her öğünde bir at yemesi gerekir, vücudu üst üste konmuş üç zırhtan daha da sağlamdır. Uzun oklarıyla beş bin adım ötede arka arkaya duran on adamı deler.

Camuka daha sonra seyisini çağırdı, kabile önderlerine ıslıklı oklar gönderilmesini buyurdu. Oklar iki haber taşıyordu. Bunlardan biri Yalnızlar içindi: "Çekiliyoruz." Diğeri ise dört yüz kadar müttefikine: "Komuta sizde"; savaşa Naymanların yanında devam edip etmeme özgürlüğüne kavuşan Katacinler, Salciyutlar, Dörben ve noyanlar bize katılmayı yeğledi.

Naymanlar Kangay'ın yüksek yamaçlarında toparlanmaya çalışırken gecenin karanlığı çöktü. Düşen kelleler şölenine ara verdik, Karaimlerle birlikte çıktığımız sürek avlarından tanıdığımız bu dağların çevresini kuşattık.

Düşman karanlıktan yararlanarak kaçmaya kalkıştı. Yanıldılar: taşlı bir araziye düştüler, toprak ayaklarının altın-

dan kaydı, birliklerinin üçte biri uçurumların dibine yuvarlandı, etten, kemikten, naldan ve demirden bir bataklık oluşturdu.

Sabah olunca Naymanlarla yeniden karşılaştık. Düşman dağların güney yamaçlarına ulaşmaya çabalıyordu. Tay Han kancalı bir kargıyla başından ağır yaralandı. Komutanları çevresinde toplandı, savaşa devam etmek için hanlarına yalvardı. Başaramadılar, Tay'ın kafatası çökmüştü, dil döktüler, Gurbesu'nun onu savaşırken görmek için en değerli mücevherlerini taktığını anlattılar, nafile. Tay bir inek pisliği gibi yerde kaldı.

Komutanlar o zaman çarpışmanın gözüne daldılar, güçlerinin son damlasına kadar savaştılar. Kahramanca vuruştular, teslim olmayı reddederek, elde silah, öldüler.

Altaylar'dan Kangay Dağları'na kadar geniş topraklar Temuçin'in eline geçti. Gurbesu'yu Kağan'ın huzuruna çıkardılar. Ciddi olmasına karşın güzel yüzlü, güçlü ve boylu bir kadındı, ağır giysileri ve sayısız mücevherleriyle daha da etkileyici gözüküyordu. Diz çökmeye zorladılar.

Kağan mavi renkli geniş çadırının gölgesinde yemek yiyordu. Mağlup kraliçenin yüreğine bastırdığı sırmalı kumaşı istedi, ellerini silip ayaklarının dibine attı. Kadına daha fazla hakaret edecek, onu soyup üzerindeki değerli giysileri savaşçılarına bağışlayacak, kalçalarını onun sivri burnu üzerine yerleştirecek miydi?

– Bizi çirkin ve kokulu bulmuyor musun?

Gurbesu cevap vermeye yeltendiyse de, muhafızlar konuşmasını engelledi, doğrudan Kağan'a hitap edemeyeceğini hatırlattı. Kağan da kraliçenin sözlerini kendine iletecek birisini seçti.

Şaşkın Gurbesu özürler diledi.

– Sadece göğün hafif ve benzersiz kokusunu duyuyorum, görünüşünüz de göğün sonsuzluğunu kaplayan beyaz bulutlardan bile parlak.

Kağan o zaman Gurbesu'ya yatağına da alışması gerektiğini, çünkü onu kadını olarak aldığını söyledi.

Temuçin artık Altaylar'ın batı yamaçlarından Büyük

Hinggan'a kadar uzanan toprakların hâkimiydi, ülkesinin bir ucundan diğerine gidebilmek için yedi milyon adım atmak gerekiyordu. Naymanların çoğunu doğuya gönderdi, zanaatkârları, özellikle de usta demircileri kabilelere dağıttı. Tay Han'ın danışmanlarından, sakin görünüşlü bir Uygur olan Tata Tonga'yı yanında alıkoydu. Bu bilgin Uygurca, Jince ve Sartça okuyup yazabiliyordu. Bunun yanı sıra bazı Moğol, Nayman, Kırgız ve Karaim lehçelerini de konuşuyordu. Temuçin bu değerli bilgine önemli sorumluluklar verdi. Bunlardan birincisi, yasağın sözlü maddelerini Uygurca'ya çevirmekti. Tata Tonga bunun yanı sıra Temuçin'in oğullarının eğitimini de üstlendi, Cuci, Çağatay, Ögedey ve Toluy Uygurca'yı konuşmayı, yazıp okumayı öğrendiler. O sıralar on birinci baharında ve adı Ayna olan Toluy kardeşlerin en yeteneklisiydi. Tata Tonga Kağan'ın tercümanı oldu, baş eğen bütün boyların konuşup anlayacağı ortak bir dil bulmakla görevlendirildi.

Kraliçe Gurbesu Temuçin'e bir insan kafatası verdi. Beyaz altınla süslenmiş, zümrüt kakılı kafatası iki bölümden oluşuyordu. Kafatasının tepesi kesilip inceltilmiş, susuzluğu gidermek için dudakların ıslatılacağı keyifli bir kupaya dönüştürülmüştü. O dönemde taktığımız adıyla Önsezili Gurbesu kafatasını Toğrul'dan artakalan son parça olarak Temuçin'e sundu.

– Nekun Deresi'nden su içerken izcilerimize yakalandı, diye açıkladı Gurbesu. Askerlerimiz onun korkulu halini görünce Karaimlerin hanı olduğuna inanmadı ve kellesini uçurdu.

– Ama, yalnız değildi ki? dedi Temuçin. Bizden kaçarken yanında oğlu, bazı soylular ve bir de okçu birliği vardı.

– Nöbetçiler bize böyle söylemedi.

– Demek Nilka babasını terk etti! Babalığını bana ihanet etmenin cezasını çekti.

Binlerce ışık saçan kafatasını elinde çevirdi. Sol göz çukurunun kenarında ince bir yara vardı, hayattayken bu yaranın fazla derin olmadığını düşünmüştük. Her dişi gümüş kaplanmıştı ve bu haliyle sevinçten donmuş bir tebessüm görüntüsü veriyordu.

– Bundan böyle bu kafatası benim kupam olacak, dedi

Kağan, böylece beni beslemeye devam edecek.

Kraliçe Gurbesu bir keresinde, Toğrıl'ın kafatasıyla tanrılara şarap sunduğu sırada çenenin çıkarak dişlerin birbirine çarptığını, korkudan ödü kopan Tay'ın da elinin tersiyle kafatasını yere devirdiğini anlattı. Nayman hanının bu hareketiyle büyük felaketlere yol açacağı belliydi. Zaten başından aldığı yara da bunun göstergesi değil miydi?

Temuçin konuştu:

– Süt, et, ama özellikle kadınlar, altın ve gümüş Toğrıl'ın dişlerini birbirine çarptırmıştır. En büyük yoldaşı ölümün bile onun âdetlerini değiştirebileceğine inanmıyorum.

Toğrıl'ın oğlu Nilka'nın başından geçenleri, onu Gobi Çölü'nde terk eden seyisinin ağzından öğrendik. Seyis Kağanımızın huzurunda efendisinin kaçışının öyküsünü anlattı. Toğrıl'ın ati Kongor Dağı'nda cansız devrildiğinde Nilka babasını terk etmişti. Daha sonra tuzlu göller ovasını geçmiş, Altaylar'a tırmanmış, Tangut ülkesine varabilmek için büyük çölü aşmaya çalışmıştı. Nilka rüzgâra karşı sabırla ilerler ve sağrıları kenelerden kapkara olmuş bir yabaneşeği sürüsüne yaklaşmaya çalışırken, seyis iki atı da alıp kaçmıştı.

– Ödül olarak ne istersin? diye sordu Kağan.

– Sana hizmet etmek, Kağan.

– Peki, seyislerimden en büyüğüne, at sürülerimin efendisine hizmet etmeye ne dersin?

Seyis mutluluğunu göstermek için yere kapandığında, Temuçin bana özel işaretini verdi ve ekledi:

– Peki öyleyse, Sadık Borçu'ya hizmet et, ölürken iyi bir yastık olmaya çabala!

Seyis doğrulurken perçeminden yakaladım, parmaklarımı gözlerine sapladım, sesini kesmek için gırtlağını kestim.

İhanetleri karşılığında ödüllendirilmek için Temuçin'in huzuruna çıkmaya cesaret edenlerin sonu buydu.

Demek ki, Nilka çöldeydi. Yanındaki yüz Yalnız'la birlikte Camuka ile Tay'ın inatçı oğlu, elimizden kaçmayı başaran Bodur Sağlam da orada olmalıydı.

Kızgın güneşin yaktığı o yaz gününde, düşmanlarımın akıbetiyle fazla ilgilenmedim, Kızıl Taht'taki obama, en büyük neşe kaynağım, tatlı kadınıma ulaşmaya can atıyordum. Atımın adımları beni kadınıma yaklaştırdıkça, vücudum ve ruhum hafifliyordu. Büyük bir mutluluk duyuyordum. Kana bulanmış, aşka susamış savaşçının mutluluğunu.

Otuz yedinci kısım

Yaprakların arasından süzülen güneş Temülün'ün pürüzsüz vücudu üzerinde sırmadan ve ipekten şekiller çiziyordu. Kayın ve karaçam ağaçlarının arasında, bir yamacın kuytusundaki yosunların üzerine uzanmış, sevişmiştik; isteklerimizi karşılamanın duygusunu paylaşıyor, gün geçtikçe artan aşkımızı gemleyememenin keyfini sürüyorduk.

Mutluluğun tepesindeydim. Elimi yuvarlak karnına, bizi birbirlerine âşık bir üçlü yapan yuvarlaklığa götürdüm.

Nayman seferinden dönüşümden hemen sonra her şey bana yeni zenginliğimizi işaret etmişti: çıkık alnı; pırıltılı gülüşü; muzip bakışları; tilkileri ve çocukları anlatan türküleri; sessizliği. Hiçbir şey söylemedi, gözlerimde kalçalarının beşiğindeki hazinenin yarattığı pırıltıyı görmek için soyundu. Daha şişmanlamamıştı, ama alevlerin ışığında, sanki karnını izliyormuş gibi yürüyüşü, döşeğimizin bir adım ötesinde ayakta bekleyişi bana sonunda her şeyi anlattı: baba oluyordum.

Moğollar ağlamaz. O gece, burnumu o küçük göbek deliğine gömdüm, kollarımı Temülün'ün beline doladım, bir Moğol gibi davranmadım.

Sonraki günler, daha önce olmadıkları kadar keyifliydi, ancak Temülün'ün yuvarlak karnını okşadığım o gün, mutluluğun zirvesi oldu. Yosundan döşeğimizin yanındaki çi-

çekler, mor ve sarı başlarıyla bize bakıyordu. Güneş batıyordu, üzerimizdeki tek şey olan gölgesi, gittikçe uzadı. Bir an önce, yaprakların da yardımıyla, kadınımın vücudunda şekiller çizmiş, onun pirinç renkli derisini bir panter kürküne dönüştürmüştü. Sonra, batıda, karaçamları alevlendirerek kaybolmadan önce, Temülün'ün göbeğine son bir ışık gönderdi.

– Bir erkek, dedi. Hissediyorum, biliyorum. Ellerinin altında yumruğunu nasıl sıktığına bir bak.

Son aydınlık tepelerin üztünde asılı gibiydi, daha da yukarıda Tengri parlak maviliğini koruyordu.

Başımı geriye atıp gözlerimi kapatım, yüreğim çarparak mırıldandım: Toya, Toya.

Toya bir kadın adıydı ve eğer çocuğumuz annesinin iddia ettiği gibi erkek olursa, Küçük Parıltı anlamına gelen bu isim yeni doğmuş çocukları kaçıran kötü ruhları kandırmaya yarayacaktı. Küçük ama ışık saçan, titrek bir damlacığa benzeyen parıltı.

Güneş kaybolduğunda göğsümü dolduran üzüntü kayboldu. Temülün'e baktım; yosunun üzerinde çözülmüş uzun örgüleri; beyaz elmacık kemikleri altında mutlu gülümseyişi. Alnı o denli hayat kokuyordu ki, bir karınca üzerinde gezinmeye doyamıyordu. Yüzlerimizin sessizliğinde, birbirimize güvercinler gibi aşkımızı anlatıyorduk. Şakaklarımın gümbürtüsü sürüyordu:

Temülün ve Toya... Toya ve Borçu... Temülün, Borçu, Toya... Toya, Toya, Toya...

Temuçin'in kışlık ordugâhını kurduğu Otlar Adası'na gitmek istedi. Höelün Ana da oradaydı. Artık iyice yaşlanmıştı ve yurttan dışarı çıkamıyordu. Temülün çocuğumuzun doğduğu o anı anasına armağan etmek istiyordu.

Oraya şafakla birlikte vardık. Otlar Adası çadırlardan kapkaraydı, her birinin tepesinden de ateşteki taze sütün dumanı tütüyordu. Her yurt çemberinin ortasında, birbirini kesen iki yol vardı. Yurtlar ortadaki bir önderin, bir babanın, bir soylunun çadırının çevresinde kurulmuştu. En dışta, kağnılar, argol öbekleri, kuzular, keçiler, köpekler, sahiple-

rini bekleyen atlarla kaplı daha geniş yollar görülüyordu. En geniş, en renkli ve en düzenli çemberler, çevresinde kadınlarının çadırlarıyla Kağan'ınkilerdi: Kağan'ın yurduysa beyaz, yuvarlak ve dolunay gibi parlaktı. Şaman Kököçü'nün obasına gelince, sırmalı ve gümüşlü süsleriyle Temuçin'in kardeşlerinin yurtlarından daha muhteşemdi, neredeyse Kağan'ın çadırlarıyla boy ölçüşür gibiydi.

Doğan güneşin uzaklardaki yüksek tepeleri pembeye, kızıla ve kekik rengine boğduğu o anda at sürüleri otlaklarına doğru ilerliyordu.

Yanımda on muhafızıyla Anda'nın çemberine girdiğimde Temuçin'in o ana kadar hiç kimsede görmediğim kadar çok çadıra sahip olduğunu gördüm. Şimdi artık on iki kadını, yirmiye yakın da yeni çocuğu vardı. Esirlerinin sayısı on kat artmış, kişisel muhafızları yüz elliye varmıştı; böylelikle kendi yurdunun çevresinde, bir gülün yaprakları gibi yerleşen iki yüz elli çadır görünüyordu.

Beni, yemeklerini yediği çadırda kabul etti. On adım genişliğindeydi, mutfak aletleri ve üç büyük kımız küpü dışında süs olarak sadece kendisinin ve ilk kadını Börte'nin eyerleri ve koşumları görülüyordu. Her biri diğerinden de göz alıcıydı, ilk bakışta ahşap ve deri işçiliğine, değerli taşlardan yapılmış kakmalara, gümüş oymalara, hepsi de ayrı motifte işlenmiş kumaşlara, kaplan ve leopar postlarına, bozkurt, samur ya da beyaz porsuk postundan yapılmış kış minderlerine, gökteki yıldızlar kadar parlak mercan, inci ve firuzeyle işlenmiş dizginlere hayran kaldım.

– Yaklaş Borçu, sadık dostlarımın birincisi. Sen ki atlarımızdan yorulmaz savaşçılar yarattın, gel sağıma otur, sabahın ilk sütünü paylaşalım.

Kağan'ın yanında oğulları Cuci, Çağatay, Ögedey, Toluy ile Höelün Ana'nın dört evlatlığı duruyordu. Karşıda da dört oğulun anası Börte, Temuçin'in üç büyük oğullarının kadınları ve hizmetkârları vardı. Yer, çoğu av manzaraları gösteren kalın halılar ve sırt dayayacak minderlerle kaplıydı.

– Sürülerim nasıl? Otlakların hâlâ doyurucu mu?

Kağan yolculuğumun da rahat geçip geçmediğini öğrenmek istedi. Ona Moğolların kervanımın önünü nasıl heyecanla kestiklerini, bana nasıl eşlik etmek isteyip olan biten-

lerden haber verdiklerini, mehtaplar boyunca gelişen, obadan obaya aktarılan, en önemlileri Kağan'ın otağına kadar gelen olayları nasıl sıraladıklarını anlattım. Tüm karşılayıcılarım benden iyilik dileklerini Kağan'a iletmemi istemişlerdi.

Gelişimizden haberdar olalı üç gün olmuştu. O zaman, habercimin Otlar Adası'na geri dönebilmesi için altı güne gerek duyduğunu hesapladım ve Kağan'a ulak düzeninin yeniden gözden geçirilmesini önerdim.

– Nasıl bir düzen düşünüyorsun?

– Tüm ülkeyi bir örümcek ağı gibi kaplayan, daha kalabalık ve daha düzenli bir örgüt. Ulaklar kısa mesafelerde dörtnala ilerlemeli, haberleri bir sonraki ulağa zaman geçirmeden iletebilmeli. Böylece, benden gelen bir haberi aynı akşam alabilirsin.

– İyi düşünmüşsün Borçu, ama böyle bir düzende gönderilen haberin kısa ve basit olması gerekir. Haber ne kadar karışık olursa, duyacak kulaklar, iletecek diller onu o kadar değiştirir. Hedefe yönelen ok gibi, haber götüren ses de tek olmalı. Yoksa, senin de dediğin gibi, haberleşmenin başarısı atlara bağlı. Gidip Tata Tonga'yı çağırsınlar.

Uygur bilgesi karşımıza gelince, Kağan yeni kuralın Yasa'da yer almasını buyurdu:

– Her oba arasında, her kırk bin adımda bir nöbetçi bulundurulacak, bu nöbetçi Kağan'ın, soyluların, önderlerin ve komutanların göndereceği haberciler için eyerlenmiş, dinlenmiş ve beslenmiş üç at hazır tutacak. Bu görevi gerektiği gibi yapmayan, her kim olursa olsun, güvenimi kötüye kullanmış olacaktır. Bu nedenle, görevini yerine getirmeyenlerin dizleri kırılacaktır.

Kağan böylece, bir kez yerleştiğinde kusursuz bir ulak hizmeti sağlayacak inanılmaz bir haberleşme ağı öngörüyordu. Savaş onu nereye götürürse götürsün, ana obasından, Otlar Adası'ndan uzaklaşmamış olacaktı.

Tata Tonga yazdığı buyruğu okurken, Kasar, Belgütey, Celme, Cuci ve benim aramda, yeniden görüşmekten doğan sevinç tebessümleri dolaşıyordu. Bilge Uygur okumasını bitirince, Kağan'ın ulaklarından sorumlu subayları bulmaya gitti. O zaman buluşmamızın şerefine yemeye ve içmeye koyulduk; rütbem sanki bana Kağan'ın çadırında silah taşıma

izni vermezmiş gibi bakan Kököçü ve kardeşlerinin şaşkın nazarlarından etkilenmemeye çalıştım.

Doyduktan sonra, eyerlerimize bindik. Temuçin bana atlarını bağladığı *uya*'yı göstermek istiyordu. Atlarını bağladığı yer güneyde, Kerulen'e doğru üç ok atımlık yoldaydı. Kasar uyanın yirmi bin ayak uzunluğunda olduğunu söyledi. Abartma huyunu bildiğimden, söylediği sayıyı ikiye böldüm. Yine de, her iki ucu sivri birer kayaya çakılmış halkalara bağlı böyle bir uyaya üç bin at bağlanabilirdi. Bilek kalınlığındaki bu ip, at ve manda kıllarından örülmüştü. İpe, Temuçin'in kısraklarından bini bağlıydı.

– Sen de atlarını buraya bağla, dedi anda.

Yirmi kadar at getirmiştim, Kağan'ın atlarının yanına bağlanmalarını buyurdum. Sonra, Yedi Tepeler'e doğru at sürerek Kızıl Dağlar'ın zengin ve bereketli yamaçlarına tırmandık ve geyik avlamaya koyulduk. Geyiklerden birini sürüden ayırmayı başarmıştık ki, bir ulak Kağan tarafından kabul edilmek istedi. Kerulen'in kıyıları yakınında altı kişinin, altı Yalnız'ın yakalandığını söyledi. Avı yarım bıraktık; duyduklarımız bunu haklı çıkaracak kadar önemliydi.

Altısı da diz çöktürülmüş, dev bir laleye bağlanmıştı, karşılarında bir okçu mangası nöbet tutuyordu. Üzerlerinde deri şeritlerden yapılmış, yıpranmış, yer yer sökülüp yırtılmış zırhlar vardı, baştan ayağa kadar toz ve çamur kaplıydılar.

Temuçin, içlerinden birinin laleden kurtarılmasını buyurdu. Diğer beşi, önderlerinin beceriksizliği ve güçsüzlüğünden bıkıp daha pembe bir gelecek düşüyle onu Kağan'a teslim etmeyi düşünen beş hain, yerde kaldılar.

Çözülen adam kurtarıcısına kadar sürünüp yeri öptü.

– Özgürlüğün geçici, dedi Kağan, bana bağlılığını kanıtladığın zaman, belki de o gün ikimiz çok yaşlı olacağız, seni gerçekten serbest bırakırım.

– Senin yanında nasıl yaşarım? Gözlerimi sana nasıl çevirebilirim?

Yıpranmış zırhına, partal gömleğine, kapkara ve kanı çekilmiş yüzüne karşın büyük, güzel ve gururlu Camuka'yı tanıdım.

– ... Seninle birlikte yaşadık, aynı örtüyü, aynı kabı pay-

laştık, aynı keyiflerin tadına vardık. Sonra ben sana ihanet ettim. Aramızdaki anlaşmaya karşın, kör ve inatçı davrandım, seninle savaştım. Bana sıcak kanatlarını uzattığın her üç sefer, onları reddettim. Şimdi bana tekrar gölgeni sunuyorsun. Ben ki kapkara bir kıskançlık duyuyorum, benim utançtan kıpkırmızı olmamı mı istiyorsun? Hayır, Temuçin, sen beni aştın, dört yüz Moğol boyunu sancağın altına topladın, düşmanlarımızı yok ettin, beni yendin. Sayısız sadık savaşçıya, çadıra, semiz sürüye sahipsin. Benimse hiçbir şeyim yok; yalnızlığım o kadar kalın ki, bazen gölgemin peşimden gelip gelmediğini görmek için arkama bakıyorum. Ölmekten başka arzum yok. Bana bu iyiliği yap: beni öldür! Ama kanımı dökme. Daha önce bu sözde yoldaşları, hainlerin en alçaklarını öldür.

Temuçin konuşmadan bir süre düşündü:

– Sen itaatsiz ve saldırgan birisin, Camuka. Ölümü benim yanımda yaşamaya yeğliyorsun. Artık senin adını duymak istemiyorum. Hiçbir çocuk senin adını taşımamalı, adını yasaklıyorum. Yarın şafak sökerken, isteğini yerine getireceğim.

Öteki beşini işaret etti:

– Kafaları vurulsun!

Peşinde bizler, çadırına doğru yürürken, muhafızlar tutsakları kaldırdı. Camuka karşı koydu ve yalvardı:

– Anda! Senin elinde boğularak ölmek istiyorum!

Temuçin yavaşladı, arkasına dönmedi. Eski gürhanın sesi yeniden duyuldu:

– Beni sadece sen kurtarabilirsin...

O zaman Temuçin bana döndü:

– Yirmi adamla Kızıl Dağlar'a doğru gidin, tutsakları da yanınıza alın. Yukarıda, mezarının yerini seçmesine izin verin, gün doğarken de keçelerle boğun.

– Senin... Senin elinde ölmek istiyor, Kağan. Benimkilerle değil.

– Bu imkânsız, Borçu! O benin andam, aramızdaki kutsal bağlar buna izin vermez.

Gözlerini benimkilere dikti, bir an korkunun gölgesini görür gibi oldum.

– Doğru, hep yolumun üzerine dikildi, beni yok etmeyi

düşledi, ama hiçbir zaman ölümümü yürekten arzulamadı. Tengri onu öldürmemi onaylamaz. Git, Borçu! Gök'ün maviliklerine kavuşmasına yardım et, ama kanının bir damlasını bile akıtma.

Duygularını, bu görevi bana, yoldaşlarının içinde en sadığına vermesini anlıyordum ama hâlâ endişeliydim.

– Yarı yola kadar size eşlik edeceğim, dedi. Sonra Yezüi ile Adacık Gölleri'ne gideceğim.

Büyük çadırına girdi; koruyucu ruhların bana yardım etmesi için ellerimi eşiğin doğu direğine dayadım.

Otuz sekizinci kısım

Konuştuğumuz gibi, Temuçin ve Yezüi kafileden ayrıldı. Camuka umutsuzca arkalarından bakakaldı.

– Rahatla, dedim. Gözdesinin yanında oyalanmaya gidiyor, çünkü güç görevi onu endişelendiriyor. Yarın şafakta burada olacak.

– O kadın için ne büyük onur. Kağan onun bir dediğini iki etmiyor, güzelliğini türküsünde çağırıyor, bakışlarıyla onu giydiriyor.

– Ama gül yaprakları gibi kokan koltukaltlarını bırakıp seni öldürmeye gelecek.

Cevabım onu bir an düşündürdü, daha sonra içinden geldiği gibi konuşmaya başladı, sözlerinde sanki bir aşk ilanı gizliydi.

– Evet... Sonunda beni söndürecek. Ölmem gerekiyor, ama bana öteki yaşamda huzur vermek için uzandığında, soluğunu duyacağım, belki de ilk kez gibi... Ah, Borçu! İnan bana, Göğe uçmanın tadına varacağım...

Gözünün ucuyla bana baktı, sessizliğimi kendince yorumladı.

– Hakarete uğramış gibi durma, Borçu! Anda'nın her şeyini, kadınına varıncaya kadar her şeyini paylaştığım halde daha neden fazlasını istediğimi merak ediyorsun, değil mi?

Konuşmadım. Kızdı:

– Kendini bana borçlu hissetmesini, Borçu, kendini bana

borçlu hissetmesini. Benim için tek önemli olan, buydu. Bunu hiçbir zaman elde edemeyeceğimi anladığım zaman, gücüne karşı çıktım, zenginliklerine göz diktim. Benim sayemde Börte'yi kurtardı, Merkitlerden öcünü aldı, ailesine kavuştu. Yine de beni kaderine dahil etmedi. Börte'ye bir çocuk doğurtmaktan daha acı bir intikam düşünemedim! Bunu saklamayı da. Gücünü oluşturan ve oğullarıyla bile paylaşmayacağı üç varlıktan Börte oradaydı, elimin altındaydı; Temuçin'in borcunu ödemesi gerekiyordu. Böylece, beni artık görmezlikten gelemeyecekti. Bundan böyle oğluna, en büyükleri Cuci'ye her baktığında, borcunu zorla ödettiğimi hatırlayacak.

Temuçin'in üç varlığını merak ettim, kadınlarının dışında paylaşmayacağı diğer ikisinin ne olduğunu sordum.

– İktidar, Borçu, iktidar, dedi gözlerini devirerek. Hâkimiyetini paylaşmadan sürdürmek istiyor. Kadınını kollarının arasına aldım, yine de beni öldürmedi. Ama Moğolları ikimiz arasında pay etmek istediğimde, gözlerinde gürültünün ve öfkenin alevini gördüm. Bir gün benden de kurtulacağını, tıpkı Bekter'i ve diğerlerini ortadan kaldırdığı, tahtına göz dikenlerin hepsini öldürdüğü gibi beni de öldüreceğini anladım.

– Paylaşmadığı üçüncü değer, o hangisi?

– Atlar. Atlarının üzerinde kendi elinden başka eller görmek, onu kıskançlıktan çıldırtır. Atlarına dokunmak, kadınlarına bakmak kadar büyük bir suç.

– Onu yanlış tanıyorsun. Bana atlarını ve atlarının sırlarını emanet etti...

– Bütün bunları biliyorum. Ama tanışmanızın başlangıcı da atlara dayanmıyor mu? Küçük sürüsünün izini sürdüğü gün yoluna çıkmamış olsaydın, aranızdan hanginizin hayatta kalacağını Tengri bilir. Sen, Borçu, sen büyük seyissin, kusursuz andasın. Ona hiçbir borcun yok, oysa her şeyini ona borçluymuşsun gibi davranıyorsun. Onun gözünde, en sevdiği atından da daha değerlisin. Seni, şu anda Temuçin'in göğsünün altında, Kağan'ın gözlerini gören tüm kadınlar gibi titreyen Tatar prensesini kıskandığım gibi kıskanıyorum.

Uygun bir yer arayarak tepeleri arşınladık. Camuka so-

nunda bir kurt yuvasını seçti. Yüksek otlarla kaplı bu çukur tatlı bir daire çiziyordu. Atlarımızı bağladığımız sırada Camuka, boşluğun kenarında, gölgelerden bir kaftan altında salınan otlara bakıyordu.

Ağır keçeleri çukurun yanına yerleştirdik, ben, yirmi kadar yoldaşım ve Temuçin'in üç muhafızıyla birlikte, yanımızda getirdiğimiz kuru et dilimlerini kemirmeye koyulduk.

Camuka ayakta, yıldızların önünde kalmıştı.

Günün ilk ışıklarında yanına vardım ve yerini almasını söyledim.

– Kağanınızı bekliyorum.

– Burada, sen hazır olmadan gelmeyecek.

– Onu görmek istiyorum.

– Sırtüstü uzandığında, görürsün.

– Bırak güneşin ilk ışıklarını göreyim Borçu, benim için son ışık olacak.

Güneş ilk okunu fırlattığında, Camuka çukura uzanmaya razı oldu.

– Benim yanımda kalmayı niçin kabul etmedin? dedi acılı bir ifadeyle. İkimiz birlikte büyük karışıklıklara engel olabilirdik.

– Büyük karışıklık olmadı...

– Benden nefret ediyorsun! dedi dudaklarının kenarında bir gülümsemeyle.

– Hayır, ama senin yanında yaşamak ciğerimi bozardı.

Adamlara işaret ettim; keçeleri kaldırdılar. Camuka doğruldu. Bana yönelttiği bakışları araştırıcıydı.

Üzerine atıldım.

– Ben Kağan'ın koluyum, dedim.

Adamlarım davrandı, Camuka'nın hareket etmemesini sağladı.

– Dur, Borçu! Sana benden nefret etmen için bir neden söyleyeceğim.

Onu boğmaya çalışıyordum ama dayanıklıydı, debelendi, ağzı, bir şey söylemeye çalışıyormuş gibi büzüldü, birden anladım.

– Ne diyorsun?

– Çok iyi duydun, dedi öksürükler ve tükürükler arasında, Çiçeklerin Ecesi.

– Ne biliyorsun?

Gülüyordu; iki parmağımı burun deliklerine soktum, hançerimi kulağına dayadım:

– KONUŞ! KONUŞ! Yoksa kanını dökerim!

İçimden dayanılmaz bir öldürme arzusu kabardı.

Başparmağını burun deliklerine dayayıp soluk verdikten sonra konuştu:

– Bütün bu zaman onu yanımda tuttum. Onu aldım ve gebe bıraktım. Bu kadarı benden nefret etmene yeterli mi, Borçu, yoksa daha fazlasını da duymak ister misin? Bekle! Daha sözümü bitirmedim; onu Temuçin'in rızasıyla kaçırdım...

Kolum kopsa bu denli acı duymazdım.

Doğan güneşin ışığında binlerce sağan gürültüyle avlanıyordu. Tiz çığlıklarının altında bir an dizlerimin bağı çözüldü.

– Nerede?

– Ona sor. Bütün sırlarını seninle paylaşıyor ya...

Yavaşça doğruldum, en güçlü atlarımızdan dördünü seçtim, ellerini ve ayaklarını üzengilere bağlamalarını buyurdum.

Toprağın üzerinde elleri ve ayakları dört bir yana bağlı yatırıldığında, adamlarımdan birini Kızıl Taht'taki topraklarıma gönderdim, iki bin savaşçının Küllenmiş Kayın Geçidi'ne varıp beni bulmalarını buyurdum. Obalarına dönmeye hazırlanan Kağan'ın üç okçusundan da şu haberi iletmelerini istedim: "Görevden kaçmaya çalışmadım, ama Camuka yeni bir dilekte bulundu, Merkit kanı karışmış bir Moğol kadınının önünde ölmek istedi."

Kuzeybatıya doğru ilerledik.

Camuka tek kelime etmedi. İlerledik. Yavaş yavaş canlılığını yitirdi, başı geriye düştü. O zaman dört bir yanından bağlı atları yöneten adamlara buyruk verdim, atları birbirlerinden uzaklaştırarak Camuka'nın gerilmesini istedim.

Gün batarken, atlarımızı Tuul Irmağı'nda suladık. Camuka'nın yüzü kapkaraydı, konuştu:

– İstersen kemiklerimi kırabilirsin, Borçu... Sonra da onu bulabilirsin... Ama göreceksin, atılacağı erkek ben olacağım.

– Dilini tut, yoksa kesip kargalara atarım.

– Onu zorladım... Hançerledim... Kan çıkana kadar! Doğ-

rusu (soluk almakta zorlanıyordu), kollarımda mayalanmış sütten daha çabuk eridi...

Çizmemi yüzüne indirdim.

– Üzerine kusuyorum! diye bağırdı, burnu ve dudakları kan içinde; gözleri kinden simsiyahtı. Bana üç sümüklü doğurdu, üç erkek!

– Övünme. Ailesini bulmak için yanından kaçmıştır?

– Yanılıyorsun! diye diklendi. Onu Merkit köpekleri kaçırdı.

Sonunda, onu nerede bulacağımı söylemişti.

– Öyleyse, ne getirdiğimi görünce, geldiğime memnun olacaklar.

– Beni öldürmelerine izin veremezsin! diye haykırdı; son nefesimi alacak olan Kağan'dır.

– Onu nerede bulacağımı söyle, istediğin gibi ölürsün.

Sustu, durumunun acıklılığına karşın yaptıklarından gururlanıyordu.

Onu dinlenmiş dört yeni ata aynı biçimde bağlamalarını ve bütün gece boyunca yol almalarını buyurdum. Camuka bir an bile rahat edemedi. İnlemesini duyuyordum ama iniltisi ne öfkemi, ne de intikam arzumu dindiremiyordu.

Şafak sökerken, onu kısa bir süre çözdüm. Bacaklarının üzerinde duramıyor ve korkunç acılardan yüzünü buruşturuyordu.

– Kemiklerimi kırma, Borçu, diye yalvardı. Öldür beni.

– Nerede?

– Uda Nehri'nin kıyısında.

– Kimin elinde?

– Kalın Kütük. Bir deve yükünden de daha yuvarlak o Merkit köpeği.

– Obası büyük mü?

– Savaşacak yaşta üç yüz kişi.

Ilgar'la ilerlesek, Merkit topraklarının en ucundaki Uda Vadisi'ne on günde varabilirdik. Kağan'a bir ulak göndererek gittiğimiz yönü bildirdim, Camuka'yı yeniden dört at arasında gererek yola koyulduk.

Derin vadiler ve karaçam ormanlarıyla kaplı dağları aştıktan sonra, Uda Vadisi'ne vardık. Görünmemeye çalışarak

yamaçlardan ilerledik, Kalın Kütük'ün obasının yerini belirledik.

Camuka üç günden beri sayıklıyor, adamlarının her birine benim adımla hitap ediyordu. Yüzü durgun suların bulanık yeşiline kesmişti. Üzerine eğildim, gözlerini araladı, konuştu:

– Gözlerimde pişmanlık görmeyeceksin. Ona bir piç gibi yapıştım, fırsatını bulsam, kalçalarında susuzluğumu gidermek için yanına kadar sürünürüm.

İplerini kestim. Kafası yere çarptı. Kolları bir yumruk genişliği kadar uzamıştı, kan şişmiş ve morarmış eklemlerinden geçmeye başladığında, acıdan kıvrandı. Elleri, dirseklerine kadar kapkaraydı.

Acısının geçmesini beklemeden, topuklarımla taşaklarını ezdim.

Şafakta, vadiciklere çöreklenmiş puslardan yararlanarak Merkit obasına yöneldik. Küllenmiş Kayın Geçidi'nde bize katılan savaşçılarımdan beş yüzü yanımdaydı. Geri kalan askerleri yamaçlara, obanın üzerinde bir çelenk gibi dizmiştim.

Gürültü çıkarmadan çadırların arasına vardık. Adamlarıma bağıranlardan başka kimseyi öldürmeme buyruğu vermiştim. Kalın Kütük'ün yurdunun keçesini açtığımda, yirmi köpek, iki kaz ve altı adamı kılıçtan geçirmiştik. Yakın muhafızlarım uykudakilerden birini bağlarken, kuzey tarafındaki döşeğe atıldım, Kalın Kütük'ün üzerindeki keçeyi kaldırdım ve hançerimi gırtlağına dayadım. Ayağım bir vücuda değdi. Ateşin canlandırılmasını buyurdum, döşeğin dibinde, çizmemin altına kıvrılmış, daha on ikinci baharına ermemiş çıplak ve tir tir titreyen bir kız gördüm. Ona benzeyen, korkak ve şaşkın bir diğeri de Kalın Kütük'ün döşeğinde, adamın sırtıyla keçe duvar arasına sıkışmış, bana bakıyordu. Merkit önderinin inanılmaz büyüklükte bir kıçı vardı. Gergin ve yuvarlak karnının altında erkekliğinin kızıl şişkinliği görünüyordu. Yerdeki kıza çizmemin ucuyla vurdum, yataktakine de kaybolmasını buyurdum.

Kalın Kütük'ü kalkmaya zorladım, ellerini ve ayaklarını yurdun sırıklarına bağlattım. Erkekliği dik başlı kızıllığını çoktan yitirmiş, kabuğuna saklanan bir salyangoz gibi boğul-

muş, inek karnına benzeyen göbeğinin aklına saklanmıştı.

– Kadınlarından birinin adı Çiçeklerin Ecesi mi?

Başını salladı.

– Kimden kaçırdın?

– Yalnızlar bize ihanet etti...

– Kimden? diye tekrarladım, hançerimi göbeğine dayayarak.

– Ca... Camuka.

– Nerede?

Yandaki yurdu gösterdi, bir şeyler eklemek istedi, hançerim göbeğini bir kalçadan diğerine yardığından tek bir söz edemedi, şaşkınlık içinde, bağırsaklarının yere dökülmesini izleyip devrildi.

Çiçeklerin Ecesi'nin eşiğini geçer geçmez, gördüklerimden donup kaldım: döşeğin üzerinde çömelmiş sırtı dönük kadın yurdun kirişlerine tutunmaya çabalıyordu. Geniş ve gergin bacak arası ortasından yarılmıştı, açılan yaraktan kanlı ve mosmor bir bebek başı çıkıyordu.

Doğuma yardım eden dört kadın birer adım geriledi. Kadının kalçalarından kürek kemiklerine kadar uzanan geniş çukur bir yürek gibi atıyordu. Döndü, beni gördü.

Siyah perçemleri yüzünün ve omuzlarının terine yapışmıştı. Ağzı aralıktı, güçlükle soluk alıyordu, gözbebekleri acıdan ve şaşkınlıktan açılmıştı. Yine de bakışı çok öncelerdeki gibiydi, vahşi ve aydınlık.

Yüreğim, binlerce atın toynakları gibi çarptı. Ürpererek bana bakmaya devam ediyordu. Alnındaki narin çizgiler derinleşti, kaşlarının arasındaki ince mavi damar koyulaştı; sessizce hıçkırmaya başladı.

Kadınlar yerlerine döndü. Altın ve köpük dolu bir fışkırmadan sonra bebek çıktı, şamanın kutsadığı kumaş parçalarına sarıldı. Şimdiye kadar görmediğim irilikte, semiz, şiş ve babasına benzer çirkin bir bebekti.

Sırtüstü uzanmış, yüzünü kollarıyla saklayan anaya yaklaştım. Öncekinden daha dolgun, daha yuvarlak memelere baktım. Memeleri hıçkırıklarına uygun sallanıyordu; anılarımın ipeksi ve gergin yarığı açılmış, diken diken, dudakları dışarı uğramış, dipsiz bir kuyu, kör bir göz gibi bana bakıyordu.

Onu bir keçeyle örtüp kollarıma aldım. Yüzünü açmadı, hıçkırıkları daha da artı.

Dudaklarımı boynunun çukuruna gömdüm.

Ilık yosun, ıslak yonca, sabahın ilk sütü gibi kokuyordu.

Ağzını aradım, dudaklarının ipeği üzerinde dolandım, elmacık kemiğinin çıkıntısını, burnunun kanadını, harcadığı güçten ıslanmış gözkapağını buldum, alnının üzerine terden yapışmış perçemini kokladım; sümüklü yaygarayı koyvermişti...

– Seni götürmeye geldim. O şişman köpek seni bir daha tohumlayamayacak...

Gözlerini devirerek alt dudağını ısırdı, sonra bir çığlık attı. Kadınlar hemen kürkleri kaldırdılar: Bacakarasındaki yarık yeniden açılmış, yeni bir tutam saç görülmüştü. Anasının tüm gayretine karşın ikinci sümüklü eşikte durdu, çıkması için kadınların yardımı gerekti.

Abisinden biraz daha inceydi ama sağlam bir çocuğa benziyordu. Hiç olmazsa görüldüğü kadarıyla, çünkü kadınlar söğüt dalları ve çalılarla kıçını şamarlamaya koyuldu. Hiçbir işe yaramadı; sessizliğini bozmadı, bir süre sonra soluk almaktan da vazgeçti.

Kadınlar endişelendi, kapkara ve suçlayıcı bakışlarını bana çevirdiler.

Sevdiğimin yüzünü avuçlarımın arasına aldım, başparmaklarımı elmacık kemiklerinde gezdirdim. Gözlerinin çevresi çukurlaşmış, gözbebeklerindeki korun daha da parlak görünmesine neden olmuştu. Soluk ve kuru dudakları kıpırdadı:

– Oh! Borçu... Borçu, demek beni terk etmedin? Sonunda geldin...

– Evet çiçeğim, seni götüreceğim, bir daha kimse bizi ayıramayacak. Sen çocuğuna meme verirken ben de seni dudaklarından kaçıranı, güneşimi söndüreni öldüreceğim.

– Kalın Kütük mü?

– Hayır, Camuka.

Gözleri açıldı:

– Hayatta mı? Burada mı? Yalvarırım, ona kötülük etme. O... O... Beni seviyordu.

Derisi billur gibiydi, ara sıra yüzünü buruşturup inliyor-

du. Ellerini karnının altına götürdü, yumruklarını kalçalarına bastırdı, sonra birden, birden haykırarak doğruldu.

Kadınlar koşuşturdu, beni çadırdan attılar; üçüncü bir bebek geliyordu.

Güneş doğmuştu. Savaşçılarım Merkitleri yurtlarında hapsetmişti. Atını Çiçeklerin Ecesi'nin yurdunda bıraktım ve artık onun olduğunu söyledim. Sonra, kazığa bağlı atlardan birini çözdüm, savaşçılarımın geri kalanlarının beklediği yamaçlara doğru tek başıma at sürdüm.

Camuka'yı emanet ettiğim adamlar tutsağın aklını oynattığını söyledi. Getirilmesini buyurdum. Yüzü gri, saçları diken dikendi, leş gibi kokuyordu, gözleri kapalıydı. Ruhu kaçmak üzereydi. Yere yatırdılar, ellerini ve ayaklarını bağlattım. Sonra dört atın kuyruğuna ıslatılmış kumaşlar sardırdım. Kumaşlara çalı çırpı, çam kozalakları doldurdum, atları kıç kıça getirttim, Camuka'nın herbir elini ve bacağını başka bir ata bağlattım. Sonra kumaşları ateşe verdim, atları kırbaçladım: atlar çekip uzaklaşmaya çalıştı, şaha kalktılar, çifte savurdular, her hareketlerinde Camuka'dan canhıraş feryatlar kopardılar. Alevler kalçalarını yakıyordu, korkuları o denli büyüdü ki, bir süre sonra Camuka'nın kollarını ve bacaklarını kopardılar, çılgınca bir dörtnalla değişik yönlere dağıldılar.

Adamlarım oyuna girişip, parçaların peşine düştüler: daha önce, Camuka'nın hangi bacağının daha önce kopacağına bahse girişmişlerdi. Atları kovalayıp daha da heyecanlandırdılar, sonra sakinleştirdiler, kahkahalarla gülerek kavrulmuş kuyruklarını okşadılar. Yaklaştım, son bağı kestim, üzerine eğildim; bundan sonra daha büyük bir hakaret olamazdı; onu öldürürken görmesi için adını çağırdım:

– CAMUKA! Pis kokulu sürüngen!

Bayılmak üzereydi. Kılıcımı bir hamlede göğsünün ortasına sapladım, kabzasına kadar soktum. Gözleri yuvalarından uğradı ve hemen kapandı; o kısacık anda bile son ve pis kokulu nefesi burun deliklerimi doldurmadan önce, korkusunu, zavallı ve kapkara vicdanını görebildim.

Kılıcımı çıkardım; üstüm kandan ıslandı. Açık ağzından hırıltılar çıktı.

Kılıcımı sildim, tek başıma ormana yöneldim. Kırmızı iğneleri bitki örtülerinden, kıyıları yosun kaplı derelerden, portakal renkli gelinciklerle kaplı açıklıklardan geçtiğimi, karaçamların arasından tırmandığımı, kayaların tepesine çıktığımı, boynuzlarını kaldıran genç bir geyiğin peşinden giderek her şeye yukarıdan bakan bir kaya bulduğumu hayal meyal hatırlıyorum. O kayanın üzerine çömeldim, yeri ve göğü mataramdaki sütle değil, gözlerimden akan yaşlarla suladım.

Sonra Tengri'ye yalvardım, o kadar güçle yalvardım ki, ruhum yükseldi, sonsuz maviliğe uçtu, uçsuz bucaksız siyahlığa karıştı.

Uzaklarda bir yerde kartallar çığlık çığlığa uçuyordu.

Kaya parmaklarımı yakıyordu ama üşüyordum. Orman hareketlendi, binlerce sesle soluk alıp verdi. O gece kurtlar avlandı.

Otuz dokuzuncu kısım

– Sayn baynu, Borçu Amca!

Cuci'nin neşeli selamı güneşin ilk ışıklarıyla denk düştü.

– Rüzgârlar ve kadınlar yoluna uygun olsun. Ellerini bu kadar lekelemek için yüz koyun mu boğazladın?

Kendini göstermeden bu kadar kısa zamanda bana yetişmiş olmasına şaşırmamıştım bile. İlk tepkim ona babasının kim olduğunu söylemek olacaktı, ama...

– Camuka'yı öldürdüm.

– İyi yaptın. Ölmek istemiyor muydu?

– Onu Jinlerin usulüyle, vahşice öldürdüm. Daha da kötüsü, kanını döktüm, babanın buyruğuna karşı geldim.

– Zaten görevi üzerine almamıştı, dedi Temuçin'in büyük oğlu. Onun için seni suçlayamaz. Camuka onu bağışlamasını kabul etmedi, Kağan da hemen arkasını döndü. Öyleyse, ruhunu ele geçirdin? Oysa yanımızda sadakatle yaşayabilirdi. Unutalım gitsin! Sen benim gelmeme sevin.

İşte o zaman dün geceden beri buradan ayrılmadığımın farkına vardım. Cuci, dört bin savaşçıyla geride bekleyen abisi Çağatay'la gelmişti, acelelerinin nedenini açıkladı: Temuçin'in okçuları benim Camuka'yla gittiğim haberini verir vermez, Kağan peşimize düşmelerini buyurmuştu.

– İkinci haberini alınca da, bize yeni bir görev verdi. Bütün bu toprakları elden geçirip bütün Merkitleri öldürme buyruğu aldık.

– Sadağımı boşaltmaya gücüm yok.

– Zaten Kağan seni bu işten kurtardı, Temülün Hala seni özlediğini söyleyip şikâyet edince, Kağan hemen Otlar Adası'na gitmeni buyurdu. Gecikirsen, gittiğinde sümüklünün doğmuş olduğunu görürsün.

Küçük Lokma'mın badem biçimi gözleri muziplikten daha da küçüldü.

– Hepsini mi dedin?

– En azından bütün erkekleri.

Çiçeklerin Ecesi için endişelendim. Kadınıma ve çocuğuma doğru at koparmadan önce, Camuka'yı böylesine öldürmemin nedenini anlatmam gerekiyordu. Cuci'ye herşeyi açıkladım.

– Tam babama göre bir kurnazlık, dedi ben sözlerimi bitirince. Amaçlarını yerine getirebilecek kişileri seçerken, yapılanların sonuçlarından kurtulmayı da beceriyor.

– Anlamıyorsun! diye bağırdım. Beni, kurtlarından en sadığını kandırabildiğine göre, bundan sonra düşmanlarına nasıl saldırırım?

– Saldıracaksın! Çünkü o öyle istiyor. Çiçeklerin Ecesi'nin kaçırılmasında Camuka'yla suç ortaklığı yapmış olsun olmasın, senin bağlılığını sadece senin için en değerli olanlarla ölçüyor. Sen ona aitsin. Vücudun ve ruhunla. Kanının çoğu Moğol da olsa, hiçbir Merkit kadınının seni ondan ayırmasına izin vermeyecektir.

Cuci'nin yorumu doğru, Kağan'ın yöntemleri karanlıktı. Nasıl tepki göstereceğimi bilemiyordum.

Çiçeklerin Ecesi'ne gelince, kararımı vermiştim. Onun yanında kalmak, onu kadınım yapmak arzuma karşın, tatlı kadınım Temülün'ü üzmek istemiyordum.

Cuci'den hemen Çiçeklerin Ecesi'nin yanına varmasını istedim. Yanılması imkansızdı, çünkü atım onun yurdunun önünde bağlıydı, üstelik kollarında da yeni doğmuş bebekler olacaktı. Temülün daha birkaç gün onun varlığını bilmemeliydi...

Temuçin'in büyük oğlu bütün istediklerimi yapacağına, sırrımı da saklayacağına söz verince, daha fazla gecikmeden ormanların ve vadilerin içinden yola koyuldum.

Oklar tolgamın yanından ıslık çalarak geçtiğinde, Otlar

Adası'na doğru at sürüyordum. Oklardan üçü bana değdi, ikisi önemli yaralar açtı: biri dirseğimin üzerinden koluma saplandı, ikincisi dizime, üçüncüsü ve en çok acı vereni, göbeğime geldi. İki ok da atımın boynuna ve sağrısına saplandı. Merkitler pusu kurmuştu.

Talihim yaver gitti; bu kafasızlar aynı yamaçta toplanmışlardı. Atımın başını sağa, karaçamların arasına çevirdim. Yamaç dikti, bir süre sonra ilerlemekte zorlandı. Büyük bir gürültüyle kaydık, ağaçlara ve dallara çarparak aşağıya yuvarlandık. Devrik bir ağaç düşüşümü yavaşlattı, zavallı atım toynaklarını sallayarak beş adım ötedeki uçurumdan kaydı, yitti, dibe vururken çıkardığı tok sesi duydum.

Yarın kenarına tırmandım. Aşağıda, yağmur sularından başka kaynağı olmayan geniş bir gölcük gördüm. Suyun yüzeyinde, birbirlerini izleyen yuvarlak dalgalar, dalgaların ortasında da atımın karnı vardı.

Merkitler gülerek yaklaştı. Kolumdaki kısa oku çıkardım. Bacağıma değen ok çok derine saplanmıştı.

– Moğol! diye seslendi Merkitlerden biri, taşaklarını pişireceğiz!

Yayını gerdi; boşluğa atıldım, başdöndürücü bir hızla yaklaşan kara yüzeye baktım.

Orman Ruhu'nun Kızı atımla tatmin olmuş olmalı ki, boynum kırılmadı, suya değer ve dibe dokunurken sadece dizimi daha da yaraladım. Kalın çamura saplandım, hareketsiz kaldım. Çamurdan yararlanarak dipten emekleyerek ilerledim. Sazlara varınca, kıyıya tutundum, acıdan haykırmamak için çamuru dişledim. Ayaklarım çıplaktı, şalvarım dizlerime çıkmıştı; dizimde ne ok, ne de -bence- diz kapağı vardı. Dipteki çamura dönüp dizkapağımı aramak düşüncesi pek çekici gelmedi, ama sonunda yaptım. Bir yengeç gibi kayıp kemiğimin peşinde sürünüyordum ki, bir el saç örgüme yapıştı.

Kıyıya çıktık, silahlarımı aldılar, yaralarıma bakmaksızın dövdüler, elbiselerimi çıkardılar. Şalvarımdan bir taş parçası düştü, diz kapağımı bulmuştum. Atladığım sırada dizimdeki ok kurtulup dizkapağımı koparmış, kopan kemik şalvarımın kıvrımları arasına sıkışmıştı. Sevinecek vakit bulamadım, kafa derimi yüzmek istiyorlardı. Önce üzerime işediler,

daha sonra sıçtılar, boklarını ağzıma tıkmaya çalıştılar.

O ana kadar ölümden korkmamıştım. Oysa şimdi, ellerimi ayak bileklerime bağladıklarında, ölüm bütün korkunçluğu ve vahşetiyle karşıma çıktı.

Merkitler kıçımın altına çalı çırpı ve birkaç argol yığdılar. Tüm yaptıkları, tehditlerini yerine getireceklerini gösteriyordu:

– Anıma yağlı taşakların varmış, Moğol!

– Şimdi onları kızartacağız.

Kulakları sağır edecek kahkahalar atıyorlardı; yine de içlerinden biri kuşağından bir çakmaktaşı çıkardı. Korkunç an gelmişti.

Dizim o kadar acı veriyordu, her şey bitsin istedim. Gözlerimi kapadım...

– Kaçalım! diye bağırdı içlerinden biri.

Gözümün tekini açtım; yirmi kadar atlı bize doğru dörtnala geliyordu. Arkalarında sancaklar, daha da geride, ormanın hemen kıyısında kağnılar gördüm. Birazdan sancaklardaki işareti tanıdım; mavi zemin üzerinde bir kurt başı, üç başlı mızrağa takılı dokuz manda kuyruğu: Temuçin Kağan'ın sancağı.

Kağnıları öküzler çekiyordu. Kağnılardan birinin üzerinde Kağan'ın otağı kuruluydu. Kafileyi Ögedey yönetiyordu. Anda'nın üçüncü oğlu kardeşlerinden daha beceriksiz bilinirdi. Artık aynı düşüncede değildim.

Babasının beş gün önce beş bin savaşçıyla birlikte kafileden ayrıldığını, Tengri'ye yalvarmak üzere Tanrı Dağı'na gittiğini söyledi. Atların kurban edilme töreni biter bitmez, Cuci ve Çağatay'ın askerlerine katılacaktı.

Benim için en iyi haber, Bayrin Boyu'ndan Usun'un Ögedey'in yanında olmasıydı. Bu yaşlı adam kusursuz bir şamandı ancak Kököçü'nün korkusundan hünerini gösterme fırsatı bulamamıştı. Otacı hünerlerinin diğer bütün güçlerinden de daha ileri olduğu söylenirdi.

Hemen beni tedaviye girişti; yaralarıma otlar, kızıl ve yeşil torbacıklardan çıkardığı tozlar, koyu bal renkli merhemler sürdü, sazlardan ve söğüt dallarından esnek bir askı yaptı. Bir manda burnundan alınmış taze kanın içinde ağaç

kabuğu ezip içirdi.

Otlar Adası'na gidebilmek için bir kağnıda sırtüstü yatmayı reddettiğimden, Ögedey atlarından birini, Sağır Saksağan'ı verdi. Eyere tırmanmama yardım ettiler. Usun, yapığı askıyı gözden geçirdi daha sonra beni uyardı:

– Yere basacağın zaman dikkat et.

Sonra, acımı hafifletmek için çeşitli tozlar dolu keseler, kurutulmuş kökler verdi. Yaşlı şaman göklere yakarırken Sağır Saksağan'ı topukladım, peşimde on okçuyla birlikte ileri atıldım.

Otlar Adası'na yaklaştığımda güneş devrilmiş, bütün dünyayı kırmızı bir tozla kaplamıştı. Hava ağır ve nemliydi.

Temülün beni neşeyle karşıladı, dev gibiydi, Toya'mızı taşıyordu. Neşesi o kadar büyüktü ki, acılarımı unuttum.

Beni döşeğe yatırdılar, temizleyip sildiler. Yalnız kaldığımızda, firuzelerle süslenmiş örgülerini tuttum. Yıldız gibi parlak gözbebeklerini yüzüme dikti.

– Aç değil misin?

– Karnımdaki o çirkin çığlık atmadan yemeyeceğim.

– Yeni mehtap girdi, dedi Temülün, böylece dokuz mehtap tamamlandı.

– Ah! Toya...

– Sus! dedi bir parmağını dudaklarına götürerek, ruhların hassas kulakları vardır... Seni bekledim. Şimdi burada olduğuna göre, senin Öteki'nin sularıyla bozkırı kutsamaya gidebilirim.

Kendime çektim, ufak ufak kokladım, abisi Kağan'ın yurdunda olduğundan daha yuvarlak, daha süslü ve daha güzel olduğunu fısıldadım. Ellerimin kumaşları kaldırmasına izin verdi, parmaklarımı karnının gerginliğinde gezdirirken, bir türkü çığırmaya koyuldu:

Erkeğim yuvamın eşiğinden geçti,
Sesi ateşimizi canlandırdı,
Uyu, benim altın meyvem,
Baban geri döndü.

Kuzeyde atına bindi,
Batıda sadak, ok, dizgin ve eyer bıraktı,
Her şey yerinde, kuşum, uyu,
Karnının içinde, yüreklerimizin üstünde.

Elimin altında oynayan Toya'yı hissederek kendimi türkünün ninnisine kaptırdım. Kıpırdatamadığım şiş dizime karşın, kanatlanmış gibiydim.

Duman deliğinden göğün karardığını gördüm; geceden değil, uzaklardan yansıyan ışıklarla daha da muhteşem görünen dev bulutlardan. Temülün'ün süt vücuduna daha da sokuldum. O vücut, Osun'un şifalı otlarından da sakinleştiriciydi.

Çocukluğumda, babamın bana söylediği ninniyi mırıldanmaya koyuldum:

Yaşlı atlar çekildiğinde,
Tayları çıkarmak gerekir,
Sen olmazsan, ey oğul,
Ben yaşlanınca onları kim tımarlayacak?

Düşümde, güneşle yıkanan yüksek otlar arasında koşuşturan kızıl ve kahverengi donlu bir sürü görerek uykuya daldım. Ruhum düşümde kaçtı...

Taylar, doru bir aygıra binmiş bir oğlan tarafından yönetiliyordu. Yüzü olgun biri hurma gibi kahverengi, genç binici kolunun altında sıkı sıkı tuttuğu urgasıyla gururlu gururlu gülümsüyordu. Onu oğlum gibi gördüm, uykumda, bindiği atı tanıyana kadar gururlandım: Ayı Korkusu!

Sıçrayarak uyandım. Ürperdim, gırtlağım, ocaktaki bütün külleri yalamışım gibi, kupkuruydu. Yurdun az ötesinde bir şimşek çaktı, duman deliğinin çevresinde beyaz bir çember çizdi. Temülün doğrulup deliği kapatan keçeyi çekti. Dışarıda, fırtına korkunç sesler çıkarıyordu. Sanki gözlerimi yeni kapatmış gibiydim.

Susadım. Bir dikişte bitirdiğim bir testi kısrak sütü bile hararetimi kesmemişti. Temülün, Kağan'ın uyasına bağlı kısraklarımızdan birini sağmak için dışarı çıkmak istedi.

– Yeterince hizmetkârımız yok mu? dedim, vazgeçirmek için.

Çenemi tuttu, burnunu burnuma sürttü:

– Kocam geri döndü. Onun işini kimseye bırakmam.

– Kocasının yardımı olmadan kısrak sağan bir kadın görülmüş şey mi?

– Kısraklara senin ruhunun yanımda olduğunu söylerim, yeter. Seni o kadar seviyorlar ki, yattığın yerden kaftanının kollarını yaladıklarını hissedeceksin.

– Gitmene izin vermiyorum. Yeter bu kadar. Şimdi, uyuyalım.

Uyudum.

Huzursuz, mide bulandırıcı bir uyku. Uykuyla uyanıklık arasında gidip gelirken, yurdun yakınında bir varlık hissettim. Biri kısrak sağıyordu! Dirseğimin üzerinde doğruldum. Temülün yanımda değildi. Öfkeli ve şaşkın, yuvarlak ve gergin karnına rağmen sağnak altında at sürüşünü gözümün önüne getirmeye çalıştım.

Sıcak duygular yerlerini endişeye bıraktı. Kısraklar uyada olmayabilirdi, Kağan'ın seyislerinin yaklaşan fırtınayı görünce atları serbest bırakmaları mümkündü. Temülün onlara yaklaşmayı başarabilir miydi? Onları izlerken sularını kaybetme tehlikesi yok muydu? Ben nasıl bir erkektim ki ona engel olamamıştım? Ben nasıl bir savaşçıydım da, hiçbir şey duymadan uyumuştum? Sorulardan şakaklarım zonkladı. Bu kadar güçlü bir susuzluk, böyle bir yara, bu kadar derin bir düş neden? Gördüğüm düş neyin habercisiydi? Böylesine bir fırtınada kısrak sağmaya kalkışmak, çılgınlıktı. Bir kurba ödünç almak daha kolay olmaz mıydı? Yoksa dost çadırların arasında bulunmanın başka ne anlamı vardı?

Yere atladım, esirlerin yurduna kadar topallayarak gittim. Rüzgâr beni iki kez yere fırlattı. İlk çadıra vardığımda, içerdekileri uyandırdım. Hepsi de yerlerinden fırladı.

Obadaki herkesi uyandırmalarını, tüm sağlam erkeklerin Kağan'ın uyasının bulunduğu bölgeyi aramalarını buyurdum.

Temüge biraz sonra yanıma geldi. Höelün Ana'nın en küçük oğlu ocağın ve obanın koruyucusuydu. Erkekleri sıraya dizdi, uyaya doğru ilerletti; karanlık ve yağmur insanların yanındakileri bile görmelerine engel olduğundan, savaşçıların birbirlerine bağlanmalarını buyurdu.

O gece, Kağan'ın uçsuz bucaksız uyasının boyu, beklememin yanında çok kısa göründü.

Erkekler yamacı tırmandığında şafak söküyordu. Bitkin görüntüleri, yamacın gerisindeki gri bulutların önünde belirdi. Kadınlar inleyerek erkeklerini karşıladı. Endişeli köpekler, havlayarak çevrelerinde döndü.

Kısa süre sonra Temüge'nin atının kara başı yamacın tepesinde gözüktü, daha sonra sağrısı, daha sonra da binicisinin kucağına yatırılmış, kolları ve bacakları atın iki yanından sarkan vücut.

Gırtlağım düğümlendi, gözlerimi göğe kaldırdım. Ey Tengri! Onu neden elimden aldın? Onu? Cezanı hak etmek için ne yaptım? Bütün hayatım olanları benden alman için hangi suçu işledim? Bu yükün nedeni ne? Camuka! Onu öldürdüm! Çiçeklerin Ecesi! Düşünülmezi yaptım, doğururken çadırına girdim! Cerelma! Onu reddettim!

Yurdumun önüne matem işaretleri koyup içeri girilmesini yasakladıktan sonra boş döşeğime uzandım, duman deliğinden görünen gri yuvarlağın dışında bakacak bir şeyim olmadan, yüreğimden taşan dev acıyla baş başa kaldım.

Gözkapaklarımı kapatmayı başaramadığım uzun günler geçti. Kağan'ın ordusu geri döndü. Cuci'yi çağırttım. Gecikti, sonunda karşıma geldiğinde, tereddüdünü anladım. Ağlıyordu! Halası için değil, bana vermek zorunda olduğu ikinci acı haber için.

Uda Vadisi'nde onun yanından ayrıldığım sırada Çağatay'ın buyruğundaki askerler Kalın Kütük'ün obasını yerle bir etmeye girişmişti. Cuci obaya vardığında, geriye hiçbir şey kalmamıştı. "Borçu'nun atını ne yaptın?" diye sordu kardeşine. "Orada, diğerleri ile birlikte" dedi Çağatay. "Ya yurdun içindeki kadın?" "Küllerin arasında, ebeler ve sümüklülerle beraber." Cuci istediği kadar o kadından kendisinin sorumlu olduğunu, kendisi oradayken Çağatay'ın askerlere buyruk verme hakkı olmadığını söylesin, Kağan'ın ikinci oğlunun cevabı değişmedi: "Sen bana buyruk vere-

mezsin. Benim için sadece babamın buyrukları geçerli. Onlara uydum."

Küçük Lokma bana, Camuka'yla birlikte Merkit topraklarına doğru gittiğimizi öğrenince babasının ne kadar öfkelendiğini anlattı. Kükremişti: "İçlerinden biri elini kadınıma sürdüğü günden beri Merkitler yakamdaki pireler gibi. Mavi göğün altında Kağanlar Kağanı'nın onlara bırakacağı tek bir karış toprak bile yok. Hepsini soyun! Eğer size verecek bir şeyleri kalmadığını söyler ve daha ne istediğinizi sorarlarsa, cevap verin: kadınlarınızı. Kadınların üzerinden geçtikten sonra, onları bitirin! Hepsini! Çocukları da."

Doğrudan ciğerime işleyen, beni ölümü bekleyen bir ihtiyar gibi donduran o uğursuz sesi dinledim. Gözlerim kupkuru, hareketsizdi; artık ben, ben değildim.

Ey Sonsuz Mavilik! Beni neden almıyorsun? Seni lanetliyorum.

Temülün'ün yuğ töreni basık ve kara bir göğün altında yapıldı. Ağıtlar ana ve çocuğuna eşlik ederken yurdun gölgesinde oturdum:

Ben Borçegin prensesi Temülün'üm,
Höelün Ana'nın kızı, büyük Temuçin Kağan'ın kardeşi.

Dert çekmeden büyüdüm,
Borçu'ya sadık kaldım,
Ona küçük bir sümüklü vermeye uğraştım.

Yaprakların büyüdüğünü bir daha duymayacağım,
Güneşin doğuşunu, kuzunun emmesini görmeyeceğim,
Gök'ün öfkesi beni çocuğumla birlikte aldı.

Çadırımda hüküm süren sessizliğe rağmen, obanın en gevezeleri çenelerini tutamamıştı, o gece olanları öyle öğrendim: bağlı kısraklar, fırtınanın ilk anlarında serbest bırakılmıştı. Temülün onları görememiş, memeleri şiş birini bulana kadar dolaşmıştı. Çömelecek, memeyi çekecek zamanı

bulabilmiş miydi? Ne önemi var; göğün ışıkları kısrağı ürkütmüştü. Tek bir şahlanmayla kadınların en kusursuzunu öldürmüştü.

Yurdumun sükûnetini bozan dedikoduların içinde bir tanesi, acımı daha da artırdı. Dedikoduyu yapan kocakarı fısıldayarak konuştuğunu sanıyordu. Oysa avaz avaz bağırıyordu: "Bir erkek, güçlü bir erkek."

Oğlumun adı şakaklarımda zonkladı: Toya... Toya... Toya...

Onu bu denli çok bekleyen bana eyvah! Çocuğu olmadan yaşamaya mahkûm öksüze eyvah.

Ben Borçu'yum! Kötü adlandırılmış Borçu!

Kırkıncı kısım

Kış, bana fark ettirmeden geçti. Dünyam kozam, yurdumla sınırlıydı, bir keçe, görmek istemediğim göğü kapatıyordu. Döşeğime uzanmıştım, ocağın külleri bile soğumuştu. Rensiz ve donuk günler ve geceler birbirlerini izleyerek akıp giderken, gücüm azaldı.

Yalnız yaşamam gerekiyordu. Tengri böyle istemişti. Oysa beni asıl üzen, önceki gibi hareket edememekti. Yaralı dizimden kopup giden dizkapağı bana her an kendini hatırlatıyordu. Sürekli olarak dizimi ovuyor, sonunda adımın Topal Borçu olarak değiştirileceğini, oklarımın hedeflerine varamayacağını, ata bindiğimde, en sevdiğim hareketlerden vazgeçmem gerekeceğini, belki de düşmandan korkacağımı düşünüyordum. Böylesine savaşmanın ne zevki olurdu ki? Üstelik, kimin için savaşacaktım?

Çadırımın eşiğinden yeniden geçmek, gereksiz bir çaba gibiydi. Ne bir neden, ne de bir kişi beni çadırımdan çıkarmayı başardı. Oysa Kasar, Belgütey, Temüge ve Celme'nin ne kadar uğraştığını biliyorum. Taş gibiydim. Sonra, Cuci geldi. Hiçbir şey söylemeden gölgede oturmadığı zamanlar beni kollarında sıkıyor, benimle konuşuyor, hatta azarlıyordu. Onun varlığı bana bir türkü, yaralarımın üzerine sürülmüş melhem gibi geldi. O sanki yağmur, rüzgâr, taşları yuvarlayan toynaktı. Ona uydum, ayaklanıp çadırımın içinde topallayarak dönmeye koyuldum.

Sonra Cuci, Çağatay ve Ögedey'le birlikte altı bin atlının başında Tangut ülkesine, savaşmaya gitti. Kasar, Belgütey ve Subetay da onların yanındaydı, Celme ve Ok Cebe de her biri yanlarında ikişer bin savaşçıyla artçılık görevini üstlenmişlerdi.

Cuci'nin yokluğunda, benimle uğraşmak görevi genç oğlu Orda'daydı. Küçük sümüklü her sabah gelip, beni yürümeye zorluyordu. Bir Moğol'un, üstelik bir komutanın, Kağan'ın atlarının başeyisi ve babasının öğretmeninin güçsüz düşebileceğini anlayamıyordu. Bir koçtan daha büyük olmayan, ama ata bindiğinde sanki bir boğanın boynunu koparmışçasına kasılan bu sümüklü için Tengri'nin altındaki bir erkek ya ayakta durur ya da ölürdü! Sürekli olarak döşeğine uzanarak onun için iyi bir örnek olmadığımı biliyordum, benimle ava çıkmak için sabırsızlandığını da.

O zaman ayaklandım, çadırımın içinde bir yusufçuğun gürültüyle uçuştuğu bir gün, dışarı çıktım. Göğün mavisi gözlerimi kamaştırdı. Gözlerimi kapadım, sonra yavaş yavaş tekrar açtım. Gök sonsuz ve derin bir mavilikteydi, ince bir kar tabakasıyla örtülü bozkırın üzerinde parıldıyordu, onu ne kadar özlediğimi fark etmek bana sınırsız bir mutluluk verdi.

Birliklerimizin geri dönüşünü kutlayana kadar iki mehtap geçti. Kansu Vahaları'nda neşeli çarpışmalar yaşamışlar, ekinleri yakmış, atlarını beslemiş, Tangut askerlerini çil yavrusu gibi dağıtmış, çoğu kervanlardan alınmış değerli ganimetler elde etmiş, önemli bilgiler toplamışlardı. En önemlisi de su kaynakları ve otlakların yerlerini belirlemişlerdi; öyle ya, Temuçin Jin İmparatorluğu'nun hemen sınırındaki bu toprakları kendininkilere katmak istiyordu.

Temuçin, Temülün'ün öldüğü yere bir heykel diktirdi. Uzun bir süre, o heykelin yanına gitmekten kaçındım. Yine de fırtınanın yaklaştığı bir akşam, atımı heykelin gri gölgesine doğru sürdüm. Benim kadar büyük ve geniş heykel daha çok bir erkeği andırıyordu, kemerinde bir hançer ve bir tü-

tün kutusu taşıyordu, ellerinden biri hançerin kabzasındaydı, havaya kalkık diğerinde ise bir kutu vardı. Güzel başı sessizce bir yana yatmıştı. Taşa oyulu badem gözleri sakin, neredeyse neşeliydi. Gözlerin menzilinde kalmaya özen göstererek uzaklaştım.

Kahraman savaşçılarımız onuruna düzenlenen şölenlerden sonra Üç Göller'e gitmek üzere Otlar Adası'ndan ayrıldık. Göç muhteşem bir manzara oluşturuyordu. Önde üç sıra halinde bitmek tükenmek bilmez askerler yürüyordu. Daha sonra çeşitli gıcırtılar ve gürültüler içinde kağnılar, çadırlar, yükler geliyordu. En sonda da sayıları kaldırdıkları toz bulutundan belli kalabalık sürüler geçiyordu. Baştan sona bütün göçü izlemek isteyen birisinin, gözlerini kırpmadan üç gün üç gece bakması gerekirdi. Geçtiğimiz yerlerdeki toprak, uzun süre kendine gelemeyecek biçimde zarar görüyordu. Başka bulutlar da yükseliyordu, otlakları yeniden canlandırmak için ateşe veren sürü bekçilerinin oluşturduğu dumanlar.

En önde Temuçin pırıl pırıldı. Çevresinde kardeşleri, oğulları ve komutanları, kervanın ilerleyişini gözden kaçırmadan halkını yönetiyordu. Dengeli ve güçlü vücudundan gökte süzülen kartalın güveni fışkırıyordu.

İstediğini ele geçirmiş ya da geçirmek üzereydi. Moğollar birleşmişti. Düşmanlar ve ayrılıkçı boylar sancağımızın altına girmişti. Asilerin karınları yarılmış, oldukları yerde terk edilmişti, hâlâ direnenlerin de boyunlarını uzatacakları günler yakındı. Temuçin ölümcül oklardan oluşan bir okyanus üzerinde hüküm sürüyordu. Tek hâkim oydu, zaferini habersiz olanlara da duyurmak isteğindeydi, büyük bir kurultay sonucunda imparator, ya da hakan ilan edilmeyi bekliyordu. Kurultayın tarihi olarak süslü guguk kuşu mehtabının son çeyreği seçilmişti, o gün Kağan'ın kırk dördüncü baharına da denk düşecekti. Taç giyme şöleninin haberini iletmek için seksen ulak çevredeki topraklara gönderilmişti.

Taç giyme töreni onu keyiflendirse de onu asıl sevindiren, gittiğimiz yerdi: Höelün Ana'nın onu doğurduğu Üç Göller.

Yaşlı ve saygıdeğer kadın acılar içindeydi, yine de on iki

öküzün çektiği kağnıya kurulu büyük çadırının içinde uzanmış, bize eşlik ediyordu. Döşeğinin sarsılmasını, acılarının artmasını önlemek için, develere binmiş kırk köle kağnının altından geçirdikleri kolanları sıkı sıkı tutuyordu.

Temuçin Üç Göller bölgesinden, Borçeginlerin eski kışlağından, kutsal bir yermişçesine söz ediyordu:

– Göreceksin, Borçu, orada otlar ipek gibi, her renkten çiçeklerle kaplı; vadilerin arasındaki dereler toprağı memeden çıkan süt gibi okşuyor. Tepeler çok yüksek değil, zirvelerinde ormanlar var, ancak yukarıya vardığında, her tarafı görebilirsin.

Kağan doğru söylemişti. Karaçam, kızılçam ya da kayın ormanlarıyla çevrili aydınlık otlaklar birbirlerini izliyordu. Yürüyüşümüz güçlü bir kekik kokusu kaldırıyor, parlak gökte leylekler, ardıçlar ve pelikanlar döneniyordu.

Çadırlarımızı kurduk. Kağan ailesinin çadırları Üç Göller'den en büyüğünün yakınına yerleştirildi. Borçeginler bu göle "Ağabey" adını vermişti. Sularının tüm hastalıklara iyi geldiği bilinirdi. Kağan'ın yurdu gölün kıyısından iki yüz on bir adım ötede, tam dünyaya geldiği yerdeydi. Alacakaranlıkta hayvanlar ormandan çıkıyor, gölün karşı yakasına inip su içiyorlardı. Altın rengi çalılıkları aralayarak meydana çıkan ayılar, leoparlar ya da kurtları bekleyen avcılar vardı.

Kököçü mehtapsız gecelerde ormana gidiyor, ruhlarla konuşuyordu. Elinde hemen alev alan tahta şekilcikler tutardı.

"Aşağı" gölün suyu mide hastalıklarına iyi gelirdi, "yukarı" gölünkü ise ciğer ve böbrek acılarını azaltırdı. Bir de suları gözlere iyi gelen bataklık vardı, ormanın en derinindeydi. Gözleri gücünü kaybedenler alınlarını, enselerini ve başlarının tepesini günde üç kez bu suyla ıslatınca eskisi gibi görmeye başladıklarına yemin ederlerdi. Burada önemli olan, şifalı suyun gözlere değmemesiydi, böyle bir durumda gözün sonsuza dek kör olacağı bilinirdi.

Bir akşam, Temuçin beni çağırttı. Kadın ve çocukların gölgede oynadıkları bir sedir ormanından, yonca kaplı bir çimenlikten geçtim, Kağan'ın çadırına girdim.

Kağan kalın beyaz keçelerin üzerine bağdaş kurmuştu.

Solunda, saç örgülerini yağlatan Yezüi'yi izliyordu. Ayaklarının dibinde, gümüş bir tepsi tepeleme yiyecek doluydu.

– Yaklaş, Borçu.

Gözdesinin çıplak omuzlarını görmezden gelerek eğildim.

– Atını hazır tut, çünkü yarın şafakta çocukluğumun ülkesinde üç günlük bir yola çıkacağız. Seni epey oyalayacağımı umuyorum!

Çadırlarının sağından kıvrılarak inen dere yatağından bir *obo*'ya varıncaya kadar ilerledik. Çevresinde üç kez döndük, her dönüşte bir çakıl taşı ekledik, en sonunda da taşların tepesine armağanlarımızı bıraktık; ben bir avuç beyaz at kılı, Temuçin mavi ipekten bir kuşak. Birkaç adım ötede, taşların arasındaki pınardan kaynayan su sazlıkların arasından süzülerek akıyordu.

– Su için buraya gelirdik. Çadırlarımızı orada, ormanın kenarında kurardık. Devrilmiş şu kütüğü görüyor musun?

Temuçin çürümeye yüz tutmuş, yosun kaplı yaşlı bir ağaç gösteriyordu.

– Bu ağaç yurdun yanına devrildiğinde Temülün daha memedeydi, Höelün Ana kütüğün, çocuğunu emzirirken sürüsünü izleyebilmesi için buraya devrildiğini söyler. O güzel ve gururlu hali, mavi gölgelerde çamaşırlarını çıkararak göğüslerini serbest bırakması hâlâ gözümün önünde. Temülün'ü kucağına alır, emzirirken ona türküler mırıldanırdı.

– Neden onunla evlenmemi istedin?

Şaşırmış gibiydi.

– Bunun için beni suçluyor musun? İttifaklar kurmak için onu başka soylulara da verebilirdim. Sen benim için bir kardeşten de ötesin, andasın! Benim isteğim, kanının sonsuza dek ailemin kanına karışmasıydı... Senin de isteğin buydu. Kardeşim sana âşıktı. Unuttun mu?

– Nasıl unutabilirim? Hâlâ gölgem gibi...

– Benim gibi yap, diye kükredi, yüzünü güneşe dön ve yürü. Bir daha da geriye bakma!

Atına atladı, batıya doğru topukladı. Peşinden gittim. Yüksek ve geniş gölgesi sanki çevresindeki her şeyi etkiliyordu: otlar başlarını eğiyor, rüzgârın kokusu değişiyor, ufuk

açılıyor, uzakta, zirveleri karla kaplı dağlar daha belirginleşiyor, bakışı gibi kararıyordu.

Karaçam ormanının çevresinden döndükten sonra, güneşten tunçlaşmış yüzünü bana çevirdi:

– Şu ovaya bak. Babamla ilk dörtnallarımı burada yaptım.

Sarı otlar, uzaktaki mor dağlara kadar göz alabildiğine uzanıyordu. Kuzeyde de çayır Balya Irmağı'na inen bir yamaçla aniden kesilir gibiydi.

Uzakta, eski mezarların kara ve keskin çizgilerini gördük, Zengin Dağ'ın hiçbir kadının ayak basmadığı kutsal karaçam ormanına daldık. Ağaçların altında kurşun ağırlığında bir sessizlik vardı.

Ortasında gözlerini bize dikmiş bakan, boynuzları dibine yaslandığı elma ağacının dallarıyla karışan iri bir geyiğin durduğu bir açıklığa vardık. Bir sıçramayla ormanın içine daldı, yitti. Ağacın alçak dallarına takılıp kalmış bir başka geyik daha vardı, kurumuş, kafatası zamanla eskimiş, yaşlı bir geyik. Boynuzlarından geriye sadece beyazlaşmış iki kök kalmıştı.

– İlk öldürdüğüm geyik, dedi Temuçin. Görüyorsun, yeniden canlanıyor.

Ağaçların kenarını izleyerek tepeye vardık, atlarımızı bağladık ve yere çömeldik. Obamızın bir bölümünü, çevrede de yumuşak dalgalar gibi yükselen tepeleri görüyorduk. Göğün tepesinde güneş toprağı giydiriyor, her çıplak toprak parçasını kızıla boyuyordu.

Uzunca bir süre, gözlerimiz titrek buğulara dikili, tek bir kelime etmeden kaldık, batıda yanan bozkır kapkara bir duman çıkardı. Dumanı görünce, konuştu:

– Atlar semizleşince, tekrar Tangut ülkesine gideceğiz. Kervanlarını yağmalayacağız, köylerini talan edeceğiz; böylece surlar ardındaki kentine erzak bulamayacak kralları ordusunu dışarı çıkarmak zorunda kalacak. Biz de Ningxia'yı alıp surlarını, taştan evlerini yıkacağız, Tangutları köle yapacağız! O gün gelince, yanımda olmanı istiyorum.

Önerisine şaşırmıştım, cevap verdim:

– Önüne bak, ey Kağan! Topraklarının sınırlarını görmek istersen, yirmi kat daha uzağa bakabilmen gerekir! O kadar uzağı görebilecek bir göz yok. Ünün, sancağın altında topla-

dığın halkın, senin gördüklerini de aştı. Bunlar sana yetmiyor mu? Sürülerimiz iki yüz kat artacak, elimizde hâlâ bunun on katına da yetecek otlak olacak! Senden korkuyorlar! Dört yüz boyu bir araya getirdin! Senin elindekilere göz dikebilecek tek bir imparatorluk yok! Bundan yararlanamamaktan, sıkılmaktan mı korkuyorsun?

– Benden korkuyorlar, çünkü korkutuyorum, diye homurdandı ayağa kalkarken. Yeryüzündeki bütün krallar bu korkuyu öğrenecek! On kişi bile Moğol kanının bir damlasına bedel olamayacak! Tengri'nin huzurunda ant içtim! Atalarımıza karşı işledikleri suçlar yüzünden Jinler, bunu ödeyecekler! Benim, Kağan'ın, Tengri'nin seçtiğinin önünde eğilmeyenler de ödeyecek!

Şaşkınlık içinde baktım. Benliğinin en derinliğinden gelmiş kötü bir varlığın etkisindeymiş gibi, kendinden geçmişti.

– Gök ahenk içinde değil mi? diye sordu öfkeyle. Barış içinde değil mi? Neden? Tek olduğu için! Beni de yeryüzünde ahenk ve barışı yerleştirmem için seçti. Savaşmayı reddeden her Moğol, Tengri'ye ihanet etmiş sayılacak. O Moğol'un kanını ben ellerimle çamura akıtacağım!

– Benim bundan böyle yapmak istediğim gibi Tengri'nin altında barış içinde yaşamak, Tengri'ye ihanet etmek midir?

– Evet, çünkü daha önce diğer halkları da Yasa'nın kurallarına uymanın iyiliğine inandırmamız gerek. Yoksa yüzlerinin, gözlerinin renginin, tanrılarının ya da ilahlarının hiç önemi yok. Önemli olan tek şey, hepsinin tek bir kağanı olması. O zaman, güneşin doğduğu yerden battığı yere kadar barış olacak. İkimize gelince, diye sürdürdü sözünü, yüreklerimizin üzerine abanmış bu gölgeyi kovmamakta inat ettiğin sürece, anlaşmazlık ciğerlerimizi karartacaktır.

– Bu kimin hatası? diye bağırdım, içimde sanki boşluğa atlıyormuşum gibi bir duyguyla. Beni Camuka'yı öldürmekle görevlendirdiğin günden beri, o gölge yüreğime dayanıyor, çünkü senin Çiçeklerin Ecesi'nin kaçırılmasındakini payını öğrendim.

Ayağını üzengiye koymak üzereydi, yüzünde hem asabî, hem de üzgün bir ifade vardı.

– Üçüncü birinin aramıza girmesine izin vermemeye ant içmiştik. Sadakatimizin gücünü kendi kendimize deneye-

cektik. Böyle bir yalana nasıl kandın? Bu yalanı söyleyen dillerin amacı bizi ayırmak. Mutluluğunu sona erdirdiğimden kuşkulanıyorsun, oysa ben hep yüreğinin özgür olmasına uğraştım.. Adamlarımdan herhangi biri kanını dökmeme buyruğuma karşın Camuka'yı boğazlamış olsaydı, bunun cezası bileklerinin kesilmesi olurdu. Oysa ben seni cezalandırmadım. Bu cezayı benim yerime Tengri, seni Merkit pususuna çekerek verdi. Eğer Tengri kız kardeşimi elinden aldıysa, bunu seni bana daha yakınlaştırmak için yaptı. Anlamadın mı? Söyleyeceğimi söyledim!

Eyere yerleşti, bayır aşağı inmeye koyuldu.

Zengin Dağ'ın eteğinde, kayın ormanının dibinde, kurban edilmiş atların kafatasları, boş göz yuvalarını göğe çevirmişti, güneşin ışınları çatlamış kafataslarından birinin üzerine bir yaprağın gölgesini düşürdü.

Kemiklerin arasında kalmıştım, akşamı beklerken tozların kemirdiği çatlaklarda yüreğimi döven acımasız umutsuzluğu buldum.

Üçüncü bölüm

Kırk birinci kısım

Güneşin gümüşleştirdiği bozkır uykumda parıldıyordu. Çıplak ve amaçsız, sanki bir kuş kanadına binmiş gibi, rüzgâr hızında ilerliyordum. Görünmez bineğime istediklerimi yaptırmaktan acizdim. Çiçekten halılar, derecikler, göller, kayalar, görünür görünmez kayboluyordu. At yelesi yüksekliğinden uçuyordum, o kadar hızla uçuyordum ki, altımdaki tepeler ve çukurlar yüreğimi sıkıştırıyordu. Ruhum dizginsiz dolaşıyordu. Tengri'ye doğru mu gidiyordu? Herşeyi düzenleyen Tengri, beni alacak mıydı?

Güneyde, ufku kararan bir tepe beni çekiyordu. Genişti, düz zirvesiyle kumun üzerinde uyuklayan bir mandayı andırıyordu. Tepesinde yuvarlak bulutlar toplanmıştı. Kendi çevremde dönerek gece mavisi yamaçlarının yanından geçtim. Bulutlar şişiyor, uzuyor, geriniyordu: Kağan'ın dev boyutlarda, acımasız ve etkileyici yüzü göründü. Çenesi sıkı sıkı kenetli, bakışı zehir gibi karanlık ve suçlayıcı, beni izliyordu; bakışı yüreğimi yarıyordu.

Görüntü, kurban edilmek üzere çitlerin gerisine alınan ineklerin böğürtüsüyle birlikte kayboldu.

Döşeğime uzanmıştım. Dışarıda çocuklar ellerini çırparak koşuşturuyor, itişiyorlardı. Koşarak binlerce çan takılı yüklü develerden oluşmuş bir kervanı karşıladılar; çan ve zil sesleri develerin sarsak adımlarına uygun olarak yükselip

alçalıyor, kervan yaklaştıkça daha da tizleşiyordu... Aklım geri geldi: büyük günün arifesindeydik!

Yarın, Temuçin hakan olacaktı! Olağanüstü bir ad. Atalarından hiçbiri, saygıdan hakan olarak adlandırılan Kaydu ve Kabul bile hakan değildi. Tüm Moğolların hakanı olarak bir imparatorluğa hükmediyordu, ihtişamı sınırları aşarak diğer krallıklara taşıyordu.

Yukarıda güneş, duman bacasının kenarını altına kesti. Kampın gürültüsünden ürkmüş kargalar geniş geniş kanat çırparak duman deliğinden görünüp kayboldu.

Gülümseyen gözleriyle yeni kazınmış bir kafa, keçe kapıyı kaldırdı.

– Borçu! Borçu!

Cuci'nin büyük oğlu Orda. Pembe süslerle bezenmiş lacivert bir kaftan giymişti. Altıncı baharındaydı, attan düşmesinin anısına sol elmacık kemiğinde bir yara ve iyilik dolu bir canlılık taşıyordu. Büyük siyah gözleri heyecandan pırıl pırıldı.

– Neler oluyor, En Küçük Lokma?

– Çabuk gel, Borçu Amca, dağ kadar büyük bir hayvan nehre doğru yürüyor! Omuzlarında dev gibi iki yay ve iki kalkan var, burnunun yerinde yere kadar uzanan kocaman bir boru, sırtında da acayip bir yurt taşıyor.

– İyice uyandığından emin misin? Sakın bu anlattığın büyük beyaz develerinden birine binmiş Kasar olmasın?

– Hayır, Kasar Amca ateşlendi, yanıltan sütten çok fazla içmiş. Babam şu anda onu uyandırmaya ve giydirmeye uğraşıyor. Gel, gel!

Yemeğimi getiren hizmetkâra çarparak çıktı.

Çizmelerimi çektim, mavi gömleğimi giydim, parlak sarı kuşağımı sarındım, hafifçe topallayarak obanın içindeki patikada yürümeye başladım. Yüzleri parıl parıl veletler ordusu haber vermeden atlarıyla yoluma çıktı, peşlerinde bir sürü köpekle, kuzuları, koşulmuş atları ürküterek gitti. Kadınlar peşlerinden boşuna bağırdılar.

Büyük güne hazırlanmaya başlayalı neredeyse üç mehtap oluyordu. Kırk bin Moğol uzaklardaki topraklarımızdan, eski Karaim, Nayman, Tatar, Kırgız, Tumat ve Oyrat ülkele-

rinden gelip Onon kıyılarına yerleşmişti, birçoğu da hâlâ geliyordu.

Çadır yerleşim direkleri çevredeki tepelerin üstüne kadar yayılmıştı. Yerleşimin bir ucundan diğerine gitmek için yarım gün boyunca at sürmek gerekiyordu; kalabalığın üzerinde asılı duran kahverengi bulut, yakılan ateşlerin sayısı hakkında fikir veriyordu. Öküzlerin çektiği kağnılar sabahtan akşama kadar ormana gidip geliyor, yakacak odun taşıyordu. O kadar çok insan, o kadar büyük bir karmaşa vardı ki, çadırların arasındaki çiğnenmiş topraktan yollar atlardan, kümes hayvanlarından, danalardan, köpeklerden, sarhoş savaşçılardan, gübreden ve diğer pisliklerden geçilmez durumdaydı. Orada koyunlar boğazlanıyor, dedikodu yapılıyor, bazen tartışılıp dövüşülüyordu. Çadırlar arasına gerilmiş, at kılından yapılmış inanılmaz bir örümcek ağının üzerinde eyer keçeleri, koşumlar, et parçaları, tuzlanmış av hayvanları, deriler, peynirler, otlar ve koyun işkembeleri kurutuluyordu.

Yumuşak bayırın dibindeki çadırlar, taşkın tehlikesine rağmen, Onon kıyısındaki geniş alana kurulmuştu. Nehirdeki adacıklara gelince, buraları prenslere, soylulara, armağan dolu kağnılarının ardı gelmeyen yabancı elçilere ayrılmıştı. Bunlardan bazıları Lob Çölü'nden ya da Uygur ülkesinden geliyordu, develerin yanı sıra elmastan tasmalarıyla panterler, çıplak kollu, bitkin beyaz köleler, ceylan kadar narin, ağızları köpüklü, damarları çıkık atlar ve daha sayılamayacak zenginlikler yürüyordu.

Altın Taç ve Gobi'yi aşıp gelmiş bu kervan herhalde Cuci'nin oğlunun sözünü ettiği kervandı, çünkü yuvarlak keçe damların arasında sallanan dev gibi bir kılıç gördüm. Gerçekten de sırtında acaip bir çadır taşıyor, Onon'a doğru ilerliyordu.

Karanlık nehrin en uygun geçidinin çevresinde büyük bir kalabalık toplanmış, önlerinden akıp giden zengin ve ilginç görüntüleri izliyordu. Nehir o bölgede oldukça sığdı ama bu kalleş olmadığı anlamına gelemezdi: akıntı insan kafası büyüklüğündeki taşları yerinden söküp sürüklüyordu.

Filin -bu saygıdeğer hayvanın adı böyleydi- ensesine oturmuş adam, hayvanı karnı yere değene kadar çöktürdü. O za-

man, sazlardan yapılmış, üstüne şemsiye açılmış sepette bulunan iki kişi iplere tutunarak yere kaydı. Belden büzgülü tunikler ve ipek şalvarlar giymişlerdi; genç olanının şalvarı fildişi, yaşlısının yeşildi. Başlarında da uzun bir tüyle süslü zarif sarıklar vardı. Genç olanı bir kral oğlu, yaşlısıysa onun eğitmeniydi. Zariftiler, birer mücevher gibi parlıyorlardı.

Bizimkiler eyeri alınan hayvanın çevresini sardılar, hayranlık ve şaşkınlıkla izlediler.

Fil nehre girince herkes şaşkınlık çığlıkları kopardı. Sabırsızlık ve keyif belirten homurtular çıkarıyor, uzun burnunu kıvırarak vücudunu ıslatıyor, inanılmaz hortumunu yuvarlayarak suları köpürtüp yarıyor, ağzını açıp kulaklarını oynatıyor, sonra da bir yanına devrilip yatıyordu. Çocuklar kahkahadan kırılırken büyükler konuşmalarını kestiler, hayvanın, dalgaların çarpıp eridiği güçlü vücudunun etkisinde kaldılar.

Sonunda hayvanı yöneten ve efendisi olduğu anlaşılan Hintli file yaklaşıp elindeki dallarla derisini temizledi. Ezilmekten korkmuyordu. Hayvanı temizlerken onunla konuştu, alnını birkaç kez okşadıktan sonra ayağa kalkıp kıyıya gelmesini buyurdu. Fil büyük bir sükûnetle itaat etti.

Şemsiyeli geniş sepet yeniden sırtına yerleştirildi. Gülüşmeler ve yorumlar arasında koşumlar yeniden gerildi. Prens ve eğitmeni sepete tırmandı, Moğolların hayran bakışları arasında nehri geçip adacığa vardılar.

Bazılarının taktığı adla Yorulmaz Boynuzlu günün geri kalan bölümündeki bütün konuşmaların ana konusu oldu. Bu cins hayvanların ölümsüz olmadığı anlatıldı: Hint hükümdarının gönderdiği üç filden ikisi yolda ölmüş, biri Tibet'in yüksek platolarında, diğeri de Lob ve Gobi arasında kalmıştı. Kağanımıza armağan olarak gönderilmişlerdi, geriye koşumları, büyük sepetleri ve süslü ipekten yastıkları kalmıştı.

Hint kervanı söğütlerin gölgesine çekildi. Ormanın kıyısında, kumlu bir yer seçtiler. Hemen yakınlarında, yüz deve ve on katı koyunla gelmiş Sart dostumuz Hasan ve efendisi Öngut Hükümdarı Alakuş Tegin vardı.

Kıyıda gezinerek, karşı yakadaki yabancıları gözleyerek gevezeliğe giriştik. Asıl dikkatimizi çekenler, kalçalarına da-

yadıkları kovalarıyla nehirden su almaya gelen köle kadınlardı. Endişeli gözlerine, çalılıklara takılan tülden tuniklerine, su almak için eğildiklerinde sallanan göğüslerine bakıp güldük.

Ağaçların oluşturduğu çemberin üzerinde, tepenin yamacında, Kağan'ın çadırları yükseliyordu. Her zamanki yurtlarından üç kat daha büyük ve daha beyazdılar. Sayıları on ikiyi bulan kadınlarının çadırları Kağan çadırının doğusunda sıralanmıştı. Soyluların ve Şaman Kököçü'nün ailesinin çadırları batıya doğru uzanıyor, bütün bu çadırlar muazzam bir hilal oluşturuyordu. Her çadırın önünde üç başlı ve dokuz tuğlu sancaklar dikilmişti. Zırhlı ve silahlı savaşçılardan bir sıra, bu çadırlara yaklaşılmasını engelliyordu. Biraz daha aşağıda, güneye açılan dört köşe ve geniş çadırlar platonun yamacında, rüzgârdan şişiyordu. İçlerinden en büyüğü, mavi süslü, beyaz bir çadırdı. Kutsanma töreni burada yapılacaktı.

Temuçin Hakan olmayı beklerken çadır kenti askerleriyle etkiliyordu. Ayaklarının altında, Onon'un yapraklarının arasında, bir ittifak umuduyla gelip ona saygılarını sunmayı bekleyenleri görebiliyordu.

Bu yerin seçilmesinde Tanrı Dağı'nın, birçok kere hayatını kurtaran, kutsal bir saygıyla bağlı olduğu, her seferden önce gelip Tengri'ye yakardığı Tanrı Dağı'nın önemi büyüktü. Onon kaynağını bu dağdan alıyordu, Tengri'nin buyruklarını duyurduğu söylenen tepelerden de, tıpkı bir kartal yuvasından olduğu gibi, bütün çevre görülebiliyordu.

Kerulen ve Tuul da kaynaklarını Tanrı Dağı'ndan alırlar. Kerulen çatışmaların nehri, Tatarların sınırlarını belirlediği o eski ve uzak çağların anısıydı. Tuul'a gelince, onun suları önce Orhun'a, sonra da Selenge'ye katılır, sonunda da ölülerin gittiği yön olan kuzeye doğru boşalan Baykal Gölü'nde yolunu bitirirdi. Güney ise hayatın, kuşların ve ruhların kaynağıdır.

Temuçin batan güneşin altında, başı ışıktan altına bulanmış, göründü. Ardında, çevrelerinde silahlı nöbetçiler bulunan atlarından bini otluyordu.

Dağların arasından bir yılan gibi bükülüp doğrularak geçen, yamaçları kemiren, taşları ve kum adacıklarını keyfine

göre yerleştiren, ağaç kütüklerini kıyıya atan, dalları ve hayvanların boynunu eğen Onon'a baktı.

Su içmek için boynunu eğmeye gerek duymayan sadece fildi. Akşam olunca, zincirlerine asıldığını, toprağı kazıdığını duyduk. Sıkıntısı, kalın bir toz bulutu kaldırdı. Toz bulutu yaprakların üzerine yükseldi, rüzgârın kanatlarında sonsuza doğru gitti.

Kutsanma günü, daha şafaktan itibaren atlılar suları köpürterek Onon'u geçmeye başladı. O kadar kalabalıklardı ki, nehrin kıyıları atlarının toynaklarının altında kayboldu. Daha sonra Kağan'ın çadırına doğru, bacak bacağa tırmandılar, kısa süre sonra nallanmış bacakların altından otlar görünmez oldu. Bazıları kucaklarında bir, iki, bazıları daha da çok çocuk taşıyordu, daha yetişkinler terkilere oturtulmuştu. Eyerde oturamayacak kadar küçük sümüklüler kadınların yanında kalmışlardı, sepetlerde, develerin yanına sarkıtılmış torbalarda, iplere sarılmış, parmaklarını emerken meraklı gözleriyle çevreye bakıyorlar, bazen de yanlarından geçen atların yelesine, binicisinin örgüsüne yapışmaya çalışıyorlardı.

Erkekler zırhlarını giymiş, şeritleri yağlamışlardı. Kalkanlar parlatılmış, kakmaların altını silinmiş, perçinler cilalanmıştı. Tolgaların sorgucu enseliklerin tepesinden görünüyordu, sadaklar ok doluydu, kargıların sivriltilmiş uçları göğün mavisini yaralıyordu.

Yüzlerce boyun lehçeleri birbirlerine karışıyordu: Karaimler gırtlaktan konuşurken, Üç Irmak'ın Moğolları türkü söyler gibiydi. Tatarlar kesik kesik sesler çıkarıyor, Naymanların kaba dili dikkat çekiyordu. Lehçeler atların terkisinden aşarak ilerliyordu, insanlar söylediklerinin anlaşılması için abartılı yüz ifadelerine başvuruyor, kollarını sallıyor, parlak göğüslerden sağır edici kahkahalar yükseliyordu. Girdikleri savaşları, atlarını, önderlerini anlatıyor, yaralarını, silahlarını, mücevherlerini gösteriyorlardı.

Alan doldukça insanlar olacakların bilincine varmaya başladı. Bir ulus doğuyordu! Bu gücün genişliği karşısında sustular. At sırtında yüz bin kişiydiler, hepsi de sancakların-

dan parlaktı. İşte o zaman başlıklarını çıkardılar, başları açık, gırtlakları kuru, ağızları çarpık, heykellerden de sessiz, beklemeye koyuldular.

Kalabalığın arasında bırakılmış, kağnı genişliğindeki bir yol doğruca dörtköşe çadırlara gidiyordu. Krallar, soylular, yüksek komutanlar davulların gümbürtüsü altında bu yoldan geçtiler, bütün dudaklardan yamacı tırmananların adları döküldü. Sıra Subetay'a, Ok Cebe'ye, Celme'ye, Mukali'ye, Kubilay'a, bana, Kağan'ın sadık yoldaşlarına, komutanlarına, vahşi kurtlarına gelince, mırıltılar arttı.

Tepenin kenarında üç sıra muhafız yerleştirilmişti. Ellerinde kargılarıyla ilk iki sıradakiler kalabalığa dönüktü. Soylu konuklar yerlerini aldılar. Düzenden sorumlu Tata Tonga yabancıların, ayak tabanlarını Kağan çadırına doğru çevirmek ya da dirseklerini dizlerine dayamak gibi yakışıksız hareketlerde bulunmamalarına özen gösteriyordu.

Temuçin kalın beyaz keçeler üzerinde oturuyordu. Solunda, tıpkı bir gerdanlığın incileri gibi, kadınlarının yüzleri görünüyordu, Başta Börte ve Yezül, aralarında Höelün Ana, daha sonra Yezügen ve daha az çekici olan, ama gözdelerin aksine, mücevherler ve mercanlarla süslü başlıklar takan, göz alıcı kaftanlar giymiş kadınlar. Her birinin kaftanı işçilik ve mücevherat bakımından bir diğerininkiyle boy ölçüşür gibiydi, bu nedenle kollarını bile oynatmaya cesaret edemiyorlar, uzaklara bakıyorlardı. Şaman, Kağan'ın sağındaydı, daha sonra da Kağan'ın oğulları yaş sırasına göre duruyorlardı.

Fildişi renkli uzun bir halı Anda'nın ayaklarının dibinden başlıyordu. Kököçü halının kıyısından öteki uca kadar yürüdü; güneşin altında tam bir çember. Çizmelerini çıkardı, ezilmiş yünden çemberin üzerine çıktı, davulunu üç kez vurdu, sırtına götürüp bıraktı. Davul sarsıldı, ama düşmedi; havada yüzer gibiydi! Küçük madeni parçalar ve ziller çınladı, şeritler oynadı, geyiğin haykırışı önce usulcacık, sonra gitgide yükselerek duyuldu; davulu ruhlar tutuyordu. Şaman kollarını açtı, başını arkaya devirdi; ayakları yerden kesildi. İzleyiciler ürperdi, şaşkınlıktan hıçkırdı, çok uzakta olanlardan şikâyet homurtuları yükseldi.

Kököçü yerden bir dirsek boyu yüksekte, tamamen uzanmış duruma gelince anlaşılmaz sesler çıkarmaya başladı.

Daha sonra bağırmaya başladı, daha doğrusu içine yerleşmiş ses bağırdı, çünkü dudakları oynamıyor, olsa olsa hafifçe titriyorlardı:

– Cengiz! Cengiz! Cengiz!

Anlamı okyanus olan bu ad gittikçe hızlanan çığlıklarla yinelendi, güçlü bir pişmanlık gibi yankılandı.

Temuçin'in iki altın sahandan daha ateşli kısık gözleri şamandan ayrılmıyordu. Sanki sadece bakışının parlaklığı şamanın havada kalmasına yeter gibiydi.

Kököçü, ruhların konuşmayı kestikleri her seferde olduğu gibi gürültüyle yere düştü. Büyük yelpaze taşıyıcıları atılıp şamanı serinlettiler. Güçlükle doğruldu, bir solucan kadar solgun, bağırdı:

– Üç şafaktan beri, Tengri bana mavi bir baştankara kılığında görünüyor. Her sabah kuş aynı çadırın tepesine konuyor ve üç defa ötüyor... Cengiz! Cengiz! Cengiz! Sonra, kanatlarını açıyor, güneş ışınlarını yayarken, duman deliğinden bir gökkuşağı giriyor. Bu çadır, Kağanımızın çadırı. Tengri'nin işareti benim için kayanın üzerinden geçen çağlayan gibi, açık, geri çevrilmez: bana seçileni gösteriyor. Artık Temuçin yok! Tengri'nin yeryüzündeki iradesi Cengiz yaklaşsın.

Temuçin keçenin kıyısına kadar gelip durdu. Kasar ve Temüge onu izledi, her iki yanında, birer adım gerisinde durdular.

– Beyaz yuvasına ayak basmaya cesaret edenler, diye devam etti ilahların sözcüsü, şaşkınlar, alçaklar, muhalifler bilsinler ki, Tengri oğlunu koruyor! Tengri'nin öfkesinin nasıl olacağını görsünler!

Şaman suçlu bir köleyi yakaladı, kutsal çemberin ortasına götürdü, asasıyla yüreğini gösterdi. Zavallı hemen ateş aldı. Omuzlarına ve bacaklarına vurarak çığlık attı, sonra koşmaya başladı. Soylu konukların yanına varmayı başaramadan kargılarla delik deşik edildi.

Kököçü üç adım ilerledi, kolunu kaldırdı, büyük bir öfkeyle titreyerek konuştu:

– Cengiz Han en yüksek dağları aşacak, en kalın zırhları delecek. Hiçbir ordu ona karşı koyamaz, çünkü ona görev yukarıdan geldi.

Temuçin'e döndü:

– Eğer sen oysan, korkma, ilerle. Hiçbir şey, hiç kimse onu kandıramaz. Hepimiz seni başımızın üzerine kaldıracağız.

Kağan kemerini çıkardı, omuzlarına yerleştirdi, başlığını çıkarıp gölgeden çıktı. Altı adım sonra, beyaz yün halının ortasındaydı.

Alev alıp yanmadığını gören kalabalık, bir an tepkisiz kaldı. İlk diz çökenler azat edilmiş köleler oldu. Başlar eğildi. Kasar ve Temüge yere diz vurdular, abilerini kaldırdılar. Belgütey ve Kağan'ın oğulları da yetişti. Binlerce kol harekete geçti, börklerini, tulgalarını havaya fırlattılar, sonra da göğüs ceplerinden mataralarını çıkardılar. Mataralar hızla boşaldı, bütün bu neşeli kutsamanın hedefi Cengiz Han olduğu kadar gök, yer, sekiz yön ve atların yeleleriydi.

Ölümsüz Tengri'nin mücevheri Anda kazınmış kellelerin ve gülümseyen gözlerin üzerinde güneş gibi geziyor, mavi kaftanı gökle karışıyordu. Bakışlarını insan yüzlerinde gezdirdi. Gözlerimi yakaladı, zaferinin getirdiği büyük mutluluğu gördü. Gözünü kırpmadı, en ufak bir işaret yapmadı, geçip gitti.

Artık Temuçin yok. Bakalım Cengiz Han benim için neler hazırlayacak?

Kırk ikinci kısım

Cerelma'nın sesi alaycıydı.

– İşte Andan bu! Kutsanma günüde bütün sadık adamlarını onurlandırıp ödüllendiriyor, sen ise yurduna eli boş dönüyorsun.

Çadırını benimkinin yanına diktiği günden beri ilk kez bu kadar yaralayıcı oluyordu. Dilini tutmayı öğrenmişti ama erkeğinin, kağanın sağ kolunun eli boş dönmesi ona fazla gelmişti.

Dışarda, Onon kıyılarında düzenlenen şölenin ilk gecesinin gürültüsü duyuluyordu. Alevler yıldızlara kadar yükselmişti.

– Sus, cahil kadın!

– Kağan bütün kurtlarını varlıklı yaptı. Basit birer çoban bile adını Kağan'ın ilahî dudaklarından duydu. Seni böyle bir kenara itmesi için, koyun götü kırbaçlayıcısından da mı aşağıdasın?

Doğru söylüyordu. Cengiz Han'ın iltifatlarını duymuş, ödüllerini izlemiştim. Tek bir kişi unutulmuştu: ben.

– Hiç önemi yok! Kağan'a hizmet etmek için ödüllendirilmeme gerek yok. Dilini koparsam iyi olacak.

Dışarı çıktım.

Kağan'ın kişisel muhafızlarından beşi yurdumun önündeydi. Tolgalarının tepelikleri ve sadakları şölenin kızıllığını bölüyordu.

– Ne istiyorsunuz?

– Kağan yanında olmamana şaştı.

Konuşan bir adım öndeydi, dirseğini eyerinin kaşına dayamış, gülümser gibiydi.

– Ona sevincimi anlatın. Rahat olsun, uzaklaşmıyorum. Tam tersine, onunla ve kurtlarımla kutlamaya gidiyorum.

– Dikkatli ol, soylu Borçu, güneşin üzerine doğmamasına özen göster, çünkü Cengiz Han yarın şafakta seni bekliyor.

Atlarının başlarını çevirdiler, Onon'a doğru dörtnala kalkarak alevlerin kızıllığında kayboldular.

Niyetim bütün bu gürültüden kaçmak, yarın günlük yolda, Kızıl Taht'taki topraklarıma gitmekti. Kağan'ın çağrısı tasarılarımın değişmesine yol açtı.

Geceyi burnumu samanyoluna uzatarak geçirdim, sonunda yalnız ve bağlanmış bir fil gibi, uykuya dalmayı başardım.

Gelişimi haber vermeleri için, Kağan'ın muhafızlarının karşısında sabırla beklemem gerekti.

Esen yel vahşi hayvanların yürek yakıcı kokusunu getiriyordu. Hayvanlar şimdi çadırların kuzeyinde, çatılmış kazıklardan yapılmış hapishanelerinde, çevreye tehdit dolu bakışlar atarak dolaşıyordu. Kağan'ın aldığı bütün armağanlar o taraftaydı. Panterler ve leoparlar, tavus kuşlarının, maymunların ve başka bir sürü değişik hayvanın yanındaydı. Elmas kakmalı kafeslere hapsolmuş papağan ve bülbüller birazdan özgür bırakılacaktı. Av ve savaş manzaraları, kutsama ya da evlilik törenlerini gösterir sayısız halı, mücevher tepeciklerinin yanına yığılmıştı; biraz ötede de değişik kumaşlardan, usta sanatçılarca yapılmış silahlardan, tabaklardan, kalaylanmış kâselerden, altın veya gümüş taslardan öbekler vardı. Temuçin çoğu kadın iki yüz köle, güzel olmamakla birlikte soylu ailelerden gelme altı kadına da sahip olmuştu. Kadınlardan birinin yanında, kahverengi tenli, kömür gözlü, burulmuş iki köle de vardı. Bütün bunların yanında bazıları kalın bacaklı, uzun tüylü, bazıları ceylanlar kadar narin soylu atlar da vardı. Atlardan kimileri ince ve ateş doluydu ama karınlarının altından çok fazla yel geçiyor-

du. Bu atların bozkır kışına dayanmaları imkânsızdı, Gobi'nin güneyine gönderilmeleri gerekecekti. En çok hoşuma gidenler, büyük develer oldu. Geldikleri yerlere göre dizilmişlerdi, süt beyazından karaya, kum ve portakal renginden kahverengi ve kırmızıya kadar tüm renklerden deve vardı. İçlerinden en güzelleri Alakuş Tigin'in topraklarından gelmişti. O denli iriydiler ki, çayırın üzerine abanmış bulutlara benziyorlardı. Çenelerinin biteviye gidiş gelişleri ve kapkara gözleri dışında, yeryüzünde yaşadıklarını belirtecek tek bir işaret yoktu. Kağan'ı en çok etkileyen armağanlar, yerden iki karış yüksekliğe asılmış karaçam dallarına tutunuyordu. Bu dallarda şahinler, doğanlar, her çeşit bozdoğan, dağ kartalı ve balıkçı kartal vardı. Çoğunun kafasına başlık geçirilmişti, serinlemek için kanatlarını açıyor, görmeden başlarını çeviriyorlardı.

Kağan'ın muhafızları safları yardığında güneşin ilk ışıkları kağan çadırının avlusunu okşamaya başlamıştı.

Kağan ailesinin ortasına oturmuş, bıyıklarını sıvazlayarak dalgın dalgın bana baktı. Üzerinde, eteğinin iki yanına yürüyen bir balıkçıl işlenmiş mavi bir kaftan, içinde de göğsüne kadar açık bir tunik giymişti. Kafasında önünde bir zümrüt ve üç tüy bulunan ipek bir takke görünüyordu. Yatak kadar geniş, sırtı sırmalı ipeklerle süslü tahtın solunda oturan Börte'nin başlığı kocasının omuzu hizasındaydı.

Yere diz vurdum. Kağan tahtından kalktı. Üstü değerli testi ve taslarla kaplı alçak masanın başında bekleyen saki Kağan'a bir çamçak sundu. Kağan çamçağı aldı, ilerledi, beni kaldırıp çamçağı uzattı.

Göğü ve yeri kımızla kutsadım, içtim. Cengiz Han da benim gibi yaptı, sonra sesini yükseltti:

– Dün gece, güzel kokulu etleri ısırırken kadınım Börte beni sadık adamlarımdan birini ödüllendirmemekle suçladı. Yoldaşlarımın içinde en değerlisini nasıl unutabilirim? Borçu'yu? Ben daha bir hiçken, o beni izlemek için ailesini terk etti. O günden beri yanımda at sürüyor. Onun vücudu benim kalkanım, onun okları benim irademdir.

Yaptıklarını sıraladı, onu öldürülmekten nasıl kurtardığımı, Targutay'dan nasıl kaçırdığımı, boynundaki yarayı nasıl temizlediğimi, susuzluğunu nasıl giderdiğimi hatırlattı...

– Dün, seni görmemiş gibi yaptım. Kıskançların bu fırsatı kaçırmayacaklarını, kulaklarına fısıldamaya başlayacaklarını biliyordum. Çatal dillerle yapılan alaylarda bile ağzından benim hakkımda bal akacağından emindim. Bana yanılmadığım söylendi. Dinleyin, hepiniz dinleyin!

İlerledi, kolundan gümüş saplı kısa bir hançer çıkardı, gözlerini çevrede uzun uzun gezdirdi.

– Naku'nun oğlu Borçu benim vahşi kurdumdur. O değerli andadır. Benim için ölür. Sizler! Moğollar! Borçu olun! Onun hakkında dedikodu çıkarmaya ya da zenginliğini kıskanmaya kalkışmayın, yoksa... (hançeri kaldırdı) hainlerin başını ben kendim uçururum! Söylediklerimin tanığı olun, onu hepinizin üzerinde yüceltme kararımı herkese anlatın.

Binlerce alın yere ya da yelelere eğildi.

Kasar, Belgütey ve Temüge'nin oğullarıyla birlikte çadırın ucunda duran Orda'yı gördüm. Gözleri kıvılcım gibi, yanağını kaşırken bana gülümsüyordu.

Dedesi sözüne devam etti:

– Sağımdasın, Borçu.

Sonra, kalabalığa döndü, haykırdı:

– Sonsuza dek sağımda kalacak!

Kırk üçüncü kısım

Karanlık ormandan çıktığımızda, karşımızda uçsuz bucaksız Selenge Ovası'nı bulduk. Atlarımız, gece konaklayacağımız yere bir an önce varmak istermişcesine hızlandı. Işık ışık otların yeşili gözlerinde yansıyordu.

– Ça! ça!

Atımın kulakları sesime döndü. Dördüncü baharına gelmişti, ilk seferine çıkıyordu. Fare rengi bir donu, neşeli, istekli ve dikkatli bir huyu olmasına karşın, gereğince olgunlaşmamıştı. Beyaz Bulut'un genç tayı bana daha çok dedesini, Ayı Korkusu'nu hatırlatıyordu. Onu sürübaşı olarak yetiştirmek amacındaydım; savaşa katılmadan önce güçlenmesi gerekecekti. Bu nedenle de yanıma üç yedek at almıştım.

Bir önceki mevsim, atlarımı yetiştirmek üzere sürüden ayırdığımda, onu bulamamıştım. Üç gün boyunca onu aradım, sonunda, batan güneşin ışığında buldum. Güneye bakıyordu, acayip bir arabaya koşulu gibi, hareketsiz duruyordu. Yaklaştığımda, filin leşini gördüm. Hint prensi ülkesine dönerken hasta hayvanı yanına alamamış, onu özür dileyerek Kağan'a bırakıp gitmişti. Bakıcısı filin yalnızlığını azaltmak için geride kalmış ancak, hayvan bir mehtaptan fazla dayanamamıştı. Bir sabah, puslann arasında kalkarak güneye yönelmişti. O kadar yavaş ilerliyordu ki, güneş batarken bile uzakta gölgesi görünüyordu. Bakıcısı onu yaya takip ediyor, bir veda türküsü mırıldanıyordu. Böylece beş

gün yol aldılar, sonunda saygıdeğer dev bir çamur birikintisine çöktü. Altıncı günün şafağında artık nefes almıyordu; dostu hortumuna dayanmış, ağlıyordu.

Dalgın tayımı, at kılları ve kumaşlar takılmış dişlerin arasından aldım. Üzerinde tek bir et kırıntısı bile kalmamış dev iskeletin önünde, ona vereceğim adı buldum: Babey İkedzan: Büyük Sağlam Fil.

Uygun bir ad bulmuştum, çünkü atın ayakları güvenli, kasları güçlüydü, dayanıklılığı hoşuma gidiyordu.

– İyi ki filinin hortumu yok, dedi yanımda at süren Cuci. O kadar hızlı gidiyor ki, hortumuna basıp tökezlerdi.

– Sen istediğin kadar alay et, yakışıklı. Gelecek yarışlarda atlarını geride bıraktığında gülemeyeceksin.

– Ah! Borçu. Babey'in Beyaz Bulut'un en iyi tayı olduğunu sanmıyorum.

– Hepsini tanıyorum, benim kanımı taşıyorlar!

– Öyleyse en hızlı at benim, çünkü onu bana Orda'nın ilk saç kesiminde sen vermiştin.

– Sana hak veriyorum, Mavi Sedef bir ok kadar hızlı ve çevik, ama uzun mesafeleri kaldıracak cesareti yok.

– Sen Babey'i bitkinlikten öldürürken, Orda Mavi Sedef'i terletiyor. İlkbahardaki yarışlarda ona Orda binecek.

Anlattıkları beni üzdü, oğlum olmadığından Orda'nın Babey'e bineceğini umuyordum. Cengiz Han'ın büyük oğlu üzüntümü fark etti.

– Şaka yapıyordum, Borçu. Orda en güçlü bulduğu atı seçecek. Bu onun ilk yarışı olacak, onun için kazanmasını istiyorum.

– Ben de.

Akşam, ateşin çevresinde bir daire oluşturan altmış tuğcunun yanındayken, beni bir kenara çekti:

– Eğer geri dönmezsem, kadınlarımı ve iki oğlumu yurdunun altına almanı istiyorum. Bu benim iradem, benden sonra da yaşamasını istiyorum.

Sesim çıkmadı; Cuci bana büyük bir onur veriyordu. Geleneklere göre bu durumda en küçük oğul anası hariç bütün kadınları alır, ana da amcaların en gencine giderdi. Orda ve Batu'nun analıklarıyla ilgilenemeyecek kadar küçük olduk-

ları doğruydu. Ama geride ölünün mallarına göz kulak olarak öteki yaşamda ona iade edilmesini sağlamakla görevli, kadınları yurtlarına almak isteyecek Çağatay, Ögedey ve Toluy vardı.

Benim Küçük Lokma'mın aile geleneklerine kulak astığı yoktu. Şaşkınlığımdan mutlu, gülümsüyordu. Güveni doğruca yüreğime işlemişti, yarın ayrılacak olacağımız düşüncesi içimi kararttı.

Her birimizin buyruğunda yirmi bin adam vardı. Cengiz Han beni geriye kalan Merkit kalıntılarına baş eğdirmekle görevlendirmişti. Direnen bazı kabileler Baykal Gölü'nün ucunda, Barkun Dağları'nın eteklerine sığınmışlardı. Cuci'nin görevi gölün batısına geçerek, baş eğdireceği Oyrat ve Tumat boylarını bulmaktı. Benim yaverim Mukali'ydi, Cuci'nin yanında da yenilmez Subetay vardı.

Bana ikinci bir sır açıkladı, bir de istekte bulundu. Merkit ülkesindeki savaşlarımızdan biri sırasında, Cuci onlardan biriyle dost olmuştu:

– Onu tutsak ettim, ama gençliğini ve ok çekmedeki ustalığını görünce, onu ne öldürebildim, ne de babama teslim edebildim; bıraktım, kaçtı. Adı Mavi Sadak. Eğer sana teslim olursa, öldürme. Bana getir.

Barkun Dağları'nın zirvelerinden aşağı inerek Merkit boylarının büyük bir bölümünü çembere aldık ve onları büyük gölün kıyılarına kadar kanlarından kıpkırmızı akacak deli bir ırmağa sürdük.

Mavi Sadak'ı bulduk, silahlarını aldık, Cuci'nin isteğine uygun olarak hayatta bıraktık.

Çadırım, göle hâkim bir tepeye kurulmuştu. Genç Merkit askerini çadırıma aldım, birkaç gün sonra da ustalığını göstermesi için sadağını verdim. Sadağında taşıdığı, tek bir şahin tüyüyle biten, uçları sivriltilmiş kemiklerden yapılmış kaba oklar hedeflerini şaşırmadı, çok uzaklara kadar gitti. Onunla boy ölçüşebilecek bir tek Cebe'yi biliyorum. Gölün yüzeyini bakırdan bir kalkan gibi ateşe kesen güneşin son ışınları altında, onun balık tutmasını izlemeye doyamıyordum.

Orada geçirdiğim günler boyunca yanımda kaldı, gerçek babasının kim olduğunu bilmediğini söyledi, bir Karaim'in anasını kaçırması sırasında ana rahmine düşmüştü.

– Onun gözünde, ben bir piçim! derken Cuci'nin ona neden bağlandığını açıklıyordu.

Merkitler öncülerimizi okladılar, onları dağların kuzey yamaçlarında kovalamaya zorladılar. Mavi Sadak karşımızdakilerin Becerikli Kestane'nin boyundan olduklarını söyledi.

Yüzerlik bölükler halinde ilerlerken, izcilerimiz, bölüklerden birinin düşman kervanının yerini bulduğunu bildirdi. Birliklerimizin yaktığı ateşlerden çıkan dumanı doğrulayarak, kervanın bulunduğu söylenen yere gittim.

Vardığımda, dar bir vadicik içinde döne döne giden bir geçidin dibine tespih taneleri gibi dağılmış yük hayvanlarını ve kağnıları gördüm. Toprağın üstü çoğu ihtiyar, cesetle doluydu, aralarındaki boşluklarda, yamaçlardaki çamların altında olduğu gibi, savaşçılarım kadınların ırzına geçiyordu.

Derhal düzenin sağlanmasını buyurdum.

Yüzüme şaşkınlıkla baktılar, öfkemin nedenini anlayamamışlardı. Kağan direnenlerden hiçbirinin sağ bırakılmamasını buyurmamış mıydı? Askerler bunu biliyorlardı, yine de gözlerim inik şalvarları ve şaşkın bakışlarından başka bir şey göremiyordu. Bu halleriyle, elbise giymeye çalışan yaban hayvanlarına benziyorlardı. Komutanlarıydım, Kağan'ın sesi.

– Köpekler gibisiniz! Bu sürüler, bu çadırlar, bu postlar, tahtadan yapılmış en basit kupa bile Cengiz Han'a ait. Hangi hakla bu kadınlara dokunuyorsunuz? Paylaşmayı bekleyemeyecek kadar aceleniz mi var?

Kervanın yeniden düzenlenmesi buyruğunu verdim. Buyruğumu yerine getirmek için harekete geçmişlerdi ki, bir çalılığın arkasından iniltiler duyuldu. Babey'i topukladım, askerlerimden birinin elinden kaçmaya uğraşan bir kadın gördüm. Belden yukarısı çıplaktı, emekleyerek uzaklaşmaya çalışıyordu, askerse onu ayak bileğinden yakalamış, çekmek istiyordu. İyi okçularımdan biriydi, ama kolundan yaralandığını, yarasının da çabasını güçleştirdiğini gördüm. Kadının yüzü yere çarptı. Asker durumdan yararlanıp kadının

üzerine abandı, omuzlarının ağırlığıyla bacaklarını havada tutmaya çalıştı. Her ikisi de külden ve terden simsiyahtı. Sağlam eliyle Merkit kadının kalçaları üzerinde toplanmış elbisesine sarıldı; kadını soymak istiyordu, ama çok sıkılmış kemer elbisenin sıyrılmasını önlüyordu. Elini bıçağına attığında, kımıldamamasını buyurdum.

Kız titreyerek doğruldu. Suratını kaplayan kire karşın, çok genç olduğunu anladım. Gözleri gözlerime takıldı. Başını yere eğdi, elleriyle göğüslerini kapamaya çalıştı.

Adam nefes nefese, söverek ve suratını buruşturarak oturdu.

– Ona dokundun mu?

– Uğraştım, tam beceriyordum ki, sen geldin.

– Doğru mu söylüyor?

Gözlerini gözlerime dikmiş genç kız kafasını kaldırdı. Saldırganın kaderi, bana vereceği cevaba bağlıydı.

– Hayır bana dokunmadı. İlk günkü gibiyim.

Adamı gerçekten de öldürmek istiyordum. Çengelli bir kargı neredeyse kolunu dirsekten alıp götürecekti.

– Sen Okçu Ekşi değil misin?

Başını salladı.

– Bundan böyle büyük kağnıların bakımından sorumlu olacaksın. Bütün kolunu kaybetmek istemiyorsan, dirsekten aşağısını da kestir.

Babey'i topuklamak üzereydim ki, ömrümde bu kadar güzel omuzlar, bu kadar zarif kollar görmemiştim. Bakışımı yakaladı.

– Adın ne?

– Kulan!

– Ailenin yanına git, Kulan. Eğer biri sorarsa da, Cengiz Han'a ait olduğunu söyle!

Biraz işkenceden sonra, Becerikli Kestane ve adamlarının nerede saklandıklarını öğrendik. Mukali onların üzerine yürürken, ben de Baykal Gölü kenarındaki obamıza yöneldim.

Savaşmak zorunda olmamaktan memnundum. Görevimizi tamamlamıştık. Kağan sevinecekti. Ama yüreğimin neden bu kadar hafiflediğini ben de bilemiyordum.

Bir akşam, Merkit kızının beni çağırmaya cüret ettiğini bildirdiler. Çadırımın önüne gelmesine izin verdim. Keçe kapıyı kaldırdığımda, beni keyiflendirenin ne olduğunu anlamıştım.

Yıkanıp temizlenmiş, pırıl pırıl saçları beyaz kaftanının üzerine iki kara yılan gibi uzanmıştı. Pembeleşmiş elmacık kemiklerinin üzerinden bakan nefis gözlerini bana dikti. Topraktan yükselen mavimsi buğulardan çıkmış gibiydi. Bana bir şey getirmişti.

– Yaklaş.

Saygıyla dizlerini büktü, yaklaştı ve bana armağanını uzattı: tepesinde kızıl bir top olan, kenarları vizon çevrili beyaz kaplan kürkünden yapılmış bir börk.

– Beni kurtardığın için, soylu komutan dedi, tekrar eğilerek.

– Sen kimsin?

– Adımı hatırlamıyor musun? dedi hakarete uğramışcasına.

Daha yirmi baharında bile değildi, nefesi bir çocuğunki gibi, yağmurdan sonra bozkır gibi kokuyordu. Arkasını döndü küçük adımlarla uzaklaştı.

– Kulan! diye bağırdım.

Durdu, omuzunun üstünden baktı, gülümser gibi oldu, yürümeye devam etti.

Günler geçti, gök mavi kaftanını giydi, göğsümün içinde sanki bir sürü bülbül yuva yapmıştı.

Mukali birkaç gün sonra geri döndü ve beni gülümser, hemen hemen her şeye güler buldu. Yanında, kuşatıldığını anlayınca savaşmadan silahlarını bırakan Becerikli Kestane de vardı.

Asilerin önderi teslim olmasını bitkinliğine bağlıyordu:

– Merkitlerle Borçeginler arasındaki çekişme Yesügey'in Höelün Ana'yı kaçırmasına dayanır. Uğradığımız hakareti, Kağan'ın temiz kadını Börte'yi kaçırarak temizledik. Anlaşılan büyük bir yanlışlık yapmışız, çünkü o günden sonra Temuçin hepimizi kılıçtan geçirmeye ant içti. Ama Merkitlerle

Borçeginler aynı soydan geliyor, Bozkurt'la Güzel Maral'ın kanını taşıyorlar. Boyumu, çocuklarımı korumak istiyorum, onlar da olmazsa, benim kemiklerim toprak olduğunda, atalarıma kim saygı gösterecek?

– Kağan'a koruması altına girmek için ne önereceksin?

Becerikli Kestane göğsünü kabartarak bana baktı, gözlerinde saçlarını aydınlatan ışığa benzer bir parıltı vardı.

– En değerli varlığımı, kızımı.

– Nerede o hazine?

– Burada, adamlarının arasında. Geçitte, kervanımla birlikteyken yakalandı.

Kızın karşımıza getirilmesini buyurdum.

İki savaşçının arasında geldi. Akşam yeli perçemlerinde oynuyordu, elleri beyaz kaftanının kolları içinde kavuşmuştu. Gölgesi zırhlı atların arasından geçti, kalçalarının ahenkli hareketini beğenerek izledim. Gözlerini görebileceğimiz kadar yaklaştığında, başka hiçbir göze benzemeyen o büyük, ceylan gözlerini gördüğümde, kendimi tutamayıp mırıldandım: Kulan.

– Kestane! Semiz sürülerin, yumuşak kürklerin yok mu?

– Benim gözümde, hiçbiri kızının yerini tutamaz, diye cevap verdi Merkit önderi gururla. Sürülerim zayıf, kumaşlarıma ve mücevherlerime gelince, Kağan'ın kızını kollarının arasına alınca, onlara bakmayacaktır bile. Obanın içinden geçerken, ayaklarıma kapandı ve Cengiz Han'a ait olduğunu söyledi. Bizim karanlıklarda kaybolmamızı önlemek için Cengiz Han'la evlenmeye hazır. Söyle onlara Kulan, isteğinin bu olduğunu söyle.

Kız şimdi tam önümüze gelmişti, umutsuz bakışları benimle babası arasında gidip geliyordu.

– Kestane'nin kızı hepsinden üstün.

Konuşan Mukali'ydi. Ayakta, Kulan'a bakıyordu; daha doğrusu, o kusursuz yüzün etkisinde, kızı neredeyse içiyordu.

Demek Kulan soyluydu. Kurum ve ter içindeyken, onu herhangi bir samur avcısının kızı sanmıştım.

– Kağan onunla evlenemez! diye bağırdım avazım çıktığınca. Bizlerden biri onu kirletti!

Becerikli Kestane birden doğruldu, delici bakışlarını kızına dikti.

O zaman, Kağan'ın adına konuştuğumda, Kulan'ın beni Kağan sandığını anladım, araya girdim:

– Ben, Borçu, Cengiz Han'ın sadıkları içinde en sadığı, okçularımdan birini kızını kirletirken gördüm.

Bir sonraki an bana bozkırın engebeleri kadar uzun ve hareketli göründü. Babası ve ben bir cevap bekliyorduk.. Kulan başını eğdi, İki damla yaş yanaklarından kaydı, sonra gözlerini bana dikti, uzun uzun baktı, babasına dönüp gözlerini kırpıştırdı.

Bacaklarımın titremesi geçecek gibi değildi: benzersiz güzellikteki bu kadın, yalanıyla yanımda yaşamak istediğini belli etmişti. Gözlerim Çiçeklerin Ecesi'ni gördüğü günden bu yana hiçbir zaman, hiçbir kadını bu kadar arzulamamıştım.

Gerçeği bilen üç kişiydik. Ben, Kulan ve Okçu Ekşi.

O gece kolsuz adamın döşeğine süründüm ve onu gırtlakladım.

Kulan'ı bana kaplan kürkünden börkü armağan ettiği gece yanımda alıkoyacak kelimeleri bulamadığım için uzun süre pişmanlık çektim. Ama daha da büyük bir pişmanlığım daha vardı: bir gün Kağan'a atlı ulaklar için yeni bir düzen önermiş olmak. Ulak düzeninin yanısıra, Kağan'ın kurduğu korkutucu casusluk ağı giderek daha da etkili olmaya başlamıştı.

Kağan'ın kulakları her yerdeydi. Sanki atlarımızın kulakları, Kağan'ı her durumdan haberdar etmek için her yöne dönüyordu.

Görevimizi bitirmiştik. Cengiz Han bana, derhal Otlar Adası'na, yanına gitmemi buyurdu.

Kırk dördüncü kısım

– Dikkatli ol Borçu, Kağan artık her şeyi kendi denetlemek istiyor, bu düşünce onu çıldırtacak.

Kasar başını önüne eğdi.

Otlar Adası'na yeni gelmiştim. Kasar'ın burada bulunduğunu öğrenmek, şaşırtıcıydı. O neşeli kaplan, kükremeleri, çılgın at sürüşleri neredeydi? Onu dinledim, üzüntüsünün nedenini anladım. Abisi onu terk etmişti.

Yasağı mı çiğnemişti? Yoksa aileden birini öldürmüş ya da soymuş muydu? Onu dinleyince, tek suçunun Kököçü'nün her şeye hâkim olmasına isyan etmesi olduğunu anladım.

– Artık Kağan'ın yanına, yanımızda muhafız olmadan giremiyoruz diye bağırdı üzüntüyle. Onun yanına sadece Şaman ve kardeşleri girebiliyor. Kağan çadırlarının arasında haber vermeden dolaşıyorlar, aile toplantılarına davet edilmeden katılıyorlar, kararlar alıyorlar, durmadan da fakirliklerinden şikâyet ediyorlar.

Kağan, onu tahta çıkaranın ağına mı düşüyordu? Şaman'ın gücünden, göklerin öfkesinden mi korkuyordu? Etkisini gün geçtikçe artıran Kököçü'ye karşı çıkamadığı doğruydu.

İlk tepki gösteren Kasar olmuştu:

– Geçmişte, senden şikâyet etmeye hiç hakkımız olmadı, demişti abisine. O zamanlar doğruydun. Şimdiyse, Cengiz

Han olduktan sonra, bize Şaman ve kardeşlerinin uymadığı mecburiyetler yüklüyorsun. Onlar, başkalarının çok daha iyi yapacakları görevleri isteyip alıyor. Kim bunlar? Senin öz kardeşlerinden daha üstün görünmek için ne yaptılar?

– Sus! buyurdu Cengiz Han. Onlar Monglik'in oğulları, noyanlar bizi lanetlediğinde bizi terk etmeyen tek insan olan Çaraka'nın torunları. İhtiyar bu bağlılığını hayatıyla ödedi. Onun ailesi topraklarımda ve çadırlarımın arasında özgürce dolaşacaktır.

Kasar'ın öfkesi Kököçü'nün kulağına gitti. Şaman o andan itibaren öcünü almak için fırsat aradı.

Tembellik Kasar'a yakışmıyordu. Usta okçu, bir ayı kadar güçlü kusursuz savaşçının durmadan çarpışması ya da avlanması gerekirdi. Dinlenme dönemlerinde, sadece konuksever bir yurt bulacağını bilerek gittiği obalarda sonu gelmeyen içki âlemlerine dalıyordu.

Kököçü Kasar'ın iyi huyundan yararlanmakta zorlanmadı. Onu kızdırmak, daha sonra tahrik etmek kolay oldu. O gece neler olduğunu hiçbir zaman tam öğrenemedim. Kasar çok sarhoştu, bana anlattıkları karmakarışıktı. Bildiğim tek bir şey vardı: Kököçü'nün kardeşlerinden kötek yemişti. Burnu bir elmacık kemiğinden diğerine kadar açılmıştı, göz kapakları erik kadar şişmiş, omuzlarından biri çıkmıştı.

Hepsi de güçlü kuvvetli adamlar olmalarına karşın, Kököçü'nün kardeşlerinin Kasar'ı bu kadar kolay dövebileceklerine inanamıyordum. Sarhoşken, bir fok kadar beceriksiz olsa da, hâlâ bir boğanın boynunu kırabilecek güçteydi. Belki de Şaman'ın kardeşlerine dokunmaktan korkmuştu? Bir orduya karşı çıkılabilir, ölümle alay edilebilir ama, hiç kimse, Kasar bile, Tengri'nin cezasının korkusuyla yaşayamaz.

Kağan'dan anlayış ve adalet bekleyerek huzuruna girmek istemişti.

– Bu sana ders olsun, demişti, abisi. Bundan böyle, olduğun yerde kal!

Karardan yıkılan Kasar, çekilmişti.

Fırtınanın geçmesini beklemesi gerekirdi ama çamçaklar dolusu devirdiği, başları döndüren, dilleri çatallaştıran mayalanmış kısrak sütü, birçok çadırda çenesinin açılmasına

neden olmuştu. Bir zamanlar Şaman'ın Karaimlerle nasıl işbirliği yaptığını, Kağan'ı nasıl zehirlemeye çalıştığını anlatmaktan hoşlanmaya başladı. Yoldaşlarından bazıları Kasar'ı susturmaya çalışırken, kimileri de onu başkaldırmaya yönlendirdi. Kağan olanları duydu, Kököçü Temuçin'in öfkesini artırmak için elinden geleni yaptı. Düşünde, öyle diyordu Şaman, bir tehlike görmüştü. Cengiz Han'ı uyarmak göreviydi:

- Gök bütün toprakları sana verecek. Savaşacağın insanların tepesine yıldırımlarını yağdıracak, Ama ilahi uykumda Kasar karanlık bulutları senin omuzuna doğru üflüyordu. Eğer dikkatli olmazsan, kardeşin imparatorluğunu oklarıyla delik deşik edecek.

Kasar yakalandı. Kağan karşısında diz çökmeye zorlandı, börkü ve kemeri alındı.

Olanlardan haberdar edilen Höelün Ana, kağnısına iki kara deve koşturdu, sorgunun ortasında yetişti. İki oğlu karşı karşıya gelmişti, biri yerde ve hakarete uğramış; diğeri ayakta, göğe doğru uzanmış, dokunulmaz.

Bir deri bir kemik kalmış yaşlı kadın iki kölenin yardımıyla ayakta durabiliyordu. Kağan'a bakmadan ilerledi, iki oğlunun arasına gelince durdu. Kasar'ın börkünü ve kemerini yerden aldı, oğluna onurunu geri verdi, kemikli ve şekilsiz ellerini Kasar'ın yanaklarına koydu, onun güçlü omuzlarına dayanarak, güçlükle doğruldu. Yanakları gözyaşı içinde, gömleğini açtı, pörsümüş memesini eline alarak Cengiz Han'a döndü:

– İşte sizi emziren memeler! Etimi yok etmek istemen için, Kasar hangi cinayeti işledi?

Kağan cevap veremedi.

– Sen küçükken, bu memelerden birini emiyordun. Kaciun ve Temüge de diğerini. Kasar ise her ikisini de son damlasına kadar boşaltıyordu. Sütanaların korkulu rüyası olmuştu. Sen, Temuçin, kurnazlık ve cesareti aldın; Kasar da gücü ve becerikliliği. Gücünü senin emrine verdi, düşmanlarını yok etti. Sana karşı gelenleri yendikten sonra, onu gölgesinden mahrum etmek mi istiyorsun?

Kağan anasının delici bakışları karşısında fazla dayanamadı, arkasını döndü, geniş adımlarla çadırına girdi.

Yaşlı kadın Kasar'ın iplerinin çözülmesini buyurdu.

O günden bu yana iki mehtap geçmişti.

– İnan bana, Borçu, diye devam etti Kasar, Kağan artık eskisi gibi değil. Höelün Ana yetişmeseydi, bana hiçbir zaman düşünmediğim bir suçu itiraf ettirene kadar işkence ettirecekti. Börküme yeniden dokunmaya cesaret edemediyse de buyruğumdaki tümeni elimden aldı, ayrıcalıklarımın çoğunu kaldırdı. Şaman'ın etkisi altında, ondan hastalıktan korkar gibi korkuyor.

– Havada asılı kalan, Tengri'nin yakını, vücutları ateşe veren birisinden kim korkmaz?

– Kutsama günü yaptığı gösteri göz boyamadan başka bir şey değildi dedi, yarı alaylı yarı acı bir gülümsemeyle. O kölenin kokusunu duymadın mı? O koku, yanık et kokusu değildi. Kököçü köleye sırrını sadece kendisinin bildiği bir şey sürdü. Benim aptal olduğum söylenir ama o sahtekârın göz boyamalarına kanacak kadar enayi değilim.

Kağan ertesi günü avdan döndü. Kalkanlar ve eyerler kervanı daha Kerulen'i aşmamıştı ki bir ulak çadırın yakınına gelmemi bildirdi.

Tuğcuların ortasında, Beyaz Ağızlı Doru'nun sırtında geldi. Tuğların arkasında soylular ve usta okçular vardı, güneşten yanık suratlarında sedefli gülümsemeler görülüyordu. Kargılar ve oklardan diken diken görüntünün ortasında Yezüi'nin ay kadar beyaz yüzünü gördüm. Seyisler atına doğru koştu. Bana gözünün kenarıyla bir baktıktan sonra yere bastı.

– Sayın baynu, Borçu!

– Sayın baynu, Hakan!

Dizginleri bıraktı, eğildiğim yerden kaldırmak için ellerini koluma koydu.

– Bana iltifat etmekten vazgeç, Borçu. Parıltılı adlar istemiyorum, Cengiz Han yeter. İçeri gel, konuşacaklarımız var.

Tamamladığımız savaşı anlattım. Sessizce dinledi. Tunç renkli yüzünün çizgileri sakindi, gözlerinde zümrüt kıvılcımlar vardı. Çevremizde oğulları Çağatay, Ögedey, genç Toluy, kardeşleri Belgütey, Temüge, amcası Darıtay, Şaman Kököçü ve altı kardeşi gümüş kupalarla gırtlaklarını ıslatıyordu.

Sözümü bitirince, bana bir kupa uzattı, Merkitlerin kökünün kurutulduğuna sevindiği belliydi. Geri kalan bir avuç Merkit de sonsuza dek diz çöktürülmüştü.

Azat edilmiş kölelerin eski Merkit topraklarına yerleştirilmelerini buyurdu, sonra da, hiçbir şey olmamışcasına sordu:

– Becerikli Kestane'nin bana sunmak istediği şu kız, gerçekten de söylendiği kadar güzel mi?

– Hmmm dedim, boğulmamaya çalışarak, evet, güzel olduğu söylenebilir. Daha doğrusu, belirgin bir kusuru yok. Bu kadarı da kaba Merkitleri etkilemeye yeter.

– Onu neden getirmedin?

– Okçularımdan biri onu kirletti, dedim çatlak bir sesle. Kızın Becerikli Kestane'nin kızı olduğunu bilmiyordum. Üstelik endişelenme, Kağan, kadınlarının içinde güzellik bakımından bu Merkit'in altında kalacak kimse yok.

– Yazık, çünkü biliyor musun Borçu, bazen Yezüi'den sıkıldığımı düşünüyorum.

Şaşırmış gibi davrandım, sıkıntımı gizleyebilmek için dudaklarımı köpüklü süte değdirdim ama köstebeğin yuvasının tepesindeki kartalı bildiği gibi, Temuçin'in gözlerini benden ayırmadığını hissediyordum.

– Okçu nerede? Onu cezalandırmam gerek.

– Ödedi, Anda! Artık yaşamıyor. Ruhu, kolundaki yaradan uçup gitti.

– Adı?

– Okçu... Okçu Ekşi

Cengiz Han yüzüme değişik bir biçimde bakarak doğruldu, parmaklarını şıklattı.

Çadırın gölgeliğinin altında bir gölge göründü. Bir kolu eksikti.

– Yaklaş ki herkes seni görsün, dedi Kağan.

Adam üç adım attı. Okçu Ekşi'yi, yüksek ve uzak Merkit ülkesinde boğazladığım adamı tanıdım. Kesik kolu sargılar içindeydi, bana bakan gözlerinde düşmanlık yoktu, olsa olsa biraz endişe okunuyordu. Karşımdaki Okçu Ekşi'nin benzeri ya da ruhu olamazdı, anlaşılan gecenin karanlığında yanındakinin boynunu kesmiştim.

Kağan ayağa kalktı, herkes peşinde, eşiğe kadar yürüdü.

Gözden kaybolmadan önce, seslendi:

– Susuzluğunu gider, Borçu, Cebe'nin okunun gırtlağıma saplandığı gece benim susuzluğumu giderdiğin gibi. Artık ödeştik.

Sesi derinden geliyordu, öfkesizdi ama neden bilmem, bana yaralı bir kurdun iniltisini hatırlattı.

Kırk beşinci kısım

Kutsama törenini yapıldığı 1206 yılı güneşin doğduğu topraklardaki halklar için Kaplan Ayı'nın büyük çemberine denk düşer. O yıl ölüm Cengiz Han'ın yakın çevresine üç kere vurdu. Her üçünde de Cengiz Han, elini kılıcının kabzasına atmak zorunda kalmadan, ölümün nedeni oldu. Her üç ölüm de kayın yapraklarının sarardığı dönemde, Süslü Saksağan Mehtabı'nda geldi.

Önce Cuci orman haklarına karşı gittiği seferden döndü. Kağan'ın büyük oğlu kusursuz bir savaş çıkarmıştı, Oyratlar ile Kırgızlara baş eğdirmiş, hatta Oyratların Tumatlar karşısında yanımızda savaşmalarını sağlamıştı.

Kağnıları soylu kadın ve kürk doluydu, babasının buyruğuna girmeye can atan kılıç sayısının otuz bin olduğu söyleniyordu.

Kağan oğlunu cömertçe ödüllendirdi, fethettiği toprakların bundan böyle Cuci'nin ulusu olacağını ilan etti.

Ancak çarpışmalarda bir de üzücü şey olmuştu. Kağan'ın evlatlıklarından, Höelün Ana'nın büyüttüğü Borokul Tumatların pususuna düşmüş, ölmüştü. Kağan Borokul'u çok severdi, bu kayıp onu derinden yaraladı. Cuci ondan bir istekte daha bulunup, dostluk ettiği Merkit erkeği Mavi Sadak'ın bağışlanmasını dilediğinde, Kağan öfkelendi.

– Onu çoktan öldürmen gerekirdi!

– Çok sadık, mükemmel bir okçu...

– Yeter! Benim ardımda tek bir Merkit erkeği bile kalmayacak. Öldür onu!

– Yapamam, baba...

– Bana karşı mı?..

– Büyük oğlun haklı, diye araya girdim. Bu Merkit çok değerli...

– Sus! Unutma Borçu, tüm haklarını tükettin. Borokul da sadık ve değerliydi. Hiçbir zaman arkamdan konuşmadı. Artık yaşamadığını bilmek yüreğimi yakıyor, cezasını bu Merkit ödeyecek. Öldür onu, Cuci, bu buyruğumdur.

Küçük Lokma'mı Mavi Sadak'ın kalın keçeler altında boğarak öldürmenin, böylelikle ruhunu kurtarmanın, Kağan'ın elinde gırtlağı kesilmesinden çok daha iyi olacağına inandırmaya çabaladım, yine de Cuci acımasız buyruğu yerine getirmeye davrandığında omuzları düşük, gözleri yaş ve nefret doluydu.

Babasının buyruğunu yerine getiren Cuci'nin güzel yüzü bir daha aydınlanmamak üzere karardı, sürekli ve acı verici bir endişenin izlerini taşır oldu.

Höelün Ana tek bir ses çıkarmadan gitti. Gözlerindeki ışık gün geçtikçe sönüyordu, bir sabah ölü bulundu. Yine de gözkapaklarında iki oğlunun çekişmesini görmenin acısı asılıydı. Araya girmesine karşın, kardeşler arasındaki anlaşmazlık çözümlenememişti. Akıllı kadın yanılmamıştı. Kasar ve Cengiz Han arasında görünürde bir düşmanlık olmamasına karşın, güvensizlik ve kuşku için için ilerliyordu.

Kasar anasının cenaze kağnısına bin savaşçısıyla eşlik etmek istedi ama Cengiz Han bu ayrıcalığı Höelün Ana'nın üç evlatlığına, yaşlı kadının son zamanlarda bütün zamanını alan üç öksüze verdi.

Toprak buzlanmak üzereydi, mezarlık yeri de oldukça uzak. Ceset hızla götürüldü, Kağan anasının cesedinin bütün zenginliğiyle birlikte gömüldüğü yeri yasak bölge ilan etti.

Cengiz Han'ın karşı koyulmaz gücünden kaçmayı başa-

rabilen tek bir insan vardı. Bu insan Kököçü'ydü.

Şaman'ın ünü topraklarımızın sınırına kadar yayılmıştı. Uzak ülkelerden armağanlar almadığı bir gün yok gibiydi. Armağanların sayısı ve değeri bazen Kağan'a gelen armağanlarınkini bile geride bırakıyordu. Bir süreden beri kendini "Çok-Tanrısal" olarak adlandırmaya başlamıştı. Ünü ve aile birliğinde açtığı çatlakla yetinmemiş, hâkimiyetini Kağan'ın kardeşleri ve en sadık adamları üzerinde yaymaya girişmişti. Usta manevralar, armağanlar, değiş tokuşlar, ayrıcalıklarla onları birbirlerinden ayırıyor, tartışmalarda kendi yanında yer almalarını sağlıyordu. Temüge'nin buyruğundakilerden hemen hepsini bir günde kendi tarafına çekmesi de böyle oldu. Kağan'ın en genç kardeşi sadık adamlarından birini göndererek kullarını geri istedi. Kököçü ve kardeşleri aracıyı önce dövdüler, sonra da sırtına bir eyer bağlayarak efendisine geri gönderdiler. Bu hakaret karşısında Temüge Kököçü'nün çadırlarına saldırdı. Şaman muhafızlarına Temüge'yi yakalattı, diz çöktürdü, evinin kutsal toprağına izin almadan ayak bastığı için özür dilemek zorunda bıraktı.

Temüge gecenin ortasında Kağan'ın huzuruna girmek istedi.

Kağan kardeşinin anlattıklarını ses çıkarmadan dinlerken, Börte döşeğinden atlayıp öfkeyle bağırdı:

– Ey Fatih, harekete geçme zamanı geldi! Ne zamandan beri kardeşlerine el sürülmesine izin veriyorsun? Dün Kasar, bugün Temüge, yarın da sıra belki sana gelecek...

– Cesaret edemez...

– Ocağımızın muhafızı Temüge'yi sarsarak seni deniyor. Sen hayattayken bunlara izin verirsen, sen öldükten sonra çocuklarımıza ne yapacak?

– Ben ölmeyeceğim...

– Saçmalama. Bizi öldürmeden harekete geç!

Kağan kadınının düşüncelerini dinledi.

En küçük oğul Temüge'nin ocağın, yani imparatorluğun muhafızı olduğu doğruydu. Bu sorumluluk sadece şekilde kalmış bir görev değildi: Kağan sefere çıktığında, obanın düzeni, topraklarımızın güvenliği Temüge'nin sorumluluğundaydı. Ona saldırmak, İmparator'a meydan okumak demekti, üstelik İmparator Şaman'ın onu iki kez Karaimlerin avu-

cundan kurtarmayı başaramadığını da unutmuyordu. Çatışma kaçınılmaz olmuştu, hızla cevap vermek gerekiyordu. Küçük kardeşine bakıp konuştu:

– Kököçü güneşin doğuşundan sonra buraya geldiğinde, ona istediğini yap.

Ertesi sabah, Temüge Şaman'ın gelişini gözledi. Her zamanki gibi yanında altı kardeşiyle birlikte geldi, Kağan'ın huzuruna çıktı. Küçük kardeş de Kağan'ın çadırına girdi, yerine yeni oturmuş Şaman'ın üzerine atıldı, beline sarılıp havalandırdı:

– Dün şişip kabarıyordun. Gel de şimdi bir boy ölçüşelim!

Çok-Tanrısal direndi; kardeşleri araya girmek istedi ama hem Kağan'ın, hem de babalarının bir el işaretiyle oldukları yerde kaldılar. İki adam sendeledi.

– Dışarı! diye bağırdı İmparator.

Kalktılar. Şaman durumu açıklamak istedi.

– Dışarı!

Şaman büyük bir öfkeyle Temüge'nin peşinden gitti.

Çadırın arkasına yeni dönmüştü ki, Temüge'nin görevlendirdiği üç acımasız güreşçi, Kuduz Azman, Koca Yanak ve Tıkanık Marsık üzerine atıldılar, boynunu, omuzlarını ve belini kırdılar.

Kököçü'nün kardeşlerinden, korkunç çatırdıları duyan ikisi çadırdan fırladı; o sırada güreşçiler hareketsiz vücudu bir kuytuya çekiyordu. Kardeşler koşarak çadıra geri döndü, Kağan'ın Çok-Tanrısal'ı öldürttüğünü haykırdılar, muhafızlar gelip onları yakalayıncaya kadar tehditler savurdular.

– Götürün! dedi Cengiz Han. Sen, Monglik, burada kal!

– Sana hep sadık kaldım dedi, yüzü acıdan buruşmuş yaşlı adam. Ey Kağan, oğullarımı bağışla.

– Onları iyi yetiştirmedin. Eğer ağızlarını tasmalamazsan, onları yok ederim. Gölgeleri bir daha yolumu hiç karartmamalı. Anladın mı, Monglik?

Kendi kendime hep Höelün Ana'nın gidişinin Cengiz Han'ın bütün yaşamı boyunca almak zorunda kaldığı en önemli ve en tehlikeli kararını etkileyip etkilemediğimi soranın: Tengri'nin aracısını ortadan kaldırmak. Her zamanki

alışkanlığını bozmamış, bu görevi yerine getirmek için kardeşini kullanmıştı. Ne olursa olsun, Gök'ü kandırmak imkânsızdır. Sonunda, o korkunç iktidar hırsının Kağan'ı böyle davranmaya zorladığını düşündüm. Camuka, Cuci, kısa bir süre önce de Kasar beni uyarmıştı: "Kadınlar, atlar, ama herşeyden de önemlisi iktidar; işte Kağan'ın hiçbir zaman paylaşmayacağı üç şey!"

Şaman'ın cesedi bir yurda yerleştirildi. Kağan girişi ve duman deliğini kapattırdı, kendi muhafızlarından üç sıra askerin yurdun çevresinde nöbet tutmalarını buyurdu. Kendisi de üç gün boyunca danışmanı, etkili ve sessiz Tata Tonga ile başbaşa çadırına kapandı. Dördüncü günün sabahında, halkına "olay" hakkında kendi yorumunu iletti: "Tengri'nin buyruğuna rağmen, Kököçü gücünü Kağan ailesine karşı kullanmaya çalıştı. O zaman Tengri kemiklerini kırdı, hayatını aldı. Tengri bana gecenin karanlığında, yurdumda göründü. Bundan böyle kimin büyük şamanımız olacağını söyledi. Adı Uğsun. Bundan böyle, sağımda yer alacak."

Yaşlı Uğsun bütün bitkileri, bütün hayvanları, bütün taşları, bütün ırmakları tanıyordu. Dizim yaralandığında, beni ilk tedavi eden o olmuştu. Bilgeliği de yaşı gibi saygıdeğerdi.

Yine de Kağan'ın endişeleri kaybolmadı. Kışı kendi çadırında, görevlilerden çok azını kabul ederek geçirdi. Doğru, ileride yapacağı seferleri hazırlıyordu, casuslarımızın başarılarını araştırıyordu, gizlice karanlık emellerini geliştiriyordu. Yine de yalnızlığı, kurtulamadığı bir korkuyu gizlemeye çabalıyordu; İmparatorlar İmparatoru'nu bir tek ışınıyla pire bokuna dönüştürebilecek Tengri'nin hışmına uğramak korkusu.

Kırk altıncı kısım

Üç mehtap boyunca, hiçbir kuş donmuş göğü neşelendirmedi. Birçok hayvan ayakta donup öldü. İmparatorluk obası kışı Onon kıyılarında, dağların kuytusunda, yamaçların ve karaçam örtüsünün gölgesinde geçiriyordu.

Irtınağın yukarısında iki günlük yolda, Kızıl Taht'taki topraklarımdaydım, bir devenin sırtında sürülerimi izliyor, taş gibi sertleşmiş toprağı eşemelerinden korkarak onları hep daha güneye sürüyordum. Atlarımdan biri yere yığıldığında, üzerine atılıyordum, çünkü topraktaki ruhların atımı uyuşturacaklarını biliyordum. Boşuna çabaladım, çünkü Tengri o kış ruhların şölen kurmalarına izin verdi.

Çift kat vizon kürkünden kaftanımın içinde, devenin adımlarına uyarak bazen uyukluyor, göğüs cebime yerleştirdiğim pişmiş taşın sıcaklığının üzerine eğiliyordum. Düşlerim beni hep aynı kıyılara sürüklüyordu: soylu Kulan'ın büyük gözlerine, dudaklarının kenarına, tebessümünün gamzesine ya da kollarına.

Hava soğudukça, güzel Kulan'ın anısıyla daha fazla ısınmaya başladım, içimdeki arzu yeniden depreşti, sonunda gerçeği bütün acılığıyla gördüm: onsuz bir hayatı düşünemiyordum. Yanına gitmem gerekiyordu.

Kızıl Taht'taki kaya tepeciği, Kağan'a vaat ettiğim gibi, bir

duvarla çevrelenmişti. Ama orada tek başımaydım. Çoğu zaman, taşların kenarından yürüyerek batı ucuna kadar gidiyordum. Bu tarafta kahverengi ve gri kayalarla kaplı bir tepe vardı. Tepenin üzerinden, yamaçlarda fırtına altında homurdanan yüksek karaçamlar, daha uzakta da mavi tepelerden bir okyanus görünürdü. Tepenin kayalıkları arasında kıvrıla kıvrıla ilerleyen bir patika vardı, boşluğun üzerinde taraça gibi bir düzlüğe gidiyordu. Açıklığın çevresini saran taşlar, burada bir toplantı yapar gibiydi. Ama en etkileyicisi, ışıldayan çam olarak adlandırdığım bir ağaçtı, çünkü çok önceleri, belki de Kabul Han'dan önce, yıldırım yemiş, yanmıştı. Yine de gövdesinde tek bir yanık izi yoktu. Bütün kabukları düşmüş, zamanla yıkanmış, bembeyaz ve kalındı, diğer ağaçların hepsinden kalın. İnsan boyunda kalmıştı, geri kalan bölümü yanarak ayakları dibindeki boşlukta kaybolmuş olmalıydı. Çok acı çekmişti, çünkü kökleri, gövdesine kadar toprağa düğümlenmiş, tutunacak daha uygun yerler bulmak için, kalkmıştı. Kola benzer, her iki taraftaki iki dal geriye doğru bükülmüş, toprağın üzerinde uzamıştı. O dallar da daha sıkı tutunmaya çabalar gibiydi, belki de gövdenin boşluğa uçmasından korkuyorlardı. Yarın kenarında tek başınaydı, göğsü ikiye yarılmıştı, bir çete reisi gibi rüzgârlara ve şimşeklere meydan okuyordu. Yenilmez. Sırtında, köklerinin arasından fırlamış tahtadan bir kılıç taşıyordu. Ölmüştü, bir anda dönecek, kayaların arasında yürümeye başlayacak, güçlü omuzlarıyla toprak altında gizli köklerini çekip çıkaracak, bilmediğim bir savaşa girecek gibiydi. Tengri'nin karşısında tek başına, yüzyıllara karşı savaşıyordu. Çevresinde, çok uzakta, güneyde Temülün, doğuda Ayı Korkusu, batıda Çiçeklerin Ecesi vardı. Rüzgârda sallanan birkaç çıplak dalın göründüğü ensesini ya da alnını eğmeyecekti. Ben ise o yenilmez gölgeden kuzeye, canlı Kulan'a uçacak gücü alıyordum.

Cuci'nin Kızıl Taht'taki ulusumu ziyareti kararımı hızlandırdı.

Mavi Sadak'ın öldürülmesi, babasına beslediği hıncı daha da artırmıştı. Merkitelere olan nefreti Cengiz Han'ın son

buyruğunu açıklamaya yetmiyordu. Cesaretleri nedeniyle bağışlanmış sayısız düşman vardı. O çok usta Mavi Sadak'ın cesaretinin bir karşılığı olması gerekirdi. İlk kez Cuci'nin karanlık duygularını paylaştım: Kağan onu başkasının oğlu olmakla suçluyordu, oysa gerçek öyle olsa bile, bunun tek sorumlusu Kağan'ın kendisiydi.

Kulan'ın yanında yaşama düşümün, bir düşten öteye gidemeyeceğini söyledi: Kağan onu görmek için sabırsızlanıyordu.

– Herkes onun olağanüstü güzelliğini anlatıyor. Atlılar yarın Becerikli Kestane'nin obasına hareket edecek, ona kızıyla birlikte imparatorluk çadırının kapısına gelme buyruğunu iletecek. Senin bundan haberdar olmaman gerekiyor.

– Söyle bana, Küçük Lokma, öcünü alacak mısın?

– Hayır, Borçu, bana karşı hep bir baba gibi davrandın, bu yüzden içim kırılıyor. Sen hiç tökezlemeden Kağan'a hizmet eden tek kişisin. Bizden Merkit kanını kurutmamızı istedi, içlerinden biri de ilgisini çekince onu elimizden aldı, bizi hiçe saydı, onun iradesi dışında elde edebileceğimiz mutluluğa kadar her şeyi ezip yok etti. Ne yapacaksın?

– Gitmeye hazırlanıyordum, dedim hiçbir heyecan duymadan. Şimdiyse bütün bunların umutsuz olduğunu söylüyorsun. Oysa...

– Oysa?

– Gideceğim, hem de hemen. Çünkü onun yanına Kağan'ın atlılarından önce varabilmem için hemen gitmem gerek.

– İşte o eski Borçu! Yapılması gereken de bu. Git! Ona doğru uç! Onu İmparator'un döşeğinden uzaklara götür, Börte Ana sana şükran duyacaktır.

Babey'i çözüp bindim.

– Yalnız mı geldin?

– Hayır, yanımda Yüzülmüş Kurt, Bata ve birkaç okçu var. Onlar vadinin hemen ağzında senin sürü nöbetçisinin çadırında bekliyorlar.

– Peki, öyleyse dinle: onların yanına git ve beni bulamadığını söyle. Böylece kuşku Cengiz Han'ın beynini kemirmeye başladığında, ona beni kaçırdığını söyleyeceklerdir. O zaman seni, beni uyarmış olmakla suçlayamaz.

– Gerçeği ondan neden saklamalı? Artık karşısına çıkmaktan korkmuyorum.

– Yapma! Daha zamanı değil... Kurt kendisinin gıdıklanmasına izin vermez, özellikle söz konusu taşakları olduğu zaman.

Başını salladı; ona gülümsedim, Babey'i topukladım.

Ulusun sınırında on okçu aldım, gecenin karanlığında Baykal Gölü'nün yolunu tuttuk.

Onuncu günün şafağında, Becerikli Kestane'nin birkaç yurdu uzakta gözüktü. Adamlarımdan birini çadırlarını derhal yıkması için önden gönderdim, Cengiz Han'ın buyruğu böyleydi.

Tepenin yamacından Merkit önderinin buyruğa itaatini izledim. Atlılar yüksek tepelere at sürüp hayvanları topluyor; keçeler yere yıkılıp dürülüyor, ya kağnılara yükleniyor ya da mandaların sırtlarına bağlanıyordu. Biraz sonra, koyunların melemesi yıkılan sırıkların gürültüsünü bastırdı, sonunda Kulan'ın gölgesi bir kağnının üzerinde belirdi. Yüreğim o kadar hızlı çarptı ki, sağlam bacakları üzerinde kılını bile oynatmayan Babey'in kolarını elden geçirdim.

Tepelerden yol alarak ilerlemelerini izledim. Yirmi kişiden fazla değillerdi, hepsinin de Becerikli Kestane'nin yakın ailesinden olması gerekirdi. Kalabalığın yarısı kadın ve çocuklardan, diğer yarısı da ikisi yaşlı, erkeklerden oluşuyordu. Irmağın üzerindeki buzu kırdıktan sonra bir açıklıkta mola verdiler. Soğuğun ve batan güneşin etkisiyle görüntü mavileşiyordu. Kulan'ın iri gözlerini görebilmek için yaklaştım, ne kadar uzakta olursam olayım, yüzünü çevreleyen kürk başlıktan fırlayan kirpiklerini fark edebildim. Solukları uzun ve mavimsi buhar halinde yükseliyordu. Kağnının üzerine uzandı; babası kızının üzerine dört sırık çattı; büyük bir keçe ve bir örtü açtı.

Sığınmayı düşlediğim o döşekten gözlerimi alamadım.

Gözkapakları hilal gibi, uykusunda gülümsüyordu. Üzerine çiy düşmüştü, gecelerimi aydınlatmak için yeryüzüne

gelmiş bir yıldıza benziyordu.

Arkamda ilk ayaklanan Kestane oldu.

– Kimsin?

– Cengiz Han'ın andası Borçu. Kızın uyanır uyanmaz gitmemiz gerekiyor. Burası güvenli değil.

– Ben hazırım.

Kulan döşeğinde oturmuş, mutlu bir şaşkınlıkla bana bakıyordu. İnsanı bu kadar çaresiz bırakabilecek başka bir bakış olamazdı; berrak bir yüreğin belirtisi sakin ve açık, bal gibi.

– Öyleyse gidelim! Buralarda hırsızlar kol geziyor. Sizleri Kağan'ın obasına götüreceğim.

O günler hem güzel, hem de üzücüydü.

Kulan'ı kağnıdan inip bir gözü kahverengi, bir gözü mavi bir ata binmeye ikna etmekte hiç zorlanmadım. Birbirimizden birkaç adım ötede, konuşmaya cesaret etmeksizin ilerliyor, durmadan birbirimize bakıyor, ufka bakar ya da önemli bir şey düşünür gibi yaparken bile birbirimizi gözetlemeyi sürdürüyorduk.

Bundan otuz iki bahar önce, babamın arkadaşlarından birinin kızının peşimden geldiği günkü gibi heyecanlıydım. O zaman on ikinci baharımdaydım, o benden iki bahar büyüktü. Adı Fındık'tı, cesaretiyle bana aşkın sadece gizli bakışmalarla tatmin olamayacağını öğretmişti. Fındık beni yere yıkıp sıkıştırmıştı. Bol bol terliyor, adaçayı ve sonradan arzusundan kaynaklandığını anladığım ekşi bir şey kokuyordu. Aptallığımdan korktum, yerde güreşmeye başladık. Daha sonra babasıyla birlikte gitmesi gerekti, beni orada, yeni heyecanımla baş başa bıraktı.

Kulan'ın yanında da yıllar öncesinin sümüklüsü gibiydim. Ne yapabilirdim ki? Onu seviyordum, bu heyecan beni aşıyor, mutlu ettiği kadar da endişelendiriyordu, sonunda içim içime sığmaz oldu.

Cengiz Han kardeşim Temuçin'i alıp götürmüştü. Öfkesinden korkuyordum, ama bu korku benzersiz uçurumun kıyısında at sürmemi önleyemiyor; en son anda bağışlanmış bir idam mahkûmu gibi tadına vardığım anların doyuruculuğunu silemiyordu.

Atlarımız belli etmeden yaklaştı, sonunda üzengilerimiz kuş cıvıltısına benzettiğim bir sesle birbirlerine çarpmaya başladı. Üzerinde beyaz samurdan bir kürk ve kurt kılından çizmeler vardı. Elbiselerinden ılık kül ve yumuşak deri kokuları yükseliyordu.

Ertesi gün, onu yamaçların ortasına çektim, daha sonra, kervanımız vadinin dibinde ilerlerken, tepelere tırmandırdım. Atlarımızı değiştirdik, dili çözülmeye başladı. Babey'in sırtının döşeklerin en yumuşağından daha geniş ve rahat olduğunu söyledi, babasının kağnısından kurtulmanın sevincini anlattı, kaç atım olduğunu, topallığının nereden kaynaklandığını sordu, yaramdan kendi halkından birinin sorumlu olmasına üzüldü, daha sonra Moğollar hakkında bilgi istedi: geleneklerimiz, oyunlarımız, kağanımız, kadınlarının sayısı, huyları, hangilerini tercih ettiği. Çok ayrıntıya giriyor, şaşırıyor, bazen kızarıyor, gülmesiyle beni sarhoş ediyordu. Sesi sevildiğini bilen bülbülünki kadar yumuşak ve ahenkliydi.

– Yürüyüşümüz hiç bitmese, dedi birden bire.

– Cengiz Han'ın iradesinin böyle olacağından kuşkuluyum.

– Adı çevresinde söylenen bütün korkunçluklara karşın, senin de bu korkunçluğun bir parçası olduğunu sanarak, bakışın bana ilk değdiğinde, eridiğimi hissettim. O duygu korkumdan da güçlüydü.

Ey Kulan! Kendimi Kağan'la bir tuttum, çünkü onu kıskandığım tek an oydu, seni kollarının arasında o tutacak.

Becerikli Kestane'nin küçük kervanının Kağan'ın izcilerinin gözüne çarpması uzun sürmedi. Geldiğimiz yolu duyunca şaşırdılar, sonra da imparatorun obasına doğru at koşturdular.

Onları çam ormanıyla kaplı bir tepenin üzerinden izliyorduk.

İçimi çektim.

– Küçük kaçamağımız birazdan bitiyor.

Gözlerinden bir üzüntü gölgesi geçti.

Gece bizi baş başa buldu; Babey'in omuzuna dayanmıştık, onu kollarıma almıştım. Çok soğuktu, ayın ve yerdeki

karın solukluğunda dudaklarımız mosmordu. Sık sık dudaklarını kürkünün sıcağına sokuyor, hemen ardından da bana söyleyecek bir şeyi olduğunu hatırlayıp, konuşuyordu. Yine de uzun bir süre sessiz kaldık, aynı şeyleri fısıldayan yüzlerimize hayran hayran baktık.

İçimi kemiren bir türkü vardı:

Ey Kulan,
Ben Borçu'yum,
Halklara sadece davullarının sesiyle
Diz çöktüren Moğollardan biri,
Yüreğimin davulları boşuna çalıyor,
Çünkü benim olamayacaksın.

Sonraki günler, Kente Dağları'nda yolumuzu kaybettik. İstenen, bilerek yapılan bir karışıklık. O güne kadar adamlarım ve Kestane'nin kervanı bizi her gün görüyordu. Gece, hayvanların yükü indirildikten sonra ya da sabah, çadırlar yıkılırken yanlarında oluyorduk. Bundan böyle, kimseyi görmek istemedik; birbirimize hayrandık, birbirimize yetiyorduk.

Kaçamağımızın tehlikesi yok değildi. Kulan da bunun farkındaydı. Kağan'ın kendisini reddedeceğini umuyordu. Ben ise, bana bağışlayacağını.

Ne düş! Kaçamağımız da bunu gösteriyordu. Tadına vardığımız o kısa an adım adım sonuna varıyordu.

Gözlerimiz birbirine değiyor, aynı hareketle uçuşuyordu; donmuş toprağın üzerinde yürüyorduk, sanki ayaklarımızın altında bahar çiçek açıyordu. Kürklerimizin altında, birbirimize sarılarak uykuya dalıyor, nefessizlikten sarhoş oluncaya dek birbirimizin kokusunu soluyorduk. Boynunun derisinden daha tatlı bir süt yoktu, saçlarından daha ipeksi bir yele olamazdı, ellerimin altındaki kaburgalarını şişiren iç çekişlerden daha ahenkli bir ses duyulmamıştı.

Arzumuzu gemlemenin nefis ve acı verici işkencesine birlikte dayandık. Yüreğim patlayıncaya, aletim şişip çatlayıncaya kadar boğuşmam, aşk ve baldan yapılma prensesime direnmem gerekiyordu.

Çiçeklerin Ecesi'nin anısı, Cengiz Han'ın Yezügen'i elimden alıp kadını yapmasına rağmen Anda'ya ihanet etmeyi düşünmedim. Yakıcı arzumla daha iyi boğuşabilmek için, beni kaybetmeme amacıyla Kulan'ı bana bağışlayacağını umuyordum.

Bir gece boyunca, Kağan'ın yanındaki hayatımı dinledi. Övgülerim Kağan'a olan hayranlığımı canlandırdı. Daha önceki adamı tutkuyla anlatıyor, sanki inandırılmam gerekiyormuş gibi, cesaretinden ve kahramanlıklarından bahsediyordum.

Anda'yı fazla mı övmüştüm? Şafak sökerken zarif prenses konuştu:

– Kadınların birkaç erkekle evlenmesine izin verilseydi, o da gerçekten senin anlattığın erkekse, onun arzusuna sadece seni hiçbir engel tanımadan sevmek koşuluyla boyun eğerdim.

– Bu imkânsız. Buna izin vermezdi, üstelik ben de seni onunla paylaşmayı kabul edemezdim.

Cilveleri başımı ne kadar döndürse de kendimi tutuyor, büyük gözlerinin büyüsüne dalarak çiçeğini koparmaktan kaçınıyordum. Aşk anlaşmamızı tek bir kez bozduk. Gecenin en soğuk anıydı. Kulan dalga galga gelen titremelerle sarsılıyordu; ısınmak için çok iyi bir çare bildiğimi söyledim, hemen öğrenmek istedi.

Atlarımız ayakta, ay ışığında donmuş gibiydi. Yüzünü ellerimin arasına aldım. Pürüzsüzdü, biraz önce tepenin öte tarafına devrilen yedi yıldızdan da daha parlaktı.

Ağzım ağzını okşadı. Taşlar kadar soğuktu; yakıcı oldu. Soluk almıyordu. İpekle süslü eşiği araladım, sedefin üzerine eridim. Dolgun boynu tuzağa düşmüş bir güvercin gibi kalkıp iniyordu; elleri vücudumu araştırıyor, fındığını kemiren bir sincap gibi omuzlarımı sıkıştırıyordu. Birbirimize karışmış, öpücüklerle birbirimizin tadına bakıyorduk. Sonra kalçaları titredi, asabî asabî gerindi, dişleri birbirlerine vurmaya başladı. Dudaklarımız ayrılmayı kabul ettiğinde, gözkapaklarının altında, daha önce hiç bu denli güçlü yaşamadığım doyuma ulaşmayı gördüm.

Şafak bizi birbirimize sarılmış, kürklerimizin önü çözük

yakaladı. Daha ileri gitmemiştik.

Zor bir denemeydi. Cengiz Han bundan daha kesin bir sadakat kanıtı bulamazdı.

Evet, kadınlarının arasında bakmak istediği gözler değişikti. Baş döndürücü bir ışıkla parıldıyor, gözkapakları da suya değmekte olan kuğunun kanadından daha ağır, daha düzgün ve daha muhteşem görünüyordu.

Kulan parmaklarının ucuyla boynumdaki muskaya dokundu. Açtım, içindekini verdim. Diz kapağım.

Korkmuştu, başıyla hayır dedi.

– İstemiyorum. Eğer ölürsen, yanında bu kemiğin olmadan bir daha canlanamazsın.

Sağ elini aldım, dizkapağını avucuna bıraktım.

– Eğer seni bir daha göremezsem, kurt, kuş, taş, çiçek ya da ağaç olayım, benim için fark etmez. Yağmura, güneşe, aya, atların gürültüsüne, ava, gökte uçmanın sarhoşluğuna da aldırmam. Bu kemiği al, göğüslerinin arasında sakla. Böylece yanında kalacağım, gecelerini süsleyeceğim. Evet o kemiği koru, tıpkı onun, bir daha buluşacağımız güne kadar seni koruyacağı gibi. Eğer Tengri başka türlüsünü isterse, cesedime gelip kemiğimi iade edeceğini biliyorum.

Parmakları kemik parçasının üzerinde birleşti. Yanağını göğsüme dayadı ve hiçbir şeyin onu benden ayıramayacağına ant içti.

– Seni seviyorum, güveniyorum.

Son sözlerim bunlardı.

Ciğerlerimi patlatıncaya kadar kokladım, Kulan'ın saçının kokusunu içime sindirdim.

Kağan'ın savaşçıları, şaşmaz bir düzenle ilerliyorlardı.

Kırk yedinci kısım

– Kağan'ın buyruğuna uy, ardımdan gel!

– Hey! Çağatay. Kağan artık beni selamlamamanı da mı buyurdu?

– Amcam tükürüğünü harcamasın. Birazdan ihtiyacı olacak.

– Prenses Kulan benim korumam altında, diye diklendim.

– Bundan böyle, ondan ben sorumluyum. Yanında ben yürüyeceğim.

– Eğer ısrar edersen, iki kişi olacağız.

– Kağan ısrar ediyor.

– Oklarım adına! Seni kadınlara nöbetçilik etmekle mi görevlendirdi? İkinci oğluna büyük bir onur veriyor!

– Ben en büyükleriyim! İkinci oğlu, Ögedey.

– Ya Cuci?

– Adının da belli ettiği gibi, babamın konuğu, daha fazla değil.

İmparatorluk obasına kadar konuşmadık.

Kulan'ı gördüğünde, bana bir iyilik etmeyeceğini hemen anladım. Göğün bütün mavilikleri bir araya gelse, Kulan'ın gözlerinden parlak olamazdı.

İmparator'un kara ve korkutucu gölgesi, muhteşem gururu ışığın içinden yükseliyor, çevresindeki her şeyi eziyordu.

Kıza yaklaştı, alnı dik, yeni bir kısrağı tavlamaya çalışan aygır gibi, çevresinde döndü.

Herkes soluğunu tuttu: savaşçılar, şaman, yardımcıları, Becerikli Kestane ve yanındakiler, imparatorluk ailesinin erkekleri. Kağan ince bıyıklarının uçlarını teker teker sıvazlıyor, gecenin zevkini şimdiden çıkarıyordu. Kulan onun olacaktı! Güzelliği bütün umutlarını da aşmıştı, onu gözdesi yapacaktı, kendini bu tanrısal güzelliğe kaptıran Kağan kemerinden yukarısını artık düşünemiyordu.

Parmağını bana uzattı.

– Ona dokundun! Cüret ettin! ÖLECEKSİN! Dizlerinin üzerine çök!

Üzerime atıldılar, ama daha yanıma varamadan kılıcımı çekip Kağan'ı tehdit ettim:

– Suçlu olduğuma inanıyorsan beni öldür!

– Neden geciktiniz? Becerikli Kestane'nin yanından neden ayrıldınız? Bu kız bana armağan olarak verilmişse, kadınım olacak demektir! Bana karşı kinini, bu kinden kurtulamadığını biliyorum, Borçu. Öcünü almak, ondan yararlanarak bana hakaret etmek istedin.

– Konudan uzaklaşıyorsun, Temuçin...

– Beni tehdit mi ediyorsun?

– Evet çünkü Temuçin gideli beri Cengiz Han sürüdeki erkeklerin dişileri gebe bıraktığını sanan kurt gibi davranıyor, üstelik de gözleri körelmiş çünkü ben adamlarının içinde en güvenlisiyim.

– Öyle olsun. Bakalım yalan çarkı senin dilini çözecek mi?

Dizlerimin bağı kesildi.

Yalan çarkı suçluların işkence görmeleri için aralarına yatırıldıkları iki ağır ve düz taştı. Dik bir kol üstteki taşı döndürmeye ve alttakine değene kadar indirmeye yarıyordu. Bu kola iki manda bağlanır, ağır ve emin adımlarıyla suçlunun yavaş yavaş ezilerek ölmesini sağlarlardı. Jinlerin buluşu bu aletin bulunduğu yer, köpeklerin hiç ayrılmadıkları bir yer olmuştu. Mandalar dönerken inildeyerek yaklaşırlar, kemiklerin çatırdısından, fışkıran kan dereciklerinden çılgına dönerlerdi. Bazen de içlerinde en gözü pek olanlar yaklaşır, bir el ya da bir ayak koparmaya çalışırdı.

Okçuların saflarında bir dalgalanma oldu. Muhafızlar iki-

ye ayrıldı ve ardında nedimeleriyle köleleri, Kağan'ın kadını göründü.

– Ey kocam, neler oluyor, seni böyle fırtına gibi gürleten ne?

– Borçu bana ihanet etti.

– Konuş Borçu, dedi, sakin bir sesle.

– Kağan beni Merkit prensesinin tadına bakmış olmakla suçluyor.

– Sakin ol. Biliyorsun, iştahı büyük. Nerede o prenses?

Bakışlarımı izledi, Kulan'a uzun uzun baktı, sanki kendi kendine konuşur gibi, mırıldandı: böyle bir kızın yanında hangi ölü canlanmaz ki?

– Sen ki, güzelliğinle daha uzaktan imparatorluk çadırını sarstın, yaklaş.

Kulan yaklaştı.

– Sana dokundu mu?

– Yalan söylersem Tengri'nin yıldırımları çarpsın. Bu adam beni korumaktan başka bir şey yapmadı. Hâlâ anamdan doğduğum gibiyim.

– Bunu göreceğiz. Eğer yalan söylüyorsan, sana eyvah, çünkü o zaman Kağan'ı ben bile sakinleştiremem.

Cengiz Han, Höelün Ana gelip Kasar'ı elinden aldığı günkü gibi, sıkıntı içinde uzaklaştı.

Kadın şamanlar, ebeler ve sütanalar Kağan'ın kadınlarının yanı sıra gidip Kulan'ı ararlarken, içimi kuşku kapladı. Ya Börte Merkit prensesinin güzelliğini gördükten sonra, rakibesini ortadan kaldırmaya karar verirse? Hayatıma son verilmesi, Kulan'ın da cezalandırılması için, Börte'nin Kağan'a, Kulan'ın kirletilmiş olduğunu söylemesi yeterliydi.

Ancak Kağan'ın birinci kadını doğru ve sağlam birisiydi. Kocasına Merkit prensesinin, anasından doğduğu günkü gibi bakire olduğunu bildirdi.

Kağan'ın tek kelime etmediğini görünce de devam etti:

– Beli bir gelinciğinki kadar ince ve uzun, cildinin yumuşaklığı da göğün bir sırrı. Kağan sonunda beni tamamen unutacak...

İçini çekti ve çıktı.

O lanetlenmiş yerde, gelip suçsuzluğumu ilan etmesini bekledim. Boşuna! Oysa bağlılığımın ateşini tekrar canlandırmak için tek bir söz, tek bir hareket bile yeterli olacaktı.

Doğru, kemerimi çıkarmamış, börkümü kafamın tepesinde tutmuştum ama, beni aşağılamış, hiçbir bıçağın yapamayacağı ölçüde yaralamıştı, üstelik, Börte karışmasaydı, beni ortadan kaldırmayacak mıydı? Diğer birçoğu gibi...

Bütün vaatlerimiz, kan bağımız, Temülün'le evlenmemiz, bütün bunlar bir anda yok edilmişti. Bir kadın için! Her ikimizin de dünyada her şeyden çok arzuladığımız bir kadın.

Ah Kulan! Cengiz Han tadına bakacak, portakal çiçeğini koklayacak, seni cildin kadar yumuşak ve değerli kumaşlar üzerinde yatıracak, çiçek gibi kokan kollarının ve bacaklarının arasında kendine ağır bir gerdanlık, nefis birırmak yapacak. Ona nasıl bir armağan verdim. Çene kemiklerimi sızlatıncaya kadar sıktım, bunun ona verdiğim son şey olduğuna ant içtim.

Acımasızca parıldayan platoya vardığımda, batan güneşin son ışıkları uzuyordu. Dağların dibinde, gölgelerin arasında dörtnala gitmeyi seçtim.

İki gün ve iki gece boyunca ilerledik. Cesur Babey hiç tökezlemedi, göğe bakıp ölüme haykırdığımda da, acı çekmemi istemezmiş gibi boynunu kabarttı.

Cengiz Han'ın ilk kutsandığı yerde, Mavi Göl'ün kıyısındaki açıklıkta attan indim. Bu mevsimde burası ıssızdı, en yakın yurt atla yarım günlük yoldaydı. Kapkara suların kıyısında ilerledim, Babey'i gri otlu bir açıklıkta bıraktım, çamların arasına girdim. Ağaçlar o denli sıktı ki, birbirlerine girmiş dalları kuru ve iğnesizdi. Dallar yüzümü kamçıladı, ayaklarımın altında binlerce çıtırtı çıkardı. Hemen ötede, birbirlerini çağıran, ağaçlar arasında kovalamaca oynayan tilkileri duydum.

Karanlığın içinde kaybolmak, hiçbir şey görmemek istiyordum ama Babey'i gözden kaçırmamam gerekirdi. Geri döndüm, bir tepeye uzandım. Atım çevresinde mavi bir buğu, sakin sakin otluyordu. Yakınımda başka hayvanların varlığını hissettim, yirmi adım ötemde bir çift kurt fark et-

tim. Kayalıkların gölgesi onları daha önce görmeme engel olmuştu. Dişi kurt gözleri yarı kapalı, burnunu havaya dikerken, erkeği bana bakıyordu. Dişi olduğu yere işedi, erkeğin tohumunu almaya hazırlandı. Çok gençti, bu ilk çiftleşmesi olmalıydı.

Uzaklaşacaklarını düşündüm, ama erkek atıldı ve dişinin sırtını yalamaya koyuldu. Dişi kurt kafasını geriye attı, arka ayaklarının üzerine yükseldi, boynunun altını gösterdi. Erkeği yerleşmeye çabaladı, sonra birdenbire girdi. Dişi inleyip kıvrandı, erkek dişlerini boynuna geçirerek dişiyi olduğu yere mıhladı. Bir süre öyle, hareketsiz kaldılar, sonra dişi sakinleşip küçük ve belirsiz hareketlerle erkeğini devam etmeye çağırdı. O zaman erkek dişisiyle uyumlu hareket etmeye başladı. Dişinin homurtusu yükseldikçe erkeğin hareketleri daha da hızlandı.

Birleşmeleri gecenin ortasına kadar sürdü.

Karanlıklar gözlerindeki ışıltıyı hapsetmeden hemen önce, erkek kurt gözlerini bana dikmişti; bu gururlu bakışta Cengiz Han'ın gözlerini görür gibi oldum. Acımasızca, beni yutuyordu. O zaman, savaş hakkında bana söylediklerini hatırladım: "En çok heyecan veren öldürdüğümüz düşman, aldığımız sürüler değil, gebe bıraktığımız kadınlardır. Onları böyle aşağılamak, savaşın en büyük zevkidir."

Kırk sekizinci kısım

Cengiz Han'ı bir daha görebilmem için on beş yıl geçmesi gerekti.

Temuçin'in parlak yıldızı olmuş olabilirdim; ancak Cengiz Han, Gök'ün Oğlu, zaferlerini bensiz kazandı.

Kızıl Taht'taki ulusuma çekilmiş, bir hiçtim; o ise her şeydi, aynı zamanda her yerdeydi, seviliyor ve korkuluyordu, paylaşmadan hükmediyordu, dünyanın geri kalanını da fethetmeye hazırlanıyordu.

Sürgün yıllarımı neşelendiren yoldaşlarım oldu. Kasar, Belgütey ve Celme yurdumu şenlendirdiler. Ancak içlerinde en inatçısı, sık sık beni ziyaret eden ve Cengiz Han'ın olağanüstü ve küstah başarılarını anlatan Cuci'ydi. Babasının yaptıklarını anlatabilmemi Küçük Lokma'ya borçluyum.

Hanlık obasından ayrılmamdan bir süre sonra, imparatorlarının ölümünü bildirmek, tahta kimin çıktığını anlatmak için bir Jin elçisi geldi.

Adamlarımızdan elli bini Kerulen'in ötesine yerleştirilmişti. Bunun amacı, önlerinde eğilmemiz gereken önemli konukları etkilemekti. Oysa Cengiz Han tahtına oturdu, Jin elçisini çadırının otuz adım ilerisinde kabul etti. Altın Han'ın elçisi diz çökmek zorunda kaldı. Böylece mesajını, bir kul gibi ve kekeleyerek okudu. Danışman Tata Tonga çevirmenliği yapıyordu.

– Demek Prens Wei Altın Hanedanlığı'nın Büyük Kağanı oldu? diye şaşkınlığını gösterdi Cengiz Han. Jin imparatorları da Gök tarafından seçilmezler mi? Tengri böyle bir aptalı seçmiş olamaz.

Tahttan kalktı, Jin heyetinin doğrulmasına izin verilmezken, elçilerin şaşkınlıktan açılmış gözleri önünde güneye doğru tükürdü, dudaklarını küçümser gibi bükerek ekledi:

– Prens Wei!

Böyle bir hakarete uğrayan her hükümdar öcünü almak için ordusunu harekete geçirirdi. Altın Hanı yerinden bile kıpırdamadı, Başkentine sığındı, tek bir askeri bile Büyük Duvar'ı aşmadı.

Kutsamadan beri her yıl birliklerimiz Tangut bahçelerini yağmalardı. Ancak o 1209 yılında kalelerine saldırdılar. Başarılı olamadılar:

"Kentleri koruyan bu duvarlar" demişti Cuci, "insanın umutlarını kırıyor. Onları aşmayı ya da kapılara yüklenip kırmayı başaramadık çünkü surlardakiler ya oklarıyla bizi avlıyor ya da merdivenlerimizi parçalıyorlardı. Saldırılarımızı destekleyen okçularımızın çabalarına karşın, öldürdüğümüzden çok daha fazlasını kaybediyorduk. İstediğimiz kadar tarlalarının altını üstüne getirelim, ağaçlarını sökelim, köylülerini gırtlaklayalım, onları surların dışına çıkaramadık, ne yapacağımızı da bilemedik. Başarısız olmak, daha iyi tanıdığımız topraklara çekilmek, yani surlar önünde yenildiğimizi kabul etmek demekti. Kağan böyle bir yenilgiyi kabul edemezdi. Toprağı yaralayan, gözleri bozan bu duvarlar diyordu, korkaklar içindir. Onların ardına, tıpkı ağıla kaçan kuzular gibi sığınıyorlar ama sabredin, eğer savaşmak istemezlerse, o duvarların mezarları olmasını sağlarız.

Onları duvarların gerisinden çıkarabilmek için, saldığımız korkudan daha büyüğüne gerek vardı. Ama nasıl bir korku? Vulahay ordugâhının üzerinde çemberler çizerek uçan akbabalar bize çözümü gösterdi. Kuşatma altındakilere, kentteki tüm kuşları bize vermeleri koşuluyla çekileceğimizi söyledik. Bizden sonsuza dek kurtulacaklarını sandılar, bütün yuvala-

rı boşalttılar, binlerce kırlangıç, yüzlerce güvercin, bir o kadar karga, bir çift leylek ve hatta tavuklarını bile verdiler: kısacası binlerce değişik kafes içinde binlerce ötücü. Acayip kuş yükümüzü terkilerimize astıktan sonra, kuşatmayı kaldırır gibi yaptık, ama ertesi gece yine duvarların dibindeydik. Kuşların ayaklarına kıtık sarmıştık. Kıtıkları ateşledik, kuşları serbest bıraktık. Hepsi yuvalarına döndü, çatılara, ağaçlara yerleşti. Kısa süre sonra Vulahay solmakta olan gökyüzünü kızıla boyadı, içindekileri oklarımızın ve kılıçlarımızın gölgesine kustu, en ateşli zaferlerden birini kazandık.

Sonra, seçme birliklerimiz başlarında Cengiz Han, Sarı Irmak'ın batı kıyısına kurulmuş Tangut başkenti Erikaya üzerine yürüdü. Toprak çok engebeliydi. Yürüyüş zorlu geçti, çoğu kez bu gri toprakların ortasında birer yara gibi duran uçurumların kıyısından ilerlemek zorunda kaldık.

Bir tarafta Sarı Irmak, diğer yanda da Alaşan Dağları'nca korunan Erikaya Kalesi de bambaşkaydı. Gökyüzüne doğru yükselip giden bu kara taşları nasıl aşacağımızı bilmiyorduk. Kuş oyununu bir kez daha yapmak imkânsızdı; aldığımız bilgilere göre kentin içinde birçok su yolu vardı. Kağan kenti boğmak için Sarı Irmağın yatağını değiştirmeye girişti.

Binlerce köle öldü. Yaptıklarımız yavaş yavaş ilerlerken güz yağmurları kurduğumuz seti yıktı, nehri kabarttı, çadırlarımızı süpürdü.

Kağan geri dönmek ile sabır göstermek arasında kararsızken, bir Tangut heyeti anlaşmaya varmak üzere geldi. Su vahalarını yok etmenin, kervan ticaretini önlemenin meyvesini almak üzereydik; güçlü Erikaya'nın erzağı tükeniyordu. Kendini 'Tanrısal' diye adlandıran Tangut hanı, Kağan'ın önünde yere diz vurdu, tüm koşullarımızı kabul etti. Hâkimiyetimizi tanıdı, her baharda vergi olarak yüz beyaz deve, avcı doğanlar, kumaşlar ve silahlar vereceğine ant içti. Kağan'la dost olmak istediğini belirtti, dostluk işareti olarak da kızlarından en güzelini ve muhafızları arasından seçilecek yüz adam verdi."

Cuci bu seferin sonunda verilen şöleni ve Kağan'ın mutluluğunu da anlattı. Tatmin olmak için bütün nedenler hazırdı; hâkimiyetimiz altına giren Tangutlarla birlikte, toprak-

ları Jin Hanlığı'nın sınırlarına dayanmıştı.

Atalarımız sevinçten kasıklarını dövüyor olmalıydı.

Cengiz Han 1211 yılının hemen başlarında ailesini, soyluları, komutanları, imparatorluğun kullarını büyük bir kurultayda topladı. Uygur Hanı Barluk, Almalık Hanı Buzar, Karlukların efendisi Aslan, Gök'ün Oğlu'na saygılarını sunmak için kurultaya katıldılar.

Kağan uzak ülkelerden gelip saygılarını sunan bu önderlerin davranışına heyecanlandıysa da onu en çok keyiflendiren Öngut hâkimi Alakuş Tegin'le ittifak imzalamak oldu; kurultayın toplanma nedeni Altın Han'ın topraklarına saldırılıp saldırılmayacağına karar vermekti.

Karar oybirliğiyle alındı: Jin sarayında derisi yüzülerek öldürülen atamız Ambakay'ın öcünü alma zamanı gelmişti.

"Bir mehtap sonra" dedi Cuci, "öncülerimizin koyu gölgeleri Jin İmparatorluğu'nu koruyan büyük duvarın önünde at sürüyordu. Yabanî Tilki Tepeleri'ndeki düşman askerleri, öfkemizin tadına bakma fırsatını buldular. Onları öylesine parçalara böldük ki, bir daha taştan yılanlarından ayrılmamaya ant içtiler. Bir yıl boyunca duvarın önünde tepindik, ama aşamadık.

Çare doğudan, Altın Han'a başkaldıran bir Hıtay prensinden geldi. Yanımıza yüz bin adamıyla katılacağını söylüyordu. Kağan hemen Ok Cebe'yi onun yanına, Büyük Duvar'ın en doğu ucuna gönderdi. Duvarın çevresinden geçtiler, donmuş nehirleri aştılar, Altın Hanedanlığı'nın toprağına girilmesini engelleyen Leaoyang Kalesi'ni kuşattılar. Daha öncekiler gibi, bu kaleye girmeyi de başaramadılar. Durumu değiştirmek için, Ok Cebe'nin yeni bir kurnazlık yapması gerekti. Hıtaylardan ayrılıyormuş gibi yaptı. Hıtaylar birkaç gün daha kaldılar, tek başlarına duvarlara saldırdılar, daha sonra kuşatmayı kaldırıp çekildiler. Kolay bir zafer kazanacaklarına inanan Jinler kaleden dışarı fırlayıp onları kılıçtan geçirmeye koştular. İlk şaşkınlıkları, sayıları birden bire artmış Hıtayların geri dönmelerini görmek oldu. Kalenin duvarları gerisine sığınmak istediler. İkinci kez şaşırdılar, kale Ok

Cebe'nin elindeydi. Daha başka bir şaşkınlık yaşayacak fırsat bulamadılar, hepsi de kılıçtan geçirildi."

Usta okçu aynı oyunu, içine girmek intihar demek olan Kiuyongkuan Geçidi'nde de oynadı. Düşmanla ilk çatışmada yüz geri edip kaçan bir öncü kuvvet gönderdi. Jinler kaçanların peşine düştüler, tuzağa girdiklerini anladıklarında Cebe'nin askerleri ve çıkışı kapamaya gelen Kağan'ın savaşçıları tarafından kuşatılmışlardı

Orta Krallığın başkenti Zhongdu'ya giden yol üzerindeki bütün kaleler ve geçitler ele geçirildi, Cuci'nin gülerek anlattığı gibi, Jinler de "argol gibi istiflendi."

Kağan çadırını geniş ovalara hâkim, Zhongdu'nun yaldızlı kulelerinin göründüğü Ejderhalar ve Kaplanlar Taraçası'na kurdurdu.

Kent olağanüstü büyüktü, alınamaz görünüyordu. Yine de Cengiz Han'ın komutanları kente saldırmak için sabırsızlanıyor, yerlerinde duramıyorlardı. Oysa Kağan bir kuşatmanın bize pahalıya mal olacağını, yıllarca süreceğini düşünüyordu.

– Aç kurtlarının saçlarının ağarmasını seyretmekten başka yapacakları çok şey var.

Kentin kapılarında kalabalık bir birlik bıraktı, güneydoğuya doğru, sonsuz gibi görünen, ekili vadilerle dolu ülkenin yüreğine ilerlemeye devam etti.

"Atlarımızın geçtiği yerde birşey kalmıyordu" dedi Cuci, "Pirinç, darı ve mısır tarlaları, meyve ağaçları, bahçeler, ekinler, su arkları, su yolları, hepsi yıkıldı, yakıldı, söküldü, sular altında bırakıldı. Köylüleri ve çiftçileri kovalıyorduk, yakaladıklarımızı zincire vuruyor, yolumuza bir kale çıktığında surların altına önce onları sürüyorduk.

Kağan Sarı Irmak'a kadar korku saldı, ama o bölgede nehir o kadar genişti ki, karşı kıyıya geçmeyi göze alamadık, doğuya doğru, okyanus yönünde ilerledik. Toluy yanında, merkezdeki orduyu yönetiyordu. Bana gelince, sağ kanadı yöneten Çağatay ve Ögedey gibi, ben de Taihang Dağları'nda ilerliyordum. Sol kanat komutanı Kasar başkentin kuzeydoğusundaki bütün eyaletleri talan etti, Sungari Irmağı'nın

ötesindeki Curçet ülkesini ele geçirdi.

Ganimet inanılmazdı. Ele geçirdiklerimizi Öngut müttefiklerimize emanet ettik, Köpek Yılı'nın baharında, yani seferin üçüncü yılında Kağan ordularını Zhongdu önünde topladı.

Jin imparatorluk sarayında büyük bir kargaşa yaşanıyordu. Prens Wei vezirlerinden biri tarafından öldürülmüş, yerine Siuantsong adlı bir imparator geçmişti. Cengiz Han imparatora bir ulak gönderdi:

– Tengri'nin iradesiyle, bütün toprakların atlarının nalları altında kaldı. İşte yalnız kaldın, yaldızlı kentine sığındın, korkusuz savaşçılarımca kuşatıldın. Topraklarının iklimi onları sinirlendiriyor, kentinin duvarları bakışlarını yaralıyor. Sana çok kızıyorlar, her biri de kelleni kargısının ucuna takmayı umuyor. Onları sakinleştirmek için bozkırlarımıza geri göndermeye hazırım ama, bunun karşılığında sen ne vereceksin?

Daha ertesi sabah gök ve yer altınla yıkandı, kentin kapılarının önüne değerli madenler ve ipekli kumaşlar yığıldı. Bunların yanında dev çuvallar içinde tuz, çay, kara şeker, hindistancevizi tohumları, adlarını bilmediğimiz çeşitli kokulu otlar vardı. Daha da ileri gittiler, biri Kağan'a armağan edilecek soylu bir prenses olmak üzere bin genç kız ve erkek ve üç bin at gönderdiler."

Cengiz Han Gobi'nin ötesindeki obasına gitmek üzere kuşatmayı kaldırdı, ancak fethedilen topraklarda casuslarını ve habercilerini bıraktı. Birliklerimizce talan edilen, yöneticilerinin çekişmeleri ve oyunlarıyla güçsüzleşen Jin İmparatorluğu halkının da ayaklandığını ve birbirine girdiğini gördü. Kağan bir gün imparatorluk başkentine girebilme umudunu kaybetmemişti ve içgüdüsüne güvenmiş bunun için daha uygun bir zamanı kollamaya başlamıştı.

İmparator Siuantsong aptal değildi. Başkentinin yüksek duvarlarına kalabalık ordularına ve etkili silahlarına karşın, ucuz kurtulduğunun farkındaydı. O da içgüdüsüne uydu, korkudan Zhongdu'yu terk edip kusursuz müttefiki Sarı Irmak'ın karşı kıyısındaki Güney Başkenti'ne Kaifeng'e çekil-

di. En yetenekli komutanlarını kenti korumaları için Zhongdu'da bıraktı, Moğollar'ın tekrar gelip kenti kuşatmaları halinde, başkenti kanlarının son damlasına kadar savunmalarını buyurdu.

"Büyük bir hata yaptı" dedi Cuci, "Orta Krallığın başkentini savunmakla görevli Jin ordusu gücünün üçte ikisi kaybetmiş, soylular tarafından terk edilmişti, yüreksizdi. Öte yanda, Siuantsong'a Kaifeng yolunda eşlik eden askerler arasında, sınırlara gitmek için geri dönenler çoktu. Burada ordularımızın dönmesini beklediler, bize katıldılar.

Cengiz Han'ın tepkisi ani oldu: Domuz Yılı'nın ilk günlerinde Zhongdu üzerine asker gönderdi. Birliklerimizin yolu Jin ordusunca kesildi. Düşman sayıca on kat fazlaydı, ama askerinin büyük çoğunluğu daha önce hiç savaşmamıştı. Meslekleri silah kullanmak olanlara gelince, taş duvarların dışında hayatta kalmayı beceremiyorlar, yeteneksizlerin kendilerini yönetmelerini kabul edemiyorlardı. Kısa sürede kılıçtan geçirildiler, cesetleri, daha önce karşımıza çıkmaya cüret eden diğer domuzların kemiklerinin üstüne atıldı.

Zhongdu önüne geldiğimizde, kentin komutanlarından biri, kendini surların tepesinden boşluğa fırlattı, ardından kucaklarında çocukları, binlerce kadın onu izledi. Kimileri de kaçmakta olan bir süvari birliğinin bacaklarına, kuyruklarına asılıp kurtulmayı denedi.

Müttefik birlikler, Hıtaylar, Öngutlar ve daha da kalabalık olan Jin asileri ordumuzu daha da büyüttü. Daha sonra kuşatma altındakiler birliklerimizin gerisinde, yürütmek ve çalıştırmak için her biri yüzlerce köle gerektiren dev mancınıkları gördüler. Oysa bu mancınıkları kendileri güney komşularına, Song olarak adlandırdıkları halka karşı başarıyla kullanmışlardı.

İmparatorluk başkentinin kırmı iki mehtap sonra yarıldı. Kağan kentin yağmalanması görevini Mukali'ye verdi. Kendisi ise kuzeye, Büyük Hinggan eteklerindeki serinliğe döndü.

Zhongdu bir değil, dört kentti. Her birini teker teker aldık, insanları öldürdük. Tengri altında dikilen ne varsa ezdik. Altın Han'ın sarayları ve bahçeleri altüst edildi, zenginlikleri yağmalandı. O kadar büyük ganimet elde ettik ki,

Jin imparatorunun üç yıl önce verdikleri bize aşağılayıcı ve gülünç görünmeye başladı.

Cesetleri toplayıp saymak için bir mehtap daha gerekti. Bir sonraki mehtap boyunca kent yakıldı, öyle bir koku çıkardı ki, akbabalar bile dayanamayıp kaçtı.

Cengiz Han Kerulen kıyılarına vardı. Gerideki kırk bin askerin başında Mukali vardı. Mukali'nin görevi, hâlâ Güney Başkenti'nin duvarları gerisindeki Altın Han'ın teslim olmasını sağlamaktı. Savaşlarla geçen iki mevsimlik uzun bir yürüyüş sonunda, Sarı Irmak'ın batısından geçtiler, Kaifeng'in duvarlarını gördüler. Daha fazla yaklaşamadılar, karşılarındaki Jin güçleri sayıca çok üstündü. O zaman biz uzaklaşır uzaklaşmaz düşman eline düşen yerlere yönelindi. Ordu her yerde yanık toprağın üzerinde yürümeye çalışan çıplak ve güçsüz insanlar gördü. Gözlerinden korku ve dehşet okunuyordu. İçlerinden en gürbüz olanları ordumuza aldık. Geri kalanlar, yol kenarında ölmeden kurtulabilirlerse, Altın Han'a karşı ayaklanan ve "Kızıl Ceketliler" olarak adlandırılan orduya katılıyordu. Bizim varlığımız asi ordusuna güç veriyordu; bazı hallerde onlarla işbirliği yaptığımız bile doğruydu.

Bütün bu süre boyunca Cengiz Han, imparatorluğunun kuzeyinde, Üç Irmak'ın kutsal kaynaklarında ya da Otlar Adası'nda zaferlerinin tadını çıkarıyordu. Yığılan hazineler, topraktan alınan taneler, altın, mücevherler, kumaşlar, kaldırılan kadınlar, atlar, köleler ona sadece kısıtlı bir keyif verebiliyordu. Her şeyini kadınlarına, savaşçılarına ve müttefiklerine dağıtmış, kendine hiçbir şey ayırmadan, elinden geçenlerin en kusursuzlarını gözdesi Kulan'a bırakmıştı. Ona çılgınlar gibi âşıktı, tüm zamanını ona ayırıyordu. Şamanına tek bir şeyden korktuğunu açıklamıştı: tanrısal öfke. Çünkü onun gözünde Kulan'ın ünlü güzelliği Gök'ün güzelliğini bile gölgede bırakıyordu. Aşkı Tengri'nin kıskançlığına neden olabilir miydi?

En büyük arzum buydu. Ama Tengri o kadar uzun zamandan beri arzularımı yerine getirmiyordu ki, umutsuzlanmaya başlamıştım.

Kırk dokuzuncu kısım

1218 yılında imparatorluk obası Karaimlerin eski otlaklarına kurulmuştu.. Kağan zengin Orhon Vadisi'nde yaşarken batıdaki topraklarla, Tangut ülkesine giden büyük kervanların kalktığı Sart ve özellikle Harezm hanlıklarıyla ilgilenmeye başladı. Arka bahçesindeki Jin toprakları ona değerli ürünler vermeye başladığından beri, ticaretle daha yakından ilgilenmeyi istiyordu.

Cuci babasının Sarı Irmak kıyılarından gelen altın, yeşim, fildişi, ipek ve beyaz deve yünü taşıyan bir kervan donattığını, üç Sart kılavuz eşliğinde Harezm Şahı Muhammed'e gönderdiğini, bir de mektup ilettiğini anlattı:

– İmparatorluğumuz kuzeyinde bulunan bütün halklara ve Jinlere diz çöktürdüm. Topraklarım zenginliklerle kaplı, üzerilerinde savaşçı kaynıyor. Gücümü göstermek arzusunda değilim, çünkü barış içinde yaşamak beni mutlu ediyor. Hanlığının genişliğini bilmiyor değilim. Ey oğul, halklarımız arasında alışverişi geliştirelim, barış içinde hükmedelim.

Muhammed hiçbir vaatte bulunmadığı yuvarlak bir cevap göndermeden önce, Cengiz Han'ın yazdıklarının doğruluğunu araştırmak için kervancıları sorguya çekti. Bu gururlu adam için en önemlisi, Cengiz Han'ın ona oğlu muamelesi yapmasıydı, çünkü o kimsenin kulu değildi.

Cuci bana, uzun zaman önce korkak babası Nayman Hanı Tay'la birlikte yendiğimiz Bodur Sağlam'ın hayatta olduğunu söyledi.

Altay'ın batı yamaçlarından kaçarak elimizden kurtulmuş, Gungarya Çölü'nü, Karlukların ülkesi Yedi Irmağı aştıktan sonra Karahıtayların başkenti Balasagun'a varmıştı. Hıtay hanının kızını almış, daha sonra da hanı tahttan indirip yerine geçmişti. Daha sonra, ürünlerini ellerinden alarak köylüleri, ülkede çoğunluğu oluşturan Müslümanları kendine düşman etmişti. Sultan Muhammed işi onu tehdide kadar götürmüş, ancak başarılı olamamıştı.

Bodur Sağlam'ın Hotan imamını çarmıha gerdiği günlerde biz, Jin Seferi'ne başlamak üzereydik. Eskiden Karahıtayların hâkimiyeti altında olan Uygur, Karluk ve Almalık hanlıkları kurultaya katılmış, onları korumamızı dilemişlerdi. Cengiz Han Jinleri dizlerinin üzerine çöktüreceği gün, onlara bir ordu göndereceğini vaat etmişti. Ne var ki, bizler Zhongdu önlerinde oyalanırken Karahıtaylar avlanan Almalık hanını yakaladılar, Bodur Sağlam'ın buyruğuyla öldürdüler. Kağan topraklarına geri döner dönmez Ok Cebe'yi bu işle görevlendirdi, ordularının özellikle Naymanlar üzerine saldırmasını istedi. Sefer sırasında tek bir tecavüz, tek bir yağma bile olmayacaktı; çünkü kervancıların bu uzak topraklarda yaydıkları söylentilere göre biz kan dökücü, felaket yaratıcı vahşi yaratıklardık. Ok Cebe buyruklardan kıl kadar ayrılmadı. Bir solukta, Bodur Sağlam'ın boşalttığı Balasagun'a vardı. Kent halkı birliklerimizin şaşmaz düzenini görme fırsatını bulmuşlardı ki, Ok Cebe Bodur Sağlam'ın peşine düştü. Cebe önce Kaşgar'a girdi. Bodur Sağlam kenti bir gün önce terk etmişti, Müslüman halkın düşmanlığı nedeniyle orada da tutunamayacağını görmüştü. Pamir Dağları'na varabilmeyi umuyordu ama Ok Cebe ani saldırılarla peşini bırakmadı. Ona soluklanma fırsatı bile vermedi, artçılarını okladı, baş döndürücü yarların kenarında düşmanını sıkıştırdı, yukarılara sürdü; sonunda Moğol kurtları düşman askerlerini buzulların eteğinde kıstırdı.

Cuci, Bodur Sağlam'ın tıpkı yanındaki bir kişi gibi kafasının uçurulduğunu anlattı.

Ok Cebe, Kaşgar ve Aksu üzerinden döndü. Her yerde zaferini ilan etti, Cengiz Han'ın buyruğuyla, Müslümanlara zarar veren kim olursa olsun, Bodur Sağlam'ın akıbetine uğrayacağını bildirdi. Açıklamaları ona büyük bir ün kazandırdı.

Orhon kıyılarındaki Kağan, bir an için başarılarının sadık adamının başını döndürmesinden kuşkulandı. Ancak Cebe önünde, Kağan'ın en sevdiği renkler olan pembe dudaklı bin atı sürerek geri döndüğünde, Temuçin rahatladı.

– Gri Kulak'ın bir benzerini bulamadım, diyordu Cebe yere diz vururken; o çok sevdiğin ama bir okumun elinden aldığı atını, ey Kağan. O nedenle, üzüntünü hafifletmek için sana bir sürü getirdim.

Bu arada Cengiz Han Harezm Şahı'na yeni bir kervan çıkarmış, beş yüz deve, altın, gümüş, ipekli kumaşlar, kürkler, değerli taşlar ve işlenmiş deriler göndermişti. Kervancılar yine Sartlardan seçilmişti ama bu kez yanlarında Muhammed'le görüşecek bir de elçi vardı. Moğol soyluları elçiyi Harezm'in en değerli mallarını satın almakla görevlendirmişti.

– Kervan Siri Derya kıyısındaki kalelerden biri olan Otrar'a vardı diye anlattı Cuci. Kale komutanı bize kapılarını kapadı, gece olunca da çıkıp bizi soydu, askerlerimizin ve elçinin karınlarını yardı.

Kötü haberi alan Kağan öfkeden ağladı. Davullar çaldırdı, kargılar kaldırttı, ulaklarını imparatorluğun dört bir yanına gönderdi. Savaşma çağındaki her erkek bir an önce Altay eteklerinde toplanmalıydı. Sadece Mukali'nin buyruğu altında Jin topraklarında kalan birliklerimiz oradaki görevlerine devam edeceklerdi.

Cengiz Han yine de yeni danışmanı Yeliu Çutsay'ı dinlememezlik edemedi.

Cuci'ye göre Hıtay asıllı bu Jin olağanüstü bir insandı. Bu soylu kişi uzun yıllar Altın Hanedanlığı'nayazıcı olarak sadakatle hizmet etmişti. Uzun boylu ve sıskaydı, Kağan'dan bir kafa daha yüksekti. Uzun beyaz bir sakalı vardı, değişik bilimlerden anlıyordu, yıldızları, tanrıları ve tıbbı biliyordu. Kağan onu, bin kadar sanatkâr ve bilginle birlikte Zhongdu'dan

getirmişti. Çağdaşlarının hemen hepsinin tersine, Yeliu Çutsay Kağan'a karşı gelmekten kaçınmıyor, eski efendilerini küçültmeye çalışmıyordu. Bu bağlılık Kağan'ın da hoşuna gitmişti. Böylece, Yeliu Çutsay ona Jin ovalarını otlak yapmak üzere altüst etmenin bir şeye yaramayacağını, Jinlerden istenen ganimetlerden daha değerli ürün elde etmek için oldukları gibi bırakılmasının doğru olacağını söylediğinde, Cengiz Han onunla ilgilenmeye başladı. Şimdi de, ordu elçimizin öcünü almak için toplandığı sırada, tüm öfkesine karşın, Harezm Şahı'na bir fırsat daha tanımayı kabul etti:

– Diyelim ki, dedi Yeliu Çutsay'a, senin de düşündüğün gibi Harezm Şahı, komutanının kervanını soyduğundan ve askerlerimi öldürdüğünden habersiz olsun. O zaman Muhammed'den suçlunun kellesini isteyeceğim. Kelleyi bana teslim edip etmeyeceğini, hangimizin haklı çıkacağını göreceğiz.

– Bir attan yediği otları çıkarmasını istemek gibi bir şey, dedim Cuci'ye.

– Bekle Amca, kulaklarına inanamayacaksın. İki Moğol ve bir Sart Buhara'ya giderek Muhammed'in huzuruna çıktılar. Otrar komutanının kellesini isteyince, Muhammed, Sart'ın kellesinin uçurulmasını, bizimkilerin de geri gönderilmeden önce saçlarının kesilmesini buyurdu.

Harezm Şahı'nın yaptıklarının sonuçlarını önceden kestiremediği açıktı. Bir adamın dişleri ve tırnakları dışında, iç sağlığının göstergesi olan saçları, onun kötü ruhlarla savaşabilmesini sağlayan tek silahıdır. Saçlarının kesilmesi, bir erkeği kötü ruhlar karşısında savunmasız bırakır. Bu kuralı çiğnerken Muhammed, kendi ölüm fermanını imzaladığının farkında değildi.

Ulaklarının kazınmış kafalarını gören Kağan, bundan böyle elçilerine el sürülmesine izin vermeyeceğine ant içti. Yasa'dan sorumlu yazıcıyı çağırdı ve hangi boydan olursa olsun, elçilerin dokunulmaz olduklarının ilan edilmesini buyurdu. Bu kurala uymayanlar, kim olurlarsa olsunlar, ölümle cezalandırılacaklardı.

Moğol ordusunun Altay Dağları'nın karla kaplı tepeleri-

nin dibinde, Kara İrtiş kıyısında toparlanıp düzenlenmesi, 1219 yazı boyunca sürdü. Burada iki yüz bin savaşçı, bir milyonu aşkın at vardı ve dünyada hiçbir önder daha önce böylesine önemli bir ordu toplayamamıştı.

Cengiz Han yine de uzak, büyük ve düşman Harezm ülkesine saldırmaktan çekiniyordu. Tangutlardan yardım istedi, hanları Tanrısal'a verdiği sözü hatırlattı.

– Sağ kanadım olmaya ant içmiştin. Şimdi gücünü benim elime bırakma çağıdır.

Tanrısal, askerlerinin böylesine zorlu bir maceraya giremeyecek kadar yeteneksiz olduklarını ileri sürdü. Yıllık vergisini iki katına çıkarmayı önerdi, bize aslan yeleli bin beyaz deve gönderdi. Kağan develeri Tengri'ye kurban etti, sözlerini tutmayan Tangutların dilini koparmaya ant içti.

Cezayı hemen uygulayamadığı için öfkeliydi, ancak önce Harezm Şahı'nın hakaretini temizlemek zorundaydı. Bu seferin uzun olacağını düşünüyordu. Üç yıl, beş yıl, on yıl? Tangutlardan alacağı öç, o sürede ertelenecekti. Ancak onu en fazla zorlayan, Kulan'dan ayrılmak oldu. Ondan uzak geçirdiği bir mehtap bile Kağan'a sonsuzluk gibi geliyordu. Geri döndüğünde onu bulabilecek miydi?

Bu endişe onu rahatsız etmiş olmalı ki, kendi gözünde biri diğerinden önemli iki karar aldı: Kulan, Sart ülkesine yapacağı seferde yanında olacaktı. Daha sonra ailesini ve komutanlarını topladı, gündemde veliahtını, sonraki kağanı seçmek vardı.

Cuci ve Çağatay arasındaki rekabetin farkında olsa da, iki oğlunun birbirlerinden ne denli nefret ettiklerini bilmesi mümkün değildi. Yaptığı toplantı, oğulları arasındaki uçurumun derinliğini görmesine yaradı. Bu dipsiz uçurumda tutunacak bir taş ya da bir dal yoktu.

Ellinci kısım

Kağan'ın vahşi kurtları batıya saldırmadan önce, Cuci çadırıma geldi. Gözleri üzüntülü, bakışları karanlık, hiç de yeni bir ülkede savaşmaya hazırlanan birine benzemiyordu. Geleneğe uygun olarak kardeşlik sütünü paylaştı, ama aklının başka yerlerde olduğu belliydi.

– Son kurultayda Kağan veliahtını ilan etti. Bil bakalım, dördümüzden hangisi kağan olacak?

Bir an düşündüm:

– Ögedey!

– Biliyor muydun?

– Hayır ama sen seçilseydin, yurttan içeri girerken on güneş gibi parlardın. Seçilen Çağatay da olamazdı, çünkü bu durumda öfkeden çadırının direklerini sarsardın. Toluy da seçilemezdi, çünkü en küçük oğul olarak baba ocağından sorumlu, yani geleceği güvende. Kala kala Ögedey kaldı. Dördünüzün içinde en gösterişsizi o ama, en bilgeniz ve babanıza en çok benzeyeniniz de o. Onun gölgesi gibi, babasının bütün düşüncelerine uyuyor. Kağan seni ya da Çağatay'ı seçseydi, imparatorluk eski günlerine döner, çatışma ve çekişmelerden parçalanıp dağılırdı. Ögedey birliği korumayı başaracaktır. İkiniz çekişmeye devam ederseniz, seni Çağatay'dan uzaklaştırmanın yolunu da bulacaktır.

– Yanılıyorsun! diye bağırdı Cuci, Kağan her ikimizin yan yana savaşmasını istedi.

– Anlat...

Kağan kurultayın amacını açıkladıktan sonra dönmüş, oradaki herkes gibi büyük oğul olmasına dayanarak seçilme hakkının kendinde olduğuna inanan Cuci'ye bakmıştı. Ancak Çağatay'ın sesi sessizliği bozdu:

– O senin konuğun, en büyük oğlun değil ! Büyük oğul benim ve tahta bir piçin oturmasını istemiyorum!

Cuci, Çağatay'ın üzerine atılmış, kurultaydakiler ikisini güçlükle ayırabilmişlerdi.

– Hangi hakla tahta çıkabileceğini düşünüyorsun ? diye sormuştu Cuci tehdit dolu bir bakışla. Bizi yönetebileceğini düşünmek için ne yaptın? Ne ok atışında ne de güreşte benimle boy ölçüşemezsin, hele savaşta, hiç. İstersen dövüşelim, aramızdan hangimizin yükselmeyi hak ettiğini görelim.

İki kardeş arasındaki nefretten donup kalan Kağan başlangıçta sesini duyuramadı, kurultayı ertelemek zorunda kaldı.

Gece boyunca ılımlı Börte'yi dinledi mi? Ne olursa olsun, ertesi gün şöyle konuştu:

– Oğullarım barış içinde yaşayamayacaklarsa, bir imparatorluk kurmanın anlamı ne? Sizi doğuranı kadınım olarak aldığımda, Moğol boyları sizin gibiydi: birbirlerine karşı savaşıyorlar, yağmalıyorlar, birbirlerini öldürüp Moğol halkının zayıflamasına neden oluyorlardı. Onların hepsini sancağım altında toplamayı başardım. Moğollar şimdi Altaylar'dan da sağlam bir bütün. Böyle davranarak onlara nasıl bir örnek olacaksınız? Sümüklüler yurdun eşiğinde kavga edince, köpekler birbirlerine saldırır. İmparatorluğun parçalanmasını önlemek için Ögedey'i seçtim. Ben buradan ayrıldığımda, o benim sesim, benim iradem, Yasa'nın koruyucusu ve devamı olacak, Kağan olacak. Ve siz abileri, ona itaat edeceksiniz. Sen Çağatay, Cuci hakkında bir daha öyle konuşmanı istemiyorum. Bundan böyle, birbirinizi karalamanızı, birbirinize zarar vermenizi yasaklıyorum, Yan yana savaşacaksınız, birbirinize destek olacaksınız. Eğer sözümden çıkarsanız, topuklarınızı kırarım.

İki kardeş yere diz vurdular.

Cuci'ye ne yapacağını sordum.

– Babama itaat etmek, düşmanla savaşmak, Çağatay'dan

daha üstün olduğumu kanıtlamak. Savaşın en acımasız anında, durmadan ona kahramanlığımın, cesurluğumun anlatılmasını istiyorum, böylece onun büyük oğlu olmayı hak ettiğimi görecektir.

Cuci büyük orduyu öylesine bir heyecanla anlatmıştı ki, daha fazla dayanamadım ve Altaylar'ın tepesinden manzarayı görmeye gittim. Görüntü gerçekten de görkemliydi. Ordu, dağların eteğinden ufuktaki sise kadar uzanıyordu, mavi ormanlar ve karlı tepeler boyunca ipekten bir şerit gibi batıya yayılıyor, sancaklar ve kargılar binlerce gri börkün arasından yükseliyordu.

Akşam yeli bana sivriltilmiş madenlerden sayısız kıvılcımlar çıkan bu yele ve kuyruk denizinden binlerce değişik koku taşıyordu.

Bu kalabalığı izlerken içimin sızladığını hissettim. Göğsüm gururla kabardı; böyle bir ordu karşısında onu yönetecekleriin kendilerini ne kadar güçlü göreceklerini düşündüm. Ordunun düzeni ve kuruluşu Kağan'ın eseriydi. Birlikler atalarımızdan kalan geleneksel onluk düzene göre kurulmuştu: onar kişilik mangalar bir bölük, on bölük bir binlik, on binlik de bir tümen oluşturuyordu, yani on bin atlı. On kişilik her manganın bir komutanı vardı, bölükteki on manga komutanından biri bölük komutanı olarak seçiliyordu. Binliklerin ve tümenlerin komutanları genellikle soylulardan seçilmişti. Hepsi de birbiriyle kaynaşmış, güvenliği diğerlerinin güvenliğine bağlı ilerlemek zorundaydı ve bu noktada Yasa katı bir kural koyuyordu: hiçbir asker, başka bir birliğe katılmak için de olsa, bağlı bulunduğu mangadan, bölükten ya da binlikten ayrılamazdı. Bu kurala uymayan kim olursa olsun, ölümle cezalandırılırdı, komutanlar da dahil. Aynı birlikten on kişi kaçar, bağlı oldukları bölük onları yakalayamazsa, bütün bölük kılıçtan geçirilirdi.

Kağan bu kusursuz düzeni uygulamaya, yardımcı birlikler Moğol birliklerinden daha kalabalık olmaya yüz gösterdikleri gün başlamıştı. Yardımcı birlikler baş eğen düşman halklarından oluşturulmuştu, bazıları gönüllü, çoğu zorla silah altına alınmış askerlere dayanırdı. Bu askerlerin ara-

sında Tatarlar, Merkitler, Karahıtaylar, Karaimler, Naymanlar, Oyratlar, Kırgızlar, Öngutlar, Tangutlar, Jinler ve Curçetler ve hatta Harezmşahlara karşı casus olarak görevlendirilen Sartlar vardı. Her birlik bir Moğol subayının buyruğundaydı. Böylece, bir bölük içinde, doksan yabancıya komuta eden on Moğol subayı görmek, şaşırtıcı olmazdı. Yabancıların da böyle bir düzende bir ırk güçlüğü yaşadığı görülmemişti. Hepsine eşit davranılıyor, hepsinden aynı itaat bekleniyor, hepsi de ölünceye kadar yanındakine yardım ediyordu. Jinli köle de, Moğol soylusu da aynı ödüllere ya da aynı cezalara adaydı. Doğru, binlik komutanları Moğol soylularından, tümen yöneticileri Kağan'ın sadık kahramanlarından seçiliyordu ama aldıkları sorumluluklar en küçük bir gevşemeye bile fırsat tanımıyordu.

Göğsüm gururdan kabarsa da, üzüntü hemen yüreğimi sıkıştırdı. Kağan'ın çadırlarını, özellikle de Kulan'ın yurdunu hemen gördüm. Oradaydı, zaten Cuci de öyle söylemişti.

Onu uzun süre Kulan'ın Kağan'a karşı beslediği duygular üzerine sorguya çekmiştim.

– Kulan'ın yanında bazen güneş, bazen de ay oluyor. Bazen ışık saçıyor, kimi zaman da kadını onun bütün ışığını emiyormuş gibi soluyor. Onun en ufak bir iç çekişine bile üzülüyor, ama derhal toparlanıp onu güldürmeye çalışıyor.

Bütün bu ilgiden hoşlanıyor muydu? Kağan'ı seviyor muydu?

Cuci birşey söyleyemedi. Belki de söylemek istemiyordu.

– Kağan bunun için uğraşıyor ve onu şımartıyor. Kulan'ı mücevhere boğdu, her gün yeni bir elbiseyle dolaşıyor. Kupaları, testileri ve tepsileri altın ya da gümüşten, sıkıldığı zaman ellerini zümrüt, yakut ya da yeşim dolu taslara batırabilir. Yurdun sırıkları sedef kaplı abanozdan yapıldı. Kış gelince ocağı üç kat beyaz keçeyle örtülecek, ipleriyse Kağan'ın doru atlarının yelelerinden örülecek. Duvarlarında vizon ve samurların en güzel kış postları asılacak, yere Karakul koyunlarının postu üzerine serili dört kaplan postu ayaklarını ısıtacak. Babam ona bin kırat ile şafakta ya da yıkandıklarında nilüfer gibi ışıldayan pembeye yakın beyaz donlu dokuz at armağan etti.

Cuci bütün bu zenginlikleri sayarken, gözlerim yurdumun duvarlarında gezindi. Keçelerim griydi, hasırlar çatlamış, ocak isinden sararmıştı. Yerdeki toprak, külden kapkaraydı. Yurdumu aydınlatacak hiçbir şey yoktu, altın kakmalı eyerlerimin ve koşumlarımın, kaplan postundan eyer keçelerimin dışında. Bir de silahlarım vardı, işçilikleriyle ünlü sadaklarım ve kılıçlarım; ama bütün bunlar bir kadını çekebilecek şeyler değildi...

Cuci üzüntümü gördü:

– Seni hâlâ unutmadı, Amca.

– Onunla konuştun mu?

– İlk av sırasında, Kağan yurdun yerini süsleyecek kaplanlardan birinin peşine düşmüşken. Hiçbir kulağın konuşmalarımızı duyamayacağını fırsat bildi, bana seni sordu. Yanından ayrıldığı andan beri acılarını, hayatındaki büyük değişikliği anlattım.

– Ne dedi?

– Kağan'ın aşkına, her kadının gıptayla baktığı tüm hayatına karşın, seni düşünmediği, yüzünü düşlemediği tek bir gün, tek bir gece yok. Bak! Bun sana vermemi istedi.

Bana uzattığı perçemi alıp çözdüm. Ucunda üç parmak genişliğinde, kasları bir iğneyle ince ince işlenmiş, pişmiş topraktan yapılmış bir at heykelciği sallanıyordu. Saç perçemi örülmüş, yelenin ve kuyruğun yerine geçmişti. Heykelciği burnuma götürdüm, Kulan'ın benzersiz kokusunu içime çektim.

Altay yamaçlarında, onu uzaktan da olsa görebileceğimi ummuştum. Ordu gözün görebildiği her yerdeydi, gizlice aralarına katılma düşüncesi beni heyecanlandırdı. Savaşların, nehir gibi akan kanın beni oyalayacağını sandığımdan değil. Onu bir kez daha, son bir kez görmek ve ölmek istiyordum.

Elli birinci kısım

Yazın son günlerine, birliklerini ilk harekete geçiren Ok Cebe oldu. Ardından Cuci ve Çağatay'ın tümenleri, sonra da Kağan'ın, Ögedey ve Toluy'un savaşçıları yürüyüşe geçti. En arkadan Belgütey, Kubilay, Celme ve Subetay ilerledi, yaban kazlarının uçuşu gibi, gittikçe genişleyen bir hareket oluşturdular. Yirmi gün sonra, artçılar yürüyüşe geçip, kağnıları, sürüleri ve yedek atları ilerlettikleri sırada Cebe buluşma yeri olan, Karlukların toprağı Yedi Irmak'a varmıştı.

Aslan ve Almalık prensi ordularıyla birlikte geldiler, Bodur Sağlam'dan öçlerini alan komutanı saygıyla selamladılar. Birkaç gün sonra, Uygur önderi peşinde on bin savaşçısıyla Cebe'ye katıldı.

Harezm Şahı Muhammed'in buyruğunda bizden sayıca kalabalık bir ordu vardı, ama askerleri Siri Derya boyunca yayılmış, kanatlardan aşmamızı önlemek için Fergana'ya kadar uzanmıştı. Kuşku sağlıklı düşünmesini önlemiş olmalıydı, çünkü gücünün önemli bir bölümünü kalelerde tutmuştu: Semerkand'da, Buhara'da, Urgenç'te ya da daha güneyde, Merv'de. Açık alandaki yenilmezliğimizi biliyor, kılıçlarını duvarların ardında bu nedenle mi saklıyordu?

Kağan'ın eski başeyisi olan ben, Moğolları geriletmek için tek bir yöntem biliyordum. Tüm atlılarını kaçırmak için dağlar ve çöl arasındaki bütün bozkırı ateşe vermek yeterli

olacaktı. Tıpkı Cengiz Han'ın uyarılarını ciddiye almaması gibi, Muhammed bu fırsatı da kullanmadı. Çok geç kaldı. Bir sabah, Moğol orduları suçlunun, Otrar'ın önünde görüldü.

Elçimizin ölümünden sorumlu kent komutanı teslim olmayı reddetti. Kellesini kılıç gücüyle kurtaracağını umuyordu. Kuşatma iki mehtap sürdü.

O sırada Cuci ve Çağatay komutasındaki birlikler Sir Derya'yı izleyerek ilerledi, Signak ve Cent kalelerini aldı. Başka tümenler nehrin yukarısına doğru yürüdü, sınırdaki kaleleri kuşattı. Öte yandan Kağan, Kızılkum Çölü'nün çevresinden dolanarak Harezm topraklarının yüreğine girdi. Ejderha yılının ilk mehtabında, Buhara kentinin yüksek surlarının önündeydi. Bölgedeki diğer kentlerin tersine, kale duvarlarla çevrili kentin dışındaydı.

Otrar düştü, yeryüzünden silindi, komutanı elleri ve ayakları bağlı, Cengiz Han'ın huzuruna çıkarıldı. Bir yanda gümüş eritilirken toprağa çivilendi, erimiş gümüş kulaklarına ve gözlerine akıtıldı. Öldü.

Yine de elçimizin öcü alınmamıştı. Muhammed bu cinayeti onaylamış, kendisi de üç ayrı suç işlemişti: biri Sart asıllı elçimize, ikisi de ulaklarımızın saçlarına karşı. Bizi aşağılamıştı, bu da onun en ağır suçuydu. Cengiz Han onu yaptıklarına pişman etmeye Tengri önünde ant içmişti.

– Terkilerimize o kadar çok Sart kellesi asacağız ki, o şaşkın Muhammed bizi karşısında gördüğünde ödü patlayıp korkudan ölecek.

Artık Buhara saldırısı başlayabilirdi.

Kuşatma üç gün sürdü, yirmi bin kişilik düşman ordusu gecenin karanlığından yararlandı, hatlarımızı yarıp kaçtı. Kent halkı savaşmadı. Kağan onları şehrin duvarlarını yıkmaya, çıkan taşlarla beş yüz Türk paralı askerinin çarpışmaya devam ettiği kalenin çevresindeki hendekleri doldurmaya zorladı. Surların tepesindeki askerler, korumakla görevli oldukları insanları oklamaya girişti. Yaklaşma çalışmaları tamamlandığında, kırbaç altında çalıştırdığımız Buharalıların çektiği mancınık ve koçbaşları ilerledi. Duvarlar yarıldı, ağır kapılar kırıldı, Türk askerleri teslim olmaya karar

verdilerse de bunu gerçekleştirmeye fırsat bulamadılar, hepsini kılıçtan geçirip kente girdik, evleri, sarayları, camileri boşalttık, içeride bulduklarımızı öldürdük, kasaları devirdik, halıları, mücevherleri, tahılları ve şarapları yağmaladık.

Yağma yedi gün sürdü, Buhara yanmaya başladı. Cengiz Han Zerefşan'ın yukarısındaki Semerkand'a yürüdü. Tecavüz ettikleri kadınlar ve kaldırdıkları zenginliklerden mutlu askerler, Buhara'da hayatta kalanların oluşturdukları uzun kafilelerin çevresini sardı.

Kuzeydoğudan gelen üç yeni tümen Kağan ordusuna katıldı, korku ve acı içindeki tutsakları sürdü. Moğollar, tutsakları onluk sıralar halinde dizmişti. Aralarından biri tökezlese, onu da öldürülüyordu. Yol boyunca yirmi bin tutsak öldü.

Bir mehtap sonra Kağan Semerkand önlerine geldiğinde, tüm tutsaklar Moğollar gibi post giymişti, her mangadan bir kişinin elinde Moğol sancağı vardı.

Muhammed kaçmıştı. İçindeki elli bin Türk'le kale, amcasının komutasındaydı. Kent halkı başıbozuk birlikleri kurdular, binlerce kişilik güçler halinde kaleden çıkıp bizimle savaştılar. Birliklerimiz onları Kağan'ın, Toluy'un ve Ögedey'in tümenlerinin bulunduğu nehir kıyılarına çekti. Tecrübesiz piyadeleri kılıçtan geçirmek, çocuk oyuncağıydı. Bir günde, bahçelerin zümrütü kandan kıpkızıl oldu. Kağan zaman geçirmeden tutsakları kente saldırmaya gönderdi. Muhammed'in amcası kalenin düşmesini beklemedi, ırktaş olarak kabul görmeyi uman Türk paralı askerleriyle birlikte teslim oldu. Cengiz Han'ı ve alçaklara karşı beslediği nefreti tanımıyorlardı. Kadınların ırzına geçildi, çocukları boğazlandı, daha sonra da öldürüldüler. Buhara gibi Semerkand halkı da askerlerini yitirmişti, kapıları açmayı kabul ettiler.

Bu sırada Cuci ve Çağatay'ın tümenleri Harezm başkenti Urgenç önünde tepinip duruyordu. Kağan'a aralıksız gelen haberlerden bu başarısızlığın iki kardeş arasındaki anlaşmazlıktan kaynaklandığı anlaşılıyordu.

Cuci kentin kendisine verileceğini biliyor, bu nedenle yıkılmamasını, anlaşmayla alınmasını istiyordu. Babasından gelen bir ferman, Kızılkum'un batısında ele geçirilen tüm

toprakları ona bağışlamıştı. Oysa Çağatay'ın kentte taş üstünde taş bırakmak istemediği açıktı. Bir ırmak Urgenç'i ikiye böldüğünden, iki kardeş her biri bir kıyıyı almak konusunda anlaştı. Bu ayrılık felaketin nedeni oldu. Kente giden köprünün üzerine ayak bastıkları sırada üç bin Moğol ırmağın sularına kapılıp boğuldu.

Cengiz Han öfkelendi ve Ögedey'i takviye kuvvetlerin başında oraya gönderdi. Müstakbel Kağan'ın görevi, abilerini barıştırmak, Urgenç'i almak ve kavgacı iki kardeşi babasının huzuruna getirmekti.

Buhara ve Semerkand'ın tersine, Urgenç kahramanca direndi. O zaman üç kardeş güçlerini birleştirmeye karar verdi. Bölgede mancınıkla atılacak kayalar bulunamadığından, kent çevresindeki erik ağaçları söküldü, düşmanın üzerine fırlatıldı. Daha sonra, yaralı ya da ölü ele geçenler kullanıldı. Sonunda, ateşlenmiş yağ dolu tencereler uçmaya başladı. Daha alev almamış birkaç mahalle kaldığı sırada kent halkı Cuci'nin ilk önerilerini kabul ettiklerini bildirdi. Ancak kentinin bir meşale gibi yandığını görerek öfkelenen Cuci, bizim hizmetimize alınabilecek sanatkârları, kadınları ve çocukları ayırdı, geriye kalanları öldürdü, setleri yıkarak bir yıllık bir kuşatmadan sonra ele geçen Urgenç'i sular altında bırakarak temeline kadar yok etti.

Cengiz Han 1220 yazını Semerkand'ın güneyindeki vahalarda geçirdi. Cebe ve Subetay'ınsa soluk alacak zamanı yoktu; Şah'ı izlemekle görevlendirildiler.

– Nereye giderse, nerede saklanırsa, bulun onu, diye kükremişti Kağan. Ona fırsat bırakmayın. Onu saklayabilecek ne varsa yakıp yıkın, okyanus üzerinde konabilecek tek bir dal bile bulamayan bitkin kırlangıca benzemesini istiyorum.

İki kahraman subay batıdaki topraklarda inanılmaz bir sürek avına girişti, Harezm ülkesinin sınırındaki Horasan ve Acem Irakı'nda at koşturdu.

Her kaleye, her vahaya Kağan'ın buyruğunu taşıdılar: "Tanrısal Tengri okyanusa kadar uzanan toprakları bana bağışladı. Batıdan doğuya. Teslim olanlar kurtulacak. Diğerleri kadınları ve çocuklarıyla birlikte ölecekler."

Tus komutanı Cengiz Han'ın uyarısını hafife alınca Moğol askerleri şehre girdi, taş üzerinde taş bırakmadı. Ertesi sabah, Muhammed'in kısa süre önce terk ettiği Nişapur'a vardılar. Avları kılıçlarının ucundaydı, yine de onları Hazar Denizi'nin güneydoğu kıyısındaki Reşt kentine kadar çekti. Yolları üzerindeki Damgan, Semnan, Amol ve Rey kentlerini kuşatıp halklarını kılıçtan geçirdiler.

Cebe ve Subetay sultanı o denli acımasızca izliyorlardı ki, Muhammed, Acem kullarının vaat ettiği orduya ulaşamadı. Kazvin önlerinde, otuz bin kişilik bir ordunun başında bekleyen oğluna sığındı. Bağdat'a kaçmak istiyordu, Karun'da kurulan pusuya düşürüldü, bir mucize sonucu elimizden sıyrıldı. Bir süre için izini kaybettirmeyi başardı: aniden geriye dönmüştü. Rey kentinde yeniden görüldü, Mazenderan Dağları'nı aştı, altında atı öldü, vücudu oklarımızla delik deşik, yaya olarak Abeskun adacığına ulaştı. Dokuz mehtap süren bir kovalamacanın sonunda, orada öldü.

Atlar yeniden semirdikten sonra Kağan, Sultan'ın kentlerinden Belh üzerine yürüdü. Yol üzerindeki Termez yakılıp yıkıldı. Sonra sıra Belh'e ve Tologan'a geldi.

Küçük oğlu Toluy'u ve damatlarından Tokutçar'ı Moğollardan ve tutsak gönüllülerden oluşan yüz bin kişilik bir ordunun başında Horasan'a gönderdi, kentin teslim olup olmayacağını öğrenmekle görevlendirdi. Oysa Gök'ün Oğlu Cengiz Han adına konuştuklarını söyleyen Cebe ve Subetay'ın tüm yalvarmalarına karşın Nesa, Nişapur, Sebzevar, Merv ve Herat kentleri, çevrelerindeki daha önemsiz kalelerle birlikte, direnmeyi sürdürdü.

Eksiksiz, düzenli ve acımasız bir katliam oldu. Kağan'ın damadı Nişapur'da öldü. Toluy bütün cesetlerin kellelerini uçurdu. Yeni doğmuş bebeklerden yaşlılara kadar herkes, hayvanlar dahil kılıçtan geçirildi. Kesik kellelerden atla iki günlük yoldan görülebilecek bir tepe yaptırdı; çürümeye yüz tutan kafaların kokusu Karakum Çölü'ne kadar yayıldı.

Çağatay ve Ögedey babalarının huzuruna çıkmak için

geldiklerinde Kağan önce oğullarını kabul etmedi. Sadece kuşatmanın uzamasından sorumlu tuttuğu Cuci'yi getirmemekle kalmamışlar, Kağan'ın payını ayırmayı unutarak, ganimeti aralarında paylaşmışlardı.

Üç günlük bir bekleyişten sonra, alınlarını imparatorluk çadırının eşiğine sürme izni aldılar. Kağan onları o kadar güçlü azarladı ki, bir daha onu üzmemeye ant içtiler, sözlerini tutmazlarsa kollarını kestireceklerine söz verdiler. Ganimetin tümünü babalarının ayaklarının dibine serdiler, Cuci'yi, gerekirse silah zoruyla getirmeyi önerdiler. Cengiz Han kendilerini bağışlatmaları için yapabilecekleri birçok şey olduğunu hatırlattı, çadırının keçesini indirdi.

Ertesi gün, Kağan'ın gönderdiği iki ulak Aral Gölü'ne, Cuci'nin gittiği yöne hareket etti. Taşıdıkları buyruk kesindi: derhal geri dön!

Cuci babasının buyruğuna aldırmadı, bir çılgın gibi Hazar Denizi'nin kuzeyinde, Kıpçak yaylalarında at koşturdu, uzaklaşınca Kağan'ın sesinin gücünü kaybedeceğini sandı. Kaçmıyordu, sadece kafası açık, bozkıra doğru uzaklaşıyordu. Sancağı göğe uzanmış, bu ot okyanusunun halklarını diz çöktürmeye gidiyordu. Kağan ona imparatorluğun batısındaki bütün toprakları vermemiş miydi? Öyleyse, hepsini alabilirdi. Böylece, Kağan'ın dört oğlu içinde en geniş hanlığa Cuci sahip olacaktı.

Böyle bir itaatsizlik için Yasa'da tek bir ceza yazılıydı: ölüm!

Elli ikinci kısım

Yedi Tepeler'in en alçağı olan Kumru Gagası'nın üzerinde, güvenle bir sihirbazın yolunu gözlüyordum. Böylesi bir adamın kimseye belli etmeden geçmesi imkânsızdı.

Temüge benden onu bulmamı, onun yolda fazla oyalanmamasını sağlamamı istemişti; Kağan'ın küçük oğlu sihirbazın uçup kaybolmasından korkuyordu.

Yüzlerce günlük yolda, savaşın ortasındaki Cengiz Han'ın onu sabırsızlıkla beklemesi için bu Jin'de ne gibi yetenekler vardı ki?

Adı Zhangzhouen'di ve ölümsüzlüğe ulaşmayı sağlayan bilgileri olduğu söyleniyordu. İşte Kağan'ın dünyanın öbür ucunda onu görmesinin nedeni buydu. Hıtay danışmanı Yeliu Çutsay ona sihirbazdan söz etmiş, Altın Hanların bu Taocu rahibi saraylarına bağlamak için her türlü fedakârlığı yaptıklarını anlatmıştı.

Temüge onu düşmanın elinden alınan ve Kağan'ın döşeğine gönderilen soylu prenseslerle birlikte göndermek istiyordu ama Zhangzhouen onlarla gitmeyi kabul etmemişti.

Ayaklarımın altındaki Kerulen, üzerinde durduğum tepenin gagasının çevresinden dönerek akıyordu, birazdan Jin bilgesinin kervanının aksi sularda yansıdı. Çok yaşlı, bir sarmaşık kadar zayıf biriydi, o kadar hafifti ki, altındaki at çıplak görünüyordu. Çok daha genç ve kıvranmasından kıçının ağrıdığı belli ikinci bir Jin, yirmi kadar Moğol'un ba-

şında, ona eşlik ediyordu.

Yüzlerini göremeyeceğim kadar uzaktaydılar. Gözlerimi doğuya çevirdim, Temülün'ün heykelini gördüm: kuru otların arasından yükselen kara bir gölge. Daha uzakta, yosunlu bu topraklardan titreyerek çıkan taşlara baktım. Bu yerleşim denemesi, Börte'nin çılgınlıklarından biriydi. "İmparatorluğumuzun ötesinde" diye bağırmıştı bir gün, "han karılarının yerleşimleri var. Öyleyse, Kağan'ın tohumlarını karnında taşımış olan benim, bozkırda bir saray yaptırmamı kimse engelleyemez."

Kağan bu çılgınlıktan hoşlanmamış gibiydi. Ama Harezm üzerine sefer açmaya hazırlanan, bu sefere de ilk kez gözdesini götürmek isteyen Kağan'ın başkadının isteğine karşı çıkması kolay değildi. Börte çalışmaların başlamasını buyurdu. Birbirlerine koşut üç sokak kükürt tadındaki kaynaktan başlıyor ve Kerulen'in yeşil sularına uzanıyordu. Yolların iki yanında, yerden bir karış yükseklikte, yurtları taşıyacak dörtgenler yapılmıştı. Her duvarcık köşesine, Jin'den ganimet olarak getirilmiş dev kaplumbağa heykelcikleri yerleştirilmişti. Gerçekten de bu kent bir kadının şımarıklığından başka bir şey değildi. Atımın başını çevirdim, yaşlı ve çok önemli konuğun kervanını gözden kaçırmamaya kararlıydım.

Atımla yol alırken karanlık duygulara daldım, tüm dörtnal boyunca, Börte'nin kentinin görüntüsü gözümün önünden gitmedi. Toprakta açtığı yaralardan hoşlanmamıştım. Yarıklardan doğal olarak çıkan kayaların dışında, taşların ruhların uzaklaşmasıyla bağlantılı olduğunu düşünürdüm. Temülün'ün heykeli ve topraklarımızda gömülü eski Türklerin taşları da böyleydi. Mezarlıkların bu görünen bölümü beni hep korkuturdu, üstelik göğe yükselen bu gölgelerde bir bitmemişlik görürdüm. Börte'nin müstakbel kentinden de bir terk edilmişlik, ani bir donma ve ölüm duygusu yükseliyordu...

Çalışmalar imparatorluk ordusunun dönüşüyle yeniden başlayacaktı, ancak bir şey, ne olduğunu bilemediğim bir şey bitecek ve yok olacaktı.

İki günlük yürüyüşten sonra, Tuul kıyılarında ilerlerken,

Altay Dağları'nın eteklerinden Börte'nin buyruğuyla beni aramaya gelen bir mangaya rastladım. Börte'nin haberi açıktı: "Sadık yoldaş, üzüntünün ağırlığını olduğun yerde bırak, benim için yaldızlı kartal kanatlarını tak. Hayattaki en değerli varlığımı, yaşamımın kanını bir tek sen kurtarabilirsin. Ey dost, acele et!"

Bu çağrının Jin'in yolculuğuyla bir ilgisi var mıydı? Cengiz Han'ın ta Harezm'den buraya ördüğü bir ağ mıydı? Hiçbir fikrim yoktu, ama Börte'nin ünlü soğukkanlılığını düşününce, durumun önemli olduğunu anladım, dörtnala batan güneşe doğru at kopardım.

Yıllar Börte'nin vücudunu yuvarlaklaştırmıştı. Elmacık kemikleri iki olgun incir gibi kızarmış, dudaklarının iki kenarında oluşan ince çizgiler çenesinden aşağıya sarkmıştı. Başlığının altındaki saçların gri olması gerekirdi, ama altın gölgeli zümrüt gözlerinin parıltısı eskisi gibiydi, zamanın etkisini hafifletiyordu. Endişe güzelliğini bozamamıştı.

– Borçu, dostum, onu kurtarmak için senden başka kimsem yok, bütün yoldaşları uzakta.

– Onu kurtarmak mı?

– Cuci. İmparator'un çağrısını cevapsız bıraktı. Kervancılar ve ulaklar bana haber verdi; erkeğim çok öfkeli, onu keçelerin altına yatırmaya ve vücudunu çiğnemeye ant içti. Onu Kağan'ın askerlerinden önce bul. Seni dinleyecektir...

– O belki, ama ya babası?

– Sakin ol. Cengiz Han insanların değerini bilir. Bir tek sen onun hayatı için yüreğini verirsin.

– Beni öldürmek istediğini, beni terk ettiğini unuttun mu? Beni bir köpek gibi kusmuklarına attı.

– Hayır, unutmadım, o ise hiç...

– Dur, Kraliçem! Benden her şeyi isteyebilirsin, bunun için inanmadığım bir şeye ikna etmen gerekmez.

– Dinle, Borçu. Sadık adamları içinde, onu senin kadar iyi tanıyan başka biri yok.

– Ben de öyle sanıyordum. Yalnızlığım yanıldığımı kanıtladı.

– Höelün Ana öleli beri, değişti.

– İmparator olalı beri.

– Korkularını bir ben biliyorum. Kulan bile onun endişelerinden habersiz. Sana yaptıklarından acı çekiyor. Adaletsizliğini, ihanetini, başkalarına olduğu kadar kendine karşı acımasız olmadaki yetersizliğini iyi biliyor. Ama gerçek bu, bir kadın için kendi yazdığı Yasa'yı bozdu, en iyi yoldaşını yitirdi... Bu da onun cezası. Sana acısını göstermeyecek kadar gururlu, ama gözdesinin yüzü ona her gün güçsüzlüğünü yeniden hatırlatıyor.

Ayağa kalktığım sırada, ekledi:

– Cuci'ye el sürmeye kalkınasın, çünkü o zaman onun başını döndürenin başını kendi ellerimle koparırım.

Bu son cümlesi zaman kaybetmeden bir erzak torbası doldurmama, yanımda Taocu keşiş, batıya yönelmeme neden oldu.

Zhangzhouen az konuşuyor, söyleyeceklerini kısa cümlelerle ve alçak sesle anlatıyordu. İyi bir insandı, zayıf ve güçsüz vücudundan etkileyici bir huzur yayılıyordu. Almalık'ın ünlü meyve bahçelerinde ayrılmadan önce, Kağan'la görüşmesinden ne beklediğini sormuştum.

– Benim gibi önemsiz bir dağlının bekleyebileceği fazla bir şey olamaz: hiçbir açısı olmayan o büyük dörtgenin altında kalmak, hiçbir kelime oluşturmayan sesi dinlemek, hiçbir şekli olmayana bakmak ve rüzgârın beni taşımasına izin vermek... Efendinin benden çok daha fazlasını beklediğini sanıyorum.

– Onun için nasıl bir gelecek görüyorsun?

– Biraz dikkatli olmazsa, kısa.

– Öyleyse bu uzun yolculuk neden?

– Yurdun altına tek ayakla girilmez.

Elli üçüncü kısım

Suçlu Otrar kentinden geriye toprak ve tuğla yığınından başka şey kalmamıştı. Aral Denizi'ne kadar nehir boyu ilerledim, iki yanında yıkılmış kaleler ya da kellelerden yapılmış beyaz tepecikler gördüm, her ikisinde de fareler cirit atıyordu. Bazen, paçavralara bürünmüş, göz çukurları boşaltılmış, hareketli iskeletlere rastlıyordum, ben yaklaşınca birbirlerine sokularak alınlarını yere değdiriyorlar, küçük çığlıklar atarak ölümü bekliyorlardı. Yalnız ve yaşlıydım ama, omuzlarımın gerisinde binlerce Moğol gördüklerinden kuşkum yoktu.

Denizin kuzeyinden geçtim. Günler boyu, geniş çölde, güneş altındaki seraplara doğru koşan yabaneşekleri dışında canlıya rastlamadım. On gündür hiçbir şey yememiştim ki, Kızgın Erkek Antilop Mehtabı'nın dolunayında, devriyelerimizden biriyle karşılaştım. Beni beş günlük yola, Cuci'nin konakladığı bir nehir kenarında götürdüler.

Cuci'nin çadırının yakınında, bir kağnının ucunda kazığa vurulmuş bir kadının cesedi vardı. Kağnının sivri oku kadının göğsünden çıkıyordu; kıtık kıtık saçlarından bazıları kırılmış amber ve gümüş gerdanlıklar sarkıyordu. Tamamen morarmış sırtına konmuş iki karga neşeyle etlerini gagalıyordu.

Cuci'nin yurdu da hastalık belirtileri gösteriyordu. Geldiğimi bildirdiler. Dışarı üç şaman çıktı, keçeyi kaldırdım. Be-

nim Küçük Lokma'm çırılçıplak döşeğine uzanmıştı, gözlerinin altı simsiyah, yüzü su içinde, kuru dudaklarında soluk bir tebessüm.

Bacaklarının arasında kayın kabuğundan yapılmış merhemler vardı. Alçak sesle konuşuyordu, soluğu ateşin üzerindeki bir tencere kadar yakıcıydı.

– Hazar Denizi'nin öteki kıyısına, dağlıların ülkesine gittim. Hazar bir deniz değil, göl ama dev gibi. Onun yanında Baykal Gölü bir su damlası gibi kalır. Onları ülkelerini çevreleyen dağlara kadar kovaladım.

– Seni oklarından biri mi yaraladı?

– Hayır kadınlarından biri okumu kırdı. Kazığa geçirdiğim o kancık, dağdaki saraylardan birinden kaçırdığım bir prensesti. Onu zorladım. Yeşim kutusuna sakladığına bak.

Dibi küçük iğnelerle dolu, boru biçiminde madeni bir şey gösterdi.

– Korkunç acıdı. Bir köstebek okumu ısırsa bu kadar acımazdı.

– Ne zaman oldu bu?

– Üç gün önce. Şimdi hortumum derisi yüzülmüş bir deve başına benziyor. İçinden oluk oluk cerahat akıyor. Tutsakların arasında tıp ilmini bilen bir Sart vardı. Bana kamışı ve iki soğancığı kesmek gerekir dedi, onu hemen boğdurdum.

Kolumu yakaladı, eğer iyileşmezse üç şamanı da öldüreceğime söz verene kadar bırakmadı. Onu sakinleştirdim ve babasının çağrılarına neden uymadığını sordum.

– Hazar Denizi'nin kuzeyinde ve batısındaki toprakları aldığım gün, ona bildireceğim. Daha önce değil. Ama bir daha onun yanına dönmeyeceğim. Yukarılarda tıpkı bizim oralar gibi nehirler ve geniş otlaklar var. Ordumu orada kuracağım ve daha da ötelerde olan, Büyük Bulgaristan diye adlandırılan ülkeyle savaşacağım. Oraların halkı filler kadar büyük atlara biniyor. Çok altınları, değerli madenleri, kürkleri ve başka zenginlikleri var. Hepsini babama vereceğim.

Cuci, Muhammed'in öldüğünü söyledi. Birliklerimizin Harezm'de kalmaları için neden yoktu. Yine de çarpışmalar bütün cephelerde devam etti. Cebe ve Subetay Hazar'ın güneyindeki topraklarda keşifler yaptılar. Azerbaycan ülkesi-

nin başkenti Tauris'in komutanı, onlara yüksek bir vergi ödedi. Sonra, Gürcülerin Hristiyan krallıklarının başkenti Tiflis üzerine yürüdüler. Kral III. Giorgi'nin orduları önünden kaçar gibi yaptıktan ve ağır zırhlarla donatılmış atlarını yorduktan sonra, daha önce iyice inceleyip seçtikleri bir bozkırda birden yüz geri ettiler, hepsini kılıçtan geçirdiler. Yılan Yılı'nın (1221) baharında, yeniden İran'da, eski Harezmşah İmparatorluğu'nun batı ucundaydılar. Merage ve Hamedan kentleri düştü, birkaç sanatkâr dışında bütün halk öldürüldü, götürülemeyecek ne varsa yakıldı. Ertesi mehtapta, ben Almalık'ta bilgin Zhangzhouen'den Kağan'la buluşmaya gitmesi için ayrıldığım sırada, iki sadık komutan Gürcistan'a dönmüş, Kafkasları aşarak oraların halklarının yüreğine korku salmışlardı. Ben Cuci'nin yanına vardığımda, hemen yakınımızda, on günlük yoldaydılar.

Cengiz Han ise yazı dağların serinliğinde geçirmişti, güz gelince de ordularını Hindukuşlar'ın yüksek tepelerine doğru yöneltmişti. Muhammed'in varislerinden Celaleddin bu dağlara sığınmış, ani saldırılar ve pusularla birliklerimizi oyalamaya girişmişti.

Seferin asıl amacı, dik uçurumlarla çevrili, alınmaz olarak tanımlanan bir kaleyle korunan barış vahası Bamiyan Vadisi'ni ele geçirmekti. Bir ok, Çağatay'ın ikinci oğlu Mutugen'i alıp götürdü. Kağan bu torununu özellikle çok severdi. Öfkeden çıldırdı, kaleye saldırma buyruğunu verdi. Moğollar yılan gibi taşlara ve duvarlara tırmandılar, başı açık Kağan da aralarındaydı. Kaybımız ağır oldu ama kente girdiğimizde kimseyi sağ bırakmadık. Ardımızda bıraktığımız harabe, İniltiler Kenti olarak adlandırıldı. Kentin yıkılması tamamlanmak üzereyken, Kağan Çağatay'ı getirtti, onu eskisi kadar itaatkâr olmamakla suçladı. Çağatay babasının öfkesinin nedenini anlayamamıştı. İtaatsizliği reddetti, babasının ayaklarına kapandı, ona sadakatsizlik etmektense ölümü tercih edeceğini söyledi.

– Peki öyleyse, dedi Kağan, bundan böyle ağlamanı yasaklıyorum.

– Eğer gözümün kenarında bir tek damla bile görürsen, öldür beni!

Cengiz Han gözlerini Çağatay'ın gözlerine dikti, onun gözünü kırpmayacağını anlayınca da oğlunun ölüm haberini verdi:

– Artık Mutugen yok. Onu bir Sart oku öldürdü.

Çağatay çenesini o denli sıktı ki, birbirlerini ezmeye çalışan dişlerinin gıcırtısı duyuldu. Buna karşın üzüntüsünü gemlemeyi başardı.

Ertesi gün Cengiz Han, Celaleddin'in çoğu Türk ve Afgan paralı askeri olarak yetmiş bin kişi toplamayı başardığı, yüksek kayalıklar üzerine kurulu Gazne üzerine yürüdü. Çağatay sağ kanadın başındaydı, sol kanadın komutası Toluy'daydı, her ikisinin de atı düşman kanından kıpkırmızıydı. Höelün Ana'nın evlatlıklarından Çigi tarafından yönetilen öncü birliklerimiz Sart askerleri karşısında bozguna uğradı. Moğollar ilk kez büyük bir düzensizlik içinde geri çekildiler. Düşman sayıca üstündü, okların ve kılıçların altında düştüler, yarlardan aşağıya uçtular. Düşmanın eline sağ geçenler çeşitli işkencelere uğradı: taşakları buruldu, göğüslerinin ve sırtlarının derisi yüzüldü, gözkapakları ve dudakları kesildikten, kulak zarları delindikten sonra boğazlarına kadar toprağa gömüldüler.

Kağan geldiğinde Çigi'den olanları dinledi, bozgundan onu sorumlu tuttu, başından geçenlerin ona ders olmasını diledi, başka bir cezaya çarptırmadı.

Celaleddin ise zafer kazandığı yeri terk etmek zorunda kaldı. Türklerle Afganlar arasında çıkan bir anlaşmazlık sonucunda, askerlerinin büyük bir bölümü yanından ayrıldı. Takip hemen başladı, askerlerimiz büyük İndus Nehri'ni geçmeye hazırlanan Celaleddin'i yakalamak için duraklamadan ilerledi. Cengiz Han birliklerini düzenledi ve şafakta saldırıya geçti. Sart prensinin canlı yakalanmasını buyurmuştu. Çarpışmalar gün ortasına kadar tüm şiddetiyle sürdü. İndus'un dik yamaçlarının dibine sıkışan Celaleddin'in yanında beş yüz adam kaldı. Umutsuz bir yarma harekâtına giriştiler, kalkanı sırtında, atını nehrin sarı ve azgın sularına sürdü, peşinden de bir avuç sadık adamı geldi. Moğollar peşine düşmek istediler ama Sart'ın kahramanlığına hayran olan Kağan, bırakılmasını buyurdu. Daha sonra geri döndü, yolda

Gazne'yi yakıp yıktı. Celaleddin'in kardeşleri boğazlandı, anası ise bin kadar sanatkârla birlikte Moğolistan'a gönderildi.

Oradan kırk günlük yolda, Cuci ölümle pençeleşiyordu. Vücudu günden güne eriyor, yağmurdan sonra orman gibi damla damla akıyordu. Dostum, yeni doğmuş bebekten de güçsüzdü, sayıklıyor, bazan öfkesinden ağlıyordu. Her gün, beslenmesi için bir atın kanı akıtılıyordu, ama sağlığı hiç düzelmedi.

Benden ordusunun komutasını ele almamı ve Büyük Bulgaristan ile Rus krallıklarını fethetmemi istedi. Yüzü bataklık yeşiline dönüp aklı açık ve kuru ağzından uçunca, Kıpçak bozkırlarında bulunan Cebe ve Subetay'ı bulmaya gittim. Onları Cuci'nin rüyasını gerçekleştirmeye ikna etmekte hiç zorlanmadım. Kağan'ın büyük oğlunun korkunç durumunu bilmemesi gerekiyordu.

Yasak Kale anlamına gelen Kiev kentine kadar gittiler. Oradan Rus prenslerine gönderdikleri elçileri bir daha hiç göremediler. Kiev prensi, yanında Çernigov ve Galiç prensleriyle birlikte, seksen bin askerin başında Kiev'den çıktı. Birkaç çatışmadan sonra Moğollar güneye doğru çekildiler, Rusları da peşlerinden sürüklediler. Kovalamaca dokuz gün sürdü. Onuncu günün sabahında, Cebe ve Subetay'ın askerleri durdu, yüzlerini düşmana döndüler, savaşa hazır simsiyah dörtgenler halinde, bütün bozkırı kapladılar. Hemen yanlarında, Cengiz Han'ın torunlarının tümenleri de vardı: Ögedey'in büyük oğlu Guyuk, Cuci'nin ikinci oğlu Batu, Çağatay'ın büyük oğlu Moki ve babası Cuci'nin tümeninin başında Orda. Kıpçak askerlerince de desteklenen Galiç prensi, saldırıya geçmek için Kiev ve Çernigov prenslerini beklemedi. Hepsini kılıçtan geçirdik, daha sonra Çernigov prensinin kovalamacadan yorgun düşen piyadelerini ve ağır süvarilerini bozguna uğrattık. Kiev prensi kalesine sığındı. Barış yapmak için bize önemli bir haraç vermeyi önerdi. Kabul ettik, karşımıza gelince de elçilerimizin öcünü almak için adamlarının cesetleri altında boğduk. Kadınlar, köleler, atlar, inekler, kürkler, altın, gümüş, mücevher ve değerli eşyalar dolu sandıklar götürdüm. Yanımda ganimet yüklü bin

kağnı, bir o kadar kadın, on katı kadar köle, otuz prenses vardı. Bunların hepsi Cuci'ye aitti.

Ordusuna vardığımda, yurdunun kara keçelerle örtülmüş olduğunu gördüm. İki mehtap önce ölmüştü, çürümüş etlerinin arasından kemikleri görülüyordu.

Sağlığından sorumlu üç şaman öldürüldü.

Küçük Lokma'mın çadırının çevresine taşlar, kumaşlar, keçeler ve kenevirden örülmüş ipler gerildi. Ruhuna bin at, bir o kadar öküz, boğa ve inek, sürüler halinde koyun ve keçi, deve kurban edildi. Bütün bu kurbanlar köleler ve prenseslerle birlikte mezar yerine kondu, silahlarının, çadırlarının, hazinesinin yanına yerleştirildi. Yanlarında zırhlarını kuşanmış bin Moğol atlısı vardı. Sonra, her şey toprakla örtüldü. Otlakların arasından yükselen bu çıplak tepenin savunması için yüz nöbetçi bırakıldı.

Akşam mor kaftanını yaymaya başlayınca, yas türküleri söylenmeye başlandı, rüzgârla uzaklaşan hıçkırıklar duyuldu:

Ben Cuci'yim,
Cengiz'in kahraman büyük oğlu.
Burada yaşadım,
Artık yokum.
Her şey düzenli.

Yukarıda, göğün derinliklerinde, pelikanlar döne döne uçuyorlardı, büyük boşlukta buharlaşarak kayboldular.

Ulaklar İmparator'un Semerkand'da olduğunu, bütün birliklerinin çekilmesini buyurduğunu söylediler. Seferin sonunu kutlamak için büyük sürek avları düzenleyecekti.

Cuci adına, büyük oğlunun ona yolda katılacağı haberini ilettim. Tekrar buluşma anından ve vereceğim kara haberden endişeliydim. O zaman ruhunu görecektim ve bir felaketle karşılaşacağını biliyordum.

Elli dördüncü kısım

Güneş ufukta karlı tepelerin üzerinde yansıyordu, gözlerimizi alamadığımız bu parıltı, bizi gözkapaklarımızı kırpıştırmaya zorluyordu. Aral Gölü'nün kuzey kıyılarından Ural Nehri'ne kadar yayılmış Cuci'nin yirmi bin askeri avı Açlık Bozkırı'na sürmüştü. Kağan bu bölgenin güneyinde, Talas ve Çu nehirleri arasında bekliyordu. Seçme birlikleriyle asıl ordusu Buhara'dan yola çıkan ve kışı avlanarak geçiren Ögedey ve Çağatay'ın sürdüğü hayvanların işini bir mehtap kadar önce Çimkent yakınlarında bitirmişlerdi.

Cuci'nin ulakları Kağan'ın yanına varmış, büyük oğlunun babası için av sürdüğünü, hayvanlarla girişilecek çatışmaların büyük keyiflere gebe olacağını bildirmişlerdi.

İki mehtaplık bir yürüyüşten sonra ilk çadırları gördük, daha geride, hemen her yerde, atlarının boyunlarına dayanmış, ellerinde gergin urgalarıyla dağınık sürüler arasında koşuşturan atlıları seçtik. Daha sonra Cebe ve Subetay'ın getirdiği Türk ve Sart tutsaklarla dolu obalardan geçtik, tutsaklarımızı orada bıraktık. Toplanan yüzler bitkin oldukları kadar değişikti. Başkırtlar, Kıpçaklar, Kangliler, Bulgarlar, çok sayıda Rus, Gürcü ve Orosud, Alan, Sergesüd, Macar ve Sasüd.

Kağan ordusuna varabilmek için iki gün boyunca tutsak çadırları arasından geçmemiz gerekti. At üzerinde ya da topukları üstüne çömelmiş binlerce asker seferden getirdikleri ganimetleri değiş tokuş ediyordu.

Komutanlardan biri süreğimizin olağanüstü olduğunu söyledi. Sürdüğümüz hayvanlar o kadar çok ve o denli bitkindi ki, yakalamak için elini uzatıp eğilmek yeterliydi, birçoğu serbest bırakıldı. Bir gün önce dağlarda Kağan'ın başından geçen bir av kazasını da anlattı. Yaralı bir ayı Kağan'a saldırmış, oklar ve kargılarla delik deşik edilen hayvan Kağan'a ulaşamamışsa da, Temuçin yere düşmüştü ve acılar içindeydi.

Atlar bir süreden beri imparatorluk ordusunun dışında tutulduğundan, atımdan inmek ve yoluma yaya devam etmek zorunda kaldım.

Yaldızlı büyük bir tahtın üzerinde bağdaş kurarak oturmuş Cengiz Han beni bekliyordu. Yanında, güneş ışığında soluk ve hafif bir güvercin gibi, Kulan duruyordu.

Gök'ün Oğlu beni selamladı:

– Seni görmekten mutlu oldum, Borçu.

Gözdesi kadar solgundu, bıyıkları ve sakalı tamamen ağarmıştı, ama gözlerinde o eski ürkütücü bakışları kaybolmamıştı.

– Kağanımın atının düşmesini duydum. Endişelenmem gerekir mi?

– Vücudumdan çok gururum yaralandı. Almalık'a kadar eşlik ettiğin Taocu rahip bunun bana yaşımı hatırlatan bir tanrısal işaret olduğunu, bundan böyle av zevkini başkalarına bırakmamın daha iyi olacağını söyledi.

– Bir körün gözlerini açabilirsin ama bu onun göreceği anlamına gelmez.

– Ben de ona aynen bunu söyledim, dedi neşeyle gülümseyerek.

Sonra bana kupasını uzatarak onurlandırdı, etleri paylaşmamız için yanına çağırdı.

Kağan'ın birkaç adım ötesindeki alçak masada, sepetler dolusu kavun, kayısı, hurma, şeftali ve nehirlerle sulanmış güneşli bölgelerden gelme çeşitli meyve vardı, üzerlerinde sürüyle eşekarısı dönüyordu. İki kölenin arıları yumruklarıyla hızla öldürmelerine karşın, arıların gitmeye niyetli olmadıkları açıktı. Sakiler içecek verirken gümüş tepsiler üzerinde haşlanmış koyunlar geldi. Kağan eti kendi eliyle kesti, içlerin-

de yağlı bir kuyruk da olan en seçme parçaları bana verdi.

Prensler ve ben Kağan'ın ifadesiz bakışları altında sessizce yiyorduk. Gözlerinde ne kızgınlık ne de iyilik vardı. Kulan'a bir kez bakmaya cesaret ettim, onun da gizlice beni gözetlediğini biliyordum. Cildinin solukluğuna karşın, bana her zamankinden daha ışıltılı göründü, yüreğimin gümbürtüsünün duyulmasından korktum.

Cengiz Han güçlükle doğruldu, peşinde gözdesiyle yurduna çekildi. Kulan eşikte kaybolmadan bana baktı, şimşek kadar kısa bir an için gözünden akan damlanın parıltısını gördüm.

Güneş tepelerin ardına devrildiğinde, Kağan beni çağırttı.

Döşeğine uzanmıştı, bakışları gökyüzünün derinliğinde kaybolmuş, sordu:

– Cuci neden yanında değil?

– Öldü.

– Beni yalnız bırak!

İzleyen sessizliğin içinde, parmaklarının arasında yırtılan ipeğin hışırtısını duydum.

Kaynağının yakınında bulunan büyük göle varmak için, Çu Irmağı boyunca ilerliyordum. Balasagunlu bir yaşlı, etleri kestane tadında olan kara kuğuların bu mevsimlerde göle geldiklerini söylemişti. Dağların öte tarafına açılan geçide gelmemiştim ki, Celme'nin yönettiği bir birlik bana yetişti.

– Sakın uzaklaşma, dedi sadık savaşçı, Kağan gitmeden önce seni görmek istiyor.

– Benden ne istiyor?

– Bilmiyorum.

– Boynumdaki urgayı sıkıyor!

– Yapma Borçu, iğdiş edilmiş bir at gibi kuşkulu olma.

– Tamam işte, vücuttaki yaraların mürekkebi, parşömenlerin yazısından daha güçlüdür. Bu yaralar silinmez, unutulmaz.

– Bunları biliyorum, dostum, ama uzaktan eğilmiş bir kadını andıran şu kayaya bak. Arkasında, hızla giden birinin hemen varacağı bir erik ormanı var. O bazen siyah, bazen

yaldızlı meyvelerin altında, Kağan'ın gözdesi bekliyor. Seninle karşılaşsa şaşkınlığının büyük, sevincinin yüksek olacağını sanıyorum.

Geniş geniş gülümsedi, atının başını çevirip uzaklaşırken avaz avaza türkü çığırmaya koyuldu:

Aptalın aklı başında değilse,
Şaşkın âşık
Taşaklarını eyerde unutur.

Söylediği yerde ırmak bölünüyor, çalılıkların altından akan dereciklere dönüşüyordu. Karşı kıyıda, uzun otların arasında yüksek ve gölgeli erik ağaçları vardı. Kulan orada, mavi başakların ve odalıklarının arasında, dikenlerin ortasından çıkmış bir çiçek gibiydi.

Beni gördü, atının getirilmesini istedi. Yanında bir şemsiye taşıyıcısı vardı, atının adımlarını Kulan'ın hızına uydurmaya çalışıyordu: onu güneşten korumayı başaramadı.

Yüzüne bakıp yine hayran oldum. Olgunlaşmış, yüzünün ahengi tam yerine oturmuştu

– Bu anı o kadar bekledim ki, başım dönüyor. Yürüyelim.

Şemsiye taşıyıcısına baktım:

– Yalnız kalamaz mıyız?

– Endişelenme. Sağır.

– Kör değil mi?

– Hayır, ama gözlerini bana kaldırmaya cüret ederse, kellesinin koparılmasını buyurabilirim.

– Öyleyse beklemeden kafasını uçuralım, çünkü gözlerinden sana bakmış olduğunu ve bir daha bakamama işkencesine daha fazla dayanamayacağını görüyorum.

Köle geri gönderildi.

Atlarımız gölgeliklere daldı, otlar omuzlarımıza yükseliyordu. Ayaklarımızın altından ardıçkuşları fırladı, sonra bir alakarga fırladı, iki çalıbülbülü ötüşerek dalların arasında kayboldu.

– Kağan'ın bizi ayırdığı gece kadar hiç ağlamadım. Ama o bir şey değil... Soyulduğum, tadına bakılıp kadın edildiğim, sonsuza dek onun hazinesi olduğum gece hıçkırıklarım daha da arttı. Bunu bana hep hatırlatır. O günden beri vücu-

dum gözyaşından oluştu. Kurumuyor.

Konuşmamı istedi. Başımla hayır dedim. Konuşmam imkânsızdı, avuçlarımın içi ıslak, şakaklarım alevlenmiş, midem düğüm düğümdü. Düşten uyanmaktan korkarak sustum... Yüreğimin karmaşasını anlatacak kelime bulamıyordum.

– Borçu... Seni görmeyi umarak bakmadığım tek bir tepe, tek bir ağaç altı, tek bir nehir kalmadı. En ıssız otlaklarda, en kurak çöllerde bile aldatıcı serapların içinde gölgeni aradım. Seni ne kadar ararsam arayayım, umutla uyuyakalayım, geceleri döşeğimin örtülerini avuçlayayım, sana bir daha elimi değdiremedim. O zaman, hep yanımda olduğunu düşleyebilmek için, arzularımı değiştirmek zorunda kaldım. Uzaktaki bir atlı, bir soluk, bir varlık, bir bulut, bir taş, her şey seni görmem için bir neden oldu. Kağan'ın gözlerinde, parmaklarının altında bana bakan senin yüzündü, beni çıldırtan, yıldızlı gecede alıp götüren senin okşamandı, çünkü bu benim en gizli düşümdü. İşte Borçu, bütün zevklere ve acılara karşın, ben seni sevdim.

Aynı zamanda Cengiz Han'ı da sevmemiş miydi? Sus, sus dedim kendi kendime, gururuna yenilme; daha şimdi aşkını itiraf etmedi mi? Sen ki yaşlandın, saçların ağardı, içindeki bütün acıya rağmen Kağan'ın çekim gücüne direnemeyecek misin?

Boynundan, içinde dizkapağımın bulunduğu muskayı çıkardı, dudaklarına götürdü. Ben de gömleğimi açtım, Baykal Gölü'nün kıyısında bana verdiği beyaz kaplan postundan börkümü, Cuci'yle gönderdiği ve bir perçemine astığı küçük atı çıkardım.

Bana beni nerede bulacağını bildiğini, bir gün bir daha ayrılmamak üzere bir araya geleceğimizden emin olduğunu söyledi. Sonra atının başını kaldırdı, erik ağaçlarının gölgesinde, şemsiye taşıyıcısını bulmak için uzaklaştı.

Orada durup peşinden baktım, atının ayaklarının altında ezilen otların doğrulmalarını izledim. Biraz önce durduğu yerde küçük bir örümcek, güneşe batırdığı ipliğini sağıyordu.

– Senin atların Borçu, imparatorluğun en iyileri olarak tanınır.

– Eskisi gibi büyük sürülerim yok, Kağan. Ayı Korkusu'nun dölünden birkaç baş atım kaldı.

– Biliyorum, ama atlarının daha da değerli olmasının nedeni bu. Beni düşüren atı biliyor musun?

Bilmiyordum. Cengiz Han sararmış yüzü, üzgün bakışlarıyla uzandığı döşeğinden sakin sakin bana bakıyordu.

– Yaldızlı İnce.

Bu at, annesi İpek Burun sayesinde, Beyaz Bulut'un, yani Ayı Korkusu'nun torunuydu.

– O düşüş, dedi Kağan, beni üzdü ama gözlerimi de açtı. Yorulduğumu, yaptığım onca yolun, uykusuz ve molasız uzun yürüyüşlerin, yemeden ve dinlenmeden geçen günlerin sonunda güçten düştüğümü anladım. Atalarının öcünü aldım, oğullarımın geleceğini aydınlattım. Bir daha hiçbir halkın sahip olamayacağı kadar büyük zenginlikler topladım. Bütün adamlarımız varlıklı, hepsinden de büyük felaketlerden korkulduğu gibi korkuluyor. Ama büyük oğlumu kaybettim ve kendimi suçluyorum... Şimdi yorgunum. Artık hiçbir şeye ihtiyacım yok, tek istediğim topraklarıma dönmek, yurdumun altında basitçe yaşamak, rüzgârla beslenmek, bozkırın kokularının peşinde sakince yürümek, bir tepenin üzerine çıkıp bulutların akışını izlemek. Uzaklardan getirttiğim bu Jin güya ölümsüzlüğün sırrını biliyordu. Yanıma gelmesini o nedenle istedim. Bana uzun yaşamanın sırlarını bildiğini, ama sonun kaçınılmaz olduğunu anlattı. O yaşlı adam büyük bir bilge. Bana dinini öğretti. Tao'yu aramak insanı hayran bırakan bir uğraş, o gidince de ferman verdim, Gök'e onun gibi yakaranlara konan bütün vergileri kaldırdım. Buhara'da Müslümanları, Nasturileri, Budistleri, karışık ve birbirine aykırı birçok inancı dinledim. Hepsine, korumamı verdim. Karşılığında inananlar her gün on bin kere on bin yıl yaşamam için dua edecekler.

– Bu senin öldürdüğün insan sayısı.

– Korku çeken, yayını asabilir. Bu başsız insanlar yığını, o kandan nehirler, yıkılmış kentler, hepsi, hepsi gerekliydi. İyi bilirsin, öldürebilecekken yaralamak suçtur. Her şey daha sonra çok kolaylaşıyor, barış yaşanıyor. Ama seni buraya olanı konuşmak için çağırmadım. Börte'nin benimle ilgili kararlarını biliyor musun? Ondan uzak, Kulan'ın yanında

bunca yıl geçirdikten sonra, beni nasıl karşılayacak? Onu görmek ve Cuci'nin öldüğünü söylemekten korkuyorum. Bana yardım et! Benden önce git!

– Bir şartla.

Doğruldu, gözlerini bana dikti. Gözleri yırtıcı bir kuşun gözleriydi.

– Asla! Çık!

Buyruğuna uydum, eşikten geçerken konuştum:

– Gözdemizle ilgilendiğin kadar torunlarınla da ilgilensen iyi olur. Çünkü torunların, tıpkı babaları gibi, birbirlerini soymaya başladılar bile.

Elli beşinci kısım

Cengiz Han Sarı Deniz'den Karadeniz'e kadar istediği gibi gidebilirdi ama kıyısında kadınlarının keçe saraylarının kurulduğu Tuul'a dönmeden önce Börte'nin çağrısını bekledi.

Gelen haber şöyleydi:

"Ey Fatih, göllerin çevresinde sazlar yükseliyor, tüyler ve gagalar çoğalıyor; okların yetmeyecek. Ataların topraklarında başka zevkler çiçek açtı. Boylardaki süt kokulu genç kadınlar o denli çoğaldı ki, artık saymak güçleşti. Atını eyerle ve bütün bu zevkleri tatmaya, alacağına el koymaya gel."

Kara İrtiş kıyılarında şölenler ve sürek avlarıyla geçen bir yıldan sonra kadınının çağrısıyla rahatlayan Kağan, Horoz Yılı'nda Tuul kıyısına varmak üzere yürüyüşe geçti. Börte'nin ona koşulsuz sunduğu zevklerden, abartmadan yararlandı: kışın hemen sonunda, yanında Ögedey ve Toluy'la birlikte Tangutlara, Sartlara karşı açtığımız savaşın başında sözlerini tutmayan o hainlere karşı asker çıkardı. Harezmşah İmparatorluğu üzerine yürümeden önce Kağan dönüşünde Tangutları bitireceği konusunda Tengri huzurunda ant içmişti. Şimdi ise bu sözünü tutmaktan başka yapacağı işi yoktu.

Yanında Yezüi'yi götürmek zorunda kaldı; Harezm Seferi sırasında Kulan'a yenik düşmeyi kendine yediremeyen Tatar prensesi, bu kez Kağan'ı yalnız bırakmadı.

Gobi'nin güneyinde, düşmana yaklaşmak üzere olduğu bir sırada, Kağan ordusunu büyük bir sürek avına çıkardı.

Genç askerlerin yeteneklerini görmek istediği doğruydu ama, Moğol ordusunun bilinen tüm orduların en etkilisi ve en acımasızı olduğu kuşkusuzdu. Kağan sadece doymak bilmez av tutkusunu tatmin etmek ve böylece yetersiz gördüğü bir dönemi bitirmek istiyordu.

İmparatorluk sadakçıları ve doğancılarının önünde ilerlerken, bir çalılığın arkasından, ateş kadar hareketli bir yabaneşeği sürüsü koptu. İçlerinden üçü Kağan'ın atı Kızıl'a çarptı, sonra telaşlı bir toynak gümbürtüsü içinde kayboldular. Çarpışmadan şaşıran Kızıl şahlandı ve Kağan'ı yere fırlattı. Temuçin zorlukla doğruldu. İçinden gelen ağrılardan şikâyeti artınca, orada konaklamaya ve Kağan'ı döşeğine yatırmaya karar verildi.

Ertesi gün soylular ve subaylar Kağan çadırına çağırıldı. Kağan geceyi acılar ve ateşler içinde geçirmiş, gözüne uyku girmemişti. Subaylar endişelendi, geri dönmek, sefere yeniden çıkmadan önce Kağan'ın iyileşmesini beklemek istediler.

– Geri çekilirsek, diye cevap verdi Cengiz Han, Tangutlar bizim korktuğumuzu sanacaklar.

– Onlara bir ulak gönderelim, dedi Ögedey. Ve cevaplarını bekleyelim.

Kağan öneriyi onaylamamakla birlikte kabul etti. Eski yoldaşları endişelerinde haklı olduklarını anladılar; yaraları söylediğinden de ciddi olmalıydı.

Tangut hanına gönderilen mektup tehdit doluydu:

"Sözünü tutmazsan senin ve ailenin erkeklerinin taşaklarını koparıp atlarının boynuna asmaya ant içmiştim. Oysa sen, Sartlarla savaşa gittiğimde bir köstebekten de çok korktun ve sağımdaki yerini almadın. Ödeme zamanı geldi. Öfkemi karşılamaya hazır ol."

Daha sonraki günlerde, Tangut hanı imparatorluk obasını armağanlara boğdu. Dünyanın efendisinden bağışlanmasını diledi, korkaklığının suçunu vezirine yıktı. Kağan'ın yoldaşları rahat bir soluk aldılar. Başlarını eğmek zorunda kalmadan geri çekilebilecekler, Kağan iyileştikten sonra da sefere kaldıkları yerden devam edeceklerdi. Oysa hanı tarafından suçlanan Tangut veziri, Kağan'a bir mektup gönder-

mekten geri kalmadı: "Eğer Moğollar savaşçılarımla boy ölçüşmeye cesaret ederlerse, Alaşan Dağları'nın eteklerine gelsinler."

Kağan öfkeden çılgına döndü:

– Artık gerileyemeyeceğimize göre, onlara kanlı bir kâbus yaşatalım.

Öncülerimiz Etzin boyunca ilerleyip Nanchang Dağları'ndaki vahalara vardılar. Anda, atının üzerine bağlanmış, öncüleri bir gün geriden izliyordu. Önce Suzhou ve Ganzhou'daki kervansaraylar yerle bir edildi. Sonra, sıra Liangzhou ve Yingli'ye geldi. Tangut veziri Alaşan Dağları'nın eteklerinde yenildi.

Askerlerimiz yakıp yıktı, yağmaladı, tecavüz edip öldürdü. Kağan'ın buyruğu her şeyi serbest bırakmıştı. Geriye korkak hanın tek sığınağı, geniş topraklarındaki tek kalesi Erikaya kalmıştı.

Cengiz Han Tangutların teslim olmalarını beklemedi. Kuşatmayı genç subaylarına bırakıp büyük mavi Kukunor Gölü'yle Sarı Irmak'ın kolları arasında kalan toprakları almaya gitti. Bu aşılması güç topraklar, geçilmez uçurumlarla bölünmüş yalçın dağlar, yorucu yürüyüşler sağlığını daha da bozdu.

Yabandomuzu Yılı'nın (1227) yazının başlarında, çadırlarını Wei Irmağı'nın yakınında, Lupançan Dağları'nda kurmak zorunda kaldı. Çektiği tüm acılara karşın, Jinlerden öç alma tutkusu azalmıyordu. Acıların kinini daha da artırdığını sanıyorum, çünkü güzün serinliğinden yararlanarak dev duvarlarının ardında Altın Hanı koruyan Kaifeng'e gitmek istediğini biliyordum. Bu amaçla Ögedey'i yüz bin atlının başında öncü göndermiş, bir yarma harekâtı denemesini buyurmuştu.

Bekleyerek geçen yaz boyunca, ayakucuna gelip ordularının ilerlemesini anlatan ulaklar birbirlerini izledi. Erikaya taş taş yıkılıyor, ancak hâlâ direniyordu. Güneydoğuda, bir mehtaplık yolda Ögedey bir tarafı nehir, diğer tarafı yalçın kayalıklarla korunan, alınması neredeyse imkânsız

Tonghua kapılarında yerinde sayıyordu. Altın Han'ın en seçme birlikleri bu önemli kenti korumakla görevlendirilmişti, çünkü kent Sarı Irmak'ın ovalarına açılıyor, Kaifeng'in anahtarının elinde tutuyordu.

Erikaya kuşatmasından sorumlu genç subay, zafere bir an önce ulaşamazsa cezalandırılacağı haberini aldı.

Cengiz Han sabırsızlanıyordu, çünkü sonun yaklaştığının farkındaydı. Kendi sonunun.

Yıpranmış vücudu tek bir umut bile vermiyordu. Attan ilk düşüşünü ve Taocu bilgenin uyarısına -Gök'ün işareti- aldırmamıştı ama, ikinci düşme onu derinden korkutuyordu. Üzerine atılan, büyük ve çılgın gözlü yabaneşekleri; kaftanına bulaşan ağız köpükleri; bir daha iyileşmemek üzere moraran vücudu: samur börkü üzerindeki kara izler... Bütün bunlar boş değildi. Üstelik Merkit dilinde, yabaneşeğine Kulan dendiğini hiç unutamıyordu.

Merkitleri yeryüzünden kaldırmış olabilirdi, Merkitler ile Borçeginler arasındaki rekabet bitmemişti. Ruhlar yaralı zarflarını bırakıp gidiyor, yer değiştiriyor, demirin altında yok ediliyorlardı ama adil bir paylaşıma kadar öçlerinin alınmasını istemekten geri kalmıyorlardı. Bu noktada da büyük ölçüde borçluydu. Ödeme zamanının yakınlığı korkusunu daha da artırıyordu.

Yalnızlık omuzlarının üstünde kalın bir yastık gibiydi. Kızıl Taht'taki topraklarını gezer, av hayvanlarını sayar, sabah akşam sürülerimi sağmak için toplarken ışıklı gökler birbirini izledi.

Artık olmayanları düşünmekten kaçınıyordum: Çiçeklerin Ecesi, Temülün, Cuci... Mukali'nin Jin topraklarında öldüğünü duydum. Korkusuz savaşçı son soluğuna kadar çarpışmıştı. Cuci'nin çocukları uzaktaydı, Tangut ülkesinde savaşıyorlardı. Eski yoldaşlarım, Kasar, Belgütey, Celme de. Cerelma, ilk kadınım, yakamdaki o bit, baharda, gözümün önünde ölmüştü. Kırbaları güçlükle taşımaya çalışırken sürünün ayakları altında kalmış, taşkın nehre düşüp boğulmuştu. Bu ölümün ayağımdaki dikenlerden birini çıkarma-

sı gerekirdi... Atımın üzerindeydim, elimde urga, suların kuyu gibi dönendikleri yerde battığını gördüm. Yaklaştım. Kollarından biri suyun yüzeyine çıktı, kuyunun kenarında dönmeye başladı. Uzatttığım urgayı tutabileceği anda, geri çekildim. Ruhları kızdırmayı göze almadan, boğulmakta olanlara yardım edilmez. Pişmanlık içinde atımı dörtnala kaldırmamın nedeni açık ağzı ya da yuvalarından fırlamış gözleri miydi ? Nehrin kıvrımlarından birinde kuşağını görüp asıldım. Ölmüştü. Yüzü şişmiş, morarmış dilinin yarısı gırtlağına kaçmıştı. Onlara ait bir cesedi kısa süre için de olsa ellerinden aldığım için suların ruhlarından özür diledim, cansız vücudu tekrar suya bıraktım.

Bir akşam, Kızıl Taht'ın yassı kayaları üzerine oturmuş, oklarımın ucunu sivriltmek için güneşin son ışınlarından yararlanırken, yalnızlık, altmış beşinci baharımın tepesinden omuzlarıma çökmüş ve üst üste yığılan kuru ve hayatsız, göğsümdeki kıllar kadar beyaz ve soğuk kışları hatırlarken, Kağan'ın yanında eyer üzerinde bir yaşlılıktan başka birşey düşünmediğim mutlu günleri düşündüm. Kadınlarımızın çadırları aynı obada olacaktı, yan yana, güneşe dönük. Uyuklayan köpekler yaldızlı eşiklerimizin kenarına uzanacaklar, arada sırada, torunlarımızın bitmek tükenmek bilmeyen kahkahalarını duymak için kulaklarını dikeceklerdi. Geçip giden acımasız ahenk... Yalnız ve yorgun, bazen rüzgârı dinlediğim oluyordu. Manzaranın dayanılmaz güzelliği beni kollarına aldığında, ışık gölgeleri devirdiğinde, boşlukta ürperdiğimde gırtlağımın dibine birkaç tuzlu damla akıtan bu nağmeleri seviyordum. Tuzlu damlaları yutmak üzereyken aşağıdaki açıklıktan geçen yirmi atlıyı gördüm. Arkalarında, birisinin yanında bir şemsiye taşıyıcısı olan bir dizi kadın geliyordu. Kızıl Taht'ın çevresindeki taş duvardan beş yüz adım ötede atlarını durdurdular, şemsiyeli kadın aralarından çıktı, tek başına yaklaştı; benim için Tengri'nin yarattıkları içinde en güzeliydi.

Atının sırtından kollarıma atıldı, otların arasında yuvarlandık, ben gülüyordum, o ağlıyordu, saçlarını, dudaklarının kenarını, benimkilerle birlikte soluduğum gözyaşlarını kokladım, ellerim beni dinlemedi, belinde, sırtında, ipeklerle

kaplı koltukaltlarında, boynunda ve ensesinde, yeniden belinde ve göğüslerinde, karnında ve göğüslerinde, göğüslerinde ve göğüslerinde koşmaya başladı. Gözleri gözlerimden ayrılmadı.

Soluksuz kaldı, beni itti sonra hemen geri çekti:

– Bu kayaların arkasına geçelim, korkunç bir şey olacak.

Batan güneşin kırmızıya boyadığı Kızıl Taht'ın gölgesinde beklemeden anlatmasını istedim.

– Kağan'ın yanına gitme buyruğu aldım. Galiba ölüyor.

– Gitme! Eğer söylediğin doğruysa, seni de mezarına götürecek.

– Hayır, Borçu dedi ürpererek. Göğsüme dayadığı kollarını kurtarmaya çalıştı. Beni de götürmeyecek, çünkü... Ey sevgilim, gökteki kartal kadar güçlü ol, onun yanına gideceğim ve seninle yaşamak için onayını alacağım.

– Onu tanımıyorsun, neler yapabileceğini bilmiyorsun. Seni kaybetmemek için kardeşlerini öldürebilir, zaten bunu yaptı bile, oğullarını öldürebilir.

Gözlerini o kadar açtı ki, bütün gök gözkapaklarının altına sığdı.

– O artık senin anlattığın insan değil.

– Bana da saflığa dönmek istediğini söyledi. Ama paçavralar içinde, atsız, yemeksiz, halkından uzak da olsa, senden vazgeçemez; çünkü sen, Kulan, ceylanım, aşkım, hiçbir zaman ayrılamayacağı ortak harikamızsın.

– Yanına gitmemek sonumuz olur. Öfkesinden kurtulabileceğimiz tek bir sığınak bulamayız. Bu bizim elimizdeki tek fırsat. Eğer başaramazsam, adını haykırarak ölürüm.

Kaçtı.

Kızıl Taht'ın gölgesinde, uzaklaşan atının nal sesleri, yüreğimin gümbürtüsüne karışıyordu.

Dizlerimin üzerine çöktüm, yüzümü toprağa gömdüm, üzerinde birbirimize sarıldığımız otları dişlerim ve ellerimle kopardım. Birazdan koparacak ot kalmayınca da, kusana kadar toprak yedim.

Elli altıncı kısım

Büyük kaleye etkileyici birer ek gibi görünen dev duvarlarca korunan Erikaya kapıları adamlarımızdan birçoğuna tuzak oldu. Koçbaşlarının gerilip hız almaları için yeterli yer yoktu, savaşçılarımız yağan oklardan kurtulamadılar.

Kızgın ceylan mehtabının ortalarında, batı kapısı sonunda bel verdi. Moğol birlikleri yağma için sokaklara, evlere ve pagodalara dağıldı. Kentin öteki ucunda, halkın bir bölümü doğu kapısından çıkmaya çabaladı. Daha iyi öldürebilmek için çıkmalarına izin verildi, daha sonra pembe kumlar iğrenç bir bataklığa döndü.

Cengiz Han Erikaya'nın düştüğünü öğrenemedi. 1227 yılının bu en sıcak döneminde, erkek ceylan mehtabının ortasında, Lupançan Dağları'nın güneyinde sönmüştü.

Yine de Tangut hanı, kemeri ve başlığı alınmış, imparatorluk obasına getirildi, Cengiz Han'ın çadırına yirmi adım kala yere diz çöktürüldü. Çadırın kaldırılmış eteklerinden birinden Kağan'ın bacaklarını görebiliyordu. Çadırın içi karanlığa gömülmüştü. Yenik han bağışlanması için yalvardı, altınlar, değerli taşlar, develer, kadınlar ve prensesler vaat etti. İnleyerek Kağan'ın uğruna elbiselerini bile verebileceğini söyledi, ayağının altında minder olacağını anlattı, önerecek başka birşeyi kalmayıp Kağan'ın ayaklarını öpmek iste-

diğinde, Gök'ün Oğlu'nu göremeden, sesini duymadan kellesi toprakta yuvarlandı. Onun için değerli olanların hiçbiri unutulmadı.

Cengiz Han'ın ölümü Moğolistan'a dönene kadar gizli tutuldu. Düşmanın büyük yasımızı bilmemesi gerekiyordu. Ceset üç mehtap boyunca yolculuk etti.

Moğol toprakları üzerinde, bir cenaze alayına rastlamak uğur getirir, cenaze dünya üzerindeki bütün varlığını onu geçerken görenlere bağışlar.

Ölü İmparator'un yolu üzerindekiler daha da talihliydi, hepsinin kellesi uçuruldu; öte dünyaya Kağan'a hizmet için gitmek büyük bir onurdur. Ordunun ardı arkası gelmez saflarına uzaktan bakan gölgeler bile kılıçtan geçirildi.

O üç mehtap boyunca, Ordos Platoları'nda, Gobi Çölü'nde tanıklar öldürülürken ozanlar Kağan'ın kahramanlıklarını söylüyor, şamanlar ona ölümsüzlük bağışlaması için Tengri'ye yakarıyorlardı. Cesetler türkülere, yakarışlara, kağnıya bağlı yirmi bir öküzü durmaksızın heyecanlandıran kırbaç şaklamalarına uygun olarak yükseldi. Her akşam, soylu öküzler boyunlarını bıçağa uzattılar, bir gün sonra yerlerini başkaları aldı, ta ki ağır tekerleklerin gıcırtısı Börte'nin keçeden sarayı önünde kesilinceye kadar.

İmparatorluğun önde gelenlerinin tersine, Anda'nın artık yaşamadığını bilmiyordum. Benim için de Ceylan Mehtabı az kalsın son mehtabım olacaktı. Kızıl Taht'a tırmanırken elimi bir yılan yuvasının üzerine koymuştum. Kolumdan üç, yüzümden de bir yerden sokuldum, bir küfür salladım. Düz kayalar yılan kaynıyordu.Eğer Kağan yıllar önce önerdiğim gibi atlarını buraya bağlamış olsaydı, yılanlar buraya hiç yerleşemeyeceklerdi.

Ölümsüz görünüşlü yaşlı ve çirkin bir kadın şaman beni kurtardı, ama zehirin tamamen akıp gitmesini başaramadı. Ellerim ve ayaklarım soğuktu, sırtım yanıyordu, kan işiyordum. En ufak bir hareket beni yoruyordu, yurdumdan on adımdan fazla uzaklaşamadım.

Kağan'ın ölüm haberi Dağkeçisi Mehtabı'nda bütün ülkeyi kapladı. Toprağa baharda verilecekti. Moğol halkı bütün

kış boyunca döşeğine gitti, ona saygısını gösterdi. Bozkır hıçkırıkların altında buruştu, sonra, ufuksuz, hareketsiz kalakaldı. Herkes soluk ve karanlık iki gök arasında ezilmişliği, terk edilmişliği duydu.

Bir sonraki mehtapta, Celme çadırıma kadar geldi. At üzerinde uzun süre duramadığımdan, beni cenaze obasına götürmek için çadırımı bir kağnının üzerine kurmak istedi.

– Cengiz Han senin de yanında olmanı isterdi, dedi beni ikna etmek için.

– Yanındaydım... Hâlâ oradayım, yakında da onunla buluşmaya gideceğim.

– Sakin ol, Borçu. Ölmeden az önce sana iletmem için bana söylediklerini dinle.

Ve eski yoldaş, saçı dökülmüş, omuzları hafifçe çökmüş cesur savaşçı bana Anda'nın söylediklerini kelime kelime anlattı:

"Borçu, benim sadık Borçum. Burada herşey karanlık. Ruhum duman deliğinden, o cılız sürümü kurtarmama yardım ettiğin gün giydiğin gömleğin maviliğindeki göğe doğru akıyor. Bugün, ikimizin de yabaneşeği Kulan sayesinde yeniden birleştik. Dün bana dizlerinin üzerinde yalvardı, onu seninle birlikte olması için özgür bırakmamı diledi... Onu öldürmek, sönerken yanında götürmek, sonsuza dek yanında tutmak istedim. Ama acı çeken yüzünde, benim için her şey olan ve yıldızların yansıdığı göller kadar büyük gözlerinde senin yüzünü, senin iyiliğini, senin büyüklüğünü, gözlerimi onca kamaştıran, bazen kör gibi davransam da gözlerimi hep etkileyen mavi gömleğini gördüm. Kulan... Seni nasıl sevdiğini, senin onu nasıl sevdiğini gördüm, ben ikinizi de o kadar sevemedim... Düne kadar. Bana verdiği sevgi, senin sevgindi, senin oldu! Tengri'ye kavuşmak üzereyken, ben, Cengiz Han, ant içiyorum. Atların yüz kere yüz bin mevsim yorulmadan, sizi arzularınıza taşısın sevdiğimiz kadınımız gözlerini yüz kere yüz bin bahar ikinizin üzerinden ayırmasın."

Döşeğime çivilenmiştim, eski sisler, puslar, bulutlar dağıldı. Dağların, bulutların üzerinde uçuyordum... Birdenbire hiç ayrılmadığımızı anladım. Temuçin'in okları hiç bana değmek istememişlerdi, belki de bizi yeniden bağlamaya çalıştılar.

– Nerede?

– Toprağa verilene kadar yanında olacak ve mezar kapanıp bütün izler silindikten sonra, Kağan'ın oğullarının bütün tanıkları yok ettiklerinden emin olacak. Bu Kağan'ın son şartıydı. Sonra, yanına gelecek.

Bir İmparatorun mezarının, dağın yamacında kazılacak gerçek bir sarayın hazırlanması daha iki ya da üç mehtap sürerdi. Kimsenin bu kutsal mezarın yerini bilmemesi gerekirdi, mezarı hazırlayan kölelerin öldürülmesi şarttı.

– Bu, Kağan'ın son sözleri mi oldu?

– Hayır. Sonra Ögedey ve Toluy'u çağırttı, Jinleri kesin olarak yenmek ve Kaifeng'i almak için izlenecek yolu anlattı. Düşüncelerini açıkladıktan sonra gözlerindeki ateş söndü, üstleri kara bir tülle kaplandı.

Elli yedinci kısım

– Büyükbaba! Büyükbaba!

Çığlıklar atarak çadırıma doğru koşuşan yumurcakları gördüm. Bu çocuklar, birkaç mevsimdir ailesiyle birlikte bana bakan Çoban Topal'ın çocuklarıydı. Bir ayağı diğerinden biraz kısa olan bu devin on iki sümüklüsü vardı. İçlerinden altısı yurdumun çevresinde zıplayarak, ellerini çırparak beni çağırıyordu.

Kızıl Taht'ta küçük bir daire çizen tepenin kayalıklı zirvesine varmıştım, beni göremezlerdi.

– Büyükbaba! Büyükbaba! Gece ilk tay doğdu.

Bir yedincisi, memeden yeni ayrılmış küçükleri, kardeşlerine kendisini beklemelerini haykırıyordu. Düşmüştü, kıçı çıplak, yüzü kapkara, küfürler savurarak arkalarından bir taş attı.

Bulunduğum yerden, birer sinek kadar küçük görünüyorlardı ama neşeleriyle beni ortalarına aldılar. Bahar ürkek ürkek rengini göstermeye başlamıştı ve yılın Sıçan Yılı'nın ilk tayı doğmuştu.

Tırmanmadan önce doğuşunu izlemiştim. Kollarımda hâlâ kokusu ve kanı vardı. Kızıl Taht'ın yamaçlarına son bir kez tırmanmaya hazırlandığım sırada, bir açıklığın ortasında doğmuştu.

Anası, Perçemli Sarışın, çadırımın eşiğinde, kızgın küller üzerinde yürür gibi, boynunu kaldırıp indirerek, kuyruğunu

sallayarak, toynakları yere serilmiş bir pus örtüsünün ardında saklanarak görünmüştü.

Ayı Korkusu'nun torunun torunuydu, kollarımın arasına mavi ve kırmızı hayat torbasından yarı çıkmış tayını bıraktı. Tayı yavaşça yere, cilalı küçük toynakları üzerine bıraktım, sonra annesinin karnından getirdiği kaftanını çıkardım. Ürperdi, su içen bir deve gibi ön bacaklarını açtı, bacakları üzerinde sallandı, sonra da yere devrilmeden anasının memesine kadar sokuldu.

Tüyleri kuruyana kadar yanlarında kaldım. İpeksi yumuşaklıkta, pas rengindeydi, en güzel doruların donu gibi. Gerçek bir küçük Ayı Korkusu'ydu, gözleri açık ve güvenli, yaramazlık dolu. Boynunun' çevresine bir kurdele bağlarken, ona Cengiz Han'ın mezarına gideceğini söyledim.

Kızıl tay burnunun ucuyla önerimi onayladı, iki büyük yurt kadar yuvarlak gözlerinden gururunu okudum.

Yine anasının karnının altına uzandı, ben de uzun tırmanışıma başladım.

Topal'ın sümüklüleri, beni çadırımın içinde bulamamaktan üzgün, geri döndüler. Tepeye varmam için bütün gece tırmanmam gerekti.

Yamaçta zorlanmış, yıldırım altında kararmış karaçamların altında kalmıştım.

Kayaların arasında ilerleyen yolu ve ışıldayan çamı bulabilmem için birkaç adım daha tırmanmam gerekti. Kızıl çamım, yıldırım yemiş yaşlı gövdesiyle orada, boşluğun hemen kenarındaydı. Hayatta kalan yeşil bölümü, ölümü atlatanların aldırmaz neşesiyle maviliğin üzerinde sallanıyordu. Köklerinden çıkan çıplak kılıç bile, yemyeşil iğneli dört yeni dal taşıyordu.

O da oradaydı, toprağın üzerinde kıvrılıp giden köklerin üzerine oturmuş kurdum, yanında dişisi; benim uzun burunlu, yüzü ay gibi yuvarlak dev kurdum.

Burnu boyunca, ağzının hemen üstünde uzun ve siyah bir yara izi vardı. Oydu, Mavi Göl'de üzerine okumu salamadığım, daha sonra Kağan'ın yanında tekrar gördüğüm, yara-

sını yalayan kurt. Sadece postunun renkleri değişmişti. Bin yaşında olmalıydı, elbiselerimi çıkarma zamanının geldiğini anladım.

Yere uzandım, beyaz kaplan postundan börkümü ona en uygun yere örttüm, perçemlere asılmış küçük at heykelciğini elime aldım.

Rüzgâr kayaların arasında ıslık çalıyordu, gök her zamanki gibi masmaviydi.

Göğüs kemiğimin ucuna, tam yüreğimin üzerine bir şey koyuldu. Dizkapağım olduğunu anlamak için elimi uzatmak gereksiz. Yuvarlak ve ılık memeli ince vücut dizkapağımı yavaşça ezdi. Uzun saçlar öpücüğü izledi.

Her şey yerli yerindeyken çok çabuk ölünür. Sonra, sonra zaman istendiği gibi akar.

Kulan'ı ilk kez çıplak ve arkasından görüyordum, üzerime uzanmıştı, istediğim kadar bakabilirdim... Yaşlı kabuğum üzerinde bir kefen gibi çağlayan saçları, güneşe batmış kusursuz kalçaları, iki ikiz yılan gibi akan bacaklarının ışıltısı.

Ayaklarımın dibindeki kurdun gözleri yarı kapalıydı, ağzından sarkan iri diliyle gülümsüyordu. Parıltılı çam ağacı bir kadına dönüşmüş, güçlü omuzlarını sıkıyordu.

Çıplak ve neşeliydi, Orman Ruhu'nun kızı.

Benimle birlikte ikisi de nöbet tutuyordu. Kulan cesedimin üzerinde ağlarken, barış içinde bir bütünlük oluşturduk.

KAYNAKÇA

Even, Marie-Dominique/Pop, Radica, *Histoire secrète des Mongols*, Gallimard, 1994.

Grousset, René, *Le conquérant du monde*, Albin Michel, 1944.

Hamayon, Roberte, *La chasse à l'âme. Esquisse d'une théorie du chamanisme Sibérien*, Société d'ethnologie, Nanterre, 1990.

Heissig, Walther, *Les Mongols, un peuple à la recherche de son histoire*, J.-C. Lattès, 1982.

Hoàng, Michel, *Gengis-khan*, Fayard, 1988.

Pelliot, Paul, *Histoire secrète des Mongols*, Adrien Maisonneuve.

Percheron, Maurice, *Sur les pas de Gengis Khan*, Del Duca, 1956.

Plan Carpin, Jean de, *Histoire des Mongols*, çeviren ve açıklayan: P. Clément Schmit, Franciscaines, 1961.

Roux, J.-Paul, *Histoire de l'Empire Mongol*, Fayard, 1993.

– *Faune et flore sacrées dans les sociétés altaïques*, Adrien Maisonneuve.

– *La mort chez les peuples altaïques anciens et médiévaux*, Adrien Maisonneuve.

Rubrouck, Guillaume de, *Voyage dans l'Empire mongol*, çeviren ve açıklayan: Koppler Claude-Claire ve Kappler René, İmprimerie Nationale.

Vladimirtsov, B., *Gengis-khan*, çev. Michel Carsow, Adrien Maisonneuve

– *Le régime social des Mongols*, çev. Michel Carsow, Adrien Maisonneuve. (Türkçe'de: *Moğolların İçtimai Teşkilatı*, çev. Abdülkadir İnan, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 2. baskı, 1987.)

Aubin, Françoise, *L'art du cheval en Mongolie*, dans *Production Pastorale et*

Société no 19, Maison des Sciences de l'Homme, Paris, 1986.

Bogros, Denis, *Des hommes, des chevaux, des équitations*, Favre/Caracole, 1989.

Bourboulon, Catherine de, *L'Asie cavalière*, Phébus, 1991.

Frédéric, Lowis, *L'arc et la flèche*, Félin/Philippe Lebaud, 1995.

Gernet, Jacques, *La vie quotidienne en Chine à la veille de l'invasion mongole*, Hachette, 1978.

Jan, Michel, *Le voyage en Asie centrale et au Tibet*, Robert Laffont, 1992.

Jenkinson, Anthony, *Early voyages and travels to Russia and Persia*, Hakluyt Society, 1986.

Legrand, Jacques, *Vents d'herbe et de feutre*, Findakly, 1993.

Moreau, Marcel, *La pensée mongole*, L'Éther Vague/Patrice Thierry, 1991.

Shuduo Gong/Zhad Yang/Linggu Fang/Zhanghi Zhu/Shouyi Bai, *Précis d'histoire de Chine*, Yabancı Dil Yayınları, Pekin, 1988.

Soukhbaatar Tsegmidin/Desjaques Alain, *Contes et récits de Mongolie*, Nathan, 1991.

Storey, Robert, *Mongolia*, Lonely Planet, 1993.

Tschinag, Galsan, *Ciel bleu*, Métalié, 1996.

Turnbull/McBride, *The Mongols*, Osprey.

Yule Henry, *Cathay and the Way Thither*, Hakluyt Society, Londra, 1886.

Études Mongoles'da yayımlanan makalaler şunlardır: Accolas, J.-P./Aubin, F., "Produits Laitiers"; Baldaev, S. P., "Objets descendus et Pierres écrites dans le culte populaire bouriate", "La Zemehen, Rête prénuptiale chez les Bouriates d'Irkutsk", çev. R. Hamayon; Bassanoff, N., "Adjuration, Conjurations, un des aspects du pouvoir Magique de la parole"; R., Hamayon, "Berceuses Mongles", "Quelques chants bouriates", "L'os distinctif et la chair indifférente"; Moaven, N., "Arc, flèche, carquois"; Saraksinova, N. O., "La place des Üliger bouriates dans le genre épique des peuples mongols", çev. F. Aubin; C. Uray-Kühalmi, "La périodisation de l'histoire des armements des nomades des steppes."

Sözlük

Anda: kan kardeşi.

Argol: hayvan pisliği, tezek.

Arul: iki yıl boyunca saklanabilen, kurutulmuş peynir.

Ay: bir yöneticinin sorumluluğunda, aynı aileye ait birkaç yurttan oluşan grup. Aylar bir ulus üzerinde yer alır.

Binlik: Moğollarda bin kişilik birlik.

Bölük: Moğollarda yüz kişilik birlik.

Del: bir tür kaftan.

Ilgar: dizginleri koyuverilmiş atın dörtnala koşması. Düşman topraklarına yağma amacıyla yapılan süvari akını.

Jin: Mançurya'daki Tunguz Ruzhen kabilelerinin kurduğu imparatorluğu yöneten hanedan. İmparatorluğun toprakları İç Asya'nın büyük bir bölümünü ve Kuzey Çin'in tamamını kapsıyordu.

Kımız: mayalanmış kısrak sütü. Hafifçe alkollü olan, vitamince zengin bu içeceğin tedavi edici özellikleri de vardır. Damıtıldığında *arki* denilen, toplumsal ve dini törenlerde kullanılan 30 derecelik bir içkiye dönüşür.

Kurultay: noyanların ve komutanların toplantısına verilen ad. Kurultaya gelmemek, bağışlanmaz bir suçtur.

Noyan: Moğollarda komutan. Çeşitli Moğol ve Türk kabilelerinden seçilen sağlıklı ve güzel çocuklar, küçük yaştan başlayarak sa-

vaşlarda ve hükümdar hizmetinde bulunup yetiştikten sonra noyan olabilirlerdi.

Obo: kutsal bir yerde (kaynak, dağ zirvesi) oluşturulan taş tepeciği. Genellikle çevresinde üç kez dönülür, her dilek için taş ve tütün, kumaş, birkaç damla kımız, bir tutam saç ya da at kılı bırakılır. Moğol inanışına göre obolar ruhların evidir.

Ongon: tahtadan ya da keçeden yapılmış heykelcik. Genellikle ataların ruhunu barındırdıklarına inanılır, ailenin en değerli varlığı olarak görülür.

Ordu: imparatorun çadırının bulunduğu yer.

Sart: Orta Asya Türkleri ile Moğolların, bu bölgedeki kentlerde yaşayan ve genellikle ticaretle uğraşan İran kökenli, ama Türkleşmiş halk ile göçebelerle alışveriş yapan İranlılara verdikleri ad.

Tengri: Tanrı, Gök Tanrı.

Tümen: Moğollarda on bin kişilik birlik.

Ulus: üzerinde boyların yaşadığı, sınırları belirli toprak parçası.

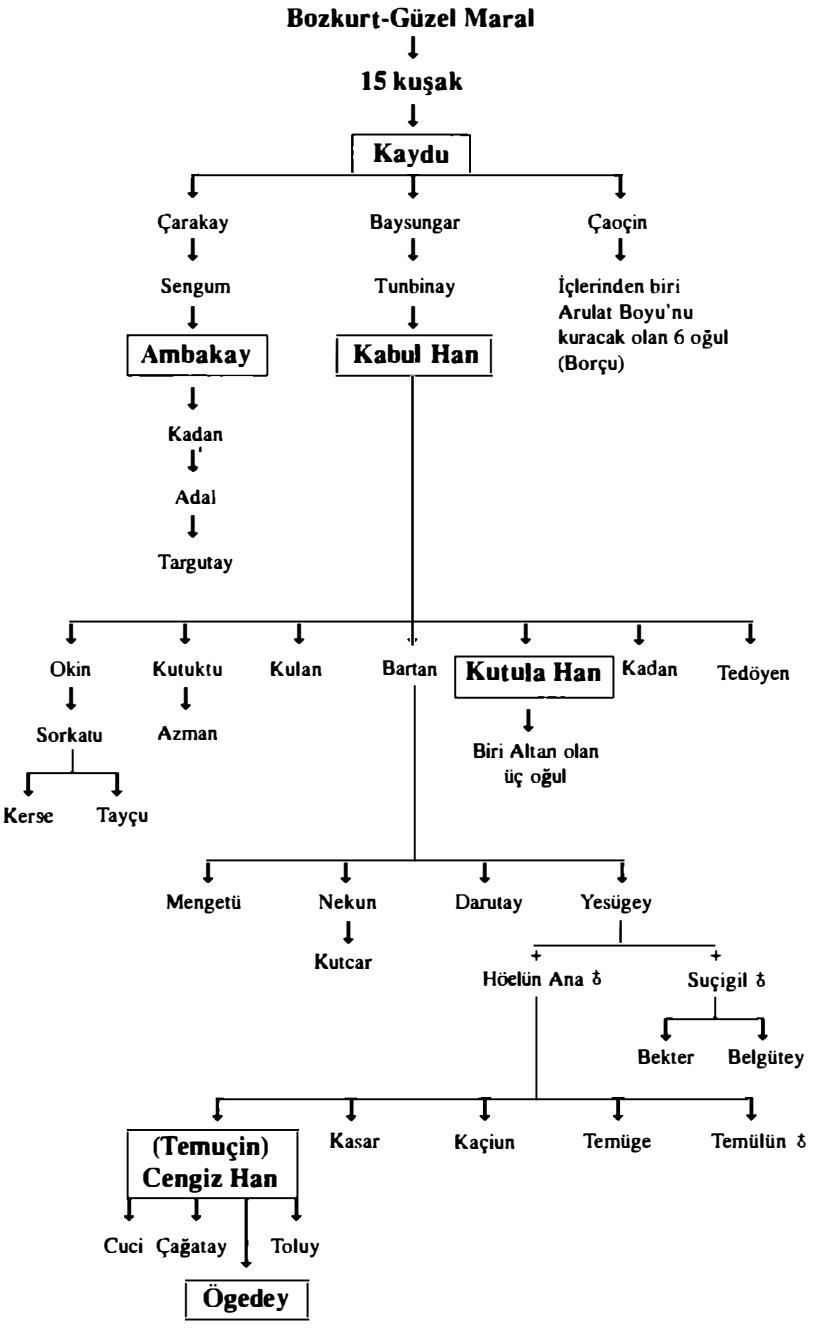
Urga: atların yakalanmasında kullanılan sırık ve kement.

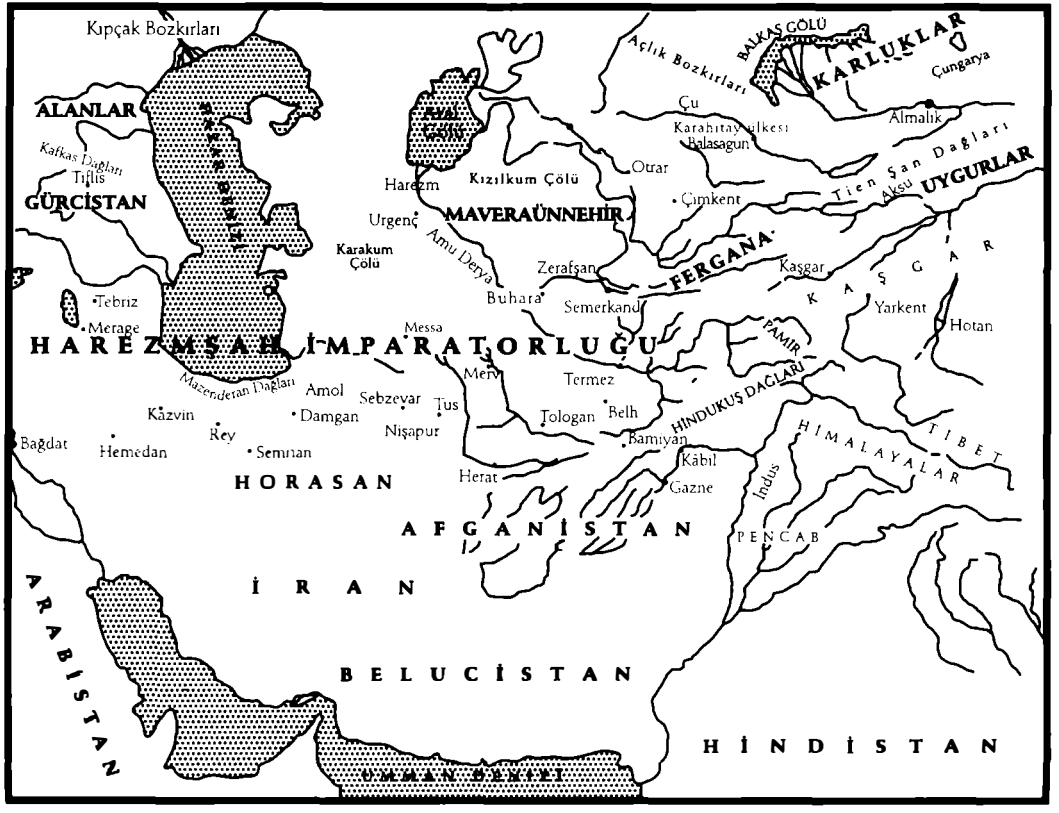
Uya: iki direk arasına gerilen ve at bağlanan uzun ip.

Yasa: Cengiz Han tarafından ilan edilen, Türk ve Moğol inanışına dayanarak hazırlanmış yasakların ve talimatların tümü.

Yurt: Orta Asya'da göçebe boyların çadırına verilen ad.

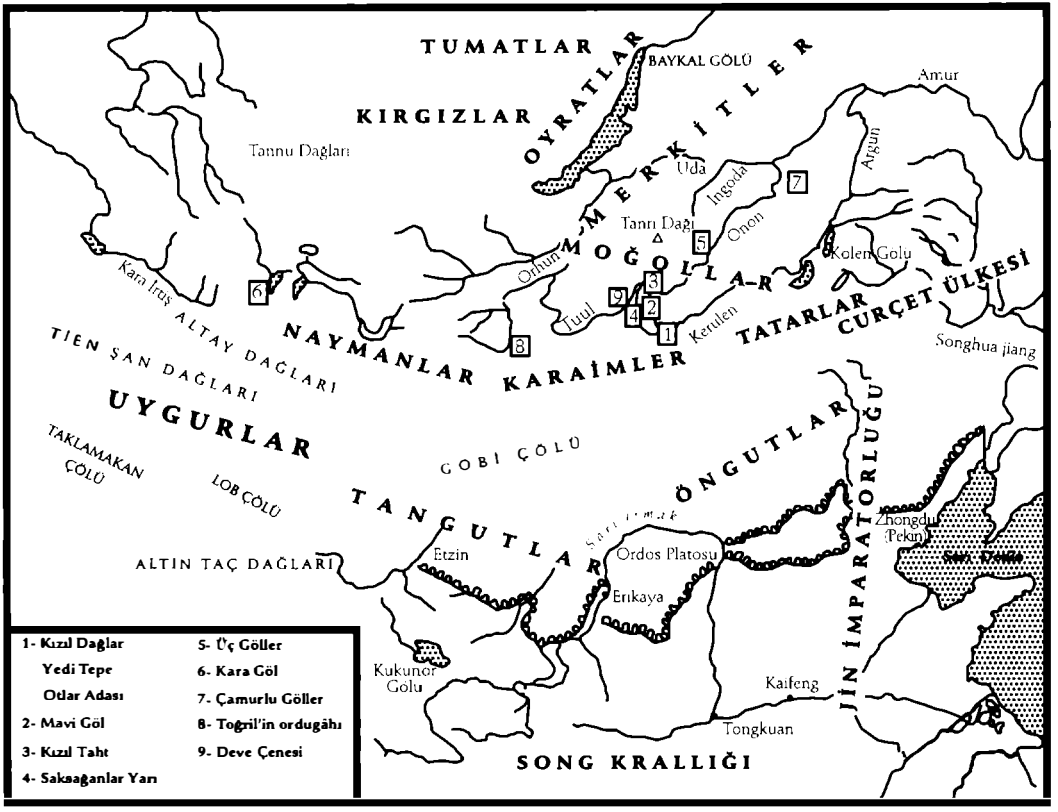
MOĞOL HANLARININ SOYAĞACI

TÜRKİSTAN VE İRAN

MOĞOLİSTAN HARİTASI

DK DOĞAN KİTAP

MOĞOL KURDU

Temuçin'in kazandığı başarıların yankısı bozkırda dörtnala yayılıyor ve daha dün onu terk edenler bugün atlılarının ve okçularının arasına katılıyordu. Zeki ve sabırlı Temuçin'in içgüdüleri bir kurdunki gibidir. Yanında, her türlü güçlük karşısında dimdik ayakta kalmayı başaran sadık dostu Borçu, tüm dünyanın tanıdığı ve önünde korkuyla diz çöktüğü Moğol İmparatorluğu'nun kurucusu Cengiz Han'ın, yani Temuçin'in büyüklüğünün en yakın tanığı olacaktır. Temuçin'in Moğol boylarını kendi sancağı altında toplaması yirmi yılını aldı; daha sonra fetihlere çıktı ve tutulmaz atlılarıyla, Çin ve İran gibi imparatorluklara diz çöktürdü, kendi ordusundan on kat daha kalabalık orduları bozguna uğrattı ve alınmaz denilen kaleleri alarak, görkemli uygarlıklara son verdi.

Borçu'nun anlattığı bu öykü bize, "Gog ve Magog topraklarından çıkan felaketin", yani bütün halkları tek bir kağanın egemenliği altında toplayarak aralarındaki anlaşmazlıklara son vermeyi başaran Cengiz Han'ın ruhu ve dehası konusunda fikir veriyor.

Aynı zamanda Kağan'ın kan kardeşi olan saf ve sadık Borçu, bu destandan bir de aşk romanı çıkarıyor. Temuçin'in kadınlarını ve atlarını başkalarından, hatta en sadık dostundan nasıl kıskandığını yaşayarak öğrenecektir.

Homeric adını kullanan yazarın diğer eserleri *Ourasi le roi fainéant*, *l'Aventure de Mazeppa* ve 1992'de yayımlanan *Œdipe de cheval*'dir.

ISBN 975-6817-93-3

9"789756"817933"